DIN CUVINTELE ARHIMANDRITULUI

# CLEOPA ILIE

## ÎNDRUMĂRI DUHOVNICEȘTI

## PENTRU VREMELNICIE ȘI VEȘNICIE

O sinteză a gândirii Părintelui Cleopa în 1670 de capete

|teognost|

Cluj-Napoca
2004

# CUVÎNT ÎNAINTE

Avem în faţă o carte, cu îndrumări duhovniceşti, pentru vremea de acum şi pentru veşnicie. Cartea aceasta îl are ca autor şi ca îndrumător, pe Părintele Arhimandrit Cleopa Ilie, din Mănăstirea Sihăstria - Neamţ. După conţinut, deci, cartea este a Părintelui Cleopa. Dar materialul prezentat în carte, este organizat de Ioan Gînscă, licenţiat în teologie şi acum director al Editurii Teognost, din Cluj. Astfel, cartea de faţă are doi autori: unul ca autor de text - şi acesta este Părintele Cleopa -, iar altul, ca organizator al materialului, pe teme şi după alfabet - acesta fiind Ioan Gînscă - cunoscut deja ca organizator de text, pe teme şi pe alfabet şi ca sinteză de gîndire, prin cele două cărţi, care-i premerg cărţii de faţă, adică **Veniţi de luaţi bucurie - o sinteză a gîndirii Arhimandritului Teofil Părăian,** din Mănăstirea Brîncoveanu, de la Sîmbăta de Sus, precum şi cartea intitulată: **Părintele Arsenie Boca, mare îndrumător de suflete din secolul XX.**

Indrumările duhovniceşti, pe care le cuprinde cartea de faţă, au fost publicate în diferite cărţi, semnate de Părintele Cleopa şi tipărite în timpul vieţii lui, aşa că această carte este „o carte din cărţi".Dar ea mai este alcătuită şi din cuvinte rostite de Părintele Cleopa şi înregistrate pe casete. Privită în felul acesta, cartea este şi „o carte de pe casete". Important este că textul cărţii, pe care o avem în faţă, îi aparţine Părintelui Cleopa, făcînd din carte un fel de „Părintele Cleopa în mijlocul nostru".

Afirmaţiile, concluziile, luările de atitudine, cîte se vădesc în cartea de faţă, toate ni-l aduc pe Părintele Cleopa aproape, ni-l pun în atenţie, ni-l fac accesibil şi lucrător în viaţa noastră, atît pentru vremea de acum, pentru vremea vieţii de faţă, cît şi pentru veacul ce va să fie, pentru care ne pregătim în viaţa prezentă.

Iniţiativa pentru cartea aceasta, aşa cum se prezintă ea acum, a avut-o directorul Editurii Teognost, care a căutat, a adunat şi organizat materialul, pe teme şi după alfabet, în dorinţa de a pune la îndemîna cititorilor ziceri, gînduri, principii şi idei călăuzitoare, pentru o viaţă duhovnicească autentică, aşa cum a înţeles-o şi a prezentat-o Părintele Cleopa, în diferite cărţi, precum şi în cuvîntări sau convorbiri care au fost înregistrate pe casete, de unde au fost luate şi încredinţate scrisului, spre folosul celor mulţi.

Avantajul cărţii cu această sinteză a gîndirii Părintelui Cleopa este că ne dă posibilitatea să cunoaştem stilul de gîndire şi chipul de îndrumare al celui ce a fost, vreme de cîteva zeci de ani, călăuzitorul sufletelor către cer, atît prin lucrarea de duhovnic, cît şi prin cea de îndrumător, în general. Cei care citesc cartea aceasta, nu mai trebuie să scormonească în trecut şi să

caute in scrieri multe și de multe feluri, ca să-și însușască luminile de gînd ale Parintelui Cleopa, căci le au în paginile acestei cărți. Lucrarea aceasta de scormonitor, în cărți, reviste și casete a făcut-o Ioan Gînscă, pentru el și pentru toți cititorii cărții de față.

Ca să ne fie de folos, cartea nu trebuie să fie citită ca o lectură, ci ca un studiu, deci cu dorința sinceră de a învăța, ceea ce a învățat, la vremea sa, Părintele Cleopa, și ceea ce ne învață și acum, după ce a trecut la cele veșnice, prin ceea ce a lăsat în urmă, în această lume, în vederea folosului duhovnicesc.

Orice iubitor de învățătură și de îndreptare spirituală, plecîndu-se asupra cuvintelor de învățătură din cartea aceasta, se întîlnește cu Părintele Cleopa, cel de odinioară, ascuns în gînduri și în rîndurile cărții de față, de unde apare în conștiința noastră, ca să ne spună ce să facem și ce să nu facem, ca să ducem o viață religioasă adevărată, așa cum o vrea Dumnezeu și Biserica Lui cea Sfîntă.

Părintele Cleopa, în timpul vieții sale, i-a uimit pe toți cei ce l-au cunoscut, prin volumul de cunoștințe duhovnicești, pe care-1 revărasa ca dintr-un izvor îmbelșugat. Tot așa sunt și scrierile lui, precum și scrierile și învățăturile care au rămas de la el. Toate ne uimesc, prin precizie, prin argumentare, prin referirile pe care le face Părintele, care este același și cînd vorbește, precum și cînd scrie. Același Părinte Cleopa a vorbit și a scris și prin cuvîntul vorbit sau scris, s-a desfășurat pe sine, cu bogăția lui lăuntrică, în scopul de a-L aduce pe Dumnezeu între oameni și de a-i duce pe oameni la Dumnezeu.

Fiecare temă din cuprinsul acestei cărți e bine să fie considerată ca o întîlnire cu Părintele Cleopa. Ea trebuie studiată cu amănunțime și cu profunzime și reținută pentru viața practică. Temele din carte, prin conținutul lor, nu se condiționează unele pe altele; chiar de aceea au putut fi prezentate după alfabet. Astfel stînd lucrurile, cartea poate fi citită de oriunde, după interesul cititorului. Citești din ea tema care te interesează în primul rînd.

Vrei să știi ce învață Părintele Cleopa despre rai, citești la titlul „Raiul". Te interesează ce spune Părintele Cleopa despre duhovnic, citești la „Duhovnicul". Și așa pornești cu ce te interesează în primul rînd și cu vremea citești toată cartea, cu bogăția ei de argumentare scripturistică și patristică, pe care o întîlnești la orice temă.

Important este însă ca „cel ce are minte, să ia aminte!". Iar aceasta, nu numai ca să rețină înțelepciunea cuprinsă în carte, ci mai cu seamă ca de la cuvînt să ajungă la faptă și de la faptă, la realizarea de sine, ca să fie omul „tot mai om" și „omul mai om" să fie „mai ca Hristos".

Avînd această carte cu învățături duhovnicești ale Părintelui Cleopa, în forma ei de „dicționar de cunoștințe religioase", mulțumirea noastră se îndreaptă, acum și totdeauna, spre toți lucrătorii de la Editura Teognost, care ne-au dat cartea cu „îndrumări duhovnicești, pentru vremelnicie și pentru

veşnicie" şi cu ea odată, ne-au dat şi pe Părintele Cleopa, ca să ne înveţe cum trebuie să trăim, ca să fim fericiţi şi în viaţa de acum, ca şi în veşnicie.

Suntem bucuroşi de cartea aceasta de sinteză, care porneşte la propovăduire, împreună cu celelalte lucrări ale Părintelui Cleopa şi poate mai mult ca multe din celelalte, serveşte împlinirea binelui, spre mărirea lui Dumnezeu şi spre folosul celor credincioşi.

Arhimandritul Teofil Părăian

**ACEDIA**

1. Cînd uităm binefacerile lui Dumnezeu, cînd uităm că Dumnezeu este de faţă, cînd uităm prezenţa lui Dumnezeu, cădem în aşa numita „acedie". Acedia este moleşeala sufletului şi a minţii. Acedia o mai numesc unii din Sfinţii Părinţi caracatiţa sufletului. Cînd s-a lîncezit omul şi cînd zace în acedie, în moleşeala, atunci vin toate patimile şi răutăţile în sufletul lui.

**AGHIASMA MARE**

**2.** *Cum se ia aghiasma mare?*

Aghiasma mare, care se sfinţeşte la Bobotează, se ia zilnic de credincioşi opt zile, pînă se termină praznicul Arătării Domnului. Numai femeile necurate nu pot să o ia, nici bărbaţii care nu ţin curăţenie cu soţiile lor. La fel şi cei care au avut ispitire prin somn n-au voie să ia aghiasma 24 de ore.

Mai pot lua aghiasma mare, cei care s-au spovedit la duhovnic şi cei care se împărtăşesc a doua zi.

**ANAFORA**

*3.* Anafora este un lucru sfînt. Ea se dă în locul Darului celui mare al Preacuratelor şi Preasfintelor Taine acelora ce nu sunt vrednici a se împărtăşi cu Trupul şi cu Sîngele Domnului nostru Iisus Hristos. De aceea, după cuviinţă, anafora se mai numeşte şi „Antidoron", adică în loc de dar.

Iar faptul că anafora are şi putere de sfinţire şi este dăruitoare de dar dumnezeiesc, o adevereşte Sfîntul Simeon Tesaloniceanul, zicînd: „Anafora este sfinţită şi dătătoare de sfinţenie şi dătătoare de dumnezeiescul dar". Şi tot el zice în altă parte că: „La Sfînta Liturghie se dă anafora pentru sfinţirea noastră".

**4.** Anafora este prescura aceea din care preotul, la Sfînta Proscomidie, scoate Agneţul, care se jertfeşte şi apoi se face Trupul Domnului (Simeon din Tesalonic). Această prescură închipuieşte trupul Preasfintei Fecioare Maria, din care S-a născut Fiul şi Cuvîntul lui Dumnezeu.

**5.** *Cînd nu se poate lua anafora?*

Nu mai poţi lua anafora dacă după miezul nopţii ai luat o lingură de apă, sau o fărmătură de pîine, gata! Că ziua începe de la miezul nopţii;

Nu pot lua anafora femeile care sunt în rînduiala firii, opt zile;

Nu pot lua anafora bărbaţii care se ispitesc noaptea prin somn;

Nu pot lua anafora cei care sunt sfădiţi şi nu se împacă;

Nu pot lua anafora şi nu pot săruta sfintele icoane, nici mîna preotului, nici să stea să-i pună potirul pe cap, bărbatul şi soţia dacă au fost împreună;

Nu pot lua anafora cei ce nu sunt vrednici să li se primească darurile la biserică, din pricina păcatelor publice. Aşa spune cartea.

**6.** Ce *să facem cu anafora care este veche şi nu se poate mînca?*

Anafora veche, dacă n-ai avut grijă de ea şi n-ai mîncat-o şi a mucegăit sau au mîncat-o şoarecii, că se întîmplă şi de acestea, o dai pe apă curgătoare

sau o îngropi în pămînt la loc curat. Să n-o dai pe foc, că este păcat. La fel şi cu icoanele vechi şi degradate, nu ai voie să le arzi în foc. Cel mai bine este să le duci la biserică.

## ANATEMA

**7.** Anatema-i cea mai grea pedeapsă a Bisericii. Pogorîre de viu în iad cu dracii şi tăiere de la trupul tainic al Bisericii lui Hristos.

**8.** Trei pedepse are Biserica! Afurisenia, pe care o dezleagă duhovnicul la spovedanie; caterisirea, la persoane sfinţite - diaconi şi preoţi -, pe care o poate dezlega episcopul; iar anatema o poate dezlega, cu mare greutate, Sfîntul Sinod. Anatema înseamnă pogorîre de viu în iad cu dracii şi tăiere de la trupul tainic al Bisericii lui Iisus Hristos. Numai pe sectari poţi să-i dai anatema, că s-au rupt de la trupul lui Hristos, care este Biserica.

## ANUL NOU

**9.** Să luăm aminte cu fiecare an nou să lăsăm cîte un păcat care ne stăpîneşte cine ştie de cînd şi să punem în locul lui o virtute, să iertăm greşealele celor ce ne-au supărat, să-i iertăm pe toţi, să începem anul nou cu inima curată şi cu credinţă în Dumnezeu, să nu începem la crîşmă cu beţie, cu fluiere, cu cîte şi mai cîte petreceri. Că dacă începi bine din ziua întîi, fiindcă ziua bună se arată de dimineaţă, aşa o să-ţi meargă tot timpul.

**10.** Du-te prin sate acum, în noaptea aceasta. Este iadul pe faţa pămîntului! Iată cum ştiu oamenii să mulţumească lui Dumnezeu că le-a mai dat un an de viaţă.

**11.** Să ne gîndim că, trecînd un an de zile, foarte mult trebuie să plîngem lui Dumnezeu, că n-am făcut nimic bun şi să-I mulţumim că ne-a ajutat cu mila şi cu îndurarea Lui să trecem iarăşi 365 de zile şi să ajungem pînă azi.

Toţi trebuie să mulţumească. Toată zidirea lui Dumnezeu. Căci viaţa şi fiinţele şi toate vremurile sunt în mîna lui Dumnezeu. Tocmai acum trebuie să mulţumim lui Dumnezeu, ca să nu vină urgia Domnului peste noi.

## APOCALIPSA

**12.** Omul e ispitit să tîlcuiască Apocalipsa după capul său. Să nu vă băgaţi mai adînc decît au tîlcuit Sfinţii Părinţi. Are mari taine Apocalipsa! Care s-au băgat cu capu-n traistă în Apocalipsa, s-au făcut mari sectari, că au luat-o după capul lor.

**13.** Vezi, că spune de bomba cu neutroni la Apocalipsa: „Iată au ieşit de la faţa Mielului nişte lăcuste şi acestea aveau putere mare de vătămat în cozile lor. Şi am auzit un glas de la tronul Mielului: Nu vătămaţi iarba pămîntului, nici copacii, nici florile, nici toate cerealele lumii, numai pe oameni să-i vătămaţi cinci luni de zile". Războiul neutronic. Bomba cu neutroni îţi lasă pomii înfloriţi.

Eu am la mărturisire pe cel mai mare profesor de fizică atomică din București.

- Domnule, zic, ce rău poate face această bombă?

- Aceasta distruge numai viața, și-ți lasă orașul complet. Că ce folos dacă l-ar distruge? Ei ce să mai cîștige cînd vin să ocupe? Au nevoie să ucidă oameni, ca să ocupe orașe și toate bunurile lumii.

- Dar dacă eu sunt închis într-o casă de fier și bomba cu neutroni explodează afară, ce poate să-mi facă, dacă zici că nu distruge materia? Eu nu sunt în siguranță?

- Dumneata dacă ai avea o casă de fier fără ușă, cu pereți de zece metri grosime în jur și te-ai băgat acolo, neutronii rapizi nu sunt împiedicați de fier să treacă. Trec prin fier și vin la dumneata și-ți distrug numai viața.

Am grăit cu dînsul. Soția lui este mare bibliotecară la cărțile de limbi vechi. Un om credincios!

Așa ne-a spus Dumnezeu, că acestea sunt scrise la Apocalipsa. Nu vor vătăma copacii, nici florile, nici răsadurile, nici ierburile, ci numai pe oameni, cinci luni de zile. Atît o să dureze războiul neutronic. Cinci luni de zile n-ai să te poți păzi nici în casă, nici în beci, nici în apă, nicăieri, nicăieri. Unde te-a ajuns... Tot ce-i viu distruge. Asta-i bomba cu neutroni.

Toate-s scrise, frații mei. Și Mîntuitorul a spus: „Cerul și pămîntul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece" (Matei 24, 35). Da. Noi suntem cei de pe urmă!...

## APROAPELE

**14.** Tot omul din lume este aproapele nostru. Ai văzut Evanghelia cu Samarineanul milostiv? Cine a făcut milă cu cel căzut? Acela de o credință cu el? Un samarinean, care era păgîn. Tot omul din lume, care poartă trup ca și noi e aproapele nostru. N-ai voie să-l judeci. Poți să-l vezi că face orice. Dă-i, că tu nu-i dai lui, îi dai lui Hristos! Ce zice? „Intrucît ați făcut unuia din acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut" (Matei 25, 40).

**15.** *Prin ce anume se arată dragostea cea adevărată către aproapele?*

Dragostea cea adevărată se face cunoscută, nu numai prin dăruirea de milostenii, ci cu mult mai mult, prin împărtășirea cuvîntului lui Dumnezeu și prin slujirea trupească a celor bolnavi.

**16.** Datorie prea mare și sfînta este să avem către aproapele inimă de mamă. Așa se cere, să iubim pe toți oamenii din lumea asta, precum o mamă își iubește pe toți copiii la fel. O mamă bună, care-i adevărată mamă, dacă ar avea și zece copii, ea ține la toți deopotrivă.

**17.** Tot omul din lume este aproapele nostru. Cum face o mamă bună, care își pune sufletul pentru copii, așa trebuie să iubim și noi pe toți deopotrivă și să ne punem sufletul pentru ei. Să fim exact ca o mamă bună cu toți, și cu cei buni și cu cei răi; să nu facem deosebire, să-i iubim pe toți ca pe noi înșine.

**18.** Dragostea lui Dumnezeu nu are limite, adică din toată puterea, din tot cugetul, din toată virtutea; iar iubirii de aproapele, i-a pus margine: să-l

iubești atît cît te iubești pe tine. Pentru că se spune în Evanghelie: „Cine iubește pe tată sau pe soră sau pe frate mai mult decît pe Mine, nu este vrednic de Mine". Nu a spus că nu-i voie să iubești, ci dacă iubești pe aproapele mai mult decît pe Dumnezeu.

**19.** Citim în **Mîntuirea păcătoșilor** că trebuie să avem către noi înșine inimă de judecător, către aproapele inimă de mamă, iar către Dumnezeu inimă de fiu. Pe Dumnezeu suntem datori să-L iubim din toată inima noastră, din toată puterea și virtutea, fiind gata să ne dăm și viața pentru El, așa cum au făcut sfinții mucenici, cuvioși și ierarhi, care s-au jertfit pentru dragostea lui Hristos și pentru Evanghelie. Pe aproapele nostru să-l iubim „ca pe noi înșine", adică așa cum ne iubim pe noi, cum ne îngrijim, ne hrănim și ne ajutăm, tot așa se cuvine să iubim, să miluim, să hrănim, să ajutăm și să îndrumăm pe calea mîntuirii pe aproapele nostru. Iar pe noi înșine se cuvine să ne osîndim permanent și să ne mustram pentru păcatele noastre, socotindu-ne mai păcătoși decît toți oamenii. Așa de vom face, așa de vom iubi pe Dumnezeu și pe aproapele, iar pe noi ne vom judeca cu smerenie, ne vom mîntui cu adevărat și vom fi primiți în împărăția cerurilor.

## ASCULTAREA

**20.** Indată ce porunca ascultării s-a călcat, tot neamul omenesc s-a depărtat de rai (cf. Facerea 3, 23). Dar și pînă azi, acolo unde este defăimată ascultarea, se ivește tulburare și dezbinare. De la conducerea unei țări și pînă la conducerea unei familii, neascultarea aduce împerecheri, nesupunere, destrămarea bunei rînduieli în țară, în societate, în mînăstire, în familie și oriunde viețuiesc oamenii. Și dacă neascultarea moarte lucrează (cf. II Tesaloniceni 1, 8-9), dimpotrivă, prin ascultarea Domnului nostru Iisus Hristos față de Tatăl ceresc, care L-a trimis în lume pentru răscumpărarea noastră, viața veșnică a intrat în lume (Ioan 3, 16; 3, 36). Căci El pentru a noastră mîntuire „S-a făcut ascultător pînă la moarte și moarte pe Cruce" (Filipeni 2, 8).

**21.** De vom face ascultare cu supunere și cu dragoste, vom cîștiga smerenie, căci ascultarea e maica smeritei cugetări, iar de la smerenie se cîștigă dreapta judecată, care este împărăteasa faptelor bune, și nepătimirea (cf. **Scara** Sfîntului Ioan Scărarul).

**22.** Este bine să cunoaștem, spre mîngîierea noastră, a celor ce petrecem în viața de obște, că cei ce vor face ascultare cu răbdare, fără cîrtire și cu frica de Dumnezeu, se împărtășesc de toate virtuțile, și deci și de rugăciune.

**23.** Neascultarea și rînduiala de sine la călugăr este pierzarea lui (cf. **Scara).**

**24.** Dacă cineva, obrăznicindu-se, ar pleca din mănăstire fără voia Starețului său, mai ales, și fără voia Episcopului său, unul ca acela să știe sigur că este înșelat de dracul mîndriei și al slavei deșarte și nu se duce să folosească pe alții, ci să se piardă pe sine și pe alții, pe care-i va minți cu nesupunerea și cu neputințele sale.

**25.** Ascultarea fără rugăciune este argăție, iar cel ce face ascultare cu rugăciune, liturghie săvîrșește.

**26.** Mare lucru este tăierea voii! Auzi ce spune Duhul Sfînt: „Socotitu-ne-am ca niște oi de junghiere, Doamne, că întru Tine ne junghiem toată ziua" (Psalmul 43, 24). De cîte ori călugărul își taie voia și are răbdare unde-i trimis la ascultare, de atîtea ori este mucenic pentru Hristos. De atîtea ori se junghie el pentru Iisus Hristos și nu-și dă seama că duce o mucenicie permanentă în viața lui!

**27.** Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, cînd a venit în lume, n-a arătat viața pustnicească întîi, nici cea stîlpnicească de pe stîlp, nici cea idioritmică, să trăiască omul de capul lui, adică de sine. Viața de obște a arătat-o. A venit în lume să facă ascultare Părintelui Ceresc pînă la moarte, și moarte pe cruce, iar viața Lui, de cînd a ieșit la propovăduire, timp de trei ani și jumătate, a dus-o de obște cu ucenicii Săi. Aveau o pungă, o masă și o biserică, după cum știți că a fost la Cina de Taină, cînd a fost vîndut de Iuda, unul din ucenicii Lui.

Dar viața de obște, cum spune Sfîntul Vasile cel Mare, este o viață îngerească, dacă se ține în hotarele ei canonice. O pungă, o masă și o biserică, iar ceilalți să fie toți ascultători, ca îngerii lui Dumnezeu în ceruri, supunîndu-se stareţului, economului și la cei care sunt puși de Dumnezeu să conducă. Oriunde este ascultătorul, face liturghie!

**28.** *Pînă unde trebuie să meargă ascultarea în mănăstire?*

Am să fac ascultare pînă voi merge în genunchi. Hristos a dus crucea pe umeri și eu vreau să duc ascultarea pentru Hristos. In măsura în care ai să te biruiești pe tine și în măsura în care ai să fugi invers, nu de la durere spre plăcere, ci de la plăcere spre durere, în măsura aceea ai să fii un ostaş al lui Iisus Hristos, care ai să răstignești trupul; și ai să te răstignești cu Hristos și ai să poți zice ca Pavel: „Cu Hristos m-am răstignit și trăiesc. Dar nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine" (Galateni 2, 20).

**29.** Toată nevoința pe care ai făcut-o fără blagoslovenie și fără sfat și cu scopul de a vedea pe îngeri, ai făcut-o spre osîndă și ai clădit-o pe temelie de umbră (cf. **Scara).**

## ASTRONOMIA

**30.** Astronomia își are originea de la Dumnezeu, căci chiar îngerii au învățat pe om astronomia.

## ATITUDINEA

**31.** *Cum se cuvine a se purta creștinii față de necreștini și de necredincioși? Au voie să locuiască la un loc sau să se căsătorească între ei?*

Față de necreștini trebuie să ne purtăm cu dragoste și cu blîndețe, căci prin aceste două mari virtuți pe mulți îi aducem către Hristos, după mărturia Sfîntului Efrem Sirul care zice: „Chipul de a aduce pe toți la Hristos, este numai al dragostei și al blîndeței".

**32.** *Cum se cuvine a se purta creștinii ortodocși față de creștinii de altă confesiune?*

Cu cei de altă religie, dacă nu ne provoacă la discuții despre credința noastră cea dreaptă, trebuie să ne purtăm față de ei cu dragoste și milă și să-i ajutăm la nevoile lor, după pilda dată nouă de Mîntuitorul nostru Iisus Hristos cu samarineanul cel milostiv (Luca 10, 37; Matei 7, 12). Iar dacă voiesc a ne ataca credința noastră cea sfînta, sau Sfînta Tradiție a Bisericii Ortodoxe, atunci „trebuie să o apărăm cu toată puterea pînă la moarte" **(Războiul nevăzut,** cap. XIX, de Sfîntul Nicodim Aghioritul). Fiindcă se cade pe aproapele a-l iubi cu hotar, ca pe noi înșine, iar pe Dumnezeu fără de margine. Nu cumva socotind noi că iubim pe aproapele, să ne lăsăm călcați de cei străini de dreapta credință în Hristos, care voiesc a ne depărta pe noi de la ortodoxie și a ne impune credința lor cea strîmbă și ereticească. Se cade, așadar, oricărui preot ortodox și oricărui creștin al Bisericii noastre dreptmăritoare, să fie un bun ostaș al lui Hristos, cu toată evlavia și cu mînie bărbătească și tare să apere prin cuvînt și prin scris adevărul dreptei noastre credințe. Nu se cade a fi blînd acolo unde nu trebuie a te purta cu blîndețe. Că, auzi ce zice proorocul: „Acolo cel blînd să fie războinic" (Ioil 4, 10). Același lucru ne învață și Sfîntul Pimen cel Mare, zicînd: „Se cade nouă a răbda toate, măcar de ne-ar scoate cineva și ochii sau ne-ar tăia mîna noastră cea dreaptă, iar dacă cineva voiește a ne depărta și a ne despărți pe noi de Dumnezeu, atunci să ne mîniem" **(Pateric,** cuvîntul 118). Si iarăși zice: „Intîia oară fugi, a doua oară fugi, a treia oară fă-te sabie cu cel ce vrea să te despartă pe tine de dreapta credință".

**33.** *Poate un creștin bun să salveze o familie, un sat, o comunitate, prin sfințenia vieții lui?*

Cum să nu poată! Cu cît sunt mai mulți creștini aleși în lume, într-o țară, într-o localitate, cu atît țara sau localitatea aceea este cruțată de primejdii, de războaie, de cutremure, de foamete și de tot răul. Iar cu cît se vor împuțina mai mult aleșii lui Dumnezeu dintr-o țară sau localitate, cu atît mai greu este lovită de certarea Domnului. Odată s-a întrebat un sfînt: Poate un om să mîntuiască o cetate? Poate, a răspuns el. Exemplul a fost Proorocul și împăratul David. Că auzi ce zice Dumnezeu: Pentru David, robul Meu, nu voi pierde cetatea Ierusalimului.

**34.** *Cum se cuvine să mă comport duhovnicește între oameni?*

Să fii la arătare cu pogorămînt și cu dragoste, iar în ascuns să ai lucrare duhovnicească. Aceasta este taina vieții noastre. Sau, cum spune în **Pateric:** Folosul fratelui este roada ta. Ajutînd, miluind, mîngîind și iubind pe aproapele, te mîntuiești pe tine. Rugăciunea mea este să te hrănesc pe tine, să te adăp pe tine, să te odihnesc și să te folosesc pe tine. Că mai înaltă este dragostea întru rînduiala sa decît rugăciunea. Că rugăciunea este numai una din faptele bune, iar dragostea este legătura desăvîrșirii. Dragostea pe toate faptele bune le cuprinde.

**35.** Să avem către Dumnezeu inimă de fiu, și să-L iubim din toată inima. Iar cînd am greșit ceva, îndată să cerem iertare și să alergăm la mărturisire, ca sa-L împăcăm pe Dumnezeu, căci L-am supărat, că Domnul niciodată nu ține minte răul. Dacă vede că ne-am întors, Se întoarce și El către noi.

Să avem către noi inimă de judecător. Adică cum? Să ne judecăm. Oare, ce gîndim noi Ii place lui Dumnezeu? Ce vorbim noi oare îi place lui Dumnezeu? Ce fac eu acum oare îi place lui Dumnezeu?

Și îndată conștiința ne spune da sau nu. Căci de se va judeca omul pe sine, nu va cădea în judecata lui Dumnezeu! Să ne facem judecători nouă înșine: ..Măi, aceasta nu-i bun ce fac, aceasta nu-i bun ce vorbesc; aceasta nu-i bun ce intenționez eu să fac!"

Către aproapele să avem inimă de mamă. Ai văzut o mamă bună? Chiar dacă are copii mai mulți și dacă unul o supără, o necăjește în fel și chip, ea are milă de toți. Dacă vede că un copil de-al ei a căzut în apă și se îneacă, sau în foc, și strigă: „Mamă, nu mă lăsa!", ea uită tot. Uită că a supărat-o și se duce către dînsul și-l scapă, chiar cu riscul vieții.

Că așa este mama! Adevărata mamă nu mai ține minte răul. Atît iubește pe copii. Iată, așa trebuie să avem și noi inima noastră față de toți. Să ne fie milă de toți, și de străini și de ai noștri. Așa cere Dumnezeu în Sfînta Evanghelie.

N-ai văzut cloșca? Are atîția pui și dacă i-ai luat numai unul, îți sare în cap, măcar că are mulți. Așa și mama cea bună își pune sufletul pentru copii. Această inimă de mamă o cere Dumnezeu de la noi. S-o avem față de toți. Cînd a fi unul, care chiar de ne-a făcut rău, chiar de ne-a supărat, însă cînd îl vom vedea că este la necaz, să sărim să-1 ajutăm, ca să vadă el că noi avem dragoste și nu ținem minte răul pe care ni l-a făcut el. Numai așa vom fi fii ai lui Dumnezeu după dar.

**AVORTUL**

**36.** Prin avort se înțelege uciderea pruncilor în pîntece prin tot felul de mijloace. Deoarece fătul are suflet viu, creat de Dumnezeu chiar din clipa zămislirii, pentru aceea avortul este combătut de Biserică și de Sfinții Părinți cu atîta tărie, pentru că se ucide viața, se pierde sufletul, atît al celui ucis, cît și al celui care săvîrșește uciderea și calcă porunca lui Dumnezeu, care zice: „Creșteți și vă înmulțiți" (Facere 1, 28). Se calcă și porunca a V-a din Decalog, care zice: „să nu ucizi" (Ieșire 20, 13).

**37.** Biserica lui Hristos nu poate niciodată aproba uciderea de prunci (avortul, paza etc), pentru orice motive. Mîntuitorul ne-a spus că sufletul omului este mai scump decît orice pe lume (Matei 16, 26; Marcu 8, 36-37). Apoi, cum să aprobe Biserica în vreun fel pierzarea sufletelor omenești? Cine ar putea răscumpăra atîtea suflete care se pierd prin ucidere, necreștinați și neluminați prin Sfîntul Botez, singurul care poate ierta păcatul strămoșesc și păcatele personale?

Cum ar aproba vreo Biserică creștină să se omoare sufletele copiilor, mai ales neavînd Sfîntul Botez? Căci știm că tot omul „este zămislit în păcate" și numai prin Botez se unește cu Hristos și devine fiu al Bisericii (Psalmul 50, 6; 57, 3; Iov 15, 14; 25, 4; Ioan 3, 6). Deci, cine va avea îndrăzneală din cei ce conduc Biserica lui Hristos, să aprobe oarecare pogorămînt femeilor creștine pentru uciderea copiilor? Cine ar îngădui această fărădelege, să aprobe uciderea pruncilor, fiind sub păcatul strămoșesc și fără lumina Sfîntului Botez?

Eu cred că această fărădelege nu o va aproba Biserica lui Hristos niciodată, aducîndu-și aminte de cuvintele Domnului: „Ce va da omul în schimb pentru sufletul său?" (Matei 16, 26).

**38.** Cred că această datorie de a învăța pe oameni să nu-și ucidă copiii este mai mult a preoților și a păstorilor de suflete. Ei trebuie să arate credincioșilor, cu dovezi din Sfînta Scriptură, din învățăturile Sfinților Părinți și din dumnezeieștile canoane, cît de greu este păcatul uciderii și cît de mare pedeapsă primește ucigașul de la Dumnezeu.

**39.** Prin avort se amenință viața de pe pămînt, se calcă porunca creației dată de Dumnezeu în rai, se atentează la viața celor mai nevinovate ființe omenești, care sunt copiii; se destramă familia, se îmbolnăvește societatea întreagă și se aduc peste cei vinovați cumplite pedepse dumnezeiești, atît în viață, cît și după moarte. Apoi, sufletele copiilor avortați, nefiind botezate, nu pot intra în împărăția lui Dumnezeu, ci așteaptă ziua cea înfricoșătoare a Judecății, cînd singuri vor acuza pe părinții care i-au ucis în fața Dreptului Judecător Iisus Hristos.

**40.** Vai de aceia care-și omoară copiii!

Poate a omorît cineva un prunc; el a omorît poate un prooroc, sau un preot, sau un arhiereu, sau un președinte de țară, sau cine știe pe cine. Iar dacă a omorît unul, prin acela a omorît mii de suflete, că prin acela poate Dumnezeu voia să lumineze multe suflete. Dacă viața lui ar fi fost lumină, ar fi luminat popoarele. Deci, mare primejdie paște pe cei ce ucid copii. Să nu ne temem numai de legile din afară, că acelea pedepsesc numai cu trei sau patru ani de închisoare, și asta e o nimica toată; să ne temem de temnița iadului, care nu are sfîrșit în vecii vecilor! Că un singur avort oprește 20 de ani de la Preacuratele Taine, și dacă nu se spovedește omul și nu se pocăiește se duce pentru un singur avort în gheena focului. Dar poate veți zice că pruncul era numai de o lună sau două și n-a fost om întreg. Nu vă înșelați cu aceasta! Să vă spun legile Bisericii și canoanele ei, să vă spun rostul zămislirii. Iată ce spune Sfîntul Atanasie Sinaitul: „Precum cînd tună și fulgeră, îndată vezi lumina fulgerului și îndată auzi tunetul, așa este și cînd se împreună soțul cu soția lui cea legitimă. In clipa aceea se zidește trupul și sufletul în trupul maicii lui". Și dacă numai la un ceas după zămislire vei împiedica nașterea cu ceva, în orișice chip, ucigaș de om te-ai făcut. Să nu spui că-i numai de două luni, n-are încă suflet. Căci în clipa aceea, din sufletul părinților, darul lui Hristos și prin suflarea Sfîntului Duh, se

zidește și sufletul, și trupul. Deci nu vă înșelați, că nici o piedică împotriva nașterii nu-i binecuvîntată, ci e blestemată de Dumnezeu.

**41.** Să înțeleagă femeile care își ucid copiii că sunt ucigașe ale zidirii lui Dumnezeu și vinovate de gheena focului. Căci dacă numai a urî pe cineva se socotește ucidere de oameni, după cuvîntul lui Hristos care zice: „cel ce urăște pe fratele său, ucigaș de oameni este" (I Ioan 3, 15) - și „orice ucigaș de oameni nu are viață veșnică" - oare ce urgie a lui Dumnezeu va ajunge pe acea mamă care-și ucide propriul său copil, chiar de ar fi zămislit prin puterea lui Dumnezeu, numai de o clipă?

**42.** Să știe orice femeie care și-a ucis copiii, ori în ce chip, că nu va scăpa de pedeapsa lui Dumnezeu. Să nu spună că era zămislit numai de o zi sau de un ceas, că Dumnezeu nu caută la timp, ci la intenția gîndului.

**43.** Cum se va arăta femeia ucigașă de prunci înaintea lui Dumnnezeu, fiind mai rea decît toate fiarele pămîntului? Aceleași pedepse vor primi și acei soți care se păzesc prin diferite mijloace de a nu naște copii, deoarece intenția lor este aceeași, de a omorî pruncii și de a opri zămislirea zidirii lui Dumnezeu.

**44.** Să nu-ți fie rușine că ești fată mare și ai făcut un copil. Nu. Dacă ai alunecat ca o ființă slabă, crește-l și fă-l un înger al lui Dumnezeu, și prin acela ai să te mîntuiești și tu. Să-l crești bine, cu frica lui Dumnezeu, și se va ruga pentru tine și te va ierta Dumnezeu și pe tine, și va ierta și pe părinții tăi. Dar dacă, Doamne ferește, îl pierzi, ai pierdut un înger, ai pierdut un sfînt. Băgați de seamă că toți greșim - cum zice Sfîntul Apostol Iacov -, dar nu trebuie să cădem în deznădejde, adică de la una să trecem la alta. Ai greșit într-un fel, nu cumva să cazi în alta, că uciderea este de o mie de ori mai mare păcat decît curvia. Pentru ce? Că ucigînd, iei viața unui suflet, și un suflet e mai scump decît toată lumea.

**45.** Omule, dacă tu ai semănat în țarina ta porumb, grîu, orz, ovăz, cartofi, ce-ai pus, și te-ai ostenit să pui sămînța ta acolo, să ari, să semeni, ți-ar părea bine dacă unul ar veni în batjocură și ar strica sămînța ta, ar zvîrli țarina într-o parte și-n alta, ar merge cu vitele pe acolo sau cu altceva și ar distruge semănătura ta? Nu te-ai duce să te iei la bătaie cu el, sau să-l dai în judecată, că ți-a stricat osteneala ta - omenește vorbind -, ți-a stricat sămînța ta din ogor, care nădăjduiai să crească, să facă roade, să ai cu ce te hrăni la anul viitor? Nu-i adevărat așa?

Dar oare nu Se supără Dumnezeu cînd seamănă și tu strici sămînța Lui? Ce zice apostolul? Arătură a lui Dumnezeu suntem. Da. Toată lumea este arătura și țarina lui Dumnezeu. Dar în această țarină și arătură, Dumnezeu seamănă. Ce seamănă? Sămînța omenească, prin bărbat, în pîntecul femeilor.

**46.** Auzi cui ne punem împotrivă? Auzi cui îi stăm împotrivă cînd facem avorturi și distrugem sămînța dată de Dumnezeu în pîntecele nostru? Ai auzit cui? Lui Dumnezeu, Care a semănat. Oare nu ne va trage la judecată? Oare nu ne va condamna cu dracii la munca veșnică, pentru că stricăm semănătura Lui

pe care o seamănă? Ce-a zis Adam cînd a dobîndit primul fiu? Iată, am dobîndit om prin Dumnezeu!

**47.** N-aveţi voie să stricaţi zidirea lui Dumnezeu, semănătura şi ţarina Lui. Lasă-l să se nască! Lasă-l să crească! Imi spui că eşti săracă, că eşti bolnavă, că ţi-a spus doctorul că ai să mori! Dar care-i jertfa ta? Care-i datoria ta? Nu să mori născînd? De ce Biserica te pregăteşte înainte de naştere pentru moarte? Că dacă ar fi o femeie oprită de la Sfintele Taine 20 de ani, dacă-i gravidă, gata, i se dă voie să se împărtăşească. De ce a făcut Biserica aşa?

Ii dă voie să ia Preacuratele Taine, că o pregăteşte de moarte. Cîte păcate ar avea o femeie însărcinată, dacă moare spovedită şi împărtăşită cu Preacuratele Taine, toate, toate i se iartă, dacă ar muri născînd. Femeia cînd moare născînd, moare pe altarul jertfei. Se jertfeşte pentru Hristos. Este muceniţă şi martiră. De aceea ne-a învăţat Apostolul Pavel: „Femeia se va mîntui prin naştere de fii" (I Timotei 2, 15).

**48.** Ţi-a spus doctorul că eşti slabă, că nu poţi purta sarcina, să-ţi facă operaţie. Nu! Cu credinţă în Dumnezeu du-te la masa naşterii! Du-te acolo la maternitate: „Doamne, dacă am să trăiesc, am să fiu mama acestui copil. Dacă nu, vreau să mor, să dau viaţă copilului, ca să trăiască copiii".

Fericită şi de trei ori fericită este mama aceea care moare născînd; îşi pune viaţa, ca să dea viaţă copilului său.

**49.** Iar dacă şi de boli se tem femeile care nasc, spre a nu se îmbolnăvi, atunci să ducă viaţă de înfrînare, de curăţie şi de post, căci după mărturia Sfîntului Vasile cel Mare, cele mai multe boli vin asupra omului din cauza neînfrînării şi a necumpătării de la cele vătămătoare.

**50.** Dacă vreo femeie este bolnavă, nu la ucidere de prunci să-şi găsească scăpare de pedeapsa lui Dumnezeu. Ci să se roage lui Dumnezeu cu umilinţă, cu post şi cu durere în inimă, căci la El este puterea şi îndurarea de vindecare a celor bolnavi. Postul, rugăciunea şi înfrînarea întru curăţenie a celor căsătoriţi şi bolnavi, acestea sunt leacul lor, iar nu uciderea de prunci nevinovaţi.

**51.** Femeile care fac avort se îmbolnăvesc deseori de boli grele, nevindecabile, îmbătrinesc înainte de vreme, suferă mai ales de nervi, nasc copii bolnavi şi infirmi, nu se înţeleg cu bărbaţii lor, au mustrare de conştiinţă pînă la moarte, sau cel puţin timp de zece ani, dacă se pocăiesc şi primesc canonul rînduit de duhovnicii lor. Iar dacă nu, le aşteaptă canonul cel veşnic în muncile iadului, de care să ne ferească pe toţi Bunul nostru Mîntuitor.

**52.** Femeia care încearcă să înlăture durerea naşterii şi să trăiască numai în plăcere cu bărbatul său, sau bărbatul care-i porunceşte femeii să împiedice naşterea, sunt cei mai mari criminali. Se abat de la porunca cea dintîi a lui Dumnezeu, cînd i-a spus femeii: Inmulţind voi înmulţi durerile tale, întru dureri vei naşte fii. Şi i-a mai dat un canon: şi întoarcerea ta către bărbatul tău.

Acest păcat distruge lumea. Nu numai că distruge natalitatea popoarelor, dar distruge sufletele şi atrage urgia lui Dumnezeu pe pămînt.

**53.** *Ce trebuie să facă o mamă însărcinată dacă soțul o silește la avort? Dar dacă este greu bolnavă și are mulți copii?*

Sfîntul Apostol Pavel zice așa: „Femei, supuneți-vă bărbaților voștri, precum se cuvine, întru Domnul" (Coloseni 3, 18). Aici trebuie să înțelegem că nu întru toate se cuvine femeii să se supună bărbatului, ci numai la cele ce se cuvin în Domnul. Poate bărbatul să o îndemne și la lucruri de fărădelege, la furat, la beție, la ură, la ceartă, la desfrînare, la ucidere, la secte, la necredință etc. La acestea nu se cuvine a se supune bărbatului, măcar și moarte de ar răbda de la el. Că nu se cade a iubi și asculta pe bărbat mai mult decît legea lui Dumnezeu.

**54.** Femeia nu trebuie în nici un caz să se supună bărbatului ei, cînd acela o îndeamnă, sau o silește la avort, adică ucidere de prunci. Iar dacă femeia este bolnavă și din acest motiv vrea să-și piardă copiii, niciodată o pricină ca aceasta nu o va scăpa pe ea de osînda cea veșnică, de-și va ucide pruncii ei. Femeia creștină și credincioasă, mai înainte de naștere este datoare să se spovedească la duhovnicul ei, să se împărtășească cu Trupul și Sîngele lui Hristos, chiar dacă are vreun canon de făcut și, astfel, să se pregătească de moarte. Tocmai de aceea Sfînta Biserică dă voie femeilor înainte de naștere să se împărtășească, chiar de ar fi oprite pe mulți ani, căci Biserica lui Hristos are în vedere durerile nașterii și primejdia morții pentru mamele care nasc.

**55.** *Mamele care își omoară pruncii se mai mîntuiesc?*

Pentru avorturi, dumnezeieștile canoane opresc 20 de ani de la Sfînta împărtășanie, dacă l-a făcut cu voia. Dacă l-a pierdut fără voie, numai doi ani.

*Dar femeile care se feresc să rămînă însărcinate, ce canon primesc?*

*Care* se păzesc să nu facă copii, sunt oprite de la Sfînta împărtășanie nouă ani. Dacă încetează și face canon, îl aduci la doi ani aproape de Sfînta Impărtășanie. Dacă nu, intră la canonul celor care fac avort.

**56.** Să înțeleagă femeile cele înțelepte și credincioase și să primească canonul cel dat lor de Bunul Dumnezeu cu toata bucuria și mulțumirea, că este spre iertarea păcatelor și mîntuirea sufletelor lor. Iar dacă vreuna din ele va muri în chinurile nașterii, pe altarul jertfei și va avea dreapta credință, aceea se va mîntui, cum spune Sfîntul Pavel, și cu mucenicii se va socoti. Căci Biserica lui Hristos nu acceptă nici un motiv pentru uciderea de copii, adică avort, boală, sărăcie, primejdie, copii mulți, bărbați răi etc. Toți creștinii sunt datori să se jertfească pînă la moarte, acolo unde i-a rînduit Dumnezeu să trăiască.

**57.** Rari gospodari și rare femei care păzesc viața cinstită și nu omoară copiii; foarte puțini au rămas. De asta vin vînturile astea secetoase și așteptăm potopul cu foc care bate la ușă, că nu mai poate suferi Dumnezeu urgia acestei lumi.

**58.** Dacă ar fi omul fiară, n-ar fi o pagubă mare, că o fiară este mult inferioară omului, dar omul este chipul și asemănarea lui Dumnezeu. De aceea cei ce fac avorturi distrug chipul lui Dumnezeu din om, icoana Preasfintei Treimi pe pămînt, și este foarte mare păcat.

**59.** Unde-i mintea acelor femei care se gîndesc nu să aibă copii, ci să nu aibă? Unde-i mintea acelor părinţi care nu postesc, nu se roagă şi nu fac milostenie, cerînd „Dă-ne nouă, Doamne, copii?", ci, dimpotrivă, stau împotriva planului de creaţie al lui Dumnezeu, să nu aibă copii sau să aibă mai puţini.

**60.** Păziţi-vă de gîndul acesta al uciderii de copii, mai tare decît toţi balaurii din lumea asta şi decît toate. Păziţi-vă! Că dacă tot veţi face mereu avort, poporul nostru se împuţinează. Vom rămîne numai bătrînii şi vor veni alte popoare şi ne vor robi, că vom fi puţini şi nu vom mai avea copii ca să fie ostaşi ai ţării şi oameni de ispravă să conducă ţara!

**61.** S-a prea înmulţit păcatul acesta şi este strigător la cer, şi aduce osîndă vremelnică şi veşnică şi în veacul de acum şi în cel viitor.

**62.** Vai de noi şi de noi! Dacă toate păcatele noastre strigă la cer să vină mînia Domnului peste noi, cel mai mare păcat care este astăzi în lume şi cel mai cumplit, care va grăbi urgia lui Dumnezeu peste omenire, este uciderea de copii.

## BANII

**63.** Cel ce se iubeşte pe sine mai mult decît pe Dumnezeu, este un închinător la idoli. La fel este şi cel ce se îngrijeşte de mîncare, de bani, de haine, de avere, mai mult decît de suflet, de biserică, de rugăciune, de spovedanie, de milostenie.

**64.** *Este motiv binecuvîntat să adune cineva bani?*

Din patru pricini, zic dumnezeieştii Părinţi, adună oamenii bani. Unii adună din lăcomie şi iubire de avuţie, care este închinare la idoli şi semn de necredinţă, ca să aibă, zic ei, la bătrîneţe, ca şi cum Dumnezeu nu poartă grijă de noi. Dar, oare, Cel ce te hrăneşte astăzi, nu te va hrăni şi mîine? Alţii adună bani şi alte averi din plăcere, ca să mănînce mult şi să trăiască bine. Alţii, din slavă deşartă şi lux, ca să se îmbrace bine, cu haine scumpe, să zidească locuinţe mari şi să-i laude lumea. Iar alţii adună bani şi alte bunuri, ca o economie pentru ceilalţi, pentru familie, pentru obşte, pentru cei bolnavi. Aceasta nu este un păcat; ba încă ai şi plată, că n-ai irosit averea tuturor, nici n-ai dus-o la ai tăi.

**65.** Mi-amintesc că odată a venit la stareţul nostru, Protosinghelul Ioanichie Moroi, un om sărac cu o casă de copii, să ceară ajutor. Stareţul l-a întrebat: „Frate, ai vacă cu lapte?". „Nu, părinte, i-a răspuns el, cu ce s-o cumpăr?". Atunci stareţul s-a sfătuit cu părinţii din consiliu şi i-a donat acelui sărac o vacă cu lapte care fătase de două săptămîni.

Stareţul nostru aşa ne zicea: „Lasă să mă duc eu în iad, că adun bani pentru obşte, decît să vă duceţi voi!", şi nu ne lăsa să avem bani la chilie. „Călugărul care are avere deosebită, este al doilea Iuda, spunea bătrînul, este fur şi tîlhar, că fură din avutul obştei şi duce la neamurile sale".

**66.** Cînd eram eu frate în Sihăstria, nimeni nu-şi încuia chilia, căci nici nu avea cine ce fura. Tot ce aveam nevoie ni se dădea de la obşte. Dar să vezi, cum a vrut vrăjmaşul să mă prindă în patima iubirii de argint. Prin anul 1937, pe cînd

eram bucătar la mănăstire, a venit un credincios la noi și mi-a zis: „Părinte Cleopa, iată ce monede noi și frumoase au ieșit!". Și mi-a dat una și mie. Eu am dus banul la chilie, l-am pus pe fereastră sub o hîrtie, ca să nu-l vadă nimeni, și am încuiat ușa. De la bucătărie mă duceam mereu la chilie și săltăm hîrtia de pe geam, să văd dacă nu a dispărut banul. Nu trecea mult și iar mă duceam la chilie.

Intr-o zi, văzînd eu că mi-a lipit vrăjmașul inima de ban. încît țineam ușa încuiată și mă gîndeam numai la el, am făcut semnul Sfintei Cruci, am descuiat din nou ușa chiliei și am dat banul la un sărac. Așa am scăpat atunci de iubirea de argint.

**67.** Pe cînd eram frate, aveam talent la pictură. Mă învățase pictura icoanelor un călugăr, Nil, de la Mănăstirea Secu. După ce am deprins desenul și pictura cu acuarele, am început cu vopsele. Uneori venea egumenul la chilia mea, se uita cum pictez și îi plăcea. Dar eu începusem să mă ispitesc de bani, că singur îmi cumpăram vopsele și cele de nevoie pentru icoane.

Odată a venit părintele stareț la mine și mi-a zis: „Ce preț are icoana aceea?". „Nu are preț, preacuvioase!" i-am răspuns. „Pe aceea, frate Costică, s-o ții la preț, că este frumoasă!" - mă ispitea bătrînul. Cînd am văzut eu că trebuie să mă tocmesc cu oamenii și să am bani, m-am temut să nu mă biruiesc de iubirea de argint. Intr-o zi vine iconomul la chilia mea și-mi zice: „Frate Costică, lasă pictura și hai la ascultare!". Atunci, am lăsat toate și am fost trimis să pasc oile. Așa m-am izbăvit de două păcate, de mîndrie și de iubirea de argint!

## BEȚIA

**68.** Beția este mama desfrînării, din care se nasc toate urgiile.

**69.** Beția este păcat de moarte sufletească pentru orice om, că îl duce la desfrînare, la distrugerea familiei, la sminteală publică, la tot felul de boli, la sărăcie, la ucidere și la osînda veșnică.

**70.** Pentru a combate mai cu tărie patima beției, cred că preotul trebuie să fie cu totul nebețiv și tuturor pildă de urmat. Apoi să se roage pentru cei pătimași ca Dumnezeu să-i întoarcă mai curînd la pocăință. Apoi să cunoască bine învățăturile Sfintei Scripturi, ale Sfinților Părinți și hotărîrile sfintelor canoane și să-i învețe cu timp și fără timp pe credincioși a se înfrîna și păzi de această blestemată patimă, care, cum spune Sfîntul Vasile cel Mare, „face pe om mai rău decît toate dobitoacele și fiarele".

## BISERICA, MERSUL LA BISERICĂ

**71.** Un creștin care merge la biserică are 14 reguli canonice de bună-cuviință, dacă vrea să-l folosească Sfînta Biserică. Dacă nu le împlinește, se duce la biserică spre osîndă.

1. Prima condiție canonică pentru a merge la sfînta biserică este să te ierți cu toți. Dacă merge mama la biserică, sau tata, să zică: „Iertați-mă, măi băieți! Iartă-mă, soție!"

2. A doua condiție canonică. Cînd mergi la biserică să duci un mic dar cin casa ta. Măcar o lumînărică, măcar un bănuţ, o prescură, un pahar de vin, ce poţi. Că prin acel mic dar pe care-l duci tu la biserică se binecuvintează toată averea ta, căci îl dai jertfă lui Dumnezeu.

3. A treia condiție canonică. La biserică este bine să mergi mai de dimineaţă, ca să poţi apuca Evanghelia învierii de dimineaţă şi Slavoslovia. Și totodată, dacă te duci mai devreme, te poţi închina liniștit, nu-i lume multă la biserică, te duci la locul tău fără să deranjezi slujba.

4. A patra condiție canonică. Totdeauna bărbaţii în biserică trebuie să stea în partea dreaptă, iar femeile în partea stîngă. Și în ordinea aceasta trebuie să stea în biserică: bărbaţii bătrîni în frunte, cei mai puţin cărunţi la spate, cei mai tineri în spatele lor, flăcăii și băieții tot așa. La fel și femeile. Iar între bărbaţi şi femei, să lăsaţi o cărare în biserică, ca să meargă cine vine să se închine și să ducă darul la Sfîntul Altar.

5. A cincea condiție canonică este să nu vorbiți în biserică, că este mare păcat. Dacă este mare nevoie să vorbești, vorbește în şoaptă sau prin semne.

6. A şasea condiție canonică. Dacă mergi la biserică, să nu ieși pînă nu se termină slujba. Numai, Doamne ferește, dacă eşti bolnav, sau dacă pățești ceva. Dar altfel să nu ieși, că, dacă ieși înainte de terminarea Liturghiei, ești asemenea cu Iuda, care a ieșit de la Cina de Taină, unde erau la masă Mîntuitorul cu Apostolii și s-a dus și L-a vîndut pe Hristos. Așa arată Sfîntul Ioan Gură de Aur.

7. A şaptea condiție canonică pentru cei ce merg la biserică. Cînd vă închinaţi la sfintele icoane, să nu sărutaţi sfinții pe faţă, că-i păcat. Nu-i voie. Dacă sfîntul este pictat în picioare, îi săruți picioarele, dacă este pictat pe jumătate, îl săruți la partea de jos.

8. A opta condiție canonică. Să știți că după ce dă preotul binecuvântare de Sfînta Liturghie, nimeni nu mai are voie să se închine la icoane în biserică sau să mai ducă daruri la altar, că este mare păcat.

9. A noua condiție canonică. Creştinii trebuie să stea în genunchi cînd se sfințesc Preacuratele Daruri, cînd se cîntă: „Pe Tine Te lăudăm, pe Tine bine Te cuvîntăm... !".

Cei ce au dezlegare și vor să se împărtășească cu Preacuratele Taine, trebuie să-și ceară iertare de la toţi, de la cei mai bătrîni pînă la cei mai tineri. Dacă sunt bărbaţi, se duc la cei mai bătrîni oameni din frunte. Și de la care au avut vreo supărare, Doamne ferește, să ceară iertare: „Iartă-mă, frate! Iartă-mă, cumetre sau vecine!".

La fel și femeile să se ducă la cele mai bătrîne și să ia iertare, să le sărute mîna, iar acelea să le sărute pe frunte. Această rînduială se face înainte de a merge la Sfînta Impărtășanie. Și apoi iei o lumînărică aprinsă și la iconostas o dai în mîna paraclisierului; nu mergi cu ea înaintea preotului, în fața Sfîntului Potir. Pentru că în fața Sfîntului Potir, cînd mergeți, nu aveți voie sa fiți cu

luminarea aprinsă, nici să mai faceți semnul Sfîntei Cruci, că-i mare primejdie. Mulți, făcînd cruce, s-a întîmplat că au lovit Sfîntul Potir, pe preot, şi au vărsat Sfintele. S-a întîmplat în multe biserici.

10. A zecea condiție canonică. După ce-ai primit Preacuratele Taine ale lui Iisus Hristos, treci la uşa diaconească, că acolo să-ți dea anafora şi un păhăruț de vin. Apoi treceți la strană sau în pridvor, să vă citiți molitfele sau rugăciunea de mulțumire după Sfînta Impărtăşanie.

Trebuie să ştiți că nimeni nu are voie să se împărtăşească dacă nu şi-a citit rugăciunile de împărtăşire (molitfele). Apoi, cele de mulțumire.

Cel ce s-a împărtăşit, nu mai are voie să sărute mîna preotului. Pînă nu stai la masă nu mai ai voie să săruți nici sfintele icoane, nimic, că ai primit pe Hristos atunci. După masă poți să săruți mîna şi sfintele icoane.

După împărtăşanie n-ai voie să scuipi trei zile şi trei nopți. Aşa-i după rînduiala canonică. Dar măcar pînă a doua zi, măcar 24 de ore să țineți minte. Trei zile arată cartea. Aşa este după Sfînta împărtăşanie.

Cei căsătoriți, care vor să se împărtăşească cu Preacuratele Taine, trebuie să păzească curăția în familie, măcar trei zile, iar după ce s-au împărtăşit să țină măcar două zile. Iar în posturi, trebuie să trăiască toate zilele în curăție.

11. A unsprezecea condiție canonică. Cel ce a venit la biserică dintr-o familie, se cheamă apostolul familiei. El trebuie să ia sfînta anaforă pentru toți cei de acasă.

Cei de acasă n-au voie, Doamne fereşte, în duminici şi sărbători, să mănînce ceva, pînă nu vine cel de la sfînta biserică, să le aducă sfînta anaforă, să se împărtăşească cu sfînta anaforă în locul Preacuratelor Taine. Că sfînta anaforă pe greceşte se cheamă „antidoron", adică contra chip, ține locul Preacuratelor Taine pentru cei ce nu pot să se împărtăşească.

Duminica şi în sărbători, în timpul Sfintei Liturghii, n-ai voie să faci mîncare, că este mare păcat. Fă mîncarea de sîmbătă seara şi pune-o undeva la rece, că aveți acum frigidere, şi o încălzeşti cînd veniți de la biserică. In caz de mare nevoie, după ce ieşi de la Sfînta Liturghie, ai voie să faci mîncare. Dar în timpul Sfintei Liturghii, cînd preotul leagă cerul cu pămîntul şi scoate părticele pentru milioane de suflete, tu să nu te apuci atunci să faci mîncare, că-i mare păcat!

12. A douăsprezecea condiție canonică. Cel ce a fost la sfînta biserică, cînd a zis preotul: „Cu pace să ieşim! Intru numele Domnului" şi a făcut otpustul, adică sfîrşitul Liturghiei, face trei închinăciuni în mijlocul bisericii şi merge acasă. De la biserică să nu se oprească pînă la uşa lui. Nu cumva să-l ducă diavolul de la biserică la crîşmă sau la joc, că atunci e vai de el.

13. A treisprezecea condiție canonică. Cînd mergi acasă, zi o rugăciune la sfintele icoane şi cînd toți stau la masă, tu să le povesteşti ce ți-a rămas şi ție în cap de la biserică. „Uite, a fost Apostolul cutare, Evanghelia cutare; preotul a ținut predica cutare; uite aşa a cîntat dascălul, aşa frumos a fost!", ca să audă şi cei ce n-au putut merge la biserică, din motive binecuvîntate.

14. A paisprezecea condiție canonică. După ce ai stat și tu la masă, să te odihnești două ore. Apoi trebuie să te duci în duminici și sărbători să faci vizite și să cercetezi pe cei bolnavi și săraci.

**72.** Biserica este mama noastră spirituală. Ea ne-a născut pe noi la botez prin apă și prin duh. Ați auzit ce spune Sfîntul Apostol Pavel: ați luat darul punerii de fii în baia nașterii de-a doua și a înnoirii Duhului Sfînt. De atunci suntem toți fii după dar ai lui Dumnezeu, de cînd ne-am botezat în numele Preasfintei Treimi.

De aceea, vă rog din toată inima să iubiți Biserica, mamă! Să vă fie dragă Biserica și, cît puteți, ziua și noaptea să mergeți la biserică. Care sunt mai bătrîni și nu pot săracii, să stea mai puțin. Care sunt tineri pot să stea mai mult, pentru că pravila Bisericii îmbogățește memoria fiecăruia și darul Preasfîntului Duh vine asupra aceluia care ascultă cu evlavie sfintele slujbe ale Bisericii.

**73.** Fără Biserică nu este mîntuire! Cine a ieșit din Biserică, nu mai are pe Hristos, că Biserica este trupul lui Hristos. Cine a ieșit din Biserică, nu mai este fiu după dar al lui Dumnezeu din Botez, ci este fiu al satanei, căci s-a rupt de la mama lui duhovnicească și a luat-o după capul lui și s-a pierdut.

**74.** Tot ce este inovație în Biserica dreptmăritoare duce la dezbinare și eres.

**75.** Vă aduc aminte un cuvînt al starețului meu, nu știu dacă voi mai vorbi vreodată, că eu sufăr cu inima și poate într-o clipă am să mă duc de aici: „Măi băieți, orice ați face, orice n-ați face, biserica, dragii mei, să n-o lăsați. Că dacă veți ține biserica, Dumnezeu are să ridice locul acesta mult mai frumos de cum a fost mai înainte de a arde. Iar dacă nu, se va pustii".

**76.** Cît de frumos este în biserică cînd suntem cu toții! Ne simțim ca în rai, cînd vezi că toți sunt pe la străni, toți în biserică, alții la Sfîntul Altar. Vă rog din toată inima, că întotdeauna v-am spus așa, să dăm mare întîietate și să avem mare grijă mai întîi de sfînta biserică.

**77.** Biserica lui Hristos cea dreptmăritoare are un brîu, cu care este încinsă de-a lungul anului. Pe acest brîu se găsesc douăsprezece mărgăritare preascumpe și preasfinte, adică cele douăsprezece praznice împărătești.

**78.** Cea mai mare școală din lume este Biserica.

**79.** *Care este poziția evanghelică a Bisericii Ortodoxe față de oameni în general?*

Biserica noastră Ortodoxă, avînd în vedere învățătura marelui Apostol Pavel, care zice: „Vă îndemn, înainte de toate, să faceți cereri, rugăciuni, mijlociri și mulțumiri pentru toți oamenii" (I Timotei 2, 1-2), face rugăciuni pentru cei mai sus pomeniți, pentru conducători, pentru necreștini, pentru necredincioși și cei de alte religii, dar numai în chip sobornicesc, nepomenindu-i pe nume, deoarece unii ca aceștia nu au împărtășire cu noi.

De exemplu, cînd auzim la Sfînta Liturghie pe preot zicînd: „să le descopere lor Evanghelia dreptății, să-i învețe pe dînșii cuvîntul adevărului, să-i unească pe

dînșii cu Sfînta sa Sobornicească și Apostolească Biserică..."; sau cînd zicem: „Pentru pacea a toată lumea..." și celelalte, atunci Biserica noastră dreptmăritoare se roagă în chip sobornicesc cum am zis, pentru toți oamenii, dar nu nominal, ci numai în general. A ne ruga împreună cu ei ne opresc dumnezeieștile canoane (Apostolic 9, 10, 45, 64; Laodiceea 6, 7, 33).

Biserica Ortodoxă, față de toate confesiunile creștine, față de popoarele păgîne, precum și fată de necredincioși, păstrează învățătura Mîntuitorului de a socoti pe toți oamenii aproapele nostru (Matei 22, 39) și a urma cele zise: ..Ce voiți să vă facă vouă oamenii, faceți și voi lor asemenea" (Matei 7, 12). Cît privește credința lor, nu putem avea împărtășire cu ei nici în rugăciune, nici în celelalte Taine ale Bisericii lui Hristos, pînă nu vin la dreapta credință (Canoanele 10 și 11 Apostolic). Iar cît privește păcatele lor, nu avem voie a-i urî pe ei, ci pe diavolul prin care au căzut, după cum zice Sfîntul Isaac Sirul: ..Iubește pe cei păcătoși, dar urăște faptele lor și nu-i disprețui pentru aceste fapte" **(Filocalia,** voi. X, cuvîntul 5). Cu alte cuvinte, a urî boala, iar nu pe bolnav. Cît despre secte și orice fel de erezii, nu avem voie nici a ne ruga împreună, nici a mînca cu ei, nici în casă a-i primi, ca nu cumva de lucrurile cele rele ale lor, și de ereziile lor să ne împărtășim (II Ioan 1,10-11; II Ecumenic, canon 5; III Ecumenic, canon 7; VI Ecumenic, canon 1 și 2 etc).

## BLÎNDEȚEA

**80.** Trebuie să folosim cu grijă blîndețea, care stă totdeauna la mijloc, între mînie și dragoste. Nici atît de blînzi încît să se hulească Evanghelia și numele lui Dumnezeu înaintea noastră din pricina dragostei; nici cu totul aspri și neînduplecați, încît să pornim spre mînie și răzbunare pe aproapele nostru.

## BLESTEMELE, FARMECELE ȘI VRĂJILE

**81.** Vine deunăzi o biată creștină din Bucovina. „Domnu părinte - așa vorbesc ei -, vai de mine, ne-o intrat în casă o broască cu gura cusută. Și am găsit la țîțîna porții o coadă de cocoș legată cu trei verigi". „Si ce-i?". „Tare mă tem!"

Vai de capul nostru! Ne-am îmbrăcat cu Hristos, de Care se cutremură cerul și pămîntul și toți dracii din iad, și ne temem de o broască cu gura cusută. Ce creștini suntem noi? O nebună de femeie a prins o biată broască, și în loc s-o lase să mănînce un fir de iarbă, i-a cusut gura. Altă nebună se teme de broască, că-i cu gura cusută. Unde-i credința noastră? Și se teme că i-a legat o coadă de cocoș. Dar ce poate să-ți facă ție coada de cocoș și broasca? Tu, care ai pe Hristos în tine și nu numai pe Hristos, toată Sfînta Treime! N-auzi ce spune Hristos? Eu și Tatăl vom veni la el și lăcaș la el vom face. Deci, în inima noastră este Sfînta Treime de la Botez.

Mare putere am primit și mari daruri la botez. Dacă am fi ținut legătura cu Mîntuitorul Hristos și dacă ne-am fi lepădat într-adevăr de satana și de toate lucrurile lui, cum am spus la botez, nu ne-am fi temut de nimic. Că auzi ce zice

psalmul: „Nu mă voi teme de frica de noapte, de săgeata ce zboară ziua, de lucrul ce umblă întru întuneric, de întîmplare și de dracul cel de amiază-zi" (Psalmul 90. 5-6). Și iarăși zice Duhul Sfînt: „Nu mă voi teme de rele, că Tu cu mine ești" (Psalmul 22. 4).

Deci să nu ne temem de altcineva, decît de Dumnezeu. Dacă ne vom teme de El și-L vom avea în inima noastră și în mintea noastră și în gura noastră totdeauna, tot iadul n-are ce ne face. Nu cu puterea noastră. Noi suntem praf și cenușă. Cel ce ne întărește pe noi și ne păzește și care lucrează prin noi este Hristos.

**82.** în casă, cînd ești amărîtă, ca mamă, și ai zis un blestem - că omul cînd este supărat, mai scapă cîte un blestem -, nu-i o crimă că ai zis. Dar cînd te duci la spovedanie, să spui: „Părinte, cînd eram necăjită, am blestemat copiii". Te-a dezlegat duhovnicul, dezlegată ești. Dar tu să spui la spovedanie. Dar dacă moare mama și a blestemat copiii, nici copiii nu putrezesc, și ea se duce în fundul iadului. Că blestemul de mamă este mai puternic decît al preotului, pentru că ea are cea mai mare autoritate de la Dumnezeu asupra copilului. Nimeni nu se jertfește mai mult pentru copil în lumea asta ca mama.

Mai degrabă să iei varga să-l bați de o sută de ori, decît să-l blestemi. Auzi ce spune Solomon: Varga și nuiaua dau înțelepciune copilului, iar copilul lăsat de capul lui, va aduce mare scîrbă și mare rușine părinților săi.

**83.** Vă temeți de vrăji! Să aveți frică de Dumnezeu și grijă să nu-L supărați cu păcatele. Și farmecele nu vor avea nici o putere! Spovediți-vă de păcate, postiți și mergeți la Sfîntul Maslu.

**84.** Cei ce au credința tare în Dumnezeu să-i ceară neîncetat ajutorul. Iar cei slabi în credință, care au cerut vreodată ajutorul vrăjitorilor, dacă vor să se mîntuiască, mai întîi să se spovedească de acest păcat și să ceară canon. Apoi, să nu mai apeleze la ajutorul satanei în orice nevoie ar fi, ci numai la Dumnezeu să alerge. Apoi să se roage cît mai mult cu rugăciuni și lacrimi din inimă (Deuteronom 4, 29; Psalmul 118, 58; Ieremia 29, 13) și așa, cu răbdare și credință, se vor izbăvi de vrăji și vor primi darul Duhului Sfînt.

**85.** *Care sunt urmările păcatului vrăjitoriei?*

Cei ce fac vrăji și cei ce aleargă la vrăjitori fac un mare păcat împotriva Duhului Sfînt, căci lasă pe Dumnezeu și cer ajutorul diavolilor. Renunță la rugăciunile Bisericii și intră în casele vrăjitorilor. Se leapădă de slujitorii lui Hristos, adică de sfinții preoți și se duc la slujitorii satanei. Adică, lasă apa cea vie, preotul și harul mîntuirii din Biserică și, pentru interesele lor pătimașe și omenești, cer ajutorul vrăjmașilor lui Hristos, adică al vrăjitorilor și vrăjitoarelor. Se leapădă de adevăr și primesc în loc minciună, căci toate cuvintele vrăjitorilor sunt minciună și amăgire diavolească.

Un păcat așa de mare împotriva Duhului Sfînt nu se iartă celor vinovați „nici în veacul de acum, nici în cel ce va să vină", după cum spune Hristos, de nu se vor pocăi toată viața. Pentru un astfel de păcat vin asupra celor vinovați,

care aleargă la vrăji, tot felul de răutăți și primejdii. Mai întîi, mustrarea conștiinței că au lăsat pe Dumnezeu și au cerut ajutor vrăjmașului lui Dumnezeu. Apoi, este oprirea pentru mulți ani de la Sfînta împărtășanie, de la 7 pînă la 15, și chiar 20 de ani. Apoi, cei ce cred și aleargă la vrăji, scot din inima lor darul lui Dumnezeu și aduc în casa lor și în inima lor duhul diavolului. Apoi, cei ce fac vrăji și cred în ajutorul lor, se leapădă de Hristos și se unesc cu diavolul. Apoi, cei ce fac vrăji și aleargă la acestea nu se cade a se mai numi creștini, ci apostați. Apoi cei vinovați de acest greu păcat sunt pedepsiți de Dumnezeu cu boli grele și fără leac, cu suferință în familia lor, cu pagube și neînțelegere, cu sărăcie și moarte cumplită. Și dacă nu se spovedesc la preot și nu-și plîng păcatul acesta cu lacrimi toată viața, nu se pot mîntui. Vrăjitorii și cei ce cred și aleargă la ajutorul diavolului, dacă nu se părăsesc de aceasta și nu se pocăiesc „se leapădă cu totul din Biserică", adică se despart de Hristos și se dau de bunăvoie în mainile vrăjmașului, iar dacă mor în acest păcat, nici nu se îngroapă cu preot, ci asemenea celor păgîni și lepădați de credință, spre veșnica lor osîndă în muncile iadului. Iată urmările grozave ale vrăjitoriei.

**86.** Noi cînd ne îmbolnăvim, sau avem necazuri, sau suntem nedreptățiți, sau avem pagube, sau feciori de căsătorit, sau alte greutăți în familie, să nu mai alergam la ajutorul diavolului și al slugilor lui, care sunt vrăjitorii și ghicitorii, ci la Biserică să alergăm și la preoți, la rugăciune și la post și îndată ne va ajuta Bunul nostru Tată care ne-a zidit, căci are milă de noi.

**87.** Ii îndemn pe credincioși să nu se ducă la cei care descîntă, la vrăji sau la deschiderea pravilei" care este vrăjitorie cu lucrurile sfinte, numită de Sfinții Părinți „ghitia".

## BOALA, BOLNAVII

**88.** Sfîntul Efrem Sirul zice așa: „Dumnezeu de la omul bolnav, două lucruri cere: Să mulțumească lui Dumnezeu pentru boală și să se roage neîncetat". Nunai atît. Nu cere post, nu priveghere, nu plecare de genunchi, nu culcarea pe jos, nu tîrzia mîncare, nu uscata mîncare, nu puțina mîncare, nu starea de toata noaptea, nu cere de la dînsul nimic, decît aceste două lucruri. Orice bolnav care crede în Hristos și are dreapta credință, atît trebuie să zică: „Mulțumescu-Ți Tie Doamne, că-mi dai suferință și certare. Mulțumescu-Ți Ție, Doamne, că mă iubești și mă cerți"; și „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul". Acestea se cer de la tot sufletul, fie bolnav, fie sănătos, dar de la bolnav numaidecît.

**89.** Dumnezeu știe că trupul se smerește prin boală și nu mai trebuie să-l înfrînezi cu postul, cu asprimea, cu cutare; deja trupul este smerit, mai mult decît puterea lui de suferință. Și de aceea se cere osteneala duhului, rugăciunea. De la aceasta nu-i scutit nimeni pînă la ultima suflare.

**90.** Ferice de cel ce rabdă boala cu mulțumire, că Dumnezeu, văzînd asta, îl vindecă fără doctori.

**91.** Cine mulțumește lui Dumnezeu în boală, este un martir de bunăvoie.

**92.** Cea mai mare slujbă pentru cei bolnavi este Sfîntul Maslu. Dar nu folosește, dacă omul nu este spovedit. Deci, mai întîi spovediți-vă de toate păcatele și apoi faceți Sfîntul Maslu cu cel puțin trei preoți.

**93.** *Preacuvioase Părinte, cum să ne rugăm noi, cei bătrîni și bolnavi, care nu mai putem face metanii și închinăciuni, ca să ne împlinim totuși canonul nostru călugăresc?*

Părinte, așa să faci: Pune ceasul să sune după două ore și te rogi în genunchi pe pat sau pe scaun, rostind cu mare atenție rugăciunea lui Iisus! Acesta este canonul pentru călugării bătrîni și bolnavi, care nu pot să facă altă nevoință. Apoi îți citești și pravila călugărească de fiecare zi. Cu cît ne vom ruga mai cu atenție și cu lacrimi, cu atît ne iartă Dumnezeu.

## BOTEZUL

**94.** Voi știți cîte botezuri sunt? Ați citit **Dogmatica** Sfîntului Ioan Damaschin? Să știți că sunt nouă botezuri pînă la sfîrșitul lumii!

Primul botez a fost potopul, cînd Dumnezeu a înecat păcatul cu apă!

Al doilea botez a fost trecerea poporului ales prin Marea Roșie, „prin mare și prin nor". care închipuia pogorîrea Duhului Sfînt.

Al treilea botez a fost botezul leviților, adică tăierea împrejur, din Legea Veche. Nimeni nu putea din leviți să se taie împrejur, sau să fie preot, dacă nu se boteza mai întîi cu apă, nu-și spăla cu apă hainele și trupul său.

Al patrulea botez a fost botezul lui Ioan Botezătorul, numit și Botezul Pocăinței.

Al cincilea botez a fost botezul prin apă și prin Duh, botezul nostru creștin dat nouă de Hristos și de Sfinții Apostoli. N-a zis Mîntuitorul Hristos lui Nicodim: „De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea intra în împărăția Cerurilor"?

Al șaselea botez este botezul Spovedaniei. Că a zis Mîntuitorul, cînd a suflat Duh Sfînt peste Apostoli: „Cărora le veți ierta păcatele, se vor ierta și cărora le veți ține, ținute vor fi". Acest botez este instituit de Mîntuitorul, îndată după înviere, cînd a dat Apostolilor puterea de a lega și a dezlega păcatele oamenilor: „Orice veți dezlega pe pămînt, va fi dezlegat și în ceruri și orice veți lega pe pămînt va fi legat și în ceruri".

Al șaptelea botez este botezul pogorîrii Duhului Sfînt; cînd S-a pogorît în chip de limbi de foc și i-a făcut pe Apostoli să vorbească în toate limbile de sub cer.

Al optulea botez este botezul sîngelui, al muceniciei. Căci a zis celor doi fii ai lui Zevedei, care, la îndemnul mamei lor, cereau să stea unul de-a dreapta și altul de-a stînga! „Nu știți ce cereți! Botezul cu care am a Mă boteza, vă veți boteza și voi". Botezul sîngelui cu care S-a botezat Hristos pe Cruce, este al optulea botez. Acesta este cel mai sfînt botez de sub cer, că după acest botez nu

mai poate greşi omul. Se botează în sîngele său, în care S-a botezat Hristos pe cruce şi S-a înălţat la cer.

Al nouălea este botezul de la sfîrşitul lumii, botezul cu foc, care nu mai este mîntuitor, ci chinuitor pentru veacul veacului, cînd toată lumea o să treacă prin foc, să ardă. Pentru unii focul va fi spre curăţire şi mîntuire, iar pentru alţii spre munca veşnică.

**95.** Voi ştiţi că, pînă la Botez, cerul este închis pentru sufletele nebotezate? Pînă nu-i botezat, n-are intrare în împărăţia Cerurilor.

**96.** De la botez, avem doi îngeri. Avem un înger rău pe umărul stîng şi un înger al dreptăţii, de la Ceata Stăpîniilor din cer, pe umărul drept. Unul scrie cele bune; celălalt, cele rele. Nu numai ce-am făcut rău, ci şi ce-am gîndit. El îţi da gînd rău şi dacă vede că-l primeşti, scrie: „în ziua cutare, în ceasul cutare, a primit gîndurile mele cele rele pe care i le-am dat eu". Şi el le scrie acolo.

**97.** Băgaţi de seamă cum săvîrşiţi botezul. Vin femeile aici cu copii bolnavi le epilepsie. Copilu-i mic şi-l ia diavolul în primire şi-l munceşte. Ştiţi de ce? Am găsit în **Pravila Mare.** Pentru că la Botez preotul nu le citeşte cu atenţie şi evlavie toate lepădările de satana.

**98.** Cînd faceţi un Botez, să nu vă grăbiţi. Sau, dacă ai două sau trei în acceeaşi apă - poate să fie şi unul -, dacă-s mai mulţi copii, să fie de acelaşi sex si cat trăiesc ei nu se pot înrudi prin căsătorie, căci au devenit rudenii spirituale, adică "fraţi de cruce". Cînd sunt mai mulţi copii, se pot citi lepădările la toţi o data dar îi pomeneşti pe fiecare pe numele său, cum îi cheamă.

**99.** Botezul, ca orice Taină, se face cu scumpătate şi cu iconomie, adică cu pogorămînt, de nevoie. Botezul cu scumpătate se face numai de episcop şi de preot şi numai în biserică şi numai prin trei afundări. Aşa este Botezul desâvîrşit. Botezul prin stropire sau prin turnare este aprobat de Biserică numai cu iconomie, adică de nevoie.

**100.** Cu toate că Botezul prin stropire şi turnare nu-i desăvîrşit, este cu lipsă. Biserica îl priveşte cu iconomie, că este făcut în numele Preasfintei Treimi.

Apoi, la mare nevoie, cînd pruncul după naştere este ameninţat să moară, Biserica îngăduie să-l boteze nu numai preotul, ci şi un diacon, un călugăr, un mirean, o femeie şi chiar moaşa care ajută la naştere, numai să zică cuvintele acestea: „Se botează robul lui Dumnezeu (cutare), în numele Tatălui. Amin. Şi al Fiului. Amin. Şi al Sfîntului Duh. Amin".

Aceşti copii botezaţi de femei sau de călugări, sau de diacon sau de moaşă, ca să nu moară nebotezaţi, dacă li s-au zis cuvintele acestea şi au rămas în viaţă, preotul nu le mai poate repeta în veac. El face lepădările şi cealaltă slujbă şi îi miruieşte cu Sfîntul şi Marele Mir. Apoi îi împărtăşeşte cu Sfintele Taine. Cuvintele dogmatice referitoare la ipostasurile Sfintei Treimi nu se mai repetă. Că preotul, dacă le mai repetă, a doua oară, răstigneşte pe Iisus Hristos şi nu mai poate fi preot. De aceea stiliştii, care ţin stilul vechi şi botează a doua oară sunt eretici.

**101.** *Cine poate boteza un copil?*

Pentru Botez să vă alegeţi oameni creştini ortodocşi. La fel şi pentru Cununie. Numai atîta să vă feriţi: La Nuntă şi la Botez să nu puneţi naşi mulţi, că te-ai făcut rudenie cu toţi aceia, rudenie spirituală, şi copiii voştri în veac nu se mai pot lua neamuri.

***Se pot boteza copiii** avortaţi?*

Cine a îndrăznit să boteze un copil mort ori avortat, nebotezat, nu mai poate fi preot în veacul veacului. Ce botezi? Ţarina? Doar sufletul a plecat din clipa cînd a murit. Cum? Te-ai făcut preot şi te-apuci să botezi la cimitir şi să înşeli lumea? Mare nebunie!

Am auzit pe undeva că preotul botează la Botezul Domnului pe cei avortaţi. Asta-i nebunie! Asta-i ieşire din minţi! Nu se botează în veacul veacului! A plecat sufletul lui. Ştiţi voi unde stau copiii nebotezaţi? Să ţineţi minte, care sunteţi aici! Copiii nebotezaţi ai creştinilor stau în partea de miazănoapte din ceruri, unde este un fel de ceaţă, cum este la noi în zori de ziuă, cînd nu s-a luminat.

**102.** Dacă cei ce au copii morţi nebotezaţi se mărturisesc curat la duhovnic şi fac canonul şi nu mai fac această urgie, se mîntuiesc.

**103.** *Se pot pune două nume la botez?*

Nu se pun două nume la botez în veac. Numai unul şi ortodox! Niciodată să nu puneţi două nume la copii. Unul şi ortodox! Că părticica este pentru un suflet nu pentru două. Aşa este! Mînca-v-ar raiul, să vă mănînce! Aşa să vă văd în rai, mamă, pe toţi! Pe toţi! Doamne fereşte, unul să nu rămînă la munci! Toţi să vă bucuraţi în grădinile raiului! Toţi, mamă!

## BUCURIILE DUHOVNICEŞTI

**104.** După cum zic dumnezeieştii Părinţi Nicodim Aghioritul, Grigorie Sinaitul şi alţii, sunt şase feluri de bucurii sau dulceţi duhovniceşti, din care se nasc şi dulceţile minţii.

Prima dulceaţă duhovnicească a minţii este lucrarea tuturor poruncilor lui Dumnezeu;

A doua dulceaţă duhovnicească a minţii este cîştigarea tuturor faptelor bune;

A treia dulceaţă duhovnicească a minţii este citirea dumnezeieştilor Scripturi şi a Sfinţilor Părinţi;

A patra dulceaţă duhovnicească a minţii sunt raţiunile zidirilor sau contemplaţia naturală în duh sau raţiunile lucrurilor, cînd omul se suie cu mintea, ca pe nişte scări, de la zidirea aceasta simţită şi văzută la cea nevăzută. Şi prin contemplaţia naturală în duh îşi foloseşte sufletul său şi meditează la cele cereşti;

A cincea dulceaţă duhovnicească a minţii este taina iconomiei în Trup, adică întruparea lui Dumnezeu-Cuvîntul şi cugetarea de-a pururea la taina iconomiei în Trup, care se numeşte Taina Tainelor şi necunoscută de mintea îngerească şi omenească este. Căci taina iconomiei în Trup pururea rămîne taină, neînţeleasă de oameni şi de îngeri, cum a putut Dumnezeu Cel negrăit şi

necuprins de toate să încapă în pîntecele Fecioarei, cum însuși Dumnezeu purcede pe Preasfîntul Duh, cum este nașterea cea mai înainte de toți vecii a lui Iisus Hristos şi altele de felul acesta. Şi cum prin taina iconomiei în Trup s-au învățat și îngerii înțelepciunea lui Dumnezeu cea de multe feluri prin Biserică. Aceasta este a cincea dulceață duhovnicească a minții;

A şasea dulceaţă duhovnicească a minţii, şi chiar prea duhovnicească, este cugetarea la însușirile lui Dumnezeu, sau mai bine zis „teologia catafatică, afirmativă" sau „pozitivă", despre cele ce se pot vorbi de însușirile lui Dumnezeu si care nu ating ființa lui Dumnezeu, ci se vorbește în jurul ființei lui Dumnezeu.

Acestea sunt cele şase puncte şi titluri ale celor şase feluri de dulceţi duhovnicești ale minții.

**105.** Nu se poate mîntui nimeni numai cu bucurii duhovnicești, numai cu mîngîierile Duhului Sfînt și cu viața pașnică și liniștită. Dar de ce? Hristos ne-a spus nouă: „în lume, necazuri veţi avea" şi „prin multe scîrbe vi se cade să intrați în împărăția Cerurilor" (Ioan 16, 33).

Cînd avem bucurii şi mulţumiri duhovniceşti şi veselia cea duhovnicească în inimă, să nu ne oprim aici, ci să ne gîndim că trebuie să trecem de la aceste momente la altele, adică să primim să suferim cu dragoste și bucurie, să răbdăm toate scîrbele și întîmplările grele pentru împărăția Cerurilor, adică să-L urmăm pe Hristos de la Tabor și la Golgota.

### BUNAVESTIRE

**106.** Ziua de astăzi este mai sfînta și mai înveselitoare decît toate zilele veacului, căci aduce bucurie și vestește mîntuirea la toată lumea. Astăzi, Dumnezeu a căutat cu milă și cu îndurare din cer pe pămînt, că a auzit suspinele strămoșilor noștri și plîngerea tuturor celor ce se chinuiau în iad, de la începutul lumii.

### CĂDEREA LUI ADAM

**107.** Deosebirea dintre căderea îngerilor răi și a omului este că îngerii au căzut cu voia lor, deci din libertate, iar omul a căzut din amăgire și din îndemnul diavolului. Iar „păcatul cu sfătuire", spune Sfîntul Ioan Gură de Aur, „jumătate este al celui ce îl face și jumătate al celui ce l-a sfătuit".

Dumnezeu a îngăduit omului în rai să facă păcatul cel mai mic, adică să mănînce din pomul cunoștinței binelui și răului. Că dacă mînca din pomul vieții, cum spune Sfîntul Ioan Gură de Aur, omul nu mai avea pocăință niciodată, se împietrea la inimă ca diavolul, cădea ca diavolul, nu mai murea niciodată și se chinuia în veci în iad, asemenea satanei.

La căderea lui Adam au contribuit două patimi raționale ale omului: mîndria și pofta. Prin căderea sa, omul Adam nu a pierdut total harul lui Dumnezeu, căci a căzut din ispita diavolului. Astfel, harul și arvuna mîntuirii au rămas în om, pentru că a greșit din neștiință și pentru că este purtător de trup pămîntesc. Numai celui ce se leapădă de Dumnezeu i se ia harul Duhului Sfînt, dar și acesta

este primit prin pocăință. Iar cel ce greşeşte din neştiinţă, păstrează harul, însă acoperit de păcate.

**108.** Oamenii au căzut în clipa cînd s-au îndoit de cuvîntul lui Dumnezeu, îndată ce satana le-a răpit frica de moarte, zicînd: „Nu veţi muri, ci veţi fi vii...", omul a căzut în imaginaţie şi apoi în păcat. Cea mai mare pagubă este să uite omul de moarte. Cum i-a șters omului din minte frica morţii, îndată a murit prin păcat. Sfîntul Ioan Gură de Aur spune că primul om a căzut prin trei lucruri: femeia, lemnul (pomul) şi neascultarea. Și tot prin trei lucruri va fi mîntuit: Maica Domnului, Crucea şi ascultarea.

## CĂLUGĂRIA, CĂLUGĂRII

**109.** *Cum trebuie să mă pregătesc pentru mănăstire?*

*Cînd* vii la mănăstire aşa trebuie să vii: Să fii hotărît să rabzi moartea de la toţi!

**110.** Dacă eşti hotărît să rabzi trei bătăi pe zi şi o dată mîncare la trei zile, atunci rămîi în mănăstire!

**111.** Mănăstirea este spital duhovnicesc pentru orice păcătos! Mănăstirea îi vindecă pe toţi!

**112.** Orice mănăstire este rai duhovnicesc, dacă mintea ta va fi rai. Dacă mintea ta va fi iad, iad rămîne!

**113.** Nu-i de ajuns să laşi numai averea pentru Hristos. Trebuie să laşi şi ura, şi zavistia, şi desfrîul, şi furtişagul, şi minciuna, şi răutatea, şi pîra, şi invidia, şi lenevia, şi nebăgarea de seamă, şi toate fărădelegile, şi păcatul. Abia atunci ne facem cu adevărat ucenici ai lui Hristos, cînd lăsăm toate.

**114.** Tu vezi o albină cum zboară din floare în floare, prin meri, prin cireşi, şi ia din floare numai nectarul cel dulce! Din zece kilograme de nectare, ea face două kilograme de miere. Dar albina se pune pe multe flori. Şi sunt flori care deasupra au nectar, iar mai jos au otravă. Ea nu ia otravă, că nu-i proastă! Albina ia de la fiecare floare ce-i bun. Otrava o lasă acolo.

Aşa să fii şi tu! Fiecare cît ar fi de rău în mănăstire, are şi ceva bun. Ce este bun împrumută de la el! Părintele ăsta este aşa, dar uite este milostiv, este sîrguitor, este sfătuitor. Ce vezi că este bun, ia! Ce este rău, otrava, las-o acolo, că nu-ţi trebuie! Nu te face nimeni cu sila s-o iei. Şi atunci nu te vei mai sminti, oriunde vei fi. Poţi să stai în Bucureşti pe Calea Victoriei. Numai să ştii cum să te conduci. Aşa este.

Iar dacă nu, tu du-te şi-n pustie, că diavolul vine după tine! Tu mergi cu trenul 24 de ore şi el cît ai clipi din ochi este aici.

**115.** Cînd vei sta nouă ani în mănăstire şi vei lua şapte bătăi pe zi şi mîncare o dată la trei zile, atunci vei fi călugăr bun!

**116.** Cine vrea să vină la mănăstire sau să se retragă la sihăstrie, acela trebuie să se roage mult şi să postească după putere. Altfel, rîde diavolul de el. Cu cît stăruie călugărul mai mult în rugăciune, cu atît sporeşte mai mult. Sfîntul

Ioan Gură de Aur zice în această privință: „Tăria împăratului stă în multă armată, iar tăria pustnicului stă în multă rugăciune".

**117.** Toți cei ce dorim cu înflăcărată stăruință să petrecem această nevoință a depărtării de lume, să cercetăm cu luare aminte cum Domnul, pe toți cei ce petrec în lume i-a numit morți. Chiar vii, fiind ei, zicînd fiecăruia: "Lasă pe morți - adică mirenilor - să-și îngroape pe cei morți cu trupul".

**118.** Bărbatul sau femeia, dacă au fost căsătoriți după lege, de vor veni la viața monahicească, se numără cu ceata celor feciorelnici. Iar cei ce au feciorie dar nu au smerenie, sunt necurați în fața lui Dumnezeu, după mărturia dumnezeieștii Scripturi, care zice: „Necurat este înaintea Domnului tot cel cu inima înaltă" (Pilde 16, 5).

Si dracii sunt feciorelnici, căci nici nu se mărită, nici nu se însoară, dar fiindcă nu au smerenie, tot draci necurați sunt.

**119.** Astăzi, cînd nu mai trăiesc călugării în pustie și cînd tot mai mulți credincioși vin la mănăstiri pentru a se ruga, pentru a se mîngîia duhovnicește si a primi cuvinte de învățătură, să unim liniștea cu dragostea evanghelică. Să le păstrăm pe amîndouă, că nu se contrazic una pe alta. Insă cu multă luare aminte si cu smerenie. Cel mai bun lucru este astăzi, ca și întotdeauna, să nu lăsăm rînduiala noastră călugărească de rugăciune, de tăcere, de ascultare, de infrinare a simțurilor, de curăție și sărăcie pentru dragostea lui Hristos. Toate acestea ne ajută la despătimire și la mîntuire, ne cresc duhovnicește și ne fac vrednici de cele sfinte și folositori credincioșilor care vin la mănăstiri.

**120.** Călugării tineri, noii începători, cei iubitori de liniște, schimnicii și părinții bătrîni se cuvine să aleagă mai mult tăcerea, ascultarea, biserica, chilia si liniștea. Iar duhovnicii, părinții rînduiți să odihnească pe mireni, preoții slujitori care au o viață aleasă și au darul cuvîntului, au datoria să stea înaintea credincioșilor cu toată dragostea, să le asculte necazurile, să-i sfătuiască, să se roage pentru ei și să-i mîngîie duhovnicește, că acesta este rostul mănăstirilor noastre și numai așa ne-am menținut credința curată în Dumnezeu și unitatea neamului. Așa făceau și Părinții noștri.

**121.** Satana are obicei ca, pe cei ce stau înaintea mirenilor, să-i lupte cu ispite mai grele ca pe ceilalți călugări, întrucît nu mai au timp de rugăciune și liniste destulă; mai ales cu răspîndirea minții, cu gînduri de desfrînare, cu slava desarta, cu lăcomia pîntecelui și cu iubirea de bani. Și dacă nu se mărturisesc curat cît mai des, dacă nu iau aminte de ei și se îndulcesc cu gîndurile cele rele usorcad în păcate de moarte.

Tocmai de aceea trebuie multă grijă în această privință, pentru cei care stau naintea credincioșilor, să nu fie iubitori de laudă, nici de plăceri, nici de mîncări, de averi, că mulți păstori de suflete au căzut și s-au osîndit din aceste pricini.

**122.** De la călugării cei săraci și cei ce petrec în supunere și ascultare, și de la cei ce se liniștesc prin pustii, Dumnezeu nu cere milostenie sau primire de străini sau sprijinire de bolnavi sau de a cerceta pe cei ce sunt

în temniță. Căci aceste bunătăți mai cu osebire le cere Dumnezeu de la mireni. Iar nouă, monahilor, mai mult ni se cere de la Dumnezeu să facem milostenia cea sufletească, adică să ne rugăm pentru toți oamenii, să iertăm pe toți ce ne greșesc, să sfătuim bine pe cei care ne cer sfatul, să răbdăm necazuri din partea altora și să purtăm în toată vremea în minte și inimă deopotrivă dragostea față de toți.

**123.** *Cum se cuvine a se purta călugării față de mireni?*

Intotdeauna numai cu dragoste și cu blîndețe și să se roage mereu pentru ei. Iar a mînca și a ne veseli și a ospăta împreună cu dînșii, dacă se poate, niciodată, așa cum ne învață Sfinții Părinți, ca să nu se facă sminteală spre păcat.

**124.** *Care dintre călugări este mai plăcut lui Dumnezeu? Cel ce se liniștește în pustie cu post și cu necurmată rugăciune, sau cel ce propovăduiește altora cuvîntul Domnului spre mîntuire?*

Este mult mai aproape de Dumnezeu călugărul care se nevoiește în pustie cu post, cu înfrînare și lepădarea grijilor din lume, curățindu-și sufletul său de patimi, decît cel ce propovăduiește altora cuvîntul Domnului fără a avea întărire duhovnicească pe măsura celor ce le învață. Acest lucru ni-l arată Sfîntul Isaac Sirul zicînd: „Să nu-mi asemeni mie pe cei ce fac semne și minuni și puteri în lume cu cei se liniștesc cu înțelegere. Iubește nelucrarea liniștii mai mult decît săturarea celor flămînzi în lume și decît întoarcerea multor neamuri la credința în Dumnezeu".

Deci, mai mare lucru și mai folositor este să se curățească cineva de patimile sale trupești și sufletești în liniște și în supunere, decît a învăța pe alții voia lui Dumnezeu, neavînd el vîrstă duhovnicească potrivită pentru aceasta.

**125.** Să fii încredințat că mirenii care fac milostenie și alte fapte bune, chiar de ar face minuni și ar vorbi cu îngerii, tot nu pot ajunge la înălțimea călugărului ce duce o viață de liniște, de ascultare și de sărăcie pentru dragostea lui Hristos.

Mirenii aduc jertfă lui Dumnezeu, hrană trupească, haine, bani și alte lucruri pe care le dau bisericilor sau săracilor, pe cînd adevărații monahi aduc lui Dumnezeu jertfe de laudă din gurile lor, în toată vremea. Și această jerfă de laudă o cere Dumnezeu de la noi mai mult decît jertfele cele trupești.

Dar și mai mult decît atîta, monahii, prin lepădarea de sine și prin lepădarea de voile lor, se aduc pe sine jertfă întreagă cu toată ființa lor, adică cu trupul și cu sufletul lor, în slujba lui Dumnezeu, silindu-se de bunăvoie să ducă Crucea lui Hristos și să-I urmeze Lui, precum ne-a învățat Domnul (Matei 16, 24).

**126.** Călugărul nu mai are mamă, nu mai are tată, nu mai are frate, nu mai are soră, nu mai are prieteni, nu mai are casă, nu mai are vite, nu mai are moșie, nu mai are trup, nu mai are voia sa. Are numai pe Dumnezeu, Biserica Lui și Preacurata Lui Maică, care se roagă pentru el. Călugărul este un om înstrăinat de toate ale lumii acesteia pentru dragostea lui Dumnezeu. El este

chemat de viata îngerească. Ingerii nu au nici o legătură cu lumea. Ei slavoslovesc pe Dumnezeu în vecii vecilor. Ei nu au prihană într-înșii, nu au pată, nici chiar umbră de păcat. Așa trebuie să fie și călugărul. Să ne ajute Dumnezeu cum făgăduim să și facem.

**127.** O singură datorie mai au cei din mănăstire față de tată, de mamă, de soție, de oricine ar fi acasă. Să-i învețe cuvîntul lui Dumnezeu și să se roage pentru mîntuirea lor. Dar ca să se mai ducă să-i ajute pe ei, sau să plece din mănăstire, sau să fure nu știu ce din averea mănăstirii să dea la ai săi, acela este al doilea Iuda, pentru că s-a lepădat de lume numai cu gura, iar cu inima este în lume. Cu inima trăiește la tatăl său și la mama sa și la soție și la frați și la surori.

Pentru ce s-a spînzurat Iuda? Evanghelia spune: Căci pungă avea. și ceea ce se punea într-însa lua și dădea la neamurile lui. Deci punga obștească. Parcă Hristos nu știa, dacă era Dumnezeu? Dar îl lăsase liber, să vadă ce-o să facă. Și s-a dus Duhul Sfînt de la el, că lua din averea obștii și dădea la neamurile lui.

Nu-i voie! Ai intrat în mănăstire, te-ai unit cu Hristos, nu mai ai nimic al tău. Toate sunt ale obștii. Tu ai sufletul și trupul și acelea sunt roadele lui Iisus Hristos pînă la moarte, dacă vrei să le cîștigi veșnic.

**128.** Un călugăr, dacă slujește lui Dumnezeu așa cum a făgăduit, prin el se mîntuiesc pînă la al șaptelea neam din neamul lui. Și este o mare fericire să aveți unul în slujba lui Dumnezeu în mănăstire.

**129.** Voi, părinți, care aveți copii, dacă cumva unul se trage la mănăstire, să nu-l opriți, că-i o crimă mare. Chemarea la mănăstire este o vocație în inima copilului, de mic sau mai mare. Este o chemare de sus, și tu, dacă îl oprești, stai împotriva lui Dumnezeu. Auzi ce spune Sfîntul Ioan Pustnicul: „Părinții care vor opri copiii să se ducă la mănăstire, nici la moarte să nu li se dea Impărtășanie". Așa-i de mare păcat, dacă Dumnezeu vrea să cheme din familia ta un copil la mănăstire, și tu zici: „Dragul mamei, însoară-te, mărită-te, că am avere, că cutare, că aceea-i frumoasă, că acela-i bogat". Te face diavolul avocat cît poate mai tare, ca să întorci sufletul acela de pe calea lui Hristos. Să nu faceți asta, că-i crimă și ucidere.

**130.** Ce înseamnă monah? Monah vine de la cuvîntul grecesc „monos", adică singur. Om care s-a însingurat pentru Impărăția Cerurilor. Ce înseamnă monah după dumnezeiescul Maxim? Monah este cel care afară de lume stă cu mintea sa și de-a pururea se roagă lui Dumnezeu. Poate să fie în București, poate să fie în Paris sau în Londra, poate să fie în Praga, poate să fie în orice capitală, el nu mai vede ale lumii, nu mai aude. El stă cu mintea înaintea lui Dumnezeu și de-a pururea se roagă Lui. Acela este monah, care vede pururea pe Dumnezeu înaintea ochilor.

**131.** Dacă vrem să mergem pe calea împărătească, ne trebuie două ziduri pînă la moarte: unul de-a dreapta și altul de-a stînga. Care sunt acelea? Să-i întrebăm pe Sfinții Părinți: Zidul din dreapta este frica de Dumnezeu. Ai

auzit cum îl avea David pe acesta? „Văzut-am pe Domnul înaintea mea pururea, că de-a dreapta mea este ca să nu mă clatin" (Psalmul 15, 8). Iar zidul din stînga este cugetarea la moarte. Că spune dumnezeiescul Isus Sirah: Fiule, adu-ţi aminte de cele mai de pe urmă ale tale, şi în veac nu vei greşi. Totdeauna trebuie să călătorim cu mintea între cele două ziduri.

**132.** Odată ce te-ai făcut călugăr, nimic nu mai ai, decît pe Hristos şi crucea Lui pînă la moarte. Să-L iubeşti pe El şi pentru dragostea Lui să rabzi toate necazurile şi pururea să fii cu ochii minţii la patimile, la scuipările, la bătăile, la ocările şi la răstignirea Domnului nostru Iisus Hristos, ca să zici cu Pavel: Că pentru Iisus Hristos, eu m-am răstignit lumii şi lumea s-a răstignit mie.

**133.** Cel dintîi călugăr din lume a fost Iisus Hristos, fiindcă S-a născut din Tatăl Cel pururea feciorelnic, a venit pe pămînt şi a trăit în fecioria cea preadesăvîrşită după omenitate, şi I-a plăcut să aibă o Maică Pururea Fecioară, în vecii vecilor.

**134.** Adevăratul călugăr este mort de viu. Auzi pe Apostolul Pavel ce spune: „în toate zilele mor". Cum poate muri omul şi să trăiască? Să moară faţă de păcat. Să moară într-însul păcatul, viciul. Să moară faţă de beţie, să moară faţă de lăcomie, să moară faţă de lenevie, să moară faţă de trîndăvie, să moară faţă de cîrtire, să moară faţă de nesimţire, de nepăsare. Să moară faţă de trufie, de semeţie, de ură, de zavistie, de pizmă, de invidie, de răutate. Să moară faţă de ţinerea de minte a răului, de dorinţa de a se răzbuna, de a se mînia. Să moară vorbirea de rău într-însul, clevetirea. Să moară iubirea de arătare, trufia, făţărnicia, viclenia, lăudăroşia, minciuna, iubirea de sine, plăcerea de sine, încrederea în sine, rezemarea pe sine, nesimţirea, împietrirea inimii. Să moară în călugăr greşeala cu vederea, cu auzul, cu mirosul, cu gustul, cu pipăirea.

Deci iată moartea de sine! Să moară adică păcatului şi să vieze dreptăţii. Şi aceasta nu se cere numai monahilor, ci şi tuturor creştinilor care au Sfîntul Botez din mîinile Preasfintei şi de viaţă făcătoarei Treimi.

**135.** La călugăr, nici trupul nu-i al său, nici sufletul, toate-s ale lui Hristos.

**136.** Este o însingurare în sine, în inimă, şi o însingurare dinafară, însingurarea dinafară: Eu mă duc în pădure şi stau într-un bordei, într-o colibă, undeva într-o peşteră, şi mă rog. Şi aceasta ajută mult rugăciunii. Dar dacă nu vei avea însingurarea în sine, nu-ţi ajută. Poţi să fii acolo şi să năluceşti cu mintea toate oraşele şi tot Bucureştiul şi toate tîrgurile. Degeaba ai fugit cu trupul în pustie, căci cu mintea n-ai fugit în pustie. Ori, călugăr ce înseamnă? Spune Sfîntul Ioan Scărarul: „Cel ce stă cu mintea sa afară de lume şi de-a pururea se roagă lui Dumnezeu, acela este călugăr"! Dumnezeu nu cere să ieşim noi numai cu trupul din lume şi să fugim în pădure, ci cu mintea să ieşim din lume.

**137.** In ziua în care mergi într-un loc şi ieşi din mănăstire fără rasă, să faci 1000 de metanii! Chiar dacă n-o porţi pe tine, s-o ai cu tine.

**138.** Monahii care duc viață curată și petrec în supunere și curăție (sărăcie) de bunăvoie, nu se deosebesc cu nimic de cei ce fac semne și minuni mari.

**139.** Este mult mai mare înaintea lui Dumnezeu călugărul care își face datoria, decît toți împărații lumii, că nu poartă chip omenesc, ci chip îngeresc.

**140.** Călugărul care nu-și face pravila toată, Dumnezeu îl socotește ca pe un mort.

**141.** Crucea călugărului este mai grea decît a voastră, dar are plată mai mare.

**142.** Călugăria, după rînduiala ei, este mai mare ca împărăția lumească.

**143.** Cartea Sfîntului Teodor Studitul este cea mai bună carte pentru viața de obște la monahi. Cuvinte scurte și foarte cuprinzătoare.

## CĂSĂTORIA, CĂSĂTORIILE MIXTE, VIAȚA CONJUGALĂ, CONCUBINAJUL

**144.** Nunta este cea mai veche Taină a Bisericii, întemeiată de Dumnezeu încă din rai. Ea stă la temelia familiei, a lumii întregi. Tăria familiei depinde și de respectarea principiilor morale ale Bisericii noastre. Tinerii trebuie pregătiți pentru viața de familie încă din copilărie. Preotul, nașul de botez și părinții au în viața tinerilor cel mai mare rol și răspundere.

**145.** Cea mai bună pregătire a tinerilor pentru viață și căsătorie este creșterea lor „în frica și certarea Domnului", precum ne învață pe noi vasul alegerii și gura lui Hristos, marele Apostol Pavel. Mai întîi se cere tinerilor să cunoască pe scurt învățătura de credință ortodoxă. Să știe Crezul pe de rost și alte rugăciuni de nevoie, să aibă duhovnici buni, să citească Sfînta Scriptură și mai ales Noul Testament, catehismul Ortodox și alte cărți de folos sufletesc. De asemenea, sunt datori să trăiască în feciorie pînă la cununia religioasă și să se silească a lucra după putere toate faptele bune, mai ales rugăciunea, mergerea regulată la biserică, postul, milostenia, viața curată, ascultarea de părinți și spovedania în cele patru posturi.

**146.** Nașterea de copii este cea mai mare datorie a celor doi soți care se unesc prin căsătorie. Nașterea de copii formează cea mai mare bucurie și adevărata temelie a familiei; ea consolidează și desăvîrșește căsnicia și este izvor de sănătate. Fără împlinirea acestei datorii Taina Nunții se desființează. Pentru aceea, Dumnezeu binecuvintează pe primul om, Adam, și îi face femeie, pe Eva, ca să nască copii.

**147.** Regulile canonice pe care sunt datori a le împlini tinerii la nunta creștină ortodoxă sunt unsprezece la număr, și anume:

1. Cei doi tineri care vor să se cunune unul cu altul, să nu fie între ei nici un fel de rudenie trupească sau duhovnicească;
2. Părinții celor doi tineri trebuie să se învoiască și să se unească la căsătoria copiilor lor;
3. Cei doi tineri trebuie să se iubească și să se învoiască a se căsători unul cu altul;

4. Logodirea celor doi tineri să se facă cu preot, după rînduiala Bisericii;

5. Tinerii logodiți sunt datori să trăiască la părinții lor pînă la cununia religioasă și să-și păzească cu sfințenie fecioria;

6. Mai înainte cu o săptămînă sau două de cununia religioasă, cei doi tineri sunt datori să se spovedească la duhovnicul lor;

7. Cununia religioasă se cuvine, după tradiție, a se face dimineața, de obicei duminica, mai înainte de începerea Sfintei Liturghii, iar nașii mirilor să fie creștini buni, capabili să învețe și să povățuiască pe calea cea bună pe finii lor;

8. După slujba cununiei, cei doi tineri stau cu cununiile pe cap în mijlocul bisericii, înconjurați de credincioși pînă la sfîrșitul slujbei, iar preotul dă binecuvîntare de Sfînta Liturghie și se roagă împreună cu toți cei de față pentru ajutorul celor încununați. Crezul și Tatăl nostru este dator să le zică mirele;

9. Cînd preotul zice: „Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste să vă apropiați", atunci cei doi miri se apropie de Sfîntul Potir și se împărtășesc cu Trupul și Sîngele lui Hristos, dacă au voie de la duhovnicul lor;

10. După terminarea Sfintei Liturghii cei doi miri sunt conduși la casa mirelui de nuntași după vechea tradiție ortodoxă, unde se așează la masă, mănîncă și se veselesc cu cucernicie și bună rînduiala, întru slava lui Dumnezeu, precum se cuvine creștinilor;

11. Dacă cei doi tineri s-au împărtășit, se cuvine să fie în curățenie pînă în seara zilei următoare, pentru cinstea Sfintelor Taine.

Cei ce împlinesc aceste reguli creștine la căsătorie, primesc binecuvîntare de la Dumnezeu și duc viață liniștită în familie și cu bună sporire în toate. Iar cei ce calcă rînduiala Bisericii la căsătorie, duc viață cu multe ispite. După rînduiala Bisericii nu se fac cununii sîmbătă seara, spre ziua Sfintei Duminici.

**148.** *Care sunt gradele de rudenie opritoare de căsătorie?*

Gradele de rudenie sau rudeniile sunt de patru feluri:

A.1. Rudeniile de sînge (consangvinitate) în linie dreaptă, care se opresc de la căsătorie la infinit. Consangvinitatea în linie dreaptă se împarte în două:

a. în linie dreaptă suitoare, adică, tată - bunic - străbunic etc.

b. în linie dreaptă coborîtoare, adică tată - fecior - nepot - strănepot etc.

2. Rudenii de sînge în linie colaterală, care se opresc de la căsătorie pînă la al șaptelea grad inclusiv. Frații de o mamă sunt de gradul II de rudenie; verii primari sunt de gradul IV de rudenie; verii al doilea sunt în gradul VI de rudenie și nu se pot căsători unii cu alții; verii al treilea sunt în gradul VIII de rudenie și aceștia au voie să se căsătorească între ei. Frații și verii de tată vitreg sau mamă vitregă, nu se pot căsători între ei tot pînă la gradul VIII inclusiv. în cazuri de nedumerire se cere sfatul și dezlegarea episcopului locului.

B. Rudenii prin încuscrire. Membrii a două familii încuscrite nu se pot căsători pînă la al cincilea grad, inclusiv. Membrii a trei familii încuscrite nu se pot căsători pînă la al treilea grad, inclusiv, după sinodul patriarhal din Constantinopol, din anul 997.

C. Inrudire spirituală, din botez și cununie, între nași, fini și rudele lor. Căsătoria cu rude spirituale este oprită pînă la gradul al treilea inclusiv. Nu se pot căsători nașul cu fina, cu mama sau cu fiica finei. Nu se pot căsători finul cu fiica nașului și fiul nașului cu fiica finei.

D. Inrudirea prin adopţiune (înfiere) se opreşte de la căsătorie pînă la gradul al treilea, inclusiv. In toate cazurile cei doi tineri, dimpreună cu părinţii lor, sunt datori să consulte pe preot şi să asculte întru totul de rînduiala Bisericii fixată de Sfinţii Părinţi şi păstrată cu atîta sfinţenie de înaintașii noștri.

**149.** Pentru cazuri cu totul speciale, excepţionale, logodnicii trebuie îndrumaţi să consulte pe episcopul locului, care poate anula logodna, sau dă cuvenita dezlegare de cununie şi rînduieşte un anumit canon de pocăinţă. Cînd cei doi tineri sunt rude apropiate, veri primari, fraţi primari, fraţi vitregi, cumnaţi etc, nici episcopul nu are voie să dezlege o asemenea nuntă (fărădelege), pe care au oprit-o și au legat-o Sfinţii Părinţi.

**150.** *Cîte căsătorii îngăduie Biserica?*

Biserica Ortodoxă îngăduie cu pogorămînt trei căsătorii, însă în anumite condiţii. Sfîntul Vasile cel Mare, în canonul 87, spune despre a doua nuntă: „Căsătoria a doua este îngăduită de Biserică, numai celor ce au rămas văduvi de tineri prin deces și n-au copii". Iar Sfîntul Apostol Pavel, sfătuieşte la văduvie în castitate, dar cine nu poate „mai bine să se căsătorească, decît să ardă" (I Corinteni 7, 39). „Căsătoria a doua nu se binecuvîntează cu cununie, ci se canonisește doi ani a nu se împărtăşi, iar a treia căsătorie trei ani", zice Sfîntul Nichifor în canonul 2. Dacă cei ce se căsătoresc a doua oară sunt bătrîni, „unii ca aceia mînie pe Dumnezeu, să aibă pocanie trei ani și metanii cîte 24 pe zi", zice **Pravila Bisericească de la Govara,** cap. 109. „Cel căsătorit a doua oară nu mai poate fi hirotonit" (Apostolic 17; VI Ecumenic, 3; Sfîntul Vasile, 12). Slujba cununiei a doua se face simplă și fără fast, iar preotul nu are voie să ia parte la masa lor (Neocezareea 7).

**151.** „Nunta cea dintîi este lege, a doua iertare, iar cea de-a treia este călcare de lege", zice **Indreptarea Legii** de la Tîrgoviște, capitolul 205. Căsătoria a patra este oprită cu desăvârșire de Biserică. Cel vinovat este „afurisit și lipsit de toată slujba Bisericii" pînă se desparte de acea persoană și se pocăiește opt ani.

**152.** Pe cei ce fac mai multe căsătorii, Sfinţii Părinţi îi numesc poligami. Deci, după a doua nuntă nu mai este nuntă, ci poligamie. De aceea, a zis Domnul samarinencei care păcătuise cu cinci bărbaţi: „Pe care îl ai, nu-ţi este ţie bărbat" (Ioan 4, 18). „Cei ce au trecut peste a doua nuntă, nu merită să fie numiţi bărbaţi și soţi", zice Sfîntul Vasile cel Mare, în canonul 4. Tot el spune pentru a treia nuntă: „Sfinţii Părinţi au trecut sub tăcere nunta a treia (poligamia) și au socotit-o că pe o poftă dobitocească și străină de vrednicia omului creștin. Nouă ni se pare că acest păcat este mai mare decît curvia..." (Canonul 80).

**153.** *Ce să facă soţia care și-a lăsat bărbatul?*

Femeia care și-a lăsat soţul, n-are voie să se mai mărite în veacul veacului.

**154.** *Părinte, eu am fost căsătorită cu un văr de-al doilea, ce să fac?*

Dacă aţi fost veri, vă desparte Biserica pe voi. Tu n-ai avut păcat că v-aţi despărţit.

Căsătoria este indisolubilă. Ceea ce a unit Dumnezeu, omul nu poate despărţi.

Dar are cinci excepţii canonice.

Primul este decesul, cînd unul din soţi a murit.

Al doilea: adulterul; dacă unul cade în păcate, celălalt poate să-l lase, dar numai după ce se sfătuieşte cu duhovnicul.

Al treilea: incestul; cum a fost la tine, amestecare de sînge.

Al patrulea: apostazia unui soţ. Dacă unul a căzut din dreapta credinţă şi s-a făcut adventist, baptist, iehovist sau orice altă sectă, celălalt îl poate lăsa.

Şi al cincilea: intrarea unui soţ în monahism; dacă nu are obligaţii familiale, sau cu aprobarea celuilalt.

Iată cum este. Sfîntul Efrem Sirul, zice: „Cine vrea să plece la mănăstire, dacă nu-i căsătorit, îi legat numai de mîini, are de luptat cu voia sa. Iar dacă-i căsătorit, este legat şi de picioare".

**155.** *Ce se poate face cînd vor să se căsătorească doi tineri de credinţe diferite?*

Cînd vei vedea că a luat un ortodox pe o catolică sau o protestantă sau o evreică sau o turcoaică, astea se cheamă căsătorii mixte. Totdeauna femeia trebuie să treacă de partea bărbatului. Dacă bărbatul este ortodox, ea trebuie să devină ortodoxă. Dacă nu vrea să treacă de partea bărbatului, atunci să se despartă. „Nu merg după tine, că eşti catolică, dacă nu te faci ortodoxă".

**156.** Oare de ce femeile veneau la 40 de zile în biserică, să aducă jertfă de curăţire lui Dumnezeu? Oare există legea aceasta şi în Legea Darului? Da, există, pentru că în Legea Veche a spus Moise în Levitic (capitolul al XII-lea): „Toată femeia care va zămisli şi va naşte... necurată este"; pînă la 40 de zile să nu se culce cu bărbatul său şi la 40 de zile să aducă pruncul să-l îmbisericească în biserică, să i se facă aghiasmă şi să aducă jertfă de curăţire lui Dumnezeu, şi apoi poate să intre în biserică. Aşa era în Legea Veche şi această rînduială s-a pus în Legea Darului la fel. Dar oare se păzeşte în Legea Darului? Ne-a venit la ureche că nu. Ne-a venit la spovedanie şi ni s-a spus că bărbaţii n-au răbdare şi femeile n-au ce face şi nu păzesc curăţenia pînă la 40 de zile. Şi aceasta e mare păcat. Pentru că copiii care se nasc din aceste amestecări, dacă bărbatul se împreună cu soţia pînă ea nu se curăţeşte, se nasc orbi, rahitici, cu oasele moi şi cu nici un fel de fericire în viaţă. E o pedeapsă a lui Dumnezeu că n-au înfrînare nici măcar şase săptămîni, pînă se curăţeşte femeia de urmele naşterii ei. Deci, aduceţi-vă aminte să nu vă ispitească satana ca să nu păziţi curăţenia după copiii dumneavoastră, că veţi fi sub blestem şi veţi avea pagube şi scîrbe în viaţa aceasta, iar dincolo, munca cea veşnică. Că şi legea căsătoriei are o măsură de curăţenie. Nu dezlegaţi frîul - nici bărbatul, nici femeia - ca dobitoacele,

măcar că şi acelea au rînduiala lor. Cît timp femeia este în timpul menstruaţiei, bărbatul n-are voie să se culce cu dînsa, la fel timp de 40 de zile după naştere, cît este în necurăţenie, n-are voie; nici în sărbători, nici în posturi, nici în duminici. E o măsură de curăţenie pentru toţi, şi dacă nu e păstrată, din mocirla asta ne ducem în fundul iadului.

**157.** Biserica nu a fixat soţilor un program de convieţuire, căci nu poate intra în amănuntele zilnice. Ci a lăsat totul la ştiinţa lor şi la posibilitatea de a se iconomisi unul pe altul, potrivit cu natura, cu mijloacele şi cu idealul fiecăruia, în general, soţii au datoria de a se ajuta unul pe altul, atît la bine cît şi la necaz, şi mai ales la boală şi în greutăţile vieţii în general. Credincioşia unuia faţă de altul trebuie să fie sfântă; copiii să fie bine crescuţi, gospodăria bine chibzuită şi demnitatea morală şi socială cu grijă păstrată, cum zice şi Sfîntul Apostol Pavel: "Căsătoria să fie cinstită întru toate şi patul nespurcat; iar pe desfrînaţi şi pe preadesfrînaţi îi va judeca Dumnezeu" (Evrei 13, 4).

**158.** Zilele de înfrînare trupească a soţilor sunt cele patru posturi, miercurea, vinerea, sîmbăta, duminica şi toate zilele de post şi sărbătorile de peste an. Soţii trebuie să aibă două zile de curăţenie înainte de a merge la o sărbătoare la biserică, iar cînd vor să se împărtăşească, în afară de cele patru posturi, să ţină cel puţin o săptămînă de curăţenie, înainte de a primi Preacuratele Taine şi trei zile după Sfînta Impărtăşanie.

**159.** In afară de cerinţele fizice, omul are în plus necesităţi şi datorii superioare, sufleteşti, şi deci are nevoie în căsnicie şi de binecuvântarea lui Dumnezeu, adică de Cununia religioasă. Cei ce trăiesc fără această cununie, nu li se pot primi darurile şi pomelnicele la Sfîntul Altar şi nu pot fi naşi, nici la Cununie, nici la Botez. Ei nu se pot mîntui decît dacă se cunună la biserică făcînd şi un canon de cîţiva ani oprire de la Sfîntele Taine.

## CANOANELE, CANONISIREA, PRAVILA

**160.** Sfintele canoane, dintotdeauna, sunt spre folosul şi mîntuirea sufletelor, chiar şi acelea care au numai valoare istorică şi nu se mai pun în aplicare azi.

**161.** Cele patru trepte de canonisire care erau în vremea Sfîntului Ioan Gură de Aur sunt: plîngerea, ascultarea, căderea şi starea cu credincioşii, iar deosebirea dintre ele este aceasta:

Plîngerea este starea celor păcătoşi care erau opriţi să intre în biserică şi stăteau afară şi în curtea bisericii şi trebuiau să iasă înaintea tuturor celor ce veneau la biserică şi să-i roage cu lacrimi ca să se roage pentru dînşii, ca unii ce erau lepădaţi afară de tinda bisericii. Şi aşa trebuiau să se pocăiască atîta vreme cît le era poruncit.

Ascultarea era starea celor păcătoşi care trebuiau să asculte dumnezeiasca Scriptură stînd la uşa bisericii, în tindă, iar în biserică nu le era iertat să intre pînă ce nu se împlineau anii rînduiţi.

Căderea era starea celor ce aveau voie să intre în biserică pînă la uşa amvonului şi puteau să stea în biserică pînă după Sfînta Evanghelie, cînd diaconul zice: „Cei chemaţi ieşiţi", şi atunci ieşeau şi stăteau afară pînă la terminarea Sfintei Liturghii.

Starea cu credincioşii era starea celor ce puteau sta cu credincioşii în biserică pînă la sfîrşitul Sfintei Liturghii, dar cu Sfintele şi Preacuratele Taine ale lui Iisus Hristos nu se împărtăşeau, pînă ce nu se împlinea vremea cea hotărîtă pentru dînşii. Numai atunci se învredniceau cu împărtăşirea cu Sfintele Taine ale Preacuratului Trup şi ale Preacuratului Sînge al Domnului nostru Iisus Hristos. Cu aceasta se împlineşte toată pocăinţa.

Episcopii şi preoţii duhovnici trebuiau să ia aminte în toată vremea şi aşa să canonisească pe cei ce voiau să se curețe de păcate şi să se pocăiască.

Disciplina Bisericii în vechime a fost foarte aspră şi cu mare sfinţenie s-au păstrat învăţăturile şi tradiţiile Mîntuitorului nostru Iisus Hristos şi ale Sfinţilor Apostoli faţă de Sfînta şi dumnezeiasca Taină a Euharistiei, care este cu adevărat Trupul şi Sîngele Domnului. Deci, faţă de o visterie atît de sfînta, cîtă curăţie şi umilinţă ne trebuie nouă dacă dorim să o primim?

La acest lucru ar trebui mereu să cugetăm preoţii care fac prea mare pogorămînt şi dau voie creştinilor fără de nici o pregătire cuviincioasă să dea năvală la Sfînta Impărtăşanie cu Preacuratele şi Sfintele Taine. Se cade ca ei să arate credincioşilor nu numai obiceiul cel bun pe care-l aveau creştinii pe vremurile cele mai dinainte, de a se împărtăşi mai des cu Sfintele Taine, ci şi această sfîntă şi aspră disciplină a Bisericii din acea vreme şi scumpătatea mare care era în Biserică faţă de Nepreţuitele Taine ale lui Hristos.

**162.** Mare primejdie este atît pentru preoţi cît şi pentru păstoriţii lor, dacă nu cunosc cît de puţin sfintele canoane, precum şi felul cum trebuie să le aplice.

**163.** In vremile vechi, cînd creştinii aveau mare rîvnă şi evlavie să se împărtăşească mai des cu Sfintele Taine, cel mai greu canon pentru creştinii de atunci era oprirea pe un timp mai scurt sau mai lung de la Sfînta şi Dumnezeiasca Impărtăşanie.

**164.** Acum, însă, cînd credinţa a slăbit şi creştinii cei mai mulţi zac în adîncul nesimţirii şi al lipsei de evlavie faţă de Sfînta Impărtăşanie cu Trupul şi Sîngele lui Hristos, cred că cel mai mare canon pentru îndreptarea sufletelor lor este părăsirea păcatelor spovedite şi lupta cu ele pînă la moarte. Iar postul, rugăciunea, milostenia, metaniile şi alte nevoinţe să li se dea după putere, după starea lor de sănătate şi după greutatea păcatelor făcute, potrivit cu scumpătatea şi iconomia sfintelor canoane. Deci, cel mai mare şi mai de folos canon la spovedanie este părăsirea şi ura faţă de păcatele făcute, precum şi plîngerea lor pînă la moarte. Că de îi vom opri pe credincioşi numai de la Sfînta şi Dumnezeieasca Impărtăşanie, atîţia sau atîţia ani, şi nu le vom da canon simţit şi cu oarecare osteneală, potrivit cu gravitatea păcatelor lor, ei, nemaiavînd

evlavia şi rîvna celor dintîi creştini pentru cele sfinte, primesc uşor depărtarea de Sfînta Impărtăşanie și rămîn în nesimțire față de păcatele lor.

**165.** Cei ce nu vor să primească un canon la Sfînta Spovedanie, după multă sfătuire, de vor rămîne în îndărătnicia lor, nu li se poate face dezlegarea de păcate, cum spune Sfîntul Nicodim Aghioritul în **Invățătura către duhovnic.** Celor bolnavi, însă, li se poate face uşurare de canoanele care cer osteneală trupească, precum: post, metanie, priveghere, milostenie, dacă nu au de unde da etc.; însă pentru osteneala duhului nu sunt scutiți, adică de sfînta rugăciune, cea dintotdeauna, și de mulțumire către Dumnezeu pentru suferința pe care o au. După cum am zis, canonul celor bolnavi se poate schimba, nu însă și obligația de a ierta, a se ruga și a mulțumi neîncetat lui Dumnezeu pentru toate, căci prin aceasta se vor mîntui.

**166.** Femeia dacă moare născînd, moare pe altarul jertfei. Ea se jertfește pentru naşterea copilului, pentru sănătatea şi viaţa lui; este ca o martiră şi i se iartă toate păcatele.

In fața naşterii cedează toate Canoanele.

**167.** Foarte mult atîrnă canonisirea de cuvîntul „cine".

Este mare diferenţă, dacă acelaşi păcat îl face împăratul sau arhiereul sau preotul sau călugărul sau cel de pe urmă mirean. Pentru același păcat crește sau scade în canonisire, dacă persoana aceea este mai mică în dregătorie sau mai mare. Dacă este mai mare, mai mare osîndă are.

**168.** Dumnezeu osîndește păcatul după conștiința și înțelepciunea fiecăruia, pe unii de la vîrsta de 10 ani, iar pe alții de la o vîrstă mai mare. Dacă își va spovedi omul păcatele, cu tot sufletul, cu căință și de bunăvoie, atunci duhovnicul poate ușura vindecarea rănilor sale sufletești, iar canonul cu care trebuie să-l canonisească pe credincios să-l împartă în trei. O parte să o pună pe seama milostivirii lui Dumnezeu, că nimeni nu este fără de păcat afară de unul singur Dumnezeu Care ne-a răscumpărat cu Sfînt Sîngele Său din mîinile diavolului. A doua parte din canon să o ia duhovnicul asupra sa, ca cel ce are putere de la arhiereu să dezlege şi să lege păcatele oamenilor, după cum spune nemincinoasa gură a Domnului nostru Iisus Hristos. Iar a treia parte din canon să o dea aceluia care a săvîrşit păcatele.

**169.** Să cauți pricina pentru care a furat omul sau pentru ce a bătut pe alții, sau pentru ce a adunat bani, sau pentru ce s-a răzbunat, sau pentru ce a dat în judecată. La această pricină „pentru ce", se scade canonisirea sau se mărește.

Caută bine! A fost o pricină binecuvîntată sau aproape de binecuvîntare, sau o pricină prea de nevoie, sau nu de nevoie, ci numai de ambiție? Și de-a fost de ambiție și de iubirea de păcat, pedepsești mai rău, iar dacă nu, mai puțin sau mai ușor.

**170.** Vremea în care a păcătuit cineva împuținează sau înmulțește greutatea păcatului. De pildă, dacă cineva în vreme de nevoie și de foamete a furat pîine sau grîu, mai puțin păcătuiește decît cel ce a furat acestea fără nici o nevoie.

Cîţi greşesc în legea harului, mai greu păcat fac decît cei ce au păcătuit înainte de Hristos. Şi la celelalte se socotesc în chip asemănător.

**171.** In ce loc s-a făcut păcatul? De aci creşte sau scade canonisirea. Am furat. „Din ce loc ai furat? Ai furat de pe cîmp un braţ de iarbă, o fasolă, un bostan, o nucă. o perjă (prună), un strugure?". „Nu. Am furat din biserică, părinte, colaci. Am luat ceară, am luat lumînări, am luat vin, am luat prescuri!". Iată că la această pricină „din ce loc", păcatul la canonisire creşte sau scade.

Dacă furi de la mirean, trebuie să dai de patru ori înapoi, iar dacă ai furat de la biserică, de cinci ori trebuie să dai înapoi. Nu eşti iertat pînă nu dai de cinci ori. Fur de cele sfinte se cheamă.

**172.** Alta este cînd păcătuieşte omul undeva în ascuns, alta este cînd păcătuieşte în tîrg şi alta este cînd păcătuieşte într-un loc sfînt.

Cu cît păcatul s-a făcut în felul acesta de se cunoaşte mai departe, cu atîta mai mare canon trebuie să-i dai şi mai mare urgie a lui Dumnezeu vine peste el, dacă nu se mărturiseşte. Pentru că l-a făcut într-un fel, nu numai de el ştiut, ci a rănit ştiinţa la atîţia şi i-a smintit.

**173.** Mai greu se osîndeşte acela care a păcătuit de multe ori sau de prea multe ori, şi mai puţin acela care păcătuieşte o dată, de două ori, sau de mai puţine ori.

**174.** Dacă cel mai cumplit lucru este a petrece în păcat, apoi cel mai folositor lucru este canonul părăsirii păcatului. Dacă cel mai rău lucru al căderii este a zace în cădere, apoi cel mai mare şi mai folositor canon este a ne ridica din cădere!

**175.** Cel ce păzeşte canonul dat de duhovnic este fiu adevărat al Bisericii lui Hristos. Este bine de ştiut că cel ce se pocăieşte cu adevărat, nu numai că primeşte canonul dat de duhovnicul său, ci singur cere mai mult canon, ştiind că ori aici, vremelnic, ori acolo, veşnic, păcătosul trebuie să-şi facă canonul său.

**176.** Vedem în Sfînta Scriptură că prin canon s-au curăţit toţi cei ce au păcătuit înaintea Domnului. Altfel, cel ce a primit canon şi nu-l face, nu se poate curaţi de lepra păcatului şi nici sufletul său nu este slobozit din robia dracilor.

**177.** Cel ce se pocăieşte cu adevărat, nu numai că primeşte canonul dat de duhovnicul său, ci singur cere mai mult canon, ştiind că ori aici vremelnic, ori dincolo veşnic, păcătoşii trebuie să-şi facă canonul.

Iar canonul să fie după măsura puterii fiecăruia. Ai auzit ce spune Sfîntul Marcu Ascetul? „Cîtă deosebire are arama de fier şi fierul de găteje - adică de vreascuri -, atîta deosebire este între un trup şi altul". Altul este din fire sănătos şi tare şi poate să postească şi să nu mănînce pînă seara; iar altul, săracul, dacă n-a mîncat de două-trei ori pe zi, cade jos. In toate acestea se caută scopul. De aceea dreapta socoteala este împărăteasa faptelor bune.

**178.** Canonisirea trebuie făcută numai potrivit cu învăţătura Sfintei Scripturi, potrivit cu sfintele canoane şi învăţăturile Sfinţilor Părinţi, căci altfel spovedania şi pocăinţa nu ar aduce nici un folos credinciosului şi nici duhovnicului.

**179.** Tot omul este dator să se schimbe la față. Dar cum se poate schimba la fată? Dacă ieri a fost desfrînat și s-a mărturisit, să nu mai fie! Dacă a fost hoț, să lase hoția! Dacă a fost înjurător sau bețiv, să lase beția și înjuratul sau fumatul, să lase răutățile, să le mărturisească, să le plîngă toată viața, să facă canonul; și așa se schimbă omul, nu la fața cea din afară, ci la cea dinlăuntru a sufletului.

**180.** Cea mai înaltă pravilă de rugăciune pentru monahi, și chiar pentru mirenii rîvnitori, este de a sta cu mintea și cu inima nedespărțite de Dumnezeu in orice vreme și loc.

## CEI REPAUSAȚI

**181.** Că ne aud pe noi cei morți, adică drepții din rai și morții din iad și că ne văd, ne spune Sfîntul Ioan Gură de Aur, că ei pururea ne văd. Și cînd văd că cei din neamul lor sunt răi, bețivi, curvari, hoți, înjurători, hulitori, necredincioși, foarte mult plîng și se roagă: „Iată, Doamne, cum au uitat de Tine!".Iar cînd văd că facem fapte bune, foarte se bucură, că știu că o să moștenim bucuria împreună cu dînșii în cer.

Deci voi, care ați venit aici, ați pornit la rugăciune pe cei din ceruri, pentru voi. Dar știți voi cît este starea asta, ca să ne vadă pe noi și să ne audă? Numai pînă la Judecata de Apoi. De la Judecata de Apoi s-a închis ușa, s-a pus capacul. Cei din rai nu mai văd pe cei din iad, dar nici pe cei de pe pămînt. N-ați citit **Ușa pocăinței?** Iată de ce: După judecata universală, la sfîrșitul lumii, pentru că nu mai este de folos credința de atunci înainte, că nu mai avem ce crede, că ne ducem acolo să vedem, că mergem numai în vedere, nu mai este nevoie să se lase starea asta provizorie să ne vadă ei pe noi și să ne audă. Dar acum de ce îi lasă să ne vadă? Pentru că dragostea a trecut dincolo de mormînt și ca să-i pună la rugăciune, că și cei răposați, cînd ne văd pe noi aici că suntem în ispite, în necazuri, în griji, cad la Dumnezeu, că sunt minți goale fără trupuri, minte către minte: „Doamne, nu lăsa pe tata, pe mama, pe sora!... Uite, se prăpădește în păcate! Doamne, dă-i gînd să vină la pocăință, nu-l lăsa, că se duce în iad!". Dar aceasta după învierea cea de obște nu va mai fi.

**182.** Știți cum va fi după învierea cea de obște? Cei din iad vor vedea pe cei din rai, dar cei din rai nu-i mai văd. Dar de ce? Pentru că acum este starea provizorie. Ei stau în rai, dar se supără din cauza noastră. Cînd ne văd că facem rău, ei se întristează. Și auzi ce cîntă Biserica? „Unde nu este durere nici întristare, nici suspin". Asta va fi de la judecată înainte. Dar acum ei, văzînd pe sora, pe fiul, pe nepotul că face păcate pe pămînt, și știind că se race vrednic de munca cea veșnică și-L mînie pe Dumnezeu, se întristează și cade și se roagă să-l ierte Dumnezeu.

Și această stare, Dumnezeu anume o lasă, ca să-i pornească spre rugăciune, ca prin rugăciunea aceea să îmblînzească dreptatea lui Dumnezeu, ca să-i ducă pe toți la mîntuire.

**183.** Sufletele sunt prezente cu vederea și cu auzul aici, dar cu ființa nu, că este prăpastia, adică puterea Atotțiitorului Dumnezeu. Acesta stăpînește să nu vie cu prezența aici, ca noi să umblăm prin credință și nu prin vedere, ca să avem fericirea cea zisă în fericirea a zecea de Hristos, după înviere: „Fericiți sunt cei ce n-au văzut și au crezut".

**CELE ȘAPTE LAUDE**

**184.** Fericit este creștinul acela care zice cele șapte laude. Și dacă nu le poate zice, măcar să-i pară rău că nu le zice, că s-ar putea să fie la un serviciu unde nu le poate zice. Și dacă-i pare rău, cu smerenia se ridică exact unde trebuia să se ridice cu fapta. Că auzi ce zice Sfîntul Isaac Sirul: „Ajunge întristarea minții mai mult decît toată osteneala duhului, care este rugăciunea", dacă-i pare omului rău.

**185.** Miezonoptica simbolizează și ne aduce aminte nouă de rugăciunea Mîntuitorului din grădina Ghetsimani, cînd S-a rugat și s-au făcut sudorile Lui ca picăturile de sînge, care picau pe pămînt, că era și om și vedea și ce are să sufere. El, ca Dumnezeu, știa cîte răni are să ia, cîte scuipări, cîte biciuiri, cîte cuie în mîini și picioare și că va fi împuns cu sulița în coastă. Le vedea toate, că era Dumnezeu.

Și firea omenească cu care era îmbrăcat se întrista, că auzi ce zice Evanghelia: întristat este sufletul Meu pînă la moarte. Rămîneți aici și privegheați.

**186.** Utrenia este a doua laudă și al doilea eveniment din viața Mîntuitorului, cînd a fost prins în grădina Ghetsimani și cînd toți Apostolii L-au părăsit și au fugit, iar El a rămas singur în mîinile celor fără de lege.

**187.** Ceasul întîi este momentul cînd L-au dus pe Hristos la Ana și la Caiafa, după ce L-au prins, tot atunci după miezul nopții, către ziuă, cînd L-au dus la divan.

**188.** Lauda a treia a Bisericii lui Hristos este Ceasul al treilea. El simbolizează atît momentul condamnării la moarte a Domnului, cît și pogorîrea Sfîntului Duh în chip de limbi de foc peste Sfinții Apostoli.

**189.** Ceasul al șaselea este a patra laudă a Bisericii lui Hristos și corespunde cu momentul răstignirii Mîntuitorului pe crucea de pe Golgota, între cei doi tîlhari.

**190.** Ceasul al nouălea este a cincea laudă a Bisericii și închipuiește momentul înfricoșat în care Mîntuitorul își dă duhul pe cruce, cînd a zis: „Săvîrșitu-s-a! Doamne, în mîinile Tale îmi dau duhul Meu".

**191.** Vecernia este a șasea laudă din zi și simbolizează mai întîi momentul pogorîrii Mîntuitorului de pe cruce și punerea Lui în mormînt nou, de către Iosif și Nicodim. Mai este și momentul sfînt al Cinei celei de Taină.

**192.** Pavecernița este a șaptea laudă a zilei și simbolizează tînguirea Maicii Domnului, cînd a plîns după ce L-a pus pe Mîntuitorul în mormînt.

## CHEMĂRILE LUI DUMNEZEU

**193.** Ne cheamă Dumnezeu prin glasul Scripturii, ne cheamă prin glasul zidirilor ce pornesc asupra noastră cu secetă sau cu ploaie prea multă sau cu cutremur; ne cheamă Dumnezeu prin arşiţă, dar ne cheamă şi în alt fel. Cum? Prin glasul conştiinţei. Nu vezi, cînd păcătuim sau greşim, ne mustră cugetul îndată. Te întreabă: „Omule, de ce ai făcut aceasta? De ce ai furat de la vecinul? De ce ai luat femeia altuia? De ce ai omorît pruncul nevinovat în pîntece? De ce ai rîs de cele sfinte? De ce fumezi? De ce nu mergi la biserică duminica şi sărbătoarea? De ce nu creşti copiii în frica lui Dumnezeu? De ce nu posteşti cele patru posturi de peste an şi vinerea şi miercurea şi te faci asemenea cu iudeii? De ce urăşti pe fratele tău? De ce huleşti pe Dumnezeu cînd eşti în scîrbă?"

Prin toate ne mustră conştiinţa cînd greşim. Ea este glasul lui Dumnezeu care ne cheamă la El: „Omule, ai greşit. Eu te iert, dar să nu mai faci. Vino la Mine, căci la Mine este izvorul iertării, al iubirii şi al milostivirii. Pune început bun de azi înainte, să nu mai păcătuieşti". Deci, conştiinţa este glasul lui Dumnezeu în inima noastră. Această lege s-a pus înainte de toate legile omeneşti.

**194.** Sunt mulţi oameni care nu aud chemarea lui Dumnezeu. Şi dacă nu o auzim, o să pună biciul pe noi, o să ne cheme mai aspru. Dacă ne vom întoarce, El o să dea ploaie timpurie şi belşug şi sănătate şi fericire, că în mîna Lui este viaţa şi moartea. Iar dacă nu, ştie El cum să tragă frîul calului. Căci zice Ilie Miniat că lumea aceasta este ca un cal sirep (nărăvaş), care aleargă pururea spre pierzare, aleargă la păcate, spre fundul iadului. Dar Dumnezeu va pune frîu acestui cal neastîmpărat. Şi care e frîul calului? Care e frîna lui Dumnezeu cu care trage lumea la Dînsul? Sunt bolile, seceta, robiile, războaiele, moartea, suferinţele şi toate necazurile.

**195.** Fraţii mei, cînd vom înţelege că Dumnezeu ne cheamă prin boli, prin suferinţe, prin pagube, prin necazuri, prin robie, prin secetă, să nu stăm împietriţi, ci să ne întoarcem acasă la Tata şi să zicem: „Iartă-ne nouă, Doamne, păcatele şi ne miluieşte pe noi". Atunci Bunul Dumnezeu ne iartă, pentru că El nu ne ceartă din ură. Adevăratul părinte nu bate copiii săi din ură. Doamne fereste! Care mamă sau tată ar vrea să-şi bată copiii degeaba, să-şi bată joc de dînşii? Nu! Ci dacă vede că vreunul azi nu ascultă şi mîine nu ascultă şi poimîine nu ascultă, şi-i încăpăţînat şi-i răspunde împotrivă şi face după voia lui cea rea, pune mîna fără să vrea pe vargă sau pe curea sau pe băţ. Pentru ce? Pentru că vede că acest copil a pornit pe căi rele şi merge din rău în mai rău, se duce în prăpastie şi dacă îl va bate mai pe urmă, va fi prea tîrziu.

**196.** Te-a chemat Dumnezeu sărac, nu dori să te îmbogăţeşti; te-a chemat să fii călugăr, călugăr să rămîi pînă la moarte; te-a chemat să fii preot, preot vrednic să fii; te-a chemat să fii meseriaş, meseriaş bun şi cinstit să fii; te-a chemat să fii filosof sau mecanic sau în alt serviciu, aşa să rămîi. Dar să slujeşti cu cinste, să cunoşti că Dumnezeu este Cel ce te-a chemat într-un fel sau altul şi fiecare din noi întru ceea ce este chemat, întru aceea să rămînă!

**197.** Toate care sunt în jurul nostru vorbesc cu noi. Căci spune Sfîntul Grigorie de Nyssa în **Viața lui Moise:** „Ca o trîmbiță din înaltul cerului vorbesc zidirile cu noi și strigă că este un Ziditor".

**CIMITIRUL**

**198.** Părinților, cimitirul este facultatea facultăților și școala școlilor.

**199.** Să mergem zilnic în cimitir ca să ne rugăm pentru frații noștri cei plecați, că ei singuri nu se mai pot ajuta.

**CLEVETIREA**

**200.** *Cum ne putem izbăvi de vorbirea de rău a altora?*

De această patimă cumplită ne putem izbăvi mai ales prin sfînta rugăciune. Că auzi ce zice dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul: Cu cît te rogi mai mult din suflet pentru cel ce te defaimă, cu atît Dumnezeu le arată adevărul celor ce se smintesc. La fel zice și Sfîntul Isaac Sirul: Gura nedreaptă prin rugăciune se astupă. Să ne rugăm mai mult ca să ne izbăvim de clevetire, de osîndire și de mînia lui Dumnezeu.

**COMODITATEA**

**201.** Acum ne-am învățat boieri. La buton lumina, la buton căldura, la buton apa, la buton toate.

Bă! O să ne aducă Dumnezeu la opaiț. Eu am apucat opaiț în 1916. Nu era un kilogram de gaz în toată Moldova, că erau sondele în mîna nemților. Făcea mama oleacă de grăsime de porc sau de pasăre și o punea într-un castron de lut și un fitil de pînză de bumbac și-l trăgeai cu un bețișor pe marginea castronului. Aveai oleacă de lumină, ca o cănduluță. Cu acela trăia lumea. Ehei! Ce boieri ne-am mai făcut noi! Dacă se ia lumina, avem o ciudă!

**CONȘTIINȚA**

**202.** Conștiința este glasul lui Dumnezeu în om.

**203.** Despre conștiință trebuie să știm că ea este una din energiile necreate ale lui Dumnezeu, una din lucrările Lui, precum este și viața.

**204.** Cea mai veche lege pe care Dumnezeu a dat-o omului, cînd l-a zidit, a fost legea conștiinței, sau legea firească (Facere 1, 26). Sub această lege au fost toți patriarhii și drepții, de la Adam și pînă cînd s-a dat legea scrisă în muntele Sinai. Cînd, prin păcatele oamenilor, ea a fost neglijată și nesocotită, s-au dat de către Dumnezeu Legea cea scrisă și proorocii. Iar la plinirea vremii, însuși Ziditorul patriarhilor și al proorocilor a venit să dezgroape și să învieze această lege generală dată de Dumnezeu omului pe pămînt. Astfel, a scos din cenușa păcatelor omenești scînteia cea dumnezeiască pe care o dăruise oamenilor de la început și pe care ei au acoperit-o și au întunecat-o cu păcatele lor.

**205.** Mustarea conştiinţei este cea mai sfîntă şi mai grabnică apărătoare a sufletelor omeneşti. Aceasta este un amanet al lui Dumnezeu, dat sufletelor omeneşti în dar, care ajută mult la mîntuirea fiilor Bisericii lui Hristos.

**206.** Conştiinţa este judecător drept.

**207.** Nu ne trebuie alt judecător, decît singur cugetul nostru, dacă ni-l incercăm aici.

Nu vezi? Ai ajuns seara. Şi în ziua aceea începe să te mustre: ce-ai făcut Cum ţi-ai petrecut ziua? Şi începe ca un judecător pînă ce adormi. Vezi? Asta ai făcut rău, asta ai spus rău, asta... Ce este asta? Ingerul păzitor al nostru sfătuieste conştiinţa noastră şi ne arată că ziua aceea am trecut-o în deşert şi n-am făcut voia lui Dumnezeu cît de cît.

**208.** Conştiinţa pe cei desăvârşiţi în fapta bună îi ameninţă ca să nu cadă si sa fie cu mare trezvie în toate; pe cei de mijloc îi mustră aspru cînd greşesc spre a se ridica repede din păcat şi a spori în virtute; iar pe cei din adîncul păcatului îi chinuieşte foarte mult cu aspre îmboldiri, aducîndu-le aminte de mînia lui Dumnezeu, de moarte şi de veşnicia muncii ce îi aşteaptă în veacul viitor.

**209.** Cine îşi păzeşte conştiinţa sa curată, negreşit moartea îl găseşte fericit şi pregătit. Conştiinţa este judecătorul cel drept pe care l-a pus Dumnezeu inăuntrul nostru.

**210.** Conştiinţa nu poate fi reflexia materiei în veacul veacului. Ea este glasul lui Dumnezeu în om şi ea pururea îl mustră, cînd greşeşte: „Omule, de ce ai făcut asta?".

Această lege a firii o au şi chinezii, o au şi creştinii, o au şi budiştii şi brahmanii şi mahomedanii. Este legea cea dintîi pe care a pus-o Dumnezeu în inima omului de la creaţie, după care s-a condus lumea pînă la Legea cea scrisă.

**211.** Conştiinţa lucrează întreit, cum spune Sfîntul Dorotei. Ea lucrează fată de materie, faţă de Dumnezeu şi faţă de noi înşine.

Cum, faţă de materie? Bunăoară eu ţi-am dat o haină de pomană şi ţi-am spus s-o cruţi, să nu-ţi bati joc de ea. O porţi, dar s-o păstrezi. Şi dacă vezi că ai rupt-o prea devreme, te mustră cugetul: „Măi, n-am făcut cum a zis acela!".

Faţă de Dumnezeu, conştiinţa totdeauna sau se încarcă, sau se uşurează, dacă nu am pocăinţă şi lacrimi pentru păcate.

Faţă de mine, conştiinţa mă mustră pentru păcat. Măcar de-ar fi cu gîndul, cu cuvîntul, sau cu fapta.

**212.** Dacă toată lumea mă laudă, însă conştiinţa de mă judecă vinovat, gata, eu sunt cel mai chinuit om! Ştiinţa mea este chinuirea chinuirilor, că am de-a face cu ştiinţa lui Dumnezeu din mine, care nu cruţă, care socoate lucrurile drept totdeauna, şi ne arată slăbiciunile.

Iar dacă conştiinţa este nepătată, toată lumea să mă ocărască, toată lumea să spună tot ce-i mai rău despre mine, mie nu-mi pasă. Mie îmi place cînd nu mă judecă în conştiinţă Dumnezeu. Dacă pe mine nu mă judecă conştiinţa pentru păcat, şi dacă nu mă judecă Dumnezeu în conştiinţă, eu am toată veselia!

**213.** Conştiinţa este glasul lui Dumnezeu în om. Acesta este pîrîşul. El ne pîrăşte de pe acum şi dacă ne împăcăm cu el, este bine. Iar împăcîndu-ne cu pîrîşul acesta, ne împăcăm cu Dumnezeu, că-i glasul Lui. Şi cu el ne putem împăca dacă ne spovedim, dacă ne pare rău pentru cele ce am făcut şi ne hotărîm să facem fapte bune şi să le punem în locul celor rele de mai înainte. Aşa ne împăcăm cu pîrîşul. Zice Scriptura: „împacă-te cu pîrîşul tău cît eşti pe cale". O cale este viaţa de acum. Viaţa de aici se numeşte cale pentru că mereu călătorim pe ea. Milioane de de milioane de oameni călătorim pe ea de la naştere la groapă. Ce spune Duhul Sfînt în Catisma a şaptesprezecea? Fericiţi cei fără prihană în cale, care umblă în legea Domnului.

**214.** De trei ori fericit va fi sufletul acela care se pregăteşte pentru drumul cerului. Ce spune Hristos? Impacă-te cu pîrîşul tău cît eşti pe cale. Care este pîrîşul? Conştiinţa noastră. Nu vezi? Dacă ai făcut un lucru mic, dacă ai greşit cu cuvîntul, conştiinţa te mustră. De ce ai zis rău de altul? Dacă ai bătut, dacă ai minţit, dacă ai furat, dacă ai blestemat, dacă ai luat lucrul altuia, în orice te mustra conştiinţa. Conştiinţa îţi spune tot ce-ai făcut.

**215.** Neliniştea, mustrarea conştiinţei omului păcătos este un semn al milei lui Dumnezeu, ca să se împace cu El cît este în această viaţă trecătoare. Intîi trebuie să crezi că există Dumnezeu, care a creat lumea şi stăpîneşte toate. Apoi, să te sileşti după putere să faci voia Lui. Al treilea, dacă vrem să ne mîntuim, trebuie să ne împăcăm cu conştiinţa noastră, mai bine-zis cu Dumnezeu care ne-a creat şi ne va judeca după faptele noastre.

**216.** Dar vai de noi şi de noi, cînd conştiinţa ne spune să facem o faptă bună sau să lăsăm răul: „Lasă-te de tutun, lasă rachiul, lasă jocurile, lasă petrecerile, lasă înjurătura, lasă ura pe fratele tău, lasă luxul, lasă femeia străină, lasă păcatele cu care te-ai îndeletnicit, lasă zgîrcenia, lasă nemilostivirea, lasă aducerea aminte a răului", iar noi nu vrem, ci găsim fel de fel de pricini cu mintea noastră şi socotim că aceste pricini sunt binecuvîntate.

**217.** Vai de noi, păcătoşii. Conştiinţa noastră este sluga lui Dumnezeu, care ne cheamă la Cina Marelui împărat. Ea pururea ne cheamă la Dumnezeu şi noi pururea găsim pricini ca să nu răspundem.

**218.** Pînă la venirea Domnului, cînd vom auzi trîmbiţele îngerilor, avem de la Dumnezeu o trîmbiţă de taină: glasul conştiinţei noastre. Să ascultăm acest glas al conştiinţei, al acestei trîmbiţe sfinte, căci, ascultînd de ea, ascultăm de însuşi glasul Domnului care este în noi. Dacă vom asculta glasul acestei trîmbiţe de taină a sufletului nostru, care strigă în noi mereu, mustrîndu-ne cînd greşim şi mîniem pe Dumnezeu, atunci ne vom împăca sufletul cu El şi vom împăca cu noi şi cerul, şi pămîntul.

## CONDUCĂTORII

**219.** Pe cei ce conduc şi sunt puternici, obicei are satana să-i biruiască cu mîndria, cu ura, cu iubirea de argint, cu trufia şi necredinţa.

## COPIII

**220.** Naşterea de copii este cea mai mare datorie a celor doi soţi care se unesc prin căsătorie. Naşterea de copii formează cea mai mare bucurie şi adevărata temelie a familiei; ea consolidează şi desăvîrşeşte căsnicia şi este izvor de sănătate. Fără împlinirea acestei datorii Taina Nunţii se desfiinţează. Pentru aceea Dumnezeu binecuvintează pe primul om, Adam, şi îi face femeie, pe Eva, că să nască copii.

**221.** După izgonirea lui Adam din rai, naşterea de copii devine, pe lîngă binecuvîntare, şi canon de ispăşire a păcatelor părinţilor. Naşterea de copii ajută mult la mîntuirea părinţilor, cum spune Sfîntul Paveil, că femeia "se va mîntui prin naştere de fii" (I Timotei 2, 15).

**222.** Mîntuitorul aseamănă pe cei ce se căsătoresc numai pentru păcat, sau de ochii lumii, sau pentru avere, cu smochinul blestemat care nu voia să aducă nici o roadă pe pămînt. Pentru că naşterea de copii nu este numai o datorie socială, firească, ci este mai întîi o poruncă dumnezeiască, care contribuie foarte mult la mîntuirea părinţilor. Soţii care nu vor să nască copii, care avortează sau practică păcatul pazei, sunt certaţi de Dumnezeu cu boli de tot felul, cu necazuri în viaţă, cu grea mustrare de conştiinţă, iar dincolo cu osînda veşnică.

**223.** Părinţii, dacă doresc să aibă copii buni, înţelepţi şi sănătoşi, trebuie ca ei să fie mai întîi buni, credincioşi, ascultători de Biserică şi plini de frica lui Dumnezeu. Căci copiii sunt de fapt copii ale părinţilor lor. Ce văd şi ce aud în casă de la părinţi aceea fac. Educaţia copiilor începe chiar din ziua nunţii părinţilor, adică din clipa zămislirii. Pentru a avea copii înţelepţi şi credincioşi, părinţii trebuie să se roage mult, să meargă regulat la biserică, să postească sfintele posturi, să se spovedească adesea, să ţină curăţenie în zilele rînduite, să facă milostenie, să fie blînzi, smeriţi şi plini de dumnezeiască dragoste pentru toţi. Soţii sunt datori să se înfrîneze în sărbători şi în posturi şi să nu facă nici un fel de meşteşug diavolesc spre a nu avea copii. Cel mai greu păcat al celor căsătoriţi este avortul, adică uciderea de copii. Copiii zămisliţi în zile de sărbători, şi în posturi şi în stare de beţie sau după avorturi, de obicei, se nasc bolnavi, sunt debili şi uneori chiar infirmi. La fel şi cei ce practică paza, nu se pot împărtăşi doi ani cu Sfintele Taine şi uneori se îmbolnăvesc de nervi, ca o pedeapsă a Dreptului Judecător. După naştere, părinţii sunt datori să se ocupe mai mult decît orice de educarea şi buna creştere a copiilor. Mai întîi să caute naşi credincioşi copiilor lor. Apoi să-şi ducă regulat copiii la biserică, să-i împărtăşească cu Sfintele Taine în fiecare lună, să-i înveţe, de mici, rugăciuni şi lucruri bune, să nu-i smintească cu cuvintele şi faptele lor, căci sminteala pe care o fac părinţii copiilor lor este un păcat greu în faţa lui Dumnezeu, cu urmări cumplite în viaţa copiilor. Cei mai mulţi copii ajung răi în viaţă, datorită păcatelor pe care le-au deprins de la părinţii lor din copilărie. De asemenea, copiii trebuie să fie învăţaţi, atît de părinţi şi naşi, cît mai ales de preotul satului, frica de Dumnezeu, dreapta-credinţă, omenia, mila, smerenia, ascultarea şi

cunoştinţa Sfintei Scripturi. Trebuie să fie deprinşi de mici cu postul, cu rugăciunea regulată, cu spovedania, cu mila faţă de cei lipsiţi şi respect faţă de toţi oamenii. Rugăciunea, citirea cărţilor bune, ascultarea şi respectul faţă de părinţi, frica de Dumnezeu şi exemplul personal dat de tata şi de mama sunt cele mai sigure căi şi mijloace de educare şi creştere creştinească a copiilor.

**224.** In casă, dacă tata sau mama sunt buni, negreşit şi copiii să ştiţi că merg pe urma lor. Nu se poate! Este un cuvînt bătrînesc, dar foarte adevărat, că „surcica nu sare departe de trunchi". Dacă este rău, rău se face, dacă este bun, bun se face.

**225.** Cînd va vedea un copil în casă pe tatăl său că posteşte toate sfintele posturi de peste an şi miercurile şi vinerile şi merge la biserică şi face milostenie, se mărturiseşte în fiecare post şi nu înjură, nu fură, nu se îmbată, nu face alte răutăţi, nu se poate ca să nu se facă bun copilul acelui om, văzînd viaţa tatălui său ca o icoană în faţa lui totdeauna.

**226.** Dacă părinţii sunt buni, copiii îi urmează pe ei. Şi chiar de-ar uita ei pînă la o vreme - că se duc în societate, cresc mai mari, se fac răi; îmi spun oamenii: "Părinte, cînd erau acasă posteau, nu înjurau, mergeau la biserică. Acuma s-au făcut răi..." -. dar cînd dau de un necaz, fac tot ce au învăţat acasă. La necaz îşi aduc aminte ce le-au zis tata şi mama. Cînd merge bine, cam uită. Dar cei şapte ani de acasă nu ies din inima lor. Dacă au avut părinţi buni şi i-au învăţat de mici Tatăl nostru şi Crezul şi rugăciuni şi Sfînta Cruce, să meargă la biserică, să postească, să nu înjure, intră adînc în inima lor şi cînd dau de un necaz, zic: „Măi, tata şi mama aşa m-au învăţat!".

**227.** *Care sunt principalele datorii ale părinţilor faţă de copii, după Sfînta Scriptură?*

Prima datorie a părinţilor faţă de copii este aceea de a-i iubi (Tit 2, 4). Copiii trebuie să fie născuţi din dragoste şi din dorinţa ambilor soţi, iar nu din plăcere, din păcat sau din întîmplare. A doua datorie a părinţilor faţă de copii este de a-i învăţa legea dumnezeiască (Deuteronom 4, 9-10; 6, 7; Psalmul 77, 5-7; Pilde 22, 6; Efeseni 6, 4 etc). Părinţii au datoria de a-i învăţa pe copii dreapta credinţă şi frica de Dumnezeu (Facere 18, 19; Psalmul 33, 11; Pilde 1, 7). Au datoria de a le povesti copiilor lucrurile cele minunate ale lui Dumnezeu din sfintele cărţi (Ieşirea 13, 14-15; Iosua Navi 4, 6; Psalmul 43, 1). Părinţii mai au datoria de a-i învăţa pe copii ascultarea şi supunerea (Pilde 4, 3-4; I Timotei 3, 4); au datoria de a-i binecuvînta (Facerea 48, 15-16; Evrei 11, 20); de a compătimi pe copiii lor (Psalmul 102, 11-13); de a-i îndemna şi mîngîia (I Tesaloniceni 2, 11); de a-i conduce bine (I Timotei 3, 4, 12); de a-i mustra pe copii (I Regi 2, 23-24); de a-i îndrepta şi pedepsi la nevoie (Deuteronom 8, 5; Pilde 3, 12; 13, 24; 19, 18; 22, 15; 23,13-14; Evrei 12, 7, 9-10); de a nu-i întărită şi mînia (Efeseni 6, 4; Coloseni 3, 21); de a le îndeplini trebuinţele cele de nevoie (Pilde 13, 22; Matei 7, 9-11; Luca 11, 11-13; II Corinteni 12, 14; I Timotei 5, 8). Părinţii au datoria de a se ruga pentru copiii lor, pentru înţelepciunea, pentru

creșterea lor duhovnicească și pentru mîntuirea lor (Facerea 17, 18). Au datoria să-i ajute în vreme de ispite (Iov 1, 5) și în caz de boală (II Regi 12, 16); să fie pildă bună fiilor lor (IV Regi 15, 3) și să-i învețe pe copii din tinerețe (Pilde 22, 6) toate faptele bune și dragostea creștină după Sfînta Evanghelie. Apoi să-i încredințeze unor duhovnici buni.

**228.** *Care sunt datoriile copiilor față de părinții lor, după învățătura Sfintei Scripturi?*

Principalele datorii ale copiilor sunt: să păzească legea lui Dumnezeu Deuteronom 30, 2; Pilde 28, 7); să se teamă de Dumnezeu (Deuteronom 31,12-13; Psalmul 33, 11); să se teamă de părinți și să-i cinstească (Ieșirea 20, 12; Levitic 19, 3; Deuteronom 5, 16; Matei 15, 4; 19, 19; Marcu 7. 10: 10. 19: Luca 18, 20; Efeseni 6, 2 etc); să se supună părinților (Psalmul 7, 1-3; Efeseni 6. 1: .oloseni 3, 20); să asculte învățătura părinților (Pilde 1, 8; 3, 4; 4, 1; 20, 21; 5, 1-2; 6. 20-21 etc); să îngrijească pe părinții lor (Facere 45, 9-12; 47, 11-13; I Regi 22, 3-4; I Timotei 5, 4 etc); să cinstească pe bătrîni (Levitic 19, 32; Pilde 23. 22; I Petru 5, 5). „Copiii ascultători veselesc inima părinților (Pilde 10, 1-15; 23, 15, 24-25; 27, 11 etc); copiii ascultători vor fi binecuvîntați (Ieșire 20, 12; Deuteronom 5, 16; Ieremia 35, 18-19; Pilde 3, 1-4; Efeseni 6, 1-2 etc).

**229.** Copiii răi, dimpotrivă, nu ascultă de părinții lor (Romani 1, 30; II Timotei 3, 2); disprețuiesc pe părinții lor (Pilde 15, 5, 20); înjură pe părinții lor (Pilde 30, 11); sunt pedepsiți de Dumnezeu pentru părinții lor (Pilde 19, 13); pricinuiesc întristare părinților lor (Pilde 10, 1; 17, 21-25); pradă pe tata, alungă pe mama (Pilde 19, 26); nu cinstesc pe bătrîni (Isaia 3, 5). Sfînta Scriptură vorbește de amenințări, anateme și pedepse date de Dumnezeu copiilor care disprețuiesc pe părinții lor (Deuteronom 27, 16; Iezechiel 22, 7, 15). Aceleași pedepse vin și asupra copiilor care nu se supun părinților (Deuteronom 21, 18-21); asupra copiilor care rîd de părinții lor (Pilde 30, 17); asupra copiilor care blestemă pe părinți (Ieșire 21, 17; Levitic 20, 9; Pilde 20, 20; Matei 15, 4; Marcu 7, 10); asupra copiilor care bat pe părinții lor (Ieșire 21, 15); asupra copiilor care rîd și disprețuiesc pe bătrîni (IV Regi 2, 23-24) și asupra copiilor bețivi și iubitori de plăceri (Deuteronom 21, 20-21).

**230.** Un frate din mănăstire s-a tulburat că veneau uneori copii și făceau gălăgie și alergau pe dealuri. Venind la bătrînul, a întrebat ce să facă. Iar Părintele Cleopa i-a spus: „Ia adu-ți aminte; tu nu ai fost copil? Mie îmi sunt tare dragi copiii, că sunt ca îngerii! Și mă tem să nu cadă și să nu-și rupă vreo mînă sau vreun picior careva din ei. Pe aceștia îi iubește și Hristos și zice: «Lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți, căci a unora ca aceștia este împărăția Cerurilor»".

## CREAȚIA LUI DUMNEZEU

**231.** Creația este oglinda lui Dumnezeu în care se reflectă bunătatea, mila, pronia și iubirea Tatălui ceresc pentru noi, oamenii. Sfinții Părinți numesc pe toate cele văzute „spatele lui Dumnezeu", care închipuiesc, simbolizează pe

cele viitoare. Iar cînd vom trece la cele veșnice, atunci vom vedea cu ochii cei duhovnicești „fata lui Dumnezeu", adică vom privi față către față slava Preasfintei Treimi, fără să mai avem nevoie de „oglinzile" cele de pe pămînt, adică de creații.

**232.** Armonia și frumusețea zidirilor au uimit pe sfinți, pe filosofi, pe înțelepți, pe poeți, pe artiști, pe creștini și chiar pe păgîni, înălțîndu-i cu mintea la Creatorul a toate, Dumnezeu. Prin cugetarea la zidiri mulți au cunoscut pe Dumnezeu, au sporit în rugăciune, au înălțat imne de laudă Ziditorului și au ajuns chiar la rugăciunea cea mai înaltă a minții și a inimii. De aceea, spun Sfinții Părinți, ne este de mare folos să cugetăm la zidirile lui Dumnezeu, pentru a-L cunoaște și iubi mai mult pe Dumnezeu.

**233.** Omul, după măsura curăției minții și inimii sale, poate înțelege tainele zidirilor lui Dumnezeu; căci după mărturia Sfîntului Vasile cel Mare „lumea aceasta este școala sufletelor celor cuvîntătoare și loc de învățătură a cunoștinței lui Dumnezeu, dînd povățuire minții prin cele văzute și simțite, către privirea celor nevăzute" **(Hcxaimeron,** Cuvîntul 1).

**234.** Eram cu oile - că eu am fost cioban la munte - acum vreo zece ani, și pe piciorul unui deal pîndeam niște porumbei sălbatici. Poate erau și aceia stingheri, că de cîte ori veneau, stăteau pe vîrful unui mesteacăn uscat. Și mă minunam de ce stau pe cel uscat, cînd tot codrul e verde! Iată de ce stau pe pom uscat: aceasta este o taină și un simbol. Căci spune Marele Vasile că din toate zidirile lui Dumnezeu pururea ne învățăm cele ale înțelepciunii. Căci toată lumea aceasta simțită și văzută este școala sufletelor celor cuvîntătoare. Știți de ce nu stă porumbelul și turturica pe lemn verde după ce i-a murit soțul? Lemnul verde e simbolul dulceții omenești, căci ceea ce-i verde și sănătos trăiește în îndulcirea veacului de acum, iar lemnul uscat e simbolul că femeia, după ce i-a murit bărbatul, nu se mai îndulcește cu alt soț. Să stea pe ramură uscată! Acesta e simbolul uscăciunii, al foamei, al setei, al chinului, al trudei - așa spun dumnezeieștii Părinți. Porumbelul care stă pe lemn uscat ne arată nouă să ne uscăm cu postul, cu lacrimile, cu umilința, cu foamea și cu setea. Femeia căreia i-a murit bărbatul să plîngă, să se roage, să ducă o viață curată și cinstită, și de foarte mare fericire se va învrednici dacă va rămîne așa pînă la sfîrșitul vieții ei. Iar dacă nu poate, atunci după îngăduința marelui Pavel, poate să se mărite, dar mai bine este dacă rămîne nemăritată și petrece în post, în rugăciune, în foame și în sete, în trudă și în osteneală, plîngînd nu după mirele ce l-a avut, ci după Hristos; după Acela să suspine, după Acela să plîngă, că trebuie din nou să fie cu Acela cu Care s-a împreunat la botez, ca Acela să ne ducă pe noi nu la unirea cea trupească, ci la cea duhovnicească și la bucuria cea fără de margini din ceruri.

## CREDINȚA

**235.** Cea mai scurtă definiție a credinței este cuvîntul „cred". Cînd zici cuvîntul „cred", înseamnă că primești și mărturisești ceea ce învață Biserica despre Dumnezeu.

**236.** Primul mijloc de a convinge pe cineva să creadă în Dumnezeu este predica, deoarece credinţa vine prin auz, iar auzul vine prin vestirea cuvîntului lui Dumnezeu (Romani 10, 17). Căci, cum vor crede de nu vor auzi (Ioan 1, 7; 17, 20; Faptele Apostolilor 8, 12, 14, 17; Romani 1. 5: 10. 8: 16, 26; Efeseni 1,13; II Tesaloniceni 1,10). Al doilea mijloc este citirea Sfintelor Scripturi după mărturia care zice: „Iar acestea s-au scris ca să credeţi că Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu şi crezînd să aveţi viaţă întru numele Lui" (Ioan 20, 31; II Timotei 3,15; I Ioan 4,13). Al treilea mijloc de a convinge la credinţa în Hristos sunt minunile lui Dumnezeu (Ioan 6, 30: 7. 31:11. 23-25: 20. 30-31).

Al patrulea mijloc de a convinge pe cineva la dreapta-credinţă în Dumnezeu este privirea zidirilor lui Dumnezeu cu înţelegere: „Cele nevăzute ale lui Dumnezeu se văd de la facerea lumii, înţelegîndu-se din făpturi, adică veşnica Lui putere şi dumnezeire, aşa ca să fie ei fără cuvînt de apărare" (Romani 1, 20).

Al cincilea mijloc de a convinge pe cineva la credinţa în Dumnezeu, este predica prin pilda vieţii, prin exemplul personal, adică prin trăirea după voia lui Dumnezeu şi dovedirea prin lucru a celor ce învaţă cineva. De aceea, a zis unul din Sfinţii Părinţi: „Taci tu şi lasă să vorbească lucrurile tale".

**237.** Credinţa creşte, sporeşte şi se întăreşte prin ispite, prin necazuri şi scîrbe (I Petru 1, 6-7; Iacob 1, 3). Credinţa se înmulţeşte, sporeşte şi se întăreşte prin rugăciune (Marcu 9, 24; Luca 17,15). Indoiala în credinţă este păcat şi ea vine omului din împuţinarea credinţei (Matei 8, 26;14, 31; Luca 8, 24-25; Iacob 1, 6).

**238.** Cînd credinţa este numai cunoscătoare, nu mîntuieşte pe nimeni. Adică, dacă cred eu că este Dumnezeu şi cunosc aceasta, numai cu atît nu mă mîntuiesc. Căci zice Sfîntul Apostol Iacov: Tu crezi că unul este Dumnezeu? Bine faci; dar şi diavolii cred şi se cutremură. Ce folos au de credinţa lor? Este o credinţă cunoscătoare şi iscoditoare, care nu foloseşte nimănui. Ea nu mîntuieşte nici pe diavoli, nici pe oameni.

**239.** Este o altă credinţă, despre care spune dumnezeiescul Apostol Pavel. Care? Credinţa cea lucrătoare care se lucrează prin dragoste. Cel ce o are, păşeşte de la credinţă la fapte. Se smereşte, ascultă, miluieşte, iartă, posteşte, priveghează, duce viaţă curată, cu sfinţenie, iartă pe toţi cei ce l-au supărat şi, cu darul lui Dumnezeu, totdeauna este milostiv, precum şi Tatăl nostru milostiv este. Aceasta este credinţa lucrătoare sau credinţa care se lucrează prin dragoste.

**240.** Ţineţi minte că şi diavolii au credinţă, dar numai credinţă cunoscătoare, şi vai de noi păcătoşii dacă ne vom asemăna cu ei, dacă numai vom crede că este Dumnezeu, dar nu vom lucra poruncile Lui!

**241.** *In cîte feluri se împart oamenii pe pămînt, din punct de vedere al credinţei în Dumnezeu?*

Oamenii de pe pămînt se împart în trei grupe: creştinii, care cred în Hristos; necreştinii sau păgînii, care nu cred în Evanghelia lui Hristos, ci în anumiţi oameni zeificaţi, precum Brahma, Buda, Confucius, Mahomed etc, şi a treia grupă, ateii, care nu cred în nici o divinitate.

Necreştinii se împart şi ei în trei grupe: monoteişti - evrei şi mahomedani; dualişti - care cred în două principii, al binelui şi al răului; şi politeişti - care cred în mai mulţi idoli sau zei mincinoşi.

Creştinii se împart la rîndul lor în trei mari confesiuni şi Biserici: ortodocşi, catolici şi protestanţi. Din protestanţi s-au format mai multe ramuri, ca protestanţi de confesiune augustană (luterani), reformaţi, anglicani, metodişti, prezbiterieni şi grupări neoprotestante.

*Care din aceste categorii de creştini au harul mîntuirii?*

Biserica noastră Ortodoxă învaţă că harul este dat tuturor oamenilor (Tit 2, 11), deoarece Dumnezeu voieşte ca toţi oamenii să se mîntuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină (I Timotei 2,4). Dar harul nu sileşte pe nimeni. Oamenii au libertatea să-l primească şi să conlucreze cu el sau să-l respingă. Cei dintîi se mîntuiesc, cei din urmă, nu **(învăţătura de credinţă Ortodoxă).** Biserica Ortodoxă, fiind Biserică apostolică, are harul mîntuirii.

**242.** Cauza nerodirii cuvîntului lui Dumnezeu în ziua de astăzi, nu este din vina persoanei care predică, nici pentru că nu se mai fac minuni şi alte pricini care le spun oarecare în această privinţă. Ci cauza nerodirii cuvîntului lui Dumnezeu în masa poporului de astăzi este arătată de Mîntuitorul în Evanghelie, că oamenii ori sunt cale bătută, unde nu se poate prinde cuvîntul lui Dumnezeu, inima lor este bătută de grijile lumii şi de draci şi de patimi şi nu mai prinde cuvîntul Domnului rădăcini. Ori au inimile împietrite şi cuvîntul Domnului numai puţin se opreşte şi se usucă, ori au inimile lor pline de interese materiale şi nu numai atît, ci prinşi şi întunecaţi de ură şi zavistie, de beţie, de lăcomie, de făţărnicie, de viclenie şi de toată răutatea şi din cauza aceasta nu rodeşte în inima lor cuvîntul Domnului, că se înăbuşă de aceste păcate pe care le găseşte acolo în inima omului.

**243.** Credinţa vine din auz şi auzul prin cuvîntul lui Dumnezeu, spune Sfînta Carte. Credinţa vine din cuvînt. Credinţa noastră în Dumnezeu ne vine şi se întăreşte în noi din predica preotului la biserică, din sfaturile date de bătrîni, din citirea cărţilor sfinte şi mai ales din cuvintele şi învăţăturile pe care le auzim şi le citim zilnic din Sfînta Evanghelie.

**244.** *Părinte, soţul meu nu vrea să meargă pe calea credinţei şi mă lupt cu el, dar nu-l pot convinge.*

Stai oleacă! Nu-l poţi face sfînt dintr-o dată! Ce vreau să spun? Sfîntul Teodor Studitul spune: „Femeie, nu încerca să-l faci pe bărbat sfînt dintr-o dată, că nu poţi! Cîte puţin, cîte puţin se îmbogăţeşte cineva şi la cele trupeşti, şi la cele duhovniceşti".

„Hai să ţinem azi post, că este sfînta vineri!". „Nu pot, că eu am treabă!". „Hai să ţinem pînă la amiază!". Dă-i cu linguriţa!"

„Hai să facem milostenie!". „Nu am de unde da!". „Hai să dăm măcar o pîine în numele Domnului. Un pahar de apă în numele Domnului!".

„Lasă înjuratul!". „Nu pot, că sunt obişnuit!". „Uite ce! Lasă-l măcar o zi! Ia luptă-te tu o zi, să vezi că n-ai să mori!".

La toată fapta bună ia-l cîte oleacă! Și așa, încetul cu încetul, vede el că a avansat; și apoi începe și el să pună voință mai tare. Dar nu deodată: „Măi, că nu faci așa! Că nu umbli așa!" Dacă ai să faci așa, dai cu toporul unde-i ața slabă și se rupe.

**245.** N-am nevoie să văd, ca să cred. Că dacă eu cred după ce văd, nu mai am credință.

**246.** Auzi care-i credința? Să dovedești prin credință cele ce nu ai văzut și să adeverești prin credință ceea ce nădăjduiești. Asta este credința cea adevărată. Că dacă am văzut, nu mai este credință. Iar dacă n-am văzut și am crezut, atunci mă fericește Hristos ca cei pe care i-a fericit în Evanghelie.

**247.** Să știți că nu toată credința în Dumnezeu este bună. Auzi ce spune marele Apostol Pavel: „Fiule Timotei, sfătuiește pe creștini să fie sănătoși în credință". Poate să creadă cineva în Dumnezeu și credința lui să nu-i aducă nici un folos, dacă nu crede cum mărturisește Biserica, adică credința adevărată Ortodoxă. Și dracii cred în Dumnezeu! Nu spune Apostolul Iacob (capitolul 2,19) „că și demonii cred și se cutremură"? Dar la ce le folosește diavolilor credința, dacă ei nu fac voia lui Dumnezeu?

**248.** Primul fel de credință este credința dreaptă, adică ortodoxă, singura care este lucrătoare și mîntuitoare.

Apoi este credința schismatică. Schismatici sunt acei cu stilul vechi de la noi. Ei au credința ortodoxă, exact ca noi, dar fiindcă nu ascultă de Biserică, se numesc dezbinați de Biserică. Sunt afurisiți de Biserică, pînă vin și se întorc înapoi, să asculte de Sfîntul Sinod.

Credință schismatică este și credința catolică, care înseamnă universală, dar nu mai este dreaptă, adică ortodoxă, căci au schimbat unele dogme stabilite de Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți la cele șapte Sinoade Ecumenice. Din această cauza ei s-au rupt de credința și de crezul ortodox și cred în Papa.

Apoi este credința eretică. Și sectarii cred, dar asta este credință eretică. Dacă cineva strîmbă credința ortodoxă, ea nu mai este dreaptă și nu-i plăcută lui Dumnezeu. Că marele Apostol Pavel spune așa: „Pace peste cei ce vor umbla cu dreptarul acesta - adică cu dreapta-credință -, și peste toți aleșii lui Dumnezeu". Și iar zice: „Fiule Timotei, luptă-te ca un bun ostaș al lui Iisus Hristos, că cine nu se luptă după lege, nu se încununează" (II Timotei 2, 5).

Protestanții zic „Sola Fide", mîntuirea numai prin credință. Omul se mîntuiește numai prin credință, fără fapte, zic ei. Oare nu auzi ce spune Apostolul Iacob? „Credința fără fapte este moartă, precum și faptele fără credință". Deci credința care nu este unită cu faptele bune nu este mîntuitoare; căci și diavolii cred, dar nu fac voia lui Dumnezeu.

**249.** Credința ortodoxă unită cu fapta bună este credința mîntuitoare. Iar acea credință în care nu-ți pasă de durerea aproapelui tău, este credința stearpă, nelucrătoare și nu aduce mîntuire, căci „credința fără fapte este moartă".

**250.** Credinţa mozaică, este credinţa evreilor primită prin proorocul Moise. Ei nu cred în Iisus Hristos, Mîntuitorul lumii, refuzînd Legea cea Nouă adusă de El şi de aceea prigonesc pe creştini.

**251.** Altă credinţă este credinţa păgînă, a celor ce nu cred în adevăratul Dumnezeu.

**252.** Credinţa creştină poate fi uneori superstiţioasă, alteori fanatică. Oamenii care cred în vrăjitorii, în descîntece, în vise, în vedenii şi alte năluciri, aceştia sunt oameni superstiţioşi şi au credinţa bolnavă sau stricată.

**253.** Ce este credinţa fanatică? Credinţa care nu are la bază dreapta socoteală. Are un elan în toate: posteşte prea mult, se nevoieşte prea mult, o ia straşnic cu postul, cu milostenia, cu lepădarea de sine, cu metaniile şi n-are o dreaptă socoteală. Vorba proverbului: „N-o lua lată, că rămîne negrăpată!".

Credinţa fanatică ştii cum este? Cum ai încărca o maşină cu fel de fel de bunătăţi şi pe urmă i-ai da drumul la o vale mare fără frînă. Se duce şi unde ajunge, se răstoarnă. Gata! Aşa-i credinţa fanatică.

**254.** *Unde se găseşte astăzi credinţă mai curată, între credincioşii simpli, sau între cei învăţaţi?*

Credinţă mai curată, mai sinceră şi mai devotată ca la credincioşii noştri de la ţară nu vei găsi în altă parte. Că, deşi greşesc, ei ştiu mai mult ca alţii să se smerească şi să-şi mărturisească păcatele.

**255.** *Care sunt motivele principale ale slăbirii credinţei şi apariţiei sectelor în lume?*

Motivul principal al slăbirii credinţei în Dumnezeu este unul: înmulţirea fărădelegilor dintre oameni. Credinţa a slăbit pe pămînt mai ales din cauza următoarelor păcate: mîndria, neascultarea de cuvîntul Evangheliei şi de păstorii Bisericii, înstrăinarea creştinilor de Biserică, lipsa de păstori buni, beţia, desfrîul etc. Acest adevăr ni-L arată însuşi Domnul nostru Iisus Hristos, cînd zice: Iar din pricina înmulţirii fărădelegilor, iubirea multora se va răci.

## CRUCEA

**256.** Ce este crucea lui Hristos? Dacă o vor lua aşa simplu sunt două lemne puse de-a curmezişul. Iar dacă vom căuta taina cea mare care este în ea şi taina mîntuirii neamului omenesc care s-a ţesut în ea, vom vedea altceva. Crucea lui Hristos este mai întîi Altar. Pentru ce? Pentru că pe dînsa S-a jertfit Mîntuitorul lumii, Iisus Hristos, Care cu Preascumpul şi Preasfîntul Său Sînge o a sfinţit pe ea şi pe noi ne-a răscumpărat. Iată ce spune Apostolul Pavel în Epistola sa cea către evrei: „El (Hristos) a intrat o singură dată în Sfînta Sfintelor, nu cu sînge de ţapi şi de viţei, ci cu însuşi Sîngele Său, şi a dobîndit o veşnică răscumpărare. Căci dacă sîngele ţapilor şi al taurilor şi cenuşa junincii, stropind pe cei spurcaţi, îi sfinţeşte spre curăţirea trupului, cu atît mai mult Sîngele lui Hristos, care, prin Duhul Cel veşnic, S-a adus lui Dumnezeu pe Sine, jertfă fără de prihană, va curăţi cugetul vostru de faptele cele moarte, ca să slujiţi Dumnezeului Celui Viu" (Evrei 9, 12-14).

Ce mai este Crucea? Crucea este arma cu care Mîntuitorul lumii, Dumnezeu, a biruit pe diavolul. Și zic dușmanii Crucii că noi trebuie să cinstim numai pe Hristos, dar nu și crucea, că - zic ei - crucea e o măciucă cu care a omorît pe Hristos. Blestemată este părerea aceasta. Scriptura ne arată că David a tăiat capul lui Goliat. Dar cu ce? Cu o sabie, și sabia aceasta o socotea poporul sfîntă, și era ținută în Sfînta Sfintelor, în cortul cel sfînt, învelită într-un veșmînt, lîngă efod, pentru că cu dînsa biruise David pe Goliat (cf. I Regi 21, 8-9). Așa și această biruitoare armă a lui Hristos, cu care s-a biruit satana și puterile întunericului, trebuie păstrată în loc de cinste, cu toată sfințenia. Pentru ce? Pentru că a fost arma cea puternică a lui Hristos, cu care a biruit pe Goliat cel nevăzut, pe satana (cf. I Corinteni 1, 18).

Ce mai este Crucea lui Hristos? Crucea lui Hristos este pecetea Dumnezeului Celui Viu. Unde aflăm noi aceasta? Căutați Scriptura veche și vedeți acolo pe Proorocul Iezechiel, ce spune că a venit mînia Domnului peste Ierusalim pentru fărădelegile și răutățile poporului. Și Iezechiel a văzut o vedenie si un înger al Domnului care striga cu glas mare: Alergați pe ulițele Ierusalimului si însemnați pe frunte pe robii Dumnezeului Cel Viu cu litera „Tau", adică T - care are forma crucii - și cînd va veni sabia Domnului, va cruța Dumnezeu pe toți cei însemnați pe frunțile lor. Și a fost că a venit sabia Domnului de la tînăr pînă la bătrîn și numai cei însemnați pe fruntea lor de îngerul Domnului erau scutiți de primejdie și de moartea săbiei (cf. Iezechiel 9, 4-6). Dar aceasta e în Legea Veche.

Avem însă alte mărturii mai puternice în Legea Nouă. Dumnezeiescul Ioan Evanghelistul, după ce arată descoperirile cele mari despre sfîrșitul lumii, despre taina Intrupării lui Dumnezeu Cuvântul, spune: „Am văzut, apoi, alt înger care se ridica de la Răsăritul Soarelui și avea pecetea Viului Dumnezeu. Ingerul a strigat cu glas puternic către cei patru îngeri, cărora li s-a dat să vatăme pămîntul și marea, zicînd: Nu vătămați pămîntul, nici marea, nici copacii, pînă ce nu vom pecetlui, pe frunte, pe robii Dumnezeului nostru" (Apocalipsa 7, 2-3).

Dar ce mai este Crucea lui Hristos? Am văzut că este Altar, că este armă și pecete a Dumnezeului Celui Viu. Ce mai este Crucea lui Hristos? Este pricinuitoarea înălțării și preaînălțării lui Iisus Hristos. Crucea este motivul și pricina și mijlocul prin care S-a înălțat Domnul nostru Iisus Hristos mai presus de tot numele. In epistola sa cea către Filipeni, Apostolul spune că, prin dragostea cea către noi, Fiul lui Dumnezeu „S-a omorît pe Sine, ascultător făcîndu-Se pînă la moarte - și încă moarte de cruce. Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preaînălțat și I-a dat Lui nume care este mai presus de tot numele, ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești, al celor pămîntești și al celor de dedesubt" (Filipeni 2, 8-10).

Vedeți, fraților, cîtă cinste îi aduce lui Hristos Crucea? L-a preaînălțat Dumnezeu-Părintele pe Dumnezeu-Cuvîntul, pentru că a răbdat moarte, ba

încă moarte de ocară şi moarte de cruce, şi L-a suit pe El mai presus de toată Stăpînia şi Incepătoria şi Domnia.

Ce mai este Crucea lui Hristos? Crucea lui Hristos este steagul şi, dacă vreţi, emblema. Este stema şi steagul lui Hristos, care va străluci mai înainte de sfîrşitul lumii nu numai pe pămînt, ci şi pe norii cerului - cum spune Evanghelistul: „Şi atunci se va arăta pe cer semnul Fiului Omului" (Matei 24, 30). Deci, iată cît de mare lucru şi cît de mare taină s-a lucrat prin Cruce: s-a lucrat mîntuirea neamului omenesc. Că a zis Isaia Proorocul: „Inălţaţi un steag pentru neamuri" (Isaia 62, 10). Vedeţi steagul dinaintea lui Iisus Hristos: Sfînta Cruce care înalţă toate popoarele spre Cel ce suferă, spre Cel ce rămîne în veac în cer şi pe pămînt.

**257.** Oare de cîte feluri este Crucea fraţilor? In cuvintele dumnezeieştilor Scripturi, înţelesul crucii este tîlcuit în mai multe feluri, dar în linii generale, în două. Ea are un înţeles duhovnicesc şi unul material. Inţelesul duhovnicesc îl avem atunci cînd ne aducem aminte de toate suferinţele şi patimile cele preaînfricoşate ale Domnului Dumnezeului şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, şi zicem că El a purtat crucea suferinţei pînă la moarte - şi moarte de cruce. In acest înţeles se cuprind şi cele ce se spun de către Mîntuitorul în Evanghelie: „Oricine voieşte să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie" (Marcu 8, 34).

Iar crucea materială este chiar propriu-zis crucea aceea pe care a dus-o Mîntuitorul în spate. Aţi auzit cum Evanghelia de astăzi zice: „Şi ducîndu-şi crucea, a ieşit la locul ce se cheamă al Căpăţînii, care evreieşte se zice Golgota. Unde L-au răstignit..." (Ioan 19, 17-18). Auzi: „ducîndu-Şi crucea" - crucea lui Hristos. Şi mai zice Evanghelia de azi: „Şi stăteau lîngă crucea lui Iisus Mama Lui şi sora Mamei Lui, Maria lui Cleopa, şi Maria Magdalena" (Ioan 19, 25). Când zice că „stăteau lîngă crucea Lui", să ştim că tot de crucea cea de lemn se vorbeşte.

**258.** Crucea spirituală este să răbdăm toate necazurile şi toate scîrbele pentru Impărăţia cerului, iară crucea materială este aceea pe care o facem noi din aur, din argint, lemn sau din orice altă materie.

Dar zice dumnezeiescul Damaschin în **Dogmatica:** „Măcar din aur sau din pietre scumpe de ar fi făcută crucea după chipul ei, anatema celui ce s-ar închina la acea materie" (Sfîntul Ioan Damaschin, **Dogmatica,** cap. XI).

Deci, nu ne închinăm materiei din care e făcută crucea, ci ne închinăm semnului Fiului Omului, cînd vedem că e făcută crucea, aşa cum ne închinăm de veacuri la ea.

**259.** Cuvîntul „Cruce" are îndoită putere şi taină. Indoită este Crucea, îndoite sunt înţelesurile Crucii.

Una este Crucea materială, văzută, şi alta cea tainică, mistică şi nevăzută, pe care o purtam în inima noastră.

Deci, băgaţi de seamă, că Hristos îndoită cruce a purtat. Una în suflet: suferinţa, răbdarea, usturimea, durerea, ruşinea, scuipările, mîhnirile şi întristarea; şi toate cîte le ducea în suflet formau crucea cea spirituală a Domnului Dumnezeului

si Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Iar a doua cruce, cea de lemn, a purtat-o pe umerii Săi și S-a răstignit de bunăvoie pe ea, pentru mîntuirea lumii.

**260.** Multe trebuie spus că sunt crucile: este crucea celor căsătoriți, este a celor feciorelnici, este crucea celor bolnavi, este crucea celor călători, este crucea ostașilor, și multe mii de feluri de cruci, dar toți trebuie să ducă o cruce pentru dragostea lui Iisus Hristos, ca să se poată mîntui. In **Urmarea lui Hristos** se spune: „Omule, dacă te numești următor al lui Hristos, nu se poate să nu mergi pe calea Lui, căci altfel nu te poți mîntui". Hristos a arătat calea împărătească către cer. Dacă El a socotit de mare nevoie să sufere pentm neamul omenesc, și dacă a văzut că firea omenească are nevoie să se tămăduiască de plăceri și de durere, și ne-a călăuzit, arătîndu-ne nouă calea aceasta - că fără cruce nu este mîntuire -, apoi nebun este acela care crede că poate să se mîntuiască fără suferință, fără răbdare și fără bărbăție mare de cuget în toate împrejurările vieții. Cel căsătorit are crucea sa: trebuie să nască atîția copii, cîți îi dă Dumnezeu, să-i crească în frica și certarea Domnului, să sufere toate chinurile legate de această creștere. Cel înțelept și credincios își dă seama cu cîtă greutate se naște un copil, cu cît necaz se crește și mai ales cîtă durere are adevăratul părinte când îl vede neascultător, și suferă el pînă ce îl vede om în lume. Cei căsătoriți au crucea de a munci, de a se osteni, de a lua măsuri de curățenie în căsătorie, așa cum sunt ele rînduite de Sfînta Biserică, de a face milostenie, de a cîștiga cu trudă și osteneală existența lor și a copiilor lor - și alte multe.

Cei feciorelnici au o altă cruce, mai frumoasă decît a celor căsătoriți. Căci zice Pavel că bine este tinerilor să se căsătorească, dar mai bine să rămînă așa (cf. I Corinteni 7, 38). Cei necăsătoriți duc o cruce grea, ei duc război cu firea. Căci ce este monahul? „Este sila necontenită a firii și tăierea voii pînă la moarte" (Sfântul Ioan Scărarul, **Scara).**

Monahul este un om de jertfă, care se jertfește pururea pentm dragostea lui Iisus Hristos și care pentru dragostea Lui renunță la toate plăcerile lumii și ale trupului. Pururea se smerește, pururea postește, pururea priveghează, pururea se ostenește, pururea plînge. Niciodată mintea lui nu este fără grijă pe pămînt și nici nu poate să fie, căci are luptători împotrivă ca nisipul mării! Deci, monahul are o cruce într-o anumită privință mai grea, pentru că mai cinstită este fecioria decît nunta, după cum a înțeles Pavel Apostolul, cînd a zis: „Cel ce își mărită fecioara bine face; dar cel ce n-o mărită și mai bine face - arătînd că mai bună este curățenia, fecioria cea desăvîrșită a trupului și a sufletului" (I Corinteni 7, 25-40). Deci, crucea celor din feciorie este mai grea, dar mai mare plată vor lua de la Hristos.

Este apoi crucea celor bolnavi. Celui bolnav, știți cu toții, i se pare noaptea un an, nici bucate nu suferă, nici bucuria lumii nu o simte. Duce o cruce grea, sărmanul, și ferice de cel ce poate răbda în boală ca Iov, căci acela mare plată va lua. Crucea celui în boală îi smerește și sufletul, și trupul, iar de la cel bolnav nu cerem nici post, nici metanie, ci numai două lucruri cerem, cum spune dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul: „De la omul bolnav două lucruri

cere Dumnezeu: rugăciunea şi mulţumirea". Să se roage lui Dumnezeu necontenit, spre osteneala duhului pe care o poate face pînă la ultima suflare. Şi să-i mulţumească lui Dumnezeu pentru boala sau crucea pe care i-a dat-o lui pînă la sfîrşit, şi va avea cunună de mucenic. Aşa au purtat crucea sfinţii martiri, aşa sfinţii pustnici, aşa creştinii cei buni, aşa cei bolnavi care au avut credinţă tare în Hristos.

Să ştiţi deci că nimeni de pe pămînt, din cei care sunt botezaţi în numele Sfintei Treimi, nu se poate mîntui fără cruce. Se spune în **Urmarea lui Hristos:** „Omule, daca vrei să lepezi o cruce, nenumărate cruci vor veni asupra ta". Cine ia crucea cu mulţumire şi cu dragoste pentru Mîntuitorul, şi e foarte mulţumit cînd e certat de Dumnezeu, cu pagube, cu scîrbe, cu ocară, cu foame, cu sete, cu boală, cu robie, cu necaz, cu întristare, acela este următor al lui Hristos. Să ducă cu bucurie crucea sa, aducîndu-şi aminte că crucea lui Hristos a fost cu atîtea milioane şi milioane de ori mai mare decît crucea lui, fiindcă a răbdat fiind fără de păcat şi atîtea patimi cîte nu poate cuprinde mintea omenească.

**261.** Crucea, este biruinţă, Crucea este steagul lui Hristos, Crucea este arma cu care Hristos a biruit puterile iadului şi ale morţii. Deci vai şi amar şi blestemat şi de trei ori blestemat este acela care nu se închină cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci a lui Hristos!

**262.** Să înţelegeţi despre Sfînta Cruce nu aşa ca cei scurţi la minte şi neînţelepţi, care nu vor să se închine mîntuitoarei Cruci a lui Hristos, cum zice Sfîntul Apostol Pavel.

Lasă-i să hulească pentru că i-a întunecat satana, le-a pus pecetea pe frunte mai întîi, adică unde stă creierul mare, ca să nu creadă. Le-a pus pecetea pe mîna dreaptă, ca să nu o ridice la frunte şi să facă semnul cel mîntuitor al preacinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci a lui Hristos.

**263.** Iată ce spune Sfîntul Apostol Pavel: „Crucea pentru cei pieritori, nebunie este - cum sunt sectanţii -, iar nouă, celor ce ne mîntuim, Crucea este înţelepciunea şi puterea lui Dumnezeu". Ai auzit ce-i Sfînta Cruce? Nu-i măciucă! Este înţelepciunea şi puterea lui Dumnezeu!

**264.** Nici un lucru să nu faci, pînă nu te însemnezi cu Sfînta Cruce! Cînd pleci în călătorie, cînd începi lucrul, cînd te duci să înveţi carte, cînd eşti singur şi cînd eşti cu mai mulţi, pecetluieşte-ţi cu Sfînta Cruce fruntea ta, trupul tău, pieptul tău, inima ta, buzele tale, ochii tăi, urechile tale şi toate ale tale să fie pecetluite cu semnul biruinţei lui Hristos asupra iadului. Şi nu te vei mai teme atunci de farmece sau de descîntece sau de vrăji. Că acelea se topesc de puterea Crucii, ca ceara de la faţa focului şi ca praful în faţa vîntului.

**265.** Cine este următor al Crucii lui Hristos, iubeşte şi crucea cea dinăuntm şi cinsteşte cu evlavie şi semnul ei, adică pe cea din afară.

**266.** Cînd faceţi semnul Sfintei Cruci, sa-l faceţi drept pe chipurile voastre, ca să nu rîdă dracii de batjocura pe care o faceţi. Faceţi împreunînd aceste trei

degete - simbolul Sfintei Treimi - și puneți întîi la frunte, în numele Tatălui, apoi la buric, în numele Fiului, că S-a coborît din cer pentru mîntuirea noastră, și apoi în umărul drept și în umărul stîng, prin care se leagă dragostea lui Dumnezeu de om și de mîntuirea noastră, că prin Duhul Sfînt ținem legătura cu Dumnezeu-Părintele, cu Fiul și cu Duhul Sfînt; acestea ne învață Sfîntul Ioan Gură de Aur în „Cuvântul la Cruce".

**267.** Să nu faceți crucea strîmbă sau din fugă, că rîde dracul de se prăpădește; îl băgați în spital de atîta rîs. Cine te-a învățat să-ți bați joc de Sfînta Cruce? Cine îți leagă ție mîna să nu duci mîna dogmatic?

Drept să faci crucea. Dacă nu, nu ești ortodox, că îți bați joc de Sfînta Cruce și rîde dracul de tine cînd bați cobza așa.

Fă crucea dreaptă și cînd treci pe lîngă o biserică; să nu-ți fie rușine să faci Sfînta Cruce dreaptă! Acolo este de față Trupul și Sîngele Domnului, permanent pe Sfînta Masă. Acolo Hristos este viu în Sfîntul Altar. In toate bisericile ortodoxe, Preacuratele Taine stau pe Sfînta Masă. Dacă nu te închini la biserică, nu te închini la Hristos!

**268.** Noi trebuie să cinstim Sfînta Cruce cît se poate mai mult, deoarece Iisus Hristos a iubit crucea și a îmbrățișat-o pe ea cu iubire și a ars pe ea, ca pe un altar, păcatul nostru. Crucea arată rușinea noastră, iar nu a Domnului; din partea Domnului arată iubire. Deci, gîndul la ea ne face pe de o parte să ne rușinăm și să ne căim de păcatele noastre și să luptăm împotriva lor, îmbrățișînd și noi crucea cum a îmbrățișat-o Domnul. Iar pe de altă parte, să ne înduioșăm de dragostea Lui cu care ne-a mîntuit prin ea din păcatele noastre și să o slăvim. Desigur, că obiectele care ne aduc întristrare și durere pentru pierderea unei persoane scumpe, noi nu le cinstim, dar Crucea Domnului ne-a adus nu întristrare, ci bucurie și mîntuire. Căci ea n-a fost cum socotiți voi, o simplă spînzurătoare, ci a fost altar de jertfă pe care s-a adus cea mai mare și mai prețioasă jertfă cu putință pentru mantuirea noastră.

**269.** Noi nu putem spune nici cît ai lua o lingură de apă din ocean, față de cîte ar trebui să vorbim despre cinstea preasfintei și de viață făcătoarei Cruci a lui Hristos.

## CUNOȘTINȚA DE SINE

**270.** Cu adevărat mare dar și virtute este a se cunoaște omul pe sine și neputințele sale, precum mare primejdie este a nu-și cunoaște omul lipsurile și neputințele sale.

**271.** Cunoașterea de sine este temelie nezdruncinată, pentru cel ce-și clădeste casă sufletului său și rădăcină a toată lucrarea duhovnicească și fericire întru Domnul. Acest lucru l-a arătat dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, care zice: „Fericit este omul care-și cunoaște neputința sa, deoarece aceasta se face lui temelie, rădăcină și începătură la toată bunătatea".

**272.** Pricinile care ajută pe om să ajungă la cunoștința de sine ar fi acestea: Mai întîi omul să își aducă aminte de nemernicia sa cea mai dinainte de a se naște el în lume. Apoi, că Dumnezeu din nimic l-a făcut pe el și că întru fărădelege a fost zămislit și întru păcate l-a născut maica sa și că, în viața de aici, de pe pămînt, nenumărate sunt patimile și neputințele cele ce îl stăpînesc și nici o clipă nu îl lasă pe el de a se afla fără de păcate înaintea lui Dumnezeu. Și că este un nemernic pe acest pămînt, pînă ce moare. Iar după moarte putrezește, se face praf, cenușă și apoi iarăși o nimica toată ajunge a fi.

**273.** Ca să ajungă omul la această fericită virtute de a se cunoaște cu de-amănuntul pe sine, trebuie să treacă prin multe și felurite încercări și ispite și, dacă le va suferi pe toate cu multă și îndelungă-răbdare, prin aceasta va ajunge la cunoștința neputinței sale și va cunoaște puterea și mila lui Dumnezeu, Care l-a ajutat în toate clipele vieții sale. Deci, ajungînd omul la cunoștința neștiinței și neputinței proprii, începe a-și da seama că multe lucruri pe care nu le cunoștea înainte, acum le cunoaște și că sunt multe altele pe care le va cunoaște prin încercarea trăirii.

**274.** Omul smerit la cuget care își cunoaște neputința sa, nu încetează niciodată a se ocărî pe sine, chiar dacă toată lumea l-ar lăuda sau l-ar necinsti. Din cunoștința de sine cu de-amănuntul ajunge omul la mare smerenie; iar cugetarea cea semeață a încîntării de sine poate să rămînă tuturor necunoscută, chiar și celui ce o are pe aceasta, mai ales dacă nu va cădea în încercări grele prin care sufletul este dus la mustrare. Numai așa își cunoaște omul neputința sa.

**275.** Părerea de sine și neștiința fac orbi pe cei ce nu vor a-și cunoaște neputința.

**276.** Cel ce s-a cunoscut pe sine și neputințele sale, niciodată nu socotește că are vreun bine al său, propriu, căci toate bunătățile le are în dar de la Dumnezeu, precum și existența sa din nimic. Și dacă vreun gînd viclean îi va șopti vreo laudă, el zice cu Apostolul: „Ce ai, omule, care nu ai luat în dar de la Dumnezeu? Iar dacă ai luat, ce te lauzi, ca și cum nu ai fi luat?" (I Corinteni 4, 7). Cel ce are cunoștința de sine pururea se smerește înaintea sa, aducîndu-și aminte că nici un bine nu a putut să facă fără ajutorul lui Dumnezeu, după cuvîntul care zice: „Fără de Mine nu puteți face nimic" (Ioan 15, 5).

**277.** Din a ne cunoaște pe noi ajungem negreșit la defăimarea de sine. amîndouă fiind de mare folos celui ce călătorește în viață după voia lui Dumnezeu, spre a nu-și pierde osteneala faptelor celor bune.

**278.** Cel ce s-a cunoscut pe sine cu adevărat, cu cît va spori mai mult în virtute, cu atît mai mult se socotește dator lui Dumnezeu, Care îl înalță pe om de la pămînt și învrednicește țărîna să poată urma măcar în parte Făcătorului și Dumnezeului ei.

**279.** Omul care a cîștigat cu adevărat cunoștința de sine, cu cît va lua de la Dumnezeu mai multe daruri, cu atît mai mult se smerește și se face asemenea

unui pom roditor care, pe măsură ce îi cresc roadele mai mari, pe atît își pleacă crengile sale la pămînt.

**280.** Cel ce s-a învrednicit a ajunge la cunoștința de sine, de va petrece toată vremea în ea, acela a ajuns la începutul și la sfîrșitul înțelepciunii și s-a apropiat de dragostea lui Dumnezeu cea nemărginită. Acest adevăr îl întărește dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul zicînd: „Cine s-a cunoscut pe sine, acela a ajuns la priceperea fricii de Dumnezeu și petrecînd în ea, ajunge la porțile dragostei" **(Scara).**

**281.** Cel ce s-a cunoscut pe sine, s-a odihnit de toate lucrurile sale cele după Dumnezeu și a intrat în locul cel sfînt al lui Dumnezeu și al smereniei.

**282.** Se cade să cinstim și să prețuim mai mult decît înălțimea tuturor stiințelor, cunoștința de sine.

## CUNOAȘTEREA

**283.** Cunoștința fără lucrare, nu va mîntui pe nimeni în ziua morții și a dreptei judecăți a lui Dumnezeu.

**284.** Vai de noi, cei de azi, care ne silim să învățăm teorie multă și nu luam aminte la sudoarea cea din lucrare și la filosofia cea din trăire.

## CUVÎNTUL LUI DUMNEZEU

**285.** Cuvîntul lui Dumnezeu vine și se sălășluiește în cei credincioși nu numai prin împărtășirea cu Sfintele Taine ale Trupului și Sîngelui Domnului nostru Hristos, prin rugăciunea minții în inimă și prin lucrarea poruncilor Lui, ci Harul Său vine și prin auzirea cuvintelor credinței (Romani 10, 8; I Timotei 1,6), dupa cum spune Sfînta Scriptură: „Mulți din cei ce auziseră cuvîntul au crezut.și numărul bărbaților credincioși a crescut la cinci mii" (Faptele Apostolilor 4, 4).

Sfîntul Apostol Pavel spune: „Credința este prin auz, iar auzul prin cuvîntul lui Dumnezeu" (Romani 10, 17).

**286.** Cuvîntul lui Dumnezeu primit cu credință prin auz se sălășluiește în cei care-l primesc și lucrează cu mare putere la mîntuirea sufletelor omenești (Ioan 15, 7; Faptele Apostolilor 6,7). Dacă la împărtășirea prin Sfintele Taine Trupul Domnului este adevărata mîncare și Sîngele Lui, adevărata băutură (Ioan 6, 55), atunci cuvîntul Domnului primit prin auz se face celor credincioși apă dătătoare spre viața veșnică" (Ioan 4, 14) și „pîine vie pogorîtă din cer" (Ioan 6, 58), „mana cea nestricăcioasă... și pîinea cea tainică" (Sfîntul Ioan Damaschin, **Canoanele Maicii Domnului).** Dacă Trupul și Sîngele Domnului nostru Iisus Hristos sunt hrană și băutură spre viața cea veșnică (Ioan 6, 58), at. și cuvîntul Domnului, primit cu credință prin auz, se face celor credincioși hrană nemuritoare, după cum este scris: „Nu numai cu pîine va trăi omul, ci și tot cuvîntul Domnului" (Luca 4, 4; Deuteronom 8, 3; Matei 4, 4).

Dacă credința este prin auz, iar auzul prin cuvîntul lui Dumnezeu, atunci același cuvînt al lui Dumnezeu va face părtași Harului Său pe toți cei ce îl primesc pe calea auzului, dacă îl vor asculta cu credință și cu dragoste.

**287.** Cuvîntul lui Dumnezeu este și hrană, și pîine, și apă, și rouă, și rîu, și viață, și toate.

### DARURILE

**288.** Toate darurile cele mai înalte pe cele smerite se reazemă.

**289.** Domnul nu se uită la darurile noastre... Se uită la voința cu care se aduce darul.

### DEFĂIMAREA DE SINE

**290.** Cel ce voiește să-și mîntuiască sufletul, se cade, pe lîngă cunoștința de sine, să mai agonisească și defăimarea de sine.

**291.** Defăimarea de sine aceasta este: a se defăima cineva și a se ocărî întru toată vremea vieții, socotindu-se că nu a făcut nimic și niciodată vreun lucru bun în viața lui **(Pateric).** Insă să știi și acesta că defăimarea de sine nu este adevărată și nici nu aduce vreun folos, dacă se face numai cu mintea și cu limba, fiindcă Dumnezeu cere de la noi să fim convinși cu toată inima și înțelepciunea că suntem cu adevărat păcătoși, plini de păcate și neputințe.

**292.** Aceea este adevărata defăimare de sine, cînd omul are convingerea că el este cu adevărat păcătos și cu această convingere se defăima el, căindu-se din inimă înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

O astfel de defăimare, dacă se unește cu smerenia inimii, are atîta putere încît biruiește pe cele două păcate: mîndria și slava deșartă și le rupe ca pe niște slabe mreje de păianjen.

**293.** Omul este dator a se defăima pe sine, în tot locul și în toată vremea și nu este bine ca cineva să îndrăznească a se ruga lui Dumnezeu spre a-i da lui darul de a face minuni sau de a învia morții cu rugăciunea sa, căci cine îndrăznește să ceară de la Dumnezeu aceste lucruri, acela e foarte înșelat de către draci.

### DESĂVÎRȘIREA

**294.** Desăvîrșirea omului în viața de acum își are nedesăvîrșirea ei, deoarece cel desăvîrșit neîncetat însetează după mai multă desăvîrșire, fiindcă cei nepătimitori se întind spre vîrful cel dorit al altor desăvîrșiri, fără să se sature și prin aceasta ei fac desăvîrșirea lor nedesăvîrșită, deoarece bunătățile cele veșnice, după cum am zis, nu au hotar.

**295.** Omul duhovnicesc se desăvîrșește în veacul de acum pe măsura puterii omenești, iar față de oceanul fără margini al desăvîrșirii lui Dumnezeu el este la început de desăvîrșire, fiindcă niciodată nu poate cuprinde pe deplin nemărginirea desăvîrșirii.

**296.** Oare desăvîrșirea omului pe pămînt este obligatorie tuturor? La această întrebare vom răspunde, aducîndu-ne aminte de cuvintele Mîntuitorului nostru Iisus Hristos spuse tînărului bogat, care L-a întrebat ce să facă pentru a

mosteni viaţa de veci: „De vrei să intri în viaţă, păzeşte poruncile... Iar de vrei sa fii desăvîrşit, du-te, vinde-ţi averile tale şi le dă săracilor, ... după aceea, vino si urmează-Mi Mie" (Matei 19, 17, 21).

De aici se înţelege clar că porunca Mîntuitorului pentru desăvîrşire nu este obligatorie, ci este lăsată la voia liberă a omului. Iar în alt loc a zis: „Eu am venit ca viata să aibă şi mai mult să aibă" (Ioan 10, 10), adică cel ce vrea să se mîntuiască, să păzească poruncile lui Dumnezeu, iar cel ce voieşte să aibă mai multă viaţă, adică să fie desăvîrşit, trebuie să părăsească toate ale lumii şi să urmeze lui Hristos, cu multă răbdare şi lepădare de sine, pînă la sfîrşit. Deci, a se sui cineva la treapta inaltă a desăvîrşirii, rămîne la voia lui (**Kiriacodromion,** p. 339).

**297.** Dragostea desăvîrşită către Dumnezeu este temelia celor desăvîrşiţi. Nimeni nu ajunge însă la această dragoste decît prin curăţia deplină de patimi şi mai ales prin rugăciunea curată.

**298.** *Care sunt semnele prin care se cunosc pe sine şi sunt cunoscuţi de oameni cei ce au ajuns la desăvîrşire?*

Primul semn al celor desăvîrşiţi este să aibă dragoste desăvîrşită către Dumnezeu şi către oameni, după cuvîntul: „Cine iubeşte pe Dumnezeu, acela iubeste şi pe aproapele său" (I Ioan 4, 21). Al doilea semn al celor desăvîrşiţi este acela de a iubi deopotrivă pe toţi oamenii, atît pe duşmani cît şi pe prieteni (**Matei** 5, 44; Luca 10, 37). Alt semn al celor desăvîrşiţi este de a-şi pune sufletul pentru alţii (II Corinteni 12, 15; I Tesaloniceni 2, 8). Alt semn al celor desăvirsti, este de a şti să-şi stăpînească cu desăvîrşire limba (Iacov 3, 2). Alt semn al celor desăvîrşiţi este de a nu se încrede niciodată în puterea lor duhovnicească (Iov 9, 20; Filipeni 3, 12). Alt semn al celor desăvîrşiţi este de a nu mai avea frică de moarte, deoarece dragostea scoate afară frica (I Ioan 4, 18). Apoi să aibă desăvîrşită smerenie şi să se socotească pe sine cei mai păcătoşi (Luca 17, 10; I Timotei 1, 15; I Corinteni 15, 9; Iov 22, 29). Alt semn al celor desăvîrşiţi este de a avea în ei roadele Duhului Sfînt, care sunt: dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare şi celelalte toate (Galateni 5, 22).

Acestea şi încă multe altele sunt semnele celor ce, cu darul lui Dumnezeu, au ajuns în viaţa aceasta la desăvîrşire, atît cît este cu putinţă firii omeneşti.

**299.** Prin îndumnezeire (desăvîrşire), încetează lucrarea naturii umane şi este înlocuită cu lucrările dumnezeieşti, atributele naturale fiind copleşite de slava dumnezeiască.

**300.** Trei sunt căile prin care ajungem la cunoaşterea şi comuniunea mistică cu Dumnezeu: teologia, asceza şi sfînta rugăciune. Prin aceste trei căi au umblat toti sfinţii şi au ajuns la cea mai înaltă treaptă de unire cu Dumnezeu, anume la contemplarea şi vederea lui Dumnezeu, adică pînă la răpirea „în trup sau afară de trup", cum a ajuns şi Sfîntul Apostol Pavel. Dintre acestea, cea dintîi şi mai la indemîna tuturor este sfînta rugăciune, făcută cu credinţă şi din toată inima.

**301.** Cea mai subtilă şi mai înaltă şi mai tainică unire între Dumnezeu şi om este unirea duhului celui dintru noi cu duhul lui Dumnezeu. „Acest duh este

un duh gînditor - după dumnezeiescul Grigorie Palama -, care stă în chip de raze de lumină în mijlocul inimii". Cu acesta ne deosebim de îngeri. Cu acesta omul este mai mare decît îngerii. Duhul din noi stă între minte și între cuvînt, și are în sine și cuvîntul și mintea. După cum în semnul Sfintei Treimi, Duhul Sfînt stă în mijloc și are și pe Tatăl și pe Fiul, că este de aceeași ființă, așa este și duhul acesta, aprinde mintea și cuvîntul omului și se formează o treime.

## DESCOPERIRILE DE LA DUMNEZEU

**302.** Descoperirile sunt vederi pe care le arată Dumnezeu sufletului celui desăvîrșit în smerenie și în toată fapta cea bună și se fac cu totul mai presus de simțirea și înțelegerea sufletului celui curat, deoarece ele poartă întru sine străine și mari taine ale lui Dumnezeu.

Și omul, în vremea descoperirilor, nu-și dă seama de se află în trup, după cum ne mărturisește despre aceasta marele și dumnezeiescul Apostol Pavel (II Corinteni 12, 4).

**303.** Semnele principale după care se pot cunoaște descoperirile cele de la Dumnezeu sunt în număr de trei și anume:

1. Inălțimea învățăturilor descoperite;
2. Curăția lor dumnezeiască;
3. Puterea lor de a schimba în bine pe oameni.

Aceste semne sunt lăuntrice și ele se pot pricepe numai cînd descoperirea este bine cunoscută și este cercetată în duh de smerenie și de evlavie. Acest duh face fericit pe cel ce se dedă unei asemenea cercetări.

**304.** Dacă descoperirea este de la Dumnezeu, atunci ea se încadrează desăvîrșit în cuvintele dumnezeieștii Scripturi și în învățăturile Bisericii.

**305.** Vedeniile și descoperirile le arată Dumnezeu mai ales oamenilor sfinți și foarte sporiți în smerenie, în dreapta socoteală și în cunoștința de sine. Dar cîteodată Dumnezeu dă vedenii și oamenilor obișnuiți. Dar numai atunci învrednicește Dumnezeu pe cineva cu vedenii, cînd voiește să lucreze faptele mîntuirii, atît pentru cel ce are vedenii, cît și pentru alți oameni.

Dumnezeu descoperă tainele Sale, uneori, și celor necredincioși, dacă sunt sinceri în viețuirea lor, ca să servească pe cei credincioși, pentru că Dumnezeu Se servește nu numai de oameni, ci și de animale, de arbori și de alte făpturi neînsuflețite în planul lui Dumnezeu, angajînd întreaga făptură ca să lucreze la mîntuirea oamenilor.

Uneori Dumnezeu arată vedenii și descoperiri celor necredincioși, dar să nu-ți închipui că face acest lucru oricînd și oricui! Pentru că acest lucru se întîmplă foarte rar și după dumnezeiasca alegere și iconomie către unii oameni, care sunt sinceri în a lor neștiință și mai ales cînd prin ei găsește știutorul de inimi cu care își arată voia Sa, spre mîntuirea și îndreptarea multora.

Aceasta însă nu înseamnă că noi trebuie să ținem seamă de visele și vedeniile oricui s-ar întîmplă.

**306.** Despre descoperirea dumnezeiască, noi ne putem încredința și din semnele cele din afară, care sunt minunile și proorocirile la care putem adăuga și calitatea morală a persoanei prin care se face descoperirea.

**307.** Sfîntul Maxim Mărturisitorul explică mistic cele trei ceruri la care poate ajunge omul îndumnezeit. Intîiul cer este sfîrșitul a toată fapta bună. Al doilea cer este înălțarea minții și cunoștinței la cele dumnezeiești, atît simțite cît și gîndite. Al treilea cer este teologia, prin care ajunge cel desăvîrșit, cu ajutorul darului Sfîntului Duh, la starea de contemplație, adică la răpirea minții și la înțelegerea tainelor lui Dumnezeu celor mai presus de cunoștință.

Unii din Sfinții Părinți zic că Apostolul Pavel a fost răpit în rai, adică la al treilea cer al cunoașterii dumnezeiești, fiindcă i s-au vestit cuvintele tainice și negrăite despre rai, care și pînă astăzi sunt ascunse pentru noi. Adică, ce este pomul vieții cel din mijlocul raiului; ce este pomul cunoștinței binelui și răului; ce au fost heruvimii și sabia de văpaie care păzea ușa Edenului; ce au fost pomii din care a rînduit Dumnezeu să mănînce Adam, și altele pe care le-au tîlcuit Sfinții Părinți, însă nu așa cu amănuntul.

### DESFRÎNAREA, CURVIA

**308.** Pentru combaterea desfrîului, de orice fel ar fi el, care stăpînește atît de mult lumea de astăzi, preoții, păstorii de suflete și Biserica în general trebuie să facă permanent efort de a îngrădi, micșora și stîrpi acest prea urît și blestemat păcat care macină sănătatea trupului, dezbină familia, îmbolnăvește copiii, smintește pe cei din jur, mînie atît de mult pe Dumnezeu, desparte pe creștini de Preacuratele Taine și aruncă cele mai multe suflete ale credincioșilor în focul gheenei.

Preoții să spună adesea în predicile lor și în scaunul de spovedanie, celor vinovați , cît de cumplit a pedepsit Dumnezeu pe desfrînați și preadesfrînați (adulteri), pe sodomiteni, pe gomoreni și pe cei ce urmează păcatul lui Onan. Să le amintească credincioșilor că însuși Dumnezeu a oprit preacurvia în cele zece porunci, zicînd: „să nu preacurvești" (Deuteronom 5, 18). Și iarăși zice: "Cu femeia aproapelui tău să nu te culci, ca să-ți verși sămînța și ca să te spurci cu ea" (Levitic 18, 20).

### DEZNĂDEJDEA

**309.** Deznădejdea este pierderea încrederii în bunătatea și milostivirea lui Dumnezeu. Ea este un păcat împotriva Duhului Sfînt. Deznădejdea este a unsprezecea treaptă a păcatului, după învățătura Sfîntului Nicodim Aghioritul. Urmările deznădejdii duc pe om la a douăsprezecea treaptă a păcatului, care este sinuciderea, asemenea lui Iuda.

**310.** Păcatul deznădejdii și gîndul sinuciderii se vindecă prin rugăciunea cea stăruitoare (Iacov 5, 13; Iuda 20). „Orice rugăciune stăruitoare este lecuirea deznădejdii și întărirea nădejdii" (Sfîntul Ioan Scararul). Iarăși, omul se întărește

împotriva deznădejdii prin spovedanie și împărtășirea cu Sfintele și dumnezeieștile Taine; cei sinucişi nu pot fi pomeniţi la nici un fel de rugăciune, nici acasă, nici la Sfînta Biserică, afară de cazul că au fost dementi, bolnavi grav de nervi (**Pravila Bisericească** de Protos. Nicodim Sachelarie).

**DIACONIȚELE**

**311.** Poate aţi auzit şi de diaconiţe: „şi vă încredinţez pe Febe, sora noastră, care este diaconiţă a Bisericii din Chenhrea" (Romani 16, 1). Dar, zic, v-aţi pus întrebarea ce misiune aveau diaconiţele? Poate aţi luat de acolo îndrăzneală şi să faceţi diaconi din femei! Voi credeţi că diaconiţele, care au încetat să mai fie din secolul IV în Biserica Ortodoxă, aveau aceeaşi misiune ca un diacon?

Aceste diaconiţe aveau şapte misiuni în Biserică. Ajutau la botezul femeilor, ajutau bolnavii la spitale, duceau împărtăşanie la femeile bolnave, slujeau la mesele agape etc. Dar nicidecum n-aveau hirotonie, cum spune canonul 19 al Soborului VI Ecumenic: „Iar hirotonie la diaconiţe, n-am cunoscut, fără numai hiroteşii". Ce este hirotesia? Hirotonia se face în Altar, iar hirotesia afară de Altar. Este o singură rugăciune arhierească care se dădea înainte vreme, şi acum se dă la ierarhia inferioară a Bisericii, la slujitorii inferiori, cum erau: exorciştii, portarii, citeţii, cîntăretii, anagnoştii, ipodiaconii, hartofilacşii etc.

Toţi aceştia aveau această hirotesie sau binecuvînatare care o aveau şi diaconiţele; o împuternicire să slujească, să ajute în Biserică. Unii erau cu înmormîntările, portarii ţineau bastoane în mîini şi atunci cînd se spunea: „Cei chemaţi, ieşiţi", ei scoteau pe catehumenii, care încă nu erau botezaţi, din biserică.

Dar hirotonia cu hirotesia nu-i totuna! Hirotesia este o mică sfinţire care se dă la slujitorii inferiori, iar slujitorii superiori: diaconul, preotul şi arhiereul au hirotonia în Sfîntul Altar. Este mare deosebire între una şi alta.

Să nu credeţi că diaconiţă zicea ecteniile ca diaconul sau zicea evanghelia la popor sau se săruta cu preotul şi se împărtăşea la Sfînta Masă, cum fac clericii. Nicidecum!

Apostolul Pavel a spus aşa: „Văduva care nu se mărită să fie hrănită de la biserică. Care se mărită nu greşeşte, dar mai bine să rămînă aşa". Pe femeile acestea văduve şi bolnave, care nu aveau bărbat, Biserica le ajuta prin diaconiţe.

Ele ţeseau covoare pentru biserică, perdele, făceau lumînări pentru biserică, veşminte pentru preoţi, făceau curăţenie în Altar. Ele erau în slujba Bisericii, iar Biserica le purta de grijă. (Iosif Flaviu, marele istoric, ne arată că la Biserica lui Solomon era astfel: în jurul bisericii celei mari, erau case pentru cele ce aveau să ţie fecioria pînă la 30 de ani, şi de atunci puteau să se căsătorească. Mai sus erau fecioarele bisericii, care se făgăduiau să păzească viaţa curată pînă la moarte. Apoi mai erau văduvele bisericii. Şi mai erau un fel de călugări numiţi terapeuţi.)

Aceste diaconiţe ţineau evidenţa fecioarelor şi a văduvelor dintr-o eparhie. Ele spuneau episcopului cîte femei ajută la toate bisericile, şi li se dădea un ajutor. Asta era prima misiune a diaconiţelor.

A doua misiune a diaconiţelor. Ele ştiau cîte fecioare are Biserica. In timpul marilor persecuţii nu erau mănăstiri cu crucea in vîrf, să toace şi să tragă clopotele. Biserica era în catacombe. Dacă o fată se hotăra în casa părintească să păzească fecioria pentru Hristos, părinţii creştini îi dădeau voie. Ii făceau o chiliută cu icoane acolo să se închine şi ea petrecea mai mult în post şi rugăciune. Cum a fost şi Sfînta Mare Muceniţă Varvara.

Cine ştia numărul acestora care îşi afieroseau lui Hristos viaţa în sfinţenie? De ele se îngrijeau întîi diaconiţele şi apoi episcopul locului, care le călugărea. Pînă în secolul VI n-a avut voie preotul să facă călugăriţe: episcopul sfinţea fecioarele. El se ducea la casele lor şi le făcea călugăriţe şi le punea făgăduinţa si tunderea în faţa părinţilor, că nu erau mănăstiri, ca să facă călugăria în faţa Altarului. Aceasta era a doua misiune a diaconiţelor.

A treia misiune a diaconiţelor era cu catehizarea femeilor şi botezul femeilor. Pentru că diaconii şi preoţii aveau ungerea Sfîntului şi Marelui Mir, le puneau pe diaconiţe cu împuternicirea lor, să le miruiască pe femei, să le catehizeze, să le înveţe simbolul credinţei şi legea creştină. Iar la îmbrăcarea şi dezbrăcarea lor era foarte cuviincios să fie femei; şi acestea erau diaconiţele.

A patra misiune era milostenia. Se strîngea milostenie de la biserică pentru cei săraci şi necăjiţi şi pentru cei ce aveau cereri şi nevoi. Diaconiţele trebuiau să ştie unde să împartă aceste milostenii şi care-i mai necăjit, să-i dea raport la episcop.

A cincea misiune a diaconiţelor era curăţenia în Sfîntul Altar şi alimentarea lui. Ele alimentau Altarul cu tămîie, cu smirnă, cu untdelemn, cu lumînări de ceară, curăţenia în Altar, fără să se atingă de Sfînta Masă, de Sfîntul Jertfelnic, cum sunt şi călugăriţele acum. Că mai tîrziu le-au luat locul chiar călugăriţele şi nu s-a mai simţit nevoia de diaconiţe.

A şasea misiune a diaconiţelor. In sărbători şi Duminici, după ce ieşeau de la biserică se dădea masă comună cum era atunci. Se duceau diaconiţele undeva aproape de biserică şi adunau femeile să le ţină cateheze, să le înveţe. Ele le spuneau de Sfînta Evanghelie.

A şaptea misiune a diaconiţelor. Ele făceau mare rînduială în biserică. Bărbaţii să stea în partea dreaptă şi femeile în partea stîngă în ordinea aceasta: cei prea bătrîni în frunte, cei mai cărunţi la spate, cei tineri pînă la sfîrşit şi printre ei să rămînă o cărare ca să meargă creştinii să se închine, să dea darul la Altar.

Iată ce misiune aveau diaconiţele, dar nu să le faci diaconi, să le îmbraci cu stihar şi să le pui să zică ectenii. Asta este cea mai mare nebunie. Nu a fost aceasta niciodată. Ia gîndiţi-vă dumneavoastră, în istoria Sfinţilor Apostoli, în istoria Evangheliei, nu găsim vreodată că au hirotonit Apostolii vreo femeie. Dacă au fost sfintele mironosiţe, avem duminica lor după Paşti, fiind cinstite întocmai cu Apostolii, cum au fost: Maria Magdalena, Maria lui Cleopa, Maria lui Iacob cel Mic, Salomeea, Maximilia, Iunia, Iulia, Marta si Maria si celelalte

Cît erau de mari ele. dar nu au îndrăznit Apostolii să le hirotonească. Nu se spune ca a hirotonit pe Maria sau pe alta. Au murit martire, au murit mărturisind pe Hristos și întocmai cu Apostolii se cheamă, că ele au vestit învierea întîi și au mers după Mîntuitorul pînă la moarte și pînă la înviere, dar nicidecum nu spune în Sfînta Evanghelie că au hirotonit vreuna.

Biserica le cinstește ca pe Apostoli, dar nu ca pe diaconi sau ca pe preoți.

## DISTRACȚIILE

**312.** *Părinte, dar despre cei ce merg la distracții lumești, la nunți cu lăutari, la bal, la discotecă, ce ne puteți spune?*

Care se duce așa, acela-și bate joc de sufletul lui. Pentru că, uite ce este, tot ce ai cîștigat în biserică ai risipit. Dacă te-ai dus la crîșmă, acolo-i gura iadului. Dacă te-ai dus la jocuri, acolo-i teatrul satanei. Și toate lucrurile duhovnicești pe care le cîștigi în biserică, le pierzi acolo și îți pierzi și sufletul.

**313.** Măi, dacă îți trebuie un pahar de vin, Dumnezeu le-a făcut toate. La masa ta, în sărbători, în duminici și cum este acum în cîșlegi (vremea dintre cele patru posturi), adu-ți un pahar-două de vin curat, și să iei cu soția, cu copilașii; dacă ți-a venit un neam. Dar la casa ta și cu măsură. Că toate-s pentru om. Că mă întreabă unii: „Dar pot să iau un pahar de rachiu la o nuntă sau la un praznic?". Poți. Dar unul, pentru că-i blagoslovit. Nu zice că „toate se sfințesc prin cuvîntul lui Dumnezeu și prin rugăciune"?

Și vinul cine l-a făcut? Nu tot Dumnezeu? Vezi că din vin, mai ales se fac și Preacuratele Taine, ce-i mai sfînt pe lume. Că zice Sfîntul Ioan Gură de Aur: „Nu vinul este de vină, ci beția!". Așa și rachiul, nu-i de vină. De vină-i beția, dacă ai luat mai mult decît trebuie și te-ai îmbătat și ți-ai pierdut și mintea și sănătatea și sufletul. Ferească Dumnezeu! N-ai ce căuta să te duci în casa diavolului. Că acolo este „Babilonul" și toate răutățile. Acolo găsești de tot neamul.

Da. Vrei în casa ta să te odihnești, odihnește-te. Stai la masă, iei un pahar, te-ai odihnit și pe urmă te ocupi cu cele ce spune cartea.

## DIVORȚUL

**314.** După învățătura dată nouă de Dumnezeu, căsătoria este indisolubilă, adică una singură pe toată viața: „Ceea ce Dumnezeu a unit, omul să nu despartă" (Matei 19, 6). Numai moartea desparte în chip firesc pe cei doi soți. Totuși, sunt cîteva excepții îngăduite de Biserică, care duc la despărțirea soților între ei prin divorț.

**315.** Motivele canonice de divorț sunt:

I.a. Adulterul (preacurvia), adică violarea credinței conjugale de către soț sau soție. Acest motiv de divorț se bazează pe Sfînta Evanghelie, adică pe dreptul divin (Matei 19, 9).

b. Pe lîngă adulter, soțul poate să divorțeze cînd i se pun curse care-i periclitează viața, îndreptate contra existenței căsătoriei, de către un soț împotriva

celuilalt, cum ar fi refuzul soțului sau soției de a naște copii. In acest caz partea nevinovată are drept să solicite divorțul.

c. Iarăși, soțul poate divorța cînd soția se face vinovată de avort intenționat si prin aceasta împiedică scopul căsătoriei.

d. Când femeia sau bărbatul participă fără voia celuilalt la ospețe și petreceri necuviincioase.

e. Pentru soție există motiv de a cere divorț cînd bărbatul său o acuză public pe nedrept de adulter cînd soțul ei greșește în public sau în ascuns, în casă sau în altă parte cu o altă femeie.

II. Al doilea motiv principal de divorț, după adulter, este căderea unui sot din dreapta credință - apostazie, necredință, sectă etc. (I Corinteni 7. 15).

III. Cînd unul din soți sau amîndoi intră în monahism, „ca o moarte superioară, față de lumea pusă în slujba păcatului" (Sinodul VI Ecumenic, Canonul 12 și 48). Insă „cel ce-și lasă (prin divorț neîngăduit) soția sa legitimă si ia pe alta, trebuie să fie canonisit ca un preacurvar, după porunca Domnului (Matei 19, 9), adică să fie oprit pînă la 15 ani de la Sfînta Impărtășanie", după Sfîntul Vasile cel Mare.

**316.** Cînd *se consideră încheiat divorțul canonic? Adică în ce moment cei doi soți sunt liberi să se căsătorească, din punct de vedere canonic?*

Divorțul canonic se consideră încheiat cînd între soți au urmat motivele de divorț arătate mai sus (adică: adulterul, lepădarea de credință, intrarea în monahism etc). Trebuie, însă, pe lîngă motivele canonice arătate mai sus, să se țină seama și de motivele de divorț hotărîte de legislația civilă.

*Care sunt efectele divorțului canonic?*

Efectele de drept ale divorțului canonic se referă pe de o parte la soții divorțați, iar pe de altă parte la copiii născuți din căsătorie. Divorțul canonic desface în orice privință legătura conjugală și pune pe soți în acel raport în care se găseau înainte de căsătorie (după **Dreptul Bisericesc Oriental,** Episcopul (Nicodim Milaș).

**DOCTORII**

**317.** Cînd am fost internat în spital doctorii mi-au dat un salon mare, numai cu un singur pat, ca să poată veni ei acolo. Veneau cîte douăzeci.

- Părinte, dar cu noi cum este? Cum este cu mîntuirea noastră?

- Voi aveți mare plată de la Dumnezeu, cînd vine omul bolnav să-l îngrijiți și să nu-i cereți bani. Nu vă uitați la bani! Dacă vezi că-i bolnav, n-are cu ce, săracul, să nu-i ceri nimic, că un suflet este mai scump decît toată lumea!

**318.** Dacă aș avea un milion de doctori de-a dreapta mea, nimeni nu-mi poate da o clipă de viață, pentru că viața mea este în mîna Atotțiitorului.

**319.** Doctorilor, dacă știți în sat la voi o femeie bolnavă, un om bolnav, un tînăr, să-i cercetați!

**DRACII**

**320.** Orice creştin are de la Botez un înger bun, care stă de-a dreapta lui şi îl povăţuieşte spre tot lucrul plăcut lui Dumnezeu. El scrie cu de-amănuntul, una cîte una, toate faptele bune, pe care le face în viaţă şi pe care i le va prezenta în ceasul Judecăţii cînd „cărţile se vor deschide". De asemenea, creştinului îi urmează din pruncie şi un înger rău (diavol) care scrie şi el, amănunţit, tot păcatul pe care îl face omul în viaţă, pînă în clipa morţii. Scopul îngerului rău este de a-l ispiti întotdeauna şi a-l îndemna la păcat, cu gîndul, cu imaginaţia, cu simţurile, cu cuvîntul, cu fapta, cu trupul şi cu sufletul. Dacă omul îl ascultă, se învoieşte la păcat şi chiar îl săvîrşeşte; diavolul scrie orice gînd, orice cuvînt sau faptă rea făcută în viaţă, de care îi va cere răspuns la Judecata particulară, adică după moarte, dacă nu a fost dezlegat de păcate în viaţă, prin spovedanie şi pocăinţă.

**321.** Sfinţii şi dumnezeieştii Părinţi ai Bisericii au înţeles că orice patimă care ne luptă pe noi, este un drac. De aceea, dumnezeiescul şi Sfîntul Părinte Efrem Sirul zice: „Că omul are atîţia draci, tot atîţia, cîte patimi are". Şi tot aşa spun şi alţi mulţi Sfinţi Părinţi.

**322.** Suntem datori să ne rugăm lui Dumnezeu să ne ajute cu Harul Său să putem scoate şi izgoni demonii din noi şi nu din alţii! Şi iarăşi suntem datori să ne rugăm stăruitor şi cu evlavie şi cu umilinţă Preabunului Dumnezeu, să ne ajute să înviem prin pocăinţă adevărată sufletul nostru cel mort prin păcate şi să nu ne îndîrjim cu drăcească obrăznicie a cere lui Dumnezeu darul de a învia morţii şi de a face minuni.

**323.** Arma cea mai puternică şi mai înfricoşată prin care omul poate scoate şi izgoni din inimă pe draci este numele cel prea înfricoşat al Domnului Dumnezeului şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, pe care dacă îl va chema cineva din inimă şi cu smerenie şi cît mai des, unul ca acela, cu darul lui Hristos, va scoate şi va izgoni de la sine pe dracii care îi dau război şi îi va risipi pe ei ca praful spulberat de vînt şi se vor stinge ca fumul.

**324.** Frînele puterii satanei sunt în mîna lui Dumnezeu. El este cîinele lui Dumnezeu şi nu poate să facă nimic fără poruncă.

**325.** Sfîntul Macarie cel Mare pînă acolo merge, că zice: „Dumnezeu este şi în draci şi în satana!". Cum este în draci, zic unii, dacă satana este împotriva lui Dumnezeu? Da, este. Că dacă n-ar fi Dumnezeu într-înşii, cît rău ar face! Dumnezeu este într-înşii cu puterea Sa cea atotţiitoare, una din însuşirile Sale, să-i ţină în frîu, ca pe cîinele cel rău, să nu facă rău cît ar vrea ei oamenilor. Nici în porci n-au putut să intre, fiind ţinuţi de puterea atotţiitoare a lui Dumnezeu. Că puterea drăcească este îngrădită de puterea Dumnezeirii. Că zice la Isaia: „Se luptă cel puternic cu Cel Atotputernic". Are el putere, dar nu este atotputernic, că Dumnezeu îl ţine în frîu!

Toată puterea drăcească este circumscrisă împrejur; este îngrădită de puterea Dumnezeirii. Că altfel, ai văzut, cînd i-a dat voie să-l ispitească pe Iov,

ce-a făcut într-un ceas? I-a ars turmele, i-a sfărîmat toate și i-a omorît fiii! Are mare putere satana, dacă Dumnezeu îi dă voie.

**326.** Dracii sunt putere nălucitoare.

**327.** Să știți că diavolul se arată în chip de înger, sau în alt chip, sau în chipul lui Hristos, sau în chip de arhanghel, de sfinți, de ierarhi, de cuvioși. El întîi te învață bine, pînă i te închini lui. Iar după ce te închini lui, te duce la pierzare.

**328.** Dracii sunt plini de ură. Sfîntul Dionisie Areopagitul spune așa: Răul din draci în aceasta constă: în poftă fără de minte, mînie fără judecată și închipuire pripită sau nălucire".

Ai auzit care-i răul din draci? Poftă fără de minte, că a poftit să fie asemenea cu Dumnezeu; mînie fără judecată, că se pornește fără rațiune să omoare pe oricine, să facă rău fiecărei zidiri a lui Dumnezeu. Și al treilea: nălucire pripită, că s-a închipuit întocmai cu Dumnezeirea, uitînd că i-a făcut Dumnezeu. Zice că dacă ai lua de la draci aceste trei lucruri, mînia fără judecată, închipuirea pripită si pofta fără de minte, ei s-ar face îngeri înapoi. Aceste trei răutăți îi fac pe ei draci. Iar dacă ai scoate din ființa lor acestea, ei numaidecît ar rămîne curați ca niște îngeri, cum au fost întîi.

**329.** Și diavolii au credință și cunoștință. Ei nu fac nimic fără voia lui Dumnezeu. Se tem foarte tare de puterea dumnezeiască, ca să nu-i alunge în gheenă mai înainte de judecata viitoare, că muncile iadului sunt foarte grele.

Nu toți diavolii se află desăvîrșit la muncă pentru căderea lor, așa cum nici păcătoșii nu se află definitiv în iad, cum spun dumnezeieștii Părinți.

**330.** Diavolii știu să cînte, știu teologie mai multă decît toți teologii din lume, priveghează mai mult decît toți călugării, nu dorm niciodată, nu mănîncă, cred în Dumnezeu etc. Un singur lucru nu știu și nu pot diavolii să facă: să se smerească!

**331.** Să se știe că diavolii nu au nici o putere de a vindeca pe cineva, de a descoperi pagube sau pe răufăcători. Ei nu pot niciodată să facă minuni adevărate, ci numai cu năluciri mincinoase înșeală pe cei necredincioși și slabi în credință.

## DREAPTA SOCOTEALA

**332.** Dreapta socoteală este împărăteasa faptelor bune.

**333.** Fără această sare duhovnicească toate cele bune se strică și întru vătămare se mută.

**334.** Dumnezeiasca Scriptură și Sfinții Părinți numesc dreapta socoteală "soare" (Efeseni 4, 26; Sfîntul Casian Romanul, **Filocalia,** vol. 1). In alt loc, Sfînta Scriptură o numește cîrmă a vieții și sfat, zicînd: „Cei ce nu au cîrmuire, cad ca frunzele; Mîntuirea stă întru mult sfat" (Pilde 11, 14); „Sfatul bun te va păzi" (Pilde 2, 11). Sfîntul Antonie o arată a fi cea mai mare dintre toate faptele bune și o numește „ochi și luminător al sufletului" (Sfîntul Casian Romanul, Filocalia, voi. 1). Alții i-au zis: „izvorul, rădăcina, capul și legătura tuturor

virtuţilor". Sfîntul Petru Damaschin o numeşte „Lumina care arată celui ce o are" **(Filocalia,** vol.. 5). De asemenea şi unii înţelepţi profani, vorbind despre dreapta socoteală, au spus: "Perfecţiunea este măsura în toate", adică acea rară ştiinţă de a acorda fiecărui lucru şi fiecărui act din viaţă însemnătatea cuvenită - după măsura valorii lui - de a nu amesteca lucrurile mărunte cu cele de preţ. Tot ei ai mai numit-o "ştiinţa desăvîrşirii".

**335.** Prin ce fapte bune ajunge omul să cîştige această împărătească a virtuţilor? Despre acest lucru. Sfinţii Părinţi ne spun că „nepătimirea naşte dreapta socoteală" (Sfîntul Maxim Mărturisitorul, **Filocalia,** vol. 2). Acelaşi sfînt zice că "mintea deprinsă cu făptuirea înaintează în dreapta socoteală" (Sfîntul Maxim Mărturisitorul, **Filocalia,** vol. 2). Avva Serapion spune că „darul deosebirii (dreptei socoteli) îl cîştigă omul atunci cînd nu va crede părerii sale, ci va urma în toate învăţătura Părinţilor celor iscusiţi (Sfîntul Casian Romanul, **Filocalia** vol. 1). Avva Moise spune aproape acelaşi lucru ca Avva Serapion despre dreapta socoteală: „Dreapta socoteală nu se cîştigă decît prin smerenie, care ne face să arătăm Părinţilor nu numai faptele, ci şi gîndurile noastre şi să nu ne încredem în părerea noastră nicidecum; ci în toate să urmăm povăţuirile bătrînilor şi să credem că este bun ceea ce vor socoti ei ca atare. Aceasta nu numai că face pe monah să rămînă neabătut de la calea cea dreaptă, prin discernămîntul adevărat, ci îl păzeşte nevătămat de toate cursele diavolului". La fel cu Avva Moise, dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul spune că „din ascultare se naşte smerenia; iar din smerenie, dreapta socoteală" **(Scara,** Cuv. 4). Sfîntul Isaac Sirul, arătînd valoarea dreptei socoteli, zice că lucrarea cea cu măsură, cu osteneală şi cu statornicie petrecătoare este cea mai de preţ".

**336.** Pentru a înţelege cum lucrează dreapta socoteală, trebuie amintit că sufletul se împarte în trei părţi: partea raţională, partea mînioasă şi partea poftitoare.

Felul cum trebuie să chivernisim, cu dreaptă socoteală, cele trei părţi ale sufletului şi trupului nostru, ni-l arată Sfîntul Maxim Mărturisitorul: „Dă sufletului şi trupului tău, cele de care sunt vrednice".

Adică părţii raţionale a sufletului să-i dăm citire, vederi duhovniceşti şi rugăciune; părţii mînioase să-i dăm dragostea duhovnicească, care se opune urii; iar părţii poftitoare să-i dăm înfrînare şi cumpătare. Trupului nostru să-i dăm hrană şi îmbrăcăminte atît cît trebuie.

**337.** Să avem în toate dreapta socoteală. Că pădurea nu se teme de cel ce încarcă o dată mult pe o căruţă. Ştie că mai la vale se rupe osia şi se strică carul. Ea se teme de acela care ia cîte un lemnişor şi-l duce acasă. Aşa şi vrăjmaşul, nu se teme de cel care începe cu multă nevoinţă, că oboseşte şi rămîne. Ci se teme de cel care ia cîte oleacă aşa, încet, încet.

**338.** Cumpăna dreptei socoteli trebuie să meargă în toate. Ai auzit ce spune Sfîntul Isaac Sirul? „Pe tot lucrul îl împodobeşte măsura". Măsură la mîncare, măsură la dormit, măsură la înfrînare, măsură la priveghere, măsură

la metanii după măsura puterii fiecăruia. Dar cea mai mare grijă să avem de trezvia atenției, paza minții și privegherea minții.

**339.** Atunci cînd omul nu se încrede în părerile sale, ci va urma în toate invataturile bătrînilor celor iscusiți, va cîștiga dreapta socoteală.

## DUȘMANII, VRĂJMAȘII

340. *Cum să ne rugăm pentru vrăjmași?*

Doamne, miluiește-i. Iartă păcatele la toți cei ce ne urăsc pe noi, cei ce ne ocărăsc pe noi. Iar dacă soțul este rău, zi așa: Doamne, miluiește-l pe soțul meu, si-l izbăvește de ispitele Diavolului, să nu mai urască, să nu mă mai înjure, să nu mai bea.

Așa să te rogi pentru el. Dar, orice dușman care te urăște și te ocărește, tu să auzi cuvîntul Evangheliei: iubiți pe vrăjmașii voștri; faceți bine celor ce vă urăsc binecuvîntați pe cei ce vă blestemă și vă rugați pentru cei care vă necăjesc. Dar cînd te rogi, să nu zici că acela-i vinovat, că nu-ți ajută Dumnezeu. Stii ce să zici? Miluiește-mă, Doamne, pe mine păcătoasa, că pentru păcatele mele s-a făcut soțul rău. Eu sunt rea!

Atunci te aude Dumnezeu. Să nu dai vine pe celălalt. Să te găsești tu vinovat că dreptatea lui Dumnezeu nu știm cum este.

Dacă mă găsesc eu vinovat și mă rog pentru frați, Dumnezeu mă aude. Căci zice așa: în măsura în care te rogi tu pentru cel care-ți face necaz, dai sabia in mina lui Dumnezeu ca să se răzbune pe el. N-ai voie tu ca să te răzbuni.

## DUHOVNICUL

341. Duhovnicul trebuie să fie tare în credință, cu mare frică de Dumnezeu, cu multă milă de oameni și cu inimă de tată pentru toți. Să judece cit mai atent și drept, adică fără părtinire, să țină cont de firea, vîrsta, așezarea, temperamentul, studiile, poziția socială, starea sănătății, cultura, puterea de intelegerere și ascultarea fiecăruia și, mai ales, de credința și de frica de Dumnezeu pe care o are credinciosul. Să spovedească cu mare grijă și atenție, fără grabă. Să asculte ce i se spune de fiecare, și apoi să întrebe, începînd de la cele duhovnicești la cele firești, de la credință, rugăciune și biserică, la cele omenești si trupesti. Să nu iscodească prea mult păcatul, să nu smintească mai ales pe tinerii copii cu întrebările sale; să nu se mire nici să ocărască pe cineva pentru Păcatele mărturisite; să nu întrebe cu cine anume a păcătuit și mai ales să nu divulge secretul spovedaniei.

**342.** Duhovnicul trebuie să țină măsura adevărului, adică să țină calea de mijloc între dragoste și asprime, între acrivie, adică scumpătate și pogorămînt. Să măsoare așa cum îl învață Dumnezeu, de la caz la caz, dragostea cu dreptatea si mustrarea cu răbdarea și blîndețea.

**343.** Duhovnicul are marea datorie față de fiii săi duhovnicești, de a-i supraveghea, de a-i învăța pururea și de a se ruga lui Dumnezeu pentru mîntuirea lor. Iar fiii duhovnicești au și ei datoria de a asculta învățăturile duhovnicului lor,

de a-i cere întotdeauna sfat și binecuvîntare pentru toate, de a-și face canonul rînduit, de a se sili spre îndreptarea lor și de a se ruga pentru părintele lor duhovnicesc.

**344.** Mare dar este darul duhovniciei! Să mîngîi, să dezlegi păcatele oamenilor, să rînduiești canon de vindecare și să dai sfaturi de mîntuire. Numai un suflet dacă ai cîștigat, acela este mai scump decît toată lumea!

**345.** Cînd e vorba de candidații la hirotonie, duhovnicul trebuie să fie foarte atent, să nu le dea dezlegarea la preoție, dacă au păcate de moarte, ci să-i trimită la episcopul locului, că își ia asupra sa toate păcatele acelora.

**346.** Preotul duhovnic este suveran la scaunul de spovedanie. El judecă atunci în numele și în locul lui Hristos. Nu poate lega oricum, fără judecată; nici să dezlege orice și pe oricine. Pentru a nu greși trebuie să cunoască foarte bine sfintele canoane, Tradiția Bisericii, practica liturgică, învățăturile Sfinților Părinți și mai ales Sfînta Scriptură, că fără aceste arme este ca un soldat fără sabie.

**347.** Duhovnicii trebuie să cunoască foarte bine cele șapte pricini ale păcatului, cele douăsprezece trepte ale păcatului, cum să sfătuiască mai înainte de spovedanie, cum să procedeze la spovedanie cu cei rușinoși, cu cei ce au gînduri de hulă și de îndoială - cărora se cuvine a le amîna vremea spovedaniei - cum să procedeze cu cei ce au vreun păcat de care și el, ca duhovnic, este vinovat, cum se cuvine să-i mărturisească și să-i sfătuiască pe cei ce vor să se facă preoți, cum se cuvine să canonisească pe cei ce au făgăduințe; cum să sfătuiască pe curvari, pe preacurvari, pe sodomeni, pe cei ce au păcătuit cu dobitoacele și pe cei ce au făcut malahie. De asemenea, să știe cum să canonisească pe fiecare, de la caz la caz, orientîndu-se după scumpătatea și iconomia (pogorămîntul) sfintelor canoane.

Cine va dori, dintre părinții duhovnicești, să știe pe larg despre acestea amintite mai sus, să caute în cartea ce se numește **învățătură către Duhovnic** sau **Carte folositoare de suflet,** denumire sub care a apărut într-o altă ediție. De mare nevoie este ca părinții duhovnici să aibă această carte și mai ales cei tineri care vor fi făcuți preoți și duhovnici și trimiși la parohii.

Această carte foarte folositoare de suflet este alcătuită de un mare dascăl al Bisericii Răsăritului, Sfîntul Nicodim Aghioritul, din Sfîntul Munte Athos.

**348.** Au ajuns unii din frații noștri duhovnici să considere că pot fi mai milostivi decît însuși Dumnezeu și, nevrînd să mai țină nicidecum cont de scumpătatea sfintelor canoane, se folosesc în practicarea Tainei Sfintei Spovedanii numai de iconomia (pogorămîntul) lor, fără nici o socoteală și, luînd de la sine putere cu îndrăzneală, dezleagă cele nedezlegate de Canoanele Apostolești, Sobornicești și Părintești și, cu păreri proprii, încearcă să răstălmăcească și să strice hotărîrile canonice. Să știe duhovnicii că de vor folosi în practicarea spovedaniei o iconomie nepotrivită față de scumpătatea sfintelor canoane, la greutatea păcatului celui ce se pocăiește, în loc să lucreze la îndreptarea sufletelor și vindecarea lor, vor fi ca păstorii cei neiscusiți și, în

loc să scoată turma lor din prăpastie și din loc mocirlos, ei vor lăsa oile cele cuvîntătoare ale lui Hristos să cadă în prăpastia păcatelor, dîndu-le astfel hrană nevăzuților lupi. Va fi de ajuns să se piardă numai o oaie, pentru care S-a răstignit Hristos, ca să fie și ei osîndiți.

**349.** Fiindcă duhovnicul nu este numai judecător, ci și doctor și părinte, este bine să se țină seama că nici doctorii nu dau doctoriile fără chibzuială și că rețetele sunt potrivite cu boala fiecăruia, ca nu cumva în loc de sănătate, să se pricinuiască acelui bolnav agravarea bolii sau moartea. Cel ce este cu adevărat părinte, în povățuirea și îndreptarea fiilor săi, nu va folosi în toată vremea numai mila, ci, neapărat, cîteodată și varga și alte pedepse cuvenite după greșelile lor, pentru ca să nu ajungă la cele scrise: „Părintele care cruță varga urăște pe fiul său" (Pilde 13, 24). Insuși Dumnezeu nu este numai milostiv, ci și drept. De aceea, proorocul David, prin Duhul Sfînt, a zis: „Mila și judecata Ta voi cînta Ție. Doamne" (Psalmul 100, 1).Intr-adevăr, Dumnezeu este milostiv și îndelung răbdător, dar și drept Judecător; ba chiar, spun Sfinții Părinți, noi trebuie să ne temem mai mult de mila decît de dreptatea Lui, căci dacă vom supăra dreptatea Lui, vom putea alerga la mila Lui, iar dacă vom supăra mila Lui, unde vom mai alerga? De aceea, să ne aducem aminte cu frică de cuvîntul scris: „Căci mila și mînia de la El sunt și peste cei păcătoși va odihni mînia Lui" (cf. Isus Sirah).

**350.** Atît scumpătatea cît și iconomia sau pogorămîntul canonisirii trebuie să se facă după măsura rîvnei de îndreptare și după arătarea roadelor de pocăință de către cel legat care se pocăiește. Cine va dori să studieze mai pe larg problema canonisirii, să citească despre aceasta în **Pravila Bisericească** a lui Nicodim Sachelarie.

**351.** Cele mai grele lucrări ale preotului sunt două: Spovedania (Mărturisirea) și Sfînta Liturghie.

La Spovedanie, ori pierzi un suflet - dacă nu știi bine cum să-l cîștigi -, ori îl mîntuiești. Or, preotul duhovnic este vînător de suflete! Ințelegi? Dacă nu stie să chibzuiască la mărturisire cu un suflet, între scumpătate și iconomia canonului, ori îl îngreunează, ori îl deznădăjduiește, ori îl face îndrăzneț! Știi cum face fierarul? Ai văzut 'colo la fierărie, cînd faci cu foiul și încălzești toporul, cind vrei să-l călești, sau un cleşte sau o altă unealtă. Ai văzut cîtă băgare de seamă este la călit? „Vai de mine, s-a călit prea tare!". Ce se întîmplă? Se rupe ca oțelul. Sau îi prea moale și se îndoaie prea repede.

Așa și tu, te silești acolo, ca duhovnic, să călești sufletul acela, să fie potrivit pentru Hristos. Nici prea moale, adică leneş, dar nici prea tare, adică iute si împietrit la inimă. Așa de bine trebuie să potrivim la mărturisire cu sufletul! Să bagi de seamă, să nu-l îngreunezi, ca să nu-l descurajezi. Dar nici să-l lași fără oleacă de canon și fără sfătuire, ca să nu-l încurajezi în păcat, să se ducă nepăsător și să nu simtă că a fost la mărturisire.

De aceea, la spovedanie este foarte bine, v-am spus, să aveți aceste două cărti: **Carte foarte folositoare de suflet** și **Pravila** Părintelui Nicodim

Sachelarie; că în **Molitfelnic** îs puse foarte puţine instrucţiuni, pe care le vedeţi înainte de spovedanie. Pentru cutare păcat, opreşte atîta; pentru cutare, atîta. Foarte puţin. Dacă găsiţi **Pravila** lui Sachelarie, aceea din 1940, vă sfătuiesc, dac-o găsiţi, s-o copiaţi, ca s-o aibă fiecare în geantă la el, precum şi **Invăţătura către duhovnic.** Aceasta ţi-arată tot, te duce de mînă şi îţi arată cum să procedezi.

**352.** Cînd preotul nu poate chibzui canonul, sau are un caz grav, amînă spovedania şi dezlegarea, pînă ce se consultă cu un alt duhovnic mai bătrîn, sau îl trimite pe cel în cauză la episcop.

**353.** Nici un cleric (duhovnic) nu poate dezlega la spovedanie pe cel legat de altul, decît numai dacă cel ce l-a legat a murit sau l-a legat pe nedrept şi este dezlegat de episcopul său.

**354.** Duhovnicul nu poate dezlega pe cel ce nu-l dezleagă Dumnezeu şi nici nu poate lega pe cel ce nu s-a legat pe sine prin călcarea poruncilor lui Dumnezeu.

**355.** Dacă duhovnicul constată pe cineva că nu este sincer, are datoria să-l respingă de la spovedanie. Dacă nu ar face aşa ar însemna că duhovnicul nu slujeşte pe Dumnezeu cu credinţă, cu inima curată şi devotată.

**356.** Credincioşii sunt datori să spună toate păcatele şi să nu-şi schimbe duhovnicul, decît cu binecuvîntare şi din motive întemeiate.

**357.** Le-am arătat preoţilor că n-au voie să dezlege pe nimeni, pînă nu făgăduieşte că face canonul, pentru că spune Sfîntul Nicodim Aghioritul: „Dacă ai dezlegat pe om, fără a promite că-şi face canonul, toate păcatele trec asupra preotului".

**358.** Le-am arătat preoţilor cum se cearcă păcatul la mărturisire cu cele şapte pricini: Cine? Ce? Pentru ce? In ce fel? In ce vreme? In ce loc? Şi suma păcatului. Ne interesăm, că ce este mintea duhovnicului? Trebuie să fie ca un serafim şi ca un heruvim. Să privească toate ascunsurile fiinţei omeneşti.

**359.** Duhovnicul să mărturisească numai individual şi niciodată în comun.

**360.** Precum atunci cînd avem un proces, mergem la cel mai bun avocat, iar cînd suntem bolnavi, mergem la cei mai buni doctori, tot aşa să facem şi în viaţa duhovnicească, să căutăm cei mai buni preoţi şi duhovnici.

**361.** Duhovnicul la maici să aibă vîrsta de cel puţin 50 de ani şi 20 de ani de ascultare într-o mănăstire.

**362.** Dacă cineva se sminteşte de vreo slăbiciune a duhovnicului său şi nu mai are evlavie la el, atunci, dacă are motiv bine întemeiat, se poate duce la alt duhovnic, însă numai cu binecuvîntarea duhovnicului dintîi. La noul duhovnic este dator să facă o spovedanie generală din copilărie, ca acela să-l poată cunoaşte bine şi astfel să-i rînduiască un canon potrivit, spre îndreptarea lui.

**363.** Unii creştini obişnuiesc să caute duhovnici foarte îngăduitori, care iartă fără canon şi chiar le dau şi Sfînta Impărtăşanie. Unii ca aceştia se pierd pe sine şi se fac pierzare şi pentru alţii.

**364.** Unii creştini se duc la un duhovnic şi spun unele păcate, apoi se duc la altul şi spun alte păcate, tîlcuindu-le în aşa fel încît să le înfăţişeze fără adevărata

lor vină. Alții spun repede păcatele lor ca duhovnicul să nu le bage în seamă, nici să cerceteze cu de-amănuntul pricinile și urmările acelor păcate și astfel să poată fi tămăduiți. Alții, ceea ce este și mai rău, nu voiesc să le mărturisească pe toate, ci ascund pe cele mai mari. Toate aceste uneltiri ale diavolului, caută pe orice cale să ducă la pierzare sufletele oamenilor slabi în credință.

**365.** *Cînd are voie credinciosul să-și schimbe duhovnicul?*

Iată ce spun Canoanele în legătură cu aceasta: „Oricare om își va lăsa duhovnicul său fără anumită vină și se va spovedi la altul, să se despartă de Biserică împreună cu acela ce îl primește la el" **(Pravila Bisericească de la Govora,** cap. 118). In caz că duhovnicul, după multă răbdare și sfătuire, nu observă nici o îndreptare la credincios, un astfel de penitent trebuie trimis la alt duhovnic, sub motiv că nu se pricepe a-i vindeca ranele sale sufletești.

**366.** Cînd vei găsi un duhovnic bun să nu te mai duci la altul, căci dacă neguțătorești mărturisirea nu te poți folosi. Dacă te-ai mărturisit la un duhovnic ce mai multe ori și din pricină că ai căzut în aceleași păcate, te rușinezi de el și te duci la altul ca să te rușinezi mai puțin și să primești canon mai ușor, aceștia mai rău mînie pe Dumnezeu".

**367.** *Cînd duhovnicul se sminteşte de păcatele celor pe care îi mărturisește, cade sub canon?*

Iți răspund cu cuvintele Sfîntului Ioan Gură de Aur, care zice despre aceasta: „Nu judeca pe cel ce tămăduiește prin spovedanie pe cineva, că și doctorul, cînd operează se umple de puroi și de sînge, dar el vindecă. Așa și duhovnicul, se umple de sminteli cînd spovedește pe altul, dar el mîntuiește sufletele de păcate și de osîndă veșnică". Numai atunci cade duhovnicul sub păcat: cînd iscodește păcatele oamenilor cu patimă, cînd se grăbește la spovedanie şi nu întreabă păcatele cele de moarte cu amănuntul, cînd nu dă cuvenit sfat penitentului și canon de îndreptare pe măsura păcatelor lui; cînd spovedește în comun şi nu face fiecăruia dezlegare pe cap, prin punerea mîinilor; cînd sminteşte pe credincioşi cu întrebările sale, îndeosebi pe copii şi pe tineri, şi cînd dă Sfînta Impărtăşanie repede, fără canon şi pocăință, cum obişnuiesc unii preoți astăzi.

**368.** Nimic nu este mai greu decît a spovedi, a crește și a povățui sufletește pe calea mîntuirii.

**369.** *Părinte Cleopa, ce să fac, că nu reușesc să-mi găsesc un duhovnic?*

Tu să-l găsești? El să te găsească pe tine!

**DUMNEZEU**

**370.** *Părinte, scrie în Biblie că omul este făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Are Dumnezeu ochi, nas, limbă, cum au oamenii? Sunt albaștri, verzi, căprui?*

Ochiul lui Dumnezeu înseamnă puterea lui Dumnezeu cea atotprivitoare, care cercetează inimile și gîndurile noastre! Ochii lui Dumnezeu sunt neîncetata

luare aminte a Lui spre rugăciunea celor drepți și spre faptele tuturor oamenilor, spune Sfîntul Ioan Damaschin. Tot ce mișcă în universul acesta, nu se mișcă fără știrea și îngăduința Lui; de la cel mai mic atom, și albinele și furnicile și ce fac îngerii și arhanghelii în cer și heruvimii și serafimii.

Ăștia-s ochii lui Dumnezeu, puterea Lui cea atotvăzătoare. Căci zice: „Cînd El privea pînă la marginile pămîntului și îmbrățișa cu ochii tot ce se află sub ceruri " (Iov 28, 24).

Apoi mirosul lui Dumnezeu. Zice că a mirosit Dumnezeu miros de bună mireasmă la jertfa lui Abel. Ce înseamnă, că Dumnezeu miroase? El are nas, măi? Vai de mine! Fiindcă ești om Il vezi ca și om, dar El nu este compus. Mirosul lui Dumnezeu este puterea Lui cea atotmirositoare, plăcerea Lui față de jertfele oamenilor, cînd le aduc cu credință și cu smerenie. Dar care-i limba lui Dumnezeu, măi? Care-i gura lui Dumnezeu?

Puterea lui cea atotvorbitoare, prin care vorbește în cugetele și în inimile tuturor, este limba și gura lui Dumnezeu. Ai auzit?

Ce înseamnă mîna lui Dumnezeu? Că zice: „Mîinile Tale m-au făcut" (Psalmul 118, 73). Are Dumnezeu mîini? Doamne ferește! Mîinile lui Dumnezeu sunt puterea Lui cea atotlucrătoare, atotfăcătoare, prin care a făcut toate, lumea cea gîndită și cea nevăzută și așa mai departe.

**371.** Dumnezeu este oceanul acela de dragoste fără margini, care îmbrățișează toate zidirile sale! De fiecare are grijă.

**372.** Pe Dumnezeu trebuie să-L iubim din inimă, adică din suflet, cu simțămintele, cu partea sentimentală a sufletului nostru; din cuget, adică cu mintea sau cu partea cugetătoare; și din virtute, adică cu trupul, deci cu toate cele ale noastre. Porunca întîi din Decalog cere de la noi o dragoste nemărginită față de Dumnezeu.

**373.** Dumnezeu nu este spărgător de uși, ci numai bate la ușa inimii fiecăruia, iar a deschide este în voia liberă a omului.

**374.** Cea mai înaltă teologie creștină este unirea cu Dumnezeu prin trăire, adică prin credință, cugetare și împlinirea faptelor bune.

**375.** Dumnezeu știe nu numai lucrurile și cuvintele noastre, ci și cele ce gîndim noi sau pe cele ce le vom gîndi, după cum ne adeverește pe noi Duhul Sfînt, zicînd: „Tu ai cunoscut de departe gîndurile mele" (Psalmul 138, 8).

**376.** Vai de omul acela care, atunci cînd Dumnezeu îi face un bine, Il uită pe Dumnezeu!

## ECUMENISMUL

**377.** Ce *părere aveți despre ecumenism și mișcarea ecumenică mondială?*

Este nevoie mai întîi de multă rugăciune, că fără Dumnezeu nu putem face nimic. Intîlnirile între Biserici sunt bune, evanghelice, căci astfel creștinii se cunosc mai bine unii pe alții și încetează ura confesională. însă, de aici pînă la

unire este departe ca pînă la cer, că nici o Biserică neortodoxă nu va renunţa la credinţa ei ca să vină la Biserica Ortodoxă.

Insă se cere membrilor Bisericii Ortodoxe, să fie cu mare grijă, ca nu cumva să renunţe la ceva din Tradiţia noastră milenară, din învăţăturile Sfinţilor Părinţi şi mai ales din dogmele Bisericii Ortodoxe, stabilite şi apărate de atîţia sfinţi şi cu atîta jertfă.

Că dacă Sfinţii Părinţi, întruniţi la cele 7 Sinoade Ecumenice şi la cele 11 Sinoade locale, în primele veacuri creştine nu ar fi fost cu mare atenţie la apărarea dogmelor şi învăţăturilor dreptei credinţe ortodoxe, noi astăzi poate nu mai eram creştini ortodocşi.

Deci trebuie să fim cu luare aminte, ca jertfa Sfinţilor noştri Părinţi să nu fie zadarnică. Altfel, ne pierdem şi noi mîntuirea, şi dezbinăm şi pe credincioşii Bisericii Ortodoxe atît de statornici, evlavioşi şi devotaţi.

## EGOISMUL

**378.** Egoismul este iubirea de sine, adică iubire neraţională, exagerată faţă de trup **(Filocalia,** vol. II, cap. 59). Creştinul se poate curaţi de această cumplită patimă prin lepădarea de sine (Matei 16, 24), prin biruirea de sine, nepreţuirea de sine, defăimarea de sine, cunoştinţa de sine şi tăgăduirea de sine, prin rugăciune, post şi deasa spovedanie.

## ERETICII, SECTARII

**379.** Toate sectele sunt de dată recentă, căci istoria nu le cunoaşte, după cum - poate tocmai de aceea - nici ele nu recunosc istoria. Deci, nu au dovada unei continuităţi apostolice (de la Apostolii Domnului) şi nu au în ele garanţia adevărului.

Aproape toate sectele au fost născocite de oameni neînvăţaţi sau cel puţin fără o pregătire îndestulătoare, necesară înţelegerii şi aprofundării Scripturii. Pregătirea lor nu le-ar fi putut garanta competenţa tîlcuirii nici măcar a unui articol de ziar sau a unui text profan oarecare, oricît de luminaţi sau preţioşi s-ar pretinde a fi ei. Ei vorbeau în numele religiei cam cu aceeaşi competenţă cu care ar vorbi lăcătuşii în numele agriculturii, semidocţii şi analfabeţii în numele ştiinţei şi al progresului, sau agricultorii în numele astronomiei. De necontestat este că doctrinele lor n-au reprezentat un pas înainte în tîlcuirea şi aprofundarea Bibliei, ci dimpotrivă, au dat dovadă de nepricepere şi de misticism fanatic şi bolnăvicios.

**380.** Cele mai multe secte din ţara noastră sunt de provenienţă străină, unele dintre ele fiind sădite cu scop vădit împotriva naţiunii noastre.

Unele secte s-au născut din liberalism protestant ca o reacţie împotriva îngrădirilor dogmatice ale Bisericii romano-catolice, iar altele provin dintr-un habotnicism care n-a fost mulţumit cu gradul de pietate şi disciplină al Bisericii Ortodoxe.

Fiecare sectă a căutat să aducă ceva nou, ceva propriu numai ei, prin care să se caracterizeze și să se deosebească de celelalte secte.

Fiecare sectă aparte, precum și toate la un loc, sunt numai forme diferite de manifestare ale neînlăturatului sectarism care de veacuri a bîntuit și a hărțuit Biserica lui Hristos și apoi, cu rușine s-a stins prin puterea și înțelepciunea lui Iisus Hristos, Care este capul și Mirele Bisericii.

**381.** Toate sectele mistice și raționaliste, nu numai din România, care s-au despărțit de Biserică, s-au despărțit de Hristos. Nu mai au legătură cu Hristos. Gata. Așa este. Și pe sectari, nu în casă, nici în ogradă să nu-i primești, ca nu cumva să ne împărtășim de lucrurile cele rele ale lor și de ereziile lor.

*Și dacă vin cu tot felul de cărți, ce să facem cu ele?*

Pe foc, pe foc, pe foc! Ei au diavoli numiți arhiconi, zice Sfîntul Ioan Gură de Aur. Ii învață toată Scriptura pe de rost, dar pe dos, pe dos, pe dos. Le tîlcuiește toată Scriptura pe dos. Din Scriptură îți vorbește, dar pe dos, nu cum spune Biserica și dogmele Bisericii. Să nu vorbiți cu ei.

382. Băgați de seamă! Cine nu rămîne în Biserică, nu rămîne în trupul lui Hristos. Cine s-a rupt de Biserică, toți sectanții care au ieșit și au împînzit lumea - căci sunt peste 800 de secte numai în Europa - aceștia sunt neghină în grîu, aceștia sunt semințele satanei; „Doamne, zice Evanghelia, n-ai semănat sămînță bună în țarina Ta? Dar de unde are neghină? Un om vrăjmaș, adică diavolul, a făcut aceasta" (cf. Matei 13).

**383.** Sectanții sunt buruieni crescute la umbra Bisericii, oameni stricați la minte și la credință, prin care satana vrea să rătăcească și pe alții. Să nu-i ascultați! Cine s-a rupt de Biserică, s-a rupt de trupul lui Hristos.

**384.** Frații mei, în țara noastră sunt o seamă de secte autorizate, o seamă sunt tolerate, ca fracțiuni religioase și o seamă din ele sunt și netolerate, subversive, care sunt și contra statului și a Bisericii. Dar oricare sectă ar fi, să știți că toate se cheamă „neghinele țarinii".

**385.** In această țarină mare, satana a semănat neghine, ca să nu fie grîul curat, adică credința dreaptă. Și această neghină sunt sectele. Ele sunt niște buruieni care au crescut la umbra Bisericii, la temelia Bisericii, și nu trebuie ca noi să dăm grîul pe neghină sau să amestecăm grîul cu neghina.

**386.** Porțile iadului sunt gurile sectarilor, așa le tîlcuiește marele Atanasie. Cîte secte sunt! Acestea au ieșit ca ciupercile după ploaie. Toate sectele sunt buruieni crescute la umbra Bisericii. Ele nu rezistă mult. Bunăoară baptiștii, care-i cea mai veche sectă, are acum 13 ramificații în țară la noi. S-au împărțit în 13 și pe urmă pieirea lor, că s-au despărțit de trunchi.

**387.** Cu Biblia în mînă se duce în iad, că n-o cunoaște sectarul. Scriptura se tîlcuiește în multe feluri, nu așa cum cred ei. Numai cei ce au harul Duhului Sfînt pot.

**388.** Dacă-i vedea un copac înflorit pînă sus, sau cu roade, și deodată s-ar rupe o ramură și ar cădea jos, mai rodește aceea? Aceea se usucă și se dă în foc. Așa-i cu cei care s-au despărțit de Biserică.

**389.** Băgați de seamă! Vai și amar de cei care s-au despărțit de Biserica lui Hristos.Nu există o mie de Biserici. Una este: Biserica Sobornicească Ortodoxă în întrega lume! Cei ce s-au despărțit de Biserică nu au mîntuire. Biserica este stîlp și întărire a adevărului! Biserica este trupul lui Hristos, cum zice marele Apostol Pavel, al cărui cap este în ceruri.

**390.** Cei ce s-au rupt de Biserică și au trecut la vreo sectă oarecare, n-au mîntuire în vecii vecilor, măcar de-ar face orice faptă bună! Pentru că Apostolul Iacob a spus: „Credința este moartă fără fapte și faptele fără dreapta credință sunt moarte!".

**391.** Sfîntul Efrem Sirul zice: „Cînd mintea a părăsit scopul blagocestiei - adică al dreptei credințe -, toate faptele bune nu mai folosesc". Și fachirii cei din India și bonzii și yoghinii postesc și se roagă, dar pentru cine? Pentru satana, nu pentru Hristos. Nu primește Dumnezeu nici o faptă bună, dacă nu se face după dreptarul Ortodoxiei.

**392.** Să vină sectarii la biserica din Ierusalim, să vadă Sfînta Lumină din cer cînd vine. Să vadă ei în Biserica lui Hristos, că aici este taină și putere, nu casele lor care le fac ei aiurea, de cînd s-au rupt de Biserică și au luat-o razna.

**393.** Numai prin Biserică se poate face iertarea păcatelor; numai Biserica are putere, prin preoții și arhiereii săi, să lege și să dezlege păcatele lumii. Nu vă înșelați de nebunii aceia, care vă învață că pot ei ierta păcatele afară de preot si de episcop! Niciodată să nu credeți minciunile lor!

**394.** Fără preot nu este mîntuire, fără preot nu este iertare și dezlegare! Fără harul preoției și al arhieriei, nu este Biserică, că zice Sfîntul Ciprian: „Fără arhierei Biserica nu este Biserică, și fără preot, creștinul nu se poate numi creștin".

**395.** Penticostalii de azi cred că vorbesc în limbi. Ăștia care vorbesc în limbi acum, vorbesc în limbile dracilor, nu în limbile Duhului Sfînt. Au pretenția că au „glosolalia", adică vorbirea în limbi, în secolul XX. Limbile au fost semn pentru necredincioși, nu pentru credincioși.

**396.** *Penticostalii se laudă că vorbesc în limbi.*

Da. Știe diavolul toate limbile să te învețe, că el este mare „filolog"! Iată ce este: Cînd vă va spune un penticostal că trebuie să vă botezați cu Duh Sfînt, să-l stuchiți între ochi.

**397.** Limbile bolborosite de penticostali nu pot fi insuflate de Duhul Sfînt pentru următoarele motive:

1. Dacă ar fi într-adevăr insuflate de Duhul Sfînt, atunci ele ar trebui să aibă rosturile și scopurile dumnezeieștii chibzuințe, pe care le-au avut și cele biblice, pe când limbile penticostalilor sunt foarte departe, și chiar împotriva celor biblice.

2. Dacă penticostalii, prin vorbirea în limbi, ar avea scopul pe care l-au avut Apostolii la Cincizecimea Pogorîrii Duhului Sfînt, de a uni pe străinii de alte limbi și de a-i face prin aceasta să cunoască și să primească și ei învățătura creștină, atunci am înțelege că se cuvine să prețuiască și să folosească acest dar în

măsură cît mai mare. Deoarece ei însă încearcă să facă ce făceau creștinii din Corint, ceva fără de rost, nu înțelegem de ce se folosesc ei între ei peste măsură de acest fel de a vorbi și de a se ruga. Sfînta Scriptură arată că pe Corinteni, Apostolul i-a oprit să întreacă măsura și trebuie să credem că ei l-au ascultat, căci mai tîrziu istoria nu ne mai amintește că prin Corint sau pe altundeva, creștinii ar fi folosit în predică și la rugăciunile lor din adunări, vorbirea în limbi. De ce astăzi creștinii din Corint nu mai vorbesc în limbi? Pentru că vorbirea în limbi a încetat, așa cum a prezis acest lucru Sfîntul Apostol Pavel (I Corinteni 13, 8). Penticostalii însă, după 10 veacuri de creștinism, se întrec care mai de care să vorbească în limbi și nu pentru străini necredincioși, ci chiar pentru credincioșii lor.

3. In Ierusalim, la Cincizecime, a fost deplină rînduială. Nu ni se spune și nu rezultă din nimic că ar fi fost cea mai mică neorînduială, căci altfel nu s-ar fi înțeles nimic din ceea ce se predica acolo.

In Corint însă, prin vorbirea în limbi era neorînduială și de aceea Apostolul Pavel cere să se înlăture hărmălaia care făcea ca rugăciunea să se facă în chip necuviincios, pentru că: „Dumnezeu nu este al neorîriduielii" (I Corinteni 14, 27-35).

La penticostali este ceva mai mult decît cum trebuie să fi fost în Corint pînă în momentul cînd a intervenit Apostolul. Ei vorbeau în limbi mai mulți deodată și nu numai că nimeni nu înțelegea, dar în hărmălaia cuvîntărilor unii mai băteau și în palme, alții săreau în sus, ridicau mîinile, cădeau în genunchi, tremurau, plîngeau ș.a., fiind o atmosferă generală care semăna a bîlci mai mult decît a rugăciune și care numai seriozitate și ordine nu putea dovedi. Cine i-a văzut vreodată pe acești copleșiți de „dar" s-a putut convinge de aceasta; or neseriozitatea și dezordinea nu vine de la Sfîntul Duh.

4. In adunările penticostale, predicatorii adeseori găsesc prilejul, fie înainte, fie după ce au vorbit „în limbi" de a adresa cuvinte glumețe, de batjocoră și de rîs, la adresa noastră, cum adeseori s-a întîmplat, după care cad iarăși copleșiți de „dar" și vorbesc „în limbi". Oare este cu putință ca într-o astfel de atmosferă să fie de față Duhul Sfînt, Care, în astfel de oameni să-și risipească darurile Sale? Oare este Duhul Sfînt și la îndemîna batjocoritorilor, care se fac judecători trufași ai altora, în locul Singurului Judecător, Dumnezeu? Cine poate crede așa ceva, înjosește sfințenia Duhului Sfînt.

5. Oare prin astfel de mijloace caută Dumnezeu să-Și răspîndească darurile și adevărurile Sale și să-Și descopere tainele Sale? O bolborosire neînțeleasă nu poate să uimească, ci cel mult să amăgească și nu poate convinge pe păgîni de superioritatea creștinismului și de adevărurile Evangheliei dacă nu este înțeleasă. Avem doar mintea trează și graiul limpede, cu înțeles și Dumnezeu le-a dat tocmai pentru a ne da putința să descoperim prin ele adevărul și pentru a-I aduce laude. Dar cînd El vrea să ne descopere ceva ce n-am putea afla altfel, sau atunci cînd ne cere să ne rugăm cît mai cu căldură, oare alege El căi întunecate și neînțelese de noi? In loc de a ne deschide mintea și de a ne dezlega cît mai mult limba, să le întunece și să le lege El oare pe amîndouă? Ce minte sănătoasă

ar putea crede ca să fie aceasta plăcerea cea mai mare și semnul celei mai mari iubiri către noi?

6. Am spus că limbile penticostalilor nu pot fi insuflate de la Duhul Sfînt. Dar atunci ne punem întrebarea, de la cine sunt? Căci ceva totuși trebuie să fie. Ce îi face pe penticostali să bolborosească, făcînd fel de fel de mișcări nefirești și nepotrivite? Toate acestea sunt simulări (prefăcătorii) sau urmări ale postului negru cu care penticostalii se îndeletnicesc uneori, cîte două sau mai multe zile de-a rîndul înainte de a vorbi în limbi, sau, în sfîrșit, sunt semnele prezenței unui duh care numai de la Dumnezeu nu poate să fie.

In Sfînta Scriptură citim că este un dar special de la Sfîntul Duh prin care cineva poate deosebi duhurile (I Corinteni 12, 10). Dar nu numai Duhul lui Dumnezeu insuflă pe oameni, ci și duhul satanei (I Corinteni 12, 3) și chiar duhul omului. Noi suntem datori a fi cu mare grijă în a cunoaște ce fel de duh este cel ce a insuflat pe cineva. Sfîntul Apostol Ioan ne sfătuiește, zicînd: „Iubiților, nu dați crezare oricărui duh, ci ispitiți duhurile de sunt (sau nu) de la Dumnezeu, fiindcă mulți prooroci mincinoși au ieșit în lume" (I Ioan 4, 1), iar în continuare ne spune că acela este duh diavolesc care nu mărturisește pe Iisus Hristos, adică acela care tăgăduiește pe Iisus Hristos.

Dar să nu uităm că duh diavolesc poate fi uneori și cel ce mărturisește pe Hristos, „deoarece însuși satana se preface în înger al luminii. Nu este dar lucru de mirare dacă și slujitorii lui iau chip de slujitori ai dreptății, al căror sfîrșit va fi după faptele lor" (II Corinteni 11, 14-15).

Cuvintele Apostolului ne îndreptățesc să credem că nu este Duh Sfînt acolo unde se lucrează cu scopul de a sparge unitatea Bisericii lui Hristos și de a face din ea mai multe turme și mai mulți păstori, care să se dușmănească într-olaltă spre pieirea tuturor și distrugerea legăturii de pace între oameni.

**398.** Ce spun nebunii de penticostali, că au botezul cu Duhul Sfînt? Anatema acestei păreri blestemate! Numai Apostolii au Botezul cu Duhul Sfînt " cu foc, că lor li s-a dat putere să predice, să învețe și să propovăduiască.

**399.** Am avut o discuție cu adventiștii de la Fundul Moldovei, care ziceau că ei cred numai ce este scris. „Dacă voi credeți numai ce este scris, vă rog să-mi arătați unde se scrie de Iannes și Iambres în Scriptură?" Au zis: „Nu este scris". „Și de unde știe Pavel, care nu spune minciuni? Voi credeți în toate cele 14 epistole ale lui. De unde știe el că Iannes și Iambres s-au împotrivit lui Moise?" Au răspuns: „Poate din tradiție". Nu „poate". Eu vă aduc vouă și altele din Scriptură, care arată că Tradiția este mai veche decît Scriptura. Și Scriptura nu este altceva decît o tradiție veche întreagă, scrisă.

**400.** Să se ducă să vadă Sfînta Lumină cum vine în biserică. Nu vine în capiștea baptiștilor sau a penticostalilor. S-o vadă acolo cînd vine, și o văd sute de mii de oameni. Și cîte aclamații sunt acolo! Am luat un magnetofon și s-a înregistrat.

**401.** A ieșit o sectă blestemată, foarte periculoasă pentru țară și Biserică, care se cheamă „Martorii lui Iehova". Aceștia sunt cei mai înverșunați împotriva

conducerii de stat și împotriva Bisericii. Să fugiți ca de diavoli, ca de satana de aceștia! Aceștia, nu numai că nu sunt creștini, dar sunt mai răi decît toți păgînii. Că nu recunosc nici Biserica, nici Statul și nu cred în Hristos.

**402.** Martorii lui Iehova sunt draci fără coarne. Cînd veți auzi de „Martorii lui Iehova", asta este sectă alimentată de evreii din America cu miliarde de dolari, ca să despartă lumea de Hristos și de Biserică.

**403.** Cea mai blestemată sectă din lume, care ne amenință este secta iehoviștilor. Ce hule grele aduc ei împotriva Dumnezeirii! Ei nu cred în Hristos. Este o sectă politică iudaică, care luptă împotriva creștinismului și încearcă să atace dogma Preasfintei Treimi, căci despart pe Tatăl de Fiul și de Sfîntul Duh.

**404.** Am avut aici la mine un predicator din Piatra-Neamț. L-au adus părinții lui. Fiindcă n-a vrut să facă armată și să pună mîna pe armă, a făcut doi ani și șapte luni de închisoare. Ei sunt și contra stăpînirii de stat, nu numai a stăpînirii bisericești. Un băiet înalt, frumos, voinic, cu părinții. Și mi-au zis ei:

- Părinte, am venit să-l lămurești pe băiatul nostru, că nu mai vrea să asculte deloc ceea ce l-am învățat din copilărie.

- Ei. cum te cheamă?

- Gheorghe.

- Ce credință ții tu?

- Eu sunt martor sincer al lui Iehova din cer.

- Da? Dar tu recunoști vreo stăpînire militară, politică sau bisericească?

- Nu! Totul este Iehova din cer.

Era de față multă lume. Acesta a fost primul martor al lui Iehova cu care am discutat eu. L-au adus părinții. Pe urmă a venit altul de la Botoșani.

- Ia ascultă, măi! Nu recunoști nici o stăpînire?

-Nu.

- Dar crezi în Noul Testament, în epistolele marelui Apostol Pavel?

- Cred!

- Ia deschide la Romani 13, 1-8.

El era cu Scriptura în buzunar. Nu voia.

- Deschide, măi băiete! Uite am și eu Biblie colo, dar deschide tu, care nu crezi nici într-o stăpînire, în nimic absolut.

-Nu!

Dar tată-su i-a spus:

- Spune, măi băiete, măi! Că noi te-am adus aici ca să te convingi.

Eu am scris o carte și acolo este un capitol: „Statul în concepția biblică". Adică pentru ce dăm dări la stat, pentru ce ascultăm de stat și de ce îl pomenim la sfintele slujbe. El deschide într-un timp Biblia și citește:

- „Tot sufletul să se supună înaltelor stăpîniri, căci nu este stăpînire decît de la Dumnezeu".

- Ai auzit, măi? Ați auzit, oameni buni? Stăpînirile sunt puse de Dumnezeu pe fața pămîntului. Chiar de ni se pare nouă că sunt bune sau rele. Dumnezeu

le-a pus. Ia citește al doilea paragraf! Nu vrei? Citește-l, măi, că mai tare îți dă în cap al doilea verset, care zice:

- Pentru aceea, cel ce se împotrivește stăpînirii, se împotrivește legii lui Dumnezeu.

- Ia stai, măi! Iehova cine este?

- Dumnezeu.

- Da? Și eu știu că este Dumnezeu. Că și noi îi zicem și Dumnezeu și Iehova și Savaot și Iisus Hristos. Măi, rusul îi zice „Boje" lui Dumnezeu, englezul îi zice "God", grecul îi zice „Teos", francezul îi zice „Dieu", evreul îi zice „Iehova" și noi îi zicem Dumnezeu. Ai auzit că Iehova a pus stăpînire pe pămînt? "Că nu este stăpînire fără numai de la Dumnezeu". Ai auzit, măi? Iar dincolo ce zice? "Cine nu se supune stăpînirii, legii lui Dumnezeu se împotrivește". Deci Iehova este Dumnezeu?

-Da.

- Ai văzut că te împotrivești lui Iehova? Tu nu iești iehovist! Ești cel mai mare antiiehovist. Ești cel mai mare antihrist înșelat de satana! Stai, că nu scapi așa! Ia deschide mai departe!

- „Dați deci tuturor celor ce sunteți datori: celui cu darea, darea; celui cu vama, vamă; celui cu teama, teamă; celui cu cinstea, cinste. Nimănui cu nimic să nu fiți datori".

- Ai văzut ce poruncește Apostolul? Să dăm și dajdie și cinste și să ne supunem și să ne rugăm pentru stăpîniri.

După ce i-am spus și i-am arătat din Sfînta Scriptură, el a venit, a spus "bună ziua" și a plecat, dar n-a mai zis nimic că îi era rușine în fața la atîta lume că s-a biruit.

După vreo trei săptămîni au venit părinții și au spus:

- Părinte, a luat citate de la sfinția voastră și a mers și i-a combătut pe toți la servici, că acolo era un grup de vreo 12 inși care erau convertiți.

Fraților, aceștia sunt antihriști, să nu vă luați după ei, că sunt înainte-mergătorii lui Antihrist și tăgăduiesc Dumnezeirea lui Iisus Hristos. Și Evanghelistul Ioan, în prima epistolă sobornicească, capitolul 4, spune: "Tot duhul care nu mărturisește pe Iisus Hristos că este Dumnezeu, este duhul lui antihrist".

**405.** *Cum trebuie să ne purtăm, noi, creștinii ortodocși, față de oamenii eretici?*

Nu cumva socotind noi că iubim pe aproapele, să ne lăsăm călcați de cei străini de dreapta credință în Hristos, care voiesc a ne depărta pe noi de la Ortodoxie și a ne impune credința lor cea strîmbă și eretică. Iar dacă voiesc a ne ataca credința noastră cea sfântă sau Sfînta Tradiție a Bisericii Ortodoxe, atunci trebuie să o apărăm cu toată puterea pînă la moarte, după cum zice Sfîntul Nicodim Aghioritul în **Războiul nevăzut.**

Se cade, așadar, oricărui preot ortodox și oricărui creștin al Bisericii noastre dreptmăritoare, să fie un bun ostaș al lui Hristos cu toată evlavia și cu mînie

bărbătească și tare să apere, prin cuvînt și prin scris, adevărul dreptei noastre credințe. Nu se cuvine a fi blînd acolo unde nu trebuie a te purta cu blîndețe. Același lucru ne învață și Sfîntul Pimen cel Mare, zicînd: „Se cade nouă a răbda toate, măcar de ne-ar scoate cineva și ochii sau ne-ar tăia mîna noastră cea dreaptă, iar dacă cineva voiește a ne depărta și a ne despărți pe noi de Dumnezeu, atunci să ne mîniem" (Pateric, Cuvîntul 118). Și iarăși zice: „Intîia oară fugi, a doua oară fugi, a treia oară fă-te sabie cu cel ce vrea să te despartă pe tine de dreapta credință".

**406.** Feriți-vă! Fugiți cît puteți, ca de diavoli, de acei care vă învață să nu vă închinați Sfintei Cruci, sau Maicii Domnului, sau să nu mergeți la Biserică, sau să nu ascultați de preot. Aceia vin cu satana în inimă și-n minte, să vă rupă de Biserică, de adevărul nostru dogmatic, de credința noastră ortodoxă, care este neschimbată de 2000 de ani, de la Hristos.

Acum sectele au ieșit ca ciupercile după ploaie, și toate sectele au venit mai mult din Occident. Cele mai multe au venit de la oameni bolnavi la minte. Eu am o sectologie care s-a tipărit la București, și-am arătat și istoricul, de unde au venit, cu ce scop au venit. Vin cu scopul să ne strice și credința și neamul, să ne piardă sufletele!

**407.** Sectarii sunt înainte-mergătorii lui Antihrist, că strîmbă credința. Aceștia care strîmbă dreapta credință sunt înainte-mergătorii lui Antihrist, orice sectă ar fi. Păziți-vă de aceștia ca de foc, ca de lucrurile întunericului.

**408.** Evanghelia spune: „In vremea de apoi vor ieși hristoși mincinoși și pe mulți vor înșela". Păziți-vă de sectari, care dau broșuri prin trenuri, prin gări și prin cutiile de poștă și unde văd oameni, dau gratuit otrava lor. Cînd vei vedea o carte că nu are aprobarea Sfîntului Sinod și nu are cruce pe ea, dă-o pe foc, chiar Biblie dacă este! Dacă-i sectară și scrie să nu vă mai închinați la icoane, dă-o pe foc! Nici un păcat nu ai! Aceasta este otravă semănată de înainte-mergătorii lui Antihrist. Toate sunt otravă.

**409.** Ei cumpără pe cei proști și nelămuriți în credință, să rupă unitatea și sufletul poporului român și vor să facă cele mai mari erezii și nebunii în țara asta.

**410.** Păziți-vă de nebunii aceștia! Au case de rugăciuni, dar acolo-i casa satanei. Unde nu sunt preoți și arhierei, nu este Hristos. Că Mîntuitorul a spus așa la Apostoli: „Luați Duh Sfînt! Cărora le veți ierta păcatele, iertate vor fi. Iar cărora le veți ține, ținute vor fi" (Ioan 20, 22-23). Nu la sectari le-a spus acestea, ci la Apostoli, la episcopi și la preoți. Căci Apostolii, prin punerea mîinilor și prin succesiunea apostolică, au dat darul Duhului Sfînt la toți preoții din lume, prin hirotonii.

Deci, băgați de seamă, că sectarii nu au ierarhie canonică; n-au pe Duhul Sfînt în ei; n-au cele șapte Sfinte Taine, nu cinstesc pe Maica Domnului și Sfînta Cruce și nu au mîntuire. Auzi ce spune Apostolul Pavel?: „Luați aminte de voi și de turma voastră, întru care v-a pus pe voi Duhul Sfînt păstori" (Faptele Apostolilor 20, 28), zice la preoți și la arhierei.

**411.** Cît privește pe eretici, avem mărturia dumnezeiescului Apostol Pavel care ne spune: „De omul eretic după prima sfătuire și a doua sfătuire, depărtează-te" (Tit 3, 10). Ereticii sunt vrăjmași ai adevărului și ai lui Dumnezeu (Psalmul 36, 20). Ereticii sunt fii ai celui viclean (Matei 13, 38), cărora nu ne putem încrede (Ioan 2, 24). Ereticii, fiind vrăjmași ai lui Dumnezeu (Psalmul 36, 20; 91. 9), nu avem voie să-i iubim, ca pe creștini, că ei sunt „fii ai diavolului", „pui de viperă" (Matei 3, 7; 12, 34; 23, 33; Luca 3, 7). Cu ereticii nici nu avem voie să ne rugăm (Canonul 10 și 64 Apostolic). Păcatul lor este împotriva Duhului Sfînt, care „nu are iertare nici în veacul de acum, nici în cel viitor" (Matei 12, 31-32; Marcu 3, 29; Luca 12,10). Pe eretici nici în casă nu avem voie să-i primim, nici ‚bună ziua" să le zicem (II Ioan 1, 10-11; Sfîntul Efrem Sirul, Tomul III).

Cît privește căsătoria unui creștin ortodox cu femeia eretică sau invers, nu se poate, deoarece nu se poate împreuna lupul cu oaia, spre nașterea de fii (**Pravila Bisericească,** Nicodim Sachelarie). Iar dacă doi soți înainte de a se face creștini s-au căsătorit legal, apoi dacă unul din ei s-ar converti la adevărata credință ortodoxă, iar celălalt va rămîne în necredință, dar ar voi să trăiască mai departe cu soțul dreptcredincios, unul ca acela, după zisa Apostolului, să nu se despartă, fiindcă bărbatul necredincios se sfințește prin femeia credincioasă și femeia necredincioasă se sfințește prin bărbatul credincios (I Corinteni 7, 12-14; VI Ecumenic, Canonul 72).

**412.** Cînd vei vedea că omul nu mai ridică mîna la frunte să facă cruce, el are pecetea deja. Doar pecetea nu-i așa cum credem noi, 666, în cifre. Prostii! Pecetea este de trei ori asemănătoare cu diavolul: poftă fără minte, închipuire pripită și mînie fără judecată, pe care le au toate sectele și toți aceia care nu se închină Sfintei Cruci și Maicii Domnului.

**413.** Cred că un motiv principal care a contribuit la apariția și înmulțirea sectelor în țara noastră a fost și este lipsa de preoți buni și devotați care să păstorească turma lui Hristos cu toată credința și frica lui Dumnezeu.

**414.** La înmulțirea sectelor în țara noastră contribuie mult și sminteala, mîndria și neascultarea unor credincioși, dorința lor de a învăța și pe alții, de a ține predică în locul preoților, lipsa unor predici bune, calde și însuflețitoare, precum și lipsa de slujbe și cîntări cît mai frumoase în biserici.

**415.** Urmările cele mai grele ale înmulțirii sectelor în țara noastră sunt multe și uneori nebănuit de mari. Mai întîi păstorii de suflete, care pierd pe credincioși din sînul Bisericii nu se mîntuiesc nici ei și nici cei ce s-au rătăcit din cauza lor de la adevărata credință. Apoi, prozelitismul sectar, ambiția, interesul moral sau material al sectelor, mîndria, fanatismul, dus uneori la acte imorale, la fărîmițarea sectelor în grupuri rivale, dizidente. Legătura tuturor sectelor cu țările occidentale dezbină credincioșii noștri, slăbesc unitatea duhovnicească a Bisericii si îndeamnă la încălcarea legilor statului, la anarhie și la fărîmițarea familiei.

**416.** Cred că toată sarcina de îndreptare a celor ce au luat calea greșită și s-au depărtat de adevărata și Sfînta Tradiție a Bisericii Ortodoxe stă numai și

numai pe seama fraților noștri preoți de la orașe și sate, unde sunt creștini „ostași". Ei trebuie să-i adune prin biserici, să-i lămurească, să le citească din învățăturile de credință ortodoxă, din catehisme, din colecțiile de canoane și din învățăturile sfinților și dumnezeieștilor Părinți, spre a-i lămuri în credința ortodoxă, ca să devină cu adevărat ostași ai Domnului, așa cum au făgăduit la sfîntul și dumnezeiescul Botez. Preoții care se vor osteni pentru lămurirea și îndreptarea celor ce au luat calea greșită, aducîndu-i pe ei la făgașul dogmelor și al rînduielilor canonice ale Bisericii noastre Ortodoxe, vor avea, mare plată de la Bunul Dumnezeu, ca adevărați păstori de suflet și adevărați povățuitori sufletești ai poporului nostru românesc. Iar cei ce nu se vor îngriji de îndreptarea lor și a altor fii sufletești vor da seama în ziua Judecății de Apoi.

**417.** Pentru oprirea prozelitismului sectar este de mare importanță să se tipărească pentru credincioși cît mai multe cărți de rugăciuni, catehisme, cărți de învățătură creștinească și mai ales **Viețile Sfinților,** care sunt foarte căutate.

De aceeași importanță pentru apărarea credinței este predica în biserică și la orice ocazii, precum și datoria preoților de a face regulat catehizarea credincioșilor.

**418.** Pentru a opri stricarea dreptei credințe apostolice de către sectari, atît păstorii, ierarhii, preoții și călugării, cît și credincioșii noștri ortodocși trebuie să împlinească următoarele trei condiții:

1. Să citească cît mai des, cu evlavie și cu multă atenție, Sfînta Scriptură, pentru a cunoaște cît mai bine credința noastră apostolică;
2. Păstorii și credincioșii să cunoască doctrina Bisericii Ortodoxe, pentru a învăța la rîndul lor pe credincioșii din parohii;
3. Atît păstorii Bisericii, cît și toți credincioșii ortodocși să se silească a trăi și a împlini poruncile Evangheliei lui Hristos, pentru a fi pildă tuturor prin faptele lor.

## FĂȚĂRNICIA

**419.** Frații mei, fățărnicia se amestecă în toată fapta cea bună, cum zic dumnezeieștii Părinți. Că precum iedera sau rugul dacă le pui lîngă un copac, se agață de el, așa și fățărnicia, viclenia, zavistia și slava deșartă se prind de sufletul nostru și ne trebuie mare pătrundere ca să putem deosebi cînd lucrăm fapta cea bună cu smerenie și cînd o lucrăm cu slava deșartă și cu fățărnicie.

**420.** Viața fățarnicului este pestriță ca rîsul.

**421.** Fățărnicia are ca rădăcină vicleșugul, iar ca odrasle și roade: zavistia, răutatea, rîvnirea, prefăcătoria, minciuna, vătămarea cinstei altuia și cele asemenea. Toate acestea și multe altele sunt roadele fățărniciei. Dorința de cîștig, slava deșartă, sunt de asemenea roadele fățărniciei. De aceea, în dumnezeiasca Evanghelie vedem foarte adesea pe Mîntuitorul lumii mustrînd acest blestemat păcat, această blestemată otravă și aluat al satanei, din sufletul nostru. Căci nu-L auzim în Evanghelie pe Hristos zicînd: „Vai ție, curvarule, vai

tie curvă, vai ție tîlharule, vai ție vameșule"; ci: „Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici. Vai vouă, arhiereilor și cărturarilor fățarnici, orbi și vicleni și fățarnici, nebuni și orbi" (Matei 23, 13-29) și cîte altele. De zeci de ori îi blestemă Hristos pe fățarnici. Căci Dumnezeu fiind El, vedea cîtă răutate aduce omului fățărnicia.

Omul fățarnic întotdeauna una are în inimă, alta pe limbă, una are în minte și alta la arătare. Omul fățarnic nu are nici mintea sănătoasă, nici inima, nici arătarea, toate îi sunt stricate cu aluatul acesta care crește din vicleșugul inimii lui. Una spune, alta gîndește, una te sfătuiește, alta plănuiește, una îți arată că este și alta este. Dacă privești la fățarnic îl vezi bocind, rugîndu-se spunind că face bine. Dar toate acestea le face urmărind sau cîștigul, sau răzbunarea pe altul, sau vătămarea cinstei altuia. Și cîte chipuri nu ia fățărnicia, că nu ajunge vremea și nimeni nu poate spune felurile vicleșugurilor fățarnicului, De aceea s-a spus că fățarnicul este un cameleon.

Viața fățarnicului este pestriță ca rîsul. Ați văzut blana rîsului, că are peri, cînd albi, cînd negri, cînd vineți. Așa e viața fățarnicului, acum e într-un fel, acum e în alt fel. Trece de la o stare la alta, că fățărnicia nu-l lasă să fie cinstit, nu-l lasă să aibă sinceritatea și nerăutatea sufletului, cum a cerut Hristos: „Fie dar vouă cuvîntul ce este da, da, și ce este nu, nu. Că ce este mai mult, vine de la cel rău". Sau în alt loc zice: „Vai vouă, fariseilor fățarnici".

Hristos îmi cere: dacă inima mea zice da, da să zică și limba mea; dacă limba zice nu, nu voi zice și cu mintea. Iar dacă inima mea zice da, iar limba nu, sunt fățarnic și pestriț, sunt rîs, sunt cameleon, sunt drac fățarnic; sunt blestemat de Hristos pentru fățărnicie, că una am în inimă și alta pe buze. Prefăcătoria este meșteșugul dracului. Viclenia, fățărnicia, răutatea, vătămarea cinstei altuia, dorința de cîștig, dorința de slavă, iubirea de arătare, dorința de a plăcea oamenilor și alte multe rele izvorăsc din fățărnicie, care are ca rădăcină, cum am spus, vicleșugul.

De aceea, Sfîntul Apostol Iacov ne spune: „Să fie cuvîntul vostru da, da, si ce este nu, nu, ca să nu cădeți în fățărnicie". Cînd vom vedea că una spunem alta gîndim, să știm că ne-am prins în această mreajă a satanei și e foarte greu să scăpăm de ea. Cît e de greu acest păcat, dacă Hristos l-a blestemat mai rau decît toate!

**422.** Dacă vreți să știți un fățarnic mai mare decît toți fățarnicii lumii, gandiți-vă la Iuda. Atunci cînd a venit femeia aceea păcătoasă să spele picioarele '**Mântuitorului** și a vărsat un vas de alabastru întreg cu mir de nard, mir scump, și spala picioarele Lui și le ungea cu mir și le ștergea cu părul capului și se pocăia din toată inima, iar Hristos i-a zis: „Femeie, iartă-ți-se păcatele", Iuda, care era de fată n-avea grijă de pocăința femeii, că este din toată inima, ci se gîndea cît de scump e mirul și a spus către ceilalți apostoli: „De ce s-a făcut paguba aceasta? Se putea vinde mirul acesta cu mai mult de 300 de dinari și să se dea săracilor".

Dar Iuda avea grijă de săraci atunci? El, cum spune Evanghelistul, avea punga de obște și ceea ce se punea într-însa de către cei 12 apostoli, dădea

rudeniilor sale. De aceea, a moștenit toate blestemele care sunt scrise în psalmul 108 din Psaltire. El voia să pară că e foarte milostiv cu săracii. Dar n-avea el grijă să vîndă mirul ca să dea bani la săraci, ci era supărat că s-a vărsat mirul pe care putea să-l vîndă și să ia pe el mai mult de 300 de dinari. Deci, după vorbă se arăta că are iubire de săraci, iar în inimă, rîvnea după arginți, și numai cu gura vorbea de iubirea de săraci. Dar nu grja de săraci îl mînca pe dînsul, ci grija că n-a putut face rost de o nouă sumă de bani. Dacă ar fi căpătat el vasul acela plin cu mir, ar fi făcut pe el vreo 300 de dinari și mai mult, și apoi dădea la obște cît voia, iar restul îl punea deoparte. Aceasta era în inima lui Iuda și așa s-a arătat că este.

Iar cînd a venit la Hristos în Grădina Ghetsimani cu slujitorii arhiereilor, auzi cîtă fățărnicie: se apropie ca un prieten și zice: „Bucură-Te, Invățătorule!", și-L sărută. Din afară se arată prieten, îl îmbrățișează pe Hristos, pe învățătorul său, și-L sărută în fața tuturor, iar în inima sa are planul de vînzare. Luase arginții și le-a zis slujitorilor arhiereilor: „Băgați de seamă, pe care-L voi săruta eu. Acela este, prindeți-L".

O, răutatea ta, Iudo, cu sărutarea vinzi pe Fiul Omului? La arătare era prieten, în inimă vînzător; la arătare era rîvnitor, în inimă avea mare dorință de a face bani prin vînzarea mirului. In toate purtările lui se vedea că era una la față și alta în inimă. De aceea s-a numit fiul pierzării. Căci s-a pierdut pentru veșnicie, fiindcă era unul dintre cei mai mari fățarnici în care lucra satana cel mai mare vicleșug, făcîndu-se pentru veșnicie fiul pierzării.

Să ne ajute Sfînta Treime și Maica Domnului să luăm aminte, ca ceea ce e în inima noastră, să fie și pe limba noastră.

**FAMILIA, PĂRINȚII**

**423.** Auzi ce lume crește azi? Și aceasta este vina părinților, că n-au pus mîna pe varga cînd a trebuit și nu i-au spus: „Hai la rugăciune! Hai la biserică! Hai la spovedit! Azi este vineri, este post, nu mînca de frupt! Astăzi este sărbătoare, nu lucra!" Să știți voi că cea mai înaltă școală de rugăciune și de credință în Hristos nu-i în școala primară, nici la liceu, nici la facultate, ci în sînul familiei.

**424.** Cei mai buni profesori de religie pentru copii, tot părinții au rămas. Dacă nu-i învățați voi prin exemplu, se trezesc niște sălbatici, niște fiare. Nu mai știu ce-i mamă, ce-i tată, ce-i rușine, ce-i păcat, ce-i moarte, ce-i judecată, ce este rai, ce este iad, ce este muncă veșnică, ce este viață veșnică... Nimic. S-a trezit cu totul nebun, cu totul stricat la minte.

Dacă nu învață credința în casă de la părinți, nu au nici o educație. Ei fac toate răutățile, fără mustrare de conștiință. Și atunci plîng mamele. Cîte mame vin și plîng aici!

**425.** Astăzi cea mai importantă datorie, care o aveți în familie, este creșterea copiilor în frica lui Dumnezeu. Vai-și-amar de acei părinți care lasă copiii de capul lor! Căci vin aici multe mame plîngînd: „Uite, Părinte, nu mă ascultă; s-a măritat

fără să mă întrebe; s-a însurat fără să mă întrebe; s-au despărțit; se bat; s-au dat la beţie, la desfrîu, la avorturi, la răutăți, la înjurături. Nu mă mai ascultă copiii mei si nu vor să meargă la biserică, nici să se spovedească".

Cauza este pornită de jos, de la părinți. Dacă copilul a uitat cei șapte ani de-acasă, se mai duce în societate şi se amestecă cu cei răi, nu mai ai cu cine vorbi. Și vai de capul lor părinți, cîte scîrbe au din partea copiilor, pentru că au cruțat varga atunci cînd erau mici. Ce spune Solomon? „Cine cruță varga, urăste pe fiul său". Nu-l iubește, îl urăște. Că zice Solomon: "Varga și nuiaua dau înțelepciune; iar copilul lăsat de capul său va aduce mare rușine și scîrbă părinților săi". Vai de mine cîte mame vin aici amărîte din cauza copiilor lor.

Sunt atîtea cazuri prin care se vede cum s-a împlinit proorocia Mîntuitorului, că copiii omoară pe părinți. Mîntuitorul a spus în Evanghelie: „în vremea de apoi se vor răscula copiii împotriva părinților și-i vor omorî". Că el, dacă nu crede în nimic, este ca o fiară; nu știe de păcat, de rușine, de nimic. Unde-l duce satana să-și omoare pe tată, pe mamă. Că aici ajung cei care nu mai au credința și nu se mai roagă, care nu mai postesc și nu merg la biserică. Se fac cei mai răi oameni, și nu mai știu că-i mamă și că-i tată, că i-a născut. Fiți cu mare băgare de seamă cum creşteţi copiii, că-i vai şi amar!

**426.** In casă, dacă tata sau mama sunt buni, negreşit şi copiii să ştiţi că merg pe urma lor. Nu se poate! Este un cuvînt bătrînesc, dar foarte adevărat, că "surrcica nu sare departe de trunchi". Dacă este rău, rău se face, dacă este bun, bun se face.

**427.** Dacă părinții sunt buni, copiii îi urmează pe ei. Și chiar de-ar uita ei pină la o vreme - că se duc în societate, cresc mai mari, se fac răi; îmi spun oamenii: „Părinte, cînd erau acasă posteau, nu înjurau, mergeau la biserică. Acuma s-au făcut răi..." -, dar cînd dau de un necaz, fac tot ce au învățat acasă. Le necaz își aduc aminte ce le-au zis tata și mama. Cînd merge bine, cam uită. Dar cei șapte ani de acasă nu ies din inima lor. Dacă au avut părinți buni și i-au invățat de mici „Tatăl nostru" și „Crezul" și rugăciuni și „Sfînta Cruce", să meargă la biserică, să postească, să nu înjure, intră adînc în inima lor și cînd dau de un necaz, zic: „Măi, tata și mama așa m-au învățat!".

**428.** Dumnezeu să-l ierte pe tatăl meu. Era un om înalt cu barba albă. Alexandru îl chema. Cînd se scula dimineața, avea o curea în cui. Ii zice Sfîntul Nicolae! Noi am fi cerut mîncare la mama, că mergeam la şcoală. El zicea: "Măi, uite Sfîntul Nicolae! Treci la rugăciune!". Pînă nu ne rugam un ceas, nu ne dădea de mîncare, nimic. Chiar dacă era post, zicea: „Nu se mănîncă acum. Cînd vii de la şcoală, la amiază. Nu eşti porc să mănînci de dimineaţă".

Dumnezeu să-l ierte! Nu știa carte, dar avea frică de Dumnezeu. Să adoarmă seara unul neînchinat? Sau să stea la masă pînă nu zicea „Tatăl nostru"? Sau să nu se ducă duminica la biserică? Sau să audă c-a înjurat sau a fumat, sau a furat ceva? Că nu-l vedeai pe el cu acestea în veac, dar dacă te-a prins, ferească Dumnezeu!

El a fost în casă sfeştnic. El a fost stăpîn pe noi.

Cînd vă treziţi dimineaţa, să nu vă apucaţi de treabă mai întîi, că sunteţi batjocoriţi de satana! Ci să ziceţi: „Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, slavă Ţie!". Slăveşte-L pe Dumnezeu, că apoi ai să ai spor la muncă în ziua aceea. Ţi-ajută Dumnezeu, îţi întăreşte şi mintea şi braţele ca să lucrezi cu spor, să te păzească de primejdii, de fulgere, de tunete, de accidente, de orice. Roagă-te lui Dumnezeu şi porneşte la muncă cu toată inima. Dar întîi roagă-te Lui şi ai să vezi cu cît spor mergi în ziua aceea.

Aşa-i, fraţilor. Şi pe copii puneţi-i întîi să se roage. Că dacă cresc sălbatici, nişte bestii, o să păţiţi cum a păţit Eli preotul. Veţi fi gîtuiţi şi omorîţi de dînşii. Şi chiar dacă nu veţi fi omorîţi, veţi fi amărîţi pînă la ultima suflare de copiii voştri şi veţi suferi din cauza lor şi veţi intra în mormînt cu mult înainte de a veni vremea.

Pentru că în familia unde este tulburare, necredinţă şi neascultare, nu-i viaţă.

**429.** Copilul crescut fără frică de Dumnezeu, nu mai ştie ce-i mamă, ce-i tată, ce-i păcat, ce-i moarte, ce-i judecată. S-a trezit ca o fiară. Şi atunci cine o să răspundă în ziua Judecăţii, mai tare ca tata şi mama?

**430.** Ştiţi voi de ce se face casa iad? Unde nu-i post, unde nu-i rugăciune de dimineaţă şi de seară, unde nu-i viaţă curată, unde nu merg oamenii la biserică, unde se apucă şi beau de dimineaţă, fumează şi înjură, casa aceea se face cu adevărat iad. Şi diavolul vine acolo şi apoi, vai de zilele care le mai trăieşte omul pe pămînt!

**431**. Cei care au lovit pe tatăl sau pe mama lor, cu care mădular au lovit, acela nu putrezeşte. Voi n-aţi auzit la nuntă cum cînta Biserica? Binecuvîntarea părinţilor întăreşte casa fiilor, iar blestemul maicii zdruncină şi temeliile. Ferească Dumnezeu! Nimeni n-are drept mai mare asupra copilului pe faţa pamîntului decît mama! Nici măcar tata.

**432.** Numai în Dumnezeu trebuie să-i iubim pe părinţi şi pe fraţi.

**433.** Voi, părinţi, care aveţi copii, şi dacă cumva unul se trage la mănăstire, să nu-l opriţi, că-i o crimă mare. Chemarea la mănăstire este o vocaţie în inima copilului, de mic sau mai mare. Este o chemare de sus, şi tu, dacă îl opreşti, stai împotriva lui Dumnezeu. Auzi ce spune Sfîntul Ioan Postnicul: „Părinţii care vor opri copiii să se ducă la mănăstire, nici la moarte să nu li se dea împărtăşanie". Aşa-i de mare păcat, dacă Dumnezeu vrea să cheme din familia ta un copil la mănăstire, şi tu zici: „Dragul mamei, însoară-te, mărită-te, că am avere, că cutare, că aceea-i frumoasă, că acela-i bogat". Te face diavolul avocat cît poate mai tare, ca să întorci sufletul acela de pe calea lui Hristos. Să nu faceţi asta, că-i crimă şi ucidere.

**434.** Femeia n-are voie să poruncească! Bărbatul.

**435.** *Ce să facă bărbatul cînd i-a devenit cap femeia?!*

Apoi, treaba lui. Dacă-i aşa de prost, ce să-i faci? Il conduce femeia!

**436.** Cînd ești nervos, cînd ai supărare în casă și-i tulburat soțul sau sotia, citiți Paraclisul Maicii Domnului cu candela aprinsă la sfintele icoane și vă linistiti. Această putere are Paraclisul Maicii Domnului, ca să dea liniște în familie în casă.

**FAPTELE, FAPTELE BUNE**

**437.** Nimic nu e mai scump pe lume și mai de laudă decît fapta bună.

**438.** Toată fapta are trup și suflet: sufletul ei este scopul pentru care se e ea, iar trupul este însăși lucrarea faptei bune...

**439.** Dacă fapta bună este făcută cu scop rău ea trece de partea scopului se face una cu el. Scopul este sufletul și mireasa faptei bune.

Noi, dacă ne-am trezit cu mintea, atunci cînd facem o faptă bună, trebuie vedem dacă-i cu scopul de a plăcea lui Dumnezeu, de a mă mîntui, sau dacă cumva mintea mea privește în altă parte.

**440.** Dacă cineva va lucra fapta cea bună, fie la arătare, fie în ascuns, cu scop bun, acea faptă bună nu-și pierde plata ei de la Dumnezeu; iar dacă cineva lucra fapta bună, fie la arătare, fie în ascuns, dar scopul este rău, toată osteneala lui se va pierde și în loc de plată, are osîndă.

**441.** Atunci lucrează omul fapta bună cu scop bun, cînd la tot binele pe care-l face se silește ca să-l lucreze numai pentru ca să-I placă lui Dumnezeu și nu oamenilor.

**442.** Dacă cineva lucrează fapta bună la arătare și dacă face acest lucru cu scop bun, acela nu numai că nu-și pierde plata ostenelii sale, ci are și mai mare plată, deoarece, prin lucrarea faptei bune cu scop bun, se proslăvește Dumnezeu.

**443.** Nu întodeauna suntem obligați să facem fapte bune în ascuns.Insă intotdeauna trebuie să cercăm scopul cu care lucrăm faptele cele bune. Și de este scopul spre slava lui Dumnezeu și spre mîntuirea sufletului nostru, atunci să îndrăznim a face fapta bună chiar și la arătare și nu vom păgubi.

**444.** Putem să lucrăm fapta bună și în ascuns și la arătare, deoarece Mântuitorul uneori ne învață să lucrăm postul, rugăciunea și milostenia, precum si alte fapte bune în ascuns, cum s-a arătat la începutul cuvîntului, iar alteori ne arată că putem lucra fapta bună și la arătare, zicînd: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor încît să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri" (Matei 5, 16).

**445.** Unii încep a lucra faptele cele bune cu scopul de a fi văzuți și lăudați oameni, dar venind darul lui Dumnezeu, le schimbă această așezare sufletească si ei lasă temelia cea șubredă pe care zidesc și încep a zidi casă pe temelia cea de neclintit a smereniei, spre slava lui Dumnezeu.

**446.** Cine lucrează o faptă bună sau o poruncă, acela primește îndată în sufletul lui și pe Domnul Cel ascuns între dînsele, Care a rînduit a locui împreună cu Tatăl Său întru cel ce a păzit poruncile Lui (Ioan 14, 23). „De mă iubește

cineva pe Mine, acela va păzi cuvîntul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi pe el și la el va veni și locaş la el va face". Și împărtășirea și unirea noastră nu se poate lua de la noi de vreo zidire, decît de lenevia noastră.

**447.** Cine ajunge să facă fapta bună din dragoste, fără alt scop, acela a ajuns la măsura desăvîrșirii și se numește fiu al lui Dumnezeu.

**448.** Curăția pentru Dumnezeu nu vine prin cunoștință goală, ci prin sudorile faptelor bune.

**449.** Cu cît o faptă bună se face mai cu osteneală, cu atît mai mare plată are de la Dumnezeu. Fapta bună care se face cu mai puțină osteneală, mai puțină plată are, iar care o faci mai cu greutate, cu mai multă osteneală, mai mare plată are de la Preasfîntul Dumnezeu.

Taborul a luat chipul Bisericii lui Dumnezeu, în clipa schimbării la față a Mîntuitorului nostru Iisus Hristos.

**450.** Nici îngerii nu-l silesc pe om la fapta bună și nici diavolii nu-l pot sili la cele rele.

**451.** Trebuie să știe toată lumea, că cel mai bun sfat al dracilor de-a cîștiga suflete pentru împărăția iadului, este de a-l învăța pe om să amîne fapta bună de azi pe mîine, de mîine pe poimîine, de la tinerețe la bătrînețe, pe patul morții, și așa să-i ducă pe toți în iad!

**452.** Diavolul se amestecă în toată fapta bună. Ai văzut buruiana aceea numită hamei? Ea se prinde de orice găsește în cale: de gard, de stîlp, de poartă, de copac, de par. Numai vezi că se ridică. Așa face și diavolul cu toată fapta bună. Se încolăcește în jurul ei pentru a o face zadarnică, să nu mai fie bună.

**453.** Spun Sfinții Părinți, printre care și Cuviosul Antonie cel Mare, că „împărăteasa faptelor bune este dreapta socoteală". Mulți s-au aruncat în potopul patimilor că să scape pe alții de la moarte și s-au înecat pentru că n-au avut chibzuință și dreapta socoteală în viață. Toate faptele bune trebuie făcute cu măsură și dreaptă socoteală, adică să umblăm pe calea împărătească de mijloc, după darul, firea și puterea fiecăruia, că să nu cădem într-o parte sau alta, că „extremele sunt ale diavolului" spun dumnezeieștii Părinți.

**454.** Faptele numai atunci se socotesc bune cînd vor fi unite cu dreapta credință și se vor face spre slava lui Dumnezeu (Matei 6, 1-4; Efeseni 5, 9-10; Coloseni 1, 10; 2, 23).

**455.** Nimeni nu se poate mîntui numai cu faptele sale cele bune, dacă nu va completa mila lui Dumnezeu, neajungerile și datoriile sale cele sufletești (Efeseni 2, 8-9; II Timotei 1, 9; Tit 3, 4-5). Fiecare din noi trebuie să știe că toate faptele bune se înfăptuiesc de Dumnezeu în cei credincioși, deoarece „Dumnezeu este cel ce lucrează" întru noi, atît ca să voim, precum să și săvîrșim faptele cele bune după a Lui bunăvoință (Filipeni 2, 13-15; II Corinteni 3, 5; 9, 8; Evrei 13, 20-21).

**456.** După a noastră slabă putere să ne silim a ne împărtăși noi din toate faptele bune, completînd cu smerenia și cu mila Domnului toate lipsurile noastre.

**457.** Una dintre cele mai mari fapte bune, dintre lucrările duhovnicești ale monahilor și ale creștinilor, în general, este citirea Sfintelor Scripturi, care este ca o trîmbiță ce deșteaptă și adună mintea în frica lui Dumnezeu.

**458.** Cel mai mare bine pe care pod să-l faci unui om, este acesta. Dacă vezi că s-a îmbolnăvit în casă la tine, tata sau mama sau ginerele sau nora sau fata sau băiatul sau fratele, cine a slăbit de boală și se apropie de moarte, nu se poate un bine mai mare decît să-i aduci preotul repede. Nu doctorul. Doctorul este un bolovan de pămînt ca și tine! Preotul a luat dar de la Dumnezeu. Nu ați auzit în Evanghelie? Ce veți lega voi pe pămînt, va fi legat și în ceruri și ce veți dezlega voi pe pămînt, va fi dezlegat și în ceruri!

**459.** Cînd din neputință, datorită bătrîneții, sau din altă întîmplare și nevoie, cineva este împiedicat și nu poate face faptele bune trupești, va lua iertare de la Dumnezeu, Cel ce știe pricinile care ne împiedică să le lucrăm. Faptele bune sufletești însă de nu le vom face, nu avem nici o iertare și scuză, deoarece aceste fapte bune nu sunt supuse diferitelor pricini, ca cele trupești; ci, cel care voiește, poate să le lucreze în orice fel de neputință și nevoie ar fi, căci se lucrează numai cu mintea și cu inima. De pildă, dacă cineva nu poate posti din pricina neputinței, bătrîneții sau a bolii, este bine măcar să se roage cu mintea și cu buzele și să mulțumească lui Dumnezeu pentru boală și neputința sa.

**460.** Tot lucrul bun este rar.

**461.** *Ce fapte bune ajută sfînta rugăciune și ce fapte bune se nasc din sfînta rugăciune?*

Pe rugăciune o ajută mult milostenia, deoarece „milostenia este aripă a rugăciunii" (**Scara,** cuvîntul 28). Iarăși, pe rugăciune o ajută liniștea și infrînarea, după cuvîntul ce zice: „Din sămînța sudorii postului crește spicul întregii înțelepciuni și liniștea este vîrf al desăvîrșirii celor ce se roagă". Și iarăși: „cela ce de frumusețea rugăciunii s-a atins, va fugi de mulțime că un asin sălbatic" (Ibidem). Pe rugăciune o ajută smerenia, deoarece, după Sfinții Părinți, „cela ce nu se socotește pe sine că este un păcătos, rugăciunea lui nu este primită la Dumnezeu", zice Sfîntul Isaac Sirul. Și iarăși, pe rugăciune o ajută umilința, după același sfînt Părinte care zice că „lacrimile întru rugăciune sunt semn al milei lui Dumnezeu" (**Filocalia,** vol. X, Cuvîntul 33). Sunt încă multe alte fapte bune care ajută sfînta rugăciune, dar acestea sunt cele mai importante.

Iar faptele bune care se nasc și sporesc prin rugăciune sunt de asemeni multe, precum: credința, nădejdea, mila, răbdarea, înfrînarea etc. Cea mai mare virtute care odrăslește din sfînta rugăciune este însă dumnezeiasca dragoste, după cum spun cei mai mulți Sfinți Părinți.

## FECIORIA

**462.** Fecioria nu se mărginește numai la paza trupului de împreunări, ci și la supunerea și omorîrea patimilor.

**463.** Dumnezeieştii Părinţi ai Bisericii lui Hristos - prin lumina cea dumnezeiască a minţii lor - ştiu bine că patimile sunt asemenea hameiului ş altor plante agăţătoare, care se prind şi se împletesc de orice întîlnesc în cale. Pentru aceasta, voind ei a păzi comoara cea scumpă a feciorei de blestemata mîndrie şi slavă deşartă care are obiceiul de a amesteca în toată fapta bună şi mai ales la cele mai înalte virtuţi, au pus sub cele mai grele pedepse pe acele fecioare sau feciorelnici care, din lipsa smereniei şi a cunoaşterii păcatelor lor ar cuteza să defaime pe cei căsătoriţi după legea Bisericii lui Hristos. De aceea cu hotărîre sinodală au stabilit: „Dacă cineva are feciorie sau s-ar înfrîna , abţinîndu-se de la căsătorie din scîrbă şi nu pentru binele şi sfinţenia feciorei să fie anatema" (Gangra, canonul 9).

**464.** Fecioria este un dar al lui Dumnezeu care se dă celui ce iubeşte pe Dumnezeu mai presus de orice în această lume.

**465.** Adevărata lucrare în privinţa feciorei o are cel care se sileşte să ducă jugul feciorei prin trăirea smereniei, iar nu prin lauda sau trîmbiţarea de sine.

**466.** Nimic nu ne foloseşte fecioria trupului, dacă nu o vom avea şi pe cea a sufletului şi a minţii.

**467.** Mare nebunie este cînd cineva s-ar mîndri cu fecioria sa cea din afară, a trupului, şi nu s-ar îngriji cu mare atenţie de fecioria cea tainică si gingaşă a sufletului şi a minţii. Aşadar, cel ce se păzeşte pe sine şi priveghează asupra sa, trebuie să privegheze şi asupra celor din afară şi asupra patimii celor ascunse şi nevăzute ale omului celui dinăuntru.

**468.** Dacă cineva se îngrijeşte şi păzeşte numai fecioria cea din afară şi nu poartă de grijă şi de cea a sufletului şi a minţii, unul ca acela - după cuvintul Domnului - curăţă numai partea cea din afară a blidului şi a paharului său, fără a spăla de necurăţie şi partea dinăuntru. De aceea, în ziua morţii şi a Judecării de Apoi, va fi mustrat asemenea cu fariseii şi cu cărturarii care ţineau numai la curăţenia cea din afară, iar înăuntru erau plini de nedreptate, de răpire şi lăcomie. (Matei 23, 25-31).

**469.** Ce poate fi mai greu ca jugul feciorei şi mai ales în vremea de acum, cînd ne-am abătut cu toţii de la cele bune şi am părăsit aspra petrecere smerenia, înfrînarea şi rugăciunea cea din inimă către Dumnezeu, singurele care ne pot ajuta să purtăm acest jug greu al curăţiei trupeşti şi sufleteşti?

**470.** Nu vedeţi cum nevăzutele puteri ale răului năvălesc totdeauna prin tot felul de gînduri spre a tulbura mintea şi inima noastră şi, mai ales, la cei tineri şi sănătoşi, aprind văpaia poftelor celor fireşti în toată vremea? De nu ar fi mila Mîntuitorului şi acoperămîntul rugăciunilor Preasfintei Maicii Sale, cine ar putea să stea împotriva acestui război nevăzut şi aprig, pe care dracii il aprind spre a strica făgăduinţa noastră?

**471.** Dacă cei feciorelnici şi fecioarele se vor sili cu toată puterea să se păzească întru curăţie trupească şi sufletească, ei încep să se asemene îngerilor lui Dumnezeu.

**472.** Bărbatul sau femeia, dacă au fost căsătoriți după lege, de vor veni la viața monahicească, se numără cu ceata celor feciorelnici. Iar cei ce au feciorie dar nu au smerenie, sunt necurați în fața lui Dumnezeu, după mărturia dumnezeieștii Scripturi, care zice: „Necurat este înaintea Domnului tot cel cu inima inaltă" (Pilde 16, 5).

Și dracii sunt feciorelnici, căci nici nu se mărită, nici nu se însoară, dar fiindcă nu au smerenie, tot draci necurați sunt.

**FEMEIA**

**473.** Dumnezeu face pe om androgen, adică bărbat și femeie. Dar intelepciunea cea fără margini a Lui, Care pe toate le-a făcut mai presus decît mintea omenească, n-a înzestrat pe femeie cu însușirile bărbatului, dar nici pe barbat cu însușirile femeii, numai cînd se întîlnesc amîndoi să formeze omul. Și l-a făcut Dumnezeu bărbat și femeie. Nu spune așa la Facere?

Și dumnezeiescul Ioan Gură de Aur zice: „Iată de ce-a zis înțelepciunea cea nemarginită: Nu-i bine să fie omul singur. Să-i facem ajutătoare asemenea lui". Da, femeia este egală cu bărbatul, dar numai după fire, nu după dregătorie. Cînd a adus-o pe femeie la Adam i-a zis: „Cum se cheamă asta?" „Femeie. Aceasta-i os din oasele mele și carne din carnea mea; ea se va numi femeie, pentru că este luată din bărbatul sau".

Aici este egală femeia cu bărbatul, că-i os și carne din bărbat, luată din coasta lui, dar nu după dregătorie. Că Dumnezeu a pedepsit-o pe Eva imediat, că ea întins mîna întîi. Și primul canon i-a spus: „De ce-ai făcut asta? Pentru că ai întins mîna și ai mîncat, înmulțind, voi înmulți durerile tale și intru dureri vei naște fii". Și a doua pedeapsă: „întoarcerea ta către bărbatul tău si el te va stăpîni".

**474.** Femeia să asculte de bărbat toată viața ei. De aceea și marele Apostol Pavel spune: Femei, supuneți-vă bărbaților voștri, ca întru Domnul. Și auzi. "Femeie, supune-te capului tău!". Că bărbatul este cap al femeii, precum si Hristos este cap bărbatului.

Ai văzut vreodată vreo femeie cu două capete? Nu se poate. Bărbatul este cap și femeia este trup. De aceea zice: Femeia trupul său nu-l stăpînește, ci bărbatul. Iar acea nebună care caută după alt bărbat, se poate gîndi că poate să aibă două capete? Nu. Unul ți-a dat Dumnezeu prin Cununie. Și cu două capete nu vei fi în veac.

**475.** Cît ar fi femeia de învățată, trebuie să fie supusă bărbatului. Că bărbatul este cap al femeii și Hristos cap al bărbatului. In ordinea asta este ierarhia în familie.

Iată cum este: Pe femeie a lăsat-o Dumnezeu ajutătoare omului. De aceea Sfîntul Ioan Gură de Aur: „femeia este liman al bărbatului". Bărbatul, săracul, vine amărît cu cele mai mari greutăți în societate, conduce oști, războaiele; este mare răspunzător la întreprinderi de stat, în guvern, vine obosit. Dar femeia

trebuie să fie liman. Să știe să-l întîmpine totdeauna cu un cuvînt bun, cu blîndețe, să-i pregătească mîncarea, să-i facă haine, să-l pornească, să-l primească cînd vine de undeva. Intotdeauna ea trebuie să fie aceea care să odihnească pe bărbat, pentru că-i ajutătoarea lui.

Dar cea mai mare misiune pe care o are femeia în familie, nu-i asta: numai să-i facă mîncare bărbatului și îmbrăcăminte. Cea mai mare misiune pe care o are femeia în familie, rolul ei este să fie mamă de copii! Să ferească Dumnezeu pe femeia aceea care vrea să înlăture durerea nașterii! Pentru că primul canon pentru că a greșit, ăsta a fost: Intru dureri vei naște fii. Sfîntul Ioan Gură de Aur zice: „dacă fugi de durerea nașterii, de durerea veșnică vei da!", de durerea cea din iad. Dumnezeu a pus cu măsură dulceața împreunării cu durerea nașterii. Și tu, dacă fugi de la durere spre plăcere, vei cădea în durerea veșnică". Așa citim în cartea **Impărțirea de grîu,** „Cuvînt pentru mireni", unde arată cum să fie mireasa și mirele la căsătorie.

Nu fugi de la durere spre plăcere, adică numai să trăiești cu soțul, dar să nu faci copii, că în durerea cea veșnică te duci. Că dacă fugi de la durere spre plăcere, vei cădea în mîinile și în brațele cele veșnice ale iadului, că nu vrei durerea care ți-a rînduit-o Dumnezeu, ci vrei să trăiești în plăcere și să omori copiii.

Să ferească Dumnezeu! Mai bine nu se năștea femeia aceea care își omoară copiii. Pentru că este păcat împotriva Duhului Sfînt. Apoi unde trebuia să găsească Dumnezeu copilului mai bun sălaș ca în pîntecele maicii lui? Și de acolo îl scoți și îl dai la cîini și îl omori? Care balauroaică - spune Sfîntul Efrem Sirul -, care leoaică, care ursoaică și-ar omorî vreodată puiul său? Și tu, ființă rațională și cuvîntătoare faci mai rău decît animalele cele sălbatice, cînd ai ajuns să-ți omori copiii.

Ferească Dumnezeu! Toate păcatele sunt grele, dar acesta este mai greu decît toate. De aceea, Sfinții Părinți îl pedepsesc așa de greu.

Apostolul Pavel, gura lui Hristos, vasul alegerii, spune așa, cînd vorbește de femeie: „și ea se va mîntui prin naștere de fii" (I Timotei 2, 15). Iar dumnezeiescul Gură de Aur, care merge în urmă cu tîlcuirea la Sfîntul Apostol Pavel, zice: „Femeia cînd a murit născînd, moare pe altarul jertfei". Este martiră! Tocmai de aceea Biserica pregătește femeia pentru moarte înainte de naștere. Poate să fie oprită 30 de ani de la împărtășanie, dacă este gravidă nu mai ai voie să o oprești. O spovedești și o împărtășești în fața morții; că la cele tinere, mai cu seamă, durerea nașterii este ca în iad. N-ați auzit ce spune în Psaltire: Acolo (în iad) sunt dureri ca ale aceleia ce naște.

Sunt o seamă care mor în durerile nașterii. De aceea Biserica, prin dumnezeieștii Părinți, luminată de Duhul Sfînt, spune: „Femeia care este gravidă, este dezlegată și pregătită de moarte", că multe se întîmplă să moară; de aceea, nu o oprești de la împărtășire. Iar dacă se întîmplă și moare, ea își pune viata pentru copil, ea este martiră, că așa ne-a învățat apostolul. Pentru durerile acelea Dumnezeu îi iartă toate păcatele și este ca o muceniță, ca o martiră.

Vine deunăzi una la mine și-mi zice: „Părinte, am insuficiențe psihice și mi-a spus doctorul ca n-am voie să nasc; să-mi dai voie să fac avort". „Fugi de-aici criminalo!Ai venit să mă conduci tu pe mine,să înveți pe popa carte?Să mori de-o mie de ori,să te faci martiră,numai să te spovedești și să te împărtășești. Cine ți-a spus o nebunie ca aceasta? De unde vii tu? Să-ți dau voie eu să faci crimă?".

Ei, așa a fost vorba, că dacă moare femeia născînd, moare la datoria ei cea mai sfîntă de pe pămînt, să fie mamă de copii. Dar nu numai să-i nască, că si fiarele nasc; trebuie să-i crească în frica și certarea Domnului. Și la această osteneală trebuie să ia parte și bărbatul, nu numai femeia, că amîndoi l-au făcut pe copil. Că dacă nu-i crește în frica și certarea Domnului, îi vai și amar de cîte greutăți întîmpină în viață! Se fac niște fiare, nu copii.

**476.** In biserică i-a spus Apostolul femeii să tacă. In societate ea poate ocupa servicii ca și bărbatul. De exemplu: Dacă acum s-ar face un întuneric beznă, fără nici o lumînare, fără nici o lampă sau bec. In timpul ăsta o mînă binefăcătoare vine și pune o lumînare aici în mijlocul nostru. Toți s-ar bucura că a apărut o zare de lumină. Dar lumînarea asta care stă aici, pusă în slujba tuturor, vorbește? Nu vorbește! Tace, dar face două lucruri în folosul tuturor. Ea se jertfește și luminează.

Folosindu-ne și pe noi și dînd lumină la atîția, ea se jertfește și începe a se topi, încet, încet și se topește pînă ajunge la sfeșnic. Două lucruri face tăcînd - zice Sfîntul Ioan Gură de Aur -, tace luminînd și se jertfește tacînd. Acesta este rolul femeii în societate.

**477.** O femeie la locul ei de muncă, unde a rînduit-o Dumnezeu, dacă este curată, dacă este credincioasă, dacă este corectă, dacă este harnică, dacă este pricepută la toate, în toate problemele dacă este prezentă, ea n-are nevoie să predice,că viața ei predică.

Aici se împlinește ce-a spus Talasie Libianul: „Taci tu, să vorbească lucrurile tale"!, sau „Mustră și ceartă pe cei de-aproape de tine, prin puterea lucrării, nu prin multa vorbire!"

In felul acesta ea este o lumină în sfeșnic în societate și pentru toți care o și o aud și o înțeleg, pentru că este corectă în toate problemele. Așa și ia în societate, este o lumină în sfeșnicul societății, dacă la locul ei de muncă are toate însușirile de care am spus mai sus.

**478.** Ce *trebuie să facă o mamă însărcinată dacă soțul o silește la avort?Dar dacă e greu bolnavă și are mulți copii?*

Sfîntul Apostol Pavel zice așa: „Femei, supuneți-vă bărbaților voștri, precum se cuvine, întru Domnul" (Coloseni 3, 18). Aici trebuie să înțelegem că nu întru toate se cuvine femeii să se supună bărbatului, ci numai la cele ce se cuvin în Domnul. Poate bărbatul să o îndemne și la lucruri de fărădelege, la furat, la beție, la ură la ceartă, la desfrînare, la ucidere, la secte, la necredință etc. La acestea nu se cuvine a se supune bărbatului, măcar și moarte de ar răbda de la el. Că nu se cade a iubi și asculta pe bărbat mai mult decît legea lui Dumnezeu.

**479.** Femeile nu pot intra în biserică timp de şapte zile în vremea necurăţiei lor. Iar de le va ajunge această neputinţă în timp ce se află în biserică şi nu vor ieşi repede afară, se canonisesc. Nu mai zic de se vor împărtăşi cu Sfintele Taine în acea vreme, căci nu cred să ajungă vreuna din femei la atîta nebunie şi nesimţire ca să îndrăznească la o fărădelege ca aceasta.

**480.** *Poate să cînte femeia în biserică? Unul cîntă Apostolul, altul citeşte, altul vine la strană să cînte în cor. Este bine sau nu?*

Apostolul Pavel, gura lui Hristos, spune: „Iar femeia în biserică să tacă!".

Dacă este cor mixt de bărbaţi şi de femei şi preotul ţi-a dat voie să cînţi, cîntă, că lauzi pe Dumnezeu. Iar celelalte care n-au blagoslovenie să cînte, să stea să asculte, că aşa este lăsat femeii în biserică, să asculte, nu să predice.

Aşa este bine să fie corul. Intr-o parte să cînte bărbaţii şi într-altă parte să cînte femeile răspunsurile. Dar dacă sunt coruri mixte să le conducă un preot sau dascăl, cineva trebuie să le conducă, pentru că nu toţi ştiu să execute cîntări în biserică. Şi dacă este cu blagoslovenia preotului, este bine, pentru că s-a aprobat de Sfîntul Sinod în biserică muzica omofonică.

## FRICA DE DUMNEZEU

**481**. Omul care se teme de Dumnezeu este mai presus decît toţi înţelepţii veacului.

**482.** Scriptura ne spune că roadele fricii de Dumnezeu sunt: „începerea înţelepciunii" (Pilde 1, 7; 9, 10); „adăugire de zile" (Pilde 10, 28); „izvor de viaţă" (Pilde 14, 27); „ferirea de rău" (Pilde 8, 13); „cinstirea de Dumnezeu" (Psalmul 5, 7); slujirea lui Dumnezeu, după cuvîntul psalmistului: „Slujiţi Domnului cu frică şi vă bucuraţi Lui cu cutremur" (Psalmul 2, 11; Evrei 12, 28).

**483.** Frica Domnului ne ajută să lucrăm la mîntuirea noastră, după mărturia Sfîntului Apostol Pavel, care îndeamnă pe filipeni, zicîndu-le: „Cu frică şi cu cutremur lucraţi la mîntuirea voastră" (Filipeni 2, 12),

Frica Domnului aduce omului de la El tot binele (Deuteronom 6, 24; 8, 6).

Frica Domnului ne ajută la dobîndirea curăţeniei şi a sfinţeniei, după învăţătura Sfîntului Apostol Pavel care zice: „Avînd, deci, aceste făgăduinţe, iubiţilor, să ne curăţim pe noi de toată întinăciunea trupului şi a duhului, făcînd sfinţenie întru frica lui Dumnezeu" (II Corinteni 7, 1).

Frica Domnului ne ajută să judecăm cu dreptate (II Paralipomena 20, 6-7).

Frica Domnului ajută celor ce cîrmuiesc cu dreptate (Ieşire 18, 29; II Regi 23, 3).

Frica Domnului ne face plăcuţi Lui, după cuvîntul: „In orice neam, cel ce se teme de Domnul şi face dreptate, este primit la El" (Faptele Apostolilor 10, 35).

Frica Domnului ne facem să fim iubiţi de Dumnezeu şi să luăm de la El nenumărate bunătăţi, după cele scrise: „Cît este de mare mulţimea bunătăţilor Tale, Doamne, pe care ai gătit-o celor ce se tem de Tine" (Psalmul 30, 19).

Frica Domnului ne ajută să cîştigăm mila lui Dumnezeu, după mărturia Sfintei Scripturi: „Că după înălţimea cerului de la pămînt, a întărit Domnul mila Sa spre cei ce se tem de El" (Psalmul 102, 11, 17).

Frica Domnului ne ajută să fim auziţi de Dumnezeu în rugăciunile şi necazurile noastre: „Voia celor ce se tem de El va face şi rugăciunea lor va auzi si-i va mîntui" (Psalmul 144, 19). „A întărit Domnul mila Sa spre cei ce se tem El" (Psalmul 102, 11, 17).

Frica Domnului ne face vrednici de binecuvîntarea lui Dumnezeu Deuteronom 5, 29; 6, 24; Psalmul 24, 12-14).

Frica Domnului ne apără de frica oamenilor, după cuvîntul psalmistului: "Nu mă voi teme de rele că Tu cu mine eşti" (Psalmul 22, 4).

Si iarăşi: „De frica voastră nu ne vom teme, nici ne vom tulbura, căci cu noi este Dumnezeu" (Isaia 12, 2).

Şi iarăşi: „Să nu te temi de faţa lor, că Eu cu tine sunt să te scot, zice Domnul" (Ieremia 1, 8; Iezechiel 2, 6). Iar Mîntuitorul, întărind, spune: „Să nu vă temeti de cei ce ucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă; ci să vă temeţi mai vîrtos de cel ce poate să piardă şi sufletul şi trupul în gheenă" (Matei 10, 28; Luca 12, 4-5).

**484.** Sfîntul Isaac Sirul spune că „frica de Dumnezeu este temelia călătoriei omului spre cer". Sfîntul Nicodim Aghioritul spune că „frica de Dumnezeu este izvor, maică şi rădăcină a priceperii şi a toată fapta bună" **(Paza celor cinci** simturi, Cap. 11). Iar Sfîntul Grigorie Teologul arată că frica de Dumnezeu ajută la păzirea poruncilor şi la curăţia trupului, zicînd: „Unde este frică, acolo este şi păzire ; iar unde este păzire de porunci, acolo este şi curăţirea trupului". Altă roadă a fricii de Dumnezeu este şi aceea că omul ajuns prin darul lui Dumnezeu la ea nu se mai teme de nimic.Acest lucru îl spune Sfîntul Ioan Scărarul: „Cine a ajuns sluga Domnului, acela se teme numai de Stăpînul său. Iar cine n-are frică de Dumnezeu, acela se teme şi de umbra sa" **(Scara,** Cuvîntul 21).

**485.** Cu cît se nevoieşte cineva spre bine şi cu cît creşte în el frica de Dumnezeu, cu atît omul începe să cunoască şi cele mai mici greşeli ale sale, pe care niciodată nu le luase în seamă pînă atunci, fiindcă se afla întru intunericul neştiinţei.

**486.** După mărturia Sfîntului Petru Damaschin, frica de Dumnezeu este indoită şi anume: „Este o frică de Dumnezeu care se zice şi începătoare şi una desavirsită, care se naşte din cea începătoare" **(Filocalia,** vol. 5).

**487.** Toată fapta bună se începe de la frica lui Dumnezeu şi se termină in dragostea de Dumnezeu, care este legătura desăvîrşirii şi treapta cea mai de sus a tuturor faptelor bune, căci mai mare decît toate este dragostea. Dar, ca să ajungă cineva la dragostea de Dumnezeu, negreşit trebuie să aibă mai întîi frica Dumnezeu. Că de aici porneşte toată fapta bună: din a se teme omul de Domnul.

**488.** Fraţii mei, omul care are frică de Dumnezeu nu trebuie să-l păzească nimeni să nu fure, sau să nu fie curvar, sau beţiv, sau hoţ, sau să nu facă rău.

Cel ce are frica lui Dumnezeu și ziua și noaptea pururea veghează asupra lui: să nu gîndesc ceva rău asupra omului, să nu vorbesc ceva rău că-i păcat, să nu fac ceva rău că-i păcat! Cine are frica lui Dumnezeu, acela se face santinela întregii înțelepciuni, își păzește sufletul și mintea sa de gînduri rele, limba sa de cuvinte rele și toată așezarea sa de a lucra împotriva lui Dumnezeu.

**489.** Frica lui Dumnezeu este prima piedică a păcatului, care împiedică păcatul să nu intre în sufletul nostru.

**490.** Un creștin era obișnuit să fure. Odată, pe vremea secerișului, văzînd pe cîmp o mulțime de clăi de grîu, a hotărît în mintea sa să fure. Venind acasă, a pregătit căruța și caii și, luînd cu el pe fiica sa de cinci ani, la miezul nopții a plecat la furat. După ce s-a uitat în toate părțile ca să nu-l vadă cineva, a luat cîțiva snopi de grîu dintr-o claie și i-a dus la căruță. Atunci copila, fiind pornită de puterea lui Dumnezeu, a zis către tatăl ei: „Tată, ai uitat ceva. Poate era bine să privești și în sus, că în celelalte părți am văzut că te-ai uitat". Atunci el, cugetînd adînc la cuvîntul fetiței și aducîndu-și aminte de Dumnezeu Care vede toate, a dus snopii de grîu la locul lor, a luat căruța și s-a întors fără nimic acasă. Apoi a spus femeii sale: „In noaptea aceasta Dumnezeu mi-a vorbit prin gura acestei copile niște cuvinte care m-au întors la pocăință. De acum nu voi mai fura niciodată în viața mea".

**491.** Imi aduc aminte de un filosof, care a venit la Socrate. Și acela avea o femeie foarte talentată. Și a început să spună: „Domnule, am o femeie așa de frumoasă!". Celălalt era la o masă cu un creion în mînă și hîrtie și a tras un zero. „Femeia mea e de neam mare; taică-său a fost ministru". Celălalt a mai tras un zero. „Femeia mea îi sănătoasă ca oul, n-a fost bolnavă și nu-i bolnavă". Acela a mai tras un zero. „Femeia mea știe să lucreze lucruri de menaj, să facă prăjituri la tot neamul, bucate la mese mari". Acela a mai tras un zero. „Femeia mea știe să coase broderii artistice, coase flori, împletește, face flanele. Uite cîte talente are femeia mea!" Acela a mai tras un zero.

La urmă a adăugat: „femeia mea are frica lui Dumnezeu și este credincioasă!". Acela a pus un unu înainte, pusese șase zerouri. Unu urmat de șase zerouri face un milion. Și a spus: „Ia, acuma i-am dat valoare femeii tale. Nu cînd ai spus că-i frumoasă și învățată și sănătoasă și știe multe să facă. Pentru că dacă îi lipsea frica lui Dumnezeu, toate erau la dînsa egal cu zero, nule, nimic!".

Așa se întîmplă și cu bărbatul, ca și cu femeia aceea și cu orice om. Poate să aibă toate talentele, poate să știe toate meseriile din lume, poate să cunoască toate științele lumii, dacă îi lipsește frica lui Dumnezeu, îi lipsește școala înțelepciunii și omul acela nu-i bun de nimic.

**492.** Să ne aducem aminte de Noe care, primind poruncă să facă o corabie, temîndu-se de Dumnezeu, a făcut-o. După Noe, Patriarhul Avraam a arătat atîta frică de Dumnezeu încît s-a sîrguit să aducă jertfă lui Dumnezeu pe unul născut fiul său, Isaac, pe care însuși Dumnezeu îl mărturisește a fi cu adevărat om temător de Dumnezeu și îi zice prin îngerul Său: „Avraame,

Avraame... acum am cunoscut că te temi tu de Dumnezeu și nu ți s-a făcut milă de fiul tău pentru Mine" (Facere 22, 11-12). Apoi, nepotul său, Patriarhul Iosif cel preafrumos și minunat, avînd frica lui Dumnezeu, n-a ascultat de viclenia femeii spre a face păcat cu ea, ci a zis: „Cum voi face acest cuvînt al tău să păcătuiesc înaintea lui Dumnezeu?" (Facerea 39, 9).

493. Cînd omul a uitat de frica lui Dumnezeu începe să-i aducă diavolul tot felul de gînduri prin imaginație.

494. Auzi pe unul că are două doctorate, două licențe. Dar auzi că-i prea curvar, un ateu, un om necredincios, un om fără judecată, fără milă de săraci, fără dragoste de aproapele lui, care dă cu piciorul în toată fapta bună si in credința cea dreaptă. Ce-i folosește lui știința cea din afară, dacă n-are frica lui Dumnezeu? Mai bine nu se năștea unul ca acesta, care nu cunoaște pe Ziditorul său și nu se teme de el în toată vremea, ca să se ferească de rău si să facă binele.

De aceea vă spun: îi bine ca omul să învețe carte multă, să fie și inginer, să fie si doctor, să fie și profesor și profesor universitar; să fie și militar, să fie și general, ce-a rînduit Dumnezeu pentru fiecare. Dar în toate treptele lui să nu uite frica de Dumnezeu. Că dacă a uitat de Dumnezeu, mai bine nu mai venea in lumea aceasta și mai bine nu se năștea să vadă atîta bunătate a lui Dumnezeu. Cum ne-a dat El nouă viața, mintea, aerul, lumina, căldura, ploile la vreme, hrană belșug, sănătate, vedere, auz, înțelepciune și, după atîtea binefaceri ale lui Dumnezeu, să închidă ochii ca paserile cele de noapte, care nu văd decît numai la întuneric și să nu vadă pe Dumnezeu, Care este lumina cea neapropiată si locuiește în lumina cea neapropiată.

De aceea, am început să vă spun: ferice de omul care se teme de Dumnezeu, că acela este adevărat om înțelept și acela va avea fericire și în veacul de acum și în veacul cel viitor.

Cine se teme de Dumnezeu, nu-i place să ia avutul altuia. Cine se teme de Dumnezeu, nu se duce la femeia altuia. Cine se teme de Dumnezeu, și cu sotia sa trăiește în curăție, după rînduiala Bisericii.

Cine se teme de Dumnezeu, nu face avorturi, nu-i bețiv, nu-i tutungiu, nu-i bătăuș, nu-i rîvnitor de avere străină, nu-i nesupus, ascultă de stăpînirea statului, cinstește stăpînirea, după Apostolul Pavel: El dă celui cu cinstea, cinste; celui cu dajdia, dajdie; celui cu frica, frică; și nimănui cu nimic nu-i rămîne dator, decît să iubească pe Dumnezeu și pe aproapele.

Cine se teme de Dumnezeu, nu doarme în timpul Sfintei Liturghii, acasă, duminica. Cine se teme de Dumnezeu, nu lasă copiii să crească în fărădelegi, ci ii ceartă și-i îndreaptă, îi învață să se închine lui Dumnezeu, să postească, să meargă la biserică și să ducă viață curată în familie. Cine se teme de Dumnezeu, nu pierde vremea în deșert. Ori lucreză, ori se roagă lui Dumnezeu, ori citește Sfintele Scripturi, ori cugetă la Judecata viitoare, la moarte, la răsplată, la fericirea raiului și la iad.

Cine se teme de Dumnezeu, iubește pe tot omul și ajută pe tot omul cu multă dragoste, cînd este în necazuri. Cine se teme de Dumnezeu, nu cruță averea să o dea la săraci. Cine se teme de Dumnezeu, are mare frică, nu numai să nu greșească cu lucrul sau cu cuvîntul, lui Dumnezeu, ci și cu gîndul. Dar de ce? Știe ce zice Duhul Sfînt: că Dumnezeu pe cele mai înainte gîndite ale noastre le-a văzut și le vede.

**495.** Ferice de omul care se teme de Dumnezeu, că acela este adevărat om înțelept și acela va avea fericire și în veacul de acum și în veacul cel viitor.

**FUGA ÎN EGIPT**

**496.** S-a dus Mîntuitorul în Egipt pentru două pricini: prima, ca să împlinească proorocia lui Osea: Din Egipt am chemat pe Fiul Meu (Osea 11,1; Matei 2, 15), precum trebuia să plinească la vreme și proorocia despre răstignire, hrănirea cu otet, trestia și toate celelalte.

Dar și pentru altă pricină s-a făcut aceasta: In secolele II-IV după Hristos au ieșit niște erezii numite gnostice: montaniștii, arienii și altele. Și o seamă din ei au nălucit că Hristos S-a născut nu după fire, ci după nălucire. Deci, dacă nu S-ar fi ascuns Hristos, acești eretici ar fi nălucit că El nu ar fi fost și om după trup, ci numai Dumnezeu, care după nălucire S-a întrupat.

Dar dacă a fugit de sabia lui Irod, El a fugit ca om, ca să arate că poartă și fire omenească și că sabia l-ar fi tăiat. Deci a făcut aceasta ca să se folosească Biserica mai tîrziu. A fugit deci ca să împlinească proorocia care spune că din Egipt am chemat pe Fiul Meu și ca să arate că purta trup și S-a ferit cu firea Sa omenească de sabia lui Irod.

**FUMATUL**

**497.** Dacă știa Dumnezeu că omul trebuie să fumeze, îi făcea un hogeag în vîrful capului ca să iasă fumul.

Și iaca, nu i-a făcut hogeag, că n-are nevoie să fumeze. Nu l-a făcut pentru fumat. L-a făcut ca gura și limba lui să slăvească pe Dumnezeu, nu să se umple de fum și de putoare.

**498.** *Este păcat să fumezi?*

N-am găsit scris în Sfînta Evanghelie „să nu fumezi", dar am găsit scris să nu judeci! Fumatul însă este un păcat.

**499.** Vine unul la mine, nu se lăsa de un păcat și încă era om bătrîn, și-mi zice:

- Părinte, să-mi dai canon aspru, că nu mă pot lăsa de fumat.
- Moșule, lasă țigara, că te duci în fundul iadului!
- Părinte, m-am obișnuit și n-o pot lăsa.
- Moșule, ești bătrîn și nu știi cînd vine moartea!
- Vreau să scap de ea, dar nu știu cum!
- Dacă nu te poți lăsa de păcat, cum ai să rabzi focul iadului?

- Mi-e frică de iad, dar de fumat nu mă pot lăsa!

Aveam un sfeșnic cu o lumînare mai groasă și-i zic:

- Ia vino încoace! Ia ține degetul la lumînare!

- Valeu! Nu pot!

- Ține-l acolo!

Și-i iau mîna și i-o țin eu.

- Nu pot, Părinte, mă arde!

- Ține-o acolo, frate! Cînd ți-o veni dracul cu pofta, pune o lumînare și mîna. Vrei să te duci în iad? Acolo nu-i lumînare. Cuptoare cu foc, de miliarde de ori mai tari ca ăsta. Pune mîna în foc și vezi! Stai pînă ce arde, pînă ce-o curge sîngele, pînă ce-or cădea ciolanele! Să vezi, mai vine pofta?

- Bine zici, Părinte, așa am să fac! De-acum nu-mi mai trebuie să pun tigara în gură cîte zile voi avea.

- Și dacă te mai robește vreo patimă să ții mîna în foc și să n-o iei de acolo pana nu-ti vei aduce aminte de focul iadului.Și acesta ți-i canon să zici:„Doamne Iisuse ..." și să pui mîna la foc. Să vedem, o să-ți mai trebuiască spurcăciuni?

Ehee, păi, dacă uităm de focul acesta, de cel veșnic nu scăpăm!

**FURTUL**

**500.** Să nu furați de la nimeni; să nu furați nici de la Stat, nici de la alții, că nu vă îmbogățiți cu furatul, ci mai tare sărăciți.

501. Era un cuvînt al cuiva: „Muncești cu dreptate, și-ți ia dracul jumătate". Dar când mai și furi? Nu, nu fura, că nu te îmbogățești; mare foc bagi în casă la tine dacă ai luat un bun al Bisericii,sau dacă ai luat un ban al cuiva,sau ostenelile cuiva.Și dacă vei aduce milostenie din aceste daruri, cîine împuțit aduci lui Dumnezeu. Deci, să lucrezi cu cinste, cu dreptate, cu sfințenie, să muncești cu toată dragostea acolo unde te-a pus Statul, sau unde te-a pus dregătoria sau institutia care te adăpostește. Să muncești, dar să ai și pe Dumnezeu în minte.

**GRĂIREA ÎN DEȘERT**

**502.** De multe ori pierdem toată osteneala noastră și toată fapta bună, dacă nu păzim două lucruri: mintea și limba. Că tot păcatul se începe de la minte, de la gînd și toată fapta rea se exprimă întîi prin limbă. Zice Mîntuitorul că din prisosința inimii grăiește gura. Și Solomon zice: Mai bine este a cădea de la loc înalt, decît a cădea prin limbă. Ferească Dumnezeu! De aceea trebuie mare băgare de seamă.

Limba este organ cu care lăudăm pe Dumnezeu, la fel și mintea. Dar vrăjmașul le ia pe amîndouă aceste organe: mintea o întunecă cu gînduri rele și limba cu cuvinte rele. Și atunci omul devine unealta vrăjmașului, că și gîndurile lui sunt spurcate, și limba și cuvintele lui. Trebuie mare băgare de seamă.

**503.** Cuvintele noastre sunt sămînță de scai. După cum nu poți aduna sămînța înapoi, după ce-ai semănat-o - la vreun an de zile, după ce s-a umplut

cîmpia de scai -, aşa nu putem să adunăm răutatea şi păcatul pe care le-am semănat noi prin limbă. De aceea trebuie mare pază a limbii. Ai văzut ce spune Solomon: Cine nu păzeşte gura şi limba sa, nu se poate mîntui.

**504.** Dumnezeu nu ne-a făcut să fim muţi. Ne-a dat limbă să vorbim. Dar ceea ce vorbim, să fie spre slava lui Dumnezeu şi ceea ce este de trebuinţă. Deci, cînd vedem că începem a vorbi de rău pe altul, să stăm pe loc, că semănăm scai, şi îl duce vîntul în mai multe inimi. Să băgăm de seamă!

## HARUL LUI DUMNEZEU, HARUL MÎNTUIRII

**505.** *Cum putem cîştiga harul lui Dumnezeu?*

Harul lui Dumnezeu îl primim de la Botez şi îl păstrăm în noi prin Sfintele Taine şi prin toate faptele bune. Adică prin post, rugăciune, spovedanie, împărtăşanie, citirea cărţilor sfinte, priveghere, milostenie, smerenie, naşterea şi creşterea copiilor în frica lui Dumnezeu şi toate celelalte.

**506.** Harul vine, dar nu-i spărgător de uşi. Dumnezeu nu forţează uşa nimănui ca să intre. Ai auzit ce spune la Apocalipsă? Iată, stau la uşă şi bat. De va auzi cineva glasul Meu şi va deschide, Eu şi Tatăl vom veni la el şi lăcaş la el vom face ...

Harul numai atunci vine, cînd îi deschidem noi uşa inimii. El bate la uşă şi dacă suntem împietriţi şi nu ne silim să facem voia Domnului, harul nu vine cu sila. Pentru că Dumnezeu i-a dat omului voie de sine stăpînitoare să primească harul sau nu. Harul nu vine cu sila la noi. Nu!

**507.** In Vechiul şi Noul Testament, harul Sfîntului Duh a fost făgăduit tuturor celor ce vor crede în Iisus Hristos (Isaia 44, 3; 59, 21; Iezechiel 36, 27; Faptele Apostolilor 2, 17-18). Dar harul Preasfîntului Duh s-a dat cu deosebire Sfinţilor Apostoli (Ioan 20, 22; Faptele Apostolilor 1, 8; 2, 4; 4, 31; 6, 3; 13, 2). Păgînii, necredincioşii şi apostaţii nu au harul Preasfîntului Duh (Iuda 19-20; I Corinteni 2, 14). In vremea de apoi „mulţi înşelători şi hristoşi mincinoşi" se vor arăta cu viclenie că au harul Sfîntului Duh şi vor face semne mari şi minuni false cu puterea satanei, spre a înşela pe mulţi precum a zis Domnul (Matei 24, 24; Marcu 13, 22; II Tesaloniceni 2, 9; Apocalipsă 13, 13-14). Aceşti înşelători vor face minuni false cu puterea satanei spre a înşela pe cei aleşi şi a-i îndepărta de la dreapta credinţă (Deuteronom 13, 1, 8; Apocalipsă 19, 20). Vrăjitorii, proorocii mincinoşi, ereticii, înşelătorii şi făcătorii de minuni false sunt urîciune înaintea lui Dumnezeu (Levitic 20, 27; Deuteronom 18,10-12). Dumnezeu nu ascultă pe cei ce fac minuni false (Levitic 11, 31; 20, 6; Deuteronom 13, 3). Creştinii care cad în păcate grele „întristează pe Duhul Sfînt" (Efeseni 4, 30). Totuşi nu pierd harul mîntuirii. Dacă se vor întoarce din toată inima la spovedanie şi la lucrarea faptelor bune, iarăşi dobîndesc harul Preasfîntului Duh (Faptele Apostolilor 2, 38). Ereticii şi sectarii nu au harul Preasfîntului Duh, fiindcă primul păcat împotriva Sfîntului Duh, săvîrşit de ei este „răutatea neîncrederii adevărului dovedit şi arătat, al dreptei credinţe în Hristos" **(Invăţătură de credinţă Ortodoxă).**

IADUL

508. Ce este iadul? Să știți că iadul este împărăția morții; iadul este locul acela unde se chinuiesc, după dreptatea lui Dumnezeu, dracii și toți care au mâniat pe Dumnezeu și au făcut voile lor în această lume.

509. Iadul este împărăția dracilor, a cărui poartă este deznădejdea, curte sunt legăturile; ferestre, întunericul; masă, reaua împuțiciune și putoare; mîncare este foamea, băutură este setea, ceasornic este plînsul, așternut este văpaia, orînduială este tulburarea cea fără rînduială a prăpastiei acelea groaznice.

**510.** Cînd este omul în păcat de moarte și este călduț, știți unde este cu sufletul? In iad. E mai jos decît toate dobitoacele cîmpului, decît toate păsările cerului decît toată zidirea. El se află atunci cu sufletul în iad. Dar prin pocăință adevărată și prin darul Sfîntului Duh, care dezleagă prin mîna duhovnicului păcatele se ridică din iad în rai, se ridică din moarte în viață, și din om păcătos ce era,asemenea cu dracii, se face asemenea cu îngerii. Și nu numai cu îngerii, ci si asemenea cu Dumnezeu, pe cît este cu putință. Căci auzi ce zice proorocul: "Eu am zis: Dumnezei sunteți și fii ai Celui Preaînalt toți. Dar voi ca niște oameni muriți (adică prin păcat) și ca niște boieri (adică asemenea unor draci) cădeti(Psalmul 81, 6-7).

511. Dar știți dumneavoastră cîte feluri de munci are iadul? Nouă feluri de munci sunt în iad și toate sunt veșnice și foarte grele.

Prima muncă este întunericul, cum arată marele prooroc Isaia. Dar nu intunericul acesta, pe care-l vedem noi pe pămînt. Intuneric pipăibil. Ai văzut în Egipt in pămîntul Ghesem, că unde erau evreii, era lumină și în tot Egiptul era intuneric?

Nimeni nu știa pe unde să meargă. Dumnezeu ce nu poate? Toate-s la Dinsul.Intuneric pe lumea asta, dar celălalt întuneric îi veșnic.

Acolo este întuneric așa de tare, încît îl poți pipăi cu mîna. Aceasta o zice dumnezeiescul Iov: Mă voi coborî în pămîntul întunericului celui veșnic, care nu are lumină,dar nici tămăduire în veac.

De întunericul acela a amintit și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos în Evanghehelia Sa, cînd zice: „Legați-i mîinile și picioarele și aruncați-l pe el întru intunericul cel mai dinafară", arătînd prin aceasta, cum zice și dumnezeiescul Parinte Efrem Sirul că este un întuneric greu.

Deci, cea dintîi muncă ce stăpînește iadul este întunericul acela negrăit și neinchipuit.

A doua muncă, după întuneric, este plîngerea și scrîșnirea dinților. Atîtea lacrimi se varsă în iad într-o singură zi, că dacă s-ar aduna pe fața pămîntului ar face un ocean mai mare ca Oceanul Pacific. Oceanul Pacific are 48.000 km lungime de la Polul Nord pînă la Polul Sud; are 18.500 km lățime și, la Insulele Mariane, are 11 km adîncime. Și numai în iad, într-o singură zi, lacrimile care se varsă acolo, ar face un ocean mai mare ca Pacificul. Atîta plângere este în iad.

A treia muncă este putoarea cea rea. Dacă s-ar aduna toate putorile de pe fata pămîntului la un loc n-ar face nici un miligram față de putoarea care este acolo.

A patra muncă în iad este foamea și setea. Ați auzit ce spune proorocul Isaia: „Vor flămînzi precum cîinii și vor urla și se vor jeli, și nimeni nu va potoli foamea lor". Și Mîntuitorul ne arată în Sfînta Evanghelie, în pilda cu bogatul nemilostiv și Lazăr: „Părinte Avraame, trimite pe Lazăr să-și înmoaie vîrful degetului său în apă, să vie să-mi răcorească limba, că rău mă chinuiesc în văpaia aceasta".

Ai auzit ce-i acolo? Un deget înmuiat în apă, cît de mare preț are! Și nouă aici nu ne place apa, vrem vin, rachiu, dresuri și cutare. Vai de noi, că nu cugetăm deloc ce ne așteaptă. Foamea și setea sunt a patra muncă.

A cincea muncă a iadului este tartarul, gheața. Tartarul este un iezer fără fund, plin de gheață și foarte rece. Aceasta este „scrîșnirea dinților", de care vorbește dumnezeiasca Scriptură, adică gerul acela nesuferit de care nu-și poate închipui nimeni.

A șasea muncă este viermele cel neadormit. Acolo sunt viermi de foc care mănîncă trupurile oamenilor și sufletele lor în vecii vecilor, și niciodată oamenii nu mor. Acolo sunt balauri de foc și șerpi de foc care înoată prin văpăile iadului, cum înoată peștii prin apă la noi și nu se vatămă. Și îi prind pe cei păcătoși și-i sug și-i înțeapă și-i mănîncă în vecii vecilor, împreună cu viermii cei neadormiți. Asta este munca a șasea.

A șaptea muncă este gheena, adică focul cel nestins, care este cea mai grea dintre toate. Focul cel negru care arde în vecii vecilor cu întuneric.

De acela se tem și dracii. Că ei se rugau Mîntuitorului, cînd făcea minuni pe malul Mării Galileii, cînd a scos demonii din cei doi îndrăciți: „Te știm pe Tine cine ești, Fiul Celui Preaînalt; Te rugăm nu ne trimite pe noi în gheenă!". Acolo îi trimitea, că El avea putere. Și dracii se tem de gheenă, de care spune Mîntuitorul în Evanghelie: „Unde focul lor nu se stinge".

Dar nu este foc de acesta ca al nostru, care se face ca să dea lumină; focul acesta, chiar de ar arde pe cineva, dar dă lumină; acela, însă, este foc negru ca păcura și de miliarde de ori mai fierbinte ca acesta. Așa spune fericitul Ieronim.

Cît de mare este focul unde se topește oțelul, totuși este neînchipuit de slab față de focul iadului, ca și cum ar fi zugrăvit pe pereți. Ai vedea un foc zugrăvit pe perete cu vopsea și nu te frigi.

Așa este de slab focul acesta față de focul iadului. Focul nestins nu mai are acolo nevoie de materie, cum zice Sfîntul Efrem: „Că nu sunt oarecare care-l aprind cu materie din lumea aceasta". Acolo este foc nestins, nu este foc cu lemne aprinse, ci arde cu urgia mîniei lui Dumnezeu negrăită, către cei păcătoși.

Acest iezer de foc de care spune la Apocalipsă, care nu are fund în veacul veacului, arde și pe toate duhurile cele rele și le chinuiește în vecii vecilor.

Munca a opta din iad este deznădejdea. Acolo toată lumea este deznădăjduită de mila lui Dumnezeu, aducîndu-și aminte de cuvîntul Evangheliei, că s-a închis ușa și că pocăință în iad nu mai este.

Munca a noua din iad este veșnicia, care stăpînește atîtea miliarde și miliarde de suflete. Nu mai există acolo o limită, că adică o să rabde omul o mie de ani sau o sută de mii de ani, ci în vecii vecilor.

Dar ca să le descrie cineva cîte una singură, nimeni nu poate spune, numai una cît îi de grea, că este imposibil a descrie limba de țărînă.

Cine poate spune măcar una din munci cîtă suferință aduce firii omenești? Că drepții după sfîrșit primesc cele patru însușiri ale trupului și păcătoșii primesc si ei una : insușirea nemuririi.

Primesc trupuri nemuritoare, ca să ardă în vecii vecilor și să nu se mistuie; să se chinuiască în vecii vecilor și să nu scape; să înseteze în vecii vecilor și să nu aibă apă; să le fie foame în vecii vecilor și să nu aibă mîncare.

**512.** Să ne ferească mila și îndurarea lui Dumnezeu și a Maicii Domnului pe toti cîți sunt aici să nu îngăduie Dumnezeu vreunul să încerce durerile și chinurile iadului în vreun fel. Și toți, cu darul Mîntuitorului și cu mijlocirea Maicii Domnului, a Sfîntului Ioan Botezătorul și a tuturor sfinților să ne mîntuim, să ne usurăm înainte de a ne duce din lumea aceasta și să ne întîlnim cu toții în veacul viitor la bucuria cea veșnică.

## IERTAREA

**513.** Dacă a murit cineva întunecat la inimă și nu a iertat pe fratele său, nu poate să primească iertare în ziua judecății și în ceasul morții, căci zice Domnul că de nu vom ierta noi din inimă greșealele fratelui nostru, nici Tatăl nostru Cel din cer nu ne va ierta nouă greșealele noastre (Matei 18, 35; Marcu 11, 25-26). Nu a zis să spui numai din buze: „Dumnezeu să te ierte". Căci auzi pe dumnezeiescul Evanghelist Matei: „De nu veți ierta- fiecare fratelui - din inimile voastre..." (18, 35). Deci nu-i de ajuns să zici numai atâta: „Dumnezeu să te ierte", dar inima ta să fie plină de zavistie și de mînie; aceasta nu-i iertare. Dumnezeu caută la inimă, că i-a zis lui Samuil la alegerea lui David, cînd proorocul vedea că Dumnezeu va alege pe frateleacestuia,Eliab, văzîndu-l cît este de voinic și frumos: „Nu te uita la înfățișarea lui si la înălțimea staturii lui; Eu nu mă uit ca omul; căci omul se uită la față, iar Domnul se uită la inimă" (I Regi 16, 7). Deci, să știți că nu putem zice „Tatăl nostru", nu putem zice „și ne iartă nouă, Doamne, păcatele noastre", dacă în inima noastră avem un pic de ură pe cineva. In zadar ne rugăm, că Dumnezeu la inimă se uită.

**514.** Pe toţi să-i miluim, pe toţi să-i iertăm pentru dragostea lui Hristos.

**515.** *Dacă ești certat cu cineva și vorbești cu el, dar el totuși nu vrea să raspundă, ce trebuie să facem în acest caz?*

Dacă a intrat diavolul atît de tare în inima lui și nu te iartă, oricine ar fi - cumătru cuscru, soră, frate -, trebuie să-i zici de trei ori: „Iartă-mă, frate, pe mine păcătosul și Dumnezeu să te ierte!".

*Dar dacă după aceasta tot te urăște și nu te iartă?*

Dacă îți ceri iertare de trei ori și nu te iartă, păcatul rămîne asupra lui. Dar tu să-ți faci datoria și pînă de trei ori să-ți ceri iertare. Dacă nu te iartă, rămîne greutatea asupra lui și tu roagă-te pentru el și urmează sfatul preotului tău.

**516.** *Părinte, dacă superi pe fratele tău fără să vrei, și vezi că se necăjește și îți ceri iertare de la el, dar el rămîne cu mînie asupra ta, ce să faci?*

Tu fă-ți datoria și să zici: „Iartă-mă, frate, că am greșit!". Și el, dacă nu te iartă, asupra lui rămîne păcatul. Tu ți-ai cerut iertare, ți-ai făcut datoria. Și dacă nu te iartă, el răspunde, că nu mai poate zice „Tatăl nostru".

**517.** *Dacă m-am certat cu cineva și de cîte ori îi cer iertare, nu vrea să mă ierte, ce să fac să mă împac cu dînsul?*

Nu-i mai zice nimic, nici nu-l vorbi de rău către cineva, ci roagă-te lui Dumnezeu pentru dînsul și iartă-l din inimă. De la o vreme se stinge mînia, asemenea unui foc peste care nu mai pui lemne.

**518.** Nu-i de ajuns să zici numai cu buzele: Dumnezeu să te ierte, dar inima ta să fie plină de zavistie și de mînie; aceasta nu-i iertare. Dumnezeu caută la inimă. In zadar ne rugăm, cînd inima noastră e plină de răutate, de zavistie, de răpire și de toată rîvna cea rea.

**519.** Nu este nici un păcat neiertat. Numai păcatul nepocăit și nemărturisit rămîne în veci neiertat.

## IMAGINAȚIA

**520.** Ce este închipuirea sau imaginația? La această întrebare ne răspunde dumnezeiescul Părinte Grigorie Tesaloniceanul, care zice: „Inchipuirea sau imaginația este organul lăuntric al simțirii lăuntrice a sufletului. Această închipuire este mai subțire decît simțirea, dar mai groasă decît mintea și de aceea se numește hotarul dintre minte și simțire. Aceasta se mai numește și „hîrtie" a împăratului, adică a minții, pe care scriu și se zugrăvesc imaginile lăuntrice, bune și rele, ale simțirii". Aceasta este ecranul pe care se exprimă toate cele văzute cu ochii, cele auzite cu urechile, cele mirosite cu nasul, cîte le-am gustat cu gura și cîte le-am atins cu simțul. De aceea și Aristotel o numește „simțirea de obște", fiindcă aceasta singură conține toate imaginile care au intrat din afară prin cele cinci simțuri ale noastre.

Dumnezeiescul Maxim Mărturisitorul zice: „Așa cum trupul are ca lume gîndurile, așa și mintea are ca lume lucrurile; și precum trupul desfrînează cu trupul femeii, așa și mintea desfrînează cu ideea femeii prin chipul trupului ei. Deoarece vede în minte înfățișarea trupului său amestecat cu acela al femeii... în chip asemănător se luptă mintal imaginile trupului său cu imaginea celui ce l-a mîhnit... Și același lucru se întîmplă și cu alte păcate. Fiindcă cele ce le face trupul cu faptele în lumea lucrurilor, aceleași le face și mintea în lumea gîndurilor...". **(Filocalia,** Suta a treia de capete pentru dragoste).

Prin urmare, cunoscînd modul în care lucrează imaginaţia în diferite păcate şi cît de plină este aceasta de rele, trebuie tocmai de aceea să facem ceea ce ne învaţă cu dreptate dumnezeieştii Părinţi: „Că adică să arătăm mai multă grijă în paza imaginaţiei, decît de înseşi organele simţurilor din afară", Mare grijă trebuie să avem la mişcările lăuntrice ale imaginaţiei noastre şi să nu o lăsăm să aibă legătură cu aducerea aminte cu plăcere de lucrurile cele văzute cu ochii, de cele auzite cu urechile, de aromele cîte le-am mirosit, de mincărurile dulci şi rele pe care le-am încercat cu gustul, de acelea pe care le-am pipăit mai înainte şi în general de orice păcat închipuit cu mintea şi care ne-a luptat cîndva (Sfîntul Nicodim Aghioritul).

**521.** Mai folosesc diavolii o altă ispită mai mare decît cele cinci simţuri, imaginaţia. Imaginaţia este mai subţire ca cele cinci simţuri, dar este mai groasă decit mintea.

Este mai greu să păzeşti imaginaţia decît cele cinci simţuri, decît însăşi mintea.

**522.** Imaginaţia, după Sfîntul Vasile cel Mare, este pod al diavolilor, prin care intră în sufletul omului. De aceea, trebuie o mare atenţie la rugăciune să nu ne închipuim nimic, căci prima vamă pe care o întîlneşte mintea înspre inimă este imaginaţia.Nici o faptă rea, nici un diavol, nici o patimă nu trece de la minte la simţire decît prin imaginaţie. Că nu poţi să faci păcatul, pînă nu ţi-l inchipui. N-ai văzut cînd te lupţi cu mintea? Apare chipul aceluia care te-a supărat şi asupra căruia ai fost pornit. Parcă ţi-l aduce aminte şi parcă te-ai răzbuna.„Ei, dacă ar fi aicea!Ce i-aş drege, ce i-aş face!" şi aceia sunt diavoli. Dar prin imaginaţie îţi dau război. „Măi, dar mi-a zis, şi am să-i zic!".

Diavolii iau faţa aceluia care te-a supărat şi o aduce în suflet prin imaginaţie si ti-o arată: „Uite, acesta ţi-a zis şi acesta te urăşte!". Apoi vin şi minciunile mintii, cu presupuneri că acela te urăşte, şi acela zice aşa şi acela, cutare.

Un duhovnic mare spunea: „Nu le crede, părinte, că-s minciunile minţii, si ai să vezi mai tîrziu că niciuna din cîte ţi-a spus mintea nu-i adevărată", Astea-s minciunile minţi, pe care le bagă diavolii în vremea ispitei prin imaginaţie in suflet să-l dărîme. Sunt presupuneri, păreri greşite. Presupuneri că cutare îţi zice,că cutare are ciudă şi cutare altceva. Şi niciuna nu-i aşa.

**523.** Un păcat întîi l-ai gîndit. Dacă s-a învoit mintea la gîndire, trece la cugetare. Trece la alegere. Imediat îl bagă diavolul în imaginaţie.

**524.** Fericită mintea care se roagă, se închină fără imaginaţie, că Hristos n-a avut imaginaţie, fiind Dumnezeu. Adam a căzut din rai după ce a căzut în imaginaţie, că îşi imagina, după sfatul lui Lucifer, că de va mînca din pomul oprit nu va mai muri în veac. Spun Sfinţii Părinţi că cea mai mare boală şi ispită in vremea rugăciunii este imaginaţia minţii, numită de ei şi „caracatiţa sufletului cu 8 braţe".

In timpul rugăciunii din inimă cel mai greu lucru este a păzi imaginaţia; mai greu chiar decît a păzi mintea de gînduri. Să nu uităm că tot ce este

circumcis, imaginat, nu este Dumnezeu. Or, dacă ne oprim la imaginații, ne înșelăm, nu mai putem pătrunde pe poarta cea îngustă a inimii, nici nu ajungem la Dumnezeu.

**INIMA**

**525.** După Sfîntul Vasile cel Mare și Sfîntul Ioan Damaschin, inima omului este centrul a patru puteri și anume: Inima este centrul tuturor puterilor firești ale omului, adică puterea hrănitoare (nutritivă), seminală, crescătoare, etc. Inima este și centrul puterilor sufletești ale omului, care sunt în număr de cinci; și anume: voința, rațiunea, formată din cinci părți: minte, gînd, ce răsare din minte ca raza din soare, cugetare, alegere și hotărîre; simțirea, numită și puterea poftitoare; mînia (puterea mînioasă); și cuvîntul (puterea cuvîntătoare).

Aceste cinci puteri se numesc puteri sufletești și își au sediul tot în inimă. Apoi inima este centrul (locul) puterilor afară de fire, adică al patimilor. Păcatele și patimile se numesc afară de fire, pentru că nu au fost create de Dumnezeu, nici nu sunt din început în om. Păcatele își au sediul tot în inimă, după cuvîntul Mîntuitorului care zice: „Din inimă ies gîndurile cele rele, uciderile, desfrînările, mărturiile mincinoase, hulele..." (Matei 15, 19).

Inima este încă centrul suprafiresc, adică centrul duhovnicesc al tuturor darurilor Sfîntului Duh și al tuturor faptelor bune, care își au sediul tot în inimă. Dacă punem străjer la poarta inimii pe minte, adică gîndul cel bun, el nu va lăsa să intre înăuntru păcatele celor cinci simțiri, iar patimile cele ce ies din inimă le va opri, ca să nu se prefacă în păcate. Deci, paza inimii constă în a pune gîndul portar al inimii pentru a opri orice cuget pătimaș să nu intre în inimă. Mintea, care intră în inimă, este foarte greu strîmtorată, căci la început se simte ca într-o temniță. Pe urmă, se deprinde și se simte foarte bine, căci inima este cămara firească a minții.

**526.** Trebuie să știm că inima, după mărturia Sfîntului Vasile și a altor Sfinți Părinți, este cea dintîi născută între mădularele corpului nostru. Ea este, după același sfînt amintit, „rădăcina vieții". Inima este scaunul, rădăcina, începutul și izvorul tuturor puterilor firești ale trupul și sufletului. Ea se zidește cu puterea lui Dumnezeu, înaintea celorlalte organe ale trupului, după mărturia Sfîntului Vasile, care zice: „Inima nu numai că se zidește mai întîi, dar și moare în urma tuturor mădularelor" **(Tîlcuire la Psalmul 1).**

**527.** Inima este sediul, rădăcina și izvorul tuturor puterilor firești ale trupului, adică: al puterii seminale, al celei creatoare, al celei hrănitoare, al celei viețuitoare, al celei simțitoare, al celei atrăgătoare, al celei păstrătoare, al celei prefăcătoare, al celei eliminatoare etc. De asemenea, inima este și centrul tuturor puterilor firești ale sufletului, adică: al puterii voitoare, al celei raționale, al celei cuvîntătoare, al celei gînditoare, al celei înțelegătoare, al celei cugetătoare, al celei alegătoare, al celei hotărîtoare, al celei mînioase, al celei poftitoare etc.

528. Inima este centrul mai presus de fire, căci harul lui Dumnezeu mai presus de fire, pe care l-am primit de la Sfîntul Botez, se află în inimă, unde stă ca pe un tron. Acest lucru ne învață însuși Mîntuitorul nostru Iisus Hristos în dumnezeiasca Sa Evanghelie, zicînd: „împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul vostru"(Luca17, 21).

529. Inima este centrul afară de fire. Toate hulele, gîndurile de mîndrie, de ură, de zavistie, de viclenie și toate poftele rele, plăcerile, poftirile, împotrivirile si invoirile cele cu lucrurile lumii, din inimă se nasc și în inimă se află. Acest lucru Insuși Mîntuitorul nostru Iisus Hristos l-a arătat, zicînd: „Din inimă izvorăsc gindurile rele, uciderile, desfrînările, preadesfrînările, furtișagurile, mărturiile mincinoase, hulele" (Matei 15, 19; Marcu 7, 21). Precum cenușa acoperă focul așa și aceste răutăți acoperă și îngroapă dumnezeiescul har ce l-am luat de la Sfîntul Botez, după cum spune despre aceasta dumnezeiescul Părinte Calist:In inimă sunt rădăcinile și începăturile tuturor păcatelor afară de fire". Sfantul Vasile,arătînd în chip asemănător acest lucru,zice:Rădăcina lucrurilor făcute de trup își are originea în sfătuirea inimii" **(Tîlcuirea la Psalmul 1).**

530. Deoarece inima noastră este centrul tuturor celor bune și al tuturor relelor ne trebuie negreșit mare grijă și osteneală să o păzim, după porunca Sfintei Scripturi, care spune: „Cu toată străjuirea străjuiește inima ta, că într-însa sunt izvoarele vieții" (Pilde 4, 23). Dacă vom pune gîndul străjer la poarta inimii si o vom păzi cu toată luarea aminte și frica de Dumnezeu, ea va ajunge să ni se facă izvor vieții veșnice, iar de nu, inima va ajunge să se facă izvor al morții.

531. Dacă acul ceasornicului este în neregulă, atunci toate piesele lui umblă in neorînduială sau chiar stau pe loc. Tot astfel și inima omului, fiindcă mădularul cel mai gingaș și care are legătură cu toate organele dinăuntru ale omului de va fi tulburată și răzvrătită,va tulbura și va îmbolnăvi toate organele dinăuntru prin neorînduială ei.

532. Inima foarte greu se întunecă prin patimi și foarte greu se luminează, se curătă.Curăția inimii, adică despătimirea, se face în timp îndelungat, mai bine zis toată viața, prin asceză, pocăință și lacrimi. Cel mai mult însă se curăță inima prin rugăciune, că rugăciunea îl face pe om fiu al lui Dumnezeu după dar. Cind a ajuns la curăția inimii a ajuns văzător de Dumnezeu, văzător tainic cu ochii inimii.

533. Inima este centrul vieții și al sufletului nostru. Pentru aceea și Dumnezeu ne-o cere, zicînd: „Fiule, dă-Mi inima ta!" (Pilde 23, 26). Iar Iov zice "Nimic nu este mai adînc decît inima omului". Sfîntul Vasile cel Mare, în cartea sa **Hexaimeron,** spune că „inima este rădăcina vieții". Ea se zidește la toate ființele întîi și tot ea se preface în pămînt, cel mai pe urmă. Ințeleptul Solomon zice:„Cu toată străjuirea străjuiește inima ta, că într-însa sunt izvoarele vietii"Pilde4,23). Altfel, inima se face izvor al morții, în loc de izvor al vieții.

534. Oare pentru care pricină Domnul Dumnezeul și Mîntuitorul nostru Hristos pe desfrînate, pe vameși și pe tîlhari i-a miluit și i-a mîntuit, iar pe

cărturari, pe farisei și pe legiuitori de atîtea ori i-a mustrat atît de aspru? Iată pentru ce: Cel ce îi mustra era însuși Dumnezeu Care cercetează inimile și rărunchii oamenilor (Matei 9, 2-5). Ca un Dumnezeu cunoscător al tainelor inimii omenești (Evrei 4, 12; I Corinteni 14, 25), la vameși, la tîlhari și la desfrînate vedea că au păcate grele. Vedea însă și inima lor și căința și durerea pentru cele ce au greșit și, totodată, cunoștea gîndul lor de a se întoarce cu toată inima de la păcat și dorința de a veni la El.

**535.** Mîntuitorul nostru Iisus Hristos fericește pe cei curați cu inima, zicînd: „Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu" (Matei 5, 8). Este cu neputință să ne curățim inima de nu ne vom curați mai întîi toate celelalte simțiri ale sufletului și ale trupului nostru. Dacă o singură simțire sau o singură putere a sufletului se va întina, îndată întinăciunea ei se întinde și aleargă la inimă. In ce chip se întinde și aleargă linia fiecărui cerc de la centrul său cel din mijloc și centrul dă ființă liniilor cercurilor ce ies dintru dînsul, tot astfel, întinîndu-se inima, îndată împărtășește și împarte întinăciunea și la toate celelalte simțiri și puteri ale sufletului.

**536.** Cel care are inima curată este mult mai sporit duhovnicește decît cel cu mintea curată de gînduri rele.

**537.** Mintea și inima sunt două părți domnitoare ale ființei omenești, cele mai fine și mai ușor de abătut de la rău, și, totodată, sunt cele care mișcă spre păcat și pe celelalte părți și mădulare mai grosolane și mai greu de abătut ale trupului; căci mai întîi se mișcă spre păcat părțile mai fine și apoi cele mai mari și mai grosolane. De aceea, curățindu-se cele dintîi, se curăță întreaga fire omenească de patimi, făcîndu-se astfel mai lesnicioasă să primească harul și lucrarea lui Dumnezeu mai presus de fire. Calea aceasta curăță firea, mai repede decît oricare, deoarece are ca lucrare și îndeletnicire porunca cea mai mare, sobornicească și mai cuprinzătoare decît toate celelalte, aceea de a iubi omul pe Dumnezeu din tot sufletul său, din toată inima sa, din toată virtutea sa și din tot cugetul său. Mai ales pentru împlinirea acestei porunci, dar și pentru celelalte, i se dă omului darul cel mai presus de fire al lui Dumnezeu. Sfîntul Filotei Sinaitul, în precuvîntarea ce o face la cele 40 de capete ale sale din **Filocalie,** zice: „Cu păzirea inimii se păzesc împreună și dumnezeieștile porunci ale lui Hristos" **(Filocalia,** voi. 4).

**538.** Mintea lesne se curățește, dar lesne se și întinează. Iar inima cu anevoie se curățește și tot cu anevoie se întinează.

**539.** Cel mai adânc loc unde poți ascunde mintea de lume este cămara ei - inima!

**540.** Care este pricina pentru care ne poruncește Dumnezeu să ne păzim inima cu toată străjuirea? Dracii, care de la inimă ne dau război prin gînduri și pofte rele.

**541.** Preabunul și Preaînduratul Dumnezeu în dumnezeiasca Scriptură ne învață să ne păzim inima curată, zicînd: „Păzește-te să nu intre în inima ta gîndul nelegiuit..." (Deuteronom 15, 9).

**542.** înțeleptul Solomon ne învață despre paza minții și străjuirea inimii, zicand:„Păzește-ți inima mai mult decît orice,căci din ea tîșnește viața"(Pilde 4,23).

**543.** Primul lucru de a ne păzi inima este trezvia minții.

**544.** De la paza minții se naște curăția inimii.

**545.** Tămîia rugăciunii celei de gînd păzește inima de gîndurile cele intinate și de patimi.

**546.** Nu ajunge să ne păzim mintea și să o curățim numai prin trezvia și paza minții, de nu vom chema cu smerenie și din inimă numele Domnului nostru Iisus Hristos, căci știm din dumnezeiasca Scriptură că fără El nu putem face nimic (Ioan 15, 5).

**547.** Indată ce vom vedea că se înmulțesc cugetele viclene și pătimașe în mintea și inima noastră, să aruncăm în mijlocul lor numele Domnului nostru Iisus Hristos și îndată se vor împrăștia ca fumul în aer, după cum și experiența ne invată.

**548.** Numai prin rugăciunea cu smerenie către Dumnezeu inima noastră se curătă de patimi și de orice primejdie sufletească.

**549.** Inima noastră atîta vreme cît va avea pomenirea lui Dumnezeu se va face izvor de viață, iar dacă se va depărta de pomenirea și chemarea în ajutor a lui Dumnezeu, ajunge să se facă izvor al morții, pentru că atunci ies din ea numai cele rele.

**550.** Dumnezeu nu cere numai paza trupului în vremea rugăciunii, ci mai mult vegherea și rugăciunea din inimă.

## ISPITELE

**551.** Ispitele nu vin de la Dumnezeu, deoarece, după mărturia Sfintei Scripturi, „Dumnezeu nu ispitește pe nimeni" (Iacov 1, 13), ci vin de la diavolul (Matei 4, 1-11), de la lume (Matei 6, 2; I Tesaloniceni 2, 6) și de la firea noastră cea stricată (Iacov 1, 14)

**552.** Deși Dumnezeu nu ispitește pe nimeni, totuși, El îngăduie, spre folosul mîntuirii noastre,să fim ispitiți pentru felurite pricini, și anume:

- Pentru ca să încerce credința noastră (I Petru 1, 7);
- Pentru a încerca nădejdea noastră (IV Regi 18, 5, 20-30; Daniel 3, 28-30);
- Pentru ca să încerce dragostea noastră față de El (Deuteronom 13, 3);
- Pentru încercarea supunerii noastre față de El (Deuteronom 8, 2-3);
- Pentru a încerca lepădarea noastră de sine și de averile noastre (Iov 1. 9-12; 2, 3-10);
- Pentru a nu cădea sub pedeapsă și pentru ca să fim cu mare veghere asupra noastră, căci, după cum vedem, suntem lesne înclinați să vedem și să judecăm slăbiciunile altora și să le neglijă pe ale noastre.
- Pentru ca să alergăm totdeauna la ajutorul Lui și să-I cerem mai stăruitor indurarea.Omul-oricare ar fi el - dacă nu ar da de necazuri și ispite grele, s-ar lenevi căzînd în nesimțire și uitînd cu totul de Dumnezeu. Insă, dacă va intra în

necazuri și ispite grele, văzînd că este în primejdie de a-și pierde viața sau sufletul, atunci va începe să se roage cu toată stăruința și să ceară din inimă ajutorul lui Dumnezeu;

- Pentru a nu ne mîndri, ci a petrece în umilință și smerenie;
- Pentru a urî din inimă patimile și pe vrăjmașii care se luptă cu noi;
- Pentru a fi încercați și a se vedea dacă cinstim și iubim pe Dumnezeu pînă la sfîrșit;
- Ca să fim îndemnați să ținem mai strict toate poruncile lui Dumnezeu și să nu călcăm vreuna din ele, fie chiar și din cele mai mici. Este adevărat că cel ce se lămurește prin ispite, se hotărăște mai mult să țină seama de poruncile lui Dumnezeu;
- Ca să învățăm să deslușim care este adevărata virtute și, prin urmare, să nu o părăsim și să nu cădem în păcat;
- Ca războiul continuu să devină pentru noi un motiv de încununare mai mare;
- Ca noi să slăvim pe Dumnezeu, să ne rușinăm de cel rău și de păcat, să nu slăbim pînă la sfîrșit cu duhul și cu răbdarea. Mîntuitorul nostru Iisus Hristos a spus: „Cine va răbda pînă la sfîrșit, acela se va mîntui". Și iarăși: „Intru răbdarea voastră veți dobîndi sufletele voastre" (Luca 21, 19; Matei 10, 22);
- Pentru ca, fiind duși în luptă, să ne deprindem a nu ne teme de loviturile mari ce vor veni peste noi în ceasul morții;
- Pentru ca, războiți fiind, să venim la puterea de a deosebi virtutea de păcat;
- Ca să dobîndim, prin luptă și durere, virtutea, să o prețuim și să o avem sigură și neschimbată. S-a spus undeva că „banii nemunciți sunt neprețuiți". Astfel se întîmplă nu numai cu banii, ci și cu tot lucrul bun pe care l-am cîștigat fără osteneală. Iar tot ceea ce am cîștigat în viață cu multă suferință și durere nu putem disprețui ușor;
- Pentru ca, înaintînd în virtute, să nu ne îngîmfăm, ci să învățăm să ne smerim;
- Pentru ca, după ce am fost ispitiți de păcat, să-l urîm desăvîrșit;
- Pentru ca, devenind nepătimași, să nu uităm niciodată în viață slăbiciunea noastră și puterea Celui ce ne-a ajutat.

**553.** Ispitele sunt încercări care vin asupra omului de la diavol și de la slugile lui, oamenii cei răi (Iacov 1, 13; Matei 4, 1; 16, 23; Marcu 8, 33; I Corinteni 7, 5; II Corinteni 11, 3; I Tesaloniceni 3, 5). Omul este îngăduit de Dumnezeu să fie ispitit „spre încercarea dragostei față de Dumnezeu" (Deuteronom 13, 3); spre încercarea supunerii noastre (Deuteronom 8, 2); spre încercarea nedoririi de cîștig (Iov 1, 9; 12). De fapt, ispitele corespund întotdeauna slăbiciunii firii omenești. Celor mai tari în credință, le rînduiește Dumnezeu ispite mai grele, ca să sporească în sfințenie și să se învrednicească de cununi mai mari. Iar celor mai slabi în credință și răbdare le rînduiește pronia divină ispite ușoare, că să le poată birui și să nu deznădăjduiască.

**554.** Trei sunt duşmanii care ne luptă pînă la moarte: diavolul, plăcerile lumii şi trupul. Toţi aceşti trei duşmani ne luptă prin ispite de tot felul şi puţini sunt acei creştini care reuşesc, cu darul lui Hristos, să iasă biruitori în lupta cu ispitele si plăcerile acestui veac. Că „de n-ar păzi Domnul cetatea, în zadar ne-am osteni", zice Duhul Sfînt prin gura psalmistului. Dar, ajutîndu-ne Mîntuitorul, „nimenea nu va strica cetatea noastră" (Antifon, glas 3).

**555.** Diavolul, izvorul a tot răul, ne ispiteşte direct îndeosebi cu gînduri de necredinţă, de hulă, de îndoială, de deznădejde, de mîhdrie şi de slavă deşartă. Iar indirect diavolul ne ispiteşte prin oameni cu gînduri de trufie, de slavă deşartă, de minie şi desfrînare; cu iubirea de argint, cu lăcomia de avere, cu invidia, cearta, osindirea, limbuţia şi altele. Prin trup ne ispiteşte diavolul cu lenevirea, lăcomia pîntecului, betia, desfrînarea, moleşeala voinţei, nesimţirea inimii, trândăvia şi altele de acest fel.

**556.** Trei sunt izvoarele ispitelor: „Pofta trupului, pofta ochilor, trufia vieţii", cum spune Sfîntul Apostol şi Evanghelist Ioan (I Ioan 2, 16); sau: „iubirea de plăceri, iubirea de slavă şi iubirea de argint, din care se naşte tot răul", cum spune Sfintul Ioan Damaschin **(Filocalia,** vol. IV). Cu aceste trei feluri de ispite a încercat satana să-L ispitească şi pe Hristos (Matei 4, 2-11).

**557.** Cel mai greu de cunoscut şi de biruit sunt ispitele cele raţionale ale sufletului, adică: gîndurile de hulă, de îndoială în credinţă, de deznădejde; apoi ispita părerii de sine, cugetarea înaltă de sine, încrederea în sine şi altele. Iar dintre ispitele trupeşti, cel mai greu de biruit şi cel mai primejdios este gîndul desfrinariii, pentru că este legat de fire, de trup. Apoi, pentru că cel ce se mîndreşte intru sine este lăsat de Dumnezeu să cadă în desfrînare. De aceea, Sfinţii Părinţi ne poruncesc să fugim de orice prilej de desfrînare, de orice cuget trupesc, pînă nu devine păcat, să ne ferim de orice persoană care ne sminteşte şi ne împinge spre cumplitul păcat al desfrînării.

**558.** După mărturia Sfîntului Meletie Mărturisitorul, creştinul este ispitit de diavolul din opt părţi, şi anume:

1. Ispita de sus este de două feluri. Cînd începem o nevoinţă mai presus de puterea noastră fizică sau intelectuală. Nevoinţă trebuie să se facă cu dreaptă socoteală, după măsura puterii fiecăruia.

Cînd ai luat o nevoinţă mai presus de putere, diavolul rîde de tine. Ştii cum este? Ca şi cum ai lua un sac greu, pe care nu-l poţi duce deloc; îl duci oleacă şi-l lasi jos mai încolo.

Ispita de sus mai este şi atunci cînd iscodim Sfintele Scripturi mai presus de puterea intelegerii noastre. O iscodire ca aceasta vine din mîndrie, şi dacă cineva nu se va smeri, ajunge la nebunie, la hulă şi la eres.

Cu ispita de sus au fost înşelaţi toţi sectarii, toţi ereticii de la începutul lumii, că au vrut să înţeleagă Scripturile după mintea lor.

2. De jos ne ispitim de diavoli prin moleşeală şi lenevire la lucrarea faptelor bune,slăbindu-ne astfel voinţa, raţiunea, mustrarea conştiinţei, bărbăţia şi stăruinţa in lupta cea duhovnicească.

3. Din stînga ne ispitesc diavolii prin patimi trupești de tot felul, prin beție, lăcomie, zgîrcenie, mînie, ură, răzbunare și tot felul de răutăți trupești și sufletești. Se numesc așa pentru că vin direct de la diavolul și fiecare își dă ușor seama de cursele celui viclean.

4. Ispita din dreapta este de două feluri. Prima este atunci cînd credem în vise sau vedenii și, crezînd în ele, suntem înșelați de draci. Dracii se fac în chipul lui Hristos, în chipul Maicii Domnului, în chip de ierarhi, în chip de mucenici, precum zice Apostolul Pavel: „Satana se preface în chip de înger al luminii".

Dacă credem în aceste năluciri și vise suntem ispitiți din dreapta.

Iarăși, este ispită din dreapta, atunci cînd facem fapta bună cu scop rău și nu spre slava lui Dumnezeu, și n-avem smerenie; cînd zidim pe temelie de umbră.

Din partea dreaptă ne ispitesc diavolii prin patimi sufletești și raționale subțiri, greu de deslușit și foarte greu de cunoscut și biruit, cum sunt: mîndria, trufia, părerea de sine, slava deșartă, osîndirea altora, răzvrătirea minții, neascultarea, egoismul, eresurile, sectele, încrederea prea mare în mila lui Dumnezeu, cugetarea înaltă, hula, îndoiala, necredința, visele, vedeniile, vrăjitoria etc. Aceste patimi, avînd la temelie mîndria din care a căzut Lucifer în adînc, sunt foarte cu anevoie de cunoscut și tămăduit.

5. Din față ne ispitesc și ne tulbură diavolii cu nălucirea celor viitoare, adică ne aruncă în griji, în bănuieli asupra altora și în osteneli trupești peste puteri pentru „ziua de mîine", ca și cum Dumnezeu nu ne-ar purta de grijă în toată viața. Cei ispitiți de aceste gînduri adună averi pentru bătrînețe, se ostenesc numai pentru viața aceasta, se tem că nu vor avea ce mînca și ce bea, își avortează copiii, spunînd că nu vor avea cu ce-i hrăni, se ceartă pentru averi, sunt foarte zgîrciți și iubitori de bani, nu fac milostenie și sunt egoiști. La aceste ispite avem cuvîntul Mîntuitorului: „Nu vă îngrijiți de ziua de mîine, că ziua de mîine se va îngriji de ale sale. Ajunge zilei răutatea ei".

6. Din spate ne ispitesc diavolii cu aducerile aminte ale păcatelor și patimilor care ne-au stăpînit în tinerețe, îndemnîndu-ne să le facem din nou. Că ne aduc aminte diavolii de persoanele cu care am păcătuit, de locul în care am greșit, de pricinile păcatelor care ne-au stăpînit. Ne aduc aminte de cei cu care am fost certați, de cuvintele cu care ne-au supărat, ca să începem din nou a-i urî; ne aduc aminte de păcatele trupești pe care le-am făcut, de fețele care ne-au smintit, de beții și alte răutăți din trecut, îmboldindu-ne voința să cădem în aceleași păcate de care cu greu ne-am izbăvit.

7. Dinăuntru, adică din inimă, ne ispitesc vrăjmașii cei nevăzuți cu toate patimile care stăpînesc inima, precum: mînia, răutatea, pofta, răzbunarea, împietrirea, zavistia, mîndria și celelalte, cum spune Domnul: „Iar ce iese din gură, iese din inimă, și acestea spurcă pe om. Căci din inimă ies gîndurile cele rele, uciderile, desfrînările, mărturiile mincinoase, hulele..." (Matei 15, 18-19). De aceea și proorocul David se ruga, zicînd: „Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule, și duh drept înnoiește întru cele dinăuntru ale mele" (Psalmul 50,11).

8. Din afară ne ispitesc **şi** ne biruiesc diavolii prin cele cinci simţuri, care sunt ferestrele sufletului. Mai ales prin vedere, prin auzire şi prin limbă. Despre ispitele ce intră în inimă prin simţuri auzim pe proorocul Isaia, zicînd: „Doamne, a intrat moartea prin ferestrele noastre". Despre ochi zice Mîntuitorul: „Cela ce caută spre femeie spre a o pofti pe ea, iată, a preacurvit cu dînsa întru inima sa" Matei 5, 28). Iar despre limbă auzim pe apostolul Iacob, zicînd: „De nu greseste cineva în cuvînt acesta este bărbat desăvîrşit, puternic a-şi înfrîna şi tot trupul" (Iacov 3, 2).

Iată, dar, că din toate părţile aruncă satana săgeţile ispitelor asupra noastră, căutând să ne rănească prin păcate şi să ne tragă în pierzare: Noi, însă, suntem datori să ne mărturisim toate cugetele cele rele la duhovnic şi să alungăm de la noi ispitele diavolului cu rugăciunea, cu postul, cu smerenia, cu păzirea minţii şi cu citirea cărţilor sfinte. Iar dacă, totuşi, săgeţile ispitelor nu se îndepărtează de la noi este semn că rădăcinile patimilor sunt vii în mintea noastră. Este semn că incă nu ne-am spovedit curat gîndurile şi a odraslit păcatul în noi. In acest caz este nevoie de mai fierbinte rugăciune, cu lacrimi şi post, pînă nu pune păcatul stăpânire pe noi (după **Războiul nevăzut,** Sfîntul Nicodim Aghioritul).

**559.** Ispitele sunt necesare pentru că ne călesc în lupta cu păcatul, pentru mântuirea noastră, dar numai să nu ne biruiască. Un mare Părinte din **Pateric** "Inlătură ispitele **şi** nu se va mîntui tot omul".

Creştinul poate scăpa nebiruit de ispitele diavolului prin lucrarea tuturor faptelor bune şi mai ales prin rugăciune, post, smerenie, dragoste, spovedanie deasă, pocăinţă, milostenie şi multă răbdare.

**560.** Ispitele ne deprind meşteşugul luptei duhovniceşti, ne călesc în viată ne ajută să creştem sufleteşte. Ispitele ne sporesc credinţa, ne învaţă şi ne silesc să ne rugăm mai mult. Să fim priveghetori şi silitori la biserică, la post, la citirea cărţilor sfinte; ne trimit mai des la spovedanie, la sfătuire şi la Sfînta Impărtăşanie. Ispitele ne smeresc, ne arată cît suntem de slabi şi neputincioşi, când suntem singuri. Ispitele sporesc răbdarea, rugăciunea, lacrimile, smerenia şi credinţa noastră. Iată raţiunea, scopul şi folosul ispitelor pe pămînt.

**561.** Fără de ispite şi fără de lupta cu ispitele nu ne putem mîntui, nici nu avem pentru ce să fim încununaţi. Fără ispite şi luptă duhovnicească nu este posibilă mîntuirea sufletului.

**562.** Dumnezeu a îngăduit diavolului să ispitească pe om, ca să-l facă mai tare în credinţă, ca omul să-şi pună toată nădejdea mîntuirii numai în Dumnezeu, iar nu în puterile sale şi ca omul credincios să-şi agonisească mai multă plată de la Dumnezeu. Dumnezeu lasă pe satana să-l ispitească pe om, dar niciodată nu îngăduie diavolului să-l ispitească mai presus de puterea credinţei sale (I Corinteni 11, 13). Numai pe cel mîndru şi necredincios îl lasă Dumnezeu să fie ispitit de diavoli peste puterile sale, că să-l smerească şi să ceară ajutorul lui Dumnezeu şi al slujitorilor Lui. Omului însă i s-a dat putere să se împotrivească diavolului, să-l biruiască şi să-l alunge de la el (Efeseni 6, 11; 6, 16; Iacov 4, 7; I Petru 5, 9).

**563.** Preabunul Dumnezeu nu îngăduie a se ispiti toți oamenii la fel, ci cu mare deosebire și felurime, după a Sa negrăită și neajunsă de minte înțelepciune.

**564.** Asupra celor smeriți și blînzi și care își cunosc bine neputința și nimicnicia lor, Preabunul și Preaînțeleptul Dumnezeu nu slobozește asupra lor ispite și necazuri prea mari. Iar asupra celor mîndri și trufași, Dumnezeu îngăduie a veni ispite și necazuri mari și grele, care de multe ori sunt mai presus de hotarele răbdării lor. Si aceasta o face El cu mare înțelepciune și iconomie, spre a-i aduce pe ei întru smerenie și umilință, pentru a-și cunoaște neputința și nimicnicia lor pe acest pămînt și a veni toți la calea cea sfîntă a mîntuirii.

**565.** Ispitele pe care le îngăduie Dumnezeu să vie peste cei mîndri sunt mai multe și mai grele decît ispitele care vin peste cei smeriți.

**566.** In orice vreme de ispită trebuie să ne rugăm stăruitor, cu lacrimi, cu post și cu zdrobirea inimii. Sfinții Părinți ne recomandă să zicem permanent rugăciunea lui Iisus, mai ales în timp de ispită, că numele Domnului, ca o sabie scoate din inimile noastre și taie ispitele vrăjmașului.

A doua armă foarte puternică împotriva ispitelor diavolești este smerenia. Auzi ce zice David: „Smeritu-m-am și m-am mîntuit" (Psalmul 114, 6). Cînd suntem învăluiți de ispite și patimi să ne smerim din inimă, adică să ne socotim cei mai păcătoși, zicînd că pentru păcatele și mîndria noastră suntem ispitiți, și atunci va fugi diavolul de la noi, că cel mai tare este ars vrăjmașul de smerenie, de rugăciunea cu lacrimi și de post. Alte arme în vreme de ispite sunt: răbdarea ispitelor cu bărbăție, spovedania deasă a gîndurilor, citirea cărților sfinte, ocolirea pricinilor de păcat. Sfînta împărtășanie, tăcerea, înstrăinarea de cele pămîntești și altele.

## IUBIREA

**567.** Sunt cinci feluri de dragoste. In Evanghelie se vorbește de dragostea lui Dumnezeu, de iubirea aproapelui. Sfîntul Maxim spune că sunt cinci feluri de iubiri și, din cele cinci, două sunt bune, una mijlocie și două de lepădat. Cele două bune sunt: să iubim pe Dumnezeu din toată inima, din tot sufletul și din toată puterea, și să iubim pe aproapele ca pe noi înșine. O altă iubire este dragostea cea firească, pe care o au părinții pentru copii și copiii pentru părinți și pe care o au frații și surorile și rudeniile după trup între ei, adică de origine firească. Aceasta nu este de condamnat, adică nu trebuie să o ocolim, dar nici nu cîștigăm mare lucru din ea, fiind firească și sădită de Dumnezeu în om. Apoi mai sunt două feluri de iubiri: cea trupească, cînd cineva iubește pe altul cu patimă, și cea însoțită cu iubirea de argint, cînd cineva iubește pe altul că-i dă bani sau îi dă altă avere. Acestea sunt pătimașe și sunt de lepădat. Ba chiar și cea mijlocie este de condamnat atunci cînd e exagerată **(Filocalia II,** „Suta a doua a capetelor pentru dragoste"). Iar celelalte două sunt bune.

**568.** Se cuvine să fim cu mare atenție pentru a nu amesteca dragostea curată duhovnicească, cu dragostea interesată. Să nu iubim cu scop, numai pentru un timp; nici să iubim pe oameni în mod diferit, după față, după cinste, după vîrstă, după sex sau credință, căci semnul desăvîrșirii în dragoste este atunci cînd iubim pe toţi oamenii cu aceeași măsură, adică egal.

**569.** Poate nu poţi să iubești pe vrăjmașul tău cînd te simți nedreptățit de dânsul, poate aceasta nu o poţi face deocamdată. Dar măcar taci, rabdă și roagă-te lui Dumnezeu! Măcar nu te răzbuna pe el și măcar în suflet poartă cu intelegere neputința acestuia în vremea lui de tulburare. După aceea te vei ruga cu lacrimi lui Dumnezeu și-ți va da ție dar și putere să-l iubești din toată inima pe cel ce ți-a făcut rău. Dar întîi și întîi te roagă.

**570.** Caută la firea ta, omule, și dacă voiești să-ţi facă altul bine și să-i fie milă de tine cînd eşti tulburat și ispitit și necăjit, să-ți fie și ție milă de altul, deopotrivă cu tine. Și el e om, și el e ispitit, și el are necazuri, și el are ispite, și el are diavoli care îl asupresc, și el are patimi înăuntru și înafară, și el e tulburat de duhuri și ispite; deci să nu-l urîm, că și tu mîine vei avea aceleași încercări. Și asa vom învăța dragostea de aproapele, dacă vom socoti cele ale firii, că suntem adică de o fire cu dînsul și că nu putem să-i stăm în ajutor nici o clipă fără harul si mila lui Dumnezeu.

**571.** Dacă noi nu numai că nu iubim pe cei ce ne fac rău, nu numai că nu binecuvîntăm pe cei ce ne blestemă, nu numai că nu dăm cu împrumut la acela de la care trebuie să nu ne gîndim să luăm înapoi, ci căutăm să ne răzbunam numaidecît asupra celui ce ne-a făcut rău, atunci nu mai suntem fiii lui Dumnezeu, ci fiii urgiei și ai mîniei lui Dumnezeu. Căci avem în mintea noastră gîndul de a ne răzbuna pe cel ce ne-a făcut rău. Atunci nu mai este duhul lui Dumnezeu în noi și nici nu mai este dragostea lui Iisus Hristos în inimile noastre, ci suntem niște tîlhari, niște ucigași de bunăvoie, chiar dacă n-am face ucidere, odată ce pîndim să ne răzbunăm cu răutate asupra fratelui si căutăm să dărîmăm slava lui, sau cinstea lui, sau orice din cele ale lui, care sunt date de Dumnezeu; suntem ucigași mai înainte de a face ucidere. De ce? Căci ucidem slava și cinstea lui, averea lui și altele ca acestea. De aceea, bine a spus dumnezeiescul Evanghelist Ioan că cel ce urăște pe fratele său, acela ucigas de om este, chiar dacă n-a ucis cu mîna sau cu bățul, căci cu gîndul îl urăște și caută să se răzbune și pîndește pe fratele său să-i facă vreun rău. El este un ucigaș în inima sa, și de-l va găsi moartea așa, vai și amar! Că ucigaș este și cu ucigașii va avea parte.

**572.** Să ne silim cu inima noastră, să o convingem că trebuie să iubim pe fratele nostru și să cerem ajutorul lui Dumnezeu să ne ajute să facem acest lucru și abia atunci să avem îndrăzneală în rugăciunea noastră către Dumnezeu. Dacă nu, are să se întîmple ce spune Sfîntul Isaac Sirul: „Sămînță pe piatră este rugăciunea celui ce are mînie asupra fratelui său". Ai semănat pe piatră; se prinde? Așa e rugăciunea noastră cînd ne rugăm lui Dumnezeu, dacă avem

ură și răutate asupra fratelui. Nu se prinde sămînța pe piatră, nici cuvintele rugăciunii noastre nu au îndrăzneală la Dumnezeu, atîta vreme cît avem ură pe cineva.

**573.** Citim în **Mîntuirea păcătoșilor** că trebuie să avem către noi înșine inimă de judecător, către aproapele inimă de mamă, iar către Dumnezeu inimă de fiu. Pe Dumnezeu suntem datori să-L iubim din toată inima noastră, din toată puterea și virtutea, fiind gata să ne dăm și viața pentru El, așa cum au făcut sfinții mucenici, cuvioși și ierarhi, care s-au jertfit pentru dragostea lui Hristos și pentru Evanghelie. Pe aproapele nostru să-l iubim „ca pe noi înșine", adică așa cum ne iubim pe noi, cum ne îngrijim, ne hrănim și ne ajutăm, tot așa se cuvine să iubim, să miluim, să hrănim, să ajutăm și să îndrumăm pe calea mîntuirii pe aproapele nostru. Iar pe noi înșine se cuvine să ne osîndim permanent și să ne mustrăm pentru păcatele noastre, socotindu-ne mai păcătoși decît toți oamenii. Așa de vom face, așa de vom iubi pe Dumnezeu și pe aproapele, iar pe noi ne vom judeca cu smerenie, ne vom mîntui cu adevărat și vom fi primiți în împărăția cerurilor.

**574.** Pe cei drepți să-i iubim pentru dreptate, iar de cei păcătoși să ne fie milă, că-i robit de satana, e robit de vrăjmașul nostru cel nevăzut, de drac de care se teme toată suflarea. E om neputincios, și el are în firea sa durere, și gînduri, și întristare, și frică, și mînie, și neputințe și înrăire de gînduri - fel de fel de neputințe. Dacă-i om neputincios și dacă îl vedem că-i păcătos, noi suntem din altă fire? Suntem și noi din același aluat, plini de păcate și pe dinăuntru și pe dinafară. Și dacă așteptăm să ne miluiască și pe noi Cineva din ceruri - Dumnezeu - să ne fie milă și nouă de vrăjmașii noștri. Dacă vedem așa de multe neputințe și dacă Dumnezeu privește la noi deși, avem milioane și milioane de neputințe care noi nu le cunoaștem, și pe toate le leagă și pe toate le vindecă, și cu roua milei Sale ne aduce la pocăință și nu voiește ne pierdem, ci pînă în ceasul cel mai de pe urmă ne așteaptă să ne întoarcem, să ne pocăim ca să dobîndim Împărăția cea veșnică a Lui, să ne fie milă și nouă de fratele, aducîndu-ne aminte că și el e om, și mai ales greșește din neputință și din neștiință și din slăbiciunea inimii și din răutatea satanei. Căci așa cum greșim noi, așa greșește și el. De aceea, să ne fie milă unuia de altul, să purtăm sarcina unul altuia, ca să împlinim Legea lui Hristos, adică legea dragostei care ne poruncește iubirea de vrăjmași.

**575.** Nu avem voie să iubim pe nimeni și nici o zidire din veacul acesta mai mult decît pe Dumnezeu. Nici pe tatăl și pe mama, nici banii, nici vitele, nici păsările, nici averea, nici bogăția, nici dregătoria, nici cinstea, nimic mai mult ca pe Dumnezeu, dacă vrem să fim ucenici ai lui Hristos. Căci odată ce am iubit zidirea mai mult decît pe Ziditorul, ne facem vrăjmași ai lui Dumnezeu și ne despărțim de Dumnezeu după dreptate, că ne-am închinat zidirii și nu lui Dumnezeu.

**576.** Mîntuitorul a spus: Cea mai mare poruncă din Lege și cea dintîi este să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, din tot cugetul tău

si cu toată puterea ta. Zicînd „inimă", „cuget" și „putere", Mîntuitorul a cuprins deodată cele trei părți ale omului.

Prin inimă a cuprins sufletul, prin cugetare a cuprins mintea, iar prin virtute (putere) a cuprins trupul. Deci toată ființa omului trebuie să se contopească in dragostea lui Dumnezeu.

**577.** Cine vrea să iubească pe Dumnezeu, trebuie să învețe ca pururea să verse lacrimi pentru păcatele lui.

**578.** Dragostea lui Dumnezeu nu are limite, adică din toată puterea, din tot cugetul, din toată virtutea; iar iubirii de aproapele, i-a pus margine: să-l iubești atît cît te iubești pe tine. Pentru că aceasta este ce spune altă Evanghelie: Cine iubește pe tată sau pe soră sau pe frate mai mult decît pe Mine, nu este vrednic de Mine. Nu a spus că nu-i voie să iubești, ci să nu-l iubești pe aproapele mai mult decît pe Dumnezeu.

**579.** Pe Dumnezeu trebuie să-L iubim din inimă, adică din suflet, cu simțămintele, cu partea sentimentală a sufletului nostru; din cuget, adică cu mintea sau cu partea cugetătoare; și din virtute, adică cu trupul, deci cu toate cele ale noastre. Deci, porunca întîi din Decalog cere de la noi o dragoste nemărginită față de Dumnezeu.

**580.** Numai după Dumnezeu sau în Dumnezeu trebuie să-l iubim pe aproapele ca pe noi înșine.

In cazul cînd eu vreau să mă mîntuiesc, să merg după Hristos, dar tata nu vrea, sora nu vrea, mama nu vrea, femeia nu vrea, copiii nu vor, nu trebuie să ascult de ei. In acest caz, am poruncă să-i urăsc și să-L iubesc pe Dumnezeu. Nu trebuie să mă despartă de dragostea lui Dumnezeu nici părinții, nici înălțimea, nici adîncimea, nici puterile cele de sus, nici cele de jos. Cînd e vorba de ascultarea de Dumnezeu și de dragostea Lui, cine iubește mai mult vreo zidire decît pe Ziditorul, ori mamă, ori tată, ori țarină, ori vie, ori moșie, ori copii, ori viața de aici, acela se înșeală și va fi lepădat de la Dumnezeu cu totul și nu a ales cărarea care duce la Cina Marelui Impărat.

**581.** Firea noastră adevărată o găsim cînd iubim pe Dumnezeu.

**582.** Cu toată ființa noastră să ne adîncim în iubirea de Dumnezeu! Să ne contopim în dragostea de Dumnezeu cu toată ființa noastră.

**583.** Oricine ne-ar greși, să-l iertăm; și cum este o mamă bună care iartă pe toți, așa să iertăm și noi. Dacă ar fi așa, pe fața pămîntului, să se iubească toți unii cu alții cum iubește mama pe copii, pămîntul s-ar face cer, s-ar face rai, n-ar mai fi judecăți, n-ar mai fi morți, n-ar mai fi războaie, n-ar mai fi tulburări, ci ar fi milă și îndurare și bucurie în toată lumea.

**584.** Dacă nu-i o picătură de dragoste în inima fiecăruia, nu ne putem mântui. Dacă are cineva care de minte, dar n-are un dram de dragoste, nu se poate mîntui.

**585.** *Ce folos află zidirea din partea mea, înaintea lui Dumnezeu, dacă eu îi ofer din dragostea mea? Are ea vreun folos înaintea lui Dumnezeu?*

Zidirea aceasta, nu simte că o iubim noi, că n-are rațiune și nici sentiment - două puteri are sufletul nostru. Ai văzut la Sfîntul Ioan Damaschin în **Dogmatică:** „Cele două părți domnitoare ale sufletului: mintea și sufletul". Creierul, care este sălaș al minții, este unealta rațiunii și inima este locul sentimentului, al simțirilor duhovnicești. Zidirile nu simt că le iubim sau le urîm și nici n-au suflet cu durere.

Să știi mata că patru sunt felurile viețuitoarelor din lume, după Sfinții Părinți. Așa! Ține minte: Ingerii au minte și duh, oamenii au trup, minte, duh și suflet; animalele au trup și suflet, dar suflet cu simțire, că dacă îl tai, îl doare, nu-i așa? Iar ierburile și copacii și tot ce este vegetal de pe pămînt au viața firii, suflet fără de simțiri.Ințelegi? N-are rațiune și nici sentiment, ca să simtă că-l iubești sau că-l urăști. Și nici dacă ai tăiat cu coasa florile sau ai doborît un copac în pădure, nu simt ceva. Ele au numai viața firii; cresc și scad, fără să aibă dureri.

Și atunci, dacă am iubi pe oricare dintre cele patru feluri de viețuitoare, care coboară de la Dumnezeu în jos, ele ne pot sui pe noi, care suntem ființe raționale și avem minte, cuvînt și duh, în chipul Sfintei Treimi, pe treptele urcușului duhovnicesc, către Dumnezeu.

Toată zidirea - auzi ce spune Apostolul Pavel - suspină pînă azi, așteptînd slobozenia slavei fiilor lui Dumnezeu. Că zidirea este sub păcat de cînd a fost corupt Adam, stăpînul zidirii, în rai.

**586.** Dragostea dumnezeiască se împarte în două trepte, și anume: O dragoste care se cîștigă prin toate faptele bune, mai ales prin rugăciunea curată a inimii, iar a doua este dragostea ca energie divină necreată, ca dar de sus (Pr. Prof. Dr. Dumitru Staniloae, **Teologia Dogmatică,** vol. III).

**587.** O mică scînteie din dragostea lui Dumnezeu îl face pe om să călătorească în lumea aceasta foarte ușor și să dobîndească toate virtuțile. După ce a cîștigat dragostea lui Dumnezeu, nu știe ce-i osteneala și nu știe ce-i acela necaz. Toate le rabdă, toate le suferă, la toate are nădejde, toate le crede foarte ușor. Dar pînă cîștigă dragostea, se luptă cu frica lui Dumnezeu.

**588.** Dragostea să fie temelia, centrul și coroana vieții și mîntuirii noastre.

### IUBIREA DE ARGINT

**589.** Precum dragostea creștină este rădăcina tuturor faptelor bune, așa și iubirea de argint este rădăcina tuturor răutăților.

### IUBIREA DE SINE

**590.** Ce este iubirea de sine? Să întrebăm pe dumnezeiescul Maxim Mărturisitorul: „Iubirea de sine este iubirea nerațională față de trup". Ai voie să iubești trupul tău, să-l îngrijești, că Dumnezeu ți-a dat minte, dar cum ai pierdut cumpăna și te îngrijești mai mult de trup decît de suflet, te-ai pierdut. Că Apostolul zice: Iar grija trupului să nu o faceți spre pofte.

**591.** Cea mai grea și mai subțire dintre toate patimile care robesc firea omenească este iubirea de sine. Aceasta este prea cu anevoie de cunoscut de

mintea noastră şi cu anevoie de biruit, deoarece ne stăpîneşte prin tot felul de patimi, fice ale ei.

**592.** Iubirea de sine este maică, rădăcină şi izvor al tuturor patimilor şi păcatelor.

**593.** Cea mai grea decît toate, mai înaltă şi mai subţire sarcină, care este si rădăcina a tot păcatul şi izvorul a toată fărădelegea, este iubirea de sine.

**594.** Cel mai mare păcat sub cer la mintea omenească este iubirea de sine.

**595.** Din iubirea de sine se naşte şi mîndria şi trufia şi semeţia şi celelalte.

**596.** Cînd vede Dumnezeu în sufletul nostru această încredere şi rezemare pe sine şi cutezanţă de sine, ne lasă în mîna diavolilor.

**597.** Din iubirea de sine se nasc: mila de sine, cruţarea de sine, îndreptăţirea de sine, mulţumirea de sine, trîmbiţarea de sine, lauda de sine, plăcerea de sine, părerea de sine.

Din iubirea de sine se nasc: închipuirea de sine, simţirea de sine, îngîmfarea de sine, cinstea de sine, încrederea în sine, rezemarea pe sine, bizuirea pe sine, înălţarea de sine, cutezanţa de sine şi nesimţirea, care-i moartea minţii şi omorîrea sufletului mai înainte de moartea trupului.

Din iubirea de sine se nasc: vorbirea de rău, clevetirea, minciuna, gluma, râsul, şăguirea, vorba deşartă, osîndirea.

Din iubirea de sine se nasc: mîndria, trufia, semeţia, ura, zavistia, pizma, invidia, răutatea, lăcomia pîntecelui, mîncarea mai mult decît trebuie, mîncarea a doua oară, un pahar mai mult decît trebuie, somn prea mult, întunecarea minţii şi beţia.

Din iubirea de sine se nasc: păcatele cu vederea, cu auzul, cu mirosul, cu gustul, cu pipăirea, închipuirea, înfumurarea, duplicitatea, rivalitatea, încăpăţînarea, amărăciunea, ironia, ambiţia, înşelăciunea, cruzimea, neomenia, blasfemia, înfurierea năprasnică, linguşirea, împătimirea, obrăznicia, neastîmpărarea, iubirea de stăpînire, dorinţa de a porunci la alţii, prefăcătoria, îngîmfarea, neevlavia, nepocăinţa, neluarea aminte, pregetarea, pierderea vremii in deşert, rătăcirea gîndului, răutatea, acedia, adică moleşeala voinţei.

Din iubirea de sine se nasc: iubirea de bani, iubirea de plăceri, iubirea de avere, iubirea de agoniseală, iubirea de slavă.

Din iubirea de sine se nasc: mîhnirea, întristarea, deznădejdea, descurajarea, împuţinarea de suflet, îndoiala, nechibzuinţa, nesuferirea, nedreapta socoteală, iscodirea. (...) Apoi vine moartea minţii şi omorîrea sufletului, mai înainte de moartea trupului, adică nesimiţirea inimii. Nesimţirea, nu numai că omoară sufletul, ci omoară mai întîi partea privitoare, adică pe minte; nesimţirea este moartea minţii şi omorîrea sufletului mai înainte de moartea trupului.

**598.** In măsura în care omul se leapădă de iubirea de sine, în aceeaşi măsură sporeşte în fapte bune, se înduhovniceşte şi se apropie de Hristos. De obicei, cînd este vorba de sine, omul strică întotdeauna cîntarul, adică măsura; îşi face lui mai multă dreptate, îşi alege partea cea mai bună, cea mai mare, cea

mai frumoasă; plînge pentru sine mai mult decît pentru altul și se bucură de sine mai mult decît de altul. Hristos însă a răstignit pe cruce iubirea de sine, dîndu-și viața pentru noi.

**599.** Dintre oameni, puțini sunt aceia care își răstignesc patima iubirii de sine, asemenea lui Hristos. Sunt mulți care se angajează să trăiască viața duhovnicească, dar nu ajung pînă la răstignire, pentru că nu renunță total la iubirea de sine, adică la egoism. Or, fără jertfă, fără răstignirea patimilor noastre, fără părăsirea păcatelor, nu putem să vedem pe Hristos, nu ne putem mîntui.

## ÎNȚELEPCIUNEA

**600.** Inceputul înțelepciunii este frica Domnului. Ea este temelia tuturor faptelor bune. Ințelepciunea are două capete: primul este frica de Dumnezeu și cel mai de sus este dragostea de Dumnezeu, că toată fapta bună se începe din frica lui Dumnezeu și se termină în dragostea lui Dumnezeu, care este legătura desăvîrșirii și cea mai înaltă faptă bună.

## ÎNDOIALA

**601.** Să nu boliți de îndoială!

**602.** Omul îndoielnic care zice: „Oare este sau nu Dumnezeu? Oare este iad, sau nu este?", este ca un nor pe care îl poartă satana cum vrea, căci el nu crede cu fermitate, cu tărie, în existența lui Dumnezeu. De aceea satana îl duce oriunde.

**603.** Dacă n-a cruțat Dumnezeu pe Avraam și pe Moise pentru îndoială, dacă nu l-a cruțat pe Toma și pe alții care s-au îndoit, nu ne va cruța nici pe noi. Aceia au fost sfinți și Dumnezeu i-a pedepsit în această viață ca să nu se muncească în veșnicie.

**604.** Oare cîți dintre creștinii de azi nu se îndoiesc în credința în Dumnezeu? Cîți nu caută dovezi și zic: „Nu cred pînă nu văd?" Cîți nu caută să pipăie rănile și coasta Mîntuitorului, căutînd dovezi ale existenței lui Dumnezeu? Credința vine din auz, iar nu din pipăire și vedere.

**605.** Cei mai mulți mor așa cum au trăit, în îndoială, necredință și nepocăință, spre a lor veșnică osîndă.

**606.** Cei ce zac în îndoială, cad din dreapta credință apostolică în tot felul de secte și grupări religioase. Mulți din cei îndoielnici se smintesc de Biserica întemeiată de însuși Hristos; se smintesc de Maica Domnului, de Sfînta Cruce, de sfintele icoane și de preoți; se smintesc de sfinți și de cinstea dată lor. Se smintesc de Tainele întemeiate de Hristos, de învățăturile Sfintei Scripturi, pe care o răstălmăcesc după mintea lor, spre a lor osîndă și amăgirea multora.

**607.** Să stăm neclintiți în dreapta credință și să ne bucurăm că suntem fii ai Bisericii lui Hristos de două mii de ani. Necredincioșii se leapădă și caută să vadă pe Dumnezeu cu ochi trupești; îndoielnicii vor să pipăie rănile Domnului; cei slabi în credință caută minuni; sectele părăsesc Biserica, răstălmăcesc dogmele

credinţei şi vestesc altă Evanghelie; cei robiţi de patimi amînă pocăinţa, iar noi, fii invierii şi fiii lui Dumnezeu după har, să-I rămînem credincioşi pînă la sfîrşit, stiind că cel ce va răbda toate pînă la sfîrşit, acela se va mîntui.

**608.** Indoiala se alungă din inima omului prin credinţă, rugăciune şi lăsarea in voia lui Dumnezeu (Matei 26, 38-41). Indoiala şi împuţinarea de suflet se face uneori prin slobozenia lui Dumnezeu (**Filocalia,** vol. X, Cuvîntul 46), pentru unele păcate şi,mai ales,pentru a ne smeri şi a cere mai mult ajutorul Lui.

## ÎNFRÎNAREA

**609.** Infrînarea statornică este temelia moralei creştine; dar nu orice înfrânare, ci numai aceea închinată Domnului şi împlinită cu înţelepciune, după dreptatealegii lui Dumnezeu.

**610.** Infrînarea recomandată de Biserică nu omoară oameni, ci păcate.

**611.** Cei scrupuloşi şi neînţelegători în iconomia înfrînării, trebuie să se supună sfaturilor duhovnicilor. Cei hrăniţi cu duhul slavei deşarte care nu ascultă si ,astfel se istovesc cu postul spre a lor pagubă trupească şi sufletească trebuie sa stie că singuri se omoară pe ei înşişi şi vor da seama înaintea Domnului că nu au mers pe calea cea împărătească a Sfintei Biserici, fiind neascultători (Tit 1, 16; Romani 14, 14). Infrînarea trebuie respectată, atît de clerici şi monahi, cît şi de mireni, respectîndu-se învăţăturile Sfinţilor Părinţi,Tradiţia Bisericii şi sfaturile duhovnicului.

**612.** Zilele de înfrînare trupească ale soţilor sunt cele patru posturi, miercurea, vinerea, sîmbăta, duminica şi toate zilele de post şi sărbătorile de peste an. Soţii trebuie să aibă două zile de curăţenie înainte de a merge sarbatoarea la biserică, iar cînd vor să se împărtăşească, în afară de cele patru posturi să ţină cel puţin o săptămînă de curăţenie, înainte de a primi Preacuratele Taine şi trei zile după Sfînta Impărtăşanie.

**613.** Biserica nu a fixat soţilor un program de convieţuire, căci nu poate intra în amănuntele zilnice.Ci a lăsat totul la ştiinţa lor şi la posibilitatea de a se icomomişi unul pe altul, potrivit cu natura, cu mijloacele şi cu idealul fiecăruia. In general, soţii au datoria de a se ajuta unul pe altul, atît la bine cît şi la necaz, si mai ales la boală şi în greutăţile vieţii în general. Credincioşia unuia faţă de altul trebuie să fie sfântă;copiii să fie bine crescuţi, gospodăria bine chibzuită şi demnitatea morală şi socială cu grijă păstrată, cum zice şi Sfîntul Apostol Pavel: "Căsătoria să fie cinstită întru toate şi patul nespurcat; iar pe desfrînaţi şi pe preadesfrînaţi îi va judeca Dumnezeu"(Evrei 13, 4).

## ÎNGERUL PĂZITOR

**614.** Orice creştin are de la Botez un înger bun, care stă de-a dreapta lui si il povăţuieşte spre tot lucrul plăcut lui Dumnezeu. El scrie cu de-amănuntul, una cîte una, toate faptele bune, pe care le face în viaţă şi pe care i le va prezenta în ceasul Judecăţii cînd „cărţile se vor deschide". De asemenea,

creştinului îi urmează din pruncie şi un înger rău (diavol) care scrie şi el, amănunţit, tot păcatul pe care îl face omul în viaţă, pînă în clipa morţii.

**615.** Scopul îngerului rău este de a-l ispiti întotdeauna şi a-l îndemna la păcat, cu gîndul, cu imaginaţia, cu simţurile, cu cuvîntul, cu fapta, cu trupul şi cu sufletul. Dacă omul îl ascultă, se învoieşte la păcat şi chiar îl săvîrşeşte; diavolul scrie orice gînd, orice cuvînt sau faptă rea făcută în viaţă, de care îi va cere răspuns la judecata particulară, adică după moarte, dacă nu a fost dezlegat de păcate în viaţă, prin spovedanie şi pocăinţă.

**616.** Ingerul păzitor este dat de Dumnezeu omului spre păzirea trupului şi a sufletului său. El niciodată nu doarme, după cuvîntul psalmistului: „Nici să dormiteze cel ce te păzeşte" (Psalmul 120, 3).

**617.** Ingerul păzitor, rînduit de Dumnezeu fiecărui creştin, urăşte păcatul, căci păcatul ucide sufletul şi se depărtează de la cel ce lucrează fărădelegea. Dar, iarăşi se întoarce şi ajută pe omul păcătos, cînd acesta vine la pocăinţă cu lacrimi şi cu durere în inimă pentru cele făcute (II Corinteni 7,9).

**618.** Ingerul păzitor se roagă lui Dumnezeu pentru sufletul încredinţat lui ca să aibă sfîrşit creştinesc şi să i se ierte toate păcatele. Apoi îi dă în cuget credinciosului să se împace cu toţi, să se spovedească din copilărie la preot, să se împărtăşească cu Trupul Domnului şi să-şi pună toate în bună rînduială. Iar în ceasul morţii lui, nu numai un înger îl ajută pe el, dacă a făcut fapte bune, ci mai mulţi.

**619.** In ziua înfricoşatei Judecăţi, îngerul păzitor ajută sufletul pe care l-a păzit în această lume şi călătoreşte cu el înaintea înfricoşatului Judecător.

**620.** Îngerul păzitor va conduce sufletul la învierea cea de apoi spre a-şi cunoaşte trupul său din pămînt, cum spune în viaţa Sfîntului Vasile cel Nou.

**621.** La cei păcătoşi, spune Sfîntul Efrem Sirul, faptele lor cele rele se prefac în ceasul morţii în îngeri răi şi îl însoţesc pînă e aruncat în focul gheenei, acuzîndu-l pe el de acelea ce le-a făcut şi nu s-a pocăit. După moarte îngerul însoţeşte sufletul 40 de zile, împreună cu alţi îngeri, arătîndu-i întîi fericirea raiului şi apoi muncile iadului. Apoi îl duc pentru a treia oară în faţa Preasfintei Treimi şi i se hotărăşte, pînă la Judecata de Apoi, fie loc de odihnă în rai, fie loc de osîndă, după faptele sale. Din clipa aceea îngerul păzitor îl părăseşte pînă la Judecata viitoare.

**622.** In rugăciunea a cincea de la facerea catehumenului, printre altele, se zice aşa: „însoţeşte-i viaţa lui cu înger de lumină, că să-l izbăvească pe el de toată bîntuiala potrivnicului, de întîmpinarea celui viclean, de demonul cel de amiază şi de năluciri rele". Pe lîngă îngerul păzitor, Dumnezeu trimite omului şi alţi îngeri în viaţă spre a-l ajuta, a-l îndrepta şi a-l mîngîia în ispitele şi încercările luptelor duhovniceşti prin care trece omul în acest veac. Despre aceasta vorbeşte dumnezeiescul Apostol Pavel, zicînd: „Au nu sunt duhuri slujitoare care se trimit spre slujbă pentru cei ce vor să moştenească mîntuirea?" (Evrei 1, 14).

**623.** *Necredincioşii, păginii şi ereticii primesc şi ei de la Dumnezeu îngeri păzitori?*

Unii ca aceştia, întrucît nu sunt botezaţi întru numele lui Hristos, nu primesc îngeri păzitori. Ei nici nu cred în îngeri. Iar cei ce zic totuşi că cred în Dumnezeu, dar sunt eretici, aceştia întristează şi depărtează de la ei pe îngerii Domnului care iubesc adevărul dreptei credinţe, cel aşezat de Hristos şi de Apostoli în Biserica Sa. (A se vedea: **Tîlcuirea Epistolei către Evrei,** de Teofilact al Bulgariei). Cît priveşte popoarele păgîne, acestea de abia au cîte un înger păzitor pentru hotarele fiecărei ţări, după mărturia Sfintei Scripturi care zice: „Atunci a pus hotarele neamurilor după numărul îngerilor lui Dumnezeu" (Deuteronom 32, 8). Aceşti îngeri fac parte din ceata Domniilor, ca cei ce domnesc peste neamuri. După Tradiţie, sunt îngeri păzitori peste cetăţi, oraşe, sate, mănăstiri şi oriunde se preamăreşte numele lui Dumnezeu.

**ÎNSINGURAREA**

**624.** Este o însingurare în sine, în inimă, şi o însingurare dinafară, Insingurarea dinafară: Eu mă duc în pădure şi stau într-un bordei, într-o colibă, undeva într-o peşteră, şi mă rog. Şi aceasta ajută mult rugăciunii. Dar dacă nu vei avea însingurarea în sine, nu-ţi ajută. Poţi să fii acolo şi să năluceşti cu mintea toate oraşele şi tot Bucureştiul şi toate tîrgurile. Degeaba ai fugit cu trupul în pustie, căci cu mintea n-ai fugit în pustie. Ori, călugăr ce înseamnă? Spune Sfîntul Ioan Scărarul: Cel ce stă cu mintea sa afară de lume şi pururea se roagă lui Dumnezeu, acela este călugăr!

Dumnezeu nu cere să ieşim noi numai cu trupul din lume şi să fugim în pădure, ci cu mintea să ieşim din lume.

**625.** Există o linişte şi o însingurare periodică, ce se potriveşte celor mai neputincioşi şi chiar celor ce petrec în oraşe şi sate. Această linişţire poate fi urmată de toţi creştinii ce au frică de Dumnezeu şi vor mîntuirea sufletelor lor.

**JERTFA CREŞTINILOR**

**626.** Cel mai mare dar pe care se cuvine să-l dea creştinul lui Dumnezeu este jertfa, adică a se jertfi pe sine pentru Dumnezeu, aşa cum s-au jertfit mucenicii, cuvioşii, pustnicii şi toţi drepţii. Fără jertfă nimeni nu se poate mîntui, precum spune însuşi Iisus Hristos: „Cel ce va răbda pînă la sfîrşit, acela se va mîntui" (Matei 24,13).

**JUDECĂŢILE LUI DUMNEZEU, PRONIA LUI DUMNEZEU**

**627.** Tot ce ni se pare nouă în lumea asta că-i strîmb şi rău, de multe ori ne înşelăm! Că nu cunoaştem judecăţile lui Dumnezeu cele ascunse şi necuprinse.

**628.** Ori de cîte ori evreii supărau pe Dumnezeu, El îi lasă să cadă în mîinile celor cinci popoare păgîne, printre care au fost şi filistenii.

Sfinţii Părinţi spun că Dumnezeu face tot aşa şi cu creştinii şi chiar cu bărbaţii sfinţi. Le lasă unele slăbiciuni şi patimi fireşti nebiruite de ei, precum mînia, somnul, foamea, lenevirea, gîndurile, imaginaţia, ispitele trupeşti, cu

scopul să-i smerească, că să nu cadă în păcatul mîndriei. La sfîrșitul vieții, însă, Dumnezeu le ridică aceste patimi și prin mila Lui se mîntuiesc. Căci fără mila Lui, nici sfinții nu se pot mîntui, după cuvîntul care zice: „în dar sunteți mîntuiți".

**629.** Cînd va judeca Dumnezeu inimile, nu va căuta la mitre arhierești, nici la coroane împărătești, nici la dregătorii înalte. Va căuta la inimile noastre. Cel mai umil țăran, cel mai necăjit om, cel care stă la vreo stînă și se roagă cu lacrimi lui Dumnezeu, sau este la închisoare și se roagă, sau este undeva străin, sau bolnav în pat, suspinînd din adîncul inimii către Dumnezeu, sau o văduvă săracă căreia nu-i deschide nimeni ușa și zace cu copiii ei în necaz și în scîrbe, dar se roagă lui Dumnezeu, toți aceștia vor fi în ziua Judecății mai mari decît împăratul lumii de astăzi și de mîine și de alaltăieri. Căci Dumnezeu nu va căuta la față, cum i-a spus lui Samuil, cînd a ales pe David.

Dumnezeu caută și acum la inima omului, dar cu atît mai mult atunci, în ziua Judecății. Se vor slăvi cei smeriți, cei nebăgați în seamă, cei ocăriți, cei prigoniți pentru dreptate, cei săraci cu duhul, care se socotesc pururea săraci de fapta bună, cei ce flămînzesc pentru dreptate, cei săraci cu duhul, cei ce doresc să facă dreptate și toți pe care i-a fericit Hristos. Se vor ferici atunci cei nebăgați în seamă, cei ce au fost ca gunoiul pămîntului.

Cele proaste și nebăgate în seamă ale lumii vor rușina pe cele înțelepte. Cele slabe vor rușina pe cele tari. De aceea zice că cele de pe urmă vor fi cele dintîi. Cei pe care nu-i băgăm noi în seamă acum, dacă se roagă lui Dumnezeu din toată inima, vor străluci mai mult decît soarele în împărăția cerului, iar împărații lumii și toți puternicii pămîntului vor fi atunci gunoi înaintea lui Dumnezeu, dacă nu vor fi crezut în El. Căci El este drept și dreptatea Lui rămîne în veacul veacului.

**630.** Zic o seamă de oameni puțin credincioși: „Pe noi, creștinii, Dumnezeu o să ne judece și o să ne pedepsească după Evanghelie, dar popoarele care nu cunosc pe Dumnezeu, cum este China, cum este Japonia, India, care se închină la zei și la vrăjitori, cum are să le pedepsească Dumnezeu? Căci n-au avut Evanghelia și n-au știut ce este păcat. De aceea nu se pot îndrepta".

Patru legi sunt după care Dumnezeu va judeca tot pămîntul.

Dumnezeu, deoarece este drept, a pus legile acestea, ca pe toți să-i judece după dreptate. Auzi? Patru legi.

Legea cea dintîi este legea firii sau legea conștiinței. Prin această lege a mustrat Dumnezeu pe Cain, cînd a omorît pe fratele său Abel. Că auzi ce spune Scriptura: „Atît era mustrat de conștiință că a căzut în deznădejde și a strigat așa: «Mai mare este greșeala mea, decît a mi se ierta mie»".

A doua lege care stă în fața noastră veșnic, cum arată Sfîntul Grigorie de Nyssa și care, ca o trîmbiță din înaltul cerului răsună pururea și ne arată pe Dumnezeu, este legea zidirii.

Cine a făcut cerul, pămîntul și toate cîte sunt? Luna, ierburile, florile, peștii, mările, rîurile, pietrele, copacii, munții, toate viețuitoarele de pe uscat,

din apă și din aer. Cine le-a făcut, fraților? Cine a făcut ceasul universului care merge cu atîta precizie și uimire, încît nimeni nu-l poate imita? Nimeni altul decît Bunul Dumnezeu! Centrul de îndrumare al acestei lumi este Ziditorul ei, Dumnezeu, Care a pus rînduială în toate.

Deci, a doua lege care ne stă tuturor în față este legea zidirilor sau a creației. Că prin contemplația naturală în duh, noi ne suim de la rațiunile lucrurilor, la Ziditorul lor.

A treia lege este legea scrisă, dată de Dumnezeu lui Moise pe Muntele Sinai, adică cele zece porunci și tot Vechiul Testament, după care va fi judecat poporul ales, adică evreii.

A patra și ultima lege este Legea Darului, Legea Desăvîrșirii, Legea dragostei lui Iisus Hristos, adică Sfînta Evanghelie. După această lege dumnezeiască vor fi judecați toți creștinii, botezați în numele Preasfintei Treimi.

Cea dintîi a fost legea firii, care rămîne generală pentru toate popoarele pînă la sfîrșitul lumii. Cea de-a doua, legea zidirilor, este la fel cu cea dintîi. După cea dintîi și a doua lege se vor judeca toate popoarele lumii, afară de creștini și de evrei. După Legea scrisă, adică după Vechiul Testament se vor judeca evreii. Iar după Legea Darului și după Evanghelie vom fi judecați noi creștinii, fiindcă legea noastră este mai desăvîrșită decît toate celelalte legi. Iar dacă o călcăm, mai mare păcat avem și mai mare muncă vom avea decît ei, care n-au cunoscut Evanghelia.

Așadar, ne-a pus Dumnezeu asemenea avocat. Să nu ne înșelăm, fraților, să zicem că Dumnezeu nu știe ce face fiecare. Nici nu vei putea să spui că nu ai păcat, pentru că n-ai știut, că ai fost chinez sau turc sau ateu.

Păgîn dacă ai fost, dar conștiință ai avut și după acea lege te va judeca. Zidirea ai văzut-o. Nu ți-ai pus niciodată întrebarea cine a făcut cerul, soarele, pamîntul și toate, ca după aceea să te gîndești și să te temi de Dumnezeu, care a făcut toate?

**631.** Lumea asta atît o ține Dumnezeu - cum arată Sfîntul Simeon Noul Teolog - pînă se va împlini numărul îngerilor căzuți, din sufletele drepților.

**632.** Nu cerca cele necercate și nu voi să ajungi cele neajunse!

**633.** Să nu mai judeci pe nimeni și orice vei vedea să zici: Doamne, Tu toate le știi! Eu nu cunosc judecățile Tale.

**634.** Sfînta Scriptură ne învață pe noi că mai tare trebuie să ne temem de mila Lui, decît de dreptatea Lui. Că de vom supăra dreptatea lui Dumnezeu, noi alergăm la mila Lui; iar dacă vom greși prea mult cu încrederea prea mare in mila Lui, apoi unde vom alerga să împăcăm dreptatea Lui?

**635.** Toți oamenii, dinainte sau de după Hristos, credincioși sau necredincioși, ca și strămoșii noștri de odinioară, toți au fost și au trăit sub pronia lui Dumnezeu. Căci pronia a fost în veci. Nu numai de la întruparea Domnului nostru Iisus Hristos. Niciodată nu a fost lipsită lumea și întreaga creatie de mila și pronia lui Dumnezeu.

**636.** Planul lui Dumnezeu nu-l poate opri nimeni. Nici dracii, nici îngerii, nici oamenii, nici popoarele, nimeni, nimeni. El înaintează veşnic cum este rînduit de Dumnezeu.

**637.** Bunul Dumnezeu şi Preasfîntul Mîntuitor niciodată n-a spus vreo învăţătură în lume care să nu se poată îndeplini de oameni. Căci El, fiind Dumnezeu desăvîrşit, ştie adîncul neputinţei omeneşti.

## JUDECATA DE APOI

**638.** Să luăm aminte de noi înşine. Şi sectele şi indiferenţa şi ateii şi păgînii şi desfrîul; şi toate răutăţile veacului cresc. Insă cei buni se fac mai buni, îşi iau aminte de sine, iar cei răi se fac tot mai răi. Şi Dumnezeu va veni cu plata Lui pentru fiecare. Plata Lui este cu Sine, pentru fiecare.

**639.** Ia închipuiţi-vă acum, că stăm cîteva minţi de faţă aici, că lîngă soarele acesta, fiind la amiază şi nefiind nori, ai mai vedea un soare şi încă unul şi încă o sută şi încă o mie, şi încă zece mii de sori. Cîtă spaimă ar fi aici! Cît cutremur ar fi aici! Cîtă groază şi minunăţie, văzînd atîta lumină simţită. Dar cînd vor veni milioane şi milioane de drepţi şi de sfinţi şi vor străluci ca soarele? Gîndiţi-vă ce spaimă, ce bucurie, ce mîngîiere şi ce cutremur va fi peste toate inimile oamenilor!

**640.** Dumnezeu judecă pe toţi acuşi. Potopul atomic este pe clanţa uşii.

**641.** Una din lucrările duhovniceşti folositoare ale minţii noastre este şi cugetarea la dreapta şi înfricoşata Judecată de Apoi a lui Dumnezeu. Cine va avea în minte mereu ziua şi ceasul ieşirii sale din viaţă şi a stării lui înaintea Mîntuitorului nostru Iisus Hristos la Judecată, îşi va petrece zilele vieţii sale cu frică şi cu cutremur (Psalmul 2, 11). Cine este conştient că pentru tot cuvîntul deşert va da socoteală în ziua Judecăţii (Matei 12, 36), totdeauna îşi înfrînează limba şi îşi cumpăneşte cuvintele sale cu multă chibzuinţă.

Cine nu uită că Fiul lui Dumnezeu va judeca pe desfrînaţi şi pe preadesfrînaţi (Evrei 13, 4), acela se nevoieşte şi se luptă pînă la moarte pentru a-şi stăpîni trupul şi a-l păzi curat, ca să nu alunece în prăpastia desfrîului. Cine este conştient că pînă şi privirea unei femei cu poftă se socoteşte desfrînare (Matei 5, 28), cu mare frică de Dumnezeu îşi va păzi ochii şi mintea.

Cine cugetă la cuvintele Sfintei Scripturi, potrivit cărora şi pentru gîndurile şi poftele inimii vom fi cercetaţi în ziua Judecăţii de Apoi (I Corinteni 4, 5), îşi va păzi mintea şi inima spre a le face izvor al vieţii, iar nu al morţii. Cine cugetă că la Judecata de Apoi toate tainele inimii noastre vor fi date pe faţă (Evrei 4, 12), se păzeşte pe sine de orice păcat, fiind cu luare aminte la toate gîndurile şi înclinările inimii sale. Unul ca acesta, dacă va greşi cu ceva, prin gînduri şi intenţii rele, îndată se căieşte din inimă şi aleargă să se mărturisească la duhovnic, primind dezlegare şi iertare de la Dumnezeu (Matei 18, 18).

Cine îşi va aduce aminte totdeauna că oamenilor le este rînduit să moară şi după aceea să fie judecaţi (Evrei 9, 27), cu mare evlavie şi frică de Dumnezeu

isi va petrece toate zilele vieții sale pe pămînt, ca în ziua dreptei Judecăți să capete milă și îndurare de la Hristos.

**642.** In ziua Judecății se va descoperi fiecăruia fapta așa cum a fost. Marele Vasile aseamănă viața călugărului și a tot creștinul cu lucrarea unui pictor. Un pictor iscusit care pictează o icoană în ascuns. Așa fac de obicei cei mai mari pictori: trag o perdea, o draperie, să nu vadă nimeni ce lucrează ei. Pictorul lucrează la liniște, își adună acolo materialul, culori și să nu vadă nimeni lucrarea lui; să nu-i facă nimeni nici o critică. La urma urmei se va vedea.

Si lucrează omul ascuns, iar cînd a terminat icoana și a tras draperia de pe ea,atunci se vede. Este de cinste icoana lui sau de batjocură? Așa-i icoana vietii noastre lăuntrice. Noi toată viața lucrăm, și rele și bune, dar la sfîrșit o să iasă în vileag. Asta icoană ai lucrat.Uite fățărnicie pe dînsa, uite viclenie, uite slavă deșartă, uite mîndrie, uite ură, uite lenevie, uite moleșeală, uite răspîndire. Iaca culorile noastre.

O să fie de rîs, nu înaintea oamenilor, ci înaintea a milioane de îngeri. Dacă icoana vieții noastre n-o să fie împodobită cu dragoste, cu milă, cu rugăciune, cu lacrimi, cu umilință, cu zdrobire, cu căință, cu răbdare, cu dreaptă socoteală, cu chibzuință, cu suferirea pentru fapta bună; dacă nu s-or găsi culorile potrivite, cînd vom ieși cu icoana vieții noastre lui Dumnezeu și sfinților Lui și îngerilor, pentru că am pictat-o rău aici cît am fost pe pămînt, deci, dacă zugrăvim icoana vieții noastre în fiecare zi și în fiecare ceas și în fiecare minut și in fiecare clipă, să luăm seama ce vopsele punem acolo. Vai de noi și de noi, dacă ni se pare că putem înșela pe Dumnezeu!

## JURĂMÎNTUL

**643.** Jurămîntul nu este oprit atunci cînd se face după voia lui Dumnezeu, adică atunci cînd nu se face pentru un lucru de nimic și cînd cel ce se jură este hotărât să spună adevărul.

Insuși Dumnezeu S-a jurat pe Sine, după cum spune Scriptura: „Dumnezeu cind a dat lui Avraam făgăduință... S-a jurat pe Sine însuși" (Evrei 6, 13). Mîntuitorul S-a jurat de asemenea, la judecată, că este Fiul lui Dumnezeu (Matei 26,54-64).
Asemenea și Sfinții Apostoli s-au jurat întărind prin aceasta adevărurile propovăduite Romani 1, 9; II Corinteni 1, 23; Galateni 1, 20). Cînd Mîntuitorul spune: „Să nu jurati nicidecum... ci să fie cuvîntul vostru: ceea ce este da, da; și ceea ce este nu, nu, iar ceea ce este mai mult decît aceasta, de la cel rău este" (Matei 5, 34-37), El nu oprește desăvîrșit jurămîntul, ci numai jurămîntul cel nedrept și cel făcut cu ușurință pentru lucruri de nimic, neînsemnate sau neadevărate. Jurămîntul drept și făcut pentru lucruri înalte, fiind o faptă de slujire a lui Dumnezeu - căci prin el se recunoaște că Dumnezeu este Atotștiutor și Atotprezent - de bună seamă trebuie tinut cu sfințenie. Călcarea lui este păcat, este și jurămînt mincinos (Zaharia 5, 4). De aceea, creștinul trebuie să se ferească de a jura cu ușurință sau mincinos (Despre jurământ in Legea Veche, vezi la Ieșire 22, 9-11).

**644.** Jurămîntul nu poate lua în deșert numele Domnului, deoarece prin el se recunoaște lui Dumnezeu autoritatea supremă, dreptatea Lui și puterea Lui pedepsitoare. Numai atunci poate fi jurămîntul o luare în deșert a numelui lui Dumnezeu și deci o călcare a poruncii a treia, cînd el este făcut strîmb sau cînd e întrebuințat abuziv și pentru lucruri (neînsemnate) de nimic. Aceste jurăminte strîmbe și făcute în grabă pentru lucruri neînsemnate, sunt cu adevărat hule la adresa numelui lui Dumnezeu (Ființei), și deci, sunt în directă opoziție cu porunca a 3-a.

Dar jurămîntul drept este ca o rugăciune, ca o invocare cuviincioasă și evlavioasă a lui Dumnezeu pentru stabilirea adevărului și pentru înlăturarea minciunii. Jurămîntul este un factor necesar triumfării adevărului în lume, prin mijiocirea atotștiinței și atotputerii lui Dumnezeu. Așa cum e cu neputință ca rugăciunea evlavioasă să fie oprită, tot așa e cu neputință a fi oprită invocarea evlavioasă și cucernică a numelui lui Dumnezeu în jurămîntul drept.

**645.** Jurămîntul drept pe numele lui Dumnezeu nu este una cu a-L înjura pe El, căci cine oare se va împăca cu un asemenea înțeles nebun? Injurăturile nu se fac spre slava lui Dumnezeu și cinstea Lui, nici din evlavie și prețuire a dreptății și a atotștiinței Lui, spre a se stabili prin ele vreun adevăr, ci ele se fac spre a huli și necinsti numele lui Dumnezeu sau al Sfinților Lui, sau al vreunui lucru sfînt. Ele nu caută altceva decît pedepsirea aproapelui nostru, care de multe ori este fără de vină. Jurămîntul drept se face din frica de Dumnezeu și din mare considerație față de dreptatea și atotștiința Lui, iar înjurăturile se fac din mîndrie, din răutatea noastră și ura noastră către aproapele nostru. Așa fiind, înjurătura nu este act de cinstire a lui Dumnezeu, ci un act doveditor al răutății sufletului nostru, al urii și al dorinței noastre de răzbunare asupra celor pe care îi urîm. Totodată, înjurătura este o luare în deșert a numelui lui Dumnezeu, prin care noi îl chemăm ca pedepsitor al lucrurilor părute nouă nedrepte și prin aceasta, în nebunia noastră, noi am voi să facem pe Dumnezeu părtaș al răutăților noastre de a pedepsi pe acela pe care noi îl urîm, lucru care este cu totul spre necinstea dreptății lui Dumnezeu. Așadar, analizînd aceste lucruri, putem înțelege destul de bine și de clar că înjurăturile sunt numai de la diavol și deci, nu le putem pune în cîntar cu un jurămînt drept, care se face spre slava dreptății lui Dumnezeu.

**646.** Jurămîntul solemn are multe temeiuri biblice, între care sunt și acestea: Facere 14, 22-23; Ieșire 6, 8; 1 Regi 8, 31-32; Apocalipsa 10, 5-6 ș.a. Noi îl facem în biserică, pentru că așa se făcea și în Legea Veche. Il facem la nevoie și în afară de biserică dar mai ales în fața Sfintei Evanghelii, a Crucii celei sfinte, cu luminări aprinse și în fața preotului, fiindcă fără biserică, fără Evanghelie și mai ales fără Sfînta Cruce, este ca și fără Dumnezeu. Și deci, fără acestea, rămîne ca o simplă formă pompoasă și o paradă omenească ce impresionează numai la suprafață, iar nu în fond și hotărîtor.

**LENEȘII**

**647.** Către cei mai leneși zicea Părintele Cleopa: „Pune hoitul, adică trupul, la treabă și mintea la picioarele Domnului, adică la rugăciune!".

**LEPĂDAREA DE LUME**

**648.** Sfîntul Ioan Scărarul arată care sunt cele trei feluri de lepădări de lume:

1. Cela ce pentru iubirea de treaptă, pe lepădarea de lume o a făcut, ca tămâia este, care la început miroase și pe urmă scoate fum. Face el ascultare, se supune în mănăstire, aleargă, cutare, doar va ajunge el ținta carierei, care credea să ajungă el în mănăstire. Și dacă se întîmplă ca Dumnezeu să-i stea împotrivă, să nu ajungă, atunci nu mai miroase ca tămîia. Pînă atunci toți ziceau: „Măi, dar ascultător este fratele ăsta! Măi, dar smerit este, dar bine mai face treabă, dar supus este, bun", dar nimeni nu știe, în inima lui, ce scop urmărește.

Iar dacă nu ajunge ținta carierei sale, începe a cîrti: „Pe acela l-a făcut diacon, pe acela preot; eu stau de atîția ani în mănăstire, eu am muncit mai mult decît dînsul, eu m-am jertfit; pe mine nu mă face nimic". Incepe a scoate fum tămîia noastră. Tămîia noastră nu mai miroase.

Asta, fiindcă în mintea lui lepădarea de lume a făcut-o pentru scopul iubirii de treaptă.

**2**. Cela ce pentru iubirea de cîștig, pe lepădarea de lumea o a făcut, ca piatra de moară este, care de-a pururea întru acelea se învîrtește.

Unul vine la mănăstire să-i dea salar sau pensie, sau să i-o mărească, să fie oleacă mai mult, să mai pună olecuță la CEC. Sfîntul Antonie avea salar!? Cit avea pe lună Sfîntul Antonie, că am uitat? Cam cîte mii? Ce pensioară avea Sfântul Pamvo, Sfântul Sisoe? N-ați auzit? N-ați citit undeva despre sfinți cu pensie și cu salar? Da, avea mult pe vremea aceea! Măi, ați citit voi despre vreun mucenic și cuvios care avea salar și pensie? Ia să spuneți!

Vezi cum ne înșelăm noi? De aceea, dacă ți-o dă, dă-o la obște înapoi, sau dă-o la săraci. Iar dacă nu ți-o dă, să nu-ți pară rău, că noi n-am venit pentru leafă aici. Dacă îți dă Hristos raiul, și o floare din rai, cum spune Sfîntul Andrei cel nebun pentru Hristos, este mai scumpă decît toate comorile lumii și asta nu mai moare, că are viață veșnică într-însa.

Cel ce pentru iubirea de cîștig a făcut lepădarea de lume, este ca piatra de moară care de-a pururea se învîrtește în jurul ei. Adică acasă făcea, muncea, alerga, ca să capete un ban, un salar, o pensie, să facă ceva avere, și vine în mănăstire și se învîrte ca piatra de moară tot într-acelea. „Măi, să muncesc, să fac, poate îmi va da pensie mai mare, dacă o să am oleacă de vechime". Și tot se invarte roată ca piatra de moară.

Nu pățim așa și noi? Este bine că vorbim de păcat? Așa fac eu, păcătosul! Si eu sunt vinovat, dar vă spun. Măcar să cunoaștem meșteșugurile diavolilor. Ce crezi că eu sunt cheie de biserică? Eu sunt mai păcătos decît toți!

Acum vă spun şi al treilea fel de lepădare de lume.

3. Cela ce pentru slava lui Dumnezeu, pe lepădarea de lume o a făcut, unul ca acela pînă la moarte se jertfeşte pe sine, nimic nădăjduind, decît mîntuirea sufletului.

Adică se jertfeşte în toate, dar n-are nevoie de nimic. N-are scop nici să ajungă mare, nici să cîştige bani. Să-i dea Dumnezeu mîntuire. Atît doreşte. Acela-i pe drum bun, pe drumul duhovnicesc, ca un adevărat călugăr. Acela nu aleargă în deşert! „Mie să-mi dea Dumnezeu mîntuire. Nu-mi trebuie nimic altceva. Că mîntuirea este mai scumpă decît toate care există sub cer!".

**LUCRATUL DUMINICA**

**649.** *Dacă trebuie să lucrăm duminica, ce trebuie să facem?*

In timpul de astăzi, vin mulţi la mine, că ei sunt siliţi să lucreze duminica şi în sărbătorile mari. „Părinte, sunt obligat să lucrez duminica, că dacă nu, îmi desface contractul de muncă!".

Hai să vă spun un lucru! Nu vă supăraţi; banii care îi cîştigaţi duminica, să-i daţi la săraci! Că este mai mare milostenia decît ţinerea unei zile.

**LUMEA**

**650.** Care se foloseşte de lumea aceasta trebuie să fie ca şi cum nu s-ar folosi de ea.

**651.** Te poţi mîntui şi în lume, dar nu te poţi desăvîrşi.

**LUXUL**

**652.** Vai de lumea asta stricată de cei fără de minte! Işi fac o mulţime de haine frumoase, mai ales femeile, ca să vadă lumea că au haine. Şi se duc în biserică, ca la teatru, să le vadă cineva cum sunt îmbrăcate. Dar de aceea ne ducem la biserică? Dumnezeu se uită la exterior? Dumnezeu se uită în inima ta de eşti cu inima la El cînd te rogi în biserică. Acolo te duci la plîns, la suspine, la zdrobire, la smerenie, la ascultarea cuvîntului. Nu te duci acolo să faci teatru, să te vadă cineva cum eşti îmbrăcată şi boită şi cum eşti încălţată. Acestea sunt lucrurile vicleanului diavol. Luxul este o nebunie a veacului şi sminteală pentru tineri şi bărbaţi.

**MÎNCĂRURILE NECURATE**

**653.** Toate jivinele sunt curate în sine. Dacă noi însă, nu consumăm carnea anumitor jivine nu înseamnă că ele sunt în sine spurcate, ci numai că nu ne prieşte carnea lor stomacului sau nu se potriveşte cu gustul nostru, care adeseori este numai o obişnuinţă sau un moft, iar nu o lege pe care o urmează toţi oamenii de pretutindeni. Ştiut este că pe alocuri oamenii s-au deprins a mînca animale care în alte locuri sunt socotite greţoase. Astfel, unii mănîncă pisici, alţii cîini, alţii broaşte sau altele de acest fel. Deci, dacă

un anumit fel de carne i se pare unuia greţos, apoi nu înseamnă de aici că este spurcată, deoarece în acelaşi timp, un altul o mănîncă. Iar dacă vreo carne a vreunei insecte sau a oricărei alte vieţuitoare, mai mică sau mai mare, produce crampe, deranjări stomacale sau intoxicaţii, iarăşi nu înseamnă neapărat că ea ar fi spurcată.

Dumnezeu pe toate le-a făcut bune şi le-a curăţit, la toate dîndu-le un anumit rost şi o anumită folosinţă. Vipera este un animal otrăvitor, dar dacă oamenii nu-i pot folosi carnea ca aliment, nu înseamnă că ea este spurcată, deoarece chiar otrava ei aduce un mare folos, fiind utilizată în tratamentul contra cancerului, al reumatismului şi al altor boli.

Aşadar, noi ştim că toate cîte a făcut Dumnezeu dintru început, „erau foarte bune" (Facere 1, 21), iar dacă noi nu consumăm din carnea unora ca hrană, deoarece nu ne place sau nu ne sunt folositoare sănătăţii noastre, nu trebuie să le socotim necurate şi cele ce Dumnezeu a curăţit (noi) să le numim „spurcate" (Faptele Apostolilor 10, 15).

### MÎNCARE DE CARNE

**654.** Mîntuitorul nostru Iisus Hristos nu numai că n-a mîncat carne în toată viaţa petrecută pe pămînt, dar nici cînd poporul ce-I urma a flămînzit, nu l-a săturat cu carne, ci cu pîine şi peşte, fiind cinci mii de bărbaţi (Matei 14, 21), iar altă dată, patru mii, afară de copii şi femei (Matei 15, 38), fiindu-i foarte uşor să-i hrănească cu carne, ca pe evreii cîrtitori din pustie.

**655.** Biserica nu omoară oameni, ci dimpotrivă, ea vrea prin post să omoare patimile şi să salveze sănătatea sufletească **(Pravila,** Nicodim Sachelarie). Aşadar, unde stăpîneşte dreapta socoteală şi scopul cel bun, duhovnicul nu face o greşeală dacă la unii din cei bolnavi şi slăbiţi le va dezlega în unele zile, cu iconomie, la unele mîncăruri nepermise celor sănătoşi.

**656.** Mirenii au voie să mănînce carne în toate zilele afară de cele patru posturi, miercurea şi vinerea şi celelalte zile oprite de Biserică. Călugării, însă, după regulile vieţii monahale şi după sfintele Canoane, nu au voie să mănînce carne, afară numai dacă sunt găzduiţi la mireni şi aceia nu ştiu că ei nu mănîncă sau nu au altceva să le dea de mîncare.

**657.** După cum la toată fapta cea bună ne trebuie dreaptă socoteală, la fel şi la mîncarea sau nemîncarea de carne.

### MÎNDRIA

**658.** Dumnezeiasca Scriptură numeşte necurat înaintea Domnului pe cel mîndru, zicînd: „Necurat este înaintea Domnului tot cel cu inimă înaltă" (Pilde 16, 5). Ba şi pe cel ce se împrieteneşte cu cel mîndru, tot necurat îl numeşte, zicînd: „Cel ce atinge de smoală va fi asemenea ei" (Isus Sirah 13, 1).

**659.** La Dumnezeu este mult mai bun un păcătos smerit, decît un drept mîndru.

**660.** Vreau să spun că astăzi, mai mult ca oricînd, acest mare păcat al mîndriei a cuprins toată lumea. Fiecare dorește să fie mai mare peste alții, să-i robească și să stăpînească; fiecare dorește să fie mai bogat decît altul, fiecare mai cinstit, mai vestit și mai băgat în seamă decît altul. Fiecare dorește a se socoti mai înțelept decît alții. Fiecare se laudă că este mai iscusit în meserii și meșteșuguri. Cine învață pe cel sărac să ia pîinea de la gura copiilor și să-și cumpere radio sau televizor, spre a-și închipui și el că este asemenea cu cei avuți? Nu mîndria? Cine învață pe femei și pe fete să muncească luni și ani de zile, nu spre a-și cumpăra cele de nevoie vieții, ci spre a-și cumpăra rochii la modă și încălțăminte luxoasă și alte lucruri deșarte, care nu țin nici de foame, nici de frig? Oare nu mîndria? Cine învață pe cel sărac, care are o casă de copii, să se sîrguiască cu mai multă trudă spre a le face la toți haine luxoase și de mult preț, spre a-i face să fie în rînd cu lumea? Nu mîndria? Cine face pe fetele și femeile cele ușoare să se dreagă pe fețe cu pudră și cu unsori și să-și vopsească unghiile spre a arăta mai tinere și mai frumoase? Oare nu mîndria și slava deșartă care este fiica cea dintîi a mîndriei? Vor să fie cu orice preț în rînd cu lumea și nu aud pe Apostolul Iacov care zice: „Toată lumea în cel rău zace"; și iarăși: „Cine va voi să fie prieten cu lumea se face vrăjmaș lui Dumnezeu" (Iacov 4, 4). Cine învață pe cei neînvățați să defaime pe cei cu adevărat învățați? Nu mîndria? De unde vin bătăile, ambițiile, laudele, pricinile, sfadele, tulburările și vrajbele între oameni? Nu din mîndrie? Că fiecare se socotește mai tare decît altul și mai drept, au nu din mîndrie?

O, răutate fără de margini! Cine mai cunoaște astăzi răutățile tale? Și cine se mai ostenește astăzi să alunge această ciumă sufletească din inima sa?

**661.** Mîndria are cinci trepte. Pe cea dintîi treaptă a mîndriei este omul care, avînd oarecare din aceste bunuri, nu recunoaște că le are de la Dumnezeu, ci socotește că le are de la sine însuși, în chip firesc.

A doua treaptă a mîndriei este cînd omul recunoaște că are de la Dumnezeu aceste bunuri, însă nu primite în dar, ci pentru că i se cuvin lui, ca unul ce ar fi vrednic de ele.

A treia treaptă a mîndriei este cînd cineva cugetă că are niște daruri pe care însă nu le are.

A patra treaptă a mîndriei este cînd cineva defăima pe alții și poftește să fie cinstit de toți, ca un vrednic mai mult decît aceia.

A cincea și cea din urmă treaptă a mîndriei este cînd omul ajunge să defaime sfintele legi și să nu se supună lor, așa cum au legiuit Sfinții Părinți.

**662.** Mîndria are 12 fiice: slava deșartă, iscodirea, înălțarea cu mintea, pregetarea, mărturisirea cu fățărnicie, lepădarea de credință, voia cea slobodă și deplina deprindere a păcatului.

**663.** Mîndria are obiceiul a se naște în mintea omului mai ales din aceste pricini: iubirea de sine din slava deșartă, din părerea de sine, din necunoștința de sine, din postul cel fără de socoteală și fără de măsură și din viața cea osebită, adică din rînduiala de sine, cînd omul umblă după capul său și nu cere sfatul altuia.

**664.** Mîndria este de două feluri, și anume: mîndria voii noastre și mîndria minții. Mult mai rea este mîndria minții.

Mîndria voinței fiind mai ușor cunoscută de minte, se va putea lesne tămădui, fiind supusă mai ușor la cele ce se cade; cînd însă mintea are mîndrie și crede cu tărie că judecata ei este mai bună decît a altora, cum se va mai putea tămădui? Neavînd cine să o supună judecății celorlalți, ea nu socotește pe alta mai bună decît pe sine. Dacă ochiul sufletului, care este mintea prin care omul recunoaște și curăță mîndria voii este neputincios, orb și plin de mîndrie, apoi cine-l va putea tămădui? Și dacă lumina este întuneric și îndreptarul greșit, atunci cum va lumina și îndrepta pe celelalte? De aceea, se cuvine să stăm mai cu luare-aminte și cu mai multă tărie împotriva acestei primejdioase mîndrii a minții. Și stînd cu mare tărie împotriva ei, să ne înfrînăm iuțimea minții noastre, iar părerea noastră să o supunem părerii celorlalți și să ne facem nebuni pentru dragostea lui Hristos, ca să ne putem înțelepții precum e scris: „Deci, de va părea cuiva dintre voi că este înțelept în veacul acesta, să se facă nebun, ca să fie înțelept" (I Corinteni 3, 18).

Așadar, mîndria minții este o boală drăcească, deoarece ea face pe om să se creadă că este mare, că este mai înțelept decît alții și că el nu mai are nevoie de sfaturi și de ajutorul altuia.

Insuși Dumnezeu prin Proorocul Isaia ticăloșește pe cei ce au această boală, zicîndu-le: „Vai celor pricepuți întru sine și înaintea lor știutori" (Isaia 5, 21).

**665.** Bunurile cu care cel mîndru se mîndrește sunt de cinci feluri:

Bunuri firești: istețimea, frumusețea, bărbăția și cele asemenea lor;

Bunuri dobîndite: știința, înțelepciunea, meșteșugul și cele asemenea;

Bunuri întîmplătoare: bogăția, slava, dregătoriile și cele asemenea;

Bunuri ale voinței;

Bunurile duhovnicești: darul proorociei, facerii de minuni și cele asemenea.

**666.** Mîndria nu este altceva decît defăimarea ascultării.

**667.** Cei ce nu se sfătuiesc cad ca frunzele.

**668.** Noi, dacă ne încredem în sine și în puterea noastră de virtute, de înțelegere și de filosofie, mai întîi mireasma Sfîntului Duh nu mai este cu noi.

Indată ce Duhul Sfînt simte o mică licărire a mîndriei, se ferește și-l lasă pe om în propriile sale puteri. Și atunci vedem că am ajuns la cădere. Ori cu mintea, ori cu cuvîntul, ori cu lucrul, ori - Doamne ferește -, cădere care ne desparte prea tare de Dumnezeu. Iar cine are lucrarea trezviei, trebuie să fie treaz și în privința asta. Nu-mi încape mie în putere să mă trezesc, ca să mă lupt cu păcatul. Mă trezesc, dar îl chem pe „Doamne Iisuse...!"

**669.** Vedem din vremea prigoanelor cum s-au ferit creștinii și sfinții, ca să nu aibă mîndria să spună: „Mă duc la moarte!". Pentru că nu suntem pregătiți de moarte, și Dumnezeu, cînd vede că omul se reazemă pe puterile lui, îi ia darul.

**670.** Cea mai mare faptă bună, care ne scapă pe noi de păcatul mîndriei, este smerenia.

**671.** *Ce deosebire este între slava deșartă și mîndrie?*

Deosebirea dintre slava cea deșartă și mîndrie, aceasta este: cîtă deosebire este între un tînăr și un bătrîn, sau cîtă deosebire este între grîu și pîine. Căci precum tînărul, trăind, crește cu vîrsta și ajunge bătrîn, și precum grîul, trecînd prin moară ajunge pîine, și iarăși precum viermele de omidă se face fluture, tot așa și slava cea deșartă crescînd în sufletul cuiva, se preface în mîndrie! Sau cu alte cuvinte, putem zice că slava deșartă este începutul, iar mîndria este sfîrșitul (Scara).

**672.** Dumnezeu face să vină asupra celor mîndri ispite mult mai mari și mai multe decît la cei smerit cugetători.

**MÎNIA**

**673.** Mînia ne biruiește pe toți! Vai de capul nostru!

**674.** Mînia cea dreaptă nu urăște, ci împlinește porunca Domnului, care zice: Iubiți pe vrăjmașii voștri. Binecuvîntați pe cei ce vă blestemă.

**675.** Mînia se împarte în trei feluri:

1. Este mînia numită pe grecește „holos", care înseamnă „repede", cînd omul se mînie repede și tot repede îi trece. Asta nu-i mînie periculoasă. Este ceea ce spune Duhul Sfînt în Psaltire: Mîniați-vă și nu greșiți. Aceasta-i mînia cea firească. A greșit o dată, a cerut iertare, se împacă. Inima omului este împărțită în trei părți: partea mînioasă, partea rațională și partea poftitoare. Această mînie este dumnezeiască, căci din fire este sădită în sufletul omului, să se mînie asupra păcatului. Sfîntul Ioan Gură de Aur zice: „Mînia ta să nu fie asupra fratelui, ci asupra șarpelui prin care ai căzut".

2. A doua treaptă a mîniei este mînia numită „catos" sau pizmă, pe românește. Acesta-i un șarpe rău. Acesta cînd a mușcat inima noastră, nu numai că ne mîniem, dar ținem mînie cîte o săptămînă-două pe cel care ne-a făcut rău. Aceasta-i grea.

Cînd omul ține mînie și gîndește: „Lasă, că-i răstorn eu planul la acela; lasă, că am să-i zic eu; lasă, că am să i-o fac eu", și cînd vei vedea acestea în mintea ta, să știi că ai trecut în treapta a doua a mîniei. Te-a mușcat mai mare balaur de inimă. Și să te duci să ceri iertare, să te împaci cu fratele, zicînd: „Iartă-mă, soțule; iartă-mă, soție!", că dacă nu trece această mînie, nu putem zice „Tatăl nostru".

Atunci ar trebui să ne rugăm așa: „...și nu ne iartă nouă, Doamne, greșelile noastre, precum nici noi nu iertăm...". Așa ar trebui să ne rugăm, că dacă nu iertăm, altfel nu putem zice „Tatăl nostru". In nici un fel de mînie nu putem zice „Tatăl nostru". Condiția-i pusă de înțelepciunea lui Dumnezeu Cuvîntul.

Apostolul spune: Soarele să nu apună peste mînia voastră, iar cel ce a trecut în al doilea grad de mînie, nu numai soarele îl apucă cu mînia, îl apucă și două, trei zile, și o săptămînă și o lună.

3. Apoi este mînia cea mai grea decît toate, „zacos", care pe românește se cheamă zavistie. Asta-i mai rea decît dracul. Este un drac mai rău decît toți dracii, zavistia. Să ne ferească Dumnezeu de asemenea mînie! Dar de ce se cheamă zacos? Fiindcă zace mult în inima omului. Omul, cînd a ajuns în treapta a treia a mîniei, nu ține mînie numai două-trei zile sau o săptămînă, ci ani de zile.

S-au văzut oameni bolnavi de această boală, de zavistie, care nici la moartea lor n-au iertat pe fratele. „Uite, cutare a murit, și pe patul de moarte i-a cerut iertare fata sau nepoata, și n-a vrut s-o ierte". Să ferească Dumnezeu! Acesta-i balaurul zacos sau zavistia.

Cînd se tulbură omul de zavistie, fierea varsă venin în jurul inimii, că partea cuvîntătoare a sufletului este în inimă. Atunci se întunecă rațiunea și creierul și partea sentimentală a sufletului omului și degeaba îi spui că aici este alb, că el vede negru. Nu mai vede bine, fiindcă i s-a întunecat mintea și inima de zavistie.

Zavistia este un drac care persistă în inima omului și dacă omul nu se mărturisește și nu se roagă lui Dumnezeu să-l izgonească, sunt mulți care nici pe patul morții nu vor să ierte pe cel ce le-a greșit.

Deci, să ne silim cu inima noastră, să o convingem că trebuie să iubim pe fratele nostru și să cerem ajutorul lui Dumnezeu să facem acest lucru și atunci să avem îndrăzneală în rugăciunile noastre către Dumnezeu. Dacă nu, are să se întîmple ce spune Sfîntul Isaac Sirul: „Sămînță pe piatră este rugăciunea celui ce are mînie asupra fratelui său".

**676.** Unui Părinte, care se mînia adeseori pe ucenicul său, i-a zis odată bătrînul: Părinte, nimic nu este mai greu decît să crești duhovnicește pe cineva. Dar să nu uităm ce spune Sfîntul Efrem Sirul, căci chipul îndreptării și al cîștigării sufletelor este numai al blîndeții.

## MÎNTUIREA

**677.** Noi trebuie să ne temem mai mult de mila lui Dumnezeu decît de dreptatea Lui, cum spun Sfinții Părinți, căci de vom supăra dreptatea Lui putem alerga la mila Lui, dar de vom întărîtă mila Lui până acolo încît să nu mai fim vrednici de ea, atunci nu mai avem unde alerga spre mîntuire.

**678.** *Ce să fac, Preacuvioase, ca să mă mîntuiesc?*

Să ai în dreapta frica de Dumnezeu, în stînga cugetarea la moarte, iar în minte și în inimă rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase", și te faci sfînt, măi frate!

**679.** Trupul, lumea și diavolul sunt cei trei mari vrăjmași ai mîntuirii.

**680.** *Care dintre creștini au harul mîntuirii?*

Biserica noastră Ortodoxă învață că harul este dat tuturor oamenilor (Tit 2, 11), deoarece Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mîntuiască și la cunoștința adevărului să vină (1 Timotei 2, 4). Dar harul nu silește pe nimeni. Oamenii au libertatea să-l primească și să conlucreze cu el sau să-l respingă. Cei dintîi se mîntuiesc, cei din urmă, nu **(Invățătura de credință Ortodoxă).** Biserica Ortodoxă, fiind Biserică apostolică, are harul mîntuirii.

*Care dintre creștini se vor mîntui?*

Numai creștinii care slujesc lui Dumnezeu întru adevăr, aceia se vor mîntui, după cum spune Duhul Sfînt: Aproape este Domnul de toți cei ce-L cheamă pe El întru adevăr (Psalmul 144, 18). Despre oamenii care nu au primit credința în Dumnezeu nu putem zice că se mîntuiesc, deoarece apostolul ne învață: Este un Domn, o credință și un botez (Efeseni 4, 5; I Corinteni 12, 12). Și iarăși: Pace peste cei ce vor umbla cu dreptarul acesta (dreapta credință) (Galateni 6, 16) și în alt loc: Cine nu se luptă după lege, nu se încununează (II Timotei 2, 5).

**681.** *Unde se mîntuiește omul?In viață de sine,idioritmică,în chinovie sau în lume, în oraș, în sat?*

Omul se mîntuiește și aici și în oraș și în sat și oriunde, dacă are trei fapte bune: credința dreaptă în Iisus Hristos, faptele bune și smerenia. Se mîntuiește oriunde dacă are astea trei lucruri. Iar cine nu le are acestea nu se mîntuiește nicăieri.

**682.** Ca să ajungeți în împărăția cerurilor, să știți un lucru: să vă luați de pildă, totdeauna în viața voastră, doi sfinți mari, la care să priviți pururea și cît veți putea să-i imitați, prin credința cea lucrătoare, care se lucrează prin dragoste, adică prin fapte și credință dreaptă.

**683.** Mai bine cu un ochi să mergi în rai, decît cu amîndoi în iad.

**684.** La mîntuirea fiecăruia dintre noi se cere o singură condiție: unirea voii noastre cu voia lui Dumnezeu și atunci niciodată nu ne vom osîndi.

**685.** Cine nădăjduiește mîntuirea fără a face fapte bune după a sa putere, unul ca acela are o nădejde nebună.

## MAICA DOMNULUI

**686.** Toți care avem pe Dumnezeu ca Tată, avem ca Maică duhovnicească pe Maica Domnului, care pururea se roagă și pururea mijlocește pentru noi și pentru mîntuirea neamului omenesc. De multă vreme ar fi pierdut Dumnezeu lumea, cum spun dumnezeieștii Părinți, pentru multele păcate cu care oamenii mînie pe Dumnezeu; dar Maica Domnului, așa cum L-a legat pe Iisus Hristos cu scutece și L-a înfășat pe El în iesle, tot așa leagă ea și acum mînia Domnului și o oprește, ca să nu piardă neamul omenesc. Căci nu voiește Maica milei și a milostivirii ca Dumnezeu să piardă sufletele oamenilor, pentru că știe că dacă s-ar aprinde mînia Domnului, ar pierde toată lumea, care s-a făcut sălaș al atîtor păcate și răutăți.

**687.** Nu există în cer și pe pămînt altă față mai puternică, după Sfînta Treime, ca Maica Domnului, care poate să ne ajute nouă.

**688.** Numele MARIA se compune din cinci slove și cuprinde tainic numele celor cinci mari și renumite femei din Sfînta Scriptură a Vechiului Testament: „M" arată pe Mariam, sora lui Moise și a lui Aaron (Ilie Miniat); „A" este Avighea, femeia lui Novai; „R" este Rahila, soția lui Iacov; „I" este Iudit, văduva cea sfînta; „A" este Ana, femeia lui Elcana. Prin acestea se înțelege că toate darurile

și faptele cele bune cu care au fost încununate aceste femei, pe toate la un loc le întrunește această dumnezeiască pruncă, întrecîndu-le cu neasemănare. Fiindcă Maria, sora lui Moise, strălucea cu două daruri: cu fecioria și cu proorocia; iar în cea plină de dar, Maria, fecioria rămîne de-a pururea, precum și darul proorociei (Luca 1, 48). Avighea s-a măritat întru smerenie, iar Fecioara Maria mai ales pentru smerenie este lăudată. „Că a căutat spre smerenia roabei Sale" (Luca 1, 48). Rahila a fost vestită prin frumusețea ei, iar Fecioara Maria este însăși podoaba și frumusețea cerului. Iudit a fost vestită pentru că prin înțelepciunea ei a omorît pe Olofern (Cartea Iuditei 13, 9), iar Fecioara Maria s-a făcut pe sine sălaș înțelepciunii și Cuvîntului lui Dumnezeu (Sfîntul Ioan Damaschin), Care prin puterea Lui a omorît pe Olofern cel fără de trup. Ana, fiind stearpă, s-a slăvit că a devenit maica marelui Samuil (I Regi 1, 20); dar și Preasfînta Fecioară este mult mai vestită, că nu stearpă, ci Fecioară fiind, s-a făcut Maica Marelui Emanuel (Isaia 7, 14).

**689.** Ce asemănare s-ar putea face între darurile sfinților și ale drepților, și între aceea care a fost și este comoara tuturor darurilor Sfîntului Duh? Căci, după mărturia fericitului Ieronim, toți sfinții au luat de la Dumnezeu numai cîte o parte din daruri; iar Preasfînta Fecioară Măria a fost plinirea tuturor darurilor (Ilie Miniat).

**690.** In războiul nevăzut al fiecărui suflet de creștin, și mai cu seamă al monahilor, cea mai mare ajutătoare și ocrotitoare este Maica Domnului.

**691.** Dacă am avea partea Mariei în viața noastră, dacă am sta la picioarele Domnului ca Maica Domnului în Sfînta Sfintelor, dacă am petrece în rugăciune și gîndire de Dumnezeu ca dînsa, nu ne-ar hrăni pe noi oamenii, ci îngerii și serafimii din cer. Dar noi punem nădejdea numai în palmele noastre, punem nădejdea numai în pieptul nostru, în priceperea noastră. Și auzi ce spune proorocul Ieremia: „Blestemat este omul care se reazămă pe brațele sale și și-a pus nădejdea în trupul său!". Auzi ce spune: „Cela ce se reazămă pe mîinile și pe picioarele sale, animal este, că patru picioare are, nu două!". Auzi, blestemat este omul care se reazemă pe brațele sale și a întărit brațele trupului său!

**692.** Vai de creștinul care n-o cinstește pe Maica Domnului și nu are în casa lui o carte de rugăciuni, să-i citească Maicii Domnului un paraclis sau un acatist, sau care nu știe măcar o rugăciune pe de rost către ea! Mare rușine o să aibă acela în ziua Judecății.

**693.** Mute să fie gurile tuturor ereticilor și ale sectarilor care aduc hule asupra Impărătesei Ingerilor și Maicii lui Dumnezeu și a dreptului și temătorului de Dumnezeu Iosif, în cele ce rău și nebunește socotesc de a mai fi avut și alți fii Preasfînta și Preacurata Fecioara Maria, Născătoarea de Dumnezeu, cea „plină de dar" (Luca 1, 28-29).

**694.** Cînd auzi un blestemat de sectar că nu crede în Maica Domnului, fugi, că acesta este fiu al iadului.

**695.** Ce vor face sectele care nu cred în Maica Domnului și popoarele care n-o cinstesc? Cînd ea stă de-a dreapta măririi, stă de-a dreapta Sfintei

Treimi! Și cîte miliarde de suflete care au credință și nădejde în Maica Domnului vor trece ușor vămile văzduhului și din moarte la viață, pentru că au cinstit-o pe Maica Domnului. Deci, vă rog să nu vă lipsească din casă Acatistul Maicii Domnului, Paraclisul și alte rugăciuni către Maica Domnului! Și la icoana ei să ardă candela permanent.

**696.** Dintre toți sfinții, pe care trebuie să-i cinstiți, să cinstiți mai tare pe Maica Domnului!

**697.** Mult pot și sfinții lui Dumnezeu, dar nici unul cît Maica Domnului. Dacă nu era Maica Domnului în ceruri, între Sfînta Treime și noi, lumea asta se pierdea de mult. Ea pururea stă în genunchi și se roagă Preasfintei Treimi.

**698.** Să știți că nu există suflet sub cer care și-a pus nădejdea în Maica Domnului și să rămîie rușinat pînă la urmă. Prin rugăciunile ei va avea în veacul de acum liniște, alinare, acoperire și sprijinire, iar în vremea morții mila Maicii Domnului nu îl va lăsa; și în ziua Judecății Maica Preasfântă va sta în genunchi înaintea Preasfântului și Preadulcelui ei Fiu și Dumnezeului nostru Iisus Hristos și va zice: „Doamne, Dumnezeule și Fiul meu, acest suflet necăjit, chiar dacă a greșit, dar pururea mi-a cerut să mă rog Ție. Iartă-l și fă cu dînsul milă". Și așa vom cîștiga prin rugăciunile Maicii Domnului milă și în veacul de acum, și în vremea morții, și în ziua Judecății.

699. Știți oare, în ziua Judecății, cine are să fie de-a dreapta Mîntuitorului? Maica Domnului! Iar de-a stînga Lui, Sfîntul Ioan Botezătorul, îngerul întîi-stătător al tuturor sfinților.

Deci, aceste două persoane sfinte sunt cele mai mari din ceruri după Preasfînta Treime.

Cîtă durere, cîtă nebunie, cîtă orbire, cîtă rătăcire, cîtă nepăsare, cîtă negrijă și cîtă rușine va fi pentru popoarele pămîntului care n-au cunoscut-o și n-au cinstit-o! Că ea, fiind de-a dreapta Mîntuitorului, cîtă slavă nu va avea atunci, ca una care L-a purtat pe Mîntuitorul în pîntece și L-a născut și L-a alăptat și L-a purtat în brațe și toată viața a fost lîngă El și pururea L-a păzit de primejdii și pururea L-a ascultat și a suferit la patima Lui mai mult decît oricine, că inima ei a fost însîngerată.

Mare rușine o să aibă aceia în ziua Judecății.

Cîtă slavă și cinste nu are ea acolo sus, iar noi păcătoșii pe pămînt ne lenevim s-o chemăm în ajutor, pentru că nu știm cîtă durere o să aibă sufletul nostru în ceasul morții. Atunci o să vedem cît poate Maica Domnului să ne ușureze și să ne scoată din ghearele dracilor, care vor veni să ne arate toate cîte am greșit cu cuvîntul, cu lucrul și cu gîndul.

De aceea, fericiți și de trei ori fericiți sunt creștinii aceia din casa cărora nu lipsește icoana Maicii Domnului și au candelă la icoana ei, și citesc în fiecare zi măcar un acatist sau un paraclis al Maicii Domnului.

**700.** Cînd vezi icoana Maicii Domnului cu Pruncul Hristos în brațe, tu știi ce vezi acolo? Cerul și pămîntul! Cerul este Hristos, Cel mai presus de

ceruri, Ziditorul cerului și al pămîntului; și Maica Domnului reprezintă pămîntul, adică toate popoarele de pe fața pămîntului, că ea este din neamul nostru. Este din seminție împărătească și arhierească.

**701.** Atîta valoare are Maica Domnului, încît covîrșește toate puterile cele de sus și cele de jos.

**702.** Maica Domnului este al doilea cer sau a doua lume.

**703.** Printr-însa s-a înnoit neamul omenesc și ea este Impărăteasa tuturor îngerilor și a tuturor sfinților și Maica noastră a tuturor popoarelor pămîntului și a tot sufletul necăjit și întristat care o cheamă în ajutor.

**704.** Cum să înțelegem versetul: și n-a cunoscut-o pe ea pînă cînd a născut pe Fiul Său cel Unul-Născut, Căruia I-a pus numele Iisus? (Matei 1, 25).

De la acest cuvînt „pînă cînd", pornesc neoprotestanții de tot felul și nu voiesc s-o laude și s-o cinstească pe Maica Domnului. Ci, zic: Auzi ce spune Scriptura: și n-a cunoscut-o pe ea „pînă cînd"..., ca și cum ar da a înțelege că după aceea, după ce a născut pe Cel Unul-Născut, s-o fi cunoscut cu Iosif!

Dar nebuni sunt și slabi la minte toți cei care cugetă asemenea cu dînșii. Să cerceteze Scriptura mai întîi și să vadă ce înseamnă cuvîntul „pînă cînd". Și atunci să vadă adevărul, care strălucește mai mult decît soarele în Evanghelie și în toate dumnezeieștile Scripturi.

Cuvîntul „pînă cînd" înseamnă veșnicie, se spune în **Dogmatica** Sfîntului Ioan Damaschin. Și citind în scrierile dumnezeieștilor Părinți, vedem tîlcuit că, atunci cînd auzim zicîndu-se în psalmul 109: „Șezi de-a dreapta Mea, pînă ce voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut picioarelor Tale", să nu înțelegi că de la Judecată înainte, de cînd va zdrobi Hristos toată vrăjmășia și pe diavolul și pe cei potrivnici, nu va mai ședea de-a dreapta Tatălui, spre a împărați cu El peste toate veacurile, deoarece știm bine și este scris, că împărăția Lui nu va avea sfîrșit (Luca 1, 33).

Sau cînd auzim de soția lui David, Micol, fata lui Saul cea mai mică, se zice că n-a avut copii pînă în ziua morții ei (II Regi 6, 23). Inseamnă că a născut după ce a murit? Cîtă nebunie ar fi să crezi că a născut după ce a îngropat-o?! Deci a arătat veșnicia, că niciodată nu a mai născut.

Sau despre corbul lui Noe, ce zice? Și nu s-a mai întors corbul în corabia lui Noe pînă ce a secat apa de pe pămînt (Facere 8, 7). Dar s-a întors vreodată, sau o să se mai întoarcă? Nu! Porumbelul s-a întors a doua oară, dar corbul nu s-a mai întors!

Deci cuvîntul „pînă cînd" înseamnă veșnicie! Așa și despre Maica Domnului. Cînd auzi că n-a cunoscut-o pe ea „pînă cînd", înseamnă că în vecii vecilor n-a cunoscut bărbat și n-a cunoscut-o nimeni.

**705.** Maica Domnului a fost cea mai aproape de Mîntuitorul. Ea L-a purtat nouă luni în pîntece, L-a născut în iesle, L-a hrănit cu lapte un an de zile, L-a purtat în brațe și de cîte ori nu L-a sărutat pe Acela Care a făcut cerul și pămîntul? De cîte ori nu L-a mîngîiat, de cîte ori nu L-a îmbrățișat, de cîte ori

n-a plîns de bucurie, pentru că ea nu era numai o fecioară Preasfântă și Preacurată, ci era și proorocită. Ea știa că Acela pe Care L-a născut în peșteră nu este numai om, ci este și Dumnezeu, Ziditorul ei, Care a zămislit-o și pe dînsa în pîntecele maicii sale.

Gîndiți-vă, cîtă bucurie era în inima ei cînd își dădea seama că ea poartă în brațe pe Acela Care ține în palma Lui cerul și pămîntul!

**706.** De ce a trebuit să se logodească cu bărbat cea Preasfînta și Preacurată Fecioară, dacă a născut de la Duhul Sfînt și a fost cămară plină de toate darurile Sfîntului Duh?

După cum arată dumnezeieștii Părinți, Maica Domnului a fost logodită pentru două pricini. Prima, pentru că trebuia să fie mințit satana. Cu 700 de ani înainte de venirea Domnului, Proorocul Isaia, evanghelistul Vechiului Testament, a spus la capitolul 7, versetul 14: „Iată, fecioara în pîntece va lua și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel, ce se tîlcuiește: cu noi este Dumnezeu".

Satana a înțeles, prin gura acestui prooroc, că o fecioară va zămisli în chip negrăit la plinirea vremii, prin lucrarea lui Dumnezeu, și din ceasul acela a început să pîndească pe toate fecioarele cîte erau pe fața pămîntului, să afle care din ele va naște fără bărbat, ca să pună piedici planului mîntuirii neamului omenesc. Căci, dacă o afla poporul avînd în pîntece nefiind logodită, o ucidea cu pietre, după legea lui Moise.

Dar satana s-a înșelat, că nu poate el niciodată să împiedice lucrarea lui Dumnezeu și să întîrzie taina mîntuirii. Că zice dreptul Iov: El (Dumnezeu) destramă planurile celor vicleni... El prinde pe înțelepți în istețimea lor și sfatul celor înșelători iese prost (Iov 5, 12-13).

De aceea, Dumnezeu Și-a arătat înțelepciunea și prudența, cînd a dat logodnic Fecioarei, ca să creadă toată lumea și însuși satana că este femeie ca toate femeile, și el (satana) să nu bănuiască că ea este fecioara cea din veci așteptată și aleasă să nască pe Mesia.

Iar a doua pricină a fost și mai tainică. Sfîntul Grigorie Teologul și Marele Vasile spun că s-a dat logodnic fecioarei, ca nu cumva satana, cunoscînd de la început taina mîntuirii, să nu intre în luptă cu Hristos. (Marele Vasile, **Tîlcuire la psalmul 44** și Sfîntul Grigorie Teologul, **Cuvînt la Nașterea Domnului).**

Căci Hristos trebuia să pătimească, să fie batjocorit, ocărit, schingiuit, răstignit și la urmă să fie omorît, și satana știa că noi prin rănile Lui ne vom vindeca. Toate acestea erau prezise de Isaia, care a zis: Dar El a luat asupră-Și durerile noastre și cu suferințele noastre S-a împovărat... Și prin rănile Lui noi toți ne-am vindecat (Isaia 53, 4-5).

Iată ce trebuia să pătimească El, conducătorul lumii, de la om! Și dacă ar fi știut satana că această fecioară are să nască pe Hristos, nu avea oare să fugă departe de El? Ar fi luat lui Hristos orice prilej de a fi ocărit și batjocorit și omorît, ca să nu se plinească în felul acesta mîntuirea lumii, care trebuia să vină prin Cruce.

Atunci satana n-avea să mai întărite pe evrei, pe farisei, pe cărturari. N-avea să-l mai facă vînzător pe Iuda; nu apela la Pilat, nici la Irod, să-L prigonească. Dar de ce? Ca nu cumva să biruie Hristos și să ne mîntuim noi! Dar așa, necunoscînd taina, a început să-L prigonească chiar după botez, socotind că-i un drept sau un prooroc.

Că auzi ce-I spune satana în muntele Carantaniei, căci nu știa sigur cine este: „De ești Tu Fiul lui Dumnezeu, zi ca pietrele acestea să se facă pîini" (Matei 4, 1). Iar altădată, cînd duhul necurat a strigat din îndrăcitul din ținutul gherghesenilor: „Ce ai cu mine, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu Celui Preaînalt?" (Luca 8, 28).

A spus acestea, pentru că diavolul știa Scriptura care zice: „Eu am zis: Dumnezei sunteți și toți fii ai Celui Preaînalt" (Psalmul 81, 6). Deci, satana îl socotea pe Mîntuitorul ca pe un fiu al lui Dumnezeu după dar, asemeni proorocilor și drepților către care a fost cuvîntul lui Dumnezeu (Ioan 10, 35), neștiind că este Fiul lui Dumnezeu după ființă, Cel care va prăda iadul și va omorî moartea.

Dar cu cîți oameni nu se luptase el de atîtea mii de ani? Cu cîți patriarhi, cu cîți drepți, cu cîți făcători de minuni, care au înviat și morții? El știa că trebuia să vină proorocul prezis de Moise, dar nu știa că va veni în persoana lui Hristos. Iată, deci, cele două pricini pentru care a pus Dumnezeu logodnic lîngă Preacurata Fecioară Maria.

**707.** Preasfînta Fecioara Maria a fost împodobită de Dumnezeu cu toate darurile cele duhovnicești. Insă darul cel mai mare care i-a fost ei pricină de slavă și de cinste negrăită a fost darul smereniei. Fără de acest dar, toate celelalte daruri nu i-ar fi fost de nici un folos.

**708.** Este o părere a unor teologi mari ai Bisericii Răsăritului că atîta valoare are Maica Domnului în cer și pe pămînt, încît dacă, Doamne ferește, Dumnezeu ar fi pierdut toate cele nouă cete de îngeri, toată lumea cea văzută și nevăzută și toate popoarele lumii, nu ar fi avut atîta scîrbă ca și cînd ar fi pierdut-o pe Maica Domnului.

**709.** Cîtă slavă are Maica Domnului! Auziți ce spune în Acatistul Sfîntului Acoperămînt: „Bucură-te, acoperămîntul lumii, cel mai lat decît norul". Un nor poate să acopere un oraș, o țară, dar Maica Domnului cu acoperămîntul și cu mila ei acoperă toate popoarele lumii, că atîta putere a primit de la Mîntuitorul. Oricine și oriunde o cheamă: în pădure, în pustie, la cîmp, în cetate, în casă, la închisoare, oriunde ar fi, ea aude, pentru că este pusă acoperitoare și mijlocitoare a întregii lumi către Dumnezeu.

**710.** Maica Domnului este comoara și visteria tuturor darurilor Sfîntului Duh.

**711.** Cine poate spune toate minunile Maicii Domnului? Nimeni nu le poate spune, pentru că sunt în tot pămîntul și se lucrează cu fiecare suflet. De aceea, vă rog să aveți toți icoana Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria în casă. Să vă siliți cît mai mult să lăudați pe Dumnezeu și, după

Dumnezeu, pe Maica Domnului și apoi pe sfinții lui Dumnezeu, pentru că Maica Domnului este ocrotitoarea și mijlocitoarea întregii lumi!

**712.** Cînd unul se roagă și celălalt nu se roagă, unul zidește și celălalt strică! Atît vă dau: după rugăciunile de dimineață să citiți Acatistul Bunei-Vestiri cu cădeluța aprinsă. O să vedeți că Maica Domnului este grabnic ajutătoare!

**713.** Cele mai multe biserici din lume, din toate țările, sunt făcute în numele Maicii Domnului. Să aveți mare credință și evlavie în rugăciunile ei!

**714.** Să aveți mare evlavie către Maica Domnului că fericită este casa și familia care are în casă icoana Maicii Domnului. In fiecare zi să citiți acatistul și paraclisul ei. Dacă nu ar fi Maica Domnului în ceruri, lumea asta s-ar fi pierdut de două mii de ani. Ea pururea stă în genunchi și se roagă Preasfintei Treimi.

## MAMA

**715.** Nimeni n-are drept mai mare asupra copilului pe fața pămîntului decît mama! Nici măcar tata.

**716.** Mama, care-i cea mai de jertfă la creșterea copiilor, are cea mai mare trecere la Dumnezeu. Fiindcă mama este aceea care suferă, săraca.

**717.** Așa a făcut-o Dumnezeu pe mama, ca să se poată crește generațiile lumii întregi.

**718.** O inimă de mamă adevărată, nimeni n-o poate prețui, cît este de scumpă.

**719.** 0 adevărată mamă creștină trebuie să fie gata întotdeauna de jertfa totală la naștere, adică de moarte.

**720.** O mamă bună este ca o cloșcă, care, ați văzut, chiar dacă are 30 de pui, și numai unul dacă i-l iei, îți sare în cap. De ce? Este tot al ei. Așa face și o mamă bună!

Ea cînd pune mîna pe varga și lovește copilul, mai tare o doare pe dînsa decît pe copil. Ea îl lovește cu atîta milă! Și, ca să nu se facă rău, îl bate cu vărguța. Și nu-l bate din ură, ci din dragoste îl bate, ca să se facă bun.

Este un proverb creștinesc: „Unde dă mama, crește!" Ea din dragoste ceartă pe copii și foarte mult îi iubește. Uneori se mînie, se face că-i ocărăște, pune mîna pe vargă, în tot chipul, ca să-i facă buni. Ceartă și pe cei buni și pe cei răi, dar în vreme de primejdie uită toate. Care este adevărată mamă, își pune sufletul pentru toți.

Și dacă ar avea unul bețiv, rău, înjurător și n-o ascultă, Doamne ferește, dacă l-ar vedea că a intrat în apă și se îneacă, sau în foc, sare după dînsul! Moare odată cu dînsul ca să-l scoată. Nu mai ține minte că a supărat-o. Uită toate, uită că a necăjit-o. Moare pentru dînsul. Cînd strigă: „Mamă, nu mă lăsa" ea uită totul. Pentru ce ? Că-i mamă adevărată, iar copilul este rupt din inima ei și nu poate să-l lase, cînd îl vede în necaz.

**721.** Cît veți trăi voi, să iubiți pe mama, s-o ajutați la bătrînețe, la boală, la chin, că mare binecuvîntare primiți de la Dumnezeu.

**METANIILE**

**722.** *Părinte, ce reprezintă metaniile pe care le avem drept canon?*

Cîtă frumuseţe şi cîtă armonie este între cele patru stihii ale pămîntului: apă, aer, pămînt şi foc; cele patru zidiri lucrează între ele unite şi amestecate şi neamestecate. Două sunt grele şi două uşoare.

In om se văd aceste patru stihii, cînd face metanii: două stihii îl trag în jos, către pămînt; şi două îl ridică în sus, către Dumnezeu. Focul şi aerul îl ridică; pămîntul şi apa mereu îl trag în jos. Omul este sîmburele universului. Grecii au zis că omul este o lume mică în cea mare, adică microcosmos în macrocosmos, iar Sfîntul Grigorie Bogoslovul a zis invers: lume mare în cea mică, macrocosmos în microcosmos. Omul, cînd se închină cu toată inima lui Dumnezeu şi cu toate puterile sufleteşti ale lui şi cu cele fireşti, aduce mereu lui Dumnezeu cerul şi pămîntul, pe care le conţine el într-însul.

**723.** *In ce perioadă nu se fac metanii?*

Cînd ai intrat în biserică, întîi faci trei închinăciuni în mijlocul bisericii; la iconostas faci două metanii, săruţi icoana de pe iconostas şi mai faci o metanie. Tot aşa faci şi la Maica Domnului din mijlocul bisericii. Acestea nu-s oprite niciodată. Nici în ziua de Paşti.

După tipic, nu se fac metanii de vineri seara de la Vecernie, pînă Duminică seara la Vecernie, în cinstea învierii Domnului. Nu se fac metanii în cele 12 praznice împărăteşti, şi de la Paşti, pînă la Duminica Mare. Insă în locul lor se fac închinăciuni. Inchinăciunile nu-s oprite tot anul. Se fac două închinăciuni pentru o metanie. Cine are canon de la duhovnic, să-şi facă metaniile acasă, oricînd, că-i sub canon.

**MILENARIŞTII**

**724.** Nicăieri nu ni se spune că o zi din Biblie este egală cu o mie de ani, ci numai că înaintea lui Dumnezeu nu există timp şi că timpul pentru El nu contează ca durată, o zi înaintea Lui fiind ca o mie de ani şi o mie de ani ca o zi (II Petru 3, 8) sau chiar numai ca o strajă de noapte (3 ore).

De aici însă, nu urmează că cifrele care reprezintă în Sfînta Scriptură un număr de zile să le socotim de ani, căci tot aşa le-am putea socoti atunci şi pe cele ce reprezintă mii de ani sau chiar în străji; şi iarăşi, atuncea am putea zice cu acelaşi drept că şi cei o mie de ani ai mileniului însemnează o zi. Iar în cazul acesta, ce mai rămîne din socoteala voastră? Toate calculele voastre au fost dezminţite de însuşi adevărul lucrurilor.

**MILOSTENIA**

**725.** *De cîte feluri este milostenia creştină?*

Milostenia creştină este de două feluri: trupească, adică materială şi sufletească, adică duhovnicească. Ambele milostenii izvorăsc din dragostea de Dumnezeu şi de aproapele.

**726.** *Care sunt faptele milosteniei trupești cele mai mari?*

Sunt cele arătate de Mîntuitorul la Evanghelia Judecății de Apoi (Matei 25, 4-45), şi anume: să hrănim pe cel flămînd, să adăpăm pe cel însetat, să îmbrăcăm pe cel gol, să cercetăm pe cel bolnav şi întemnițat, să odihnim pe cel străin şi care este în necaz.

**727.** *Care sunt faptele milosteniei sufletești?*

Să întoarcem la dreapta credinţă pe cei necredincioşi şi eretici; să întoarcem la pocăinţă pe cei păcătoşi şi înstrăinaţi de Dumnezeu; să învăţăm cele bune pe cei neştiutori; să mîngîiem şi să sfătuim pe cei deznădăjduiţi, pe cei întristaţi şi bolnavi; să ne rugăm pentru aproapele nostru, adică pentru tot omul care este în nevoi (Filipeni 1, 19; Coloseni 4, 3; Iacov 5, 16); să iertăm din inimă pe cei ce ne greşesc şi să nu ne răzbunăm pe ei (Matei 5, 44-48; 18, 22).

**728.** *Cum poate face milostenie săracul care nu are ce să dea milostenie?*

Dacă cineva este aşa de sărac că nu are nimic să dea milostenie celui lipsit, unul ca acela este scutit de milostenia cea trupească, „că dacă nu avem, nu ni se cere" zice Sfîntul Isaac Sirul. Insă milostenie duhovnicească oricine poate şi este dator să facă cu aproapele. Adică să se roage pentru cei în suferinţă, să-i îndemne la biserică, să le dea un pahar cu apă, să le spună un cuvînt de mîngîiere.

**729.** Cînd nu poţi face milostenie multă - vorbim de credincioșii de la ţară -, să-ţi pară rău că n-ai făcut, şi acea părere te ridică exact la măsura celui ce a făcut mari milostenii. La toată fapta bună, dacă se smerește inima se împlinește cuvîntul: inima înfrîntă și smerită, Dumnezeu nu o va urgisi.

**730.** Cît de mic dar ai dat, dacă dai cu smerenie și cu părere de rău că nu poţi face mai mult, aceea este adevărata milostenie.

**731.** Vine dăunăzi o mătușă năcăjită. Mă uitam, măi, cum i-aduce Dumnezeu! Ea, săraca, zice:

- Aş pune 40 de Liturghii, dar n-am bani de drum! Vă dau un șervețel!

Numai cu atît a venit, cu un șervețel.

Ştii cît m-a costat pe mine ăsta? Şi i-am zis:

- Mamă, lasă că-ţi pun eu slujbe!

I-am pus de trei ori cîte 40 de Liturghii pentru șervețelul acela.

- Mai dau 15 lei! A zis bătrîna.

- Vai de mine! Noi n-am venit aici la mănăstire să ne îmbogăţim! Noi am venit să ne plîngem păcatele.

- Dar nu-i primit dacă nu dau bani, Părinte!

- Este primit. Iţi spun eu!

De aceea, eu nu mă supăr cînd aduce cineva puţin. Pentru că Domnul nu se uită la darurile noastre... Se uită la voinţa cu care se aduce darul.

**732.** Ca preot, să nu îngreunezi omul, să facă milostenie de silă. „Că pe dătătorul de bunăvoie îl iubește Dumnezeu". Dacă o să vadă credincioșii că preotul face el mai întîi milostenie, vor face și ei. Măcar c-o faci din fățărnicie

acea milostenie, nu te teme, că te va ierta Dumnezeu, că vrei să dai pildă bună tuturor. „Mai bine să faci - după cum spune Sfîntul Ioan Scărarul -, de fățărnicie o faptă bună, decît să n-o faci deloc". Că pe urmă vine și smerenie în inimă!

**733.** Poți să dai canon la oameni să facă milostenie. Dar nu la cei care sunt bogați. Că ei au buzunarele doldora, vin și-ți pun un teanc de bani pe masă și zic: „Gata! M-am mîntuit". Dar împărăția lui Dumnezeu nu se cumpără cu bani! Să le dai să postească, să facă metanii, să privegheze. Că atunci se ostenesc și au plată de la Dumnezeu. Milostenie îi dai să facă la unul mai sărac. Că el ca să facă rost de bani trebuie să se ostenească, și așa are plată de la Dumnezeu.

**734.** In iad sunt și preoți, și călugări, și fecioare, și împărați... Numai smeriți și milostivi nu sunt în iad!

**735.** Să facem milă, ca să aflăm milă.

**736.** Pe călugării care adună bani și averi, numai milostenia îi poate izbăvi de osînda lui Dumnezeu.

**737.** Să ne amintim de Părintele Vichentie Mălău, mare duhovnic la Secu și Agapia. Cînd venea cîte un sărac la chilia lui și nu mai avea ce să-i dea, se ducea pe la părinți sau maici și le zicea: „Vă rog, împrumutați-mă cu o sută de lei, că a venit Hristos la mine și nu am ce să-i dau!". Așa făceau părinții noștri. Așa să facem și noi! Săracii sunt mîntuirea noastră.

**738.** Dacă cineva este milostiv, fără vreun scop rău, unul ca acela are dragoste de Dumnezeu și de aproapele și prin aceasta el împlinește toată Legea, deoarece „dragostea este împlinirea legii și legătura desăvîrșirii" (Romani 13, 8-10: Coloseni 3, 14).

**739.** Nu este de ajuns pentru mîntuire numai milostenia. Că nu numai porunca milosteniei trebuie împlinită, ci și toate celelalte fapte bune și porunci ale lui Dumnezeu.

**740.** Iți zice conștiința: „Măi omule, a întins mîna un om necăjit. Dă-i ceva!". Și tu poate ai ceva să-i dai, cît de puțin; dar iubirea de sine zice: „Să dau bani la toți golanii? Să se ducă să muncească!". Și nu-i dai nimic. Aceasta este bucuria dracilor! Trebuie măcar cîte puțin să-l mîngîi, să-i dai, că Evanghelia spune: „Cine cere de la tine, dă-i". Dar tu, cu iubirea de sine, zici: „Lasă, că am copii, am femeie, am eu cui da!". Și nu-i dai.

**741.** *Călugărul este dator să facă milostenie?*

Cum să nu! Orice călugăr este dator să facă milostenie la săraci, din tot ce are: îmbrăcăminte, bani, alimente. Chiar și cel ce trăiește în pustie este dator să deschidă ușa săracului, să-i dea pesmeți de mîncare sau măcar un pahar de apă. Numai celui ce trăiește cu totul izolat în adîncul munților și este cu desăvîrșire lipsit de cele pămîntești nu i se cere milostenie. Nu auzim ce spune Sfîntul Isaac Sirul? „Călugărul care nu face milostenie, este ca un pom blestemat și fără roade!".

Dar mai ales călugărul de azi, care are salariu şi de toate! Să facă milă cu banii, numai să nu-i strîngă, că se aruncă în prăpastia pierzării. Vai de călugărul care strînge bani şi nu-i împarte la săraci, că îşi adună lui mare osîndă.

**742.** Călugării din obşte, care într-adevăr sunt călugări şi păzesc cu sfinţenie votul sărăciei, fiind săraci de cele pămînteşti, nu sunt datori să facă milostenie materială. Ei ajută lumea mai ales cu sfînta rugăciune şi cu exemplul vieţii lor. Mănăstirile, însă, întotdeauna au făcut milostenie la cei săraci şi nevoiaşi. La trapeza fiecărei mănăstiri, ca: Neamţ, Secu, Sihăstria, exista o masă pentru săraci, numită „masa calicilor", unde mîncau zilnic zeci de săraci din Pipirig, călători, închinători şi bolnavi. Oricine venea, primea mîncare şi cazare gratuit timp de trei zile. Aceasta este milostenia călugărilor, după Sfinţii Părinţi! Ea se face de obşte, în numele tuturor, de aceea toţi au parte de ea. Iar dacă cineva din călugări are ceva de prisos, el trebuie să dea tot ce are în plus la iconom, ca acesta să împartă milostenia, iar nu călugărul.

**743.** Mi-amintesc că odată a venit la stareţul nostru, Protosinghelul Ioanichie Moroi, un om sărac cu o casă de copii, să ceară ajutor. Stareţul l-a întrebat: „Frate, ai vacă cu lapte?". „Nu, Părinte, i-a răspuns el, cu ce s-o cumpăr?". Atunci stareţul s-a sfătuit cu părinţii din consiliu şi i-a donat acelui sărac o vacă cu lapte care fătase de două săptămîni.

Stareţul nostru aşa ne zicea: „Lasă, să mă duc eu în iad, că adun bani pentru obşte, decît să vă duceţi voi!", şi nu ne lăsa să avem bani la chilie. „Călugărul care are avere deosebită, este al doilea Iuda, spunea bătrînul, este fur şi tîlhar, că fură din avutul obştei şi duce la neamurile sale".

**744.** Precum sufletul este mai presus de trup, tot pe atît şi milostenia sufletească este mai presus decît cea trupească.

**745.** De la călugării cei săraci şi cei ce petrec în supunere şi ascultare, precum şi de la cei ce se liniştesc prin pustii, Dumnezeu nu cere milostenie sau primire de străini sau sprijinire de bolnavi sau de a cerceta pe cei ce sunt în temniţă, căci aceste bunătăţi mai cu osebire le cere Dumnezeu de la oamenii cei mireni. Iar nouă, monahilor, mai mult ni se cere de la Dumnezeu să facem milostenia cea sufletească, adică să ne rugăm pentru toţi oamenii, să iertăm pe toţi ce ne greşesc, să sfătuim bine pe cei care ne cer sfatul, să răbdăm necazuri din partea altora şi să purtăm în toată vremea în minte şi inimă deopotrivă dragostea faţă de toţi.

**746.** Să nu plece nimeni de la voi nemiluit, mamă! N-ai un ban, dă-i un cartof, un colţ de pîine, o batistă, dă-i ceva cît de puţin. Dacă dai puţin, dar îţi pare rău că nu dai mai mult, ca fulgerul ajunge la Dumnezeu milostenia ta. De ce? S-au întîlnit două mari virtuţi: milostenia cu smerenia.

## MINTEA

**747.** Mintea şi inima sunt două părţi domnitoare ale fiinţei omeneşti, cele mai fine şi mai uşor de abătut de la rău, şi, totodată, sunt cele care mişcă

spre păcat și pe celelalte părti și mădulare mai grosolane și mai greu de abătut ale trupului; căci mai întîi se mișcă spre păcat părțile mai fine și apoi cele mai mari și mai grosolane. De aceea, curățindu-se cele dintîi, se curăță întreaga fire omenească de patimi, făcîndu-se astfel mai lesnicioasă să primească harul și lucrarea lui Dumnezeu mai presus de fire. Calea aceasta curăță firea, mai repede decît oricare, deoarece are ca lucrare și îndeletnicire porunca cea mai mare, sobornicească și mai cuprinzătoare decît toate celelalte, aceea de a iubi omul pe Dumnezeu din tot sufletul său, din toată inima sa, din toată virtutea sa și din tot cugetul său. Mai ales pentru împlinirea acestei porunci, dar și pentru celelalte, i se dă omului darul cel mai presus de fire al lui Dumnezeu. Sfîntul Filotei Sinaitul, în precuvîntarea ce o face la cele 40 de capete ale sale din **Filocalie,** zice: „Cu păzirea inimii se păzesc împreună și dumnezeieștile porunci ale lui Hristos" **(Filocalia,** voi. 4).

**748.** Indată ce vom vedea că se înmulțesc cugetele viclene și pătimașe în mintea și inima noastră, să aruncăm în mijlocul lor numele Domnului nostru Iisus Hristos și îndată se vor împrăștia ca fumul în aer, după cum și experiența ne învață.

**749.** Mintea fiind răpită de dumnezeiescul dar, măcar că se face mai presus de firea sa, nu se tulbură, nici suferă vreo schimbare spre mai rău, așa cum pătimesc proorocii cei mincinoși, vrăjbitorii și cei ce se împletesc cu demonii, ci rămîne curată și netulburată, schimbîndu-se în mai bine și mai presus de fire, aflîndu-se întru uimire și mirare.

După mărturia Sfîntului și dumnezeiescului Părinte Grigorie Palama și după mărturiile tuturor Sfinților Părinți numiți trezvitori, de nu se va învrednici cineva de luminarea cea din inimă (care se numește și ipostatică, pentru că ea rămîne în suflet după deprindere și nu se formează din înțelegere), mintea nu poate fi răpită către Dumnezeu, fiindcă mintea, fiind povățuită de luminarea care se înmulțește în inimă și se revarsă, după cum zice Iosif Calotheti, se urcă sau se ridică spre dumnezeieștile descoperiri ale puterii lui Dumnezeu, ale înțelepciunii și bunătății Lui, și este răpită către însușirile cele pururea viețuitoare și firești ale lui Dumnezeu, cele mai înainte de facerea zidirii și cele ce vor să fie și alte lucruri tainice și negrăite, pe care va voi Duhul Sfînt să le descopere minții și sunt după curăția ei.

**750.** Sfîntul Grigore Sinaitul spune că mintea creștinului trebuie să aibă nouă lucrări duhovnicești, și anume: contemplarea la Persoanele Preasfintei Treimi și la toate puterile cerești; contemplarea la întruparea Mîntuitorului nostru Iisus Hristos pentru mîntuirea lumii; contemplarea naturală în duh, adică cugetarea la rațiunile lucrurilor create de Dumnezeu, la frumusețea creației, la scopul pentru care au fost create, la armonia creației, a universului și ridicarea minții de la cele văzute la cele nevăzute; de la frumusețea celor de jos, la frumusețea dumnezeiască a celor de sus; de la cele trecătoare la cele gîndite și veșnice, urcînd de la cele pămîntești la cele dumnezeiești ca pe o scară duhovnicească.

A patra lucrare a minții este cugetarea la moarte; apoi cugetarea la muncile iadului, unde se chinuiesc cei păcătoşi; cugetarea la fericirea raiului; cugetarea la Impărăția cerurilor, după Judecata viitoare, și a noua lucrare a minții, cugetarea la frica de Dumnezeu și la păcatele noastre, ca niciodată să nu mai greșim.

**751.** *Care sunt mişcările duhovniceşti ale minții?*

Mintea creştinului are trei mişcări, după Sfîntul Maxim Mărturisitorul: Mişcarea dreaptă, cînd cugetă numai la Sfînta Scriptură, la minunile Domnului, la cele cerești. In această mişcare a minții poate intra și ispita diavolului pentru a-l înșela pe om.

A doua este mişcarea în zig-zag, cînd omul cugetă și la Sfînta Scriptură și la lumea văzută a zidirilor, la creaţie. Şi aici poate intra ispita diavolului, cînd cugetă prea mult.

A treia mişcare a minții se numeşte ocolitoare sau în spirală, cînd omul se coboară cu mintea în inima sa, precum melcul în casa sa și mirele și mireasa în cămară, și de aici, din inimă, unde nu mai poate intra ispita diavolului, mintea se înalță spre Hristos. Marii noștri sfinți și cuvioși întotdeauna își aveau mintea în inimă și de aici, din adîncul inimii, se rugau, vorbeau cu mirele Hristos și dădeau război diavolului. Despre aceasta spune şi Mîntuitorul, zicînd: „Iar tu cînd te rogi, intră în cămara ta și încuind ușa ta, roagă-te Tatălui tău..." (Matei 6, 6).

Aceasta este cea mai înaltă și mai folositoare mişcare a minții, să o coborîm în inimă și de aici să ne înălțăm să vorbim cu Hristos, să plîngem pentru păcatele noastre si să dăm război diavolului. Dar nu toate cele trei mişcări le putem folosi la fel.

**752.** Mulți dintre oamenii care au mintea slabă și neiscusită cad ușor în prăpastia părerii lor; atunci încep să le arate vedenii și vise, care par adevărate, spre a-i înșela și a-i face să se gîndească înalt despre sine, cum că s-au învrednicit de mari daruri de la Dumnezeu, deoarece ei au devenit oameni cu vedenii și vise, prin care li se descoperă cele viitoare.

Despre acestea ne învață și dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, care zice: „Dracii slavei deșarte, pe cei slabi la minte, îi fac prooroci în vedenii și vise" (Scara).

**MINUNILE**

**753.** Adevăratele minuni nu sunt decît de la Dumnezeu, iar minuni false și mincinoase sunt de multe feluri și chipuri, care s-au făcut și se fac de către oamenii cei fermecători și răi, spre a lor veșnică osîndă și pieire.

**754.** Minunile cele adevărate se deosebesc de cele mincinoase printr-o seamă de condiții, dintre care sunt:

1. Să fie vrednice de numele lui Dumnezeu și să fie cuprinse în Sfînta Scriptură și în Sfînta Tradiție;

2. Să se producă cu mijloacele cu care s-au produs minunile Mîntuitorului și ale Sfinților Lui;

3. Să nu se tăgăduiască unele pe altele și să nu se opună unele altora;
4. Să nu se contrazică cu Sfînta Scriptură sau cu Sfînta Tradiție;
5. Să se urmărească mîntuirea sufletului omenesc;
6. Să aducă folos și spor vieții sufletești, nu morții și păcatului;
7. Săvîrșitorul minunii să grăiască numai adevărul, să ducă o viață fără de pată și să nu urmărească interese personale cu scopuri egoiste;
8. Să îndrepte moravurile la cei ce văd minunea;
9. Să poarte în ele siguranța și puterea duhului lui Dumnezeu;
10. Să dovedească lucrarea proniei lui Dumnezeu (**Invățătură de Credință Ortodoxă,** București, 1952).

Toate minunile cele adevărate se pot face numai în numele lui Iisus Hristos și prin Biserica lui Hristos, căci Biserica, după mărturia marelui Apostol Pavel, este: „Stîlp și temelie a adevărului" (I Timotei 3, 15). Ea ține canonul neclătinat al adevărului (Sfîntul Irineu, **Contra tuturor ereziilor).** „Unde este Biserica, zice Sfîntul Irineu, acolo este duhul lui Dumnezeu, acolo este Biserica cu tot Harul, iar Duhul este adevărul" (I Timotei 3, 15).

**755.** Suntem datori să ne rugăm lui Dumnezeu să ne ajute cu Harul Său să putem scoate și izgoni demonii din noi și nu din alții! Și iarăși suntem datori să ne rugăm stăruitor și cu evlavie și cu umilință Preabunului Dumnezeu, să ne ajute să înviem prin pocăință adevărată sufletul nostru cel mort prin păcate și să nu ne îndîrjim cu drăcească obrăznicie a cere lui Dumnezeu darul de a învia morții și de a face minuni.

## MINUTUL CEL DIN URMĂ AL VIEȚII

**756.** Ceasul și minutul cel mai de pe urmă, fiind la sfîrșitul vieții noastre, sunt mai prețioase decît toată viața pe care am trăit-o pe pămînt, oricît de lungă ar fi fost. Pentru a ne da seama mai bine de acest lucru trebuie să cugetăm că, pentru minutul cel mai de pe urmă al vieții noastre, Tatăl nostru Cel din ceruri a trimis pe Unul-Născut Fiul Său. Pentru acest minut Fiul lui Dumnezeu S-a născut prunc în peșteră, S-a culcat în iesle și a suferit pentru noi Cruce și moarte de ocară.

Pentru acest minut s-a scris Sfînta Evanghelie și s-a propovăduit în lume, ca să găsim în ea învățătură cum să ne pregătim și să trăim creștinește, păzind poruncile lui Dumnezeu. Pentru acest minut ni s-au dat toate darurile Sfîntului Duh prin cele șapte Sfinte Taine, ca mijloace sfințitoare, cele zece porunci, cele nouă porunci ale Bisericii și chemarea vieții călugărești.

Pentru acest din urmă ceas al vieții noastre, atîția cuvioși au fugit în pustie, au viețuit în peșteri și în crăpăturile pămîntului și s-au nevoit pînă la moarte cu mari lupte și osteneli duhovnicești. Pentru acest minut de mare preț atîtea milioane de mucenici au suferit chinuri și moarte defăimînd viața de aici spre a cîșiga viața de veci și spre a se încununa de Hristos Mîntuitorul nostru pentru răbdarea lor pînă la sfîrșit.

Deci, ştiind că de ceasul din urmă a vieţii atîrnă mîntuirea sufletului nostru, totdeauna trebuie să priveghem aducîndu-ne aminte de cele scrise: „In ce te vei afla întru acela te voi judeca" (Ecclesiast 11).

**757.** Să nu uităm că şi vrăjmaşul mîntuirii neamului omenesc ştie mai bine decît noi cît de mare preţ are acest minut al vieţii omului pentru mîntuirea sau osînda lui. De aceea, în ceasul cel mai de pe urmă al vieţii noastre, diavolul aduce cele mai groaznice şi mai grele ispite şi asupriri asupra sufletului nostru, pentru a-l pierde şi a-l despărţi de Bunul Dumnezeu, Ziditorul şi Mîntuitorul nostru.

**758.** Sfinţii Părinţi spun că cele mai grele atacuri şi asupriri pe care le aduce diavolul în vremea morţii asupra robilor lui Dumnezeu sunt în număr de patru, şi anume:

Primul atac este împotriva credinţei noastre. Diavolul, văzînd că omul este slăbit, începe să-i semene în minte gînduri şi îndoieli asupra dreptei credinţe în Bunul Dumnezeu.

Al doilea atac în vremea morţii îl dă diavolul împotriva nădejdii. Cu această asuprire se sileşte diavolul să ne supună, cu frica ce o pune în noi prin amintirea păcatelor noastre, vrînd să ne arunce în groapa deznădejdii.

Al treilea fel de asuprire adusă de către diavol în vremea morţii este atacul slavei deşarte şi al încrederii ce o ai în tine şi în lucrurile tale că te vor mîntui. De aceea, niciodată, dar mai ales în ultimul ceas al vieţii tale, nu-ţi lăsa mintea să se abată nici la cea mai mică plăcere de sine şi de lucrurile tale, chiar de ai fi lucrat toate virtuţile sfinţilor. Plăcerea ta să fie numai în a nădăjdui în Bunul Dumnezeu, în mila Lui, iar nu în lucrurile vieţii pe pămînt.

Totdeauna să fii defăimat în ochii tăi pînă la ultima suflare şi cînd vei descoperi vreun lucru bun făcut de tine să recunoşti că numai Bunul Dumnezeu l-a făcut şi nu tu. Să nădăjduieşti în ajutorul lui Dumnezeu, dar să nu aştepţi a-l lua drept răsplată pentru multele şi grelele războaie purtate, în care ai biruit. Rămîi totdeauna într-o sfînta frică, mărturisind că toate prevederile, grijile, ostenelile şi nevoinţele pe care le-ai avut ar fi fost zadarnice, dacă Bunul Dumnezeu nu le-ar fi adunat laolaltă şi nu le-ar fi pus sub aripile Sale. Să ai toată nădejdea numai în acest sprijin. Urmînd aceste sfaturi, vrăjmaşii nu se vor putea întări în ceasul morţii tale şi ţi se va deschide calea să treci cu bucurie de la acest pămînt la Ierusalimul cel ceresc, la dulcea ta patrie.

A patra asuprire grea adusă de diavolul în vremea morţii este cea a nălucirilor şi a închipuirilor.

In toată vremea vieţii noastre vrăjmaşul cel viclean nu prea se osteneşte să ne dea război cu nălucirile sale, însă în vremea sfîrşitului vieţii cu mare tărie le aduce, vrînd să ne amăgească cu mincinoasele lui arătări, cu vedenii şi cu prefaceri în îngeri de lumină.

In faţa acestora, fratele meu, să rămîi tare, recunoscînd nimicnicia şi neputinţa ta. Cînd vei vedea că vine cu năluciri, atunci, cu mult curaj şi cu inimă îndrăzneaţă, să zici: „Schimbă-te, ticălosule, în întunericul tău, căci mie nu-mi

trebuiesc vedeniile tale. Eu nu am nevoie decît de îndurarea Domnului şi de mijlocirea rugăciunilor Preasfintei Sale Maici şi pururea Fecioarei Măria şi a tuturor sfinţilor Săi".

Chiar dacă vei cunoaşte că aceste semne sunt adevărate, totuşi, să fugi totdeauna de ele şi, pe cît poţi, alungă-le departe de tine. Nu te teme, că nu se supără Bunul Dumnezeu de această întoarcere a ta, dacă aceste vedenii ar fi de la El. Ştie El să ţi le curețe şi nu-I va părea rău dacă nu le primeşti, fiindcă Cel ce a dat har celor smeriţi nu-l ia de la ei pentru tot ceea ce fac din smerenie.

Aceste patru asupriri sau războaie sunt cele mai obişnuite arme pe care le foloseşte vrăjmaşul împotriva noastră în ceasul cel din urmă al vieţii. Diavolii mai au obiceiul să atace pe fiecare la sfîrşit şi după unele înclinări şi patimi, care i-au biruit mai mult în viaţă.

**MIRENII**

**759.** Să fii încredinţat că mirenii care fac milostenie şi alte fapte bune, chiar de ar face minuni şi ar vorbi cu îngerii, tot nu pot ajunge la înălţimea călugărului ce duce o viaţă de linişte, de ascultare şi de sărăcie pentru dragostea lui Hristos.

Mirenii aduc jertfă lui Dumnezeu, hrană trupească: haine, bani şi alte lucruri pe care le dau bisericilor sau săracilor, pe cînd adevăraţii monahi aduc lui Dumnezeu jertfe de laudă din gurile lor, în toată vremea. Şi această jerfă de laudă o cere Dumnezeu de la noi mai mult decît jertfele cele trupeşti.

Dar şi mai mult decît atîta, monahii, prin lepădarea de sine şi prin lepădarea de voile lor se aduc pe sine jertfă întreagă cu toată fiinţa lor, adică trupul şi cu sufletul lor, în slujba lui Dumnezeu, silindu-se de bunăvoie să ducă Crucea lui Hristos şi să-I urmeze Lui, precum ne-a învăţat Domnul (Matei 16, 24).

**760.** Mirenii, cei din lume, chiar dacă ar face minuni cu faptele lor cele bune şi chiar de ar fi vrednici să vadă îngeri, tot nu vor putea să ajungă vreodată la măsura călugărilor celor săraci şi care petrec în supunere şi ascultare, precum nici la măsura celor ce se liniştesc în pustie.

**MISIONARII, MISIONARISMUL**

**761.** *Ce pregătire trebuie să aibă un misionar creştin ca să poată predica în biserică?*

In primul rînd, trebuie să fie acreditat de Biserică pentru a răspîndi cunoştinţele sale şi celorlalţi. El trebuie să aibă, pe lîngă însuşirea învăţăturii de credinţă, şi unele însuşiri care dau chipul ideal al adevărului misionar laic, adică:

1. Credinţa riguroasă ortodoxă, luminată, fermă, trează şi activă;
2. Adevărata sensibilitate pentru comuniunea frăţească întru mîntuire;
3. Zel şi stăruinţă statornică şi neînfrîntă;
4. Optimism sănătos şi senin.

Numai creştinul împodobit cu un buchet de astfel de însuşiri poate fi un adevărat misionar ortodox. Zel misionar poate avea numai acela care înţelege şi preţuieşte valoarea bunurilor cereşti şi îşi dă seama, totodată, cît de mult trebuie compătimit cel care nu are aceste bunuri. Cine nu însetează după viaţa în Dumnezeu, acela nu poate fi aprins de zelul de a mijloci şi altora această viaţă (cf. Dr. Corneliu Sîrbu).

**762.** Prima normă a misionarismului laic este apărarea dogmelor dreptei credinţe ortodoxe, deoarece dogmele sunt izvorul din care se nasc canoanele sau normele ce rînduiesc şi reglementează viaţa Bisericii, ca organism social (cf. Valerian Şesan, **Curs de Drept Bisericesc Universal,** ediţie îngrijită de Dr. Milan Şesan, Cernăuţi, 1942). A doua normă de care trebuie să ţină seama misionarismul laic este aceea că el trebuie întotdeauna să fie subordonat ierarhiei, iar conducerea lui să-i aparţină ierarhiei. Misionarismul laic numai atunci este puternic şi bine orientat, dacă acţionează din însărcinarea, trimiterea şi sub supravegherea ierarhiei.

**763.** *De ce Biserica Ortodoxă nu se prea implică în misionarism, ca să facă cunoscută dogma ortodoxă în alte părţi, cum fac catolicii şi celelalte confesiuni?*

Biserica Ortodoxă trăieşte! Cea mai mare învăţătură este trăirea. Eu am la spovedanie popor de la ţară. Ţin tradiţia sfântă cum au învăţat-o de la părinţii lor. Datorită poporului se ţine mai tare Ortodoxia la noi.

**764.** în Biserica Ortodoxă poziţia şi funcţia misionarismului mirean în viaţa şi dezvoltarea Bisericii se fundamentează şi se lămureşte deplin în baza celor două teze doctrinale: preoţia generală şi Biserica - Trupul tainic al Domnului. Preoţia generală a creştinilor laici se întemeiază pe sfînta Taină a mirungerii (I Petru 2, 5; I Corinteni 12, 13; 12, 27; Galateni 3, 28). Căci spune Sfîntul Apostol Petru către „cei împrăştiaţi printre străini", numindu-i preoţie sfinta: „Iar voi sunteţi seminţie aleasă, preoţie împărătească, neam sfînt, popor agonisit de Dumnezeu, ca să vestiţi în lume bunătăţile Celui ce v-a chemat din întuneric la lumina Sa cea minunată". Toţi creştinii au deci misiunea de a propovădui chemarea lui Hristos, toţi formează „poporul lui Dumnezeu" (I Petru 2, 5-10). Dar organizarea acestei misiuni este de datoria ierarhiei bisericeşti. Prin ierarhie, se recunosc şi se reglementează drepturile mirenilor la misionarism, căci ierarhia deţine întreaga putere în Biserică (cf. Dr. Corneliu Sîrbu).

Aşadar, misionarismul laic, organizat şi activ sub egida treptelor supraordonate ale ierarhiei, nu este o inovaţie dincolo de cadrul Ortodoxiei, ci o întoarcere la „instituţiunile creştinismului primar" (Mitrop. Nicolae al Ardealului, **Ortodoxia în mijlocul frămîntărilor de azi),** care reprezintă întruchiparea clasică a celui mai adînc şi mai autentic creştinism. Potrivit Sfintei Scripturi, şi creştinii mireni - nu în aceeaşi măsură ca misionarii ierarhici, ci pe măsura preoţiei lor generale - pot fi sarea pămîntului (Matei 5, 13). Sfînta Scriptură zice: „După harul pe care l-a primit fiecare, slujiţi altora ca nişte buni iconomi ai

harului celui de multe feluri al lui Dumnezeu" (I Petru 4, 10). Mîntuitorul a zis: „Oricine Mă va mărturisi pe Mine înaintea oamenilor, îl voi mărturisi și Eu pe el înaintea Tatălui Meu care este în ceruri; iar de cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, Mă voi lepăda şi Eu de el înaintea Tatălui Meu care este în ceruri" (Matei 10, 32-33, Marcu 8, 38; Luca 9, 26). Marele apostol Pavel zice: „Nimeni să nu caute pe ale sale, ci fiecare pe ale aproapelui" (I Corinteni 10, 24). Și dumnezeiescul Ioan Evanghelistul a scris: „Și noi suntem datori să ne punem sufletele noastre pentru frați" (I Ioan 3, 16). Și iarăși îl auzim pe marele apostol Pavel, zicînd: „Cuvîntul lui Hristos să locuiască întru voi din belşug; învățați-vă și mustrați-vă între voi, cu toată înțelepciunea" (Coloseni 3, 16).

Creștinul mirean este dator să lucreze la îndreptarea celor greșiți, după cum s-a scris: „Fraților, de va cădea vreun om în vreo greșeală, voi, cei duhovnicești, îndreptați-l pe unul ca acesta cu duhul blîndeții, luînd seama la tine însuți ca să nu cazi și tu în ispită" (Galateni 6, 1; Evrei 12, 12-44). Și iarăși zice: „Vouă vi s-a dat pentru Hristos, nu numai să credeți întru El, ci și să pătimiți pentru El, ducînd aceeași luptă pe care ați văzut-o la mine și ați auzit-o despre mine" (Filipeni 1, 29-30).

**765.** *Intre misionarii laici pot să fie și femei, sau numai bărbați?*

Dacă cercetăm istoria veche a Bisericii Creştine, aflăm că şi femeile, deşi nu predică în biserică, avînd în vedere învățătura marelui apostol Pavel care le spune „să tacă în biserică" (I Corinteni 14, 34), în afară de Biserică făceau cu adevărat misionarism. Ca să ne dăm seama de acest lucru, să-l auzim pe apologetul Aristide de Atena care, arătînd misionarismul femeilor creștine din acea vreme, zice așa: „Femeile creștine sunt curate ca fecioarele. Ele predică din dragoste (cuvîntul lui Dumnezeu) sclavilor, sclavelor și copiilor acestora. Ele se străduiesc să încredințeze pe sclavi și, dacă aceștia sunt cîștigați pentru credință în Iisus Hristos, atunci ei sunt numiți de-a dreptul - fără nici o deosebire - frați ai stăpînilor lor" (**Apologia** a XV-a). Iar bărbaților care sunt bine pregătiți, li se încuviința a predica chiar în biserică (Liviu Stan; Popescu M. Teodor, **Primii didascăli,** în „Studii Teologice", anul III, nr. 2, București, 1932, p. 143).

## MOARTEA

**766.** Cuvîntul „moarte" a fost prima amenințare a lui Dumnezeu asupra omului pe cînd era în rai și cea mai puternică armă împotriva păcatului. Sfîntul Vasile cel Mare spune că „cel mai bun sfetnic în viață este aducerea aminte de moarte", iar Sfîntul Ioan Damaschin zice: „O, moarte, moarte, mai bine te-am numi noi viață!" și avea perfectă dreptate. Că și înțeleptul Solomon, dacă ar fi avut sfetnic moartea, nu ar fi căzut în desfrînări cu femei. Dar pentru că nu a cugetat la moarte a căzut, cu toată înțelepciunea dată lui de Dumnezeu.

**767.** Cea mai înaltă filosofie pentru un monah și pentru orice creștin este să cugete totdeauna la moarte, deoarece în întîia amenințare cu pedeapsa pentru păcat, Dumnezeu a arătat că este „moartea", atunci cînd a zis strămoșilor

noştri Adam şi Eva, referindu-se la pomul oprit: „In ziua în care veţi mînca din el, cu moarte veţi muri" (Facere 2, 17).

**768.** Omul a căzut în imaginaţie şi apoi în păcat. Cea mai mare pagubă este să uite omul de moarte. Cum i-a şters omului din minte frica morţii, îndată a murit prin păcat.

**769.** Intre două margini şi hotare, ale naşterii şi ale morţii, este o distanţă care trece ca un sunet al graiului, după cum spune şi Sfînta Scriptură: „Zilele mele sunt mai grabnice decît un aducător de veşti" (Iov 9, 25).

**770.** Dacă cineva s-ar sfătui cu moartea, în fiecare zi şi ceas, ar spori mult duhovniceşte şi ar ajunge o icoană a desăvîrşirii, iar prin pilda vieţii sale, pe toţi i-ar folosi şi i-ar face să-l întrebe: „Cine a fost sfetnicul tău?" (Isaia 40, 13; Romani 2, 13; 2, 24; I Corinteni 2, 16).

**771.** Ce suntem noi? O mînă de pămînt în fundul unui mormînt! Din pămînt bun am fost făcuţi, dar l-am spurcat şi mergem în pămînt şi spurcăm pămîntul! Ce suntem noi? Intinăciune şi mîncarea viermilor.

**772.** La mormintele din cimitir vei învăţa mai mult decît la toate şcolile filosofilor din lume. Cel mai înţelept om din lume este cel care cugetă la moarte.

**773.** Părinţii cei de demult aveau întotdeauna în chiliile lor un sicriu, şi un cap de mort, ca să le aducă aminte ziua şi noaptea de ceasul morţii şi să aibă lacrimi la sfînta rugăciune. Iar cînd erau tulburaţi sau împietriţi la inimă şi nu se puteau ruga, se duceau noaptea la cimitir sau la cei ce zăceau pe patul de moarte şi aşa dobîndeau iarăşi lacrimi, umilinţă şi rîvnă la rugăciune.

**774.** Siliţi-vă cu dragostea lui Dumnezeu să faceţi ce credeţi că este bine. Că după moarte nu mai este mîntuire pentru nimeni. După moarte s-a închis uşa. Tot ce putem, să facem cît mai avem o scînteie de viaţă. Căci după moarte nu mai este lucrare pentru fapta bună. In ce te găseşte moartea, în aceea te ia.

**775.** Totdeauna să fii cu gîndul la moarte, la judecată, la gheenă, la ultimul moment din viaţă, la Impărăţia cerurilor, la slava drepţilor, la hotărîrea cea din ziua Judecăţii, pentru că acestea ne ţin treji.

**776.** Dacă cuget la moarte, moartea mă opreşte şi de a gîndi răul, nu numai de a-l vorbi sau de a-l face. Eu ştiu că Dumnezeu o să-mi cîntărească şi gîndurile şi cuvintele şi lucrurile vieţii mele, cînd îmi voi da sufletul.

**777.** Vedem din vremea prigoanelor cum s-au ferit creştinii şi sfinţii, ca să nu aibă mîndria să spună: „Mă duc la moarte!". Pentru că nu suntem pregătiţi de moarte, şi Dumnezeu, cînd vede că omul se reazemă pe puterile lui, îi ia darul.

**778.** Eu cred că **Uşa pocăinţei,** dacă ar fi tipărită în zeci de mii de exemplare, toată lumea ar merge în rai. Numai dacă ar înţelege-o. Atît de mult foloseşte pentru creştini cugetarea la moarte, că ne arată ce-i omul şi unde se duce şi ce va fi în ziua morţii sau a Judecăţii.

**779.** Cel mai mare sfetnic, cel mai bun sfetnic, cel mai înţelept sfetnic, dacă vrei să ţi-l iei în viaţă, să ţi-o iei pe moarte!

**780.** Să se știe că patru sunt asupririle cele mai primejdioase cu care ne dă război vrăjmașul în vremea morții:

1. întîi este războiul împotriva credinței;
2. al doilea, împotriva nădejdii;
3. al treilea, împotriva smereniei, cu slavă deșartă și cu mîndria;
4. al patrulea, cu nălucirile cele de multe feluri și prefacerea slujitorilor nedreptății în îngeri de lumină.

Sfîntul Nicodim Aghioritul ne învață în ce chip trebuie a se lupta cineva împotriva acestor mari asupriri și grele ispite din vremea morții. Și iată cum:

Cînd vrăjmașul va începe a ne da război cu mincinoasele lui apucături, prin gînduri de necredință în mintea noastră, atunci trebuie să ne tragem înapoi degrabă, de la minte la voire, zicînd: „Du-te înapoi, satano, tatăl minciunii, căci nu voiesc nici măcar să te aud pe tine, fiindcă destul îmi este mie a crede cele ce crede Biserica cea Sfînta a lui Hristos".

Și să nu dăm loc în inima noastră gîndurilor necredinței, precum este scris de înțeleptul Solomon: De se va sui peste tine duhul celui puternic - adică al vrăjmașului -, să nu-ți lași locul tău. Și dacă vrăjmașul-șarpe îți va aduce îndoială în ce crede Biserica, nu-l băga în seamă și să nu-i răspunzi. Ci, văzînd minciuna și viclenia lui, ferește-te foarte mult de el.

Iar dacă ești puternic în credință și în gîndire și voiești să-l faci pe vrăjmașul de rușine, răspunde-i lui: „Biserica crede adevărul". Și de-ți va zice ție: „Ce este adevărul?" Zi-i lui: „Acela pe care îl crede Biserica". „Și ce crede Biserica?". „Adevărul". „Care adevăr?". „Pe care-l mărturisește Biserica" și pururea fii în gînd cu rugăciunea către Mîntuitorul nostru Iisus Hristos.

Iar cînd ne războiește vrăjmașul cu deznădejdea, să ne aducem aminte de mila și bunătatea lui Dumnezeu, Care a venit în lume să moară pentru noi, păcătoșii.

Cînd ne va da război cu slava deșartă și cu mîndria, să ne socotim că suntem praf și cenușă și să punem toate isprăvile noastre pe seama lui Dumnezeu. Să ne cunoaștem cu adevărat greutatea păcatelor și a răutăților noastre, dar să nu deznădăjduim de mila lui Dumnezeu, căci auzi ce zice Sfîntul Duh prin gura Proorocului David: Mîntui-va Domnul sufletele robilor Săi și nu vor greși toți cei ce nădăjduiesc spre Dînsul.

Iar dacă ne vor da nouă diavolii război cu nălucirile și prefacerile lor în chip de îngeri de lumină, să stăm tare întemeiați în smerenia cugetului nostru și să zicem: „Schimbați-vă, ticăloșilor, în întunericul vostru, că mie nu îmi trebuiesc vedenii. Nu am trebuință în acest ceas decît de mila lui Dumnezeu și de milostivirea Lui".

Și chiar de ai cunoaște că multe din semnele arătate ar fi de la Dumnezeu, întoarce-te de la dînsele și alungă-le de la tine cît poți de departe. Și să nu te temi că nu-I place lui Dumnezeu acest lucru și această întoarcere a ta, de o faci socotindu-te nevrednic de acele vedenii.

**781.** *Se mai pot pune la slujbe morții care se ard la crematoriu?*

Dacă s-au pus fără voia lor la crematoriu, se pot pune la slujbe. Pentru că cei de pe front, cînd bătea artileria și brandurile și aviația la Cotul Donului, spuneau ofițerii, în 20 de minute, dintr-un regiment de 4000 de oameni, au rămas 12 oameni. Dacă i-au ars cu foc și s-au făcut scrum, ce-s vinovați ei? Poate ei au murit cu rugăciunea în gură.

Iar dacă s-a cerut omul să-l ducă la crematoriu, „Domnule, eu las testament să mă duceți la crematoriu", acela s-a despărțit de Biserică și de slujbele Bisericii, că n-a vrut să primească rînduiala Bisericii cu înmormîntare. Pe acela nu-l poți pune la slujbele Bisericii.

**782.** *Ce se întîmplă dacă a murit omul fără luminare?*

Dacă moare omul fără lumînare nu-i nimica. Lumînarea este numai un simbol. Auzi ce spune Mîntuitorul în Evanghelie, ca să arate care-i lumînarea noastră: Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor - și apoi arată care-i lumina - ca văzînd oamenii faptele cele bune ale voastre, să-L slăvească pe Tatăl vostru Care este în ceruri. Asta-i lumina. Faptele bune.

Poți să ai un milion de lumînări, nu-ți ajută nimic la moarte. Cine le-a aprins lumînarea la cei care au murit pe front? Iată lumina: dacă au avut fapte bune, aceea-i lumina.

Lumînarea este un simbol. Dacă o aprinzi este bine, dacă nu poți, nu-i nimic. Faptele bune merg cu noi, nu lumînarea.

**783.** *Preacuvioase Părinte Cleopa, pentru cei ce au murit nespovediți, se mai poate face ceva?*

Care au murit nespovediți și neîmpărtășiți toată viața, nu mai au legătură cu Biserica. In fundul iadului se duc. Dacă vezi că au murit necununați, care au trăit necununați, sau cei ce mor nespovediți și neîmpărtășiți de ani de zile, nu mai poți să te rogi pentru ei. Dacă au trăit în preacurvie nu poți să-i unești cu Biserica!

Dar știți cum îi mai poți ajuta? Cu un pomelnic sobornicesc. Biserica noastră, așa a rămas cu tradiția de la apostoli, se roagă în două feluri: sobornicește și nominal. Ați văzut preotul, cînd începe după „liturghia celor chemați"?... Să le descopere lor Evanghelia dreptății.... Să-i unească pe dînșii cu Sfînta sa sobornicească și apostolească Biserică...

Pentru cine se roagă atunci Biserica? Pomenește pe cineva? Se roagă pentru evrei, pentru turci, pentru chinezi, pentru toate popoarele lumii, să le descopere Dumnezeu Evanghelia dreptății.

In felul acesta se face, am găsit scris, pentru cei care mor nespovediți de multă vreme sau în păcate de moarte. Dacă știi ce preot l-a botezat, și-i mort, pui preotul acela; și ce preot l-a cununat, dacă a fost căsătorit, dacă-i mort; și nașii lui de botez; rudeniile spirituale. Ii pui pe aceia, fără să-i pui numele la acesta, și zici: „și cu tot neamul lor cel adormit". Aici intră și el, că este botezat și este fiu duhovnicesc al lor.

Aşa se poate face pomelnic pentru acei ce trăiesc toată viaţa necununaţi, nespovediţi, neîmpărtăşiţi sau în alte păcate grele. Putem să-i punem pe aceştia, dar fără nume, soborniceşte.

**784.** Vai de noi şi de noi, că nu greşim pînă nu uităm de moarte. Nici un păcat nu trece de la minte la simţire, nici prin imaginaţia noastră, dacă avem înaintea ochilor moartea. Dacă uităm moartea, murim, dacă nu uităm moartea, trăim, suntem vii cu sufletul în vecii vecilor.

## MOLITFELE SFÎNTULUI VASILE CEL MARE

**785.** Vine aici la mine unul, un viteaz, şi zice: „Părinte, să-mi dai voie să citesc Molitfele Sfîntului Vasile cel Mare!". „Măi, nu le citi, că te duc dracii pe sus de-aici! Tu eşti de citit Molitfele Sfîntului Vasile?". El de-abia a venit la mănăstire, şi să-i dau voie să citească Molitfele Sfîntului Vasile, că el are ciudă pe draci. „Vai de capul tău! Cîtă ciudă are dracul pe tine şi cît vrea să rîdă el de tine!".

S-a dus la Sfîntul Varsanufie cel Mare, marele stareţ al Palestinei, un călugăr şi i-a zis: „îmi dai voie să blestem pe draci şi să citesc Molitfele Sfîntului Vasile?". „Nu-i blestema, că mare batjocură ai să iei de la dînşii! Smereşte-te şi zi iartă-mă, la toţi". Aşa-i biruieşti pe demoni. Că diavolul toate le face, numai „iartă-mă" nu zice, căci a căzut din mîndrie.

Diavolul posteşte, că nu mănîncă niciodată; el trăieşte în feciorie, că nu se însoară, nu se mărită; el priveghează. Doarme el vreodată? Tu faci treabă, dar el stă degeaba? Nu poate sta. Tu crezi că pe diavol îl întreci la fugă, dacă ai fugi tu? El într-o clipă e la marginea pămîntului. Numai cu una îl întreci tu pe el; dacă ai socoti că: „Eu sunt praf şi cenuşă, şi sunt păcătos, şi nu pot nimica, şi sunt nevrednic să trăiesc pe pămînt". Numai de smerenie se teme diavolul. De alta nu se teme el; poţi să fi tu nevoitor cît este lumea. Dacă nu ştii să ceri iertare, eşti batjocorit de ei; eşti măturoiul dracilor.

## MUNCA

**786.** Fraţilor, să muncim cu dragoste; să lucrăm, dar să avem pe Dumnezeu în minte. Nimeni nu poate să stea degeaba. Să lucrăm, să mergem la muncă, să asudăm, că aşa avem poruncă noi de la început, căci zice: „Cu sudoarea frunţii îţi vei cîştiga pîinea ta" (Facere 3, 19).

Dar în sudorile noastre şi în osteneli, pe ogoare şi în fabrici, în birouri, în întreprinderi şi oriunde am fi, să avem pe Dumnezeu în minte. Să avem pe Hristos, şi cu Dînsul pe toate le putem. Auzi ce spune Apostolul Pavel: Toate le pot în Hristos, Cel ce mă întăreşte! Iar fără de El, nimic nu putem face!

**787.** Cînd te duci la prăşit, omule, şi ai luat sapa pe umăr, ia şi pe Hristos în minte: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul (păcătoasa)". Dacă lucrezi în atelier şi ai pus mîna pe ciocan, pe bomfaier, pe fierăstrău, baţi pe nicovală, sau dacă eşti zidar sau tîmplar, sau orice meşteşug ai; de cîte ori dai cu ciocanul, zi şi „Doamne Iisuse!"

**788.** Cînd plecăm la treabă, să avem pe Hristos în minte; şi cînd venim de la treabă iar, şi cînd ne odihnim iar. Şi cînd ne sculăm din somn, prima simţire, primul cuvînt acesta să fie: „Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, slavă Ţie!", „împărate ceresc, Mîngîietorule, Duhul Adevărului"... Şi celelalte.

**789.** Pururea să fie legea Lui în mintea noastră, ziua și noaptea; pururea să avem gîndirea și rugăciunea spre Dumnezeu, și atunci și darul lui Dumnezeu va întări brațele noastre și mintea noastră și corpurile noastre, și vom fi sănătoși și vom putea izbuti, cu darul lui Dumnezeu, la muncă, la osteneală, și la toate cele.

**790.** Lucrul nostru să fie împletit cu gîndirea la Dumnezeu, cu Sfînta Scriptură, cum era al Maicii Domnului în Sfînta Sfintelor. Lucrul nostru să fie așa de ușor, încît să nu ne strice mintea de la rugăciune, de la gîndirea la Dumnezeu. Aşa arată dumnezeieştii Părinți.

**791.** Auzi ce spune Gheorghe Sinaitul? Este un drac înainte-mergător care are o ceată nenumărată pe fața pămîntului. Merg acești draci de dimineață și-i învață pe oameni, cînd s-au sculat din somn, mai întîi să pună mîna pe treabă: „Lasă rugăciunea mai la amiază! Mănîncă bine, bea bine, și hai la treabă!".

**792.** Are obiceiul satana, o, monahule, și tu, creştine, să-ți dea lățime și lungime, ca să scoată mintea din gîndirea de Dumnezeu şi să te ducă la pierzare!

**NĂDEJDEA**

**793.** Cea mai scurtă definiţie a nădejdii este: „Aşteptarea cu încredere a bunătăților făgăduite de Dumnezeu".

**794.** Cine nădăjduieşte în Dumnezeu este iubit de Dumnezeu (Psalmul 146, 11), iar cine nădăjduieşte în om, nădăjduieşte în deşertăciune, deoarece omul deşertăciunii s-a asemănat şi zilele lui ca umbra trec (Psalmul 101, 12; 143, 4; Ecclesiast 6, 12; 8, 13).

**795.** Dacă am avea și noi partea Mariei în viața noastră, dacă am sta la picioarele Domnului ca Maica Domnului în Sfînta Sfintelor, dacă am petrece în rugăciune şi în gîndire de Dumnezeu ca dînsa, nu ne-ar hrăni pe noi oamenii, ci îngerii și serafimii din cer. Dar noi punem nădejdea numai în pieptul nostru și în priceperea noastră. Dar auzi ce spune proorocul Ieremia: Blestemat este omul care se reazemă pe brațele sale și și-a pus nădejdea în trupul său.

Auzi ce spune: „Cel ce se reazemă pe mîinile și pe picioarele sale, animal este, că are patru picioare, nu două". Auzi? Blestemat este omul care se reazemă pe brațele sale și a întărit brațele trupul său. Mai zice: Nebun este acela care sărută mîinile sale și zice că acestea m-au hrănit pe mine.

**NAȘII**

**796.** Nașii trebuie să se aleagă dintre cei mai buni și mai evlavioși creştini, indiferent de starea lor socială, pentru că nașii sunt povățuitori duhovnicești ai finilor lor și au mai mari îndatoriri decît părinții cei trupești. Nașii trebuie să fie oameni cumpătați, morali, blînzi, de model în societate.

Să cunoască bine credința ortodoxă, Crezul, catehismul ortodox, Sfînta Scriptură și să meargă regulat la biserică. De aceea, nu pot fi nași la botez și la cununie creștinii de altă religie (catolici, protestanți, sectari etc), cei ce trăiesc în concubinaj (necununați), în desfrînare, cei ce nu vor să aibă și să crească copii, cei bețivi, divorțați și cu nume rău în societate. Nașii trebuie să fie aleși cu multă grijă și numai cu voia preotului paroh, în fața căruia să se oblige că vor purta grija să învețe pe finii lor frica lui Dumnezeu, să-i supravegheze, să-i cheme la biserică, la spovedanie, la săvîrșirea faptelor bune, să-i cerceteze regulat la casele lor, să-i mustre la nevoie, să le dea cărți creștinești de citit, pentru că nașii au mare răspundere, fiind garanții finilor lor înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

Nașul se leagă cu finul și cu părinții lui „printr-o rudenie spirituală, care este mai mare decît cea după trup, deoarece el se numește părinte duhovnicesc" după Canonul 53 al Sinodului VI Ecumenic. „Părinții trupești, spune Dionisie Areopagitul, încredințează copilul unui creștin botezat care este un bun educator în cele dumnezeiești, încît copilul va rămîne pentru toată viața sub povățuirea lui, ca la un tată duhovnicesc și garant al vieții lui după Dumnezeu...". Nașul trebuie să locuiască cît mai aproape de finul său pentru a-l supraveghea și ajuta la învățătura poruncilor lui Dumnezeu.

Iată, pe scurt, cum se aleg nașii de la botez, de la cununie și călugărie. Ei trebuie să fie cei mai buni din cei mai buni, că cei ce trebuie să dea socoteala în fața lui Dumnezeu pentru fiii lor sufletești. Putem spune că mulți nași credincioși își mîntuiesc sufletele prin finii lor, dacă îi cresc în frica Domnului; dar mai mulți se osîndesc pentru lenevirea și nepăsarea față de fiii lor sufletești. La rîndul lor și finii au datoria să asculte pe nașii și garanții lor sufletești, să-i consulte în toate, să primească sfaturile lor cele bune, să se roage zilnic pentru nașii lor, pentru preoții care i-au botezat, cununat sau călugărit și să le fie de model duhovnicesc în toată viața.

Nașii de călugărie se aleg de către stareț, dintre cei mai buni călugări sau duhovnici ai mănăstirii. Călugării trebuie să aibă nași numai dintre călugări, iar mirenii numai dintre mireni.

**797.** Mare păcat fac preoții și creștinii aceia care pun nași mulți la nuntă, cum am auzit prin Bucovina, că au pus 40 de nași la o nuntă. Nebunie nemaipomenită! Toți se fac rudenii. Copiii lor nu se mai pot lua în veac în căsătorie.

Cine v-a învățat să puneți mulți nași la nuntă? Ca să iasă parale multe? Te duci în gheenă, în iad! Atît aveți voie, un naș să puneți; nașul cu soția lui (dacă sunt cununați religios). Atît! Un singur naș să se pună la nuntă.

## NEBUNUL PENTRU HRISTOS

**798.** *Cînd poți să te faci nebun pentru Hristos?*

După 40 de ani de călugărie!

## NECREDINȚA

**799.** Necredința îi vine omului mai mult din voia lui liberă de a se lega pe sine de lucrurile cele deșarte și trecătoare ale veacului de acum.

**800.** Necredința îi vine omului din inimă necuvioasă (Evrei 3, 12); din inimă împietrită (Marcu 16, 14); din cauza abaterii de la adevărul revelat (Ioan 8, 44-46); din orbirea trimisă de la Dumnezeu (Ioan 12, 39-49); din orbirea trimisă asupra lui de la diavolul (II Corinteni 4, 4), care fură cuvîntul (Luca 8, 12), precum și din căutarea slavei omenești. Necredința este un act liber al omului prin care el nu voiește să creadă în Dumnezeu, în făgăduințele Lui și în minunile Lui (Ioan 12, 37; Psalmul 77, 36; Numeri 14, 11).

## NECROMANȚIA (comunicarea cu morții)

**801.** Atît în Vechiul, cît și în Noul Testament, precum și în învățăturile Sfinților Părinți, avem o mulțime de mărturii temeinice prin care se dovedește că Dumnezeu pedepsește cu mare urgie pe cei ce se ocupă cu necromanția (vorbirea cu morții). Mîntuitorul ne învață că sunt fericiți cei ce nu au văzut și au crezut (Luca 1, 45; Ioan 20, 29). Iar marele Apostol Pavel arată că noi, cei ce am crezut în Hristos, în veacul de acum, ni se cade a umbla în puterea credinței și nu în a vederii, căci zice „umblăm prin credință, iar nu prin vedere" (II Corinteni 5, 7). Dar dracii cei iscoditori, învață pe oamenii cei asemenea lor să nu fie mulțumiți cu învățătura Mîntuitorului și a Apostolilor Săi - de a umbla în puterea și adeverirea credinței cea în Hristos -, ci să voiască cu orice preț să vadă cu ochiul lor în chip simțit, cele ce trebuiesc a fi lăsate pe seama credinței, deoarece credința este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrărilor celor nevăzute (Evrei 1, 1). Omul care recurge la practicarea necromanției este un vrăjmaș al lui Dumnezeu care nu ascultă de poruncile Lui, nu se mulțumește cu cele descoperite pe calea credinței și cu cele descoperite nouă de Dumnezeu prin Sfintele Scripturi, ci caută să iscodească, asemenea dracilor, care îi îndeamnă la lucruri neîngăduite de Dumnezeu. Și astfel, crezînd acelor năluciri drăcești, el ajunge să se depărteze de Dumnezeu și de învățătura Bisericii lui Hristos.

Unii dintre cei ce practică aceste urgii - de a chema spiritele morților sau mai bine zis ale dracilor - aduc ca mărturie exemplul lui Saul care ar fi practicat acest lucru, prin chemarea sufletului lui Samuil, la vrăjitoarea din Endor (I Regi 28, 7-11).

Dar să ia seama unii ca aceștia care urmează în răutate pe Saul, că de pedeapsa lui Saul se fac vinovați înaintea lui Dumnezeu. Căci tocmai pentru această fărădelege a pierdut Saul și împărăția și viața și s-a osîndit de Dumnezeu căzînd în uciderea săbiei sale (I Regi 31, 4-6; I Paralipomena 10, 4-6). Pedeapsa lui Saul pentru nelegiuirea vorbirii cu morții o arată Sfînta Scriptură, zicînd „Așa a murit Saul pentru nelegiuirea pe care o făcuse înaintea Domnului, pentru că n-a păzit cuvîntul Domnului și pentru că a întrebat și a cercetat cu vrăjitoare și nu a cercetat pe Domnul. De aceea, a și fost el omorît și domnia lui a fost dată lui David, fiul lui Esei".(I Paralipomena 10, 13-14). Așadar, cine vrea să-i

urmeze lui Saul în nelegiuirea chemării spiritelor morților, să aștepte de la Dumnezeu urgie și pedeapsă, asemenea lui Saul.

**802.** Dumnezeu a poruncit în Vechiul Testament: „Să nu alergați la cei morți, pe la vrăjitori să nu umblați. Să nu vă întinați cu ei" (Levitic 19, 31). Și iarăși: „Bărbatul sau femeia, de vor chema morți sau de vor vrăji, să moară neapărat; cu pietre să fie uciși, că sîngele lor este asupra lor" (Levitic 20, 27). Chemarea spiritelor morților este urîciune înaintea lui Dumnezeu și El nu o permite în poporul Său (Deuteronom 18, 14; IV Regi 21,6) socotind ca pe una din cele mai mari răzvrătiri ale omului în contra voii Sale.

**803.** Noi nu avem nevoie să comunicăm cu morții, deoarece Dumnezeu ne-a descoperit tot ce a știut El că este de folos și de nevoie mîntuirii noastre. De pildă, vorbirea cu morții ne poate da dovada că sufletele morților trăiesc. Dar acest lucru nu este o noutate, de vreme ce îl știm din dumnezeiasca descoperire - și este o chestiune de credință, nefiind nevoie de verificare prin vedere. Revelația dumnezeiască ne oferă toată garanția adevărului, și a o verifica prin experiențe simțuale, înseamnă a pune la îndoială adevărurile descoperirii lui Dumnezeu. Apoi, niciodată nu poate exista o deplină siguranță că în ședințele spiritiste ar fi de față spiritul presupus - adică cel care a fost chemat - deoarece și spiritele rele ale dracilor se pot închipui în spirite bune, după cum ne învață marele Apostol Pavel, zicînd: „Nu este de mirare, deoarece însuși satana se preface în înger al luminii" (II Corinteni 11, 14). Și dumnezeiescul Ioan Evanghelistul ne atrage atenția să fim cu mare grijă și să nu credem ușor oricărui duh, zicînd: „Iubiților, nu dați crezare oricărui duh, ci ispitiți duhurile, de sunt de la Dumnezeu" (I Ioan 4, 1-3).

**804.** In Sfînta Scriptură se spune că la schimbarea la față a Mîntuitorului s-au arătat Moise și Ilie (Matei 17, 3), iar după învierea Mîntuitorului s-au arătat mai mulți morți din morminte (Matei 27, 52-53). Se confirmă, de asemenea, apariția unor îngeri, ca de pildă, la vestirea nașterii Sfîntului Ioan Botezătorul (Luca 1, 11-20) și a nașterii Mîntuitorului (Luca 2, 9-15), la suferințele din Grădina Ghetsimani (Luca 22, 43), la învierea Domnului (Matei 28, 2-7) ș.a., precum și intervenția lor spre folosul și slujba unor drepți și sfinți ai Vechiului și ai Noului Testament (Facere 19; Faptele Apostolilor 1, 10; 5,19-20; 12, 7-9 ș.a.); ei au comunicat cu oamenii de față, iar alteori în vis (Matei 1, 1-20; 2, 13 ș.a.). Dar aceste apariții nu s-au făcut la voia și la chemarea oamenilor, ci la porunca lui Dumnezeu. Ele confirmă nemurirea sufletelor și posibilitatea de a se arăta oamenilor în mod excepțional - printr-o îngăduință sau printr-o misiune primită de la Dumnezeu - însă nu confirmă dreptul omului de a căuta comunicarea cu morții.

**805.** Invocarea sfinților sau a îngerilor, nu este nicidecum același lucru cu necromanția, așa cum rătăcit înțelegeți voi. Noi, invocînd pe sfinții și îngerii lui Dumnezeu, nu avem nici intenția și nici pretenția de a vorbi cu ei în chip simțit, de a-i vedea aievea, sau de a le auzi vocea, și de a le cere prezența lor la

arătare, spre a ne descoperi anumite taine, care sunt menite de la Dumnezeu să rămînă ascunse oamenilor. Noi vorbim cu sfinții și cu îngerii în sfînta rugăciune numai prin privirea cea nevăzută a minții și prin credință fără să avem pretenția de a vedea sau de a auzi în chip simțit pe sfinții sau îngerii cărora ne rugăm. Deci, lucrarea noastră în invocarea lor este nevăzută și numai prin credință, căci după învățătura Marelui Apostol Pavel „Umblăm prin credință, nu prin vedere" (II Corinteni 5, 7).

Voi, prin necromanție aveți scopul și intenția de a chema spiritele morților - sau mai bine zis - ale dracilor, care se arată vouă în chipul celor morți, spre a vi se descoperi prin ei și anumite taine în legătură cu viitorul celor morți și alte curiozități, nepermise în legea lui Dumnezeu. Auzi ce spune Sfînta Scriptură: „Nu se cuvine oare poporului să alerge la Dumnezeul său? Să întrebe pe morți pentru soarta celor vii? Intrebați legea și descoperirea" (Isaia 8, 19-20).

**806.** Spiritismul este o vrăjitorie care are ca scop și intenția de a ghici și a vrăji prin chemarea morților, neavînd nici o legătură cu descoperirea cea dumnezeiască. Cînd bogatul nemilostiv ruga pe Avraam să trimită pe Lazăr în casa tatălui său și să comunice starea în care se afla el și să-i aplece astfel spre pocăință pe frații săi, Avraam i-a răspuns că celor vii le este de ajuns descoperirea Legii (Moise și proorocii) și deci nu au trebuință de mai mult (Luca 16, 30-31). Și, cu adevărat, prin descoperirea dumnezeiască, care ni s-a făcut de la Dumnezeire prin Sfînta Scriptură și Sfînta Tradiție, noi avem tot ce ne trebuie de știut despre mîntuire și nu avem nevoie de a întreba pe morți - mai bine zis pe draci - spre folosul mîntuirii noastre.

**807.** Noi nu trebuie niciodată să ne rugăm sfinților sau îngerilor sau chiar lui Dumnnezeu însuși, cu scopul de a-L vedea sau de a simți pe vreun sfînt sau înger, în vremea rugăciunii noastre și de a vorbi cu el în chip simțit sau auzit, căci acest gînd este o nebunie sau o mîndrie drăcească ce duce adeseori - după dumnezeieștii Părinți - la ieșirea din minți. Iar dacă prin îngăduința și porunca lui Dumnezeu, vreunul din sfinți sau îngeri ar voi să se arate nouă în chip simțit, noi, pentru aceasta nu avem păcat, deoarece nu am dorit noi aceste lucruri, și nu am cerut acest lucru. Dar chiar și în aceste cazuri, este nevoie să fim cu mare atenție și să ne îmbrăcăm cu toată smerenia, cunoștința de sine și frica lui Dumnezeu, ca nu cumva să fie nălucire de la draci, cel ce se arată, căci știm că și satana se preface în înger de lumină și slujitor al dreptății (II Corinteni 11, 14-15).

**NECUNUNAȚII**

**808.** *Poți să mergi la cei care sunt necununați?*

Dacă ai mîncat în casă la un om necununat, patruzeci de zile trebuie să faci canon, căci masa lor e spurcată.

*Și ce canon trebuie să faci? Cîte metanii trebuie să faci?*

Trebuie să faci canon de cincizeci de metanii în zi cu psalmul 50, timp de 40 de zile. Nu-i voie, frate, să trăiască ca dobitoacele așa.

## NEPUTINȚA

**809.** Cel ce nu-și cunoaște neputința, este totdeauna lîngă prăpastia căderii. Acest lucru îl arată și dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, zicînd: „Dreptul, necunoscîndu-și neputința sa, pe ascuțișul briciului își are lucrurile sale și nicidecum nu este departe de cădere".

**810.** Să ne mulțumim cu neputința noastră.

**811.** Pentru a ajunge omul la cunoștința de sine și a neputințelor sale, este ca el să cugete în toată vremea la nimicnicia sa.

Dar ce înseamnă a cugeta la nimicnicia sa?

Iată ce: mai întîi, trebuie să-și aducă aminte omul de vremea mai dinainte de a fi venit el pe pămînt, că în acel noian de veșnicie, el era un nimic și nimeni nu putea face ca el să existe și dacă există, aceasta este numai din bunătatea cea mare a lui Dumnezeu.

Al doilea, să socotească că Dumnezeu l-a făcut pe el din nimic și că ceea ce este, apoi numai pentru Dînsul este; și că El voiește ca noi să întemeiem pe această cunoștință a noastră toată duhovniceasca zidire și că de la noi înșine nimic nu putem da.

Al treilea, să-și aducă aminte că s-a născut întru păcate (Psalmul 50. 6).

Al patrulea, să cugete la începutul cel materialnic al ființei sale și să socotească că ființa sa nu este altceva decît o urîtă amestecare a seminței bărbatului cu sîngiuirile cele după nouă luni ale femeii, care sunt atît de puturoase și urîte, încît omul nu poate suferi duhnirea lor.

Al cincilea, să cugete întru sine că nici o clipă de vreme nu este el înaintea lui Dumnezeu fără păcat și că niciodată nu va putea să priceapă greșelile sale cu de-amănuntul, oricît de iscusit ar fi el, precum scrie: „Greșelile cine le va putea pricepe?" (Psalmul 18, 13).

Al șaselea, pricina care prea lesne poate duce pe om la cunoștința de sine, sunt ispitele care vin asupra omului prin îngăduința lui Dumnezeu, ceea ce adeverează și dumnezeiscul Părinte Isaac Sirul, zicînd: „Nimeni nu-și poate cunoaște neputința sa dacă nu este el puțin ispitit întru cele ce chinuiesc trupul sau sufletul".

Al șaptelea, să cugete omul la moarte și să-și aducă aminte că după moarte trupul pe care-l iubește atîta va deveni mîncarea viermilor și va ieși din el putoare mai rea decît toate ieșitorile lumii.

Al optulea, să-și aducă aminte omul, că în cele din urmă, trupul lui se va preface în pămînt, după cuvîntul Scripturii, care zice: „Pămînt ești și în pămînt te vei întoarce" (Facere 3, 19).

Al nouălea, să cugete omul nu multă vreme, ci numai o zi, la lucrurile pe care le-a grăit și le-a făcut, și va afla că cele mai multe dintre ele au fost sucite,

nebune, nestatornice și rele. Și va înțelege din această cercetare, cît de neputincios, cît de schimbător și nestatornic este el întru buna așezare și poate se va smeri și nu va mai nădăjdui întru sine.

Și, în sfîrșit, omul poate ajunge la cunoștința de sine, dacă își cunoaște mulțimea cea felurită a patimilor sale celor firești și neprihănite, precum și mulțimea cea felurită a patimilor sale trupești și sufletești.

**NESIMȚIREA**

**812.** Nesimțirea este moartea minții și omorîrea sufletului mai înainte de moartea trupului.

**813.** Omul zace într-un păcat groaznic - eu, păcătosul -, nesimțirea. Din cauza nesimțirii, mi se pare că nu-s chiar așa păcătos. Doar n-am curvit azi, n-am furat azi!

**NOROCUL**

**814.** Am văzut pe unele pomelnice pe care le aduceți, că pomeniți pe dracul Noroc, zicînd: „pentru norocul fetei, pentru norocul băiatului, pentru norocul familiei". Ce mi-ai pus pe dracul pe pomelnic? Voi știți cine a fost noroc? Cel mai mare demon, care a secerat milioane de suflete.

**815.** Vă rog să nu-l mai puneți pe pomelnicele voastre și nici să nu-l mai pomeniți pe idolul „Noroc"!

**NUNTA**

**816.** Nunta este rădăcina firii omenești și dacă rădăcina a pornit prost și-i sălbatică și stricată - că s-au luat doi care sunt sătui, femeia de bărbat și bărbatul de femeie -, de la început rele sunt și ramurile. Să nu așteptați fericire în căsătorie sau liniște sau împăcare sau avere sau cinste, ci blestem, sfadă, sărăcie, boală și toate răutățile care vin din necinstirea Tainei Nunții.

**817.** Nu toată nunta dintre oameni și nu la toate confesiunile religioase nunta este Taină. Așa la protestanți, la catolici, la anglicani și la alte multe confesiuni și popoare, nunta n-are putere de Taină. Este numai un simbol la dînșii, un act de prietenie și o dovedință oarecare între soț și soție. Dar niciunde n-are nunta putere harică de Taină și nu este atît de cinstită ca în Biserica dreptmăritoare de Răsărit.

**818.** Ca nunta să fie cu adevărat Taină mare și sfințită trebuie să știți că nunta are unsprezece reguli canonice. Și numai atunci cînd se face după aceste reguli nunta este adevărata nuntă creștinească și adevărata Taină mare.

1. Prima condiție sau rînduială canonică, și aici vorbim din cuvîntul Sfîntului Ioan Gură de Aur, este să nu se ia neamuri în căsătorie.

Spița de rudenii și arborele genealogic al unei familii se împarte în cinci: Rudenie suitoare și coborîtoare, colaterală, din cuscrie, din dumnezeiescul Botez și din fii adoptivi.

*Rudeniile suitoare* sunt: tata, bunicul, străbunicul, răs-străbunicul. Cele *coborîtoare* sunt: feciorul, nepotul, strănepotul și răs-strănepotul. Acest fel de rudenii nu se pot lua niciodată în căsătorie, pentru imposibilitate de vîrstă.

*Rudeniile colaterale,* care fac cruce cu cele de sînge, cele suitoare și coborîtoare, adică: tata, băiatul (sora), vărul întîi, vărul al doilea și vărul al treilea. Tata cu mama sunt de gradul întîi; fratele cu sora sunt gradul al doilea; verii întîi sunt gradul al patrulea; verii al doilea sunt gradul al șaselea. Toți aceștia n-au voie să se ia în căsătorie unul cu altul. De abia verii al treilea se pot lua, care sunt gradul al optulea. Deci verii al treilea se pot lua în căsătorie.

Cine intră în această rudenie colaterală, iarăși intră în rudenie de sînge. Să țineți minte!

*Rudeniile din cuscrie,* din două și trei neamuri în laturi. Adică: un bărbat a fost căsătorit cu o femeie, s-au încuscrit părinții femeii cu părinții lui. Sunt rudenii din două laturi. Dar dacă-i moare femeia și bărbatul ia altă femeie, au devenit trei neamuri în cuscrie, că s-a mai încuscrit și cu părinții celei de-a doua femei. Aici se oprește căsătoria pînă la gradul cinci, la gradul șase dezleagă Sfinții Părinți.

*Rudeniile din dumnezeiescul Botez.* Aceste rudenii sunt oprite să se ia în căsătorie pînă la gradul șapte inclusiv.

Nașul, dacă a botezat un copil, băiatul acela, dacă a crescut, nu poate lua pe fiica nașului, dar nici pe fata fiului, nepoata de la fiu. De abia poate lua pe strănepoata nașului. Tot așa și dacă acest băiat al nașilor ar avea un băiat, nu poate lua pe fata nașului, ci numai pe nepoata nașului.

*Rudenia din fii adoptivi.* Ai luat un băiat, l-ai adoptat, l-ai trecut pe numele tău, el poartă numele tău în societate. Acela este al tău. Cum este băiatul tău, așa-i și acela înaintea lui Dumnezeu, după ce l-ai înfiat.

Deci copilul acela, dacă are o soră sau un frate, nu poate să ia pe un copil al dumitale sau dacă ar avea un nepot. Tocmai strănepotul lui poate să ia pe strănepoata dumitale, iarăși pînă la spița a patra. Trebuie să știți acestea, pentru că mult se încarcă bietul suflet.

Nunta celor care s-au luat din rudenii are numai două leacuri, grele amîndouă, după Sfîntul Vasile cel Mare: „Cine s-a încurcat cu rudenie în căsătorie, ori se desparte - chiar dacă ar avea copil, că-i desparte Biserica -, ori să trăiască ca frații în curățenie pînă la moarte!".

Deci, de orice nuanță și spiță de rudenie este cineva, dacă pășește peste rudenii și se iau în căsătorie, se face incest și amestecare de sînge și este blestem și nenorocire pe ambele familii care s-au încuscrit, și pe tinerii care s-au luat în căsătorie.

2. A doua condiție canonică a nunții ortodoxe este să se învoiască tinerii; să se placă mirele și mireasa, băiatul și fata. Mare păcat și mare greșeală fac părinții care dau fata după cine nu-i place, sau obligă pe fecior să ia cutare fată, pentru că are avere multă, sau că-i frumoasă, sau cine știe ce alte condiții.

3. Dar este și a treia rînduială a nunții canonice. Trebuie să se învoiască și părinții lor, atît ai băiatului, cît și ai fetei.

Atunci este nunta binecuvîntată, cînd se învoiesc și tinerii și părinții, cînd fac tocmeala de bunăvoie între această cuscrie și între copiii lor.

4. A patra rînduială a nunții canonice. Tinerii să se căsătorească foarte devreme. După canoanele Bisericii, după învățătura Sfîntului Ioan Gură de Aur, trebuie să se căsătorească băiatul cînd este de 15 ani și fata cînd este de 13 ani.

Dar pentru ce aceasta? V-ați pus întrebarea? Iată de ce: Pentru ca să nu greșească pînă la căsătorie, să se ia spurcați. Că nunta-i cinstită, cînd amîndoi sunt feciorelnici, și băiatul și fata. Biserica apără neprihănirea întotdeauna și curăția. Are mare grijă, nu cumva să se ia în căsătorie după ce-a căzut în păcat băiatul sau fata cu cineva. Că nu mai este „Doamne ajută" în căsătorie.

Iar dacă acum, după legile statului, s-a hotărît să fie fata de 16 ani, este bună și această rînduială. Că nu-i prea tînără, este numai potrivită. Și băiatul n-ar trebui să treacă de vîrsta de 18 ani sau cel mult 20, dar să se păzească cu mare tărie pînă la căsătorie în feciorie, cum i-au făcut mamele lor.

5. A cincea rînduială a nunții canonice. Inainte de-a face nunta, cu cel puțin o săptămînă înainte, trebuie să meargă la duhovnic pentru spovedanie părinții mirelui și ai miresei și cu feciorii lor, mirele și mireasa, să fie pregătiți pentru împărtășanie.

6. A șasea rînduială a nunții canonice. In ziua cînd are să fie nunta, trebuie să meargă la biserică mirele și cu mireasa, părinții băiatului care se numesc socrii mari, și părinții fetei, adică socrii mici, să asculte cu mare evlavie și cu mare frică de Dumnezeu toată dumnezeiasca slujbă a Bisericii, Utrenia, Sfînta Liturghie, predica și toată rînduială.

7. A șaptea rînduială a nunții canonice.In ziua cînd are să-i cunune, dacă preotul, la mărturisire, i-a găsit vrednici pe acești doi tineri, să le dea Sfînta Impărtășanie, adică să-i împărtășească cu Trupul și Sîngele Domnului. Ei, în ziua nunții, primesc două Taine, anume Impărtășania și Cununia.

8. A opta rînduială canonică a Bisericii lui Hristos pentru nunta cea adevărată, creștină, este ca preotul duhovnic, care i-a mărturisit pe acești tineri și cunoaște viața lor, dacă știe că, Doamne ferește, unul din ei a căzut în păcat pînă la Cununie, mirele sau mireasa, n-are voie să-i pună cununia pe cap, pentru că face păcat de moarte.

Ce credeți dumneavoastră, că acea cununie se pune de fantezie, de mîndrie, ca să ne vadă oamenii că ne încununează Biserica? Vai de capul tău, dacă te-a încununat, fiind nevrednic, că spre osîndă te-ai încununat!

Biserica lui Hristos, care este „stîlp și întărirea adevărului", nu încununează curvari și preacurvari, ci încununează numai pe cei feciorelnici, care și-au păzit fecioria pînă la nuntă, și băiatul și fata, cum i-a făcut mama lor. Numai acelora Biserica are voie să le facă această mare cinste de a le pune cununa pe cap, această cunună a biruinței asupra păcatului trupesc,

asupra patimilor şi a stricăciunii, că s-au luptat în viată cu post, cu rugăciune şi cu înfrînare şi s-au păzit să fie biserică a Duhului Sfînt, și se încununează pentru că au biruit păcatul!

9. A noua rînduială a nunţii canonice. Nunta nu se face cu lăutari, Doamne fereşte! Il pui pe dracul să cînte la Taina lui Hristos? Taină este nunta!

Citiți canonul 117 al Soborului din Cartagina și alte canoane, care osîndesc pe creştinii care fac nunţi cu lăutari. Şi zice acolo, că dacă cineva a pus lăutari la nuntă, preotul să nu stea la nunta aceea, imediat să plece, pentru că nu se poate împăca lucrarea lui Veliar (diavolul) cu a lui Hristos!

Care-s lăutarii nunții? Ştiţi voi? Dascălii bisericii și coriștii. Nu dau voie canoanele Bisericii ca nunta să se facă cu lăutari.

Unde se pune masa de cununie, mirele să stea în dreapta preotului cu socrii mari și mireasa în stînga cu socrii mici. La masa de cununie trebuie să se servească numai trei feluri de bucate şi trei pahare de vin, mai mult nimic, iar în timpul acesta preotul trebuie să dea poruncă dascălilor şi coriştilor să cînte rînduielile de la nuntă și alte slave potrivite de la slujbele bisericeşti, care se cuvin la această sfîntă și mare Taină a nunții.

Acolo dascălul zice „Tatăl nostru", preotul binecuvinteză masa de cununie, cum aţi văzut că facem noi la mănăstire, şi stau la masă.

Nunta-i Taină, nu-i balamuc și teatru drăcesc, unde să se îmbete și să se taie cu cuțitele ca nebunii și unde se fac cele mai mari desfrîuri și răutăți și bătăi și înjurături. Aceea nu-i nuntă, ci teatru. Și mai rău decît teatru este. Pentru că este teatru drăcesc, că-şi bate satana joc de dînșii, că în loc de taină sfîntă, o fac prăvălia satanei!

Un fel de bucate şi un pahar de vin. Preotul, după primul fel de bucate, ia paharul, îl blagosloveşte, şi urează întîi la mire şi mireasă căsnicie fericită, copii cuminți, sănătate, ferire de primejdii şi de boli, de scîrbe, de ură, de răutate, şi să trăiască socrii mari, socrii mici și nunii mari care au cununat și toți comesenii care stau la masă.

Pe urmă, din acest pahar, mai întîi gustă preotul, apoi gustă mirele şi mireasa; că preotul este împărtăşit cu Preacuratele Taine și ei sunt împărtășiți. Acest pahar este mai mult sînge decît băutură.

Dupa aceea se servește al doilea fel de mîncare și dă al doilea pahar de vin. La al treilea pahar, preotul ține o predică scurtă și cîntă Axionul Maicii Domnului și apoi mulţumirea.

După ce s-au ridicat de la masă, dascălul zice rugăciunea de mulţumire, preotul binecuvintează rămășițele și fărămiturile, ia un pahar de vin, îl închină în cinstea mirelui și a miresei și a socrilor mari și mici și le urează căsnicie fericită, spor, sănătate, copii cuminți și sănătoși.

10. A zecea rînduială a nunţii canonice. Dacă mirele și mireasa n-au avut impedimente şi le-a dat voie să se împărtăşească cu Sfintele şi Preacuratele Taine, carnea lor şi sîngele lor s-au amestecat cu Carnea şi Sîngele lui Iisus

Hristos, că Preacuratele Taine sunt cu adevărat Trupul și Sîngele Domnului; și fiindcă au primit, în ziua nuntii două Taine, și Cununia și Sfînta Impărtășanie, n-au voie să se împreuneze unul cu altul trei zile și trei nopți după nuntă, dacă vor să le meargă bine toată viața lor și să fie adevărați creștini.

Mirele, pentru pază, trebuie să doarmă în cameră cu tatăl său, așa spune cartea, și mireasa cu mama ei, și pe urmă sunt liberi să se împreuneze pentru naștere de copii și înmulțirea neamului omenesc, cum a rînduit Dumnezeu la Facere, cînd a zis: Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pămîntul și-l stăpîniți.

11. A unsprezecea rînduială a nunții. Voi credeți că nunta-i cioaca-cioacă și troaca-troacă, ca porcii ? Ehei... Taină-i nunta. Cinstită este nunta și patul neîntinat și Hristos pe amîndouă le-a binecuvîntat, zice marele Apostol Pavel. Toată viața creștinul, de cînd se cunună și pînă la moarte, n-are voie să se împreuneze cu soția lui decît numai marțea și joia, dacă nu-i post și dacă nu-i sărbătoare atunci.

**819.** Și doctorii de azi, după știință, arată că cei mai sănătoși copii devin din aceasta că bărbatul să nu aibă contact cu soția decît de două ori pe săptămînă. Chiar și știința vine în ajutor Bisericii și adeverește acest lucru, cei ce se împreună prea des slăbesc puterea și vigoarea copiilor și devin, pentru plăcerile lor, anormali.

**OASTEA DOMNULUI**

**820.** Oastea Domnului a fost o asociație creștină, la început aprobată de Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Cît timp această asociație a avut conducători buni, ea a adus mare folos Bisericii, căci foarte mulți creștini părăseau imoralitățile, bețiile, fumatul, desfrînările, hoțiile și alte feluri de răutăți, care periclitau moralitatea publică. După ce însă a rămas fără povățuitori buni și învățați, cei ce au rămas adevărații ostași ai lui Iisus Hristos și bunii creștini s-au împuținat; mulți din ei, din cauza lipsei de povățuitori luminați și necunoscînd Sfintele Scripturi, dogmele, Sfîntă Tradiție a Bisericii Ortodoxe, nici învățăturile Sfinților Părinți, s-au rătăcit de la adevăr.

**821.** Aici, la noi, vin preoți de pe la multe parohii din diferite părți ale țării noastre și se plîng de greutățile pe care le fac unii din cei ce-și zic „ostași ai Domnului", deoarece - spun preoții - unii din „ostașii Domnului" au trecut la sectari, alții se adună singuri, fără voia și știrea preoților din parohia respectivă; alții defaimă cîntările Bisericii și zic că sunt grecești și vechi și de aceea nu mai sunt bune azi și că numai cîntările de la Oastea Domnului sunt bune. Alții, din așa-zișii „ostași ai Domnului", vin în biserică dar nu fac semnul sfintei cruci, nu vor să ia sfînta anaforă, nu vor să se închine și să sărute sfintele icoane, și alte multe abateri pe care nu le mai scriu aici.

Din aceste plîngeri, ale multor preoți, vedem că mulți din cei ce se socotesc că fac parte din „Oastea Domnului" se opun Bisericii Ortodoxe și credinței strămoșești a poporului nostru românesc, pe care noi am păstrat-o de la întemeierea Bisericii și a neamului nostru. Noi nu trebuie să închidem ochii față

de aceste abateri ale acelora cărora le place să se cheme „ostași ai Domnului". Noi, cu credința noastră ortodoxă, pe care au păstrat-o din veac strămoşii noştri în frunte cu voievozii lor, am biruit toate necazurile şi furtunile vremurilor grele prin care a trecut neamul nostru şi de aceea trebuie să ţinem cu sfinţenie la dreapta noastră credinţă cea de totdeauna.

De aceea, rugăm stăruitor pe fraţii noştri preoţi care au în parohiile lor „ostaşi ai Domnului" să se ocupe cît mai de-aproape de ei şi să-i învețe cînd vin la biserică, rînduială, dogmele, liturghia şi toată Sfînta Tradiţie apostolică şi învăţăturile Sfinţilor Părinţi. Numai aşa vor putea să-i facă pe ei adevăraţi ostaşi ai Domnului și să-i aibă ca pe nişte adevăraţi creştini și ajutători în misiunea lor preoţească. Mare plată vor avea acei preoţi care se vor osteni să ducă pe drumul cel bun al Ortodoxiei noastre pe aceia dintre „ostașii Domnului", care se abat de la rînduială unor buni fii ai Bisericii.

**822.** Am auzit că unii din cei ce-şi zic „ostaşi ai Domnului" fac adunări şi predică prin casele oamenilor, fără să știe preoţii și fără să rămînă în legătură cu ei. Sfintele canoane nu dau voie mireanului şi nici chiar preotului să predice în public, fără porunca episcopului locului.

Iată ce zic sfintele canoane în această privinţă: „Nu se cuvine creștinului mirean a porni cuvînt în public sau a învăţa, însuşindu-şi lui dregătoria bisericească, ci a urma rînduielii celei predate de Domnul și a deschide auzul la cei ce au luat darul învăţătorescului cuvînt şi a învăţa de la dînşii cele dumnezeiești".

Sfîntul Apostol Pavel spune corintenilor: „Au doară toţi sunt apostoli? Au doară toţi sunt prooroci? Au doară toţi sunt tîlcuitori? Ce te faci pe tine păstor, oaie fiind? Ce te faci cap, picior fiind? Ce te apuci a comanda oşti, fiind rînduit între soldaţi?" (I Corinteni 12, 29-30). „Cum vor propovădui dacă nu sunt trimişi?" (Romani 10, 15).

Deci, cel ce predică fără să fi fost trimis de episcopul sau preotul său, acela este pe calea neascultării și știm cu toţii că neascultarea lucrează moarte.

### OCARA

**823.** Cînd vezi pe un om că te ocărăşte sau îţi face rău, nu te supăra pe el, că nu-i vinovat el. Nu s-ar fi pus legea iubirii de vrăjmaşi dacă era aşa. Urăşte boala lui, nu pe om, că nu-i vinovat omul, diavolul îl îndeamnă. Urăşte boala, că boala-i de la draci, ca să-l facă să te urască, să te ocărască, să te păgubească, să te bată. El nu-i vinovat, că omul este făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, dar cel îndemnat de diavol aşa face.

### OMUL

**824.** Omul este un sîmbure și un centru al întregii lumi pe care a zidit-o Bunul Dumnezeu în cer și pe pămînt. Omul este acel sîmbure care este într-o strînsă legătură cu cele patru feluri de lumi pe care le-a făcut Dumnezeu în

univers. El comunică cu toate existențele neînsuflețite, adică cu regnul mineral, cu regnul vegetal, cu regnul animal, și cu lumea cea mai presus de toate cele simțite a îngerilor, adică cu lumea gînditoare.

Deci,el este centru al lumii văzute și al lumii nevăzute.Omul,luat în ansamblu, cu trup și cu suflet, este numit de Sfîntă Scriptură „mare" (Isus Sirah 3, 18).

Iată ce spune Solomon: „Mare lucru este omul și cinstit este bărbatul milostiv". Dar de ce îl numește „mare"? Pentru că, repet, omul reunește toate lumile: cea minerală, vegetală, animală și cea spirituală într-una singură și este mai presus de toate acestea, el fiind chipul și asemănarea lui Dumnezeu, Ziditorul său.

Să vedem cum ține omul legătura cu cele două feluri de lumi, gînditoare și simțitoare, care alcătuiesc lumea în întregimea ei (Sfîntul Grigorie de Nazianz, Cuv. 38 la Teofanie). Omul, în ipostasul trupului, are din regnul mineral, adică din lumea celor neînsuflețite: fier, sare, fosfor, piatră, apă, pămînt etc. Pe scurt, are mai toate substanțele pe care le-a descoperit chimia în lumea mineralelor și care se găsesc în om într-o mică proporție.

De asemenea, omul, în alcătuirea sa, are și multe din regnul vegetal, din cele ce cresc și scad, se nasc și pier. In el se găsesc răsaduri, ierburi și semințe de tot felul celor ce se află pe toată suprafața pămîntului. Omul ține legătura cu lumea animalelor prin cele patru umori care se găsesc în el, care se mai numesc și umezeli, adică fierea neagră, fierea galbenă, sîngele și apa (Sfîntul Ioan Damaschin, **Dogmatica,** cap. 12).

Avînd aceste patru feluri de umori, din care este alcătuit trupul dobitoacelor, păstrează legătura cu cele necuvîntătoare, adică cu animalele.

Deci, omul face legătura între trei lumi: minerală, vegetală și animală.

Oare omul se oprește numai la atît? Nicidecum! Omul, v-am spus la început, este în legătură și cu lumea inteligibilă, a celor înțelegătoare sau raționale, din ceruri. El este mai presus de lumea minerală și cea vegetală, precum și de cea animală, fiind în comuniune și cu lumea gînditoare a îngerilor (Sfîntul Ioan Damaschin, **Dogmatica,** Cartea I-a, cap. 12).

Fiindcă reunește aceste patru lumi într-un spațiu restrîns, omul se numește și „microcosmos". Omul, însă, după Sfîntul Grigorie Teologul și după alți filosofi mari ai Bisericii, se mai numește și „macrocosmos". El nu este numai o lume mică într-una mare, microcosmos în macrocosmos, sintetizînd din toate lumile cîte ceva, ci este și macrocosmos în microcosmos, adică o lume mare într-una mică, deoarece reunește în sine nu numai lumea văzută și cea nevăzută, ci, mai mult, este alcătuit și după chipul și asemănarea lui Dumnezeu (Facere 1, 26). De aceea, omul este și macrocosmos în microcosmos, fiindcă are în esență din toate și covîrșește pe toate, întrecîndu-i întrucîtva și pe îngeri.

**825.** Omul este icoana Preasfintei Treimi. El are minte, cuvînt și duh. Duhul cel în chip de raze de lumină, care-i în inimă, cu acesta omul e mai mare decît îngerii; că îngerii nu s-au făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, ci numai omul. Omul este icoană vie a Sfintei Treimi pe pămînt, are minte,

cuvînt și duh. Mintea este chipul Tatălui, cuvîntul este chipul lui Hristos, iar duhul cel de viață făcător este chip al Duhului Sfînt.

## ONOMASTICA

**826.** *Preacuvioase, cum ni se cuvine nouă, creștinilor, care purtăm numele unor sfinți din calendar, să prăznuim ziua numelui?*

Cînd este sfîntul căruia-i porți numele, să te duci la biserică, să asculți Sfînta Liturghie, să te împărtășești, dacă ești spovedit. Dacă poți, fă oleacă de pomană la tine acasă, la cîteva suflete amărîte.

## OSPITALITATEA

**827.** *Cum trebuie să-i primim pe oaspeți în mănăstiri?*

Oaspeții vin la noi în numele lui Hristos. De aceea, îi primim cu dragoste în mănăstiri, îi odihnim, îi ospătăm și dezlegăm la vin, pentru că odată cu fratele tău vine și Hristos la tine. Astfel, prin ei, avem pe Hristos între noi. Aici stă toată cheia ospitalității noastre creștine și mănăstirești.

*Ospitalitatea și iubirea de aproapele tău au totuși o măsură?*

Mîntuitorul spune să iubești pe aproapele ca pe tine însuți, adică cu măsură, cît te iubești pe tine. Iar unii Sfinți Părinți spun: nici dragostea către aproapele să nu o reverși către toți în măsură, ci limitat. Intîi să faci milă și să ajuți pe cei din casa ta, apoi pe cei de un neam cu tine și la urmă pe cei de alt neam. Așa este și cu ospitalitatea în mănăstiri, limitată după caz și împrejurări. Pentru că a ne arunca în vîltoarea lumii, de multe ori ne aduce pagubă în loc de folos.

## PĂCATELE

**828.** Intîia pricină și întîmplare a păcatului se referă la persoană: „Cine" este cel ce a făcut păcatul? Acest „Cine" este persoana care, fie că stă singură, fie că este legată de o altă persoană, lucrul este de obicei de patru feluri:

1. după fire, precum tatăl de fiul său;
2. după întîmplare, precum arhiereul, împăratul, stăpînitorul și în scurt, fiecare dregător sau proiestos față de poporul care îi este supus;
3. după voință, precum prietenul față de prietenul său;
4. după meșteșug, precum dascălul sau meșterul față de ucenicul său.

La această pricină, „Cine" se mai socotește și cinul, adică filosof, călugăr, etc. Apoi vîrsta, adică dacă este copil, tînăr sau bătrîn. Pe scurt, această întrebare și pricină se referă la toată așezarea pe care o are orice om: a înțelepciunii, a puterii trupești sau sufletești, duhovnicești sau lumești etc. Tot la această pricină se ia în considerare și fața cu care a păcătuit cel ce se spovedește, adică de este preot, mirean, om învățat sau simplu.

Cu această pricină, cercetîndu-se păcătosul, se socotește păcatul mai mare sau mai mic, după starea celui ce a păcătuit. Căci este mai mare greșeala arhiereului, a preotului, a împăratului sau a dregătorului în fața poporului, decît

același păcat făcut de omul de rînd. Aceasta o arată și Sfîntul Isidor, zicînd: „Mai mare este păcatul preotului decît al mireanului, nu după fire, ci după dregătorie". Tot astfel, mai mult greșește un copil care ocărăște pe părinții săi, sau ucenicul pe dascălul sau pe meșterul său, decît atunci cînd va ocărî pe unul dintre aceștia un oarecare om străin. De asemenea, mai mult greșește un călugăr, un filosof sau un bătrîn dacă se vor împodobi, decît un mirean, un neînvățat sau un tînăr.

A doua pricină este: Ce păcat a făcut? Cercetîndu-se păcatul prin această întrebare, el se face mai mare sau mai mic. De pildă, păcatele de moarte sunt mai mari decît cele vrednice de iertare, iar dintre cele de moarte, uciderea este mai mare ca furtișagul. Decît toate însă, mai mare este lepădarea de Dumnezeu și păgînătatea.

Tot la această pricină se cuprind și se cercetează și păcatele lipsirii, adică ce bunătăți putea să facă, să zică sau să gîndească și nu le-a făcut, nu le-a spus, sau nu le-a gîndit și cîte răutăți putea să împiedice cu cuvîntul sau cu lucrul și n-a făcut-o.

Cu acest cuvînt se cercetează chipul păcatului: care păcat s-a făcut cu lucrul, care cu cuvîntul, cu înțelegerea sau cu gîndul. De asemenea, se cercetează și în ce fel a fost făcut păcatul; dacă este cu cuvîntul: vorbă deșartă, jurămînt strîmb sau mărturie mincinoasă. Sau dacă este cu gîndul, ce fel de gînd: de mîndrie, de eres sau de hulă? De asemenea și pe ce treaptă a păcatului: bîntuială (atac), consimțire sau învoire etc.

A treia pricină este: Pentru ce? Cercetîndu-se pentru ce a păcătuit omul, se adaugă sau se împuținează greutatea păcatului, adică a ucis cineva pe un tiran ca să izbăvească cetatea de tirania lui, a furat ca să miluiască pe săraci, sau a lovit pe siluitor ca să izbăvească vreo fecioară pe care o silea spre păcat, atunci mai puțină vinovăție au toți aceștia decît cel ce va ucide sau va lovi pe cineva pentru diferite scopuri rele ale sale.

Pe scurt, toată lucrarea și păcatul se judecă de la urmări și mai ales în funcție de scopul pentru care se face.

A patra pricină a păcatului este: Prin ce mijloc? Mijlocul prin care se face păcatul mărește sau micșorează greutatea lui. De pildă, cel ce va păcătui cu știință sau cugetînd mai înainte (cu premeditare) sau cu vicleșug sau cu voință rea, mai greu păcătuiește decît cel ce a făcut păcat din neștiință, fără voie, din îndoială, din întîmplare, din ușurință și din nerăutate. Cercetîndu-se mijlocul prin care s-a făcut păcatul, se ia în considerare și unealta cu ajutorul căreia a păcătuit cineva. De pildă: a omorît pe cineva cu bîta sau cu cuțitul, sau prin mijlocirea și ajutorul cărui fel de oameni a făcut păcatul?

A cincea pricină a păcatului este: In ce vreme? Vremea în care a păcătuit cineva împuținează sau înmulțește greutatea păcatului. De pildă, dacă cineva în vreme de nevoie și de foamete a furat pîine sau grîu, mai puțin păcătuiește decît cel ce a furat acestea fără de nici o nevoie. In acest sens, Sfîntul Vasile cel

Mare, în al 86-lea canon al său, zice: „Cel ce mănîncă pîine furată în vreme de nevoie și de foamete, nu păcătuiește". Cîți după darul Evangheliei greșesc, mai greu păcat fac decît cei ce au păcătuit în Legea Veche. Femeile cele ce iau buruieni ucigătoare după zămislirea copilului, mai greu păcătuiesc decît cele ce iau aceste buruieni înainte de zămislire. Și la celelalte se socotește în chip asemănător.

A șasea pricină a păcatului este: In ce loc? Și această pricină, de asemenea, înmulțește sau împuținează greutatea păcatului în funcție de locul în care se face. De pildă, mai greu păcătuiește cineva de va ucide sau va fura în biserică, decît cel ce a făcut aceasta într-o casă. Pentru că cel ce a făcut aceasta în biserică îndoit păcătuiește făcînd în același timp ucidere sau furtișag de cele sfinte și arătînd către Dumnezeu păgînătate și necredință. Cel ce a păcătuit în pustie, în mănăstire sau pe față, mai greu păcătuiește decît cel ce a păcătuit în lume, în oraș sau în ascuns. Pentru aceasta și dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur zice: „Deși mari păcate va face cineva, dar dacă pe acestea le face în taină și pe nimeni nu va sminti, mai puțin se va munci decît cel ce mai mici păcate va face, însă pe față și smintind pe mulți".

A șaptea pricină a păcatului se referă la numărul păcatelor, adică: De cîte ori a păcătuit, prin care, de asemenea, crește sau se împuținează greutatea păcatului, în funcție de cîte ori l-a făcut. Pentru că cel ce o dată sau de două ori va păcătui, mai puțină certare va lua decît cel ce a făcut același păcat, nu o dată sau de două ori sau de trei ori, ci de mai multe ori (vezi canonul 8 al Sinodului de la Ancira). Incă și dumnezeiescul Ioan Gură de Aur, în cuvîntul 38 al Evangheliei de la Ioan, arată că vor lua mai multă muncă cei ce cad din nou în același păcat, zicînd: „Măcar că vor lua muncă și pentru păcatele cele dinainte, însă de vor mai cădea în aceleași păcate, cu mult mai grele munci vor pătimi". Deoarece oamenii beau păcatul ca apa și uită cîte pahare beau, sau precum zice Iov: Urît și necurat este omul care bea strîmbătatea întocmai ca băutura (15, 16). Pentru aceasta, cei iscusiți în cele duhovnicești învață că pentru a afla mai lesne numărul păcatelor, trebuie să întrebe pe cel ce se pocăiește mai întîi cît timp a făcut păcatul, apoi de cîte ori a căzut pe săptămînă sau pe lună și, cunoscînd aceasta, să precizeze, pe cît posibil, numărul păcatelor. In acest fel și Domnul a întrebat pe tatăl celui îndrăcit: „Cîtă vreme este de cînd i s-a făcut lui aceasta?". Iar el a zis: „Din copilărie" (Marcu 9, 21). Și fiindcă nu ajungea numai atît, a arătat apoi și vechimea bolii, zicînd: Si de multe ori pe el în foc l-a aruncat și în apă, ca să-l piardă.

Cînd duhovnicul mărturisește oameni care din rușine nu vor să spună de cîte ori au păcătuit, trebuie să-i întrebe dacă au făcut păcatul de un număr mare de ori, căci astfel, auzind acela, va căpăta îndrăzneală și se va mărturisi sincer și cu căință.

Pe lîngă cele șapte pricini arătate mai sus, este bine ca duhovnicul să cerceteze atît viața de mai înainte de păcat, cît și cea de după păcat a celui ce se pocăiește, potrivit canonului 37 al Sinodului de la Ancira și al celui de al 2-lea

din Neocezareea, deoarece mai puțină certare va avea cel ce mai înainte de păcat avea viață cu fapte bune, decît cel ce își petrecea viața sa cu nebăgare de seamă. La fel, cel ce va înceta de la păcat mai înainte de spovedanie, față de cel ce încetează după spovedanie, precum și cel ce fără să fie îndemnat de nimeni, a alergat și s-a spovedit, decît cel ce a fost vădit (potrivit canonului 7 al Marelui Vasile) sau cel ce după păcat s-a pocăit, decît cel ce nu se pocăiește deloc.

**829.** Treptele păcatului sunt în număr de douăsprezece, după Sfîntul Nicodim Aghioritul, și anume:

Prima treaptă, cînd face cineva fapta bună cu scop rău pentru bani, pentru laudă, pentru cinste, adică cînd amestecă binele cu răul.

A doua treaptă este împlinirea faptei bune pe jumătate, necompletă.

A treia treaptă este ispita, momeala, adică ispitirea ce vine asupra omului de la diavol, de la lume și de la trup și-l ispitește pe om prin cele cinci simțuri, numite de Sfinții Părinți „ferestrele sufletului".

A patra treaptă este unirea, adică amestecarea minții cu ispita.

A cincea treaptă a păcatului este lupta minții, adică a sufletului cu ispita. Pînă aici nu este păcatul zămislit. De aici însă începe a zămisli păcatul care aduce osînda asupra omului.

A șasea treaptă a păcatului este învoirea minții cu păcatul, adică îndulcirea minții de ispită, de poftă. Din clipa aceasta se zămislește păcatul în mintea și inima omului și-l face pe om vrednic de osîndă, precum spune Sfîntul Apostol Iacob: „Pofta zămislind, naște păcatul, iar păcatul săvîrșindu-se, naște moarte" (Iacov 1, 13-15).

A șaptea treaptă a păcatului este păcatul făcut cu mintea prin imaginație. Că după ce omul se învoiește să facă păcatul, el se silește, din îndemnul diavolului, să întipărească acel păcat în mintea sa ca și cum l-ar fi făcut cu lucrul. Prin imaginație păcatul crește și se înrădăcinează în inima omului.

A opta treaptă a păcatului este hotărîrea voinței de a face păcatul și însăși săvîrșirea lui cu fapta.

A noua treaptă este obiceiul păcatului, adică săvîrșirea lui de mai multe ori.

A zecea treaptă a păcatului este patima, deprinderea, adică săvîrșirea permanentă cu voia și fără voia omului.

A unsprezecea treaptă a păcatului este deznădejdea, cînd omul își pierde nădejdea iertării prin pocăință, prin harul și mila lui Dumnezeu.

A douăsprezecea treaptă a păcatului este sinuciderea, adică uciderea omului deznădăjduit din cauza păcatelor sale cu voia sa liberă. Aceasta este cea mai grea treaptă a păcatului, de care să ne ferească Dumnezeu pe toți. Cel care se sinucide nu mai are iertare în veci, iar Biserica nu are voie să se roage pentru el (după **Invățătura către duhovnic).**

**830.** Lupta cu gîndul, împotriva păcatelor, nu ne părăsește pînă la moarte.

**831.** Nimeni să nu se înșele crezînd că dacă nu a părăsit azi păcatul, cu care s-a obișnuit sau s-a deprins, îl va părăsi mai tîrziu. Cu cît se învechește

păcatul în noi, cu atît mai greu îl vom scoate mai tîrziu, şi cu cît mai mult face omul păcatul, cu atît mai mult îl luptă diavolul cu deznădejdea.

**832.** Aţi văzut poate, vreodată, cînd ia foc vreo casă sau vreo claie de fîn sau paie. Dacă se întîmplă pe acolo cineva şi are la îndemînă o căldare, mai înainte de a se întinde focul îl poate stinge uşor cu puţină apă; dacă însă focul a luat proporţii, va trebui o mare osteneală şi multă apă pentru a-l stinge, iar uneori este cu neputinţă să mai fie înăbuşită puterea focului.

Asemenea se întîmplă şi cu păcatul în noi: dacă vom fi cu trezvie şi cu băgare de seamă de la primele mişcări asupra sufletului nostru şi dacă de la prima răsărire a lui şi de la prima aprindere a poftei şi a mîniei din noi, ne vom împotrivi cu mintea şi vom chema în ajutor numele Domnului, îndată vom stinge aprinderea păcatului şi ne vom uşura cu sufletul de robia şi de greutatea lui. Dacă însă nu ne vom trezi la vreme şi nu vom chema pe Dumnezeu prin rugăciune din inimă, păcatul, odată răsărit în mintea noastră, începe să crească şi să ne lupte cu putere spre a ne duce la pierzare.

**833.** Cine are frică de Dumnezeu şi se trezeşte de la primele răsăriri şi trepte ale păcatului, se înarmează asupra lui cu împotrivirea minţii şi cu sfînta rugăciune a inimii. Astfel, împotrivindu-se cu tărie de la început, scapă cu mare uşurinţă de asuprirea şi robia cea amară a păcatului, care vine pe treptele cele mai mari ale lui. Iar cine nu voieşte să se trezească ca să omoare păcatele cînd sunt mici ca furnicile, va ajunge să se lupte cu leii, de care cu anevoie scapă cineva.

**834.** Aşa, zice, este păcatul la om cum ai lua un cui mare şi cu o bardă începi a-l bate într-un lemn de stejar uscat. Dacă-i dai un ciocan, două-trei, cuiul îl poţi scoate uşor. Dacă-l baţi pe jumătate, este mai greu, iar dacă îl baţi de tot, trebuie să crapi lemnul!

**835.** Sfinţii Părinţi ne învaţă să ne luptăm cu păcatul cînd este mic, în clipa zămislirii, iar nu cînd se face mare şi se înrădăcinează prin patimă în inima noastră. Să-l ucidem, cînd este furnică, iar nu leu, căci altfel „furnico-leul" ne ucide el pe noi. La fel şi psalmistul David, insuflat de Duhul Sfînt, zice: „Fericit este cel ce va lua şi va lovi pruncii tăi de piatră" (Psalmul 136, 9), adică, ferircit este acel creştin care îşi va zdrobi păcatele sale de piatra-Hristos cît sunt încă mici ca nişte prunci, că de vor creşte mari ne vor robi în Babilonul patimilor şi ne vor ucide ele pe noi.

**836.** Păcatul se numeşte „furnico-leu". Furnico-leu a murit de foame, pentru că n-avea de mîncare. Pentru că la început păcatul este cît o furnică, numai un gînd, mai pe urmă, dacă nu-l vom ucide prin împotrivire, spovedanie şi rugăciune, el va ajunge puternic ca un leu.

**837.** Omul are atîta putere, pusă de Dumnezeu în el, că dacă ar veni toţi dracii din iad, nu-l pot face să păcătuiască.

**838.** De ce se cheamă păcatul cădere? Căci se zice: a căzut cineva în păcatul curviei, sau a căzut cineva în mîndrie, sau în lăcomie, sau în beţie sau în iubire de argint, sau în ură. Tot păcatul se cheamă cădere. De ce? Pentru că

păcatele ne trag în jos de la Dumnezeu, ne coboară de la treapta de oameni și ne fac dobitoace. Căci a zis proorocul: „Și omul, în cinste fiind, n-a priceput, alăturatu-s-a cu dobitoacele fără de minte și s-a asemănat lor" (Psalmul 48, 12, 21). Deci, din oameni ne facem dobitoace, și mai răi ca dobitoacele, ne facem draci. Că nici dracii nu hulesc pe Dumnezeu în față, dar omul cu mintea sa îl hulește. Deci iată unde ne coboară păcatul. Păcatul ne trage mereu în jos, în fundul iadului, asemenea cu dracii, iar darul lui Iisus Hristos și darul Sfîntului Duh mereu ne înalță și mereu ne ridică. Căci zice proorocul: „De șapte ori de va cădea dreptul, de șapte ori se va ridica". Șapte înseamnă număr fără de număr, înseamnă veșnicie, la nesfîrșit. Adică mereu se repetă căderea și ridicarea omului. Deci, de va cădea omul în toată viața sa, să nu se deznădăjduiască de a se ridica, să se înalțe iarăși prin darul Sfîntului Duh, prin pocăința cea adevărată.

Omul, cînd se ridică, se ridică pe trepte. Nu deodată se face sfînt, după cum nici deodată nu se face drac, ci se ridică pe trepte.

**839.** Sunt păcate cu gîndul, care nu se văd, dar sunt mult mai grele și mai rele decît cele cu trupul.

**840.** Cînd zice tatăl copilului lunatic: „Doamne, de multe ori l-a aruncat pe el în foc și de multe ori în apă" (Marcu 9, 22) - foc este mînia și toate păcatele care se nasc din mînie; iar apa este pofta - deci de cîte ori suntem în păcatele urii, ale zavistiei, ale pizmei, ale iuțimii, ale bîrfirii, ale nemulțumirii, ale răpirii, ale dorinței de răzbunare, cînd ținem minte răul asupra altuia, de tot atîtea ori suntem aruncați de satana în focul mîniei. Și de cîte ori ne îmbuibăm pîntecele și ne îmbătăm și curvim și preacurvim și curvim împotriva firii și ne lăsăm prinși de dezmierdare, de lene și de trîndăvie, adică de moleșeala voinței de a lucra fapta cea bună, de atîtea ori suntem trîntiți de satana în apa poftelor noastre. Așa se înțelege ceea ce spune tatăl copilului: „Doamne, de multe ori l-a aruncat pe el în foc și de multe ori în apă".

Așa ne îndrăcim și noi în fiecare zi, cînd satana ne dă în patimile părții celei mînioase, ne aruncă în ale părții celei poftitoare, adică în apa poftelor și a răutății noastre.

**841**. Păcatele ne trag în jos de la Dumnezeu și ne coboară de la treapta de oameni și ne fac dobitoace. Căci a zis psalmistul: și omul în cinste fiind, n-a priceput, alăturatu-s-a cu dobitoacele cele fără de minte și s-a asemănat lor. Deci, din oameni ne facem dobitoace și mai răi ca dobitoacele. Ne facem draci și chiar mai răi ca ei. Că nici dracii nu hulesc pe Dumnezeu în față, dar omul cu mintea sa îl hulește!

**842.** Cel mai urît păcat înaintea lui Dumnezeu este păcatul mîndriei, căci acesta a făcut pe îngeri diavoli, după cum și smerenia „poate face din diavoli îngeri" **(Scara,** Cuvîntul 25).

**843.** Omul, cînd este în păcat de moarte și este călduț, se află în iad cu sufletul. Este mai jos decît toate dobitoacele cîmpului, decît toate păsările cerului, decît toată zidirea. El se află atunci cu sufletul în iad.

**844.** Cele mai puternice pricini ale păcatelor în lume, care duc la pierzare pe mulţi creştini sunt: vinul, femeile, bogăţia, necredinţa în Dumnezeu şi desăvîrşita sănătate a trupului, cum spune Sfîntul Isaac Sirul. Dacă îndepărtăm de la noi aceste pricini, cu ajutorul lui Dumnezeu, ne izbăvim de păcate şi de moarte.

**845.** Datoria noastră, a tuturor, este de a ne ruga lui Dumnezeu să ne ajute să scoatem din noi dracii, care sunt patimile şi păcatele noastre cele prea multe şi felurite.

**846.** Evanghelia şi Legea Darului n-a venit ca Legea Veche să cosească păcatul ca pe iarbă şi să rămînă rădăcina. Nu! Legea Darului cînd vine, o desăvîrşeşte pe cea Veche, că zice: Aţi auzit că s-a zis în Lege: Să nu curveşti. Dar Eu vă zic vouă: Cel ce priveşte la femeie spre a o pofti pe dînsa, iată, a preacurvit cu dînsa întru inima sa (cf. Matei 5, 27-28). Aţi auzit că s-a zis: Să nu ucizi... Iar eu zic vouă: Cela ce urăşte pe fratele său, ucigaş de om este (cf. Matei 5, 21-22).

Vezi cît este de desăvîrşita Legea Darului? Ea nu taie păcatul numai din obişnuinţă şi deprindere, ci scoate şi rădăcina. Şi care sunt rădăcinile păcatului? Gîndurile. Gîndurile sunt rădăcinile păcatelor. Cine nu smulge din inimă poftele cele necurate, pofta de avere, pofta de slavă, ura şi răutatea, acela în zadar se pocăieşte. Acela să nu creadă că are desăvîrşire, că-i plin de ură şi de răutate şi de pofte şi necuraţii, şi în zadar se laudă cu masca din afară, cu forma din afară, dacă nu şi-a desăvîrşit inima sa, dacă n-a scos patima şi poftele din adîncul inimii şi din gîndire.

Deci, cînd auzi în Legea Darului că zice să nu pofteşti femeia aproapelui sau casa sau boul sau asinul sau toate cîte sunt ale lui, atunci te învaţă să smulgi păcatul din rădăcină. Nu numai să nu furi - şi acela-i mare lucru -, nici să nu pofteşti lucrul altuia. Dacă-l pofteşti, eşti ca şi cel ce fură înaintea lui Dumnezeu, pentru că inima ta este pătimaşă şi plină de păcate.

**847.** *Cînd rămîn păcatele nedezlegate la Sfîntă Spovedanie?*

Cînd creştinul nu-şi mărturiseşte toate păcatele asemenea lui Iuda şi cînd duhovnicul nu le dezleagă. El nu are voie să le dezlege pînă ce creştinul nu primeşte canonul rînduit. Dacă duhovnicul dezleagă pe cineva „mai înainte de a face acela canonul, sau mai înainte de a mărturisi (de a se făgădui) că îl va face, unul ca acela se face vinovat de toate păcatele celui pe care l-a dezlegat".

## PĂCATELE ÎMPOTRIVA DUHULUI SFÎNT, HULELE

**848.** *Care sunt păcatele împotriva Duhului Sfînt (hulele) de care zice Domnul „că nu se iartă nici în veacul de acum, nici în cel viitor"? Dacă sunt mărturisite şi se face canon pentru ele sunt iertate?*

Păcatele împotriva Duhului Sfînt sunt acestea: necredinţa şi împotrivirea adevărului dovedit al credinţei creştine; încrederea nesocotită în bunătatea lui Dumnezeu; deznădejdea faţă de îndurarea lui Dumnezeu, pizmuirea aproapelui pentru harul ce i s-a dat, pentru sporirea lui în fapte bune, precum şi

neîndrumarea celor greşiţi pe calea mîntuirii; ura de moarte, nepocăinţa pînă la moarte şi nesocotirea darurilor lui Dumnezeu; lepădarea de credinţă, eresul, secta, sinuciderea etc.

Pricina pentru care aceste păcate nu se iartă de către Dumnezeu nici în veacul de acum nici în cel viitor este „îndărătnicia omului de a nu se pocăi de aceste păcate în toată viaţa şi împietrirea inimii lui". Cel ce săvîrşeşte astfel de păcate, nu primeşte iertare de la Dumnezeu pentru că nu voieşte să fie iertat şi să asculte poruncile lui Dumnezeu. Dacă un astfel de vinovat se căieşte din adîncul sufletului, se mărturiseşte şi se hotărăşte să nu mai păcătuiască şi cere îndurare lui Dumnezeu cu stăruinţă şi cu lacrimi, atunci prin Taina Pocăinţei el va putea primi iertare, căci „nu este păcat oricît de greu ar fi el, care să covîrşească bunătatea şi dragostea de oameni a lui Dumnezeu" **(învăţătura de credinţă Ortodoxă).**

**849.** Dumnezeu nu pedepseşte pe păcătoşi şi pe hulitori. El îi rabdă îndelung, pentru că nu vrea moartea păcătoşilor, ci întoarcerea şi îndreptarea lor. De aceea, le dă timp de pocăinţă. Nici chiar pe cei ce hulesc sau distrug Biserica nu-i pedepseşte îndată, după cum nici pe cei ce au răstignit pe Fiul Său nu i-a pedepsit îndată.

Insă îi aşteaptă pe toţi în viaţa de dincolo şi numai la Judecata cea Apoi le va răsplăti fiecăruia după faptele lui (Romani 14, 10; II Corinteni 5, 10; Iov 24, 11; Psalmul 61, 11; Proverbe 24, 12).

**PĂRTICELELE DIN ALTAR**

**850.** *Este de folos creştinilor să ia părticelele acasă?*

N-ai voie să iei părticica acasă! Nici un preot n-are voie să dea părticica acasă. Este o mare greşeală a preoţilor care dau părticele acasă! Nu-i voie, Doamne fereşte! Sfîntul Simion al Tesalonicului zice: „Preotul care va da părticele din Altar poporului să nu mai fie preot".

Părticica ţi-o scoate preotul în altar şi rămîne în Sfîntul Potir. Ţi-a scos pentru vii şi pentru morţi. Ea rămîne să se sfinţească cînd se coboară Preasfîntul Duh la epicleză. După ce s-a sfinţit, este pusă în dumnezeiescul Sînge, şi atunci ai împărtăşire direct cu Trupul şi Sîngele Domnului. Nu să i-o dea omului acasă s-o pună prin castroane. Vai de mine ce nebunie! Cine ţi-a spus că ai voie să dai părticele acasă? Niciodată nu se dau părticele!

**PACEA**

**851.** Mulţi oameni s-au străduit să înveţe diferite ramuri ale ştiinţei veacului de acum. Unii au învăţat filosofia, istoria, geografia; alţii, matematica, fizica, chimia, astronomia şi alte ramuri ale ştiinţei care sunt necesare neamului omenesc, spre folosul de obşte. Prea puţini sunt însă acei oameni care au reuşit să înveţe cum să-şi împace inima şi să trăiască în pace cu sufletul lor. Această filosofie duhovnicească au deprins-o prin trăire, cu multă osteneală şi îndelungă răbdare, toţi aceia care au iubit din toată inima pe Dumnezeu şi, din dragostea

fără de margini pentru El, s-au lepădat de sine, au părăsit toate cele din lume și s-au retras în pustietăți pentru a se liniști și a se uni neîncetat cu Dînsul prin postiri, neîncetate rugăciuni și meditații sfinte. Iar unii, chiar în mijlocul lumii au isprăvit această filosofie duhovnicească, dar nu fără grijă, osteneală și luare aminte, avînd totdeauna înaintea ochilor minții frica de Dumnezeu care este școala înțelepciunii (Isus Sirah 1, 19).

**852.** *Cum putem dobîndi pacea inimii și a conștiinței?*

Patru sunt căile prin care putem cîștiga pacea inimii și a conștiinței:

1. să căutăm întotdeauna locul cel mai de jos;
2. să ne mulțumim în toate cu cît mai puțin din cele necesare vieții;
3. să ne rugăm permanent ca să se facă numai voia lui Dumnezeu cu noi;
4. să ne lăsăm în toate numai în voia lui Dumnezeu.

**853.** Mintea omului se mai aseamănă cu cîrma corăbiei. Dacă aceasta din urmă, nemaiavînd cîrmă, se abate din cale, tot astfel și mintea omului, care este în legătură cu inima, fiind tulburată, toate organele cele dinăuntru și din afară le tulbură și le face răzvrătite de la calea cea dreaptă. De aceea, cei iscusiți în nevăzutul război al minții și al inimii se silesc cu toată puterea să-și împace inima, de cîte ori simt că se tulbură înăuntrul lor.

**854.** Dumnezeieștii Părinți ai Bisericii dreptmăritoare ne învață că numai atunci ne vom putea ruga bine cînd vom ști să lucrăm în liniște și să ne păzim inima netulburată și în pace. Cînd vom face un lucru, să-l facem în pace, fără silă și cu liniște, iar toată străduința noastră în viața aceasta să fie pentru a ne împăca inima și a nu o lăsa să ne tulbure. Cîștigînd această pace, vom face toate lucrurile noastre cu liniște, cu blîndețe, după cum ne învață Sfînta Scriptură, zicînd: „Fiule, cu blîndețe săvîrșește-ți lucrurile tale (Isus Sirah 3, 17), ca să te învrednicești fericirii celor blînzi, că aceia vor moșteni pămîntul (Matei 5, 5).

**855.** Trebuie să ne sîrguim pentru a fi cu toți oamenii în pace, atît cît depinde de noi, după cuvîntul Marelui Apostol Pavel, care zice: „Pe cît atîrnă de voi, trăiți cu toți oamenii în pace" (Romani 12, 18). Dacă vom păzi conștiința noastră să nu ne acuze de ceva, ci să rămînă liniștită în Dumnezeu și, îndeosebi, să nu ne pîrască pe noi că am neglijat vreo poruncă a lui Dumnezeu, această păzire a conștiinței va naște în noi pacea inimii, deoarece, după învățătura Sfîntului Duh, „Pacea este multă celor ce iubesc Legea Ta și nu le este lor sminteală" (Psalmul 118, 165). In vreme de mare tulburare, care ne vine nouă fie din afară, fie dinăuntru, cel mai bun mijloc pentru a ne liniști inima este să alergăm la rugăciune și la citirea dumnezeieștilor Scripturi, căci aceste două fapte bune pot să adune mintea și să ne liniștească inima (Sfîntul Isaac Sirul).

**856.** Ușa prin care poate ajunge cineva la pacea inimii este fapta bună și înaltă a smeritei cugetări. Iar ea se cîștigă prin ostenelile în ascultări, prin rugăciune și prin răbdarea tuturor întristărilor și necazurilor ce ne vin nouă, nădăjduind la mila și ajutorul lui Dumnezeu.

**857.** Smerenia, pacea şi blîndeţea inimii sunt atît de strîns legate între ele, încît acolo unde este una, neapărat este şi cealaltă, deoarece cel blînd cu inima este şi smerit, şi invers, cel smerit cu inima este şi blînd. De aceea şi Domnul le zice ucenicilor Săi: Invăţaţi-vă de la Mine că sunt blînd şi smerit cu inima şi veţi afla odihnă sufletelor voastre (Matei 11, 29).

**858.** Adevărata pace o cîştigă cel ce are răbdare şi ascultă cuvîntul lui Dumnezeu.

**859.** Deplina lăsare în voia lui Dumnezeu este singura cale către pacea şi liniştea inimii.

**860.** Dacă vrei să ai pacea, să-i vezi pe toţi îngeri şi pe tine să te vezi diavol. Toţi să fie îngeri în faţa ta, sfinţi, şi pe tine să te vezi ca un diavol de păcătos. Atunci ai poziţia cea mai ortodoxă. Atunci ai ajuns la ceea ce spune proorocul: că fărădelegea mea eu o cunosc şi păcatul meu înaintea mea este pururea.

**861.** Noi auzim pe unii că votează pentru pace, că iscălesc de pace. Spun la aparate: Noi luptăm pentru pace, pentru drepturile omului...

„Noi!" Cum ne luptăm noi fără Cel Care a făcut cerul şi pămîntul? Crezi că dacă iscălim noi să fie pace, este pace? Da! Lui Dumnezeu îi place aceasta, politica asta de pace, dar să fie din inimă!

**862.** Cuvîntul „pace" este cea mai puternică armă politică. Nu cînd vorbim de pace, ci cînd ne rugăm pentru pace este plăcut la Dumnezeu. Că lui Dumnezeu îi place aceasta, că noi voim pacea. Ai văzut cînd s-a arătat ucenicilor ce-a zis: „Pacea Mea dau vouă, pacea Mea las vouă!". De două ori a zis.

Ce înseamnă de două ori pace? Să aibă omul pace cu sine, să fie mulţumit. Şi apoi să aibă pace cu vecinii. Să nu aibă supărare pe alţii. Această politică de pace îi place lui Dumnezeu şi-i bună, numai să ne rugăm la Dumnezeu şi să fim sinceri. S-o spunem din inimă!

**863.** Biserica noastră ortodoxă, care are sute de milioane de credincioşi, de 2000 de ani se roagă pentru pace. Voi nu auziţi, că nu se începe Liturghie, nu se începe Vecernie, nu se începe Utrenie, decît cu cuvîntul pace: Cu pace, Domnului să ne rugăm! Pentru pacea de sus şi pentru mîntuirea sufletelor noastre, Domnului să ne rugăm! Pentru pacea a toată lumea, pentru bunăstarea sfintelor lui Dumnezeu biserici şi pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm! La Ectenia mică zicem: Iară şi iară cu pace Domnului să ne rugăm! La sfîrşit zice iarăşi: Cu pace să ieşim!

Vezi, Biserica se roagă sincer lui Dumnezeu, că pacea este un mare dar, nu numai pentru poporul din afară, ci şi pentru biserici şi pentru sufletele oamenilor! Cîtă vreme este pace, eşti sigur pe sănătatea ta, pe viaţa ta, în toate. Cînd s-a început tulburarea, cearta, războiul, nu mai ştii unde o să iasă.

## PATIMILE

**864.** Patimile sunt asemenea hameiului şi altor plante agăţătoare, care se prind şi se împletesc de orice întîlnesc în cale.

**865.** Fiecare patimă este un diavol rău. Adică: mîndria, semeţia, slava deşartă, făţărnicia, trufia, viclenia, zavistia, pizma, invidia, rîvna cea rea, mînia, iuţimea, nerăbdarea, nerecunoştinţa, cîrtirea, răpirea, nemulţumirea faţă de binefacerile lui Dumnezeu sau ale aproapelui, ţinerea de minte a răului, vorbirea de rău, clevetirea, minciuna, gluma, rîsul.

Sau mai departe: iubirea de arătare, dorinţa de răzbunare, slava deşartă, lăudăroşenia, iubirea de sine cu tot alaiul ei, şi pot să spun ceasuri întregi şi nu termin nici ceea ce mai ţin minte din mulţimea păcatelor întunericului.

Şi iată, atîţia diavoli avem în noi! Cineva poate zice: „A! Dar nu sunt aşa păcătos! Sunt de atîţia ani în mănăstire, cu muieri n-am trăit, nici n-am ştiut ce-i femeia". Şi noi suntem preacurvari în toata clipa, căci cu gîndul şi imaginaţia greşim ziua şi noaptea!

**866.** Patimile cele trupeşti acestea sunt: lăcomia pîntecelui, nesăturarea, desfătarea, beţia, mîncarea pe ascuns, iubirea de plăceri felurite, curvia, preacurvia, desfrîul, necurăţirea, amestecarea sîngelui, stricarea pruncilor, împreunarea cu dobitoace, poftele cele potrivnice firii: furtul, jefuirea de cele sfinte, hoţia, uciderea, orice moleşeală trupească şi bucurie de voile trupului, mai ales cînd trupul este sănătos. Apoi ghicirile, descîntecele, farmecele, prezicerile, iubirea de podoabe, uşurătatea, moliciunea, înfrumuseţarea, jocurile de noroc, reaua şi pătimaşa întrebuinţare a lucrurilor celor dulci ale lumii, viaţa cea iubitoare de trup, care îngrăşînd mintea o face pe ea pămîntească şi dobitocească şi nu o lasă niciodată să tindă spre Dumnezeu sau spre lucrarea virtuţilor.

Iar rădăcina tuturor patimilor, sau cum a zis cineva, cele dintîi ale lor, sunt acestea: iubirea de plăceri, iubirea de argint şi iubirea de slavă deşartă, din care se naşte tot răul. Apoi împrăştierea minţii, alunecarea la glume şi la vorbe de ruşine, îndrăzneala şi rîsul. Şi, ca urmare, este bine a cunoaşte şi aceste patimi subţiri, precum: iubirea de sine, iubirea de arătare, moleşeala voinţei, împietrirea inimii, părerea de sine, preţuirea de sine, închipuirea de sine, cruţarea de sine, trîmbiţarea de sine, plăcerea de sine, mulţumirea de sine, nădăjduirea de sine, îndreptăţirea de sine, simţirea de sine şi nesimţirea de sine, care este moartea minţii şi omorîrea sufletului, mai înainte de moartea trupului.

**867.** Patimile sufleteşti pe care le roade firea noastră cea stricăcioasă şi schimbătoare sunt: uitarea, nepăsarea şi neştiinţa. Iar cînd ochiul sufletului, adică mintea, este întunecată de acestea, atunci este luat în stăpînire de toate celelalte patimi, care sunt: neevlavia, credinţa strîmbă - adică tot eresul - blasfemia, iuţimea, amărăciunea, înfumurarea năprasnică, ura de oameni, pomenirea de rău, vorbirea de rău, osîndirea, întristarea fără temei, frica, laşitatea, cearta, rivalitatea, pisma, slava deşartă, mîndria, făţărnicia, minciuna, necredinţa, zgîrcenia, iubirea materialistă, împătimirea, afecţiuni pentru cele pămînteşti, trîndăvia, micimea de suflet, nemulţumirea, cîrtirea, înfumurarea, părerea de sine, trufia, îngîmfarea, iubirea de stăpînire, dorinţa de a plăcea

oamenilor, viclenia, neruşinarea, nesimţirea, linguşirea, înşelăciunea, ironia, duplicitatea, învoirea la păcatele cele pătimit oare ale sufletului şi gîndirea deasă la ele, rătăcirea gîndurilor şi iubirea de sine, despre care am zis mai sus că este maica şi rădăcina tuturor răutăţilor. Apoi iubirea de argint, reaua nărăvire şi răutate.

**868.** *Cum să lucreze cineva virtuţile, Preacuvioase Părinte, pentru a putea izgoni din sufletul său dracii şi patimile?*

Iată cum: prin smerenie, prin cunoaşterea de sine, prin defăimarea de sine, prin răbdarea necazurilor şi a scîrbelor şi prin a pune pe seama lui Dumnezeu toate faptele cele bune. Prin aceasta se izgoneşte dracul mîndriei: prin lucrarea faptelor bune în ascuns, prin deasa rugăciune şi ocărîrea de sine se scoate şi se izgoneşte dracul slavei deşarte; prin strădanie este izgonit dracul leneviei şi al trîndăviei; prin aducerea aminte de moarte, prin pomenirea gheenei, prin post şi prin smerenie se scoate şi se izgoneşte dracul îmbuibării pîntecelui; prin dragostea de Dumnezeu şi de aproapele, se scoate şi se izgoneşte dracul zavistiei şi al pomenirii de rău; prin cugetarea la moarte, prin post şi prin rugăciune, se scoate de la sine dracul nesimţirii şi al împietririi inimii; prin dragostea de Dumnezeu, prin smerenie, prin înfrînare şi prin paza ochilor şi a minţii, se izgoneşte dracul curviei; acelaşi drac al curviei se poate izgoni şi prin fuga de prietenie de femeie, prin paza de lenevire, prin post şi rugăciune, şi prin nejudecarea vreodată a cuiva care a căzut în această patimă sau în alta; prin frica de Dumnezeu, prin trezirea minţii şi prin rugăciune este izgonit dracul uitării; prin luare aminte, prin atenţie, prin frică de Dumnezeu şi prin trezirea minţii se izgonesc dracii cei mulţi şi prea feluriţi care luptă pe om şi-i duc război, tulburare şi multă răspîndire în vremea rugăciunii; prin răbdare în necazuri şi în scîrbe şi prin mulţumire lui Dumnezeu pentru toate cele ce ne aduc întristare şi durere, se izgonesc dracii hulei, ai cîrtirii şi ai nemulţumirii; prin plîngere şi sărăcie, de bunăvoie, se izgoneşte dracul cel rău al iubirii de argint; prin tăcerea cu chibzuinţă şi înţelegere, prin plîns şi prin cugetarea la moarte, se izgonesc dracii vorbirii de rău şi ai vorbirii deşarte; prin credinţă şi nădejde tare în Dumnezeu, prin pomenirea morţii, prin gustarea bunătăţilor celor de sus, se izgoneşte dracul iubirii de averi şi cel al adunării de prisos; prin cîntarea de psalmi, prin rugăciune, prin citirea cărţilor sfinte şi prin vorbirea cu Părinţii cei iscusiţi în cele duhovniceşti, se scoate şi se izgoneşte de la sine dracul mîhnirii şi al întristării; prin cunoştinţa nimicniciei sale, prin frica de neputinţele sale şi prin pocăinţă curată, se izgoneşte duhul încrederii în sine şi cel cel al nădăjduirii de sine; prin dragoste şi prin rugăciune sinceră pentru cel ce ţi-a făcut rău, se scoate şi se izgoneşte de la sine dracul urii şi al pomenirii de rău.

Cine izgoneşte aceste patimi din sufletul său, prin lucrarea faptelor bune, acela izgoneşte dracii de la sine.

**869.** Cei ce se luptă şi izgonesc patimile de la sine, aceia sunt făcători de minuni. Dacă însă, înainte de a scoate dracii din sine-ţi şi a te curaţi de patimi,

vei avea obrăznicia și nebuna îndrăzneală să te rogi lui Dumnezeu ca să-ți dea darul de a scoate dracii din alții și de a face minuni, apoi, prin această mîndrie, vei fi batjocorit de dracul.

**870.** Patimile noastre cele de multe feluri sunt dracii care ne războiesc pe noi dinăuntru și dinafară!

**871.** Sfinții și dumnezeieștii Părinți ai Bisericii au înțeles că orice patimă care ne luptă pe noi, este un drac. De aceea, dumnezeiescul și Sfîntul Părinte Efrem Sirul zice: „Că omul are atîția draci, tot atîția, cîte patimi are". Și tot așa spun și alți mulți Sfinți Părinți.

**872.** Datoria noastră, a tuturor, este de a ne ruga lui Dumnezeu să ne ajute să scoatem din noi dracii, care sunt patimile și păcatele noastre cele prea multe și felurite.

### PAZA MINȚII

**873.** Ce este paza minții? Cînd auzim de paza minții sau trezvia atenției sau liniștea minții sau privegherea minții, este exact același lucru cum ai zice pîine, bucată de pîine sau felie de pîine. Dar să auzim pe Sfîntul Isihie Sinaitul în **Filocalie** ce spune: Paza minții este calea și poartă a toată virtutea și a toată fapta bună înaintea lui Dumnezeu. In ce constă paza minții? în trei lucruri:

1. în a ne trezi cu mintea la cele ce gîndim;
2. în a ne împotrivi păcatului cu mintea;
3. în a chema pe „Doamne Iisuse...", prin rugăciunea minții.

Că atîta legătură au paza minții și cu rugăciunea inimii, cît are trupul și cu sufletul. „Și nimeni, spune Sfîntul Isihie Sinaitul, nu va scăpa de căpeteniile tartarului, dacă nu are această lucrare, fie el călugăr sau mirean". A păzi mintea, înseamnă a zdrobi capul șarpelui.

Auzi ce spun Sfinții Părinți? Tot gîndul păcătos care se apropie de mintea noastră este un șarpe gînditor. Dacă-i de curvie, dacă-i de mînie, dacă-i de mîndrie, dacă-i slavă deșartă, dacă-i beție, dacă-i furtișag, dacă-i mîhnire, dacă-i întristare, dacă-i zavistie, dacă-i pizmă, dacă-i răutate, cînd îl vezi că s-a apropiat de mintea ta, imediat cheamă pe „Doamne Iisuse": „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul (sau păcătoasa)". Și ai zdrobit capul șarpelui în felul acesta.

**874.** Ce este paza minții, după învățăturile Sfinților Părinți? Este o lucrare prezentă, foarte ușoară și n-are nevoie de mare osteneală, decît numai de frica lui Dumnezeu. Ea se naște chiar din frica lui Dumnezeu! Iar frica de Dumnezeu se naște din credința în Dumnezeu. Că dumnezeiescul Părinte Maxim spune: „Cela ce crede, se teme". Eu nu am nici o pricină să mă tem de cineva, dacă nu cred că-i de față. Iar cînd cred ca Dumnezeu este de față, mă tem!

Deci, iată cum din credința în Dumnezeu se naște frica de Dumnezeu. Iar din frica de Dumnezeu se naște trezvia atenției, sau paza minții, sau ferirea minții de la păcat, sau privegherea minții. Cînd auzim la Sfinții Părinți: paza

minţii, trezvia atenţiei, liniştea minţii, ferirea minţii, priveghereа minţii sau toate acelea, este acelaşi lucru, cum am zice: pîine, bucată de pîine, felie de pîine; dar tot de pîine este vorba, numai sub alte cuvinte.

**875.** Trezvia atenţiei se naşte din frica lui Dumnezeu, iar frica lui Dumnezeu se naşte din credinţă, după cum spune dumnezeiescul Părinte Maxim: „Cel ce crede, se teme şi cel ce se teme, se trezeşte".

**876.** Să nu credem noi că este vreun gînd în inima noastră pe care nu-l ştie Dumnezeu, sau nu-l vede.

Dacă vom avea această convingere, ne vom feri de tot păcatul. Dumnezeu vede pururea, nu ce gîndesc eu acum, ci ceea ce voi gîndi pînă mor, pînă mă fac o mînă de ţarină în fundul unui mormînt. Că auzi ce spune: Cele mai înainte gîndite ale tale le-au văzut ochii Mei. Nu ce gîndesc acum. Pînă mă voi duce în groapă, Dumnezeu le ştie toate.

**877.** In Sfînta Scriptură se spune aşa: Fata Babilonului, ticăloasa - şi Duhul Sfînt spune mai departe, cînd cîntăm „La rîul Babilonului" -, fericit este care va apuca şi va lovi pruncii tăi de piatră (Psalmul 136, 8-9). Iată pe cine fericeşte Duhul Sfînt! Pe cela ce ia fiii fetei Babilonului şi-i trînteşte de piatră.

Tîlcuirea Sfinţilor Părinţi din **Filocalie** este aşa: Fata Babilonului este mintea noastră. Cuvîntul „Babilon" înseamnă „amestecare". Fiindcă mintea noastră pururea este amestecată cu gînduri bune şi rele, o numeşte „fata Babilonului", născută din amestecare, combinată cu amestecarea. Iar fiii fetei Babilonului sunt gîndurile minţii, pe care le naşte ea.

Şi cine-i fericit? Acela care-i treaz cu mintea, cum vede că s-a născut din minte un copil - un gînd rău -, îl dă de piatra-Hristos. Cum ţi-a venit un gînd rău în minte - înţelegi? -, ia-l de picioare şi dă-l de piatră: „Doamne Iisuse...". Vine un gînd de curvie: „Doamne Iisuse...", dă-l de piatră! Vine un gînd de mînie, dă-l de piatra Hristos! Vine un gînd de trufie: „Doamne Iisuse...". Vine un gînd de viclenie: „Doamne Iisuse...". Vine un gînd de zavistie: „Doamne Iisuse...".

Trînteşte-i de piatră pe pruncii aceştia ai „fetei Babilonului" - adică cugetele rele ale minţii -, de cînd sunt prunci. Adică, ucide patimile în tine, cît sunt mici, că pe urmă este mult mai greu!

**878.** Ca ortodox, pentru ca să-ţi păzeşti sufletul curat, o lucrare mai prezentă şi mai puternică decît paza minţii nu va fi.

**879.** Aţi auzit că spune în Scriptură aşa: In dimineţi am ucis pe toţi păcătoşii pămîntului, ca să pierd din cetatea Domnului pe toţi cei ce lucrează fărădelegea! Ai auzit cînd trebuie ucişi păcătoşii - adică gîndurile rele? In dimineţi! Gîndurile păcătoase răsar din minte, ca mai înainte pruncii fetei Babilonului, care se nasc dintr-însa. Şi nu arată Scriptura să-i ucidem cînd ar fi pe la amiază sau seara, ci cînd au răsărit, în dimineţi ucide pe păcătoşii pămîntului! Gîndurile păcătoase, cum au răsărit în minte şi imaginaţie, trebuie ucise prin rugăciunea lui Iisus, ca să pierzi din cetatea Domnului - cetatea este sufletul - pe toţi cei ce lucrează fărădelegea. Dacă am ucis pe păcătoşii pămîntului, adică gîndurile

păcătoase, cînd răsar din minte, am pierdut din cetatea Domnului, pe toţi cei ce lucrează fărădelegea. Că doar prin gîndurile pătimaşe vin faptele pătimaşe. Ce zice dumnezeiescul Părinte Maxim: „Stăpîneşte-ţi gîndurile, o, monahule! Că dacă nu-ţi vei stăpîni gîndurile, îndată vei ajunge să nu poţi stăpîni lucrurile!".

**880.** De ar lucra cineva orice faptă bună trupească, ca de pildă: post, priveghere, milostenie, metanii, culcare pe jos, înfrînare, osteneală trupească multă pentru toată fapta bună, dar nu are această lucrare a trezviei, nimic nu-i va folosi.

**881.** Cel ce iubeşte din inimă pe Dumnezeu, se sileşte cu mare grijă a-şi păzi mintea şi inima, după învăţătura Sfintei Scripturi care zice: „Cei ce iubiţi pe Dumnezeu, urîţi cele rele" (Psalmul 96, 11). „Cele rele", înaintea lui Dumnezeu, sunt toate gîndurile rele, pătimaşe şi spurcate, precum şi toate poftele şi faptele rele care ne despart de dragostea lui Dumnezeu. Toate aceste răutăţi, începînd de la minte prin învoirea minţii cu ele trecînd prin imaginaţie, ajung la lucrarea păcatului cu fapta, dacă nu ne vom trezi la vreme şi nu vom chema numele Domnului Dumnezeu şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos în ajutor.

**882.** Mare trezvie a minţii ne trebuie ca să supraveghem mişcările dinăuntru ale imaginaţiei şi să nu o lăsăm să se pună în legătură cu memoria, spre a-şi aduce aminte cu îndulcire de vederile urîte văzute cu ochii, de cuvintele necuvincioase auzite de urechile noastre, de desfătarea mirosurilor celor ce le-am mirosit, de mîncărurile de dulce gustate, de cele pipăite şi, în sfîrşit, de nălucirile oricărui păcat care a fost pus mai înainte în minte, sau care ne dă război.

**883.** Sufletul nostru este războit de gînduri şi de patimi, şi dinăuntru, şi din afară. De aceea şi trezvia minţii noastre se cade să fie îndoită, adică să pîndim şi năvălirile cele din afară ale duhurilor rele şi să oprim necurăţiile dinăuntru ale gîndurilor pătimaşe, prin trezvie şi rugăciune neîncetată.

**884.** Precum de multe ori „sentina" (spargerea corăbiei dinăuntru), dacă nu se observă degrabă, scufundă corabia repede cu corăbieri cu tot, tot astfel şi gîndurile rele care ies din inimă, nefiind băgate în seamă la vreme, ne scufundă în faptele pierzării.

**885.** Toate păcatele bat mai întîi la uşa inimii şi a minţii noastre prin momeala gîndului. Cel ce are trezvia ageră şi permanentă, de la început le taie pe toate şi nu le lasă să intre în omul dinăuntru, căci acolo, crescînd, cu timpul se vor preface în fapte rele. Această sfîntă lucrare o reuşeşte deplin prin trezvia atenţiei şi prin chemarea deasă a Preadulcelui nume al Domnului şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos.

**886.** Cel ce are trezvia atenţiei, în toată vremea se încearcă pe sine, zicîndu-şi: „Oare ce gîndesc eu acum, îi place lui Dumnezeu? Oare ce vorbesc eu acum, îi place lui Dumnezeu? Oare ce lucrez eu acum, îi place lui Dumnezeu?". Astfel, în toată vremea vieţii sale se trezeşte şi se ispiteşte pe sine în toate: ce gîndeşte, ce vorbeşte şi ce lucrează, iar dacă îl mustră conştiinţa sa că cele gîndite, vorbite sau lucrate de el nu ar fi bune şi după voia lui Dumnezeu, îndată

se căiește, se umilește, se mărturisește și cere iertare lui Dumnezeu, Care știe toate gîndurile, vorbele, faptele noastre și Care va răsplăti fiecăruia după faptele lui (Iov 34, 11; Pilde 24, 12; Romani 14, 10; II Corinteni 5, 10).

**887.** Trezvia atenției noastre, oricît de ageră ar fi, dacă nu este unită cu chemarea numelui Domnului în ajutor, la nimic nu ne folosește.

**888.** Paza minții are atîta legătură cu rugăciunea minții, ca și trupul cu sufletul. De la paza minții putem trece imediat la rugăciunea minții. Și totodată, în paza minții intră multe lucrări duhovnicești.

**889.** Zice și Sfîntul Isihie: în vremea rugăciunii, se încaieră la luptă trei minți: mintea Sfintelor Puteri, mintea drăcească și mintea omului. Mintea omului stă în mijloc și el are atîta putere de stăpînire de sine încît, toate puterile întunericului dacă ar veni, nu pot să-l clatine.

**890.** Mintea omului stă între Sfintele Puteri și cetele diavolești. Și îndată ce el simte că-l ispitesc diavolii din stînga, aleargă la Iisus prin rugăciune și atunci se bucură Sfintele Puteri și biruința-i de partea noastră. Iar dacă vom sta de vorbă cu gîndurile și ne îndulcim de ele, tot timpul stăm de vorbă cu diavolul.

**891.** Un păcat întîi l-ai gîndit. Dacă s-a învoit mintea la gîndire, trece la cugetare. Trece la alegere. Imediat îl bagă diavolul în imaginație. După ce te-ai băgat în imaginație, ți-a băgat idolul și te-a lovit în minte. Gata! Auzi ce spune: Cînd vei vedea urîciunea pustiirii stînd în locul cel sfînt, cel ce aude să înțeleagă!

Sfîntul Maxim spune: Urîciunea pustiirii în locul cel sfînt este păcatul închipuit în imaginație. Că locul cel sfînt este inima, pentru că „noi suntem Biserica Dumnezeului Celui viu și Duhul lui Dumnezeu locuiește în inima noastră". Diavolul, dacă a reușit să bage idolul prin imaginație în minte, de aici îl bagă în inimă! Apoi, în inima și în mintea ta, numai fața aceea o ai, ori care te-a supărat, ori care o iubești cu patimă! După ce ți-a băgat idolul, îți dai seama: „Da! Eram treaz mai înainte de prima momeală" - că aicea trebuie să vorbim de cele douăsprezece trepte ale păcatului. „Dacă eram treaz la prima momeală, imediat ziceam: «Doamne Iisuse...» și cu trezvia atenției idolul nu intra".

Dacă n-am fost atent, a intrat idolul: cutare fată, cutare femeie cu care ne-am întîlnit, sau bani, sau slavă, ori de ce nuanță ar veni. L-a băgat în inimă prin închipuire. Acesta-i idolul, asta-i „urîciunea pustiirii în locul cel sfînt". Și dacă era trezvia atenției, nu intra. II dădea jos de la început. A venit? „Doamne Iisuse...!" îl izbești de piatra-Hristos. Și știi ce se obișnuiește mintea cu acest nevăzut război?

**892.** Mintea celui treaz, care are trezvia atenției, nu numai că nu se teme de năvălirile astea. Știi ce face? Anume le cheamă. Le dă drumul oleacă, apoi cu rugăciunea îl cheamă pe „Doamne Iisuse..." în ajutor. Precum face pisica cu șoarecul. Il prinde și apoi îi dă drumul, și așa se joacă cu el. Dar această lucrare este pentru cei sporiți.

Așa face mintea trezvitorului cu păcatul. Ii dă drumul să intre oleacă înăuntru; și numai ce-l vede că trece în imaginație și începe a-i tulbura

firea. „A! Mi-ai venit?" „Doamne Iisuse..." Și-l mai cheamă o dată la luptă: „Mai vină, măi, și mai intră!" Și el mai vine. Și iar îl izbește de piatră cu „Doamne Iisuse...".

Știi ce zice apoi diavolul? „Aista nu-i prost! Mă cheamă întîi și-mi dă drumul și apoi mă arde cu Hristos. Stai, că acum îi treaz cu mintea. Vin mai tîrziu, cînd îl stăpînește uitarea". Și cînd îl mai cheamă, nu mai vine. Nu uită el să ne ispitească. „Acum nu vin, că-i treaz cu mintea și mă arde cu «Doamne Iisuse...». Dă-i pace. Cînd va dormita el cu mintea și n-o să fie stăpîn pe simțuri, atunci vin! Cînd este răspîndit cu mintea, atunci îi dau război. Acum cînd este treaz, n-am nevoie să mă lupt cu el. Că acum știi ce face? Cheamă numele Domnului și mă arde!".

Așa face trezvitorul, precum face mîța cu șoarecele. Ii dă drumul și iar îl prinde. Ferice de cel ce are trezvia minții! De aceea a zis dumnezeiescul Pimen cel Mare în **Pateric:** „Nu avem nevoie pentru a ne mîntui, decît de minte trează". Clar! Atîta. Cu mintea trează și cu lucrarea asta a trezviei atenției ne putem mîntui cel mai ușor.

**893.** Paza minții este o lucrare de geniu și pentru monahi și pentru creștini, pînă la suflarea cea mai de pe urmă. Că războiul cu trupul nu ține mult. Omul a slăbit, s-a îmbolnăvit, a îmbătrînit, dar războiul cu mintea este pînă la ultima suflare.

### PECETEA LUI ANTIHRIST, CIFRELE 666

**894.** Cînd vei vedea că omul nu mai ridică mîna la frunte să facă cruce, el are pecetea deja. Doar pecetea nu-i așa cum credem noi, 666, în cifre. Prostii! Pecetea este de trei ori asemănătoare cu diavolul: poftă fără minte, închipuire pripită și mînie fără judecată, pe care le au toate sectele și toți acei care nu se închină Sfintei Cruci și Maicii Domnului.

**895.** *Părinte, în Apocalipsă spune de pecetea lui Antihrist,* ***666,*** *care este puterea lui Antihrist.*

Frate, tu crezi că se ia așa după slovă, 666?

Acești trei de șase simbolizează trei patimi cumplite care vor stăpîni lumea în vremea din urmă, și anume:

1. Pofta fără de minte, adică desfrîu și beție cum n-a mai fost niciodată pe pămînt;
2. închipuire pripită sau imaginație pripită, care duce la secte, dezbinări de tot felul, boli sufletești, vrăjitorie, deznădejde și sinucidere;
3. Și al treilea șase înseamnă mînie fără judecată, adică ură între oameni, războaie, răzbunare, crime de tot felul, ceartă și tulburare între creștini, între părinți și copii, așa cum scrie la Sfînta Evanghelie.

Toate aceste patimi, care sunt simbolizate prin cifra 666, stăpînesc astăzi tot pămîntul, pînă cînd va veni sfîrșitul lumii și Judecata de Apoi. Atunci fiecare va lua după faptele sale. Păi voi gîndiți că o să fie o pecete cu cifra 666? Prostii!

## PELERINII, PELERINAJELE

**896.** Aşa sunt mănăstirile noastre, deschise pentru toţi, şi mai ales pentru bunii noştri credincioşi de la oraşe şi sate. Şi, după cum ştim, aşa au fost ele dintotdeauna. Chiar şi sihastrii din păduri şi peşteri primeau credincioşi la chiliile lor, cărora le dădeau sfaturi şi se rugau pentru ei, şi ajungea o bucăţică de pîine şi pînă la ei de la bunii noştri creştini.

**897.** Nu vin credincioşii la mănăstiri pentru noi, ci pentru credinţa lor curată, cum că la mănăstiri este mai multă credinţă şi viaţa călugărilor este mai aleasă. Eu aşa cred, că Dumnezeu nu ţine mănăstirile pentru noi, călugării, că suntem păcătoşi, ci le ţine pentru credinţa credincioşilor iubitori de Hristos. Poporul român este un popor de aur. Credincioşii din lume sunt mai buni ca noi.

**898.** Acuma avem maşini. Dar iaca, pe aici, nu poţi merge cu maşina, trebuie să mergi tot pe jos (In 1974, cînd Părintele a rostit acest cuvînt, nu era drum de maşină pînă la Sihla). Şi aici este plata cea mai mare, că v-aţi suit la Sihla, coborîţi la Agapia şi îngerul Domnului se bucură. Voi nu ştiţi că faceţi canon acuma. Prin asta vă iartă Dumnezeu păcatele, căci călătoriţi pe aceste locuri. O să fie mai mulţi paşii aceştia decît aceia pe care i-aţi făcut la nunţi cu lăutari, la jocuri, la discoteci, la baluri, la meciuri, la circuri, la cinematografe. Atunci o să vedeţi voi cît de mult vă ajută călătoria asta, că îngerii voştri păzitori toţi se bucură acum cînd vă văd pe drumurile astea. Căci ce fac oamenii pe aici? Vin să vadă mănăstirile, să audă o predică, să audă o cîntare duhovnicească. Acestea sunt călătorii sfinte. Acestea vă uşurează sufletul vostru, căci le faceţi pe la sfintele locuri.

**899.** Să-i spovedim, să-i sfătuim, să-i binecuvîntăm, să-i folosim duhovniceşte şi să nu-i lăsăm să plece din mănăstire tot cum au venit. Cît s-au ostenit sfinţii îngeri să-i aducă la mănăstire şi noi să-i refuzăm! Ba, încă să-i ducem la masă, să nu plece flămînzi de la noi, căci şi ei ne hrănesc pe noi.

**900.** *Este de folos să meargă călugării în pelerinaj la Mormîntul Domnului?*

Aşa a fost întrebat odată Sfîntul Vasile cel Mare de o călugăriţă, iar el i-a răspuns: „Dacă n-ai aflat cărarea către Ierusalimul cel dinăuntru, du-te la Ierusalim, iar dacă ai aflat-o, nu te mai duce!".

## PLÎNSUL, LACRIMILE

**901.** Lacrimile sunt de opt feluri, după Sfinţii Părinţi.

1. Lacrimi din dragoste de Dumnezeu, cînd omul se gîndeşte la frumuseţea creaţiei dumnezeieşti. Acestea formează cel mai înalt plîns, numit plîns de bucurie şi de dor dumnezeiesc. Lacrimile dragostei îngraşă pe om.

2. Lacrimi din frica de Dumnezeu. Acestea au mai mică putere decît cele dintîi, pentru că plînsul din dragoste de Dumnezeu este plînsul fiului către Tatăl, iar plînsul din frică este al slugii care mereu se teme să nu supere pe Stăpînul său. Plînsul din frică mijloceşte la Dumnezeu iertarea păcatelor şi este

înainte-mergător al celui dintîi **(Filocalia,** voi. IX). Plînsul din frică usucă pe om, asemenea cleștelui care se arde de foc.

3. Lacrimi de milă și dragoste pentru aproapele, pentru cei bolnavi din spitale, pentru săraci, văduve, copii orfani, pentru cei flămînzi, goi și străini, pentru toți oamenii din suferință. Aceste lacrimi sunt sfinte și mîntuitoare asemenea celor dintîi.

4. Lacrimi din frica morții și a muncilor iadului. Acestea sunt lacrimi bune, mîntuitoare ca și cele dintîi și aduc roadă de pocăință.

5. Lacrimi din fire sau firești, adică ale soților, ale rudelor, ale părinților pentru fii și ale fiilor pentru părinți. Acestea nu sunt nici bune, nici rele. Ele se pot vedea uneori și la animale.

6. Lacrimi din slava deșartă. Acestea sunt foarte periculoase, pentru că pe lîngă lacrimile cele bune, mîntuitoare și smerite, pune diavolul lacrimi de slavă, spre a fi văzuți și lăudați de oameni. Or, plînsul cel duhovnicesc trebuie să fie întotdeauna ascuns și neștiut de nimeni, afară de Dumnezeu și de duhovnic.

7. Lacrimi din dezmierdare, care izvorăsc din poftă, din beție, din mînie, din aducere aminte a celor rele etc.

8. Al optulea fel sunt lacrimi pentru pagube, din sărăcie, din durerea rănilor, pentru tot felul de boli.

Primele patru feluri de lacrimi sunt mîntuitoare; cele firești nu sunt nici bune, nici rele; iar ultimele trei feluri de lacrimi sunt nefolositoare și aducătoare de osîndă.

Deci, plînsul cel duhovnicesc este îndoit. Plînsul dintîi, adică o permanentă întristare a minții și a inimii pentru păcate, o stare de umilință de taină, pentru că nu poate face cele bune cît trebuie. Acest plîns îl suie pe om acolo unde îl suie însăși fapta bună pe care n-a reușit să o facă. Intristarea inimii face cît toate faptele bune și duce pe om la plînsul al doilea și cel mai înalt al lacrimilor din dragoste și din frica de Dumnezeu. Spune un cuvios părinte că „cel ce se scîrbește pentru păcatele sale este ca vremea înnourată care, în curînd va slobozi apa, adică lacrimi". „Lacrimile ne dau tuturor nădejdea mîntuirii, ne spală păcatele și aduc pacea conștiinței noastre", precum spune Sfîntul Nicodim Aghioritul în **Războiul Nevăzut,** zicînd: „Mustrarea conștiinței este chinuirea chinurilor, iar pacea conștiinței este veselia veseliilor".

**902.** Noi trebuie să cunoaștem că plînsul este de două feluri: unul cu lacrimi și altul fără de lacrimi. Suspinurile din inimă și mîhnirea minții pentru păcate alcătuiesc plînsul cel dintîi, fără lacrimi. Acest plîns, la mulți și de multe ori s-a făcut înainte-mergător spre plînsul cel de-al doilea, care vine cu izvorul lacrimilor celor spre pocăință. Precum mai întîi se ivesc norii și apoi aceștia, adunîndu-se și îngroșîndu-se, în vreme de vară pogoară ploaie și udă pămîntul, așa și sufletul, avînd întristarea după Dumnezeu, înnorîndu-se cu mîhnire sfîntă, cu suspinele cele dintru adînc ca și cu niște fulgere, vestește mai înainte ploaia

cea fericită și curățitoare a lacrimilor care urmează să vină, arată dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul.

**903.** Lacrimile cele adevărate, care izvorăsc din dragostea de Dumnezeu, atîta putere au - spune Sfîntul Grigorie de Nazianz - încît, izvorul lacrimilor de după Botez este mai mare decît însuși Botezul.

**904.** Voința omului este lăsată liberă după Botez să aleagă: să păcătuiască sau nu. Iar lacrimile de după Botez șterg și păcatele pe care le facem. Lacrimile de umilință sunt mai bune decît Botezul, pentru că șterg toate păcatele care s-au făcut de la Botez pînă atunci și te lasă curat.

**905.** Este bine să cunoaștem că sunt lacrimi care vin omului din gîndire și cugetare și lacrimi care se fac fără cugetare, prin acestea deosebindu-se cele cuvîntătoare de cele necuvîntătoare. Lacrimile cele fără de gîndire le au și dobitoacele, căci și ele plîng unele după altele, dar fără de cugetare. Deci ni se cade să căutăm lacrimile cele bune cu frica lui Dumnezeu, iar lacrimile cele vătămătoare să le lepădăm.

De asemenea, este bine să știm că în vremea plînsului, cineva poate să înceapă cu lacrimile cele rele și să termine cu cele duhovnicești și bune. De pildă, cineva plînge de necaz că nu s-a putut răzbuna pe cel ce i-a făcut lui pagubă. Dar, aducîndu-și aminte de Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, Care S-a rugat pe Cruce pentru binele celor ce L-au răstignit, spre a fi iertați de Părintele Său, acela se liniștește și începe a se căi din inimă, că a avut gînduri de răzbunare asupra celor ce l-au necinstit sau l-au păgubit. Astfel, cunoscîndu-și greșeala, cere iertare de la Dumnezeu și începe a se ruga pentru binele celor care l-au necăjit și lasă toată răzbunarea sa la judecata și dreptatea lui Dumnezeu. Așadar, unul ca acesta a început cu lacrimile cele rele și a terminat cu cele bune.

**906.** *Care este deosebirea între plîns și întristarea inimii?*

Deosebirea între ele numai atîta este că plînsul cel dintîi este cu lacrimi, iar cel de-al doilea, adică mustrarea inimii, este fără lacrimi.

**907.** Lacrimile bune le poate păzi omul dacă se va păzi de vorbă multă, de glume, de rîs, de somn mult, de mînie, de griji prea multe, de pomenirea răului făcut lui de alții, de mîncarea prea multă, de beție și de altele de acest fel.

**908.** Cît de mare este darul lacrimilor! Dar și aici diavolul aduce ispita. Și în felurile lacrimilor se bagă vrăjmașul, ca să facă zadarnică lacrima omului în rugăciune, să nu fie primită la Dumnezeu.

**909.** Trebuie să știm și să ținem minte cu toată tăria că, precum iedera și hameiul și alte plante agățătoare se prind și se încolăcesc de orice le-ar ieși în cale, tot astfel și lucrarea înșelăciunii dracilor prin lacrimi se agață și se împletește de toată fapta bună, ca să zădărnicească toată osteneala lucrării faptelor bune ale oamenilor. De aceea, Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, înțelepciunea și Cuvîntul lui Dumnezeu (Ioil 1, 1-14; I Ioan 5, 7; Faptele Apostolilor 19, 13), ne-a învățat pe noi cum să lucrăm faptele bune pentru a nu fi amestecate cu viclenia patimilor drăcești și ne-a zis: „Deci, cînd faci milostenie, nu trîmbița înaintea oamenilor,

cum fac fățarnicii în sinagogi și pe ulițe, spre a fi slăviți de oameni... Ci, cînd faci milostenie, să nu știe stînga ta ce face dreapta ta (Matei 6,3). Cînd postiți, nu fiți triști ca fățarnicii care își smolesc fețele lor ca să arate oamenilor că postesc (Matei 6, 16) și: Cînd vă rugați nu fiți triști ca fățarnicii, cărora le place să se roage prin sinagogi și prin colțurile ulițelor, stînd în picioare ca să se arate oamenilor. Ci tu, cînd te rogi, intră în cămara ta, încuie ușa ta și te roagă Tatălui tău în ascuns (Matei 6, 5-6).

Deci, precum la milostenie, la post și la rugăciune apare fățărnicia, slava deșartă și iubirea de arătare, așa și la fapta cea bună a lacrimilor sfinte și curate se amestecă și se împletesc și lacrimile viclene și vătămătoare, fie ale slavei deșarte, fie ale mîniei, ale dezmierdării, ale pizmei, ale lăcomiei pîntecelui și altele de acest fel, după cum s-a arătat mai sus. De aceea, părinților și fraților, ne trebuie nu puțină grijă spre a deosebi și a înlătura din plînsul nostru otrava plînsului celui viclean, deoarece, după învățătura Sfinților Părinți, „binele nu este bine, cînd nu se face bine" (Sfîntul Ioan Damaschin, **Filocalia,** vol. 4). Mai bine este un suspin și o lacrimă în ascuns, decît rîuri de lacrimi la arătare și cu scop rău. Intr-adevăr, cel care, din mila lui Dumnezeu, s-a învrednicit de acest dar al lacrimilor, nu poate a le opri oriunde și oricînd. Aceluia îi este mai de folos dacă le va tăinui cît poate.

### PODOABELE

**910.** *Femeile care își retează părul, își fac părul la coafor, poartă pantaloni,își pun cercei,poartă brățări,își fac unghiile la mîini și la picioare,și se machiază calcă sfintele canoane?*

Măi băieți, asta-i semn de necredință mai întîi. Cînd păgînii își făceau idolii, îi împodobeau.

Bunăoară, zeiței Nemzida îi puneau un inel de aur în nas și cercei de aur în urechi și legau urechile de nas. Și pe urma îi puneau păr și în păr îi puneau pene de vultur, îi puneau cîte minunății; clopoței îi puneau în haine, ca atunci cînd sufla vîntul să sune clopoțeii. Toată împodobirea asta este închinare de idoli. Sunt obiceiuri ale închinătorilor de idoli, rămase de la romani.

Noi, românii, ne tragem din două popoare păgîne: dacii și romanii, și toți aveau aceste obiceiuri pagîne, cum aveau și pe zeul „noroc" și pe Baal și pe Marnas, pe Neptun, pe Apolon, pe Serapid, pe Bacus, pe ceilalți draci. Că spurcați erau dumnezeii lor, spurcate erau și praznicele lor.Așa că acesta-i obicei de la închinătorii de idoli, ca să se sluțească femeile, să pună toate bijuteriile pe trupurile lor.

**911.** Dumnezeu l-a împodobit pe om cum a știut că-i mai frumos. Zice la Geneză: Iată, cîte a făcut Dumnezeu, erau bune foarte. Dacă ar fi știut Dumnezeu că omului îi trebuie să-l facă cu unghii roșii și cu cercei în urechi, așa îl făcea.

### POMELNICELE, POMENIRILE

**912.** Pomelnicele acestea sunt o greutate mare pe sufletele noastre! In **Pravila Mare** spune așa: „Preoții care nu vor pomeni liturghiile sau pomelnicele

date de credincioși, să fie anatema"; îi desparte de Hristos. Și de aceea îmi pare bine că veniți la pomenit. Uite, văd preoții la pomenit și călugării. Veniți cu toții la pomenit, ca să se ridice povara de pe sufletele noastre.

**913.** *Pe cine să trecem la pomelnic?*

Cînd faci, mamă, pomelnic pentru ai matale, la liturghie, pune și unul sau doi săraci, sau o văduvă pe care nu are cine o pomeni și a murit săraca. Este mare pomană. Asta se cheamă milostenie duhovnicească. Este mai mare decît aceea cînd îi dai o haină sau o mîncare omului, că-l ajuți dincolo, în veșnicie.

**914.** *Pentru morți, ce slujbe se pot face? Parastase, liturghii? De exemplu, cîte parastase se pot face?*

Părintele meu, pentru morți și pentru vii, cea mai puternică slujbă este Sfînta Liturghie, care este jertfa și răscumpărarea Mîntuitorului. Dacă a murit cineva, este bine să pornească patruzeci de liturghii (că la liturghie se scot părticele și are comuniune cu Hristos în Sfîntul Potir prin părticele) și patruzeci de panahide. Acolo se fac dezlegările, că la o panahidă sunt nouă dezlegări: șapte dezlegări mici făcute de preot, atunci cînd zice: „Dumnezeul duhurilor și a tot trupul...", și două mari, pe care trebuie să le zică episcopul sau preotul. Deci 360 de dezlegări are un suflet în șase săptămîni la panahidă. Deci, poți să pui patruzeci de liturghii și patruzeci de panahide în șase săptămîni.

Și *dacă nu știm dacă a murit spovedit sau împărtășit, poate a murit de mai mulți ani, putem sâ-l punem la pomelnic?*

Numai dacă moare sinucis, Doamne ferește, pe acela nu-l mai poți pune.

*Dar dacă moare de moarte normală?*

Da, oricum ar fi. Că zice Apostolul: omul murind a încetat de la păcat, nu mai face păcatul. Il poți pune, e fiu al Bisericii.

**915.** *Cînd facem pomelnic pentru Sfîntul Altar, pe cine să trecem în primul rînd?*

Cel mai mare neam pe care îl avem pe fața pămîntului, nu-i tata și mama, cît veți trăi voi. Cel mai mare neam pe care îl avem nu-i soția, nu-i soțul, ci este preotul care ne-a botezat și al doilea este nașul de botez, și al treilea - pentru care sunteți cununați - este nașul de cununie. Deci, cînd faci un pomelnic, întîi și întîi la morți să faci. Și dacă preotul care te-a botezat este mort, pe el să-l pui întîi. Apoi să pui nașul, dacă-i mort, pe urmă ceilalți.

Cînd faci pomelnic la vii, tot așa. Dacă trăiește preotul, pui pe preot întîi și apoi pe nașul de botez, nașul de cununie și apoi pui pe soț, soție, mamă, soră și alte rudenii.

*Ce persoane nu se pot trece pe pomelnic?*

Pe pomelnic nu se pot trece niciodată mai întîi sectarii, căci ei s-au rupt definitiv de Biserica lui Hristos. Pe aceștia în veac nu-i poți trece în pomelnic. Al doilea sunt sinucigașii, care și-au făcut seama singuri; ori s-au înecat, ori s-au spînzurat, ori au murit din beție, au băut și au murit beți, ori au murit în duel, tot sinucigași se socotesc.

Pe urmă nu se pun la slujbe cei ce trăiesc necununaţi.In veacul veacului nu-i poţi pune părticică în Sfîntul Potir, celui care trăieşte în preacurvie! Niciodată. Pentru preacurvie se dă 15 ani oprire de la împărtăşanie, că trăieşte necununat. Cum să-i pun părticică lui, să se împărtăşească cu Trupul şi Sîngele Domnului?

De asemenea, nu se trec pe pomelnic cei care refuză Sfintele Taine şi care nu se mai spovedesc. Gata! Pe aceştia nu-i mai pui! S-au despărţit de Biserică pentru veşnicie!

**916.** Iată pe cine nu poţi pomeni la liturghie:

Nu se pot pune întîi sectanţii, că fac păcat împotriva Duhului Sfînt, cum arată Sfîntul Efrem;

Nu se pot pune cei sinucişi;

Nu se pot pune cei ce au trăit necununaţi;

Nu se pot pune cei ce au murit în duel;

Nu se pot pune cei ce au refuzat Sfintele Taine la moarte. Nu vor să primească preotul, n-ai voie să-i pui la slujbe;

Nu-i poţi pune pe cei ce au înjurat de lucruri sfinte;

Nu se pot pune la liturghie cei ce s-au luat neamuri în căsătorie, de la spiţa a şasea în jos. Spiţa a şasea sunt veri de gradul doi. Spiţa a patra sunt veri întîi;

Astea sunt pricinile pentru care nu-i poţi pune la liturghie. Iar la psaltire numai sinucigaşii şi ereticii nu se pot pune. Ceilalţi se pot pune fără părticele la psaltire. Dar să scrii pe pomelnic: fără părticele. N-are comuniune la Sfînta Liturghie.

**917.** N-avem voie să pomenim pe nimeni din cei ce s-au sinucis, chiar dacă ne sunt rude apropiate. Rămîne totul la mila lui Dumnezeu! Pot fi pomeniţi la slujbe numai cei care au fost bolnavi psihic.

**918.** Pe cei necredincioşi, pe sectari, pe beţivi şi pe desfrînaţi, care mor fără pocăinţă, nu-i putem pomeni la Sfîntul Altar.

**919.** De cînd se dă binecuvîntarea de Sfînta Liturghie, Doamne fereşte, n-are nimeni voie să dea liturghii la uşa Sfîntului Altar, că preotul atunci vorbeşte cu Hristos şi se roagă pentru lume. Să-i învăţaţi acest lucru! Pomelnicele se dau dimineaţa, la Sfîntul Altar, înainte de binecuvîntare. Invaţă-i o dată şi de două ori! Lasă-i să ştie! Vor să dea jertfă la Altar? Lumînare, prescură, vin, pomelnice? Să vină, că au timp şi sunt datori. Să vină la Utrenie şi la acatist, care se fac dimineaţa. Nu să vină în timpul liturghiei, că este păcat. Sfîntul Simeon Tesaloniceanul, zice: „Vai de preotul acela care citeşte rugăciunile acestea mai înainte, sau mai pe urmă".

**920.** *Ce putere au rugăciunile pentru cei adormiţi?*

Frate, ce spune Hristos: „Cine vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă. Cine se leapădă de voi, de Mine se leapădă". Ia gîndeşte-te că arhiereii şi preoţii toţi sunt ucenicii lui Hristos şi ei mijlocesc în Sfîntul Altar prin rugăciuni şi părticele. Voi ştiţi că pomelnicele acestea care vin de la popor, toate merg în Sfîntul Altar şi le scoatem părticele, pe care le punem în Sfîntul Potir lîngă

Trupul lui Hristos? Toate aceste părticele pe care le scoatem dimineaţa cu Sfînta Copie la Sfînta Proscomidie şi le punem pe Sfîntul Disc, ele sunt numai blagoslovite. Iar după Sfînta Epicleză părticelele, numite şi miride, se pun în Sfîntul Potir şi aşa cei pomeniţi la vii şi la morţi se împărtăşesc nevăzut din cele sfinte şi dobîndesc iertare de păcate.

Iată ce valoare mare are Sfînta Liturghie!

**921.** Scoatem părticele în fiecare dimineaţă la Sfînta Proscomidie, pentru toate miile de pomelnice care-s acolo. La noi în altar sunt 15-20 de părinţi la pomenit dimineaţa. Ei se duc la preotul ce face Sfînta Proscomidie şi zic: „Părinte, blagosloveşte să pomenesc viii şi morţii". Iar preotul scoate două părticele cu Sfînta Copie, zicînd aşa: „Primeşte, Doamne, Jertfa aceasta pentru mila, viaţa, pacea, sănătatea, iertarea păcatelor robului lui Dumnezeu - arhimandritul cutare, sau preotul cutare, sau diaconul cutare şi toţi care de el se vor pomeni, vii şi morţi". Atunci preotul slujitor pune o părticică la vii şi la morţi pe Sfîntul Disc, pentru fiecare preot şi călugăr care pomeneşte.

O părticică pusă în potir este ca o rază de soare; poţi să pomeneşti un milion de suflete. Dar acele părticele reprezintă faţa sufletului pomenit la Sfînta Liturghie. Mare greşeală fac preoţii care dau părticele acasă la oameni. Mare păcat fac! Nu-i voie. Să vii să-mi arătaţi unde scrie să dai părticica acasă. Dacă îi dai părticica omului acasă, l-ai lipsit pe el de liturghia din ziua aceea; nu mai are parte. Părticelele se scot la Sfînta Proscomidie, din prescura a patra pentru vii şi din prescura a cincea pentru morţi şi morţi grabnic. Ele rămîn pe Sfîntul Disc, că dimineaţa sunt numai blagoslovite, nu-s încă sfinţite.

Iar la Sfînta Epicleză, la invocarea Sfîntului Duh, cînd preotul ridică mîinile în sus şi face trei metanii pînă la pămînt şi cheamă pe Sfîntul Duh, zicînd: „Doamne, Cela ce pe Preasfîntul Tău Duh L-ai trimis în ceasul al treilea Apostolilor Tăi, pe Acela, Bunule, nu-L lua de la noi, ci ne înnoieşte pe noi care ne rugăm Ţie". Apoi face o metanie cu fruntea pînă la pămînt şi iar ridică mîinile şi cheamă pe Preasfîntul Duh, de trei ori. Şi cînd termină această chemare a Sfîntului Duh, el arată dumnezeiescul Agneţ şi Sfîntul Potir şi zice: „Şi fă, Doamne, pîinea aceasta, cinstit şi Preacurat Trupul Hristosului Tău. Amin. Iar ce este în acest Sfînt Potir, Preascump Sîngele Hritosului Tău. Amin".

Şi binecuvîntîndu-le, zice: „Prefăcîndu-le pe ele cu Duhul Tău cel Sfînt. Amin. Amin. Amin!" Apoi preotul stă în genunchi şi se roagă împreună cu tot poporul, pentru toată lumea.

Aceasta este inima Sfintei Liturghii, căci acum se coboară Duhul Sfînt peste Sfintele Daruri, care se prefac în Trupul şi Sîngele Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Iar părticelele ce se scot pentru vii şi pentru morţi nu se prefac în Trupul şi Sîngele Domnului, ci se pun la urmă în Sfîntul Potir şi se sfinţesc cînd se ating de Preacuratele Taine. Atunci preotul zice: „Spală, Doamne, păcatele celor ce s-au pomenit aici, cu cinstit Sîngele Tău, pentru rugăciunile Sfinţilor Tăi. Amin".

In clipa aceea, cînd aceste miride sau părticele, se adapă cu dumnezeiescul

Sînge, în acea clipă noi toţi, vii şi adormiţi, ne împărtăşim euharistic, gînditor cu Iisus Hristos. Şi măcar de-ar fi sufletul cuiva în iad, sau în cer, de-ar fi la marginea lumii sau oriunde, Dumnezeu este de faţă şi se împărtăşesc toţi cei pomeniţi la Sfînta Liturghie şi sunt în comuniune cu Iisus Hristos. Iar dacă preotul îţi dă părticica, nesfinţită, dimineaţa, să n-o luaţi, de o mie de ori este mai bine să iei anaforă, că anafora este sfinţită în cadrul Sfintei Liturghii, dar părticelele nesfinţite nu se dau acasă, Doamne fereşte!

Deci, în clipa în care părticelele tale s-au adăpat în Sfîntul Potir, în clipa aceea tu te-ai împărtăşit cu Iisus Hristos şi cu toată Sfînta Treime. Acesta este rolul sfintelor părticele la Sfînta Liturghie. Iată de ce trebuie să veniţi cît mai regulat la biserică. Dar vă rog, cînd puneţi pomelnic la Sfînta Liturghie, dacă ştiţi că unii trăiesc necununaţi, dacă s-au luat neamuri de aproape, dacă, Doamne fereşte, cineva este sectar, dacă huleşte pe Dumnezeu sau înjură, nu-l puneţi la slujbe, că-i faceţi mare rău. Noi vrem să-l unim cu Iisus Hristos şi el Il înjură? Al cui glas ascultă Dumnezeu? Ia gîndiţi-vă!

**922.** *Părinte, eu, dacă m-am despărţit de primul meu soţ, pot să-l pomenesc, pentru că niciodată nu l-am pomenit?*

De ce nu l-ai pomenit, că acela este adevăratul tău soţ. Dacă el n-ar fi însurat, ar trebui să te întorci la el, mai ales dacă ai copii cu el.

## PORTUL INDECENT

**923.** *Părinte, ce ne puteţi spune despre portul indecent care se poartă azi în lume şi de bărbaţii care îşi rad barba?*

Intrebaţi-le pe cele care se vopsesc şi pe cele care poartă fusta scurtă, dacă le-au văzut vreodată pe Maica Domnului sau pe sfintele mironosiţe cu fusta scurtă. Noi trebuie să urmăm Maicii Domnului. Aţi văzut în icoane că vreuna din sfintele martire purta fusta scurtă? Nu vedeţi că veşmintele sunt pînă în pămînt la toţi sfinţii? Auziţi ce spune Sfîntul Apostol Pavel: Fiţi sfinţi, ca sfînt sunt Eu, zice Domnul.

Ai văzut vreodată pe Hristos bărbierit? Sau pe patriarhi sau pe prooroci i-ai văzut cu briciul în barbă? Dacă acuma lumea se bărbiereşte, acesta-i obicei luat mai mult de la romani. Dar dacii, strămoşii noştri, nu! Ei purtau uniformă, cu toate că erau pagîni. Şi ruşii purtau bărbi, slavii de altădată.

## POSTUL, NEVOINŢA

**924.** Cea mai veche poruncă dată de Dumnezeu omului este porunca postului. De aceea nu figurează în cele zece porunci, că s-a dat mai înainte de cele zece porunci cu 4108 ani, cît a fost de la zidirea lumii pînă cînd s-a suit Moise pe Muntele Sinai să primească tablele Legii.

Căci a zis Dumnezeu lui Adam în rai: Din toţi pomii raiului să mîncaţi, iar din pomul cunoştinţei binelui şi răului să nu mîncaţi, căci dacă veţi mînca, cu moarte veţi muri.

Ați auzit poruncă de post înainte de a fi rana? înainte de a greși Adam, i s-a dat ca doctorie postul. Să nu mîncați. Ce înseamnă? Post din cutare pom. Deci, cea mai veche poruncă din toate poruncile date de Dumnezeu omului este porunca postului. De aceea zice dumnezeiescul Vasile: „Fiindcă n-am postit, am ieșit din rai și am fost izgoniți de acolo. Să postim ca să intrăm iar în rai".

**925.** Postul avînd originea lui încă din rai și din Legea Veche și din Legea Darului, avînd tradiție evanghelică și apostolică, el s-a pus în dumnezeieștile canoane obligatoriu, cu rînduială pentru toată Biserica universală creștină în cele patru posturi de peste an, lunea, miercurea și vinerea și în zilele în care se postește post negru, cum este ziua de 29 august, înălțarea Sfintei Cruci și celelalte.

**926.** *Părinte, în Biblie nu scrie că nu-i bine să se mănînce carne.*

Da' tu cauți în Biblie? Dar noi nu avem Dreptul Canonic? **Pidalionul** l-ai citit mata? Pravila Mare a Bisericii ai citit-o? Pravila mică? Noi avem canoanele Bisericii de Răsărit, nu în Biblie. Noi avem patru posturi peste an, rînduite de Sfinții Apostoli, de Hristos. Hristos n-a postit 40 de zile și 40 de nopți?

*Dar pentru călugării care mănîncă întotdeauna fără carne?*

Călugării n-au voie să mănînce carne. Auzi ce spune Sfîntul Calinic, care are sfintele moaște la Cernica: „Călugării sau călugărițele care vor mînca carne în mănăstire sau cînd se duc acasă pe la neamuri sau în oraș, doi ani oprire de la împărtășanie, 39 de gîrbace la spate, să-l blesteme tot soborul și să-l zvîrle afară din mănăstire".

Pe voi, mirenii, nu vă leagă să nu mîncați. Pe noi, călugării, da. Pentru că monahii trebuie să păzească fecioria, cum i-a făcut mama lor, pînă la moarte. Dacă te-ai îmbuibat cu cărnuri și cu cîrnați și ai băut vin, te duce dracul după muieri și te-ai prăpădit în veacul veacului.

Călugărul trebuie să puie frîu calului. Nu auzi ce spune Apostolul Pavel? In toate zilele îmi chinuiesc trupul și îl robesc, nu cumva altora propovăduind, să ajung eu de sminteală (cf. I Corinteni 9, 27).

**927.** Postul nu este de un singur fel. El este de două feluri: post trupesc, cînd cineva postește să nu mănînce mult, să nu bea mult și se înfrînează de anumite mîncăruri: de carne, de brînză, de ouă, de lapte, de untdelemn și de altele. Și cînd cineva se înfrînează cu curăție trupească. Cei căsătoriți trebuie să ducă viață curată și cinstită. Acesta-i post trupesc.

Iar postul duhovnicesc este mult mai înalt decît cel trupesc. Pentru că nu ajută nimic postul trupesc fără cel duhovnicesc. Și diavolii postesc și niciodată nu mănîncă, nici nu beau, dar tot diavoli sunt. Nici nu se însoară, nici nu se mărită, dar tot diavoli sunt, pentru că au inima înaltă, plină de mîndrie înaintea lui Dumnezeu. Și Solomon zice: Necurat este înaintea Domnului tot cel înalt cu inima și viclean, așa cum sunt diavolii.

Deci postul duhovnicesc este acesta: să postim și cu limba, să postim și cu ochii. Limba să nu vorbească minciuni, nedreptăți și cuvinte putrede și stricăcioase; ochii să nu privească cele spre sminteală; urechea să se înfrîneze

de a auzi cîntece lumești și de alte feluri; mîna să postească, să nu iscălească zapise nedrepte sau pîră, sau să fure ceva, sau să bată pe cineva, sau să facă altă nedreptate cu mîna. Piciorul și el trebuie să postească. Să nu mergem acolo unde sunt păcate, să nu ne ducă la răutăți și la fărădelegi.

Mintea trebuie și ea să postească postul cel mai mare. Postul ei este să nu primească gînduri spurcate, gînduri rele, gînduri de ură pe cineva și toate gîndurile care duc la păcat. Toate organele noastre să postească de la cele rele, și atunci și postul nostru de a bea și a mînca este de mare folos.

Cine unește postul acesta duhovnicesc cu cel trupesc, ajunge, cum arată Sfîntul Isidor Pelusiotul, icoană a toată filosofia.

**928.** Postul a fost privit în trei feluri necuvenite de-a lungul veacurilor. Pe vreme Mîntuitorului Iisus Hristos erau cărturarii și fariseii și alți oameni care voiau să fie lăudați pentru post. Ce făceau ei? Se ungeau cu smoală ca să se arate că sunt slabi, că-s plînși, că-s trași la față, că-s necăjiți. Mîntuitorul, vrînd să curețe răutatea aceasta de pe fapta bună a postului, învață: „Cînd postiți, nu fiți triști ca fățarnicii... Tu însă cînd postești, unge capul tău și spală fața ta"; să te arăți vesel, să nu știe lumea că postești. Aceia erau fățarnici și vicleni și-și pierdeau toată plata pentru osteneala postului. De aceea Hristos a spus: „Amin grăiesc vouă, că-și iau plata lor". De la cine? De la oameni. Ii lăudau oamenii, zicînd: „Vezi, cutare cît e de slab, cît de mult a postit". Dar vai de noi păcătoșii dacă ne vom lua plata aici. Dincolo nu vom avea decît focul veșnic.

Pe timpul Sfîntului Ioan Gură de Aur postul era folosit de unii altfel. Aceștia erau mai răi ca cei dinainte. Ce făceau aceștia? Cei amintiți cel puțin posteau și se dădeau pe față cu smoală, dar pe timpul Sfîntului Ioan Gură de Aur erau unii care mîncau de dulce, dar ca să arate că-s grași se dădeau și ei cu smoală pe față sau cu altceva, ca să pară că-s slabi. Cei dintîi posteau, dar din pricina fățărniciei lor, pierdeau toată plata postului. Cei de-al doilea, mai fățarnici, nici măcar nu posteau, dar voiau să ia slava celor postitori.

In sfîrșit, în timpul nostru postul e privit mai rău decît în timpul Sfîntului Ioan Gură de Aur. Sunt unii acum care nu mai postesc nici măcar la arătare ca cei din timpul Sfîntului Ioan Gură de Aur, care se temeau să nu fie cunoscuți de oameni că nu postesc.

Cei dintîi erau răi că se ungeau pe față, cei de-al doilea erau mai răi, dar chiar dacă nu posteau, se temeau ca să nu smintească pe alții și de aceea se dădeau cu unsori pe față, ca să nu știe lumea că nu postesc. Dar cei de acum sunt de o mie de ori mai răi, pentru că nu numai că nu se tem că smintesc pe alții mîncînd de frupt în post, dar nici grijă nu au de aceasta. Ei declară sus și tare că posturile sunt puse de preoți și călugări. Ei nu recunosc că cel ce nu postește este anatema. Dar canonul 19 din Gangra spune: „Cine nu va posti posturile rînduite de Biserică, întemeindu-se pe îndreptățirea cugetului său, să fie anatema".

Știți ce înseamnă anatema? Cea mai grea pedeapsă a Bisericii. Anatema este despărțirea de Dumnezeu și împreunarea cu satana și pogorîrea la iad

împreună cu dracii. Acolo se duc cei ce nu postesc și mai ales cei ce defăima postul.

**929.** *Ce este postul și de cîte feluri este?*

Postul este înfrînarea totală sau parțială a gîndurilor rele și a simțurilor trupului de plăceri și de hrană bună și îmbelșugată și mai ales de hrana cea de proveniență animală. Postul este o jertfă trupească care se cere a fi unită cu milostenia și cu darurile ce se aduc la Sfîntul Altar. Postul împreună cu milostenia, cu darurile aduse la Biserică, cu închinările și metaniile făcute de credincios, toate laolaltă alcătuiesc închinarea datorată de trup, ca jertfă Domnului. Postul este rînduit „pentru a smeri sufletul". Postul este înfrînare de toate mîncărurile sau, la caz de boală, numai de unele: înfrînarea de băuturi, de toate desfătările lumești și de toate poftele cele rele, trupești. Postul este numit de Sfinții Părinți „aripa rugăciunii", care împreună cu milostenia ridică pe om la tronul lui Dumnezeu. Postul ajută pe creștin să facă rugăciunea mai cu ușurință, împacă pe om cu Dumnezeu și ajută mult la despătimirea sufletului, omorînd poftele trupești și mijlocind dobîndirea harului Duhului Sfînt. După asprimea lui, postul poate fi de mai multe feluri: post desăvîrșit (total, negru), post de o zi, post de mîncăruri de dulce, și post „împărătesc", adică mîncare zilnică cu înfrînare, odată pe zi, nu pînă la săturare.

**930.** Postul duhovnicesc pentru a fi împlinit, este necesar ca omul să-și păzească mintea de gîndurile care o spurcă și o răspîndesc la cele deșarte și trecătoare. Precum trupul are lumea lucrurilor, așa și mintea are lumea duhurilor și a gîndurilor; și după cum trupul poate desfrîna sau face alt fel de păcat prin lucruri, tot astfel și mintea desfrînează sau face alte păcate prin gînduri **(Filocalia,** vol. 2, Sfîntul Maxim Mărturisitorul).

**931.** Fiecare monah și creștin dreptcredincios are datoria să țină cu toată tăria la cele pe care le-a moștenit de la Domnul nostru Iisus Hristos, Care a postit 40 de zile și 40 de nopți, neavînd păcat; de la Sfinții Apostoli, care au petrecut în post, înfrînare și rugăciune, de la dumnezeieștii Părinți, care cu post și cu rugăciune și-au împodobit viața spre slava Bisericii lui Hristos, precum și de fericiții noștri strămoși, care țineau cu atîta sfințenie posturile rînduite de Biserică în cursul anului, precum și miercurile și vinerile și chiar zilele de luni de peste an.

**932.** Fericiți și de trei ori fericiți sunt creștinii aceia care se roagă și care țin sfintele posturi. Postul lungește viața. Sfîntul Vasile cel Mare zice: „Bucatele cele multe și bucatele cele grase, neputînd să le mistuie stomacul, multe boli au adus în lume. Iar postului și înfrînării pururea îi urmează sănătatea".

**933.** Fericiți și de trei ori fericiți sunt călugării și creștinii care postesc cele patru posturi de peste an, cum și lunea, miercurea și vinerea, după învățătura Bisericii.

**934.** Să nu postim cu scopul de a plăcea oamenilor, de a ne ieși vestea de postitori. Că atunci ne luăm plata aici pe pămînt și ne ducem dincolo cu mîinile goale.

**935.** Cînd cineva se înfrînează de la anumite bucate cu scopul mîntuirii și spre lauda lui Dumnezeu, acela nu se păgubește, ci se folosește. Iar dacă postul sau înfrînarea se fac cu scopuri rele, atunci și fapta lui cea bună trece de partea scopului celui rău și se face rea. De acea ni se cuvine, în toate pe care le facem, să ispitim scopul pentru care facem cele bune, căci, după mărturia Sfîntului Efrem Sirul, „cînd mintea va părăsi scopul cel bun, toate faptele bune nu mai folosesc".

**936.** Astăzi, sunt mii și zeci de mii de creștini care nu mai postesc și nici nu se mai tem că smintesc pe alții. Mănîncă tatăl de față cu femeia și cu copiii săi de dulce, sau mănîncă mama de dulce de față cu copiii care trebuie crescuți în frica de Dumnezeu. Nu se tem nici de Dumnezeu că strică postul, nu le e rușine nici de cei ai casei. Vai de noi și de noi! Am ajuns mai rău decît butucii cei nesimțitori, mai rău decît păgînii, că numai numele de creștin îl mai purtăm. Am ajuns cum a proorocit Pavel, marele luminător al lumii: „în vremea aceea vor avea numai chipul bunei credințe, dar puterea ei o vor tăgădui" (II Timotei 3, 5).

**937.** Cine dezleagă posturile rînduite de Biserici, fie el arhiereu, sau preot, sau dascăl de teologie, sau creștin, toți cad sub canon. Arhiereul și preotul cad sub caterisire, iar creștinul sub afurisenie. Dacă veți zice: „Este o dezlegare în caz de boală". Da, este. Dar cînd? Cînd este cineva așa de bolnav și atît de uscat de boală încît îl întoarce altul în pat și nu poate să se ridice în picioare și vine un doctor creștin și cu frică de Dumnezeu și zice: „Omule, ca să te ridici din boala aceasta ai nevoie numaidecît de supraalimentare și trebuie să mănînci mîncărurile care ți le prescriu eu".

Numai acela e iertat de post. Dar nu cînd el e roșu ca sfecla, se duce la teatru, la bal, la nuntă, la pădure, la treburi, dar cînd îi vorbești de post declară că e bolnav.

Nu vrem să postim de bunăvoie, s-ar putea să postim de nevoie. Dar atunci postul nu ne va fi folositor, ci chinuitor. Să credem că Dumnezeu știe cît putem posti.

**938.** Să știm că de nu vom posti de dragostea lui Hristos și pentru porunca Bisericii, vom posti de nevoie și Dumnezeu va da secetă și foamete și robie și ce-o mai vrea El. Căci în mîna Lui sunt toate plăgile și va bate pe toți cum a bătut Egiptul. Și atunci o să vedem că putem posti, chiar și fără să vrem.

**939.** Copilul dimineața cînd se scoală, îi pui bucata în mînă și-i dai de dulce. Dă-i mai bine un ceai că-i mai sănătos, învață-l să postească și o să fie sănătos și cu trupul și cu sufletul și o să învețe carte mai ușor. Cine ți-a spus că nu va putea să învețe carte dacă n-are pîntecele plin? Așa spunea unul, că nu poate învăța că n-are calorii destule. Dar cîte calorii a avut Sfîntul Ioan Gură de Aur cînd a tîlcuit toată Scriptura? Câte calorii avea el cînd mînca puțină zeamă de orz o dată la trei zile și dormea numai atîta cît se putea ține cu mîinile de niște funii ce atîrnau din podul casei?

**940.** „Din sămînţa sudorii postului - zice Sfîntul Ioan Scărarul - creşte spicul întregii înţelepciuni. Iar îmbuibarea pîntecelui goneşte mintea cea subţire". Să ştie toţi care gîndesc că pîntecele plin şi capul beat pot să înveţe carte sau să treacă examenele grele.

**941.** Sfîntul Vasile cel Mare spune aşa: „Omule, vrei să trăieşti mult, posteşte mult!". Postul este maica sănătăţii şi lungimea veţii.

**942.** Cea mai mare doctorie pentru toată omenirea este postul, căci Dumnezeu nu l-a pus degeaba.

**943.** Pricina pentru care n-ai gust de mîncare este îmbuibarea.

**944.** Cînd n-ai gust de mîncare, ia postul în ajutor şi te faci doctor pentru stomacul tău, căci cînd vei mînca cu plăcere mîncarea cea mai uşoară, te-ai făcut sănătos.

**945.** Acela pe care-l doare stomacul sau nu are gust de mîncare, acela nu-i bolnav trupeşte, ci sufleteşte. N-a postit şi boala i-a venit de la prea multă mîncare. Acesta n-are nici o dezlegare de la Dumnezeu.

**946.** Postul face mari minuni. A făcut în trecut şi va face în vecii vecilor. El nu ne lasă să slăbănogim cînd postim. Să nu credeţi că aceasta-i totul, să mîncăm bine şi să bem bine pînă murim.

**947.** Dacă vom pune bază numai pe postul trupesc şi nu vom avea dragoste, smerenie, umilinţă, ascultare, tăierea voii şi dacă nu vom avea între noi înţelegere şi bucurie duhovnicească, postul nostru este sterp.

**948.** Să ne însoţim cît se poate în taină postul nostru cu bunătatea inimii şi cu dragoste.

**949.** Aţi auzit pe Sfîntul Teodor Studitul? „Ascultarea şi tăierea voii este cea mai înaltă postire din lume". Ascultarea către proiestos, către econom, către cei mai mari şi unul faţă de altul şi fiecare la vremea sa este o mucenicie de bunăvoie şi mare postire, pentru că nu face omul voia lui.

**950.** *Cei ce postesc de nevoie au vreo plată?Dar cei care nu pot posti din cauza bolii, a muncilor grele sau a lipsei, ce trebuie să facă?*

Cei care postesc de nevoie, dacă vor mulţumi lui Dumnezeu pentru aceasta şi nu vor cîrti înaintea Lui, vor avea plată pentru răbdarea lor, întrucît este scris: „în lupta aceasta grea aveţi nevoie de multă răbdare" (I Timotei 6, 11). Şi iarăşi: „întru răbdarea voastră veţi dobîndi sufletele voastre" şi „cine va răbda pînă la sfîrşit, acela se va mîntui" (Matei 10, 22; 24, 13; Marcu 13, 13). Cei care nu pot posti din cauza bolii sunt dezlegaţi de sfintele canoane să mănînce unele mîncăruri de dulce de care au nevoie. (Canoanele 8 şi 10 ale Sfîntului Timotei al Alexandriei; Canonul 69 Apostolic, etc). Pentru cei care nu pot posti din cauza muncilor grele, nu am găsit în canoane dezlegarea postului pentru ei, doar de vor fi ostaşi sau deţinuţi. Aceştia, prin căinţă şi alte fapte bune, vor completa datoria postului trupesc. Despre această dezlegare, cel mai bine se cuvine a întreba pe episcopul locului şi pe preotul respectiv care, de la caz la caz, pot rîndui alte fapte bune în locul postului.

**951.** *Care este cel mai mare și mai plăcut post înaintea lui Dumnezeu?* Nu orice post este post religios și plăcut lui Dumnezeu. Numai acela este post plăcut și bineprimit care se face întru numele Domnului și după legea lui Dumnezeu, așa cum a primit-o Adam, cum au învațăt-o proorocii și cum au practicat-o toți sfinții (Facere 2, 16-17; 3, 2-6; Levitic 19, 29-31; Isaia 48, 1-6; Ioil 2, 12-15; Matei 4, 2 etc). Așadar, cel mai mare și mai plăcut post este acela care se face după învățătura Sfintei Scripturi, adică să fie însoțit de smerenie, de milostenie, de curățenie, de pocăință, și unit cu postul cel duhovnicesc, înfrînarea simțurilor și a gîndurilor. Așa ne învață și Sfinții Părinți. „Postul cel adevărat, zice Sfîntul Teodor Studitul, și bineprimit lui Dumnezeu este înfrînarea de răutăți...".

**952.** Vine o babă și-mi spune: „Eu postesc, Părinte, dar în ziua aceea nu dau nimic din casă, că am auzit că-i rău lucrul acesta". Auzi ce-o învață dracul, că e rău să dea cînd postește, iar Sfînta Carte spune invers: Cînd postești, pîinea pe care n-o mănînci, să o dai la săraci în ziua aceea. In ziua în care postești, mai mult să faci milostenie. Pe ea a învățat-o altă babă ca, atunci cînd postește, să nu dea ceva din casă, că-i face farmece. Auzi ce credință greșită și rea! Asemenea tradiții nu sunt de loc în duhul Bisericii.

**953.** Oare ce înseamnă cuvîntul din Evanghelie: Tu cînd postești, unge capul tău și spală fața ta. Oare ne cere cu adevărat să ne ungem pe cap și să ne spălăm? Căci Hristos n-a făcut aceasta. Nu găsim în Evanghelii știrea că Hristos și-a pieptănat mereu părul și l-a uns cu mirodenii, nici că și-a dat cu pudră pe față. Deci ce vrea să zică prin aceasta? Să nu luăm partea exterioară a Evangheliei, căci slova omoară, iar Duhul dă viață. Să luăm partea duhovnicească a Evangheliei, care se ascunde sub slovă.

Ințelegerea cea duhovnicească a cuvîntului este alta, nu ca să mă pieptăn pe cap și să mă spăl. Nu aceasta o cere postul. Nu! Aici capul este mintea. După cum capul este cel mai mare dintre mădularele trupului, așa mintea este cea mai mare împărătească peste toate faptele bune. Și a unge capul, înseamnă a unge gîndurile minții. Dar cu ce? Cu lucrarea Duhului Sfînt. Ce a spus Iisus în altă Evanghelie? Că și perii capului vostru sunt numărați.

Credeți voi că aici este vorba de părul văzut? Fără îndoială că și pe acesta îl știe Dumnezeu, dar perii capului înseamnă aici gîndurile minții. Cîte gînduri răsar în mintea noastră, și bune și rele, toate sunt cunoscute de Dumnezeu. De aceea, să fim foarte atenți în toată vremea ce gîndim, ca gîndurile noastre să răsară din inimă curată și să placă lui Dumnezeu. Aceasta înseamnă aici „unge capul tău"; să ungem mintea noastră cu înțelegerile duhovnicești, cu lucrarea Sfîntului Duh, s-o ungem cu milă față de aproapele nostru și cu mare și nețărmurită dragoste față de Dumnezeu.

Iar cînd spune: „spală fața ta", prin față înțelege lucrarea din afară. Fața noastră este purtarea din afară în viață, purtarea față de fratele meu, apoi mîncarea, băutura, îmbrăcămintea. în toate să avem dragoste, smerenie,

ascultare, milostivire, facere de bine, bunătate. Toate acestea arată starea dinăuntru a unui suflet în purtarea lui din afară. Căci a zis Mîntuitorul cu alt prilej: După roadele lor îi veți cunoaște.

Care roade? N-a zis de cele dinăuntru, că pe acelea nimenea nu le cunoaște, ci de cele din afară. Un om bun se vede din purtarea lui, se cunoaște din lucrarea cea din afară. Din acestea se vede ce așezare duhovnicească are în inima lui. Deci, fața omului este lucrarea și viața cea din afară a omului, sau arătarea omului prin purtarea lui de fiecare minut și de fiecare zi. Așa se înțelege „Unge-ți capul tău și spală fața ta!". Mintea noastră să fie unsă pururea cu înțelesuri duhovnicești, iar viața noastră în toate zilele să fie spălată, adică purtarea noastră să fie curată și fără vicleșug în toate împrejurările vieții, prin lucrarea faptelor bune.

**954.** Cînd ți-ai mulțumit conștiința și ești în pace cu toți, postești cu plăcere și n-ai nici o supărare. Mulțumirea sufletească te întărește ca să fii sănătos și cu o bucățică de pîine și apă și în același timp să fii ușor la minte și la trup. Ii vei întrece și pe cei ce stau numai cu cîrnați și cu carne dinainte. Pentru că nu se întărește inima omului cu mîncare, ci cu harul. Ce spune Apostolul? Bine este a se întări inimile voastre cu darul, iar nu cu mîncărurile (Evrei 13, 9). Tăria cea din mîncăruri e pătimașă și plină de toată spurcăciunea, iar tăria cea din duh îi aduce omului sănătate, liniște și fericirea veșnică și vremelnică.

**955.** Și fachirii cei din India și bonzii și yoghinii postesc și se roagă, dar pentru cine? Pentru satana, nu pentru Hristos.

**956.** Noi postim lunea pentru sănătate și pentru paza îngerilor, că-i de mare folos. Miercurea, în amintirea vînzării Domnului, iar vinerea postim în cinstea înfricoșatelor și mîntuitoarelor Patimi ale Domnului, Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos.

**957.** Dar să știți că nu toți pot posti la fel. Este om bătrîn, bolnav, este om slab, este om nedeprins la post. Acela chiar de postește mai puțin, să-i pară rău că nu se poate ține de ceilalți, și prin această smerenie el se ridică unde trebuia să se ridice prin fapta bună a postului.

**958.** Băgați de seamă! Dacă vezi un om bolnav, om bătrîn, nu-l îngreuia cu post mult. Postul este pentru omul sănătos. Apoi să fii și tu doctor. Acela este pentru trup, tu fii pentru suflet! „Ei, uite așa, moșule, în loc de post fă milostenie, fă rugăciune mai multă".

**959.** Unul poate posti o săptămînă și altul, cu greu, postește o zi. Deci, n-ai voie să pui aceeași măsură de înfrînare la toți, că nu toți au aceeași construcție.

**960.** Biserica nu-i omorîtoare de trupuri. Ii omorîtoare de patimi! Doar de ce postim și ne înfrînăm și priveghem? Ca să slăbim trupul și să nu ne vie a zburda. Dar trupul, dacă este slăbit de vreo boală, nu-i mai dă preotul canon și post aspru, ci pe măsura puterii lui.

**961.** Părinții și frații care sunt bolnavi sau prea tineri și care sunt bătrîni și nu pot ține trei zile, după o zi să se ducă la duhovnicul lor, seara, după ce s-a întunecat, să-i dea voie să ia o bucățică de pîine cu apă.

**962.** Mai fericit este cel care va ține tipicul după rînduiala Bisericii. Iar dacă nu poate ține, la mare nevoie să ia bagloslovenie. Că dacă mănîncă fără blagoslovenie, este batjocorit de dracul lăcomiei.

**963.** Să țineți postul după măsura puterii fiecăruia. Care poate o zi, care poate două, care poate trei. Care nu poate, să ia blagoslovenie de la duhovnicul lui și să ia o gustare, ca să se întărească și să se țină și el de ceilalți. Că postul este o virtute, dar mai cu seamă un ajutor spre virtute.

**964.** Nu acela este bolnav, care zice: „Nu-mi place varza și fasolea; eu vreau mîncare, să-mi faci friptură!". Acela este cu toți diavolii într-însul.

Acela este bolnav, care nu se poate întoarce și dacă-i constatat de un doctor creștin, nu ateu sau sectant, care nu știe ce-i legea creștină. Și acel doctor creștin spune: „Acest om are nevoie de supraalimentație, că moare". Numai atunci se dezleagă postul, să-i dai mîncare la cel bătrîn și bolnav. Nu așa de capul nostru. Că-i bolnav, că nu-i place fasolea, nu-i place varza, nu-i place cartoful, dar îi plăcea carnea, ouăle, vinul și rachiul. Acela nu-i bolnav de boală; este bolnav de lăcomia pîntecelui.

**965.** Invățați-vă să postiți, că va veni vremea cînd veți mînca un cartof într-o săptămînă.

**966.** Deseori se întîmplă ca oamenii cei cu rîvnă nebună, care încep să facă mari nevoințe fără chibzuință și fără sfatul și fără blagoslovenia duhovnicului, ajung la nebuni și la ieșirea din minți.

**967.** Rîvna cea nebună îi vine omului din mîndrie și-l îndeamnă să facă nevoințe mai presus de puterile sale, fără a-și cunoaște măsura nevoințelor lui.

**968.** Poți să fii tu nevoitor cît îi lumea, dacă nu știi să ceri iertare, ești batjocorit de diavoli.

## PREDESTINAȚIA

**969.** Una din ereziile protestanților este predestinația. Ei cred greșit că Dumnezeu a hotărît un număr de oameni care se vor mîntui, fiindcă aceștia sunt predestinați spre viața veșnică, și un alt număr, mai mare, ce se vor pierde.

Biserica noastră dreptmăritoare nu admite o astfel de erezie, potrivit căreia Dumnezeu are un număr de „aleși" pe care îi va mîntui, și toți ceilalți vor fi dați la o parte ca pleava griului și vor fi sortiți focului veșnic. Această părere eretică este cu totul împotriva adevărului, căci, după ea, ar însemna că Dumnezeu nu mai ține cont de voia liberă a omului, ci dimpotrivă, fără voia lui, îl trimite sau în munca veșnică sau în viața veșnică.

**970.** Este o mare rătăcire să ascultăm pe acești oameni care hulesc, zicînd că „omul chiar de ar face voia lui Dumnezeu și orice faptă bună, tot la iad se duce!". Oare pe acești hulitori se cade să-i ascultăm, sau pe Hristos, Dumnezeul nostru, Care ne vorbește prin gura Sfîntului Apostol Pavel astfel: „Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mîntuiascâ și la cunoștința adevărului să vină" (I Timotei 2, 4). Oare pe acești rătăciți să-i ascultăm, sau pe Dumnezeu Care ne

vorbeşte prin proorocul Său, zicînd: „Oare voiesc Eu moartea păcătosului şi nu mai degrabă să se întoarcă de la căile sale şi să fie viu?" (Iezechiel 18, 23).

**971.** Toţi cei ce vor crede în Hristos şi vor face şi faptele credinţei (Iacov 2, 17-22), vor avea viaţă veşnică, iar nu numai cei aleşi şi predestinaţi la viaţa veşnică. De asemenea, Sfîntul Apostol Petru, arătînd că Dumnezeu voieşte ca toţi oamenii să se mîntuiască, zice: „Domnul nu întîrzie cu făgăduinţa Sa precum unii o socotesc zăbavă, ci îndelung rabdă pentru noi, nevrînd să piară cineva, ci toţi să vină la pocăinţă" (II Petru 3, 9).

Aţi văzut că nu zicem precum ereticii protestanţi că îndelung rabdă pentru a se mîntui cei predestinaţi spre viaţa veşnică, ci că „toţi să se întoarcă la pocăinţă!".

**972.** Dacă Bunul Dumnezeu pe cei drepţi îi iubeşte şi pe cei păcătoşi îi miluieşte şi dacă „mila Domnului din veac şi pînă în veac spre cei ce se tem de Dînsul şi dreptatea Lui spre fiii fiilor, spre cei ce păzesc aşezămîntul de Lege al Lui" (Psalmul 102, 17-18), atunci unde mai încape predestinaţia, după care Dumnezeu va avea milă în ziua Judecăţii numai de unii, iar de alţii, chiar de ar fi drepţi, nu îi va fi milă, ca nu cumva să depăşească numărul celor mai dinainte hotărîţi spre mîntuire? Oare se poate crede aşa ceva de vreme ce El nu voieşte să piară vreunul? (Matei 18, 14). Căci dacă „a venit în lume să mîntuiască pe cei păcătoşi" (I Timotei 1, 15), după cum spune Sfîntul Apostol Pavel, atunci cu atît mai mult şi pe cei drepţi pe care îi iubeşte (Psalmul 145, 8).

**973.** Omul este predestinat spre bine sau spre rău numai din voia liberă a sa. Dacă vrea să se mîntuiască şi să facă voia lui Dumnezeu, atunci el este predestinat spre mîntuire. Iar dacă omul nu vrea să se mîntuiască şi să facă voia şi poruncile lui Dumnezeu, atunci nici Dumnezeu nu-l mîntuieşte cu sila!

**974.** Dacă vrea Dumnezeu şi dacă vreau şi eu, atunci eu sunt predestinat spre mîntuire; dar dacă Dumnezeu vrea să mă mîntuiască şi eu nu vreau, ci de bunăvoie alerg la cele rele şi le fac, atunci cauza împietririi inimii mele, prin care refuz să fac voia lui Dumnezeu şi poruncile Lui, nu vine de la Dumnezeu, ci din răutatea voinţei mele. In acest caz de bunăvoie mă predestinez muncilor veşnice ale iadului.

**975.** In Biserica Ortodoxă nu există predestinaţie de sus în jos, ci ea atîrnă întru totul de bunăvoinţa omului. S-a zis mai sus şi repet: Dumnezeu nu mîntuieşte pe om fără de om. Acest adevăr îl arată marele şi dumnezeiescul Prooroc Isaia: „Şi de vor fi păcatele voastre ca mohorîciunea, ca zăpada le voi albi, iar de vor fi ca roşeala, ca lîna albă le voi face. De veţi vrea şi de Mă veţi asculta, bunătăţile pămîntului veţi mînca. Iar de nu veţi vrea şi nu mă veţi asculta, sabia vă va mînca pe voi, căci gura Domnului a grăit acestea" (Isaia 1, 19-20).

Dacă se face bucurie mare în cer atunci cînd un păcătos se întoarce la pocăinţă, atunci cum se poate crede că Preabunul Dumnezeu ar vrea să arunce în muncă veşnică pe cei ce se întorc la pocăinţă din toată inima şi cer de la El milă şi iertare? Cine poate gîndi una ca aceasta, avînd mintea sănătoasă?

**976.** Oricînd se va întoarce omul către Bunul Dumnezeu atunci și El se va întoarce către om, după cum zice: „Intoarceți-vă fiecare de la calea cea rea și de la cugetele voastre rele și veți locui pămîntul pe care l-am dat vouă și părinților voștri din veac și pînă în veac" (Ieremia 25, 5). Dacă cel rău se va întoarce de la toate fărădelegile sale pe care le-a făcut și va păzi toate poruncile Mele și va face dreptate și milă, cu viață va trăi și nu va muri. Toate nedreptățile lui cîte a făcut nu se vor mai pomeni, ci întru dreptatea sa pe care a făcut-o va fi viu! Oare voiesc Eu moartea păcătosului, zice Domnul; ci nu mai vîrtos să se abată el de la calea cea rea și să fie viu? (Iezechiel 18, 21-23, 32).

Oare se poate crede că Dumnezeu ar avea numai un număr de oameni pe care îi va mîntui și că cei ce au făcut cele rele nu mai au nici o nădejde de mîntuire, chiar de s-ar întoarce către Dumnezeu cu pocăință, deoarece nu sunt predestinați spre mîntuire?

Oare se poate cugeta așa ceva, avînd în față mărturiile Sfintei Scripturi arătate mai sus? Cîtă nebunie ar fi să cugete cineva că Dumnezeu este numai al celor aleși și chemați, și că cei ce vor părăsi păcatul și se vor întoarce cu pocăință din toată inima către El nu mai pot avea nici o nădejde de mîntuire, chiar de ar lucra orice faptă bună. Oare n-a zis El: „Nu au trebuință de doctor cei sănătoși, ci cei bolnavi" (Luca 5, 31). Și iarăși: „Nu am venit să chem pe cei drepți, ci pe cei păcătoși la pocăință" (Luca 5, 32). Dacă El ne arată că Se întoarce și miluiește pe cei păcătoși care se întorc la pocăință și că n-a venit pentru cei drepți, ci pentru cei păcătoși, atunci cum putem crede că Dumnezeu nu vrea ca toți oamenii să se mîntuiască și să vină la cunoștința adevărului (I Timotei 2, 4) și că nu predestinează spre munca veșnică pe nici unul din cei ce se vor întoarce către El și vor face voia și poruncile Lui?

**977.** Cînd voința omului se unește cu voința lui Dumnezeu spre lucrarea poruncilor și a faptelor bune, atunci acesta este chemat, ales și predestinat. Iar dacă voia omului se abate de la poruncile Domnului și face lucrurile diavolului, acesta este predestinat muncilor veșnice și nu Bunul Dumnezeu este pricina, ci răutatea și răzvrătirea lui împotriva lui Dumnezeu.

## PREDICA

**978.** Fiecare preot este dator să catehizeze „cu timp și fără timp" pe credincioșii săi, căci „credința vine prin auz, iar auzul prin vestirea cuvîntului lui Dumnezeu" (Romani 10, 17). Altfel, poporul piere din lipsa de cunoștință a cuvîntului dumnezeiesc, iar preotul va da înfricoșat răspuns la Judecată. Auzi ce spune Dumnezeu prin gura proorocului: „Fiindcă ai lepădat cunoștința și Eu te voi lepăda să nu mai fii preot, căci ai uitat legea Domnului tău" (Osea 4, 6).

Catehezele și predicile, în general, trebuie să se facă pe temeiul Sfintei Scripturi și după învățăturile Sfinților Părinți. Să fie bine gîndite, simțite, trăite de preot, ca să poată convinge și pe credincioși. Predicile să fie calde, mîngîietoare, pe înțelesul tuturor, presărate cu istorioare practice ușor de ținut

minte. Să iasă din inimă, ca să meargă la inimă. O mare importanță au, mai ales acum cînd s-au înmulțit sectele, predicile catehetice cu temă, ca să știe poporul dreapta credință ortodoxă și să se poată feri de cursele sectarilor.

**979.** Preotul este dator a predica în trei feluri, și anume: cu cuvîntul, cu scrisul și cu viața, după învățătura Sfîntului Ioan Gură de Aur. Cu gura este dator să învețe pe credincioși cuvîntul Domnului, dogmele, canoanele și învățăturile Sfinților Părinți. Cu scrisul sau cu mîna este dator să scrie cele ce a învățat din Sfînta Scriptură și de la Sfinții Părinți. Iar cu viața este dator să predice prin trăirea sa personală, după putere, despre cele ce învață, aducîndu-și aminte de cuvîntul Domnului care zice: „Cela ce va face și va învăța, acela mare se va chema întru împărăția Cerurilor (Matei 5,19). Cea mai puternică este predica prin viața preotului.

**980.** Intîi trebuie să predicăm altora prin exemplul vieții noastre și apoi prin cuvînt. Cuvîntul se cuvine să iasă din experiența vieții noastre, adică din lucrare, iar nu invers, că numai atunci are putere și ajunge la inima credincioșilor.

**981.** Cel ce învață și nu lucrează fapta bună, smintește pe credincioși și nici el nu se mîntuiește, că auzi ce zice Hristos: Nimic necurat nu va intra în împărăția Tatălui Meu. Este adevărat că omul nu va putea niciodată să facă în viață tot ce știe, nici să ajungă cu lucrarea unde ajunge cu învățătura. Dar este dator, cum spune Domnul, măcar cu degetul cel mic să atingă, să facă cele ce învață pe alții.

**982.** Cea mai puternică predică este cea prin trăire, prin exemplul personal, „că cuvîntul și strigînd, supără; iar viața și tăcînd, folosește".

**983.** Dacă vreun episcop va avea în eparhia sa pe cineva cu darul cuvîntului, îl poate trimite cu a sa blagoslovenie la slujba cuvîntului. Iar de nu va voi să-l trimită, unul ca acela nu va putea cu de la sine putere.

Căci zice dumnezeiasca Scriptură: „Și cum vor predica, dacă nu vor fi trimiși?" (Romani 10, 15). Tot așa urmează și cu cei ce sunt în mănăstiri. Dacă în vreo mănăstire sunt monahi care mai înainte de toate au o viață cinstită, și pe lîngă curăția vieții mai au și darul cuvîntului și sunt mai bine orientați în dumnezeieștile Scripturi și în învățăturile Sfinților și dumnezeieștilor Părinți, și dacă episcopul locului unde se află mănăstirea va găsi cu cale să trimită pe acei monahi în altă mănăstire sau chiar și în lume spre a învăța pe creștini și a-i povățui spre mîntuire, numai așa acei monahi, cu voia și blagoslovenia episcopului, pot merge la propovăduire sau oriunde vor fi trimiși, spre folosul cel obștesc al Bisericii.

**984.** *Poate predica mireanul* în *biserică și în adunări?*

Numai dacă va avea autorizație scrisă sau învoire verbală (blagoslovenie) de la episcopul locului sau de la preotul parohiei unde vrea să predice.

Atunci, atît clericul cît și mireanul poate să predice în biserică și la adunări publice; dar și atunci va fi sub directa supraveghere a episcopului și a preotului din acea parohie și eparhie.

**PREOȚIA, PREOȚII**

**985.** Iată principalele condiții canonice pentru admiterea candidaților la hirotonie: să fie ortodox din naștere și din părinți evlavioși; dacă este dintre cei reveniți de la alte confesiuni să nu fie de curînd botezat; să fie sănătos și nevătămat la trup. Cei ciungi, orbi, șchiopi, infirmi, bolnavi de nervi nu se pot face preoți. Să nu fie epileptic sau schizofrenic. La căsătorie să fie, atît candidatul cît și soția, feciorelnici și neîntinați; să nu fi căzut nici după căsătorie în păcatul desfrînării; să nu fi făcut soția lui vreun avort sau alt păcat pentru a nu avea copii; să nu fi fost mai înainte tîlhar, bețiv public, necredincios, sectant, smintitor prin păcatele sale publice etc.

Apoi candidatul să fie foarte credincios, milostiv, cu mare frică de Dumnezeu și binecunoscător al Sfintei Scripturi, al sfintelor canoane și scrierilor Sfinților Părinți, ca să poată păstori bine turma încredințată lui de Hristos și a apăra dreapta credință de secte, de necredință și de tot felul de păcate. La fel și soția lui să fie ortodoxă, evlavioasă, iubitoare de Hristos, milostivă și din părinți binecredincioși.

**986.** Trăsăturile și caracteristicile preoției creștine sunt următoarele:

1. Preoția Legii Harului este de origine dumnezeiască, fiindcă este întemeiată de Mîntuitorul și se trage din însăși preoția sfîntă a Sa;

2. Deosebirea preoției Legii Vechi de preoția Legii Harului este înfățișată de Sfîntul Apostol Pavel în Epistola sa către Evrei (Evrei 4, 14; 10, 22);

3. Preoția Mîntuitorului, care constituie originea, izvorul și temelia preoției creștine este mai întîi dumnezeiască și apoi omenească, întrucît Hristos, Arhiereul Suprem sau Marele nostru Preot, este nu numai om, ci și Dumnezeu;

4. Preoția Legii Harului, după mărturia dumnezeiescului Ioan Gură de Aur, nu mai stă pe scaun de prooroci sau de patriarhi, așa cum stătea preoția Legii Vechi, ci pe scaunul lui Hristos Dumnezeu, întemeietorul ei **(Impărțirea de grîu).** De aceea, cine defaimă pe preoții Legii Harului, îl defăima pe Hristos Dumnezeu (Ibidem).

5. Preoția Legii Harului este întru totul sfîntă și fără prihană, după cum a fost și este întemeietorul ei, Domnul, Dumnezeul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, Care n-a avut nevoie, ca alți arhierei, să aducă jertfă pentru Sine, deoarece El nu a avut păcat, deși a fost om întru toate asemenea nouă (Evrei 7, 26);

6. Preoția Legii Harului nu este numai dumnezeiască și întru totul sfîntă și fără prihană, ci este și netrecătoare și veșnică, fiindcă Mîntuitorul nostru Iisus Hristos este Arhiereul nostru în veac, după rînduiala lui Melchisedec (Evrei 6, 20; 7, 21; Psalmul 109, 4);

7. Preoția Legii Harului este mai presus de preoția lui Aaron și a celorlalți arhierei (Evrei 7, 11; 8, 1-2, 6).

**987.** Unele din datoriile cele mai mari ale preotului creștin ortodox sunt:

Preotul ortodox trebuie să se silească în toate, după puterile sale, să fie asemenea cu Hristos, Păstorul cel Mare al oilor celor cuvântătoare (I Petru 5,4);

Preotul trebuie să aibă mare grijă de turma ce i s-a încredinţat de către Dumnezeu şi la mare nevoie să o apere chiar cu preţul vieţii sale (Ioan 15, 12-13), după cum a făcut Sfîntul Ignatie Teoforul şi mulţi alţi Sfinţi Părinţi, arhierei şi preoţi;

Preotul trebuie să fie împodobit în toată vremea cu marile virtuţi duhovniceşti ale dragostei, smereniei, blîndeţii şi curăţiei trupeşti şi sufleteşti (Matei 11, 29; I Timotei 3, 2; 6, 11-14; I Corinteni 16, 24; Ioan 13, 15);

Preotul trebuie să ţină legătura duhovnicească foarte strînsă cu turma sa şi să supravegheze îndeaproape viaţa fiecăruia dintre enoriaşii săi (Iezechiel 3, 17; Evrei 13, 7);

Preotul trebuie să poarte grijă nu numai de cei credincioşi, ci şi de cei pierduţi şi rătăciţi, care au căzut în necredinţă sau eresuri, spre a-i aduce înapoi în sînul Bisericii lui Hristos (II Timotei 2, 25; Tit 1, 9; I Timotei 5, 20; ş.a.).

Preotul trebuie să facă cunoscută voia lui Dumnezeu enoriaşilor săi şi să le slujească cu cuvîntul şi cu pilda vieţii sale spre împlinirea ei (II Corinteni 6,3; Romani 14, 13-21; I Corinteni 8, 13; 10, 32);

Preotul este dator să ţină neîntreruptă legătura cu Mîntuitorul Hristos prin sfintele rugăciuni, spre a putea să aibă în toată vremea ajutorul lui Dumnezeu în greaua şi sfînta sa misiune, după cum a poruncit Domnul, zicînd: „Rămîneţi întru Mine şi Eu întru voi..., căci fără de Mine nu puteţi face nimic" (Ioan 15, 4-5). Chiar dacă această poruncă este pentru toţi creştinii, dar în mod deosebit ea este adresată preoţilor, care totdeauna trebuie să fie în Hristos şi Hristos întru ei (Ioan 14, 26; 15, 26; 16, 13);

Preotul trebuie să aibă o viaţă sfîntă şi fără prihană, să fie treaz la minte, cuviincios, iubitor de străini, nebeţiv, neagonisitor de cîştig urît, blînd, necertăreţ, neiubitor de argint, bun chivernisitor al casei sale, avînd copii ascultători în desăvîrşită bună cuviinţă (I Timotei 3, 1-5);

Preotul trebuie să se sîrguiască la moralizarea şi sporirea duhovnicească a credincioşilor şi să facă rugăciuni în toată vremea pentru toţi oamenii (Tit 3, 1-2);

Preotul trebuie să se ferească de certuri şi discuţii zadarnice şi nefolositoare, să vegheze la unitatea sufletească a turmei sale şi să combată pe cei ce stîrnesc discordie şi provoacă dezbinări între credincioşi, precum şi să apere turma sa de erezii (I Timotei 6, 20-21; II Timotei 1, 14-15);

Preotul este dator să propovăduiască în toată vremea pacea, iubirea şi buna înţelegere între credincioşi, să supravegheze ţinuta bărbaţilor şi a femeilor la rugăciune, precum şi să păstreze cu mare sfinţenie tezaurul sfînt al Tradiţiei, al învăţăturilor Sfinţilor Părinţi şi ale Apostolilor care s-au transmis prin viu grai şi prin scris (II Timotei 1, 12, 14);

Preotul trebuie să predice cu îndrăzneală, fără frică şi tot timpul învăţătura creştină (I Timotei 4, 13; II Timotei 1, 8; 4, 2);

Preotul trebuie să ştie cum să sfătuiască pe fiii săi duhovniceşti, după vîrsta şi după priceperea lor, după nevoile lor sufleteşti şi trupeşti, să fie milostiv

față de toți și să îndemne pe enoriașii săi să ajute pe săraci, pe văduve și pe orfani (I Timotei 5, 1; 6, 17-19);

Preotul trebuie să cugete cît mai des la dumnezeieștile Scripturi și să alerge totdeauna la citirea lor ca cerbul la izvoarele apelor, căci acestea sunt arme duhovnicești și comori de vindecări pentru sufletele bolnave și rănite de păcate (II Timotei 3, 15-17);

Preotul trebuie să se supună orînduielilor statului și să fie gata oricînd să ajute la săvîrșirea oricărui lucru bun și de folos obștesc (Romani 13, 1-7; Tit 3, 1-2);

Preotul trebuie să prețuiască munca cinstită, pentru agonisirea celor de nevoie în viața de toate zilele;

Preotul este dator să se roage lui Dumnezeu pentru conducătorii statului și pentru cei din dregătorii; de asemenea, să ferească pe credincioși de credințe păgîne și deșarte, de eresuri, superstiții și de basmele lumești și băbești (I Timotei 4, 7);

Preotul trebuie să fie destoinic în toate și desăvîrșit în tot lucrul bun (II Timotei 3, 17);

Preotul este dator să fie treaz cu mintea la toate lucrurile bune și să rabde toate suferințele, făcînd în toată vremea lucrurile evanghelistului și împlinindu-și întru toate slujba sa (II timotei 4, 5);

Preotul trebuie să conlucreze totdeauna cu Dumnezeu la mîntuirea sufletelor omenești (I Corinteni 3, 6-9; 15, 10; II Corinteni 6, 1);

Preotul trebuie să fie slujitor al lui Hristos, Dumnezeul și Mîntuitorul nostru (Romani 13, 6; II Corinteni 6, 4; Romani 15, 16; I Corinteni 1, 7; I Timotei 4, 6), și slujitor al Evangheliei lui Hristos (Efeseni 3, 7; Coloseni 1, 7, 23);

Preotul este dator să cheme pe cei păcătoși la pocăință (Luca 24, 47; Faptele Apostolilor 17, 30; 20, 21);

Preotul trebuie să învețe calea mîntuirii și să predice ieratarea păcatelor (Luca 1, 77; Faptele Apostolilor 16, 17; Luca 24, 47; Ioan 20, 23);

Preotul este dator să aducă la credința în Hristos pe cei rătăciți de la adevăr (Faptele Apostolilor 20, 21; Romani 1, 5; 10, 8-14; 16, 26);

Altă datorie a preotului este de a risipi întunericul necunoștinței de Dumnezeu (Matei 5, 14-16; Faptele Apostolilor 10, 6-18; II Corinteni 4, 6);

Preotul trebuie să fie curat, neprihănit, sincer și smerit (II Corinteni 1,2; I Timotei 2, 2; 4, 12; 5, 2, 22);

Altă datorie a preotului este de a fi plin de iubire pentru turmă și pentru toți oamenii (I Corinteni 16, 24; I Tesaloniceni 2, 8; II Corinteni 2, 4; Filipeni 1, 2; 4, 1);

Preotul nu trebuie să fie iubitor de sine, ci cu dragoste către toți și răbdător cu cei păcătoși (I Corinteni 8, 13; 9, 12, 27; I Tesaloniceni 2, 17; I Timotei 6, 11);

De asemenea, preotul trebuie să fie exemplu de dragoste, de credință și de fapte bune și să lucreze mîntuirea tuturor fără scopuri de cîștig, de laudă sau altceva de acest fel (I Timotei 3. 2: 6. 11: II Timotei 2, 22; I Tesaloniceni 2, 4).

**988.** Ceea ce lipsea preoției Legii Vechi, atît în gîndire cît și în practică, s-a întîmplat și s-a desăvîrșit în preoția creștină.

**989.** După mărturia mai multor Sfinți Părinți, Sfîntul și marele Apostol Pavel a fost cel mai mare îndrumător duhovnicesc pe care l-a avut creștinătatea, după Mîntuitorul Iisus Hristos. Piatra de temelie a lucrării sale de îndrumare duhovnicească a fost dragostea, dumnezeiescul Apostol Pavel fiind și prin aceasta vîrful duhovnicesc al preoției creștine.

**990.** Dacă am lua-o după vrednicia care se cere preotului, n-ar mai fi nimeni preot pe pămînt, ca să vorbim așa la nivelul care se cere. Că Sfîntul Efrem Sirul zice: „De-ai fi curat ca îngerii și sfînt ca Ioan Botezătorul, preot nu poți să fii". Atîta-i de mare preoția. Mare lucru! O! Nesfîrșit și negrăit dar, pe care L-a dat Dumnezeu fiilor lui Adam, preoția, zice el. Mare lucru! Ceea ce face preotul nici îngerii nu pot face.

**991.** Preotul are putere să lege nu numai pe oameni, ci și pe îngeri. Ceea ce face preotul - să jertfească pe Iisus Hristos -, nu pot face cei mai mari îngeri. Dar, pentru că Dumnezeu a binevoit să Se coboare pînă la neputința noastră, pentru sfințirea lumii acesteia de jos, pe care a răscumpărat-o cu Preascumpul Său Sînge, a lăsat preoția în neamul omenesc.

**992.** Ca preoți, cel dintîi ce vi se cere de către Dumnezeu și de oameni este viața morală, viața cinstită. Poți să ai o sută de licențe, de doctorate, dacă nu ai viață morală, preot nu poți să fii. Ca preot trebuie să fii cum te-a făcut mama ta, pînă la preoție; și de la căsătorie să știi de o preoteasă și un Dumnezeu pînă la moarte. Asta este întîi partea morală și partea curată a preotului: să fie foarte curat cu viața.

**993.** Ca preot, mai întîi tu trebuie să fii despătimit, adică să ajungi la o nepătimire, încît, cu viața ta, să dai pildă și să vorbești poporului.

**994.** Preotul trebuie să predice în trei feluri, după învățătura Sfîntului Ioan Gură de Aur. Adică întîi cu gura și cu limba să vorbească cuvîntul lui Dumnezeu. Al doilea, să predice cu mîna; să scrie învățături duhovnicești.

Preotul trebuie să predice cu limba, cu mîna, adică să scrie predici și învățături creștinești, și al treilea și cea mai înaltă predică, trebuie să predice cu viața, cu trăirea lui și a familiei lui.

Cînd vor vorbi oamenii în sat, așa să zică: „Ai văzut ce înfrînare are preotul nostru? Ai văzut că preotul nostru nu-i iubitor de argint, că nu-i trebuie bani? Cît îi dai atîta primește și mulțumește și pentru cît îi dai? Ai văzut că preotul nostru în crîșmă n-a intrat? Preotul nostru cu țigara în gură nu l-am văzut. Preotul nostru de înjurat nu s-a pomenit. Preotul nostru nu s-a dus la bal sau la nunți cu lăutari, Doamne ferește, la nici un fel de distracții nu l-am văzut. Preotul nostru-i blînd; preotul nostru-i milostiv; preotul nostru-i răbdător; preotul nostru-i înțelept; preotul nostru-i curat; preotul nostru-i harnic; preotul nostru-i milos, săritor la toate nevoile poporului". Și așa mai departe.

**995.** Ca preot, trebuie să dai pildă poporului și cu vorba și cu purtarea și cu postul și cu milostenia și cu biserica și cu neagoniseala. Cu toate, cu toate. Să fii precum zice Sfîntul Talasie Libianul: „Taci tu, să vorbească faptele tale". Sau ce spune Diadoh al Foticeii: „Mustră și ceartă, omule, cu puterea lucrării; nu cu multă vorbire, ci prin trăire".

**996.** Zice Sfîntul Isaac Sirianul în Cuvîntul 1: „Alta este cuvîntul cel frumos și alta este cuvîntul cel din lucrare. Cuvîntul cel frumos - zice -, este amanet al rușinii, iar cuvîntul cel din lucrare este cămara nădejdii". Cum? Este preot care predică de uimește pe toți și învață, dar el nu face. Acesta-i cuvînt frumos. Dar se face amanet al rușinii. Cum? Cînd omul rămîne singur, îi este rușine lui de ceea ce a vorbit; căci conștiința îl mustră și îi rușinează știința: „Ce-ai vorbit și ce faci tu?". „Ce-ai spus și ce faci tu?". Ai văzut că-i rușinează știința? Ai văzut că rămîne amanet al rușinii, predica lui? Că el a învățat una, iar conștiința îi spune: „Dar tu, de ce nu faci?".

Nu-i tot așa cuvîntul din lucrare. Cuvîntul din lucrare, este cămara nădejdii. Cum? Omul vorbește, dar în adîncul ființei lui îi șoptește, dacă știe că, cu darul lui Dumnezeu, a făcut și el ceva din cele ce vorbește: „Am vorbit. Dar cred că, cu mila lui Dumnezeu și cu ajutorul Lui, cîndva m-am atins și eu cu vîrful degetului și am făcut și eu din acestea, cît de puțin". Că zice: „Cînd înveți ceea ce nu faci, ești fățarnic". Și nu-l mustră conștiința pentru fățărnicie, că el știe că a lucrat și el. Și atunci se face „cămara nădejdii mîntuire", cuvîntul pe care l-a vorbit.

**997.** Viața practică a preotului și legătura lui cu poporul, acesta-i cel mai mare lucru pentru popor. Să-i înțelegi durerea și necazul fiecăruia și să stai la îndemîna tuturor. Apoi să fii smerit, să fii popular, să fi săritor și cu toată dragostea.

**998.** Cu viața ta, poți să predici mai mult decît cu cuvîntul.

S-ar putea ca altul să aibă dar mai mult la cuvînt și altul mai puțin. Cum i-a dat Dumnezeu. Dar, dacă are viață bună, îi mai puternică predica lui. Trei cuvinte dac-ar spune, sunt mai tari acelea decît trei mii de cuvinte la cel care vorbește și nu face!

**999.** *Părinte, uite, acuma ne face îndată preoți. Oare cum să începem noi?*

Să începeți cu blîndețe și cu dragoste, că Sfîntul Efrem Sirul zice: „Chipul de a-i aduce pe toți la Hristos este numai al blîndeții". Apoi să aveți răbdare. Oamenii sunt fel de fel de temperamente. Sunt și oameni iuți, și ambițioși, și răi, și bețivi; sunt și oameni neascultători, și împietriți la inimă, și indiferenți, care nu cred sau dacă cred, numai cu numele. Trebuie să pîndim caracterul fiecăruia și să fim cu blîndețe.

**1000.** Să vă mărturisiți din mică copilărie, cînd intrați la preoție. Nu, Doamne ferește, să aveți vreun păcat de moarte și să intrați cu dînsul la hirotonie! Că nu vă mai merge bine toată viața. La căsătorie, la hirotonie în diacon, la preoție și la călugărie se face spovedania generală din mica copilărie. Să ai scris tot, ca să intri curat.

**1001.** Oricîți preoți am făcut în viață - că eu am fost stareț în mai multe părți și am recomandat pe mulți la preoție -, cînd mi-a venit de la hirotonie, i-am pus în mînă învățătura către duhovnic. Se cheamă **Carte foarte folositoare de suflet.** Este de mare folos. Vă trebuie aceea prima dată, acum cînd intrați în parohie. Și-a doua carte: **Pravila** Părintelui Nicodim Sachelarie, tipărită în 1940 la Cernica. Foarte bună! Știți ce faceți? Bateți-o la mașină, care n-o aveți, și fiecare s-o aibă. O pui în geantă și alături, epitrahilul și **Molitfelnicul,** care are rînduiala aghiasmei și a spovedaniei, adică ceea ce-ți trebuie mai mult în popor!

**1002.** Noi, preoții, suntem avocații lui Hristos! Noi avem codul Duhului Sfînt. Canoanele Bisericii sunt cod al Duhului Sfînt. Noi nu lucrăm cu legi omenești, ci cu legile lui Dumnezeu umblăm. Ținem cont de legile omenești; să ne supunem lor, să plătim dajdie, să cinstim autoritățile, să ne rugăm pentru ei. Aceasta-i datoria fiecărui creștin. Dar cînd este vorba de suflet, cînd vine la mărturisit sau îți cere un sfat, trebuie să lucrezi cu codul Duhului Sfînt, cu legile lui Dumnezeu din **Pidalion** și din toate pravilele bisericești.

Atunci, ia seama! Cît de mare este primejdie ar fi pentru un avocat să nu cunoască articolele legilor! Că în loc să-l scoată pe un om, poate să-l condamne cine știe cît de greu. Așa și preotul, dacă nu cunoaște canoanele. De aceea a spus Sfîntul Ioan Gură de Aur, cum că: „Mare prăpastie și mare primejdie este pentru preot să nu cunoască canoanele".

**1003.** Apoi vă spun să cunoașteți bine Sfînta Scriptură și sfintele canoane. Măi băieți, auziți ce spune Sfîntul Ioan Gură de Aur: Mare prăpastie este - zice el -, și mare primejdie stăpînește acolo unde preotul nu cunoaște canoanele. Știi cum ești, dacă te duci la parohie și nu cunoști canoanele? Cum ar fi un soldat, căruia îi dai arma în spate și baioneta și el o poartă, dar nu știe să se lupte cu dînsa. Vine inamicul și face praf din el.

**1004.** Să aveți viață curată, să țineți cu tărie la Sfintele Posturi și la sfintele canoane și să nu vă placă a vă îmbogăți. Ce bogăție mai mare este, decît să te duci la Hristos cu cît mai multe suflete mîntuite? Că toate nu le putem noi face! Dacă Apostolul Pavel spune: „Tuturor m-am făcut toate ca măcar pe unii să-i mîntuiesc", apoi noi ce să mai zicem? Dar dacă ai să te duci la Hristos cu o mulțime de suflete curate, mîntuite, cîtă cinste și slavă și bucurie o să ai în vecii vecilor?

**1005.** Cei împodobiți cu darul preoției, să ne aducem aminte de ziua cea mare a Judecății de Apoi, cînd ni se va cere, după măsura vredniciei și a dregătoriei ce ni s-a dat, dobîndă și lucrare demnă de o treaptă așa de mare și înfricoșată. De vom avea totdeauna această sfîntă grijă în minte și ne vom sili cu toată puterea să lucrăm cele vrednice de cinstea avută, vom auzi și noi în ziua aceea fericitul glas: „Bine slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincios, peste multe te voi pune" (Luca 19, 17-19). Iar dacă ne vom lenevi și vom fi fără purtare de grijă, pentru marea răspundere ce o avem ca preoți ai lui Dumnezeu, cu mare urgie vom auzi de la El în ziua cea mare a Judecății de

Apoi: „Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul veșnic care este gătit diavolului și îngerilor lui" (Matei 25, 41).

**1006.** Deopotrivă cu cinstea, se va cere de la preoți și datoria acestei sfinte și mari dregătorii și după măsura dregătoriei și a cinstei se va cere și lucrarea, după cum este scris: „Cei tari, tare se vor bate și căruia i s-a dat mult, mai mult se va cere de la dînsul" (Luca 12, 48).

**1007.** Cele mai grele lucrări ale preotului sunt două: Spovedania (Mărturisirea) și Sfînta Liturghie.

La Spovedanie, ori pierzi un suflet - dacă nu știi bine cum să-l cîștigi -, ori îl mîntuiești. Or, preotul duhovnic este vînător de suflete! Ințelegi? Dacă nu știe să chibzuiască la mărturisire cu un suflet, între scumpătate și iconomia canonului, ori îl îngreunează, ori îl deznădăjduiește, ori îl face îndrăzneț! Știi cum face fierarul? Ai văzut colo la fierărie, cînd faci cu foiul și încălzești toporul, cînd vrei să-l călești; sau un clește sau o altă unealtă. Ai văzut cîtă băgare de seamă este la călit? „Vai de mine, s-a călit prea tare!". Ce se întîmplă? Se rupe ca oțelul. Sau îi prea moale și se îndoaie prea repede.

Așa și tu, te silești acolo, ca duhovnic, să călești sufletul acela, să fie potrivit pentru Hristos. Nici prea moale, adică leneș, dar nici prea tare, adică iute și împietrit la inimă. Așa de bine trebuie să potrivim la mărturisire cu sufletul! Să bagi de seamă, să nu-l îngreunezi, ca să nu-l descurajezi. Dar nici să-l lași fără oleacă de canon și fără sfătuire, ca să nu-l încurajezi în păcat, să se ducă nepăsător și să nu simtă că a fost la mărturisire.

De aceea, la spovedanie este foarte bine, v-am spus, să aveți aceste două cărți: **Carte foarte folositoare de suflet** și **Pravila** Părintelui Nicodim Sachelarie; că în **Molitfelnic** îs puse foarte puține instrucțiuni, pe care le vedeți înainte de spovedanie. Pentru cutare păcat, oprește atîta; pentru cutare, atîta. Foarte puțin. Dacă găsiți **Pravila** lui Sachelarie, aceea din 1940, vă sfătuiesc, dac-o găsiți, s-o copiați, ca s-o aibă fiecare în geantă la el, precum și **Invățătura către duhovnic.** Aceasta ți-arată tot, te duce de mînă și îți arată cum să procedezi.

**1008.** Să știi că la Sfînta Liturghie, orice mișcare, orice greșeală cît de mică, este păcat de moarte. Fii cu frică de Dumnezeu, să nu greșești de moarte, o, preotule!

**1009.** Dacă te-ai împărtășit cu Sfintele prea reci, de moarte ai greșit. Trebuie să fie cum este sîngele cu apa - călduț. Sfînta căldură trebuie să fie a opta parte din vinul care se pune în Sfîntul Potir. Sfîntă căldură închipuiește două lucruri: dogmatic, este sîngele și apa care au curs din coasta Mîntuitorului; iar simbolic, este fierbințeala credinței sfinților martiri, care L-au mărturisit pe Hristos. De aceea, cînd o pui în Sfîntul Potir, zici: „Căldura credinței, plină de Duhul Sfînt. Amin".

Să vedeți în timpul iernii, Sfîntul Potir îi rece; Sfintele sunt reci, aproape îngheață, unde biserica n-are foc mult. Ai pus puțină căldură și, dacă vezi că

nu-i călduţ vinul, mai pune puţin. Mult tare nu poţi; că dacă, Doamne fereşte, pui căldură mai multă, se preface firea vinului în apă şi de moarte ai greşit. Sau invers. Dacă pui prea mult vin şi nu pui sfîntă căldură, de moarte greşeşti. Vezi acolo cît scrie! Este de mare valoare.

La strîngerea Sfintelor de pe Sfîntul Antimis trebuie multă atenţie. Ai văzut frăţia ta? O fărmăturică, ca un fir de nisip, dacă a căzut de pe Sfîntul Antimis pe iliton, sau, Doamne fereşte, pe jos, preotul trebuie să postească două zile şi să facă 400 de metanii. Te joci cu focul dumnezeirii? Ai auzit ce spune Sfîntul Ioan Gură de Aur? „Mai curată decît razele soarelui, să fie mîna ta, o preotule, cînd începi Sfîntă Proscomidie, pentru că junghii pe Fiul lui Dumnezeu şi îngerii doresc să vadă ce face preotul acolo".

Ai văzut frăţia ta ce este Sfînta Liturghie? Este toată drama Crucii şi toată taina mîntuirii neamului omenesc!

**1010.** Cele mai importante datorii ale preotului sunt acestea: să săvîrşească Sfînta Liturghie şi toate slujbele în zilele rînduite, cu toată evlavia şi credinţa, iar nu pentru bani sau laudă de la oameni; să nu ceară bani credincioşilor pentru nici un fel de slujbă, ci să lase ca fiecare să dea singur cît binevoieşte, după a sa putere; să fie milostiv cu toţi oamenii şi mai ales cu văduvele, cu săracii şi cu cei bolnavi; să nu intre niciodată în cîrciumi, nici să se îmbete, spre a nu sminti pe credincioşi, să nu intre singur în casele credincioşilor, spre a nu face sminteală atît lui, cît şi altora; să nu se amestece în afaceri lumeşti, comerţ, beţii, judecăţi, certuri publice, politică etc.

Să înveţe pe credincioşi permanent dreapta credinţă; să ţină regulat predică în biserică şi să explice cele sfinte credincioşilor să cerceteze pe fiecare familie periodic şi să se îngrijească de mîntuirea turmei sale; să lupte cu toate puterile şi mai ales cu pilda vieţii sale împotriva sectelor şi a tot păcatul; să procure credincioşilor săi cărţi folositoare de suflet; să combată cu toată tăria desfrîul, beţia, divorţul, avortul, certurile în parohie etc.

Acestea sunt, mi se pare, principalele îndatoriri, la care mai adaug: să mărturisească regulat pe credincioşi în cele patru posturi; la fel şi el cu ai săi, să aibă un duhovnic bun de care să asculte şi să se spovedească adesea; să respecte, după putere, sfintele canoane; în caz de mare nevoie să ceară sfatul episcopului locului.

**1011.** Să fiţi între scumpătate şi iconomie, adică între asprime şi blîndeţe.

**1012.** Ca părinte, să-ţi fie milă de om, cum Ii este milă lui Dumnezeu de noi, cînd greşim şi nu ne leapădă. Ca doctor, trebuie să cauţi doctoria potrivită din sfintele canoane; să nu fii nici prea aspru, nici prea pogorîtor; să faci o echivalenţă între scumpătatea şi iconomia sfintelor canoane.

**1013.** Şi dacă la trup este atîta chibzuinţă pentru doctori, ca nu cumva să moară omul trupeşte, dar pentru suflet, cîtă grijă duhovnicească trebuie şi cîtă sfătuire? Cum să fac să nu piară un suflet, care-i mai scump decît toată lumea?

**1014.** Odată ce te-a cunoscut poporul cu adevărat părinte duhovnicesc, zice: „Mai bine să mor eu, decît să moară părintele!". Atît o să te iubească

poporul, dacă o să vadă că ai virtuți, că ești om cuminte și nu ești lacom după averi și după bani.

**1015.** Dacă veți cîștiga inima poporului, să nu vă temeți că nu veți avea ce vă trebuie, că vrednic este lucrătorul de plata sa. O să aveți și haine, o să aveți și hrană, o să aveți și bani, o să aveți și cinste, și de la Dumnezeu și de la oameni. Dar să vă vadă oamenii cinstiți.

**1016.** Ca preot, să nu îngreunezi omul să facă milostenie de silă. „Că pe dătătorul de bunăvoie îl iubește Dumnezeu". Dacă o să vadă credincioșii că preotul face el mai întîi milostenie, vor face și ei. Măcar c-o faci fățărnicie acea milostenie, nu te teme, că te va ierta Dumnezeu, că vrei să dai pildă bună tuturor. „Mai bine să faci - după cum spune Sfîntul Ioan Scărarul -, de fățărnicie o faptă bună, decît să n-o faci deloc". Că pe urmă vine și smerenia în inimă!

**1017.** Preoții de la țară se numesc armata de front a Bisericii. Așa-i numea Patriarhul Nicodim. Două armate are Biserica. Armata de geniu a Bisericii, adică monahii, care țin nestinsă sfînta rugăciune, apoi Sfintele Scripturi, le-au tîlcuit sfinții călugări și ne-au lăsat cele mai înalte scrieri teologice. A doua este armata de front a Bisericii, adică preoții de mir. Ei sunt permanent cu poporul și stau toată viața în mijlocul lor.

**1018.** Se vede azi, mai mult ca oricînd, nepăsare și netemere de Dumnezeu la mulți dintre preoții mireni, ba chiar și la unii din sfintele mănăstiri.

**1019.** Nu cumva să vă fie rușine de haina lui Hristos! Acum să te văd cu dulamă iar mai încolo șofer civil! Ți-i rușine de Hristos? Ferească Dumnezeu! Eu nici nu primesc preoți civili la spovedanie.

Mi-au venit cinci preoți de mir cu preotesele la mărturisire. Unul avea oleacă de barbă și era îmbrăcat cu haine preoțești. Ceilalți, niște șoferi, îmbrăcați cu pardesie.

- Am venit, preacuvioase, să ne mărturisim.

- Măi, voi sunteți preoți? Unde vă este uniforma, unde vă sunt bărbile? Unde ați văzut voi în icoane sfinți, cuvioși, mucenici, arhierei și preoți bărbieriți, cu ițari și cu mînecă scurtă? Sau pe Maica Domnului ați văzut-o cu capul descoperit, machiată și cu cercei? Preotesele în parohie sunt jumătate de preot. Ele trebuie să fie pildă și lumină femeilor din sat prin viața și comportamentul lor.

Du-te în Grecia și vezi că de la cel mai mare, de la patriarh și pînă la ultimul diacon de mir, toți poartă barbă, toți sunt cu uniformă și poartă culioane și potcape. La Roman, pe timpul Episcopului Gherasim Safirin în 1904, să vedeți cum erau preoții! Toți purtau haine lungi și potcap. Bine, fraților, unde ne ducem noi de la Tradiție? Cum ne mai luptăm cu catolicii și cu sectele, dacă le dăm apă la moară? Numai cu numele zicem că suntem ortodocși!

**1020.** Preotul care pune cununia pe cap la oamenii curvari, care au fost căzuți, sau la a doua nuntă, este sub canon. N-are voie! Face lucruri necanonice și neaprobate de Biserica lui Hristos.

Ia să vă dau un exemplu: Pune dumneata într-un castron de marmură un pumn de galbeni de aur și pune și cenușă. Ia o căldare de apă și toarnă peste ei. Ce se întîmplă cu cenușa? S-a amestecat aurul cu apa? A intrat cenușa în aur? N-a intrat. Aurul este altă fire și cenușa alta.

După cum nu se amestecă aurul cu cenușa, așa nu se amestecă la preot păcatele lui cu harul care este dat de la Dumnezeu, măcar de ar fi el cît de păcătos.

**1021.** De vei vedea preot beat, căzut în șanț, du-te și-i sărută mîna și îndată te-ai umplut de harul lui Dumnezeu! Că nu se amestecă niciodată păcatele lui cu harul lui Dumnezeu care l-a luat la hirotonie, că atunci n-ar mai fi har.

**1022.** Dumneavoastră, cînd treceți pe lîngă un preot, poate nici bună ziua nu-i ziceți. Vai de cel ce face așa! Să știți dumneavoastră că arhiereii și preoții în lumea aceasta sunt izvoarele binecuvîntării. Deci, de trei ori fericit este acela care dorește pururea să fie blagoslovit de arhiereu și de preot! Cînd treci pe lîngă un preot, chiar dacă este departe, ia-ți căciula din cap, du-te și zi: „Blagoslovește-mă, părinte sfinte!". Căci zice dumnezeiescul Gură de Aur: „A preotului este numai a deschide gura și darul le lucrează pe toate". Și mai zice același: „Sfîntă este limba preotului și preasfîntă este gura lui". Și cînd te-ai dus la el și te-a binecuvîntat, Domnul te-a umplut de toată blagoslovenia Duhului Sfînt, că nu el blagoslovește, ci Duhul Sfînt cu Care este îmbrăcat.

**1023.** Fără preot nu este mîntuire, fără preot nu este iertare și dezlegare! Fără harul preoției și al arhieriei, nu este Biserică, că zice Sfîntul Ciprian: „Fără arhierei Biserica nu este Biserică, și fără preot, creștinul nu se poate numi creștin".

## PREZICERILE, DESCHIDEREA PRAVILEI

**1024.** *Părinte, sunt ortodocși care aleargă la vrăjitori și la cei ce deschid pravila. Se poate așa ceva?*

Acei care deschid pravila, călugări sau preoți de mir sau maici, cine deschide pravila a căzut din dreapta credință. Aceia se cheamă „ghitii", adică vrăjitori cu lucruri sfinte. Cine se duce la cei care deschid pravila, 10 ani nu se pot împărtăși. Iar cel ce deschide pravila, dacă-i preot sau călugăr, este anatema și este despărțit de Biserică, pentru că face vrăji cu lucruri sfinte.

Ai văzut că vine cîte o babă ca să te înșele și să te ducă în iad: „Hai să-ți descînte baba!". Cu ghiocul, cu cărți, să-ți facă de „ursită"; că ai să te măriți, că are să te ia cutare, cutare. N-ai pățit de acestea?

Și numai vezi că baba face cruce la descîntece; și o auzi că zice „Tatăl nostru" și apoi descîntă. Iar la urma zice: „Descîntecul de la mine, leacul de la Maica Domnului!". Auzi ce zice sluga diavolului? Auzi satana cum amestecă otrava cu mierea, ca să te ducă în fundul iadului? Dar ce legătura are Maica Domnului cu descîntecul babei? Biserica condamnă pe descîntători: „Cei ce caută în bobi, cei ce caută în cafea, cei ce caută în cărți, cei ce sting cărbuni, cei ce caută în palme, «chiromanția», sunt opriți 7 ani de la Sfîntă împărtășanie".

Cei care sunt vrăjitori, care fac de ursită, care umblă să ia mana de la animale, aceia sunt opriți 12 ani, iar fermecătorii 25 de ani. Nu avem noi toate? Sunt 13 feluri de vrăjitorii și toate sunt date anatema de Biserică.

Voi cînd veți auzi că unul deschide cartea, să fugiți ca de satana de el, că acela-i ghitiu, vrăjitor cu lucruri sfinte. Și baba care face cruce la descîntece este tot ghitie, tot diavolul o ține, ca să te înșele pe tine. „Măi, dar n-a fi păcat! N-a fi păcat, că baba a zis «Tatăl nostru» și a făcut cruce!"

Auzi cum amestecă diavolul otrava cu mierea și lumina cu întunericul, ca să te ducă în iad? Ce legătura are Crucea sau Maica Domnului cu vrăjitorii? Să nu vă duceți la cei ce deschid cărțile, că vă duceți în fundul iadului! Descîntătorii, vrăjitorii și fermecătorii, toți sunt anatema, despărțiți de trupul lui Hristos, care este Biserica!

De asemenea, sunt anatema cei care fac descîntece cu tunete, cei care vrăjesc cu stelele, alungătorii de nori, vrăjitorii de mațe, cei care vrăjesc cu păsările. Noi avem toate în rînduielile Sfîntului Ioan Gură de Aur.

**1025.** Să nu primiți în casa voastră vrăjitori, țigănci cu ghiocul, cu cărțile de joc; să nu-ți vină să-ți ghicească și să te înșele. Ia un ciomag și zi: „Fugi, diavole! Pleacă din jurul casei mele!".

**1026.** Cei ce ghicesc prin deschiderea Psaltirii și a altor cărți sfinte se opresc de la împărtășanie pînă la 7 ani, pentru că Psaltirea este o carte sfîntă cu multe proorocii în ea, insuflată de Duhul Sfînt și este pentru rugăciune, iar nu pentru ghicit și cîștigat bani spre osîndă. Același păcat fac și unii preoți care „deschid cartea", cum se spune în popor, și cad sub grea osîndă, atît ei, cît și cei care cer să le deschidă Sfînta Evanghelie.

**PRICINILE**

**1027.** Vai de noi și de noi, că a ajuns gheena acum lîngă noi. Pricina merge înaintea păcatului, este înainte-mergătoare. Punte către păcat s-a făcut pricina, fiindcă a lipsit din om frica de Dumnezeu.

**1028.** Omul ar posti, ar merge la biserică, ar face milostenie, s-ar închina, ar ține curăția cu soția sa după legea căsătoriei, s-ar împăca cu fratele său, ar lăsa tutunul, beția, înjurăturile, ar lăsa zgîrcenia, otrava nemilostivirii și ura către fratele său, toate le-ar lăsa, dar nu-l lasă pricina închipuită de el. Găsește pricină și zice: „Dar cum să-l iert eu pe celălalt, dar eu sunt cineva, și apoi m-a și supărat". Pune vină pe celălalt, nu pe sine și, găsind pricina aceasta, nu-l iartă pe acela și, legat de satana, orbit și prins cu inima în ghearele lui, se duce în focul gheenei, dacă moare fără să ierte. Vai de noi și de noi de credem că scăpăm din gheenă pentru aceste pricini. N-auzi ce spune Duhul Sfînt: Să nu abați inima mea spre cuvinte de vicleșug, ca să tăgăduiesc răspunsurile cele din păcate (Psalmul 140, 4).

**1029.** Dar, va zice careva: „Părinte, sunt și pricini binecuvîntate".

Să vedem care ar fi aceste pricini binecuvîntate. Să vă dau un exemplu: Spune dumnezeiasca Scriptură în porunca a cincea: „Cinstește pe tatăl și pe

mama ta, ca să-ți fie ție bine și să trăiești ani mulți pe pămînt". Dar această poruncă din decalog n-are putere cînd te cheamă Dumnezeu la pocăință și la mîntuire și n-ai voie să mai asculți pe tatăl și pe mama ta și pe sora ta, dacă nu te lasă să postești, să mergi la biserică, să te rogi, să te mîntuiești, să duci viață cinstită. Dacă tatăl și mama te opresc de la acestea, nu-i mai poți asculta, că ei sunt cei mai mari vrăjmași.

**1030.** Vai de noi și de noi, cînd conștiința ne spune să facem o faptă bună sau să lăsăm răul: „Lasă-te de tutun, lasă rachiul, lasă jocurile, lasă petrecerile, lasă înjurătura, lasă ura pe fratele tău, lasă luxul, lasă femeia străină, lasă păcatele cu care te-ai îndeletnicit, lasă zgîrcenia, lasă nemilostivirea, lasă aducerea aminte a răului", iar noi nu vrem, ci găsim fel de fel de pricini cu mintea noastră și socotim că aceste pricini sunt binecuvîntate.

**1031.** Cînd este vorba de ascultarea lui Dumnezeu și de dragostea Lui, chiar pricinile binecuvîntate n-au nici o putere. Toate cad în acest caz.

**1032.** Trebuie să lăsăm toate pricinile pe care ni le aduce satana în minte, cînd vrem să facem o faptă bună. Căci toate sunt pricini omenești și drăcești, pricini care îndeamnă la păcate. Niciodată să nu căutăm pricini cînd trebuie să urmăm calea poruncilor lui Iisus Hristos. Toată pricina care ni se face spre neascultarea lui Hristos și a poruncilor Sale și a dragostei lui Dumnezeu, de la satana este sau de la păcatul din noi, și nici o îndreptare nu vom avea în ziua morții și a Judecății.

## PRIMEJDIA

**1033.** In vreme de primejdie poate omul să se ferească. Dar dacă Dumnezeu ne descoperă, atunci nu trebuie să ne ferim. Căci zice Sfîntul Andrei al Cezareei, în **Tîlcuirea Apocalipsei,** pentru prigoana cea mare care va fi către sfîrșitul lumii pentru toată Biserica de pe fața pămîntului: „In vremea aceea va ajuta Bisericii lui Hristos pustia cea gîndită și cea simțită". Cea gîndită, care va ține atunci credința în taină, în oraș, în sat, la oi, la lucrări de păduri, numai el va ști că crede în Dumnezeu, atîta va fi pustia cea gîndită. Și se va ruga din inimă lui Dumnezeu să se pregătească pentru mucenicie și pentru moarte. Iar pustia cea simțită vor fi codrii, munții, dealurile, pîraiele adînci, desișurile care vor adăposti pe robii lui Dumnezeu și îi vor acoperi. Așa trebuie să facem.

**1034.** Suntem datori să ne ferim în vreme de primejdie, după a noastră putere.

## PROGRESUL, TEHNICA, ȘTIINȚA

**1035.** Aceste avioane pe care le vedeți că zboară acum, le-au arătat Sfinții Prooroci cu mii de ani înainte. Ia caută la Isaia Proorocul. El trăiește cu 850 de ani înainte de venirea Domnului, și arată de avioane. El le vedea și auzea și huietul lor: Doamne, ce sunt acestea, care zboară și se întrec cu norii

și zboară ca porumbeii spre porumbarele lor și de huietul aripilor lor se tulbură văzduhul? Le găsiți acolo. Au trecut 2800 de ani pînă s-au făcut avioanele. De căruțele acestea fără cai, ce spune Ieremia? Doamne, ce sunt acestea care umblă huruind pe drumuri și împiedică carele oamenilor? Dar de trenuri ce zice? Doamne, văd că de focul oțelului fulgeră drumurile, ca niște fiare au ochi luminoși și aleargă pe drumuri de fier. Și a spus și de tramvaie: Văd că prin orașe, de focul oțelului fulgeră drumurile. Toate-s scrise, toate. Dar ce, la Dumnezeu există neștiință?

**1036.** Miliarde de taine sunt în natură care încă nu s-au descoperit omului. Omul se mîndrește că știe multe, dar el este doar la început, căci a luat numai o lingură din oceanul cunoștinței și al tainelor.

**1037.** Toate puterile date de Dumnezeu omului pentru a studia diferitele ramuri ale științei, trebuie să se reverse în marea gîndire a lui Dumnezeu, adică în oceanul fără margini al înțelepciunii Lui.

Dumnezeu a revărsat înțelepciune și pricepere în mințile oamenilor potrivit cu credința și dorința de a folosi pe ceilalți. Orice lucru creat de om pe fața pămîntului trebuie să ne ducă cu mintea la Ziditorul nostru, Care din bunătatea Lui cea nespusă ne-a dat minte, înțelepciune, înțelegere și iscusința să facem aceste lucruri spre folosul nostru și al aproapelui. Iar dacă omul se mîndrește cu ele, va fi urît de Dumnezeu, căci toate cîte le avem nu sunt ale noastre, ci ale celui ce ni le-a dat.

## PROOROCII MINCINOȘI

**1038.** Prooroci mincinoși sunt toți cei care zic că ei cred în Hristos și întemeiază secte și erezii, rătăcind de la adevăr. Aceștia, după mărturia Sfîntului Andrei al Cezareei, sunt închipuiți de „calul negru" din Apocalipsă (6, 5), pe care șade diavolul și toți conducătorii ereticilor. Se închipuiesc printr-un cal negru, fiindcă au mintea înnegrită și întunecată de diavolul, precum și pentru întunecimea credinței lor rele.

**1039.** Astăzi, mai mult ca oricînd, s-au ivit tot felul de eresuri și prooroci mincinoși ce se silesc să ducă în rătăcire pe cei binecredincioși și să-i scoată de sub ascultarea ierarhiei canonice a Bisericii celei dreptmăritoare a lui Hristos.

**1040.** Deosebirea dintre proorocii mincinoși care sunt acum și cei care vor veni în lume, este că primii schimbă dreapta credință cu erezii și rătăciri sectare, iar cei de pe urmă, cu îngăduința lui Dumnezeu, spre lămurirea dreptcredincioșilor, vor avea și putere de la diavoli să facă semne și minuni, înșelînd și din cei aleși, după cum ne-a spus Mîntuitorul mai dinainte (Marcu 13, 22).

## PSALTIREA

**1041.** Sfîntul Vasile cel Mare spune că „este mai bine să stea soarele din călătoria sa, decît să rămînă Psaltirea necitită în casele creștinilor. Și precum soarele este mai mare între ceilalți luminători, așa este Psaltirea între celelalte

cărţi insuflate de Duhul Sfînt". Să aveţi Psaltirea ca pe un cozonac bun. Cînd ţi-e foame, mai tai o felie, mai mănînci, mai faci treabă, apoi mai citeşti o catismă, două-trei, cît poţi.

### PURGATORIUL

**1042.** *Există purgatoriu, precum zic catolicii?*

Purgatoriu nu este. Catolicii zic că între rai şi iad ar fi un foc mare, unde merge sufletul cîteva sute de ani şi se curăţă acolo, apoi trece în rai. Nu există aşa ceva. Noi avem Evanghelia Judecăţii, pe care o au şi ei, dar nu arată trei locuri, ci numai două: raiul şi iadul. Mîntuitorul, cînd va sta pe scaunul slavei Sale şi va aduna toate popoarele de la zidirea lumii să le judece, îi va despărţi pe dînşii, precum desparte păstorul oile de capre. Şi va pune pe drepţi de-a dreapta sa şi pe păcătoşi de-a stînga Sa. Şi vor merge păcătoşii în munca veşnică, iar drepţii în viaţa veşnică. Deci, nu putem zice că sunt trei locuri, ci numai două: munca veşnică sau viaţa veşnică.

### PUSTIA

**1043.** Ai 20 de ani în mănăstire la ascultările cele mai de jos? Numai atunci poţi să pleci la pustie! Cine vrea să meargă la pustie, zice Sfîntul Vasile cel Mare, să mai ia unul sau doi împreună cu el şi să aibă experienţă de ascultare şi tăierea voii în mănăstire.

**1044.** Dacă aţi fi fost voi acolo în pustie legaţi de un copac şi aţi fi văzut un diavol, aţi fi scos copacul din rădăcină şi aţi fi fugit cu el în spinare.

**1045.** *Părinte, ce cîştigă omul în singurătate?*

Ce cîştigă? Du-te acolo, şi cînd vei sta un an de zile, ai să vezi ce cîştigi. Dar să ai răbdare! Că dacă n-ai avea răbdare şi te-aş lega de un copac mai mic, îl smulgi din rădăcină şi te duci cu tot cu dînsul...

**1046.** Spun Sfinţii Părinţi că în vremea de pe urmă două lucruri vor ajuta Biserica şi pe credincioşi: pustia simţită, adică munţii, peşterile, pădurea, şi pustia gîndită, adică păstrarea credinţei în taina inimii.

### PUSTNICUL

**1047.** Nevoinţa pustnicului, a sihastrului, este rugăciunea neîncetată ajutată de post. Rugăciunea şi postul sunt cele două arme de apărare ale sihastrului, cele două aripi cu care se urcă pînă la scaunul lui Hristos.

**1048.** Omul duhovnicesc cel desăvîrşit nu mai are nevoie de haină, nici de hrană multă şi nu-i mai este frig şi nici frică de nimeni, căci are în inima sa pe Hristos, Care i se face lui şi haină şi hrană şi toate celelalte, şi-l păzeşte de toate.

**1049.** Pustnicul trebuie să fie o candelă veşnic aprinsă de neadormită rugăciune.

**1050.** Noi avem cinci simţiri şi toate sunt punţi ale păcatului. Dar mai cu seamă ochii şi urechile. Insă şi limba, dacă nu o înfrînăm, este o mare răutate,

cum zice Sfîntul Apostol Iacov. Deci, sfinţii s-au retras în munţi, ca să scape de aceste trei feluri de răutăţi; să nu aibă cu cine vorbi, să nu vadă pe nimeni, să nu audă pe nimeni, şi să stea pururea în comuniune cu Dumnezeu prin sfîntă rugăciune şi meditaţiile sfinte, ca să-I urmeze lui Iisus Hristos, Care adesea se ruga singur în munte, noaptea şi uneori chiar şi ziua.

**1051.** Dacă stai în pustie pentru linişte, pentru recreere sau studiu, niciodată nu te va lupta diavolul. Dar, cum zici că stai pentru Dumnezeu, cum începi să te rogi şi să posteşti în pustie, să vezi cum te luptă diavolul.

### PUTEREA DISCIPLINARĂ

**1052.** Atît noi cît şi sectarii susţinem deopotrivă că dreptul şi puterea disciplinară asupra credincioşilor pentru diferite abateri, le are Biserica. Sectarii însă prin cuvîntul Biserică înţeleg comunitatea credincioşilor, iar noi ortodocşii înţelegem ierarhia superioară a Bisericii (aşa cum uneori prin cuvîntul stat înţelegem pe conducătorul statului) deoarece ştim precis că Hristos - Mîntuitorul nostru - a dat numai apostolilor puterea de a lega şi de a dezlega sau, în general, „toată puterea" (Matei 16, 18-19; 18, 18; 23, 18-19) şi de asemenea, cunoaştem că după învierea Sa „a suflat asupra lor (a ucenicilor) şi le-a zis:luaţi Duh Sfînt;cărora le veţi ierta păcatele, vor fi iertate şi cărora le veţi ţine, vor fi ţinute" (Ioan 20, 22-23).

**1053.** Apostolii au avut putere disciplinară în Biserică, iar nu comunitatea; şi de la apostoli această putere a trecut asupra urmaşilor lor, episcopi şi preoţi. Apostolii au instituit şi alţi episcopi, aşa cum au fost Timotei în Efes, Tit din Creta. Iar lui Timotei, marele Apostol Pavel îi scrie: „Pîră împotriva preotului să nu primeşti decît din gura a doi sau trei martori. Pe cei ce păcătuiesc, mustră-i de faţă cu toţi, ca şi ceilalţi să aibă teamă (I Timotei **5,** 19-20).

Aşadar, Timotei avea dreptul şi puterea de a aplica pedepse disciplinare chiar şi preoţilor.

### RĂBDAREA

**1054.** Ca să postesc, trebuie să mă lupt; ca să dorm puţin, trebuie să mă lupt; ca să rabd un necaz, trebuie să mă lupt; ca să rabd o ocară, o batjocură de la cineva, trebuie să mă lupt; ca să rabd o boală, trebuie să mă lupt; ca să rabd sărăcia, trebuie să mă lupt. Că a răbda o asuprire din partea cuiva, o nedreptate, o durere, la toate trebuie răbdare multă, cum zice Apostolul Pavel: „In lupta aceasta grea şi mare, avem nevoie de răbdare".

**1055.** Băăăăăă, răbdare, răbdare, răbdare, răbdare, răbdare! Răbdare, răbdare, răbdare, răbdare! Şi cînd ţi s-ar părea că ai gătat-o, ia-o de la capăt. Şi iar: răbdare, răbdare, răbdare, răbdare, răbdare! Şi cînd ţi s-ar părea că ai gătat-o, ia-o de la capăt. Şi iar: răbdare, răbdare, răbdare, răbdare, răbdare!

Ăsta-i sfatul celui mai mare duhovnic din ţara noastră, Vichentie Mălău, care a fost sfînt!

**1056.** Răbdare! Nu pîn' la prăşit, ci pîn' la sfîrşit. Mînca-v-ar raiul!

## RĂPIREA MINȚII

**1057.** Precum ceara se topeşte în foc şi se preface şi ea cu totul şi cu căldura asemenea focului, tot aşa şi mintea omului se înfierbîntă şi se luminează de focul dumnezeirii şi de Duhul Sfînt se apropie şi se topeşte de dumnezeieştile valori cereşti. Şi omul, în vederea răpirii mintii sale, nu mai ştie de este în trup sau afară din trup, după cum despre aceasta ne-a învăţat pe noi dumnezeiescul Apostol Pavel, vasul alegerii. Am înțeles însă că semnele Darului lui Dumnezeu, în vremea răpirii minții sunt acestea: mai întîi că Darul Sfîntului Duh, cînd se apropie de om, tot pe atîta îmblînzeşte sufletul lui şi îl mîngîie pe el prin Sfintele Patimi ale Mîntuitorului. Şi prin nemărginita Sa iubire de oameni şi prin alte gînduri dumnezeieşti.

**1058.** Mintea fiind răpită de dumnezeiescul dar, măcar că se face mai presus de firea sa, însă nu se tulbură, nici suferă vreo schimbare spre mai rău, aşa cum pătimesc proorocii cei mincinoşi, vrăjbitorii şi cei ce se împletesc cu demonii, că rămîne curată şi netulburată, schimbîndu-se în mai bine şi mai presus de fire, aflîndu-se întru uimire şi mirare.

După mărturia Sfîntului şi dumnezeiescului Părinte Grigorie Palama şi după mărturiile tuturor Sfinţilor Părinţi numiţi trezvitori, de nu se va învrednici cineva de luminarea cea din inimă (care se numeşte şi ipostatică, pentru că ea rămîne în suflet după deprindere şi nu se formează din înţelegere), mintea nu poate fi răpită către Dumnezeu, fiindcă mintea, fiind povățuită de luminarea care se înmulţeşte în inimă şi se revarsă, după cum zice Iosif Calotheti, se urcă sau se ridică spre dumnezeieştile descoperiri ale puterii lui Dumnezeu, ale înțelepciunii şi bunătăţii Lui, şi este răpită către însuşirile cele pururea vieţuitoare şi fireşti ale lui Dumnezeu, cele mai înainte de facerea zidirii şi cele ce vor să fie şi alte lucruri tainice şi negrăite, pe care va voi Duhul Sfînt să le descopere minţii şi sunt după curăţia ei.

## RAIUL

**1059.** Raiul nu-i împărăţia cerurilor. Raiul este locul unde a stat Adam şi unde stau drepţii pînă la Judecata de Apoi. O stare provizorie. Nu-i hotărît să stea drepţii acolo pentru totdeauna, că de la Judecată înainte, sufletele drepţilor nu se mai duc în rai, ci în împărăţia cerurilor.

Iar deosebirea între cer şi rai este negrăit de mare, pentru că atîta iubire a avut Dumnezeu de neamul omenesc, încît în locul raiului i-a dat împărăţia cerurilor. Satana l-a scos pe Adam din rai, iar Dumnezeu, venind pe pămînt şi suferind pentru neamul omenesc, nu-l mai bagă în rai pe omul care face voia Lui şi poruncile Lui şi se teme de El, ci în ceruri. In Evanghelie ce s-a zis? „Fericiţi cei săraci cu duhul, că acelora este împărăţia raiului?" Nu, ci altfel: „împărăţia cerurilor". Sau zice: „Fericiţi cei izgoniţi pentru dreptate, că acelora este împărăţia raiului?" Nu, ci împărăţia cerurilor.

**1060.** In rai Dumnezeu a spus lui Adam să lucreze raiul şi să-l păzească. Dar ştiţi ce lucrare era aceea? Intreabă pe Sfîntul Nil Ascetul. Era lucrarea

rugăciunii și păzirea minții. Raiul cel cuvîntător din sufletul lui! A lucra raiul este totdeauna a fi în rugăciune necontenită cu Dumnezeu, asemenea cu îngerii, căci Adam îi auzea rugîndu-se și cîntînd lui Dumnezeu; iar a-l păzi este de a-și păzi mintea, să nu alunece cumva spre gîndire împotriva lui Dumnezeu.

**1061.** *Ce ne puteți spune despre rai?*

Așa cum s-a silit omul să-și facă cortul în lumea aceasta, așa îl va avea în vecii vecilor. „Eu mă duc să gătesc vouă loc" (Ioan 14, 2), zice Mîntuitorul.

Cum și-a pregătit fiecare sufletul aici pe pămînt, așa îl va dobîndi în rai! Vorba bătrînilor: „Cum îți vei așterne, așa vei dormi!".

Unii au fost milostivi, alții au avut darul rugăciunii, unii au fost postitori, alții au mers cu evlavie la biserică, alții au avut dragoste să citească sfintele cărți, alții au avut răbdare în necazuri. Fiecare și-a pregătit locul aici și cum și-a pregătit, așa se va veseli în vecii vecilor!

De aceea, cei ce vă aduc pe voi aici pe la mănăstiri, sunt îngerii care vă păzesc de la Botez, ca să mai faceți ceva pentru suflet, cît mai este vreme, că numai Mîntuitorul știe cîtă vreme mai avem!

**1062.** Sfinții Părinți ai Bisericii au spus că raiul este îndoit, adică este alcătuit și din cele simțite și din cele gîndite, văzut și nevăzut, după cum omul este format din trup și suflet. Raiul îl înțelegem și trupește, dar îl tîlcuim și duhovnicește. In rai va fi o desfătare duhovnicească desăvîrșită a celor cinci simțuri ale omului.

## REÎNCARNAREA

**1063. Eterodoxul:** *Noi știm că și reîncarnarea este admisă după învățătura Sfintei Scripturi, care reamintește reîncarnarea lui Ilie în persoana lui Ioan Botezătorul, căci a grăit îngerul către Ioan: „Și va merge înaintea lui cu duhul și cu puterea lui Ilie" (Luca 1, 17). Iar Mîntuitorul a zis, de asemenea, despre Ioan: „El este Ilie, cel ce va să vie" (Matei 11, 14), adică acela despre care vi s-a descoperit în profeți că trebuie să se reîncarneze (Maleahi 3, 23-24). Altă dată ucenicii L-au întrebat pe Domnul: „Pentru ce dar, zic cărturarii că trebuie să vie mai întîi Ilie? Iar El, răspunzînd, a zis: Ilie într-adevăr va veni și va așeza la loc toate. Eu însă vă spun vouă că Ilie a și venit, dar ei nu l-au recunoscut, ci au făcut cu el cîte au voit..." Și Scriptura zice mai departe: „Atunci au înțeles ucenicii că Iisus le-a vorbit despre Ioan Botezătorul" (Matei 17, 10-13). Deci, Ioan Botezătorul este Ilie reîncarnat, sau născut din nou pe pămînt. De altfel, Iisus Hristos a învățat clar că există „nașteri din nou" - adică reîncarnări (Ioan 3, 3-7, ș. a.).*

**Părintele Cleopa:** Proorocul Maleahi a proorocit într-adevăr reapariția lui Ilie, dar această reapariție nu s-a întîmplat înainte de nașterea lui Mesia, ci va fi „înainte de a veni ziua Domnului cea mare și înfricoșată" (3, 23); iar aceasta însemnează, înaintea Judecății de Apoi. adică în pragul sfîrșitului lumii.

Din cuvintele îngerului care arată că Ioan va merge înaintea Lui cu duhul și puterea lui Ilie reîncarnat, nu reiese că acesta este însuși Ilie, ci că acesta numai va fi la fel ca Ilie în ceea ce privește misiunea de a predica pocăința, apoi, în ceea ce privește rîvna, activitatea, traiul, îmbrăcămintea etc. (vezi IV Regi 1, 8 ş. a.).

Cuvintele Mîntuitorului (Matei 11, 14; 17, 10-13) s-ar părea că, într-adevăr, confirmă reîncarnarea lui Ilie în persoana lui Ioan şi că această reîncarnare trebuie aşteptată atunci, iar nu la sfîrşitul lumii. Totuşi, pe baza spiritului învățăturii Mîntuitorului, Ioan Botezătorul nu poate fi identificat cu Ilie reîncarnat, ci numai asemănător cu el. Dovadă luminată și strălucită despre aceasta este faptul că la întrebarea iudeilor din Ierusalim adresată lui Ioan prin mijlocirea preoților și a leviților, dacă este sau nu Ilie, acesta le-a răspuns categoric: „Nu sunt" (Ioan 1, 21). Este exclus că Ioan să fi contrazis pe Mîntuitorul, renegîndu-și identitatea lui Ilie. Dacă Ilie s-ar fi reîncarnat în persoana lui Ioan Botezătorul, cum ar fi putut el să apară împreună cu Moise pe Tabor la schimbarea la față a Domnului (Matei 17, 3)?

„Naşterea din nou" despre care vorbeşte Mîntuitorul (Ioan 3, 3-7) nu este reîncarnare, ci naştere spirituală „de sus" prin „apă şi duh", adică prin botezul creştin. Textul însuşi exclude clar înţelesul unei naşteri din nou, în trup, subliniind că nu este vorba - cum greşit înţelesese şi Nicodim - de o a doua naştere naturală, trupească.

Dar nici mintea chibzuită nu admite posibilitatea identificării lui Ioan cu Ilie reîncarnat și nici măcar după doctrina voastră spiritistă, conform căreia reîncarnarea se face în scopul purificării și perfecționării, căci Ilie n-a avut nevoie de purificare şi perfecţionare. Şi după învăţătura creştină există reîncarnare, dar una singură, la sfîrşitul lumii, cînd se va face învierea tuturor şi cînd trupul material va fi transfigurat spre a fi adaptat vieții veșnice.

**Eterodoxul:** *Ideea de reîncarnare este exprimată în Biblie și cu ocazia vindecării orbului din naștere la lacul Siloam, cînd apostolii au întrebat ce greșeli ispășește acest om, prin pedeapsa lipsirii de vedere: greșeli proprii, sau greșeli ale părinților (Ioan 9, 2). De aici rezultă că orbul putea să ispășească eventual, păcatele sale dintr-o viață anterioară, și aceasta ar însemna că ideea purificării prin reîncarnări nu este străină nici Mîntuitorului și nici Apostolilor.*

**Părintele Cleopa:** Una este reîncarnarea și cu totul altceva este ispășirea unor păcate proprii sau ale părinților. De altfel, în cazul de mai sus, nu este vorba de o ispășire - cum greșit au bănuit apostolii - căci Mîntuitorul a înlăturat această părere greșită, arătînd că acel orb nu ispășește nimic, ci că este orb numai ca să se arate în el lucrurile lui Dumnezeu (Ioan 9, 3), adică spre a-și putea manifesta prin el puterea Sa vindecătoare. In învățătura Mîntuitorului nu există nicăieri pedeapsa unei dreptăți răzbunătoare încă din viața aceasta, ci El învață că aici există numai îndreptare și iertare. Ispășirea se face uneori și în viața de aici, dar adevărata ispășire se face abia după Judecata de Apoi, cînd însă se va face nu pentru

purificare, ci ca răsplată. Răscumpărarea a făcut-o numai Mîntuitorul pentru toţi oamenii şi nimeni nu şi-o poate face singur, în nici un chip.

**1064.** Nimeni dintre oameni nu poate obliga nicicînd un suflet să vină din rai sau din iad la chemarea sa, precum cred rătăciţii spiritişti. Cum s-ar putea face una ca asta, cînd noi ştim prea bine că: „sufletele drepţilor sunt în mîna lui Dumnezeu" (Solomon 3, 1) şi iarăşi ştim că între noi, cei vii şi cei morţi „prăpastia mare s-a întărit", ca nimenea de acolo să nu poată trece la noi (Luca 16, 26). Oare poate cineva dintre oameni să ia un suflet din mîna lui Dumnezeu fără de voia Lui şi să-l cheme spre a veni unde voieşte el? Oare poate cineva să treacă peste prăpastia aceea netrecută - arătată nouă în Sfînta Evanghelie - şi să aducă prin chemarea lui vreun suflet de acolo, pe pămînt? Şi încă folosindu-se de un mijloc care este „urîciunea" înaintea lui Dumnezeu? (Deuteronom 18, 9-13).

Insă, poate va zice cineva că, într-adevăr sufletele drepţilor sunt în mîna lui Dumnezeu dar că spiritiştii în şedinţele lor nu cheamă sufletele celor drepţi, ci ale celor păcătoşi, care nu sunt în mîna lui Dumnezeu, ci în iad şi în împărăţia morţii.

Dar, oare sufletele celor răi şi păcătoşi sunt lăsate afară de supravegherea puterii lui Dumnezeu? Auzi ce zice Domnul în descoperirea Sfîntului Evanghelist Ioan, în această privinţă: „Nu te teme! Eu sunt Cel dintîi şi Cel de pe urmă, şi Cel ce sunt viu. Am fost mort şi iată că sunt viu, în vecii vecilor, şi am cheile morţii şi ale iadului" (Apocalipsa 1, 17-18).

Inţelege dar, cel ce te-ai răzvrătit şi rătăcit din calea cea dreaptă, că precum sufletele drepţilor sunt în mîna lui Dumnezeu, aşa şi ale celor păcătoşi din iad şi din împărăţia morţii, sunt sub cheia puterii celei negrăite şi nemărginite a lui Dumnezeu şi nu sunt lăsate la cheremul unor vrăjitori spiritişti, spre a le chema cînd voiesc şi a le sluji lor, la locurile cele neîngăduite de Dumnezeu. Iar de vei zice, spiritistule, că într-adevăr la mediumurile voastre apar spiritele pe care le chemaţi, apoi să ştiţi că acelea nu sunt spiritele rudeniilor voastre sau ale prietenilor voştri, pe care îi doriţi, ci sunt duhurile necurate ale întunericului, care pînă la Judecata de Apoi sunt lăsate libere de a ispiti pe oameni şi a căror locuinţă - după mărturia Sfintei Scripturi - este în văzduh (Efeseni 6, 12) şi cu care se luptă fiecare creştin cu armele lui Dumnezeu (Efeseni 6, 11, 13-17).

**1065.** Cea mai mare nebunie, păgînătate şi rătăcire de la adevăr este de a crede cineva că sufletul omului după moarte intră în alte trupuri de dobitoace, de fiare, de păsări etc. In toată învăţătura dumnezeieştilor Scripturi şi Evangheliei lui Hristos, în învăţăturile Sfinţilor Apostoli, ale Sfinţilor Părinţi nu găsim vreo mărturie despre această rătăcire şi păgînătate. Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, în dumnezeiasca Sa Evanghelie, ne arată unde merg sufletele oamenilor după moarte, zicînd: „Şi a murit săracul şi a fost dus de îngeri în sînul lui Avraarm. A murit şi bogatul şi s-a înmormîntat" - apoi arătînd unde s-a dus zice: „Şi în iad ridicîndu-şi ochii săi fiind în chinuri el a văzut de departe pe Avraam şi pe Lazăr în sînul lui" (Luca 16, 22-23).

Iată deci unde merg sufletele oamenilor drepți și păcătoși după moarte. In rai, sînul lui Avraam, sau în iad, unde a mers bogatul cel nemilostiv.

**1066.** De unde a ieșit această idee de a se crede că sufletele oamenilor după moarte se duc în alte trupuri? De unde a ieșit această nebună rătăcire că omul moare de multe ori și intră în diferite trupuri? Oare cei ce gîndesc această nebunie nu-l aud pe marele Apostol Pavel care zice: „Și precum este rînduit oamenilor ca o dată să moară iar după aceea să fie Judecata" (Evrei 9, 27; Iov 30, 25; Isus Sirah 14, 12; 40, 3-4). Oare nu aud acești rătăciți de la adevăr ce zice dumnezeiasca Scriptură: „Că mai înainte de a se întoarce țărîna în pămînt precum a fost. Și duhul la Dumnezeu, Cel ce l-a dat pe el" (Ecclesiast 12, 7)? Vedem dar destul de luminat că o dată i s-a dat omului să moară, cînd trupul se întoarce în pămînt și sufletul se întoarce la Dumnezeu, la Cel ce l-a dat pe el. Și nu arată că ar merge prin alte trupuri cum bănuiesc cei fără minte și înțelegere. O dată moare omul cu trupul său și o dată va fi învierea morților. Auzi ce zice Domnul: „Nu vă mirați de aceasta, că vine ceasul în care toți cei din mormînt vor auzi glasul Lui. Și vor ieși cei ce au făcut cele bune întru învierea vieții, iar cei ce au făcut cele rele întru învierea osîndirii" (Ioan 5, 28-29). De unde a ieșit această păgînătate să se creadă că sufletele oamenilor, după moarte, intră în alte trupuri? Oare nu auzim ce zice marele Apostol Pavel: „Căci știm că dacă acest trup, locuința noastră cea pămîntească, se va strica, avem zidire de la Dumnezeu casă nefăcută de mînă, veșnică în ceruri" (II Corinteni 5,1). Unii din cei rătăciți cred că omul s-ar naște de mai multe ori cu trupul și, auzind că Sfîntul Ioan Botezătorul ar fi Ilie, au întrebat pe Sfîntul Ioan Botezătorul zicînd: „Dar cine ești tu? Ești Ilie?". Zis-a el: „Nu sunt". Apoi iar l-a întrebat: „Ești tu proorocul?". Și a răspuns: „Nu". Deci au zis lui: „Cine ești tu? Ca să dăm răspuns celor ce ne-au trimis (adică fariseilor). Ce spui tu despre tine însuți?". El le-a zis: „Eu sunt glasul celui care strigă în pustie: «îndreptați calea Domnului!», precum a zis Isaia proorocul".

Vezi cum dumnezeiescul și marele Prooroc Ioan Botezătorul a astupat gurile lor și a înfruntat părerile cele false ale fariseilor că Ilie s-ar fi întrupat în persoana Sfîntului Ioan Botezătorul? Da, este adevărat că despre Sfîntul Ioan Botezătorul s-a scris că „va merge înaintea Domnului cu duhul și cu puterea lui Ilie" (Luca 1, 17). Dar nu că se va încarna în Ilie proorocul. Așa trebuie înțelese cele ce a zis Domnul: „Și dacă voiți să înțelegeți, el este Ilie, cel ce va să vină" (Matei 11, 14), adică că Sfîntul Ioan Botezătorul a venit cu rîvna și credința proorocului Ilie, nu cu reîncarnare în trupul lui Ilie. Fiindcă marele Prooroc Ilie va veni înainte de venirea a doua a Domnului, după cum a zis Domnul: „Ilie într-adevăr va veni și va așeza toate la loc" (Matei 17, 11-12). Da, va veni marele prooroc Ilie mai înainte de venirea a doua a Domnului, dar nu cu alt trup, ci cu al lui, cu care s-a înălțat la cer cu căruță și cu cai de foc așa cum l-a văzut Elisei (IV Regi 2, 11-12). Așadar, și Sfîntul Ioan Botezătorul a venit cu credința și cu rîvna lui Ilie, dar nu cu alt trup, ci cu al său, care s-a născut din Sfînta Elisabeta;

și Ilie va veni înainte de venirea a doua a Domnului, dar nu cu alt trup, ci cu al său, cu care s-a înălțat la cer și nu cu un trup reîncarnat. Noi știm, din dumnezeiasca Scriptură, că trupul nostru se întoarce, cînd murim, în pămînt, precum a fost; și duhul se întoarce la Dumnezeu care l-a dat pe el (Eclesiast 12, 7; II Timotei 4, 1).

**1067.** Marele Apostol Pavel ne arată că trupul nostru, acesta pe care îl purtăm, se va face țărînă și nicidecum nu arată că sufletul nostru va intra în alte trupuri după moarte (II Corinteni 5, 1). Și dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul arată, că nu este cu putință, că după ce se duce cineva din această viață, iarăși să se mai întoarcă în alte trupuri (Cuvînt la Iulian Pusnicul, Tomul al III-lea, Mănăstirea Neamț, 1823). Și iarăși zice acest dumnezeiesc Părinte Efrem Sirul: „Mare frică este atunci, mare cutremur, mare taină... cînd ne vom duce din veacul acesta la veacul cel nemărginit, de unde nimenea nu s-a mai întors" (Cuvînt la cei adormiți, op. cit.)

**1068.** Vai și amar de cei ce părăsesc sfînta și dreapta credință în Iisus Hristos, Domnul Dumnezeul și Mîntuitorul nostru și se iau după religiile cele păgîne ale budismului și ale hinduismului, care învață omul că se va reîncarna și își mută sufletul, după moartea trupului, în alte trupuri. Budismul lasă deci pe om, propriilor sale puteri și propriilor sale lupte, neputincioase cu răul.

**1069.** Iată, ce zice dumnezeiescul Iov: „Tot trupul va muri deodată și tot pămîntul în pămînt va merge de unde s-a zidit" (Iov 34, 15). Apoi dacă adevărul este acesta, că noi cei zidiți din pămînt după moarte, în pămînt mergem și nu în alte trupuri, de unde au luat oamenii cei fără de minte și înșelați de diavol, că sufletul omului după moarte intră în alte trupuri pînă ce se va curați ca să intre în Nirvana (raiul păgînilor și rătăciților de la adevăr: budiști și hinduiști)? Care religie este mai veche și mai adevărată decît a patriarhilor, a lui Adam, a lui Sit, a lui Noe, a lui Avraam, care au fost sfinți văzători de Dumnezeu Cel adevărat, Care a făcut cerul și pămîntul și pe om și toate cele văzute și nevăzute? Și care din acești mari și sfinți oameni ai lui Dumnezeu a lăsat vreo învățătură, că sufletele oamenilor după moarte vor intra în alte trupuri spre a se curați de păcate? Cîtă nebunie este pentru un creștin să creadă în aceste păgîne învățături tocmai astăzi cînd Evanghelia lui Hristos strălucește mai mult decît soarele în lume. Să lase lumina Evangheliei lui Hristos și să creadă în învățăturile cele drăcești și păgîne și să se ducă în întunericul satanei și al slujirii la idoli. Oare acești oameni fără minte nu aud ei pe Duhul Sfînt, că sufletul omului este: „Duh ce trece și nu se mai întoarce" (Psalmul 77, 44)? De unde au luat blestemații păgîni această învățătură că sufletul omului după moarte se întoarce și intră în alte trupuri? Noi știm din Sfînta și dumnezeiasca Evanghelie și din învățăturile marelui Apostol Pavel: Că toți vom sta înaintea divanului lui Iisus Hristos la înfricoșata Judecată cea de Apoi, ca să dăm seamă de cele ce am lucrat prin trupul pe care îl avem și nu prin alte trupuri cum hulesc cei înșelați de diavol (Romani 14, 10; II Corinteni 5, 10). Nu aflăm în toată știința și dumnezeiasca Scriptură vreun loc în care să scrie că noi după moarte vom da seamă de cele

ce am lucrat în mai multe vieți prin care am trecut pe acest pămînt, ci numai prin acest trup cu care ne-am născut și am trăit în lume. Cîtă nebunie și rătăcire în capul vreunui om să creadă că Hristos, Domnul Dumnezeul și Mîntuitorul nostru, ar fi înviat și S-ar fi proslăvit după învierea Sa cu alt trup și nu cu acel care S-a născut din Preacurata și Preasfînta Fecioară Maria. Noi avem atîtea dovezi sfinte despre patima și învierea lui Hristos care S-a proslăvit în al Său Trup și nu în altul (Faptele Apostolilor 3, 13; 4, 10-11; Romani 8, 34). Noi știm că toate popoarele lumii se vor judeca de Hristos, păgînii după legea conștiinței lor (Romani 2, 12). Dar nicăieri în Sfîntă Scriptură nu scrie că ne judecă Buda sau Brahma sau Krishna sau alți idoli și slujitori demonici și că vom fi întrebați de aceștia pentru cele ce am greșit în mai multe trupuri prin care am trecut cînd eram în această viață.

**1070.** Feriți-vă cu toată puterea de a crede aceste nebunii și rătăciri ale reîncarnării și mutarea sufletelor în alte trupuri, căci aceste afirmații sunt cu totul demonice, nebune și rătăciri de la adevăr.

### RECUNOȘTINȚA

**1071.** Vai de omul acela care, atunci cînd Dumnezeu îi face un bine, Il uită pe Dumnezeu!

**1072.** Cît ar trebui să-L iubim pe Dumnezeu! Cîtă nemărginire de dragoste are Sfînta Treime!

**1073.** Fericit și de trei ori fericit este creștinul care mulțumește lui Dumnezeu în toată vremea pentru binefacerile Lui.

**1074.** Totdeauna cînd îți ajută Dumnezeu să faci un gard, o fîntînă, un grajd, o casă, o punte, să măriți o fată, să însori un băiat, să iei un examen, să-ți reușească o operație, să-I aduci lui Dumnezeu jertfă de mulțumire și să-I mulțumești din toată inima, căci prin aceasta Il pleci pe Dumnezeu să-ți facă mai mare bine în viitor.

Iar dacă nu-I veți aduce mulțumire și dacă veți uita binefacerile Lui, veți fi asemenea gadarenilor de astăzi, care au gonit pe Mîntuitorul din cetatea lor, ca și cum ați zice: „N-avem nevoie de Tine! Du-Te de aici! Nu vrem să-Ți mulțumim Ție pentru minunile Tale și pentru puterile Tale! Nu vrem să primim binefacerile Tale!" Să nu fie!...

**1075.** Azi dimineață o femeie a plătit două pomelnice pentru vii și zice: „Mulțumim Preasfîntului Dumnezeu pentru binefacerile Lui că ne-a ajutat nouă". Sunt și suflete recunoscătoare. Știți ce a făcut femeia aceea? L-a mișcat pe Dumnezeu ca să-i facă și mai bine.

### ROMÂNII

**1076.** Noi, poporul român, suntem plămădiți creștini ortodocși de două mii de ani. Sfîntul Apostol Andrei, cel întîi chemat, a predicat în Sciția Minor, adică în Dobrogea; apoi coloniștii aduși de romani din Asia Mică și Siria, pentru

a coloniza Dacia, erau în bună parte creştini. Pe urmă, nu puţini dintre ostaşii romani staţionaţi pe pămîntul ţării noastre, erau creştini. Toate aceste argumente dovedesc că poporul român s-a născut creştin şi a rămas creştin pînă astăzi.

Deci, suntem creştini nu ca bulgarii, de la 840, sau ca ungurii, de la anul 1001, sau cum au fost ruşii, de la anul 890. Noi suntem de 2000 de ani creştini. Poporul nostru este plămădit în dreapta credinţă de 2000 de ani şi nu poţi să desparţi istoria poporului român de istoria Bisericii, precum nu poţi să desparţi trupul de suflet. De aceea, vă spun să rămîneţi în credinţa strămoşească şi s-o păstraţi cu toată inima, să creşteţi copiii voştri în frica şi certarea lui Dumnezeu, să vă fie dragă Biserica, să ascultaţi de preoţi. Şi ce-ai apucat tu de la strămoşi, biserică, icoană, cruce, Sfîntul Maslu, aghiazmă, spovedanie, post, înmormîntare cu preot, cruce şi icoană, cu aceea să mori şi tu, şi aceea să laşi moştenire copiilor tăi, dacă vrei să fii român adevărat şi creştin adevărat.

**1077.** Noi, dintru începutul plămădirii acestui neam, aşa ne ştim, români şi creştini ortodocşi. Aşa ne-am născut şi avem datoria să păstrăm curat şi deplin ce am moştenit de la străbuni, ca de la Dumnezeu. Bun lucru s-a făcut spre liniştirea sufletească a fiecărui cetăţean român, că s-a dat libertatea tuturor cultelor recunoscute să-şi practice liber rînduiala cultului lor. Dar noi, obşte ortodoxă română, să nu uităm niciodată evlavia, rîvna şi jertfa domnitorilor, strămoşilor şi părinţilor noştri, cu care ei au apărat de-a lungul aproape a două mii de ani, patria şi această credinţă care le-au fost date drept sfîntă moştenire de la Domnul nostru Iisus Hristos prin Duhul Sfînt, în Biserica Sa dreptmăritoare.

Nu vrem să stricăm liniştea nimănui în cele ale conştiinţei, dar nici nu vrem a ne depărta şi părăsi moştenirea străbună în care noi simţim că stă unitatea adîncă a neamului nostru.

Pentru noi, patria şi ortodoxia sunt: „grădina raiului" dată nouă de Dumnezeu să: „lucrăm în ea şi să o păzim" (Facere 2) cu sfinţenie.

**1078.** Toţi care nu sunt fii adevăraţi ai Bisericii, toţi cei în care nu trăieşte şi ţara şi Biserica, aceia nu sunt nici români buni, nici creştini buni. Sunt putregaiul societăţii.

**1079.** Să ştiţi că rădăcina şi viaţa poporului nostru, înaintea lui Dumnezeu, este credinţa cea dreaptă în Hristos, adică Ortodoxia. Noi ne-am încreştinat de aproape două mii de ani, din timpul Sfîntului Apostol Andrei.

**1080.** Ştefan cel Mare n-a fost baptist! Mircea cel Bătrîn n-a fost evanghelist sau adventist! Alexandru cel Bun n-a fost martorul lui Iehova... nebunii ăştia care au ieşit acum. Nici o sectă nu exista în ţara noastră pe atunci. Aceştia vin din străinătate, plătiţi de masoni, să ne strice dreapta credinţă şi originea noastră şi rădăcina noastră de popor ortodox.

**1081.** Nu poţi fi cetăţean creştin şi român, dacă nu ai dreapta credinţă în Hristos. Eşti străin. Nu eşti fiu al ţării. Că fiu adevărat al ţării este cel care-i ortodox, pentru că Biserica Ortodoxă predomină în ţara noastră de două mii de ani.

**1082.** Să băgăm de seamă cîtă legătură era între conducerea țării și conducerea Bisericii, de două mii de ani, de cînd suntem creștini.

**1083.** Să nu uităm niciodată evlavia, rîvna și jertfa domnitorilor, strămoșilor și părinților noștri, cu care ei au apărat de-a lungul aproape a două mii de ani, patria și această credință care le-au fost date drept sfîntă moștenire de la Domnul nostru Iisus Hristos, prin Duhul Sfînt în Biserica sa dreptmăritoare.

**1084.** Să stăm bine, să luăm aminte: suntem țară creștină care crede drept în Sfînta Treime, în Preacurata Fecioară Maria și în toți sfinții. Pururea să ne rugăm Maicii Domnului și la toți sfinții să mijlocească la Mîntuitorul mîntuirea noastră, iertarea păcatelor și viața de veci.

**1085.** Poporul român este un popor de aur.

## RUGĂCIUNEA

**1086.** Felurile rugăciunii, după lucrare, sunt următoarele:

1. Rugăciunea buzelor;
2. Rugăcinea minții;
3. Rugăciunea minții din inimă;
4. Rugăciunea inimii care se mișcă de la sine;
5. Rugăciunea fără imagini;
6. Rugăciunea curată;
7. Rugăciunea duhovnicească, adică rugăciunea care trece dincolo de marginile conștiinței;
8. Felul al optulea de rugăciune, Sfîntul Isaac Sirul nu-l numește rugăciune, ci „vedere duhovnicească", despre care auzim vorbind pe Sfîntul Apostol Pavel, cînd se referă la răpirea lui la al treilea cer, și pe Sfîntul Maxim Cavsocalivitul în convorbirea cu Sfîntul Grigorie Sinaitul despre rugăciune.

Vorbind despre felurile rugăciunii după lucrarea lor, trebuie să înțelegem că nu putem despărți un fel de altul. Deci trecerea de la un fel la altul se face pe nesimțite, organic, așa cum un prunc devine cu timpul copil, apoi tînăr, mai apoi bătrîn și așa mai departe, fără să știe omul în ce an anume a trecut prin toate aceste vîrste.

**1087.** Primul fel de rugăciune putem să-l numim începutul rugăciunii, deoarece încă nu a fost înțeles de minte. Este cel mai de jos fel de rugăciune, sau mai bine, cum zice Sfîntul Grigorie de Nyssa, aceasta este cea mai îndepărtată formă de rugăciune și are trei temeiuri scripturistice. Cînd, de exemplu, auzim din Sfînta Scriptură: „Cu glasul meu către Domnul am strigat" (Psalmul 141, 1), sau: „Către Domnul cu gura mea am strigat și L-am lăudat cu limba mea" (Psalmul 65, 16), trebuie să înțelegem că aceste mărturii ale Sfintei Scripturi ne vorbesc despre rugăciunea buzelor.

A rămîne în acest fel de rugăciune, care se face numai cu buzele, și a nu învăța să ne rugăm lui Dumnezeu cu mintea și cu inima este o greșeală și o

mare pagubă duhovnicească pentru sufletele noastre, şi, totodată, o abatere de la adevărata lucrare a rugăciunii.

Acest fel de rugăciune (adică exterioară) este îngăduită de Sfinţii Părinţi numai pentru un timp, din cauza neputinţei şi a stării noastre duhovniceşti pruncești, pentru ca apoi, cu această rînduială, să înaintăm încet-încet pentru a trece la treapta lucrării minţii şi să nu rămînem pînă la sfîrșit la rugăciunea care se face cu tropare, deoarece zice Sfîntul Grigorie Sinaitul: „Ce este mai copilăros decît faptul că noi rostind cu gura cuvinte exterioare de rugăciune, ne înșelăm în plăcuta părere ce ne-o facem despre noi înșine, lăudîndu-ne cu cantitatea şi hrănindu-ne cu acest fariseism din afară".

Această rugăciune, numai cu gura şi cu glasul, nu poate elibera pe om de patimile lăuntrice.

**1088.** Dacă ne-om mulţumi să ne rugăm cu limba şi cu gura, şi vom face o căruţă de acatiste şi de psaltiri şi vom crede că cine ştie ce-am făcut, are să ne mustre Proorocul Isaia, care zice: „Aproape eşti Tu, Doamne, de gura lor, dar departe de inima lor" - cînd credem că rugăciunea gurii ne ridică la cer.

Sfinţii Părinţi ne sfătuiesc să nu o părăsim nici pe asta, că şi acestea sunt trepte, dar în scara rugăciunii ea este treapta cea mai de jos. Dar nimeni nu se suie pe treapta de sus, fără să nu treacă prin asta, că aşa învăţăm să ne rugăm: cu buzele, cu limba, cu gura. Şi Dumnezeu, văzînd osteneala noastră în treptele acestea, încet, încet începe să ne dea cîte o linguriţă de rugăciune curată.

**1089.** Rugăciunea cea de cantitate multă e partea Martei, este rugăciune externă; iar cealaltă, care o simţi cu inima, e partea Mariei.

**1090.** Trebuie să spunem de la început că acela ce se nevoieşte cu treapta a doua a rugăciunii se ridică de la rugăciunea cu buzele la rugăciunea minţii cu condiţia ca rugăciunea buzelor cu atenţie să devină rugăciune. Astfel, obişnuindu-ne cu rugăciunea lui Iisus cu buzele, cele mai însemnate elemente ale acestei rugăciuni sunt următoarele:

1. Atenţia;
2. închiderea minţii în cuvintele rugăciunii lui Iisus;
3. A rosti cuvintele rugăciunii fără silă, cu căinţă duhovnicească;
4. A ţine puţin respiraţia, în timpul rostirii cu mintea a rugăciunii: „Doamne, Iisuse Hristose, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!".

Dacă acestea sunt necesare şi la alte rugăciuni, cu atît mai mult sunt necesare la rugăciunea lui Iisus.

Trebuie să avem în vedere şi faptul că rugăciunea minţii este obligatorie nu numai pentru monahi, ci şi pentru toţi credincioşii, deoarece marele Apostol Pavel se adresează tuturor creştinilor, cînd zice: „Rugaţi-vă neîncetat" (I Tesaloniceni 5, 17).

In ce priveşte înfrînarea de la mîncare şi îndeletnicirea cu postul, lucrul este foarte necesar celor ce se îndeletnicesc cu rugăciunea minţii. Dar post şi înfrînare de la mîncare şi de la somn nu peste măsură, pentru că astfel de post produce pagubă în loc de folos.

Trebuie să avem trupul sănătos și nu neputincios peste măsură, fiindcă lucrarea minții cere și trup sănătos. Prin urmare, trebuie să fugim cu tot dinadinsul de postul nemăsurat și de nevoința trupească exagerată.

Este bine ca de la început să obișnuim mintea ca în timpul rugăciunii să se afle în partea de deasupra inimii și să privească în adîncul ei, dar să nu fie la mijloc, la o parte sau în partea de jos a inimii.

Pricina pentru care trebuie să procedăm astfel este următoarea: Cînd mintea se află în partea de deasupra inimii și lucrează rugăciunea înlăuntrul ei, atunci ea este un împărat, care stă la înălțime și observă în toată libertatea toate gîndurile rele, pe care le zdrobește și le nimicește cu numele lui Iisus Hristos, ca pe alți prunci babilonești. In același timp, fiind departe de stomac, se poate feri de lucrarea patimilor poftei, care se află în firea noastră de la căderea lui Adam.

**1091.** Fiindcă mintea noastră de la naștere, din copilărie și din tinerețe este obișnuită cu lucrările din afară ale acestei lumi, trebuie ca și noi, cînd rostim această sfîntă rugăciune a minții, să nu respirăm prea des, cum se face în chip firesc, ci trebuie să reținem puțin respirația pînă cînd vom spune cu cuvîntul lăuntric această rugăciune și apoi să respirăm, așa cum ne învață Sfîntul Marcu Ascetul, zicînd: „Mintea rugîndu-se fără răspîndire,strîmtorează inima și o frînge, dar inima frîntă și smerită, Dumnezeu nu o urgisește (Psalmul 50)" **(Filocalia,** vol. 1).

Dar să fie cunoscut că îndeosebi începătorii au nevoie de această puțină reținere a respirației cînd se roagă, fiindcă cei sporiți în rugăciunea minții, chiar fără această reținere, și numai prin cuvîntul lăuntric intră în inimă și rămîn acolo. Totuși și aceștia, cînd vor să întoarcă mintea în inimă cu mai multă iubire de osteneală și mai ales în timpul luptei cu gîndurile și cu ispitele, ca prin această întoarcere să se roage mai neràspîndit, fac aceasta de asemenea cu o reținere măsurată a respirației (Sfîntul Nicodim Aghioritul).

**1092.** Trebuie să știm că rolul principal în lucrarea rugăciunii minții îl are paza atenției.

**1093.** Trebuie să știm că puterea vorbitoare a inimii noastre este așezată de Creatorul nostru în partea de sus a inimii. Aceasta este puterea prin care inima omului se deosebește de inima animalelor. Putere și cap al sufletului este mintea, care chiar dacă este duhovnicească, ea însăși își are locul ei de petrecere în creier.

De asemenea, puterea cuvîntului sau duhul omului, cu toate că este duhovnicesc, se află în partea de sus a inimii, care se găsește sub sînul stîng, lîngă sîn și puțin mai sus de el. Deci, ca să se facă unirea minții cu inima, trebuie ca în timpul rugăciunii să ținem atenția și memoria în acest loc, unde se află puterea grăitoare a inimii. Unirea minții cu inima constă în unirea cugetelor duhovnicești ale minții cu simțirile duhovnicești ale inimii.

**1094.** Este foarte necesar și folositor să ne păzim de orice fel de imaginație în timpul rugăciunii.

**1095.** A doua vamă a drumului care duce la cele dinăuntru - și de care trebuie să ne păzim - este cea raţională, gîndul, mintea luată în sine ca putere cugetătoare și de judecată. De această vamă trebuie să trecem fără oprire. Mai mult, trebuie să coborîm împreună cu mintea în inimă. Cînd unii se opresc la acest stadiu, ei ajung apoi la al doilea chip neîndreptăţit al luării aminte în rugăciune, care se caracterizează prin faptul că mintea rămîne în cap și voiește să pună rînduială și să se grijească de toate care există în suflet, osteneală însă pierdută, deoarece nu cîștigă nimic. Aceasta aleargă după toate, dar nu poate birui nimic, ci are numai înfrîngeri. Aceasta este o a doua formă de luat aminte și a folosirii atenţiei în timpul rugăciunii, și cine dorește mîntuirea sa trebuie să fie foarte atent și să vadă paguba pe care o produce în sufletul său oprirea la acest stadiu. Totuși, această a doua formă de rugăciune este cu totul mai bună decît prima, așa cum noaptea cu lună este mai bună decît noaptea fără lună. Cuviosul Teofan numește acest fel de rugăciune a minţii „din cap", deosebind-o de cel de-al treilea, care este al minţii în inimă sau al inimii unită cu mintea.

**1096.** Cel de-al treilea fel de rugăciune și atenţie se înfăţişează astfel: Mintea în timpul rugăciunii petrece fără ieșire în interiorul inimii și de aici, dinăuntrul inimii, înalţă rugăciune către Dumnezeu. Aici se află toată esenţa lucrării. Deci, astfel - cum am arătat și mai înainte - trebuie ca mintea să se coboare în inimă, goală de orice imaginaţie, adică fără închipuire, fără să cugete ceva sensibil și fără să aibă vreun gînd lăuntric sau exterior, fie el chiar și bun. Aceasta pentru că Dumnezeu se află în afară de cele simţite și de cele cugetate și mai presus de toate acestea. De aceea și mintea care caută să se unească cu Dumnezeu în rugăciune, trebuie să rămînă în afară de toate cele simţite și cugetate și mai presus de toate acestea, pentru a ajunge la dumnezeiasca unire.

De aceea și dumnezeiescul Părinte Nil Pustnicul zice: „Cînd te rogi, să nu-ţi închipui Dumnezeirea, nici să lași vreo altă formă să intre și să se întipărească în mintea ta".

**1097.** Sfîntul Nicodim Aghioritul arată că la această întoarcere a minţii în inimă și la intrarea ei într-însa cu rugăciunea minţii, trebuie să unim acestea trei: mintea, cuvîntul lăuntric și voinţa noastră, astfel încît aceste trei părţi ale sufletului nostru să devină una și această una să rămînă trei. Pentru că în forma aceasta, omul, care este icoană a Sfintei Treimi, se amestecă și se unește cu întîiul chip, potrivit mărturiei Sfîntului Grigorie Palama, care zice: „Cînd mintea cea una devine întreită, rămînînd totuși una, atunci se amestecă cu unimea Sfintei Treimi, închizînd drumul oricărei înșelări și se află așezîndu-se mai presus de trup, de lume și de toţi stăpînii lumii - draci" **(Filocalia,** cap. 2, Despre rugăciune). Și cînd omul ajunge la această fericire, adică să se unească cu Dumnezeu în acest chip în inima lui atunci el însuși îi aduce lui Dumnezeu toată făptura simţită și gîndită, căruia el îi este legătură și cuprindere, după mărturia aceluiași Sfînt Părinte Grigorie.

**1098.** Sfîntul Marcu Pustnicul, arătînd că diavolul are mare ură pe cei ce se roagă lui Dumnezeu din inimă, zice: „Cînd va vedea divolul că mintea se roagă lui Dumnezeu din inimă atunci vine cu ispite mari și grele".

**1099.** Fiindcă unii întreabă dacă același lucru este lucrarea minții și rugăciunea inimii, vom arăta cît mai pe scurt deosebirea dintre ele. Adică: Rugăciunea minții este atunci cînd cineva se întărește cu atenția în inimă și înalță de acolo rugăciunea către Dumnezeu. Iar lucrarea minții este cînd cineva se întărește cu atenție în inimă, prin pomenirea lui Dumnezeu îndepărtează tot gîndul care ar încerca să intre în ea. Unii, în timpul rugăciunii se opresc în imaginație, alții în lucrarea minții în cap. Dar adevăratul pas îl fac cei care, trecînd peste aceste stadii, ajung la pacea inimii și se ascund în ea. Prin urmare, după Sfîntul Isaac Sirul, „inima este jertfelnicul gînditor al lui Dumnezeu".

**1100.** Sfîntul Episcop Ignatie Brancianinov, care a fost un mare lucrător al rugăciunii inimii și a scris multe despre această rugăciune, îndemnîndu-ne să ne îndeletnicim cu rugăciunea lui Iisus, ne spune că această rugăciune are două părți, care duc la rugăciunea curată, care este încununată de nepătimire sau de desăvîrșirea creștinească la ostenitorii cărora Dumnezeu va binevoi să le-o dea.

In primul stadiu, cel ce se roagă este lăsat să se roage numai cu puterile sale. Harul lui Dumnezeu, fără îndoială, ajută pe cel ce se roagă, dar nu-și descoperă prezența sa. In acest timp, patimile ascunse ale sufletului se pun în mișcare silind pe lucrătorul rugăciunii să se smerească. Biruințele și înfrîngerile se înlocuiesc unele pe altele, iar voința liberă și neputința omului se arată în toată golătatea.

In stadiul al doilea, harul lui Dumnezeu își arată simțit prezența sa în lucrare, unind mintea cu inima și dînd putere pentru ca rugăciunea să se facă fără întrerupere, cu plîngere și cu căldură, din inimă. Această a doua rugăciune provine din prima. Acum atenția minții în timpul rugăciunii atrage inima în consimțire și cînd se întărește rugăciunea, consimțirea inimii trece într-o unire a minții cu inima. In sfîrșit, în timpul atenției care s-a unit cu rugăciunea, mintea coboară în inimă, pentru cea mai adîncă lucrare a rugăciunii.

**1101.** Sfîntul Isaac Sirul, mare dascăl al liniștii și al rugăciunii inimii, arătînd că cine va ajunge la adevărata rugăciune a inimii, va ajunge la sfîrșitul tuturor lucrurilor bune.

**1102.** Ne rugăm ceasuri întregi fără umilință, fără zdrobire, fără lacrimi și rugăciunea noastră este seacă, o rugăciune cu secetă, cu uscăciune, cu răceală, cu părăsirea darurilor. Si de ce? Pentru că ne rugăm doar cu gura; nici cu inima și nici cu mintea nu ne rugăm.

**1103.** Dumnezeu nu caută aici lungimea cuvîntului, ci dacă se zice cu toată inima și cu toată privirea minții.

**1104.** Cea mai puternică rugăciune care te păzește de gînduri rele și de războaie este aceasta: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!"

**1105.** Cînd ridicăm mîinile la rugăciune, să fie ridicată și mintea noastră la Dumnezeu. Că aceasta este rugăciunea: suirea minții către Dumnezeu sau vorbirea minții noastre cu Dumnezeu. Cînd noi ne rugăm cu toată mintea și cu toată inima, atunci brațele noastre sunt arc de aramă împotriva satanei, deoarece căpătăm ajutor de sus și nimeni nu poate să ne biruiască.

**1106.** Rugăciunea este maică și împărătească peste toate faptele bune și aduce în sufletul nostru dragostea de Dumnezeu și de aproapele. Ea unește și lipește pe om de Dumnezeu și îl face un duh cu El.

**1107.** Orice rugăciune-i bună, dacă o zici cu frica lui Dumnezeu și cu atenție. Ești acasă, ești pe drum, ești în camera ta, ești la lucru, ești la cîmp, oriunde, tu înalță mintea către Dumnezeu. Și zi cum poți, dar zi mereu! Că cel ce se roagă des, însăși rugăciunea i se face lui cel mai mare dascăl al rugăciunii.

**1108.** Cînd plecăm la treabă, să avem pe Hristos în minte; și cînd venim de la treabă iar, și cînd ne odihnim iar. Și cînd ne sculăm din somn, prima simțire, primul cuvînt acesta să fie: „Slavă Ție, Dumnezeul nostru, slavă Ție!", „împărate ceresc, Mîngîietorule, Duhul Adevărului...". Și celelalte.

**1109.** Fă semnul Sfintei Cruci cînd pleci la lucru. Cînd vii, la fel. Cînd stai la masă, fă rugăciune; cînd te scoli, rugăciune; și dacă nevinovata rugăciune va povățui viața voastră și a noastră, vom avea puțină asemănare și noi cu petrecerea Maicii Domnului în Sfînta Sfintelor, vom petrece în gîndire de Dumnezeu și ni se va spune și nouă în ziua Judecății că partea cea bună ne-am ales.

**1110.** Adevăratul rugător, spune Sfîntul Macarie, trebuie să-L iubească pe Domnul nu numai atunci cînd intră în biserică, ci și atunci cînd umblă, cînd stă de vorbă, cînd mănîncă și bea și să aibă aducere aminte de Dumnezeu și dragoste, căci s-a zis: „Unde este comoara voastră, acolo va fi și inima voastră" (Matei 6, 21).

**1111.** Lucrul nostru să fie așa de ușor, încît să nu ne strice mintea de la rugăciune, de la gîndirea la Dumnezeu.

**1112.** In sudorile noastre și în ostenelile de pe ogoare și din fabrici, din birouri, din întreprinderi și ori de unde ar fi, să avem pe Dumnezeu în minte. Să avem pe Hristos și, cu Dînsul, toate le putem. Auzi ce zice Apostolul Pavel: „Toate le pot în Hristos, Cel ce mă întărește, iar fără de El, nimic".

**1113.** *Părinte, ajungem uneori într-o astfel de stare, încît nici nu ne putem ruga, nici nu putem dormi, nici nu putem mînca, nici nu putem vorbi, nu avem nici o dispoziție.*

Cînd vei vedea că ești într-o astfel de stare, te sfătuiesc, omule, să te culci. Și chiar de nu dormi, stai culcat să se liniștească simțirea.

**1114.** Are obiceiul satana, creștine, lățime și lungime să-ți dea, ca să scoată mintea din gîndirea lui Dumnezeu și să te ducă la pierzare.

**1115.** Vă spun cînd vă rugați acasă, la Psaltire sau cînd citiți acatiste, să nu vrei numaidecît să pui atîtea acatiste sau atîtea catisme la Psaltire, că te înșeală vrăjmașul.

**1116.** Cînd faci multă rugăciune, se laudă Marta: „Băi, da am făcut trei ceasuri de rugăciune". Dar se poate întîmpla ca în acele trei ceasuri tu n-ai simţit rugăciunea nici trei secunde. Dacă nu te-ai rugat cu lacrimi şi cu zdrobirea inimii măcar trei minute, tu ai făcut o rugăciune, cum o fac şi eu, numai de cantitate şi cu răspîndire.

**1117.** Nu se cuvine să ne avîntăm, mai înainte de vreme, spre o sporire desăvîrşită în rugăciunea înaltă.

**1118.** Nu se cuvine nouă celor pătimaşi şi slabi să ne deznădăjduim, socotind că puţini sunt cei care se învrednicesc de rugăciunea contemplativă, căci la Dumnezeu nu este nedreptate ci, dimpotrivă. Să nu ne lenevim, ci să mergem pe calea ce duce către această rugăciune sfinţită, adică pe calea rugăciunii lucrătoare, săvîrşită cu mintea.

**1119.** Unii din sfinţi au dobîndit rugăciunea contemplativă chiar în viaţa de obşte, aşa cum a fost Sfîntul Calist, patriarhul Constantinopolului, care a deprins rugăciunea cea mai înaltă, făcînd ascultare la bucătărie într-o lavră din Sfîntul Munte Athos, Sfîntul Eufrosin bucătarul şi alţii pe care nu-i mai pomenim.

**1120.** Nimeni nu s-a rugat deodată cu calitate. Nimeni n-a ajuns pe treptele rugăciunii aşa uşor, pînă ce n-a întrebuinţat cantitatea - zile, săptămîni, luni, ani şi zeci de ani. Deci nu trebuie lăsată nici cantitatea.

**1121.** Auzi ce spune mai departe Sfîntul Ioan Scărarul: „Părăseşte, omule, cantitatea, cînd vine la tine darul lui Dumnezeu!" Nu trebuie să o părăseşti de tot, căci cantitatea este pricina calităţii. Adică cea dintîi a celei de-a doua.

**1122.** La rugăciunea cea de cantitate se mai întîmpla ceva. Făcînd noi rugăciunea noastră obişnuită, se întîmplă, cum am spus mai înainte, ca atingîndu-se darul lui Dumnezeu de mintea şi de inima noastră, să gustăm momente de rugăciune curată. Şi poate tocmai în momentul acela eram la mijlocul pravilei, adică mai aveam de spus Acatistul Mîntuitorului, al Maicii Domnului, sau alte catisme.

In clipa cînd te-a cercetat darul lui Dumnezeu, trebuie să rămîi acolo. Nu te mai arunca la margine. Nu trece mai înainte.

**1123.** In cazul în care pe unii din cei din supunere îi va cerceta darul lui Dumnezeu cu momente de rugăciune înaltă, şi dacă vor vedea că se pot statornici cu mila Domnului în această aşezare, aceştia pot să lase pravila lungă pe care o făceau mai înainte, prin cîntare de psalmi şi canoane, şi să stăruiască cît mai mult în rugăciunea minţii din inimă. Bineînţeles, aceasta să o facă cu blagoslovenia stareţului şi a duhovnicului lor, care le cunoaşte viaţa şi aşezarea.

**1124.** Cînd vezi că te-a cercetat Dumnezeu cu lacrimi şi cu umilinţă în vremea rugăciunii, nu căuta cu mintea cuvinte mai departe, că ai pierdut atenţia din faţa lui Iisus, Mîntuitorul, şi ai pierdut toată rugăciunea odată cu ea. Rămîi la acelea şi zi mereu.

Sau la alt stih, am meditat repede la minunile lui Dumnezeu din acest psalm şi am început să mă rog. Sau poate sunt la Psaltire şi am ajuns la psalmul

37. Şi l-am început de la capăt: Doamne, nu cu mînia Ta să mă mustri... Şi am ajuns acolo unde scrie aşa: ...Nu mă lăsa pe mine, Doamne, Dumnezeul meu, nu te depărta de la mine; ia aminte spre ajutorul meu, Doamne al mîntuirii mele, şi tocmai acolo ţi-a venit umilinţa, să nu mergi mai departe.

Deci, ce s-a întîmplat? Eu am ajuns la stihul acesta şi dacă în acest timp, cugetînd mai adînc la puterea acestor cuvinte, eu m-am umilit şi m-a cercetat Dumnezeu cu lacrimi, cu rugăciunea cea de foc, cu căldura duhului, atunci rămîn la acestea. Ai văzut că ai lacrimi, s-a încălzit inima ta, ochii tăi izvorăsc lacrimi, s-a aprins dragostea lui Iisus în inima ta, atunci zi acest stih două ceasuri, fiindcă sunt cuvinte mai puţine, nu cumva să pierzi atenţia căutînd alte cuvinte din pravilă.

Şi dacă zic două ceasuri numai stihul acesta, pe urmă gata, mi-am făcut Vecernia. Nu mai citesc restul Vecerniei, nu Pavecerniţă, nu canonul Maicii Domnului, nimic. Dacă l-am zis pe acesta cu lacrimi două ore, eu mi-am făcut pravila. Şi dacă stăruie darul lui Dumnezeu, pot să zic şi trei ore şi fac şi Utrenia tot numai cu acest stih. Deci, scopul nostru în rugăciune, după Sfîntul Nicodim Aghioritul, este să ne unim cu Dumnezeu. Şi dacă ai ajuns sfîrşitul, de ce mai cauţi mijlocul?

Scopul meu a fost să ajung aici, să mă rog cu lacrimi şi cu foc lui Dumnezeu, şi am ajuns momentul ăsta nu cînd terminam pravila, ci cînd eram la începutul ei. Eu stărui în acest stih pentru că m-am întîlnit cu Dumnezeu şi nu mai am nevoie de restul pravilei. Că Dumnezeu nu se uită la cantitate, ci la calitate.

Asta cînd eşti singur. In biserică nu pot să înceteze cele şapte laude, că sunt aşezate de Duhul Sfînt tocmai de la Apostoli. Asta spun pentru rugăciunea particulară în chilie, acasă, fie că eşti călugăr, sau că eşti mirean.

**1125.** Rugăciunea este obligatorie pentru toţi şi întotdeauna. La post este aşa: fiecare posteşte cît poate, cu binecuvântarea duhovnicului, după rînduiala mănăstirii. Dar la rugăciune nu vom zice aşa: Fiecare cît poate, ci fiecare să se silească să se roage neîncetat. Apostolul Pavel, lumina lumii, gura lui Hristos, vasul alegerii, ai auzit ce spune? Neîncetat să vă rugaţi! Duhul Sfînt, prin proorocul David, ne învaţă: „Bine voi cuvînta pe Domnul în toată vremea, pururea lauda Lui în gura mea". Ai văzut ce spune Duhul Sfînt despre rugăciune în psalmul 102? „în tot locul stăpînirii Lui binecuvintează suflete al meu pe Domnul". Ai văzut că rugăciunea nu-i condiţionată nici de loc, nici de timp? în tot locul şi în toată vremea suntem datori să ne rugăm.

**1126.** Este bine să ştim că şi simţirea de Dumnezeu, fără cuvinte, este o rugăciune. Cînd cineva face ascultare în mănăstire cu frică de Dumnezeu şi are prezenţa Lui în minte, unul ca acela se află întru simţirea de Dumnezeu şi este întru rugăciune. Dacă el, la această simţire a lui Dumnezeu, adaugă şi cuvinte, atunci este asemenea cu cel care peste focul aprins mai pune lemne.

**1127.** Orice rugăciune-i bună, dacă o zici cu frica lui Dumnezeu şi cu atenţie.

**1128.** Să nu căutăm noi trepte de rugăciune înaltă, că aceasta-i mîndrie! Noi ne rugăm cum putem, iar Dumnezeu, văzînd că sufletul se chinuieşte să se înveţe a se ruga, cînd ştie darul Lui, îl învredniceşte de momente de rugăciune curată.

**1129.** Suntem datori să ne rugăm cum ştim noi, cum putem, începînd cu rugăciunile începătoare: „împărate ceresc", „Sfinte Dumnezeule", „Preasfîntă Treime", „Tatăl nostru", „Crezul" şi celelalte. Ne rugăm cum putem, dar să ne rugăm adeseori.

Că auzi ce spun Sfinţii Părinţi? Sfîntul Teofan Zăvorîtul, este o mărturie preaîndreptăţită să vă spună: „Cela ce se roagă des, însăşi rugăciunea i se face lui cel mai mare dascăl al rugăciunii".

**1130.** Cine nu vrea să zăbovească pururea în rugăciune, acela nu vrea să fie cu Dumnezeu.

**1131.** Când auzi în Evanghelie „Tu, cînd te rogi, intră în cămara ta", să ştii că-i vorba de intrarea minţii în inimă. Pentru că acolo este Hristos de la Botez; acolo stă mireasa cu mirele şi se uneşte, adică sufletul nostru se uneşte cu Hristos în inimă.

**1132.** Trei uşi ai de încuiat când te rogi: uşa cea de lemn, pentru oameni; uşa buzelor, pentru cuvinte, ca să nu grăieşti cu nimeni decît cu Dumnezeu; şi uşa inimii, pentru duhuri, ca să te pogori cu mintea în cămara inimii. Că inima este cămara minţii.

**1133.** Legea cea mai scurtă a rugăciunii este să nu-ţi închipui nimic cînd te rogi. Că imaginaţiile sunt de trei feluri: rele, bune şi sfinte. Să nu primeşti nici un fel de imaginaţie. Că dacă te opreşti la imaginaţie, nu poţi intra cu mintea în inimă în vremea rugăciunii. Iar aici la vama raţiunii, care-i la poarta inimii, întîmpină alte duhuri rele.

**1134.** In vremea rugăciunii n-ai voie să-ţi închipui nimic. Nici imaginaţii sfinte, nici pe Hristos pe Sfînta Cruce, nici pe scaunul Judecăţii. Nimic. Că toate imaginaţiile sunt afară de inimă şi dacă rămîi să te închini la acestea, nu te închini lui Hristos.

Mintea trebuie să se pogoare în inimă, că inima este cămara minţii. Aceasta-i cămara de care spune Hristos: „Tu, cînd te rogi, intră în cămara ta şi încuie uşa ta şi roagă-te Tatălui tău întru ascuns şi Tatăl tău, Care vede cele întru ascuns, îţi va răsplăti ţie la arătare". Voi credeţi căci cămara este cea din lemn, casa? Dacă o luaţi aşa, o luaţi după literă.

**1135.** Cînd te rogi, nu este bine să primeşti nici un fel de miros sau vreo impresie simţită, că atunci vin şi dracii de faţă şi vor să te arunce în mîndrie.

**1136.** In rugăciune nu teologhisi, nu primi gînduri; ci varsă lacrimi. La vama imaginaţiei sunt arhiconii iadului, care îţi aduc imaginaţii şi tîlcuiesc Scriptura, zicînd: „Munţii saltă ca berbecii şi dealurile ca mieii oilor". Apoi vin şi te întreabă: „Cine sunt munţii? Care sunt dealurile?". Şi tot ei răspund: „Munţii sunt oamenii înduhovniciţi, iar dealurile sunt cei de pe treapta a doua.

**1137.** Nu este voie, în vremea rugăciunii, nici să teologhisești. Pentru că a sta de vorbă cu niște rațiuni duhovnicești în vremea rugăciunii, chiar de-ar fi din Sfînta Scriptură, nu ne rugăm, ci teologhisim. Adică înseamnă să cugetăm ceva la cuvintele Scripturii. Fiindcă această vamă a rațiunii este la poarta inimii, n-ai voie să vorbești în vremea rugăciunii nici un cuvînt din Scriptură, ci te coboară în inimă cu rugăciunea de-un singur gînd, adică gîndind numai la numele Domnului nostru Iisus Hristos. Că diavolul, numit teologul întunericului și filosoful iadului, are scop să-i dea minții noastre de teologhisit. Și el îți aduce la rugăciune toată Scriptura, dacă vrei - că el este teolog vechi - și o știe pe de rost. Numai să nu te rogi! El știe că rugăciunea îl arde.

**1138.** Să nu credeți voi că toată rugăciunea este rugăciune.

**1139.** Cîteva cuvinte ale minții sunt mai mult decît zece mii pe care le zici cu limba, pentru că mintea este ochiul sufletului. Partea cuvîntătoare a sufletului și ochiul sufletului este mintea și tu te rogi pe o treaptă mai înaltă.

Dar oare rugăciunea minții este desăvîrșită? Nu. Doamne ferește! Rugăciunea minții este jumătate de rugăciune. Dumnezeieștii Părinți o numesc așa: „Rugăciune cu o aripă sau rugăciune cu un picior". Cine poate zbura cu o aripă sau cine poate merge cu un picior? Deci, nu cumva să credem, cînd ne rugăm oleacă cu mintea, că am ajuns la rugăciunea desăvîrșită, că ne înșelăm foarte mult.

Ai văzut pe Sfîntul Teofan Zăvorîtul? Se lupta un boier să învețe rugăciunea minții și a inimii. El se ruga cu mintea, dar nu putea din cauza gîndurilor. Cum vin viespile la fagure, așa nu scăpa de gînduri.

- Părinte, mă lupt cu mintea, dar de gînduri nu scăp.

Acela a strigat la el:

- Dă-te jos din cap, frate, că acolo-i mare iarmaroc! Cine te-a pus să stai cu rugăciunea în cap?

Adică nu sta la rugăciunea minții. Trebuie să te rogi cu inima. Pentru ce? Cînd ai ajuns să te rogi cu inima, rugăciunea vine în stare sferică, ocolitoare. Aici nu intră satana. In rugăciunea minții intră și-ți dă război și te depărtează de Dumnezeu. Cînd ai ajuns să te pogori cu mintea în inimă și să te rogi din inimă lui Dumnezeu, nu mai poate vrăjmașul să intre la tine în inimă. Cînd ajungem noi cu mintea în inimă? Cînd eu zic cu limba rugăciunea, cu mintea o înțeleg și cu inima o simt.

Dacă n-am zis toate cuvintele rugăciunii, de la minte în inimă, adică cu totul, că nu ne rugăm cu inima. Ai auzit ce zice Duhul Sfînt în Scriptură? „Dă-mi, fiule inima ta!". Inima o cere Dumnezeu de la noi. Ai auzit ce zice Duhul Sfînt în Psaltire: „Rugatu-m-am feței Tale, Doamne, cu toată inima mea". Și iarăși: „Strigat-am către Tine cu toată inima mea". Și iarăși: „Inima mea strigă către Tine, Doamne!".

Aceea-i strigare, care iese din inimă. Aceea-i rugăciune curată, la care, după dumnezeiescul Isaac Sirul, ajunge unul la zece mii. Iar la rugăciunea contemplativă, de-abia unul, din generație în generație, mai ajunge.

**1140.** Cînd se pogoară mintea în inimă, atunci inima se deschide și iar se închide. Adică inima înghite pe Iisus și Iisus înghite inima noastră. In clipa aceea Mirele Hristos Se întîlnește cu mireasa, adică cu sufletul nostru!

**1141.** *Ce este rugăciunea curată?*

Să zici cu gura, să înțelegi cu mintea și să simți cu inima.

**1142.** Rugăciunea în înălțarea ei, în creșterea ei, ea nu are sfîrșit, pentru că se unește cu Dumnezeu Cel fără de margini. Prin rugăciune omul cîștigă har și o înțelepciune duhovnicească nemărginită, fiindcă se unește cu Cel nemărginit, cu Dumnezeu.

**1143.** Rugăciunea nu numai că îl apropie pe om de Dumnezeu, ci îl lipește de Dumnezeu și îl face un duh cu El.

**1144.** Dragostea de Dumnezeu și dragostea de aproapele nu vin pe altă cale în sufletul nostru, decît pe calea rugăciunii!

**1145.** Dacă ai supărat pe cineva sau te-a supărat cineva și începi să-l pomenești la rugăciune, numai vezi că, de la o vreme, se ridică ura din mijloc. Prin rugăciune se taie vrajba și îndată îl cîștigi pe acela și îl aduci la înțelegere, la unire.

**1146.** Sfînta rugăciune, se numește maica tuturor faptelor bune, pentru că ea aduce în sufletul nostru pe cea mai mare faptă bună: dragostea de Dumnezeu și dragostea de aproapele.

**1147.** Toate faptele bune ajută pe om să cîștige dragostea de Dumnezeu, dar nici una ca rugăciunea.

**1148.** Toate faptele bune apropie pe om de Dumnezeu, dar rugăciunea le unește. Este ca și cînd ai face o ușă din tăblii, sau un dulap, și vezi că se potrivesc lucrurile trase la gealău, dar nu se lipesc pînă nu pui clei. Iar cînd ai pus clei le-ai făcut dintr-o bucată toate. Așa este și rugăciunea.

**1149.** *Este și o altă rugăciune către Dumnezeu care se îndeplinește prin lucrarea faptelor bune?*

Da, este. Acest lucru ni-l arată Sfîntul Pavel cînd zice: „Orice săvîrșiți cu cuvîntul sau cu lucrul, pe toate întru numele Domnului Iisus Hristos să le faceți" (Coloseni 3, 17). Deci, cine face orice lucru bun spre slava lui Dumnezeu, sau vorbește cele spre folosul altora pentru Dumnezeu și spre slava Lui, unul ca acela are rugăciune prin fapte. De aceea și Sfîntul Teodor Studitul, sfătuind pe ucenicii săi, le spunea că „cel ce face fapte bune și ascultare cu smerenie și fără de cîrtire, liturghie și preoție săvîrșește" (Cuvîntul 4, **Despre dragostea în Hristos și despre sîrguința la cîntările și slujbele bisericești,** ed. 1940).

**1150.** Viața creștinului poate fi o rugăciune necontenită, prin lucrarea faptelor bune.

**1151.** Ce *fapte bune ajută sfînta rugăciune și ce fapte bune se nasc din sfînta rugăciune?*

Pe rugăciune o ajută mult milostenia, deoarece „milostenia este aripă a rugăciunii" (**Scara,** Cuvîntul 28). Iarăși, pe rugăciune o ajută liniștea și înfrînarea,

după cuvîntul ce zice: „Din sămînța sudorii postului crește spicul întregii înțelepciuni și liniștea este vîrf al desăvîrșirii celor ce se roagă". Și iarăși: „cela ce de frumusețea rugăciunii s-a atins, va fugi de mulțime că un asin sălbatic" (Ibidem). Pe rugăciune o ajută smerenia, deoarece, după Sfinții Părinți, „cela ce nu se socotește pe sine că este un păcătos, rugăciunea lui nu este primită la Dumnezeu", zice Sfîntul Isaac Sirul. Și iarăși pe rugăciune o ajută umilința, după același Sfînt Părinte care zice că „lacrimile întru rugăciune sunt semn al milei lui Dumnezeu" (Filocalia, voi. X, Cuvîntul 33). Sunt încă multe alte fapte bune care ajută sfînta rugăciune, dar acestea sunt cele mai importante.

Iar faptele bune care se nasc și sporesc prin rugăciune sunt de asemeni multe, precum: credința, nădejdea, mila, răbdarea, înfrînarea etc. Cea mai mare virtute care odrăslește din sfînta rugăciune este însă dumnezeiasca dragoste, după cum spun cei mai mulți Sfinți Părinți.

**1152.** Dumnezeu, în vremea rugăciunii, nu caută numai buzele și limba, ci caută mintea și inima.

**1153.** Scara rugăciunii în urcușul ei nu are sfîrșit. Rugăciunea, în creșterea ei, nu are margine, pentru că ea se unește cu Dumnezeu. Și precum Dumnezeu, fiind nemărginit în sfințenie prin înălțimea însușirilor Sale, nu are sfîrșit în bunătate și în sfințenie, așa și rugăciunea, în creșterea ei duhovnicească, se înalță și margine nu are!

**1154.** Cănd noi zicem o rugăciune cu limba și o înțelegem cu mintea și o simțim cu inima, ea devine sferică, rotundă, în mișcarea sufletului nostru. Această rugăciune este mult mai desăvîrșită și se numește rugăciunea inimii.

**1155.** Ultima rugăciune, mai înaltă decît cea în extaz, este rugăciunea cea duhovnicească. Aceasta este a șaptea. Rugăciunea duhovnicească nici nu se mai cheamă rugăciune. Ea, după toți dumnezeieștii Părinți, se cheamă vedere duhovnicească și împărăție a cerului. La fel zice și dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul.

Deci, rugăciunea duhovnicească este mai presus de hotarele rugăciunii. Ea este o fire cu Dumnezeu. Asta este ceea ce a văzut marele Apostol Pavel: „Știu pe un om oarecare, care acum paisprezece ani, s-a răpit pînă la al treilea cer și a auzit acolo cuvinte, care nu este cu putință omului a le grăi. In trup sau afară din trup, nu știu. Dumnezeu știe!".

**1156.** Un rugător desăvîrșit trece prin toate aceste trepte de rugăciune cu darul lui Dumnezeu. Dar a se sui omul pe aceste trepte, nu este în puterea lui. A omului este numai voința. Să voiască, să se roage lui Dumnezeu cum poate, iar a se învrednici de rugăciuni ca acestea înalte, este numai o lucrare dumnezeiască, care depinde de darul lui Dumnezeu.

**1157.** Sunt mai multe feluri de rugăciuni: cu limba, cu mintea și cu inima. Cea mai înaltă rugăciune este rugăciunea din inimă, adică cu participarea inimii, prin umilință, zdrobire și lacrimi. Să nu punem mare bază pe rugăciunea citită, adică rugăciunea orală, cu limba. Aceasta este cea mai slabă rugăciune,

pentru că nu participă mintea și inima. Rugăciunea minții este mai înaltă ca rugăciunea orală pentru că participă la ea și gîndurile, adică atenția minții. Cel ce se roagă cu atenția minții la tot ce rostește, acela se roagă cu mintea, însă nici aceasta nu este desăvîrșită. Sfinții Părinți spun că rugăciunea minții este rugăciunea cu un picior, adică este jumătate de rugăciune, pentru că rămîne în cap și nu participă la ea și inima. Dar cînd la rugăciune se unește mintea cu inima, adică gîndurile minții coboară cu darul Domnului în inimă, atunci s-a făcut zămislirea rugăciunii celei duhovnicești, adică am ajuns la cea mai înaltă rugăciune, numită rugăciunea inimii. Iar semnele că am ajuns la această înaltă lucrare sunt: o puternică căldură în partea inimii, un permanent dor și rîvnă pentru Dumnezeu, o nespusă dragoste pentru oameni și pentru toată zidirea, o bucurie duhovnicească negrăită, plîns de bucurie, izvor adînc de lacrimi, de smerenie și netemere de moarte.

**1158.** Roagă-te cum poți și cît mai des și rugăciunea singură te va învăța să te rogi.

**1159.** Să ne rugăm cum putem și cît mai mult și văzînd Dumnezeu rîvna noastră ne va ajuta să dobîndim rugăciunea cea adevărată a inimii și darul lacrimilor.

**1160.** Nu ne mai putem ruga astăzi pentru că am uitat și uităm de Dumnezeu. Iar uitarea este înainte-mergătoare a îndepărtării de Dumnezeu. Apoi, nu ne mai rugăm astăzi cu aceeași evlavie ca înainte pentru că am slăbit cu toții în credință. Cine crede cu tărie în Dumnezeu, se teme de Dumnezeu, Il iubește pe Dumnezeu și se roagă Lui neîncetat, pentru că nu poate trăi fără de Dumnezeu, departe de Tatăl nostru Cel ceresc. Cred că slăbirea credinței în Dumnezeu este pricina cea mai mare a slăbirii rugăciunii în rîndul credincioșilor. Tocmai de aceea sectarii amăgesc pe unii ortodocși, pentru că în locul rugăciunilor lungi ei vin cu cîntări și predici, care atrag și încîntă pe cei mai slabi în credință.

**1161.** Dacă ne luptă diavolul cu uitarea, cu necredința, cu lenea, cu somnul sau cu grijile acestei vieți, noi să ne rugăm măcar cu gura, împlinind pravila dată nouă de duhovnic, pe cît vom putea. Cu timpul ne va ajuta Domnul să trecem de la cantitate la calitate, de la rugăciunea cea risipită a gurii, la rugăciunea cea curată a minții și a inimii și atunci, gustînd din bucuria Duhului Sfînt, vom vedea „ce bun este Domnul!".

**1162.** *Care este rugăciunea cea mai potrivită pentru călugării începători și pentru creștini?*

Sfîntul Ioan Scărarul spune că „de la noii începători nu cere Dumnezeu rugăciune desăvîrșită, adică rugăciunea inimii, căci a îngerilor este desăvîrșirea. Pentru noii începători se recomandă rugăciunea verbală, rugăciunea citită din cărțile de pravilă: Ceaslov, Psaltire, Acatistier, Sfînta Liturghie, slujbele zilnice ale Bisericii și ascultarea. Sfîntul Simeon al Tesalonicului zice că „după vîrsta duhovnicească a fiecăruia să se recomande și lucrarea duhovnicească a rugăciunii minții și a inimii". Că dacă cineva începe înainte de vreme, pînă nu este curățit

de patimi, această înaltă rugăciune, se osteneşte în zadar şi se tulbură. Deci, nimeni să nu înceapă viata duhovnicească cu rugăciunea contemplativă a inimii, ci cu rugăciunea lucrătoare, care constă din metanii, închinăciuni, rugăciuni din Ceaslov, post, citirea Psaltirii şi a altor cărţi folositoare, ascultare şi smerenie faţă de toţi. Acestea formează viaţa cea lucrătoare care este potrivită pentru toţi, şi pentru călugări, şi pentru mireni. Iar viaţa contemplativă specifică mai ales călugărilor, constă în paza minţii, lucrarea minţii, rugăciunea minţii, rugăciunea inimii şi contemplarea sau privirile cele duhovniceşti ale inimii. Aşa ne învaţă toţi Sfinţii Părinţi, dascăli ai rugăciunii.

**1163.** *Ce fel de rugăciune recomandaţi credincioşilor? Dar călugărilor şi preoţilor?*

Credincioşilor mireni, de obicei le dau sfaturi să nu le rămînă rugăciunile de dimineaţă, de seară şi din timpul mesei, iar în timpul zilei şi la lucru le dau să zică în taină rugăciunea lui Iisus şi alte rugăciuni scurte. Apoi, le recomand mergerea cît mai des la Sfînta Biserică, rugăciunea Tatăl nostru, Crezul, Psalmul 50, pe care sunt datori să le ştie pe de rost. Apoi, citirea Sfintei Scripturi şi a altor cărţi sfinte. Celor mai rîvnitori le dau să citească Psaltirea, acatiste şi alte rugăciuni din Ceaslov. Călugărilor din mănăstiri, care au ascultări grele, le recomand, mai ales, paza minţii şi rugăciunea lui Iisus, căci acestea au legătură între ele ca trupul cu sufletul. Apoi, le recomand mergerea regulată la biserică, mai ales la Utrenie şi Sfînta Liturghie. Celor ce nu pot veni la biserică din cauza ascultărilor, le rînduiesc să facă ascultare cu dragoste şi să citească cele şapte laude. Iar de nu pot să le citească, să aibă cît mai des pomenirea lui Iisus în mintea lor, să facă toate cu bucurie şi fără împotrivire, să nu le rămînă rugăciunile de dimineaţa şi de seara, să citească la Psaltire după putere, să citească din învăţăturile Sfinţilor Părinţi, şi mai ales **Regulile mari ale vieţii monahale** de Sfîntul Vasile cel Mare, precum şi **Cuvintele Sfîntului Teodor Studitul.** Aceşti Sfinţi Părinţi ne învaţă că „cine face ascultare cu dragoste şi fără cîrtire în mănăstire, liturghie şi mucenicie săvîrşeşte şi întocmai ca mucenicii se va încununa" (Sfîntul Teodor Studitul, Cuvîntul 8).

**1164.** La toată nedumerirea pe care o ai în viaţă, mai întîi aleargă la rugăciune, cu lacrimi către Preabunul Dumnezeu, iar după ce te vei lumina cu rugăciunea preacurată, du-te şi cere sfatul duhovnicului frăţiei tale sau, în lipsa lui, a altor Părinţi pe care îi ai la evlavie.

**1165.** Cînd suntem tulburaţi şi răspîndiţi cu mintea, mai mult să citim cuvinte folositoare de suflet. Iar cînd văzduhul inimii s-a liniştit şi gîndurile minţii s-au adunat, mai mult să ne rugăm şi mai puţin să citim.

**1166.** Dacă te jefuieşte vrăjmaşul de rugăciune, te jefuieşte de orice.

**1167.** In ultima treaptă a rugăciunii puterile sufleteşti rămîn la om, dar le poartă Duhul Sfînt unde voieşte, că omul nu le mai poate conduce. Mintea omului în acel moment se topeşte de focul dumnezeirii, ca ceara în foc şi nu mai are lucrarea ei. Cei cu înţelegere omenească nu pot pricepe înţelepciunea

Duhului Sfînt. Nici descoperirile din vremea rugăciunii nu le poate tîlcui cel ce le-a văzut, ci altul mai înalt decît el, cum a fost proorocul Daniel. El nu-şi putea explica descoperirile cele dumnezeieşti, ci i le explica Arhanghelul Gavriil.

**1168.** Simţirea lui Dumnezeu în noi este rugăciune, chiar dacă cineva nu rosteşte nimic prin cuvinte. De aceea, cînd cineva va duce cuvintele sale pînă la simţirea inimii, unul ca acela va cunoaşte cu încredinţare că s-a rugat lui Dumnezeu.

**1169.** Trecerea rugătorului de la rugăciunea de cantitate la cea de calitate, ca şi creşterea lui în cea duhovnicească, adică urcarea lui pe cele trei trepte ale urcuşului duhovnicesc, după mai mulţi Sfinţi Părinţi, nu este cunoscută de cel ce se roagă. Creşterea, adică sporirea în rugăciune se aseamănă cu o plantă ce creşte fără să ştie şi fără să înţeleagă clipa, sau momentul creşterii sale. Este asemenea unui copil ce creşte, trecînd de la o vîrstă la alta, fără să ştie timpul exact cînd a sporit creşterea sa. Această creştere şi sporire a creştinului în rugăciune, ca şi creşterea lui în cele duhovniceşti, nu este un rod numai al ostenelilor lui, ci mai mult al darului şi al milei lui Dumnezeu. Adesea este ascunsă această creştere şi sporire a sa, fie în rugăciune, fie în cele trei trepte ale urcuşului duhovnicesc, cu iconomie dumnezeiască, că să nu cadă omul în părerea şi inchipuirea de sine. (A se vedea **Sbornicul,** vol. I). „Suirea către desăvîrşire este necunoscută în rîvnitor", zice un mare rugător. Totuşi, dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul arată unele semne prin care cineva poate să priceapă în ce măsură se află, adică în care treaptă stă. Iată ce zice el: „Omul cînd se află în lenevire, se înfricoşează de ceasul morţii; iar cînd se va apropia de Dumnezeu, se teme de întîmpinarea Judecăţii. Iar cînd cu totul va veni înainte întru dragoste, acestea două se înghit, adică se mistuiesc de dumnezeiasca dragoste" **(Filocalia,** vol. X, cuvîntul 38).

**1170.** Oricine va zice rugăciuni scurte, dar cu smerenie, cu umilinţă şi simţirea inimii, se va mîntui.

**1171.** Rugăciunea cea mai puternică este rugăciunea scurtă, care se face din adîncul inimii, cu suspine şi lacrimi.

**1172.** Este bună şi rugăciunea cea lungă, citirea Psaltirii, Ceaslovului etc, dar aceasta se potriveşte mai ales celor sporiţi în cele duhovniceşti, iar nu celor începători.

**1173.** Atît rugăciunea săracului şi a văduvei, cît şi a monahului, dacă se face cu umilinţă, cu lacrimi şi cu statornicie este puternică şi roditoare de pocăinţă adevărată.

**1174.** Nu mare putere are rugăciunea făcută numai cu limba şi cu glasul, deoarece Dumnezeu cere omului în vremea rugăciunii mai mult inima sa decît cuvintele gurii şi ale limbii. Că auzi ce zice: „Dă-mi, fiule, inima ta" (Pilde 23, 26). Dumnezeu cere de la noi nu numai glasul şi rugăciunea făcută cu gura, tare sau încet, ci mai ales suspinul şi graiurile inimii noastre le cere Dumnezeu. Auzi ce zice: „Ţie a grăit inima mea" (Psalmul 26, 13). Şi iarăşi: „Răcnit-am din suspinarea

inimii mele" (Psalmul 37, 8). Iar marele Prooroc Isaia, avînd în vedere că poporul lui Israel se ruga lui Dumnezeu numai cu gura, iar nu și cu inima, zicea: „Aproape ești Tu, Doamne, de gura lor, dar departe de inima lor" (Isaia 29, 13; Matei 15, 8).

Sfîntul Grigorie de Nyssa zice „că rugăciunea gurii și a limbii este granița cea mai depărtată a rugăciunii" **(Comentariu la viața lui Moise).** Alți Sfinți Părinți numesc rugăciunea gurii treapta cea mai de jos din scara rugăciunii celei duhovnicești. Acestea avîndu-le în vedere noi, să ne rugăm Preabunului Dumnezeu să ne ajute a ne ridica mai sus de treapta rugăciunii verbale că să-L lăudăm și „să cîntăm în inimile noastre Domnului".

**1175.** *Cum pot creștinii de astăzi să îndeplinească porunca Sfîntului Apostol Pavel care zice: „Neîncetat să vă rugați"? (I Tesaloniceni 8, 17).*

Poate oricine a se ruga neîncetat dacă va umbla pururea înaintea lui Dumnezeu cu mintea și inima sa. Cu mîinile poate să lucreze, iar cu mintea și cu inima sa să fie gîndindu-se la Dumnezeu. Atît doar mai adaug, că rugăciunea duhovnicească, cea mai de căpetenie, aceasta este: să fim noi nedespărțiți cu mintea și cu inima de Dumnezeu, ori în ce vreme și ori în ce loc vom fi. Principalul în aceasta este să avem noi întotdeauna simțirea, adică prezența lui Dumnezeu. „Acest lucru înlocuiește toate rînduielile de rugăciune și se socotește o rugăciune neîncetată", cum spune Sfîntul Teofan Zăvorîtul **(Sbornicul,** vol. I). Această simțire și privire duhovnicească cu mintea la Dumnezeu o avea fericitul Prooroc David cînd a zis: „Pururea vedeam pe Dumnezeu înaintea mea ca să nu mă clătesc..." (Psalmul 15, 8). Așadar, trebuie să înțelegem că viața omului credincios este o rugăciune neîntreruptă, dacă este el neîncetat cu mintea la Dumnezeu.

**1176.** *Mai este vreo treaptă a rugăciunii, după rugăciunea inimii?*

Este rugăciunea cea duhovnicească, contemplativă, în extaz, care se zice și vedere duhovnicească și care se face mai presus de hotarul rugăciunii. Cel ce a ajuns la această treaptă nu se roagă cu rugăciunea, ci cu simțirea; sufletul lui simte lucrurile cele duhovnicești. De această vedere și rugăciune duhovnicească de-abia unul din neam în neam se învrednicește, cu darul lui Dumnezeu **(Filocalia,** vol. X, Sfîntul Isaac Sirul, Cuvîntul 85).

**1177.** Să nu ne rugăm: „Doamne, să-mi dai darul minunilor!", sau altceva, ci să zicem: „Doamne, dă-mi iertarea păcatelor, dă-mi răbdare, dă-mi frica Ta, dă-mi îndoită răbdare în necazuri, să-Ți mulțumesc Ție pentru toate!". Asta să cerem, nu daruri mari. Că dacă darurile cele mari le ia omul mai înainte de vreme, îl duce la mîndrie. Cum ai da la un copil mic o bijuterie mare, ceva scump, el nu știe s-o păstreze și o aruncă. De aceea, omul cîștigă foarte încet darul Duhului Sfînt, pentru că nu știe să-l prețuiască mai tîrziu.

**1178.** Prima grijă să-ți fie rugăciunea și apoi cititul, scrisul și lucrul mîinilor. Să nu te fure ocupațiile în locul rugăciunii.

**1179.** Să știi că dacă adormi seara neînchinat este mare păcat. Cît de obosit ai fi, zi măcar rugăciunile de seară pe scurt din Ceaslov, fă cîteva închinăciuni și apoi culcă-te!

**1180.** Cînd te-ai sculat dimineață, nu te apuca de treabă. Este un drac care se cheamă „înainte-mergător" și are o ceată mare de draci pe fața pămîntului, care o trimite în casele creștinilor ca să-i învețe, cînd se vor scula dimineața, să se apuce mai întîi de treabă. Cu noaptea în cap să se apuce de treabă.

Nu! întîi slăvește-L pe Dumnezeu, că apoi Dumnezeu te întărește și poți să lucrezi cît zece oameni într-o zi.

**1181.** Datoria noastră, a tuturor, este de a ne ruga lui Dumnezeu să ne ajute să scoatem din noi dracii, care sunt patimile și păcatele noastre cele prea multe și felurite.

**RUGĂCIUNEA NEÎNCETATĂ**

**1182.** Poate vor întreba unii: „Cum putem să ne rugăm pururea și să avem lauda Lui în gura noastră în toată vremea (Psalmul 33, 1) dacă avem atîtea treburi și griji, trebuind să ne concentrăm mintea la ce vorbim cu alții, la cele pe care le lucrăm sau îi învățăm pe alții să le lucreze, spre a dobîndi cele necesare pentru viața cea de toate zilele? Cum putem să ne rugăm neîncetat cînd suntem ocupați cu ascultări atît de grele și diferite în sfînta mănăstire?".

Intr-adevăr, unii dintre noi ar putea avea această nedumerire despre rugăciunea neîncetată, dacă Preabunul Dumnezeu numai o singură gură și un singur cuvînt ne-a dat. Dar Cel ce toate cu negrăită înțelepciune le-a făcut, Acela din început ne-a înzestrat cu îndoit cuvînt și îndoită gură spre a putea împlini cele ce prin Duhul Sfînt avea să le ceară de la noi.

Noi avem pe lîngă gura cea trupească și o gură de gînd, prin care putem face o lucrare de laudă în chip gîndit, în omul nostru dinăuntru.

**1183.** Suntem datori să lăudăm pe Dumnezeu în mintea și inima noastră în toată vremea și în tot locul, acest lucru fiind cu putință deoarece, orice gîndire și lucrare duhovnicească a minții, orice faptă bună, orice cuvînt bun, au putere de laudă și se socotesc ca o rugăciune înaintea lui Dumnezeu.

**1184.** Cei care vă nevoiți în mucenicesca ascultare a vieții de obște (**Scara,** Cuvîntul 4), de cîte ori vă osteniți cu răbdare în supunere, de cîte ori vă înfrînați cu măsură de la mîncare, băutură și somn, de cîte ori răbdați ocara cu bărbăție de cuget, de cîte ori petreceți, citind Sfintele Scripturi, meditînd la patimile cele înfricoșate și mîntuitoare ale Domnului Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, la moarte, la gheenă, la Judecata de Apoi, sau la Impărăția cerurilor, de cîte ori vă aflați în biserică, ascultînd și urmărind cu atenție și evlavie înțelesul duhovnicesc al sfintelor slujbe, gîndind la puterea tainică a celor ce se cîntă și se citesc acolo, de cîte ori cîntați și citiți singuri cu bună înțelegere în chiliile și inimile voastre și vă osteniți cu îndelungă durere pentru împlinirea faptelor bune, de cîte ori vă dogoriți de arșița soarelui de vară și răbdați cu multă sudoare în osteneala sfintei ascultări, pentru dragostea lui Dumnezeu și folosul aproapelui, de cîte ori vă aflați în chilie, făcîndu-vă canonul de metanii și de închinăciuni cu rugăciunea în minte, sau citind **Viețile Sfinților**

și învățăturile Sfinților Părinți, spre a vă folosi de ele, de cîte ori răbdați căldura focului din bucătărie și brutărie, cu grija de a face mîncare spre a hrăni părinții, frații și străinii, de cîte ori vă aflați, stînd cu răbdare, la osteneala privegherilor de toată noaptea în biserică sau la chilie, de cîte ori vă aflați în vreo lucrare sfîntă a minții și în împlinirea cu lucrul a oricărei fapte bune făcută după sfatul celor ce vă povățuiesc și poartă grijă de mîntuirea sufletelor voastre, de cîte ori vă aflați slujind cu dragoste și cu smerenie fraților la chelărie, la grădină, la croitorie, la biserică și la oricare altă slujbă spre folosul de obște al părinților și fraților, dacă veți face aceste osteneli cu privirea minții spre Dumnezeu și spre slava Lui vă veți osteni, vă aflați într-o rugăciune neîncetată înaintea lui Dumnezeu. Aceasta, deoarece orice faptă bună, oricare gîndire sau vorbire duhovnicească sunt ca o laudă înaintea lui Dumnezeu.

**1185.** Rugăciunea neîncetată tocmai în aceasta constă: să ne aflăm întotdeauna cu evlavie în fața lui Dumnezeu.

**RUGĂCIUNEA INIMII**

**1186.** Trebuie să știm că rugăciunea lui Iisus se împarte, după lucrare, în două feluri: grăită cu limba și cu buzele și cea făcută cu mintea. Nevoitorul trece de la rugăciunea vorbită la cea a minții singur, de la sine, cu condiția ca rugăciunea vorbită să fie făcută cu luare aminte.

Cele mai importante elemente ale rugăciunii cu gura, de care trebuie să se țină cont, sunt acestea:

1. Luarea aminte;
2. Inchiderea minții în cuvintele rugăciunii lui Iisus;
3. Să se rostească cuvintele fără nici o grabă, cu zdrobirea duhului;
4. Să se țină puțin răsuflarea, cît se va zice o dată cu mintea rugăciunea: „Doamne, Iisuse Hristose, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul".

Deși aceste condiții se potrivesc și la alte rugăciuni, ele sunt mai necesare la rugăciunea lui Iisus. Rugăciunea lui Iisus și a minții,luîndu-se în sens mai larg, este oricare rugăciune ce o va face omul cu mintea. Mai ales la Sfinții Părinți este numită astfel rugăciunea amintită, adică: „Doamne, Iisuse Hristose, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul" (Sfîntul Nicodim Aghioritul).

**1187.** Rugăciunea minții este obligatorie nu numai pentru monahi, ci și pentru orice creștin (Ibidem), deoarece Marele Apostol Pavel s-a adresat tuturor creștinilor cînd a zis: „Neîncetat rugați-vă" (I Tesaloniceni 5, 17).

**1188.** Prin chemarea deasă a numelui lui Iisus se naște în inima omului dragostea către El.

**1189.** Cine vrea să se ostenească în rugăciunea lui Iisus, trebuie să țină seama de aceste patru lucruri și anume:

1. Să zică rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristose, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul", cu mintea sau cu limba, rar și cu foarte mare luare aminte;

2. Să facă o mică pauză după fiecare rugăciune;

3. Să-şi ţină respiraţia pînă ce va zice odată cu mintea sau cu limba această rugăciune;

4. Să închidă mintea în cuvintele rugăciunii, adică să fie cu mare atenţie numai la cuvintele sfintei rugăciuni şi să nu se răspîndească cu mintea la alte cuvinte, chiar de ar fi ele şi dintre cugetele cele bune. Să nu primească nici un fel de nălucire sau închipuire în vremea acestei sfinte rugăciuni, chiar de ar fi acele închipuiri sfinte, căci, oricît de sfinte ar fi, nu trebuie să le primim în vremea sfintei rugăciuni, deoarece sunt în afară de inimă şi trag mintea la cele din afară, nelăsînd-o să se coboare în cămara inimii, spre a vorbi acolo cu Mirele Hristos. Cu aceste patru mijloace, care s-au însemnat pe scurt, oricine poate să se adîncească în rugăciunea minţii.

**1190.** Există o rugăciune a inimii omului care se naşte din cugetarea la însuşirile lui Dumnezeu şi din privirea zidirilor Sale. Acest lucru se întîmplă mai cu seamă la acei oameni credincioşi, care, prin darul lui Dumnezeu, au ajuns să-şi curețe mintea şi inima de patimi şi de neştiinţă. Prin această descoperire, despre însuşirile lui Dumnezeu şi prin cugetarea după putere la ele şi la minunile lui Dumnezeu din zidirile Sale, omul ajunge la o dragoste mare de Dumnezeu şi îl iubeşte mai mult ca înainte de a i se descoperi lui această cunoştinţă. Apoi, din această iubire către Ziditorul său, el începe să facă rugăciuni tot mai multe, din adîncul inimii şi, astfel, ajunge la o înviorare şi înviere a inimii în chip tainic.

**1191.** Primele roade ale rugăciunii lui Iisus sunt două, şi anume: luarea aminte şi smerenia. Aceste două roade, deşi par mici, se arată însă mai înainte de celelalte la nevoitorul sfintei rugăciuni. Acestea se obţin prin practicarea stăruitoare a oricărui fel de rugăciune, dar îndeosebi prin practicarea rugăciunii lui Iisus, a cărei lucrare se află mai presus decît cîntarea de psalmi şi decît celelalte rugăciuni vorbite.

Al treilea rod al acestei rugăciuni, care se naşte la rîndul său din luarea aminte şi smerenie, este umilinţa;

Al patrulea rod al rugăciunii lui Iisus este adunarea gîndurilor.

Al cincilea rod este evlavia;

Al şaselea este frica de Dumnezeu;

Al şaptelea este pomenirea morţii;

Al optulea este liniştirea gîndurilor;

Al nouălea este căldura inimii;

Al zecelea este concentrarea atenţiei în inimă;

Al unsprezecelea este privirea din ce în ce mai atentă asupra greşelilor şi păcătoşeniei noastre, din care pricină sporeşte în noi umilinţa şi se preface în plîns;

Al doisprezecelea rod este simţirea prezenţei lui Dumnezeu, a morţii, a Judecăţii de Apoi şi cugetarea la muncile iadului;

Al treisprezecela rod al rugăciunii lui Iisus este dezlipirea minții noastre de la lucrurile frumoase ale lumii acesteia și rămînerea ei în inimă. Prin această obișnuință a minții de a rămîne în inimă ea fuge și urăște dulcețile simțite ale organelor și simțurilor;

Al patrusprezecelea rod ce se naște din lucrarea rugăciunii lui Iisus constă în aceea că mintea, afundîndu-se în inimă și văzînd acolo, cu ochiul său gînditor, chipul urît și grozav cu care este închipuită și înfățișarea urîtă cu care s-a îmbrăcat prin necuviincioasele priveliști, prin urîtele auziri și prin purtarea după voia simțurilor și a lumii de care mai înainte s-a lăsat prinsă - după cum arată Sfîntul Grigorie al Tesalonicului - ea începe să-și cîștige smerenie, plîns și lacrimi. Și cum să nu se smerească ticăloasa, văzînd locul inimii sale întinat și înnegrit de un întuneric gros ce i s-a pricinuit de păcatele făcute cu gîndul și cu lucrul?

Al cincisprezecelea rod ce se naște și crește din rugăciunea lui Iisus constă în faptul că, prin întoarcerea minții în inimă, zăbovirea ei în inimă prin privire gînditoare, străjuire, păzire și rugăciune, partea lăuntrică a omului se face ca o oglindă curată - după Sfîntul Calist - în care mintea vede foarte clar aplecările rele ale inimii sale, bîntuielile și pîndirile duhurilor necurate. Pe scurt, mintea începe să-și vadă curat toate greșelile sale, pînă la cele mai mici, fapt pentru care cheamă cu mare durere pe Iisus spre ajutorul său, își cere iertare, se pocăiește, se întristează, cade la Domnul și adaugă plîns peste plîns, smerenie peste smerenie și face cît poate ca să îndrepte și să nu mai păcătuiască.

Al șaisprezecelea rod care se naște ca urmare a întoarcerii minții către inimă este curățirea firii de către Dumnezeu prin lucrarea cea mai presus de fire a harului Sfîntului Duh.

Al șaptesprezecelea rod al rugăciunii gînditoare a inimii constă în aceea că atunci cînd mintea se va obișnui să intre în inimă să vorbească împreună cu cuvîntul cel așezat înăuntru spre a afla voia lui și să se privească pe sine și toate puterile sale, ea nu rămîne fără bucurie și veselie. După cum atunci cînd lipsește cineva de acasă și apoi se întoarce și intră în casă, se bucură și se veselește că s-a învrednicit să-și vadă soția și fiii, tot astfel se întîmplă și cu mintea, cînd intră în inima sa, după cum arată Cuviosul Nichifor din singurătate. Prin această rugăciune de gînd a inimii omului poate să-și păzească mintea și inima, dar nu desăvîrșit curate și nepătimașe. Acest lucru nu numai în lume este anevoios, ba chiar și în pustie și la liniște, pentru lenevirea noastră și răutatea neamului omenesc, cum a zis Sfîntul Ioan Scărarul, însă le poate păzi mai puțin pătimașe și, pe cît este cu putință, curate. Dumnezeu a dat omului porunca să-și păzească inima de patimi și de gîndurile rele, zicînd: „Ia aminte de sine, să nu se facă gînd ascuns în inima ta și nelegiuire" (Deuteronom 15, 9). La această poruncă a scris un cuvînt de tîlcuire condeiul împărătească al Sfîntului Vasile cel Mare, iar Solomon a zis: „Cu toată străjuirea păzește-ți inima, că dintr-acestea sunt ieșirile vieții" (Pilde 4, 23).

Al optusprezecelea și cel mai mare rod al rugăciunii inimii este cîștigarea dragostei de Dumnezeu, care este maica tuturor virtuților, ea cuprinzînd toate

faptele bune, deoarece în dragostea de Dumnezeu se cuprinde și dragostea către aproapele, după mărturia dumnezeiescului Ioan Evanghelistul, care zice: „Cel ce iubește pe Dumnezeu, iubește și pe aproapele său" (I Ioan 4, 21). In aceste două porunci, adică în iubirea de Dumnezeu și de aproapele, se cuprind toată Legea și proorocii (Matei 22, 40). In chip asemănător, marele Apostol Pavel, arătînd că dragostea este plinirea Legii, a zis: „Cel ce iubește pe aproapele, a împlinit Legea" (Romani 13, 8).

Acestea și multe altele sunt roadele rugăciunii celui ce se face gînditor prin întoarcerea minții în inimă. Deci, fericit și de trei ori fericit este acel suflet care este lucrător tainic al acestei sfinte rugăciuni. Unul ca acesta cu adevărat se roagă în ascuns în cămara inimii sale și vorbește neîncetat cu Mirele-Cuvîntul. Acesta va lua plată de la Tatăl nostru Cel ceresc, Care vede rugăciunea lui făcută în ascuns și îi va răsplăti la arătare, în ziua cea mare a Judecății de Apoi, cînd se vor arăta cele ascunse ale oamenilor.

**1192.** *Ce este rugăciunea minții și ce este rugăciunea inimii?*

Rugăciunea minții este rugăciunea cugetării, cînd mintea s-a deprins să se reculeagă în ceasul rugăciunii, pe care o rostește în întregimea ei fără risipire. In vremea acestei rugăciuni, mintea se topește, se unește laolaltă cu cuvintele scrise și le rostește ca și cum le-ar fi cugetat ea însăși.

Rugăciunea inimii este rugăciunea simțirii, cînd prin luarea aminte inima se încălzește și, ceea ce în rugăciunea minții era gînd, acum de la gînd ajunge la simțire. Insă aici simțirea este ca nevoie și cerință duhovnicească. Cine a ajuns la simțire, acela se roagă fără cuvinte, pentru că Dumnezeu este un Dumnezeu al inimii. De aceea, abia de aici începe hotarul sporirii în rugăciune. Pe această treaptă citirea poate să înceteze, precum și stăruința gîndului, dar să se păstreze petrecerea în această simțire cu semnele proprii ale rugăciunii. Așadar, din cele spuse pînă aici, trebuie să ținem minte că „înțelegerea și simțirea sunt puterile rugăciunii" după Sfîntul Teofan Zavorîtul.

*Prin ce se deosebesc aceste două rugăciuni una de alta și care este semnul că a dobîndit cineva rugăciunea cea curată a inimii?*

Deosebirea rugăciunii minții de a inimii constă în aceasta, că cel ce se roagă cu mintea petrece în cap, iar cel ce se roagă cu inima petrece în inimă, adică se pogoară cu mintea în inimă. Căci numai atunci cînd mintea se va uni cu inima ne putem aștepta la o sporire în aducerea aminte de Dumnezeu și la simțirea lui Dumnezeu, după același Sfînt Teofan Zavorîtul.

*In ce constă unirea minții cu a inimii?*

Unirea minții cu a inimii constă în unirea gîndurilor celor duhovnicești ale minții cu simțirile duhovnicești ale inimii.

**1193.** *Care sunt roadele rugăciunii lui Iisus?*

Primul rod al rugăciunii lui Iisus este înstrăinarea gîndurilor minții de la lucrurile cele frumoase ale lumii, după Sfîntul Diadoh care zice: „Cela ce intră de-a pururi în inima sa, se înstrăinează de toate cele frumoase ale vieții" **(Filocalia,** vol. I).

Al doilea rod al rugăciunii lui Iisus este „vedera grozăviei celei ticăloase a sufletului cu care s-a întinat prin simţiri şi prin gînduri rele". Prin această vedere cîştigă omul smerenie, plîns, lacrimi, după mărturia Sfîntului Grigorie Palama.

Al treilea rod al rugăciunii celei gîndite a inimii este că prin întoarcerea minţii în inimă, atît mintea cît şi inima omului se fac ca o oglindă curată în care nevoitorul îşi cunoaşte mişcările cele viclene ale gîndurilor sale, şi aşa cheamă pe Iisus spre ajutor (**Filocalia,** vol. IX, Cuvîntul 28).

Al patrulea rod al rugăciunii celei gînditoare a inimii este curăţirea firii, precum şi lucrarea pentru curăţirea firii, dată mai presus de fire de dumnezeiescul dar al Preasfîntului Duh.

Al cincilea rod al rugăciunii inimii este că, intrînd mintea în inimă ca să vorbească acolo cu cuvîntul cel înăuntru aşezat, nu rămîne fără de mare bucurie şi veselie duhovnicească, după cum despre aceasta arată Iosif Vrinie şi Nichita Monahul cel din singurătate.

Al şaselea rod al rugăciunii celei duhovniceşti este că prin această rugăciune se afla darul lui Dumnezeu cel ascuns în inimă.

Al şaptelea rod al rugăciunii lui Iisus este că prin pomenirea cea necurmată a numelui lui Iisus, se naşte în suflet dragostea cea către Hristos (A se vedea **Paza celor cinci simţuri,** de Sfîntul Nicodim Aghioritul).

Alte roade ale rugăciunii celei gîndite sunt şi acestea: adunarea cugetelor, evlavia, smerenia, luarea aminte de sine, umilinţa, frica de Dumnezeu, pomenirea morţii, liniştea inimii despre gînduri, concentrarea atenţiei în inimă şi căldura cea duhovnicească (A se vedea pe larg în **Sbornicul,** vol. I).

**1194.** Omul care îşi va obişnui mintea să rămînă în inimă, va dori totdeauna să-şi încuie uşa chiliei sale şi să se liniştească, să-şi încuie uşa gurii şi să tacă şi să-şi încuie uşa lăuntrică a cuvîntului celui înăuntru aşezat, spre a nu mai lăsa duhurile viclene să vorbească într-însul răutăţile şi vicleniile voite de ele, prin care omul se face necurat în faţa lui Dumnezeu, Cel ce cearcă inimile şi rărunchii. Pentru aceasta ne sfătuieşte Sfîntul Ioan Scărarul: „încuie uşa chiliei pentru trup, uşa gurii pentru vorbirea cu oamenii şi uşa dinăuntru pentru duhuri".

**1195.** *Nu este păcat ca atunci cînd este liturghia, eu să-mi zic rugăciunea inimii sau altă rugăciune şi să nu fiu atent la slujbă?*

Nu-i adevărat! Pentru că are mare legătură liturghia inimii cu cealaltă de la Sfîntul Altar. Aceasta este o rugăciune obştească şi are mare putere, mai ales Sfînta Liturghie, şi o ajută pe cea din inimă. Că dacă vine o prigoană şi te-ai dus într-o pustie, sau într-un sat, sau într-un bordei, mai ai liturghie?

In măsura în care se roagă, auzi ce zice Sfîntul Nicodim Aghioritul, mintea este preot, inima este altar; jertfa care se aduce pe acest altar este alegerea şi buna-voinţă, că de bunăvoie aleg să mă rog lui Dumnezeu, iar mirosul de bună mireasmă, tămîia, care se ridică de pe altarul inimii este rugăciunea, să se îndrepteze rugăciunea mea ca tămîia înaintea Ta, de pe altarul inimii. Omul este un fel de biserică în biserică.

In zadar te duci în altarul ăsta, dacă nu ai rugăciunea cea din inimă. Puţin îţi foloseşte. De aceea, mergerea la biserică îţi ajută foarte mult ca să întăreşti rugăciunea din inimă, dar nu o schimbă pe aceea. Tocmai rugăciunile şi momentele Sfintei Liturghii, dacă tu ai lucrare lăuntrică, îţi întăresc această lucrare. Mai mult, îţi învăpăiază inima de dragostea lui Dumnezeu, cînd auzi momentele Sfintei Liturghii, cînd iese cu Sfintele Daruri, căci credinţa vine prin auz.

Ai văzut că a întrebat cineva pe Sfîntul Nichifor: „Dacă merg în biserică, să ascult strana şi Liturghia şi celelalte, sau să zic rugăciunea inimii?". Dacă n-ai sporit în rugăciunea minţii, ascultă cu mare atenţie Liturghia şi strana, că te ajută să te concentrezi cu mintea în inimă. Foarte mult te ajută. Iar dacă ai ajuns la rugăciunea de sine mişcătoare a minţii, este ca ceasul, ai pornit inima, eu dorm şi inima mea veghează. Permanent inima se roagă. Atunci şi fără să vrei vei rămîne cu rugăciunea asta lăuntrică şi în timpul liturghiei şi în timpul celorlalte rugăciuni, că ajungi la o rugăciune de sine mişcătoare. Permanent se roagă inima. Neîncetat, cum zice apostolul.

**1196.** Rugăciunea inimii dă libertatea Duhului lui Dumnezeu să lucreze asupra inimii noastre şi astfel, prin unirea sufletului nostru cu Duhul Sfînt, ne facem un singur duh; căci cel ce se întoarce cu mintea în inimă şi cu mare iubire de Dumnezeu, cu mare fierbinţeală şi umilinţă înalţă din adîncul inimii sale rugăciune neîncetată către Bunul Dumnezeu, se aseamănă cu o mireasă care iubeşte foarte mult pe mirele său şi nu voieşte nicidecum să se despartă de el. Tot astfel şi sufletul care s-a aprins de dragostea Mirelui şi s-a unit prin rugăciunea inimii cu Hristos, a ajuns să se facă un singur duh cu El (I Corinteni 6, 17). Cel ce se roagă neîncetat cu mintea în inimă rămîne în Hristos şi Hristos rămîne în el, aducînd prin El multă roadă duhovnicească.

**1197.** Dacă nu chemăm pe „Doamne Iisuse..." , nu reuşim să ne despătimim în nici un fel cu mintea.

**1198.** Ne trebuie smerenie! Să ne trezim cu mintea, să ne împotrivim păcatului cu mintea, să chemăm pe „Doamne Iisuse..." şi să avem mare smerenie a inimii şi cunoştinţa de sine, fiindcă ne luptăm cu demonii cei mîndri.

**1199.** Cu orice rugăciune putem dobîndi adevărata rugăciune a inimii. Şi cu citirea Psaltirii, dacă o facem cu mare credinţă şi luare aminte, şi cu metaniile, şi cu acatistele, şi chiar cu cîntarea duhovnicească, şi cu postul, şi cu privegherile de toată noaptea. Sfinţii Părinţi, însă, au ales rugăciunea lui Iisus pentru a dobîndi rugăciunea inimi, însă, este extazul, răpirea minţii, numită de Părinţi „vedere duhovnicească", cînd se curăţeşte văzduhul inimii.

**1200.** Cînd te duci la praşit, omule, şi ai luat sapa pe umăr, ia şi pe Hristos în minte: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul (păcătoasa)". Dacă lucrezi în atelier şi ai pus mîna pe ciocan, pe bomfaier, pe ferăstrău, baţi pe nicovală, sau dacă eşti zidar sau tîmplar, sau orice meşteşug ai, de cîte ori dai cu ciocanul, zi şi „Doamne Iisuse!".

**1201.** Dacă, făcînd ascultare în mănăstire, pe limbă vom avea rugăciunea lui Iisus, în minte vederea lui Dumnezeu, iar în inimă setea de El, atunci cu adevărat suntem slugi ale lui Dumnezeu; iar dacă ne ostenim în ascultările mănăstirești numai cu trupul, iar mintea nu are dorirea de El, atunci suntem numai niște chipuri cioplite de călugări.

**1202.** Cea mai puternică rugăciune care te păzește de gînduri rele și de războaie este aceasta: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!"

**1203.** Dacă ar vibra în mintea noastră rugăciunea aceasta, fie călugăr sau mirean închinător, de unde ești, diavolul nu are putere să intre în sufletul acesta, pentru că aude numele Dumnezeului Celui viu. Și Dumnezeul nostru este foc mistuitor, îi arde pe diavoli.

Dacă nu vorbim în mintea noastră cu Iisus Hristos, ajungem un măturoi al vrăjmașului, batjocură, și ne duce unde vrea.

**1204.** Nu te poate schimba nimeni dacă ai în inima ta pe „Doamne Iisuse...". Dar trebuie să ai o treaptă a rugăciunii. Cînd zici „Doamne Iisuse..." se cutremură tot iadul, numai să zici din inimă.

**1205.** Rugăciunea inimii este o lucrare de taină pe care numai Dumnezeu o știe, iar cel care o are foarte greu o spune altora. Ba, uneori, nici nu știe omul că are rugăciunea inimii. Sunt și mireni care au rugăciunea duhovnicească, încît întrec și pe călugări.

**1206.** Rugăciunea făcută cu mintea în inimă unește sufletul nostru cu Hristos și cu Tatăl; deoarece singura ușă ce duce la Dumnezeu Tatăl este Hristos, după cum El însuși spune: „Nimeni nu vine la Tatăl, decît prin Mine" (Ioan 14, 11).

**1207.** Am ajuns la convingerea asta, cu zeci de ani în urmă, că nu există clipă și mai puțin decît aceasta, cînd nu ne aflăm mîniind pe Dumnezeu. Aceasta știi cînd o simți? Cînd ajunge omul în treptele cele mai înalte ale rugăciunii inimii și cînd vine Duhul Sfînt în inima omului, cu Darul lui Hristos, atunci abia vede el despre milioanele de neputințe, care-l robesc simțitor și gînditor.

## RUGĂCIUNEA MINȚII

**1208.** Cine vrea să se ostenească în rugăciunea lui Iisus, trebuie să țină seama de aceste patru lucruri, și anume:

1. Să zică rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristose, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul", cu mintea sau cu limba, rar și cu foarte mare luare aminte;
2. Să facă o mică pauză după fiecare rugăciune;
3. Să-și țină respirația pînă ce va zice o dată cu mintea sau cu limba această rugăciune;
4. Să închidă mintea în cuvintele rugăciunii, adică să fie cu mare atenție numai la cuvintele sfintei rugăciuni și să nu se răspîndească cu mintea la alte cuvinte, chiar de ar fi ele și dintre cugetele cele bune. Să nu primească nici un

fel de nălucire sau închipuire în vremea acestei sfinte rugăciuni, chiar de ar fi acele închipuiri sfinte, căci, oricît de sfinte ar fi, nu trebuie să le primim în vremea sfintei rugăciuni, deoarece sunt în afară de inimă şi trag mintea la cele din afară, nelăsînd-o să se coboare în cămara inimii, spre a vorbi acolo cu Mirele Hristos. Cu aceste patru mijloace, care s-au însemnat pe scurt, oricine poate să se adîncească în rugăciunea minţii.

**1209.** Dacă vom lenevi să învăţăm rugăciunea minţii, dînd vina pe ascultare, ne mustră pilda Sfinţilor Părinţi, precum şi Sfîntul Grigorie Sinaitul, care zice că nici pustia, nici singurătatea nu sunt atît de folositoare în vremea deprinderii rugăciunii minţii, ca o ascultare înţeleaptă.

**1210.** Nu numai trăind în mănăstiri cu viaţă de obşte, ci chiar şi în lume fiind, unii dintre sfinţi s-au desăvîrşit în rugăciunea minţii cea mai înaltă, trăind în mijlocul celor mai mari oraşe. Astfel a fost Sfîntul Simeon Noul Teolog, avînd slujba de administrator în oraşul împărătesc Constantinopol, precum şi Sfîntul Fotie, patriarhul Constantinopolului, care a fost ridicat la rangul de patriarh dintre senatori şi care, nefiind monah, a învăţat lucrarea minţii pe cînd se afla în locul său înalt şi a sporit în această sfîntă rugăciune în aşa măsură, încît, după cuvîntul Sfîntului Simeon al Tesalonicului, faţa lui era luminată de darul Preasfîntului Duh ca la un al doilea Moise. El a scris apoi o carte foarte însemnată despre această sfîntă rugăciune a minţii. Acest sfînt, Simeon al Tesalonicului, arată, de asemenea, că Sfîntul Ioan Gură de Aur precum şi Sfinţii Ignatie şi Calist, pe cînd erau patriarhi în Constantinopol, s-au desăvîrşit în această sfîntă rugăciune a minţii şi au scris cărţi minunate despre această lucrare lăuntrică. Din aceste motive, Sfîntul Simeon al Tesalonicului sfătuieşte pe arhierei, pe preoţi, pe monahi şi pe creştinii din lume să rostească această rugăciune în orice vreme şi în orice loc ar fi şi să o ţină ca pe răsuflarea lor, deoarece nu este o armă mai tare nici pe pămînt şi nici în cer, decît numele lui Iisus Hristos.

**1211.** Infrînarea de la somn şi postul sunt foarte necesare la îndeltnicirea cu rugăciunea minţii. Dar nu o înfrînare de la somn şi de la mîncare peste măsură, deoarece astfel de post aduce pagubă în loc de folos.

**1212.** Este bine să ştim că se recomandă ca cel ce se îndeletniceşte cu rugăciunea minţii din inimă să şadă într-un loc liniştit şi fără lumină, mai ales la începutul acestei nevoinţe. Căci vederea lucrurilor din afară, fireşte că este pricină de răspîndire a gîndurilor.

**1213.** Nu trebuie să punem toată străduinţa numai în post ci, postind cu măsură şi după puterea noastră, să tindem mai mult spre lucrarea minţii.

**1214.** Rugăciunea minţii este de multe ori însoţită şi de unele simţiri fizice, deşi acestea nu sunt la toţi la fel. Dacă nevoitorul nu va cunoaşte din timp aceste mişcări fizice, ce se petrec înlăntrul său, uşor poate cădea într-o înşelare, nu din cauza practicării rugăciunii lui Iisus, care este bună şi mîntuitoare de suflet, ci din cauza nepriceperii sale în vremea acelor mişcări lăuntrice care

însoțesc uneori lucrarea rugăciunii minții. In primul rînd să ne amintim de căldurile ce vin în vremea acestei sfinte rugăciuni, spre a distinge care sunt de la firea noastră, care de la draci și care de la harul lui Dumnezeu. Cine va cunoaște bine deosebirea acestor călduri, va ști cum să-și mînuiască atenția în vremea rugăciunii de la un caz la altul și, astfel, va putea ușor să scape de înșelare. (A se vedea Calist, Patriarhul Constantinopolului, **Sbornicul,** vol. 2).

**1215.** Deoarece mintea noastră de la naștere, din copilărie și tinerețe s-a obișnuit să se risipească la lucrurile simțite, din afară, ale lumii acesteia, atunci cînd vom zice această sfîntă rugăciune a minții trebuie să nu răsuflăm prea des, după cum are firea obicei. Ci respirația noastră trebuie să țină pînă ce vom zice cu cuvîntul cel înăuntru așezat rugăciunea aceasta și apoi să respirăm, după cum ne învață Sfinții Părinți.

Prin această puțină ținere a respirației se subțiază inima cea aspră și groasă, precum și umezelile cele din inimă, care, cu măsură necăjindu-se și înfierbîntîndu-se, prin aceasta se înmoaie și se smeresc și mai ușor se pornesc spre umilință și în acest chip varsă cu ușurință lacrimi. Se subțiază încă și creierii și, ca urmare, se subțiază și lucrarea minții și se face de un gînd, luminoasă, mai îndemînatică spre unirea cu strălucirea mai presus de fire a lui Dumnezeu. Deoarece prin această ținere cu măsură a răsuflării se necăjește inima și pătimește durere, iar prin durerea și chinuirea aceasta varsă afară dorința otrăvitoare a dezmierdării și a păcatului pe care mai înainte apucînd, a înghițit-o, astfel se tămăduiește, potrivit doctorilor, folosind cele potrivnice la cele împotrivă.

Un alt folos al acestei țineri a respirației cu măsură este că, astfel, toate celelalte puteri ale sufletului se unesc și se întorc către Dumnezeu, lucru minunat ai spune, căci într-acest chip omul aduce lui Dumnezeu toată zidirea cea simțită și cea vorbită a cărei legătură și cuprindere este El, după Sfîntul Grigorie Palama al Tesalonicului.

Indeosebi noii începători au trebuință de această puțină ținere a respirației cînd se roagă, fiindcă cei ce au sporit în lucrarea minții, și fără ținerea aceasta, și numai prin cuvîntul așezat înăuntru intră în inimă și acolo rămîne. însă și aceștia, cînd voiesc a întoarce mintea în inimă mai cu iubire de osteneală și mai ales în vremea războiului gîndurilor și al patimilor, ca prin această întoarcere să se roage mai lesne nerăspîndiți, fac aceasta tot prin ținerea cu măsură a respirației.

**1216.** Rolul cel mai important în lucrarea rugăciunii cu gîndul îl are stăpînirea atenției.

**1217.** Trebuie ca mintea să se pogoare în inima goală de orice închipuiri, adică fără să imagineze sau să gîndească, simțit sau gîndit, dinăuntru sau din afară, chiar bun de ar fi. Aceasta, fiindcă Dumnezeu este afară de toate cele ce sunt simțite și gîndite și mai presus de toate acestea. Pentru aceasta și mintea care caută să se unească cu Dumnezeu prin rugăciune se cade să se facă afară de toate cele ce sunt simțite și gîndite și mai presus de toate acestea, ca să dobîndească unirea dumnezeiască.

**1218.** Mintea, cînd se va pogorî în inimă, să nu stea acolo numai să privească, ci prin cuvîntul așezat înăuntru inimii să se roage, zicînd rugăciunea tainică, adică: „Doamne, Iisuse Hristose, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul".

**1219.** La întoarcerea minții către inimă și la intrarea ei în inimă cu rugăciunea gînditoare, trebuie să unim mintea, cuvîntul cel așezat înăuntru și voința noastră, astfel încît aceste trei părți ale sufletului să fie una și cea una trei. Căci în chipul acesta omul, care este icoana Sfintei Treimi, se unește cu întîiul chip.

**1220.** Cine vrea să sporească în rugăciunea curată făcută cu mintea în inimă, se cuvine cu toată rîvna să se ostenească la lucrarea tuturor poruncilor lui Dumnezeu și, îndeosebi, la chemarea neîncetată a numelui Domnului cu mintea în adîncul inimii. Mîngîierile Duhului Sfînt vin în inima omului prin durerile din osteneli, după mărturia Duhului Sfînt, Care zice: „După înmulțirea durerilor mele în inima mea, mîngîierile Tale au veselit sufletul meu" (Psalmul 93, 19). Cel ce umblă fără suferință, nu va primi roade, deoarece numai prin osteneală, durerea inimii și prin nevoințele trupești se dă la iveală harul Duhului Sfînt ce este dat fiecărui credincios la Sfîntul Botez, har care, din pricina nepăsării noastre față de împlinirea poruncilor, se îngroapă în patimi și în cenușa uitării, dar care din negrăita milă a lui Dumnezeu se redobîndește prin pocăință. Deci se cade, fraților, să nu fugim de osteneli din pricina durerilor care vin odată cu el, ca să nu fim osîndiți pentru nelucrare și să auzim de la Domnul: „Luați de la el talantul" (Matei 25, 28).

**1221.** Cîte primejdii nu sunt: auzi că pe unul l-a omorît un butuc, pe altul l-a sfărîmat mașina, pe altul l-a prins motorul, peste unul a căzut un copac și a murit. La urechile noastre vin asemenea vești zilnic. Dar de ce? Pentru că n-a plecat la lucru cu rugăciunea minții. Dacă pleca cu rugăciunea minții, avea pe îngerul care-l păzea. Căci îngerul pururea ne păzește.

## RUGĂCIUNILE PENTRU MORȚI

**1222.** In Sfînta Scriptură se pune mare preț pe rugăciunea unora pentru alții. Dacă n-ar avea nici un folos rugăciunea unora pentru alții, atunci nici marele Apostol Pavel n-ar fi trebuit să îndemne la rugăciune pe ucenicul său Timotei spre un lucru ca acesta, scriindu-i: „Deci rogu-te, mai întîi de toate, să faci cereri, rugăciuni, mijlociri, mulțumiri pentru toți oamenii" (I Timotei 2, 1). Iar Sfîntul Apostol Iacov, spune: „Mărturisiți-vă unul altuia păcatele și vă rugați unii pentru alții, ca să vă vindecați, că mult poate rugăciunea dreptului care se face" (5, 16). Sfîntul Apostol Pavel cere să se facă rugăciune și pentru el (Efeseni 6, 19).

Dar dacă folosesc rugăciunile noastre pentru cei vii, care pricină ar fi să nu folosească ele pentru cei morți odată ce ei trăiesc cu sufletele lor și de vreme ce Același Dumnezeu le ascultă și pe unele și pe altele?

**1223.** Nemărginita bunătate a lui Dumnezeu, precum și rugăciunile Bisericii și Jertfa Euharistică, sunt de ajuns pentru mîntuirea celor ce nu și-au făcut în viața aceasta canonul pocăinței, dar au murit totuși în dreapta credință.

**1224.** Zice Sfîntul Simeon al Tesalonicului că „mai mult decît orice altă slujbă, sufletele răposaților noștri sunt ajutate după moarte de Sfintele Liturghii și scoaterea de miride (părticele) pentru ei" **(Tratat asupra tuturor dogmelor).** Rugăciunile pentru morți se întemeiază pe credință, pe binefacerile aproapelui și pe încredere în pocăința celor răposați, cu care cei vii se prezintă înaintea Domnului ca o împlinire a poruncii de a se iubi unii pe alții. De vor fi mici păcatele celui mort, atunci el se folosește de liturghiile, rugăciunile și milosteniile ce se fac pentru el, adică îl iartă Dumnezeu și-l scoate afară din iad. Iar de vor fi păcate mari și grele, pe care nu le-a spovedit în viață, atunci nu se iartă, ci numai se ușurează, căci Dumnezeu a închis poarta raiului pentru el și nu-i folosește la nimic, dar folosește celor vii care le aduc cu vrednicie **(Pravila Mare de la Tîrgoviște).**

## SĂRĂCIA DE BUNĂVOIE

**1225.** Să nu ne temem, fraților, de sărăcie, căci auzim ce zice Dumnezeu prin Sfîntul Prooroc Isaia: „Mai degrabă va uita mama pe fiul său, decît Eu să te uit pe tine, cel ce îmi slujești Mie". Să nu ne îngrijim de bogăție, noi cei ce de bunăvoie ne-am făgăduit a fi fără ea, pentru Dumnezeu. Căci de vom aduna bogății, inima noastră se va despărți de dragostea lui Dumnezeu și se va lipi de cele ale veacului acestuia. Să ne aducem aminte de cuvîntul Domnului, care zice că nu putem să slujim lui Dumnezeu și lui Mamona (Matei 6, 24).

**1226.** Cel care se va birui de iubirea de bani și de averi, chiar sfînt și făcător de minuni de ar fi, își pierde darul lui Dumnezeu pentru iubirea de bani și se face asemenea dracilor.

**1227.** Iubirea de avuție ne face cu totul trîndavi la cele duhovnicești, prin grija de multe și iubirea de stăpînire. Acest lucru avîndu-l în vedere dumnezeieștii Părinți, au rînduit ca, în vremea sfîntului și Marelui Post, să fie spusă în toate bisericile dreptmăritoare rugăciunea Sfîntului Efrem Sirul care, printre altele, zice: „Iar duhul trîndăviei, al grijii de multe și al iubirii de stăpînire nu mi-l da mie".

**1228.** Patima de a ne îmbogăți, de a stăpîni averi ne încearcă cu griji deșarte și cu tulburări și, prin acestea, depărtează mintea și inima noastră de la Dumnezeu. Grija cea sfîntă a rugăciunii și a cugetării celor duhovnicești se depărtează de la noi.

**1229.** De nu ne vom sili să fugim de odihna acestei vieți și de adunarea averilor, pe lîngă altă osîndă, prea lesne vom ajunge în robia patimilor celor pierzătoare.

**1230.** Nu numai cîștigarea aurului și a banilor este agoniseală, ci și oricare al lucru de prisos.

**1231.** Prin iubirea de avuții și prin grija cea multă de lucrurile pămîntești, noi dăm dovadă de necredință în Dumnezeu.

**1232.** Dacă alergăm cu atîta zor după lucrurile cele pieritoare și pentru aceasta ne tulburăm și ne părăsim pravila noastră de la chilie și de la biserică, atunci ne facem de rușine în fața lui Dumnezeu căci nădăjduim mai mult în sîrguința noastră, decît în pronia lui Dumnezeu și dăm dovadă de necredință în Dumnezeu.

**1233.** Nouă, părinților și fraților, ni se cade a fi pururea în rugăciuni pentru noi și pentru cei ce ne miluiesc pe noi, iar nu să lăsăm pravila noastră și să ne întoarcem ca mirenii la adunarea de averi. Vedem că mila lui Dumnezeu ne poartă de grijă cu tot ce ne trebuie, prin cele ce aduc creștinii cei buni la biserică. Deci, să nu uităm de pedeapsa ce ne așteaptă, dacă nu ne vom ruga pentru cei ce ne miluiesc pe noi. Căci auzim pe proorocul, zicînd: „Vai celui ce își adună cele ce nu sunt ale sale și își îngreuiază jugul foarte tare". Ca să scăpăm de acest vai, care îngreuiază foarte mult jugul păcatelor noastre, să ne bucurăm numai de cele ce ni se trimit de la Dumnezeu prin credincioșii Săi, iar noi să ne aflăm la datoria noastră de a ne ruga pentru ei și la înfrînarea, după putere, de la toate, după cum am făgăduit lui Dumnezeu, ca să petrecem viața noastră în sărăcie și în slujba Bisericii lui Hristos.

**1234.** Cine dintre Sfinții lui Dumnezeu I-au slujit cu leafă? Cine a spus vreodată: dacă nu primesc atîta pe lună, nu mai fac ascultare, sau slujba cuvenită? Vai de noi! Vrea Hristos să ne dea raiul pentru veșnicie, iar o floare din rai - după cum i-a descoperit îngerul Domnului Sfîntului Andrei cel nebun pentru Hristos - este mai scumpă decît toate avuțiile acestei lumi văzute, iar noi stăm să ne tîrguim, cînd este vorba de mîntuirea noastră și de negrăita fericire a vieții veșnice.

**1235.** Mare piedică spre mîntuire ne este dragostea de lucruri trecătoare și pierzătoare, mai ales nouă celor care de bunăvoie am făgăduit că vom petrece în sărăcie și neagoniseală. Unde este, așadar, și la ce folosește sîrguința noastră, dacă Dumnezeu ține cîrma lucrurilor și toate le poartă și le duce precum vrea?

### SĂRACII CU DUHUL

**1236.** Săraci cu duhul sunt cei smeriți, care totdeauna se socotesc săraci de toată fapta bună, chiar dacă le-ar avea pe toate cele bune.

### SĂRBĂTORILE

**1237.** Biserica cea dreptmăritoare a lui Hristos are un brîu: un brîu falnic, cu care se încinge în fiecare an. Brîul acesta poartă pe dînsul douăsprezece semne, adică douăsprezece mari sărbători cu praznice împărătești. Brîul acesta cu un capăt ajunge la Buna-Vestire și cu celălalt ajunge pînă la Inălțarea Domnului.

Toate dumnezeieștile Taine care sunt însemnate pe brîul Bisericii își au originea lor dogmatică și tainică în dumnezeiasca Scriptură.

**1238.** Dumnezeu ne învață cum se cade a petrece sărbătorile Sale, zicînd: „Tot lucrul trupesc nu vei face într-însele" (Deuteronom **5;** Levitic 23, 3). Voiți să știți și să înțelegeți care sunt lucrurile trupului și faptele lui? Intrebați pe marele Apostol Pavel și el vă va spune: „Iar faptele trupului sunt cunoscute ca unele ce sunt: preacurvia, curvia, necurăția, aprinderea, închinarea la idoli, fermecătoria, vrajbele, certurile, zavistiile, mîniile, gîlcevile, dezbinările, eresurile, pizmuirile, uciderile, bețiile, chefurile și altele asemenea" (Galateni 5, 19-21). Vrei să știi și care sunt asemenea cu cele de mai sus? Ascultă: dănțuirile cele nebunești, ghicirile, plimbările cele nepermise, pierderea vremii prin cîrciumi și restaurante, pe la clăci, pe la nunți, ascultarea și vederea tuturor acelora care vestesc ție cele ce dărîmă morala și sfințenia vieții tale. Așadar, acestea și cele asemenea sunt răutățile pe care le vestește Dumnezeu și le pedepsește cu munca veșnică, de vom lucra în sărbătorile Lui. Căci de vom sărbători tăcînd aceste fărădelegi, îl vom auzi pe Dumnezeu, zicînd: „Sărbătorile voastre le urăște sufletul Meu". Și, în alt loc, zice: „Urît-am, lepădat-am sărbătorile voastre și nu voi mirosi jertfele voastre" (Isaia 1, 14; 58, 3-7). Vezi că nu le zice acestora „sărbători ale Sale", ci „ale voastre". Adică ale voastre sunt, că voi păgînește, nu creștinește le păziți. Nu sunt sărbătorile Mele, nici praznicele Mele ca sărbătorile voastre cele pîngărite și ca nelegiuirile voastre. Sărbătorile Mele sunt sfinte și duhovnicești; deci cu sfințenie, duhovnicește trebuie prăznuite.

**1239.** *Cum se prăznuiește duhovnicește?*

De vrei să înțelegi aceste lucruri, ascultă:

Cel ce în zi de sărbătoare și de praznic mare lasă lucrul din mîinile sale și merge la biserică, se împacă cu toți cei ce au fost supărați din familie sau din vecini și în biserică ascultă dumnezeiasca slujbă cu evlavie și cu frică de Dumnezeu, unul ca acela duhovnicește prăznuiește.

Cel ce în posturi și în zile de sărbătoare petrece în curăție cu soția sa, duhovnicește prăznuiește.

Cel ce învață pe altul să nu lucreze cele rele și să ierte pe cel ce a greșit, acela duhovnicește prăznuiește.

Cel ce citește dumnezeieștile Scripturi și miluiește pe săraci în zi de sărbătoare, acela duhovnicește prăznuiește.

Cel ce învață pe cel neștiutor calea cea bună a lui Dumnezeu și mîngîie pe cei întristați, pe cei ce au căzut în oarecare primejdii și scîrbe, și-i ajută cu tot ce se poate, unul ca acela duhovnicește prăznuiește.

Cel ce în zi de sărbătoare se duce să cerceteze pe cei bolnavi și pe cei bătrîni și neputincioși și le ajută în nevoia lor, acela duhovnicește prăznuiește.

Cei ce învață în zi de sărbătoare pe copiii lor sau pe alții să fie cuminți, să învețe rugăciuni către Preabunul Dumnezeu, să nu fure și să nu facă altfel de rău, toți aceia duhovnicește prăznuiesc și cu bucurie de Dumnezeu petrec sfintele sărbători ale Lui.

## LEGEA VECHE, SABATUL

**1240.** Legea Veche a fost ca o coasă care a tăiat păcatul numai la suprafață, ca cel ce taie iarba dar rădăcina ei o lasă în pămînt. Mîntuitorul Hristos n-a venit în lume să strice Legea, ci să o desăvîrşească. In Legea Veche zice: „Să nu ucizi" (Ieşirea 20, 13), iar în cea nouă zice: „Cel ce urăşte pe fratele său este ucigaş de om" (I Ioan 3, 15). Acolo zice: „Să nu desfrînezi" (Ieşirea 20, 14), iar aici nici să nu te uiți cu poftă la femeie (Matei 5, 28).

**1241.** Sîmbăta în Legea Veche înseamnă odihnă. Sufletul nostru, zbuciumat de păcate, de cădere, avînd conștiința pătată de păcatele sale, cînd pune început bun cu darul lui Iisus Hristos, şi se ridică din păcat şi se înalță pe treapta faptelor bune, ajunge la oarecare odihnă, dar nu la desăvîrşire. Deci, cînd vei auzi în Scriptură de Sîmbătă, să știi ce înseamnă aceasta. Iată ce spune dumnezeiescul Maxim: „Sîmbăta e nepătimirea sufletului rațional care a lepădat prin făptuire semnele păcatului".

**1242.** Sabatul este o sărbătoare exclusiv evreiască şi nu se transmite altor popoare, chiar dacă acelea cred în Dumnezeul lor. Acesta este un adevăr care nu poate fi răstălmăcit şi de care ar trebui să țină seama toți cei care serbează sîmbăta, adevăr care se poate vedea atît de clar în Vechiul Testament, dar şi în Noul Testament, însă numai dacă voi ați voi să deschideți ochii minții voastre la vederea celor drepte.

**1243.** Mîntuitorul nostru Iisus Hristos - Care n-a venit să strice Legea sau prorocii (Matei 5, 17) - a ținut toate poruncile Legii, afară de una singură: aceea a sîmbetei. Căci dacă El mergea ca fiecare iudeu sîmbăta la sinagogă, mergea cu scopul de a propovădui poporului adunat aici sau pentru a vindeca pe bolnavi, dar nicidecum pentru a ne da nouă creştinilor pildă că trebuie să serbăm sîmbăta, aşa cum vi se pare vouă, celor rătăciți de la adevăr. Iudeii mai aveau obiceiul de a se aduna vineri seara pentru rugăciunea sinagogii, după cum se adună şi azi. Dacă Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, s-ar fi dus în această zi în sinagogă, ar urma pentru noi că trebuie să serbăm şi vinerea?

## SEMNUL CRUCII

**1244.** Orice creştin care este adevărat fiu al Bisericii celei drept-măritoare a lui Hristos şi care trăieşte în viață cu evlavie şi frică de Dumnezeu, cînd începe o rugăciune sau o termină, la începutul unei cărți sfinte, la începutul şi sfîrşitul lucrului, la plecarea în călătorie şi la întoarcerea din ea, cînd este tulburat de vreo frică, de vreo veste rea sau de oricare gînduri rele, cînd se scoală şi se culcă, cînd stă la masă şi cînd se scoală de la masă, îndată se însemnă pe sine cu semnul crucii, pe care îl face pe față cu mîna sa, aducîndu-şi aminte de puterea cea neasemănată a Celui ce a sfințit Crucea cu Preacuratul şi Preascump Sîngele Său şi a lăsat-o nouă ca pe o armă nebiruită împotriva diavolului şi ca un semn dumnezeiesc lăsat nouă, după cum scrie: „Dat-ai celor ce se tem de Tine, Doamne, semn, ca să fugă de la fața arcului" (Psalmul 59, 4) şi iarăşi:

„însemnatu-s-a peste noi lumina feței Tale, Doamne" (Psalmul 4, 6). Noi știm că la rugăciune trebuie și trupul nostru, în toate mădularele sale, să ia parte. Intre acestea mîinile au un rol important în exprimarea rugăciunii.

**1245.** Trebuința de a lua parte și trupul sau cel puțin un organ al trupului la rostirea rugăciunii, rezultă din îndemnul apostolului: „Preamăriți-L pe Dumnezeu, în trupul vostru și în duhul vostru, ca unele ce sunt ale lui Dumnezeu" (I Corinteni 6, 20). Și în alt loc: „Ridicînd mîini curate, fără de mînie și fără de șovăire" (I Timotei 2, 8).

In Testamentul Vechi, de asemenea se practica rugăciunea prin participarea trupului, ca de pildă prin îngenunchere, plecarea capului, lovirea pieptului cu mîna, ridicarea mîinilor ș.a. Psalmistul zice: „Atunci Te voi binecuvînta în toată viața mea și voi ridica mîinile mele, chemînd numele Tău" (Psalmul 62, 5). Semnul Crucii în Vechiul Testament a fost prefigurat în binecuvîntarea lui Iacov; în ținerea mîinilor lui Moise în chipul crucii în timpul luptei cu Amalic (Ieșire 17, 11-12).

In Legea Darului, a Noului Testament, semnul crucii se face astfel: se împreună trei degete de la mîna dreaptă (degetul mare, arătătorul și cel mijlociu) și se duc la frunte, apoi la piept, la umărul drept și la umărul stîng, rostind cuvintele: „In numele Tatălui (la frunte), și al Fiului (la piept) și al Sfîntului Duh (la ambii umeri) după care apoi, lăsînd mîna în jos, zicem Amin!".

„In numele Tatălui", înseamnează cinstirea lui Dumnezeu-Tatăl, Stăpînul tuturor. Coborîrea mîinii la piept, rostind cuvintele „și al Fiului", înseamnează coborîrea Fiului lui Dumnezeu pe pămînt pentru mîntuirea noastră, iar ducerea mîinii de la umărul drept la cel stîng, rostind „și al Sfîntului Duh", înseamnează împăcarea noastră cu Dumnezeu și împreunarea cu El prin harul Sfîntului Duh adus nouă de Dumnezeu-Fiul.

**1246.** Ca și îngenuncherea, ca și plecarea capului, ca și metania sau ca și ridicarea inimilor în sus la rugăciune, tot așa și semnul Sfintei Cruci făcut cu mîna este un semn care arată o ținută religioasă sau o stare sufletească de evlavie în fața lui Dumnezeu, Căruia trebuie să-I slujim și cu sufletul și cu trupul nostru (I Corinteni 6, 20; Filipeni, 1, 20). Potrivnicii crucii și semnului ei sunt vrăjmașii crucii lui Hristos (Filipeni 3, 18-19).

Semnul Sfintei Cruci va vesti venirea a doua a Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, după mărturisirea Sfintei Scripturi care zice: „Atunci se va arăta pe cer semnul Fiului Omului venind pe norii cerului..." (Matei 24, 30-31). Acel semn este crucea, deoarece ea este semnul puterii și biruinței lui Hristos (I Corinteni 1, 18; Coloseni 2, 15).

Satana urăște foarte mult semnul Sfintei Cruci căci este arma cea nebiruită cu care Hristos l-a biruit și i-a prădat iadul și de aceea îndeamnă pe toți cei rătăciți de la adevăr și care îi slujesc lui, să hulească și să vrăjmășească crucea lui Hristos, căci după cum cîinele fuge de bățul cu care a fost lovit, tot așa și dracul fuge de crucea care îi amintește că prin ea a fost bătut.

## SFÎNTA ÎMPĂRTĂŞANIE

**1247.** Pregătirea pentru Sfînta Impărtăşanie este de două feluri: trupească şi sufletească. In general ea constă din următoarele părţi:

1. Spovedania, mărturisirea păcatelor, fără de care nimeni nu se poate împărtăşi, nici chiar clericul. Numai copiii pînă la şapte ani sunt scutiţi de spovedanie.

2. Împăcarea cu toţi oamenii. Nimeni nu se poate împărtăşi certat cu cineva şi neîmpăcat, sau avînd răutate, ură şi gînd de răzbunare asupra cuiva. Dumnezeu, fiind dragoste, primeşte la cele sfinte numai pe cei care iartă şi trăiesc în dragoste.

3. Înfrînarea de la mîncare de dulce şi de la orice poftă şi necurăţie trupească. Soţii sunt datori să ţină cel puţin şapte zile de curăţie înainte de Sfînta Împărtăşanie şi încă trei zile după Sfînta Împărtăşanie. Credincioşii sunt datori să ţină curăţenie şi să postească miercurea, vinerea şi în cele patru posturi cînd se împărtăşesc. In caz de boală grea, preotul le rînduieşte un post mai scurt, după caz. Cei care se împărtăşesc între posturi sunt datori să postească cel puţin trei pînă la şapte zile, înainte de Sfînta Împărtăşanie. Creştinii sunt datori să se înfrîneze înainte de primirea celor sfinte, de băutură, de tutun, distracţii, glume, zavistie, clevetire etc.

4. Împlinirea canonului dat de duhovnic. Credincioşii nu se pot împărtăşi fără învoirea duhovnicului lor şi fără împlinirea canonului rînduit de el la spovedanie, afară de caz de boală sau alte împrejurări grave, cînd pot primi cele sfinte în orice situaţie s-ar găsi cel în cauză.

5. Rugăciunea. Credincioşii sunt datori să se roage mai înainte de primirea Sfintei Împărtăşanii în mod deosebit. Să citească în ajun din Ceaslov, din Psaltire şi Acatistier, să facă după putere metanii, închinăciuni, milostenie la săraci şi alte fapte bune. In mod deosebit sunt datori să citească seara, Acatistul Mîntuitorului, Paraclisul Maicii Domnului, Canonul de pocăinţă, Canonul îngerului păzitor şi Canonul Sfintei Împărtăşanii, iar dimineaţa cele douăsprezece rugăciuni. După primirea celor sfinte, credincioşii trebuie să citească rugăciunile de mulţumire.

**1248.** *Cine se poate împărtăşi?*

Cine are viaţa curată, neprihănită; cine are ştiinţa gîndului său curată, cine nu are impedimente canonice şi este dezlegat de duhovnic, poate să se împărtăşească, iar cine nu este mărturisit şi dezlegat de duhovnic şi n-a făcut canonul dat, nici nu se poate apropia de împărtăşanie. Că şi o dată în an de se va împărtăşi, ca Iuda este, care o dată s-a împărtăşit şi a intrat satana în el şi L-a vîndut pe Domnul.

Dacă nu-i vrednic cineva, nici o dată pe an să nu se împărtăşească. Ai văzut ce zice în Cuvîntul 53, Sfîntul Ioan Gură de Aur: „Şi voi, preoţilor, care daţi Preacuratele Taine, nu mică muncă zace asupra voastră, dacă ştiţi pe cineva nevrednic, de-l veţi împărtăşi cu aceste Preaînfricoşătoare şi Preasfinte şi Dumnezeieşti Taine.

Şi dacă te temi tu, o preotule, că cel ce vine la tine este sachelar, adică general, sau ipat, adică prefect, sau voievod sau cel ce este cu coroană pe cap, adică împărat, şi te temi că se va supăra că nu-i dai împărtăşania, dacă te temi tu, adu-l la mine! Tot trupul meu îl voi da să-l ardă, mai înainte de a da Trupul cel Preasfînt şi Preacurat celui nevrednic. Tot sîngele meu îl voi vărsa mai înainte de a da Sîngele, atît de înfricoşat şi Preasfînt la cel ce nu-i vrednic".

**1249.** Nimeni din oameni nu poate să pretindă că s-a pregătit vreodată cît trebuie pentru primirea înfricoşatelor Taine ale Trupului şi Sîngelui Domnului. Dar nici nu trebuie să cadă în deznădejde şi neglijentă, din pricina acestei nevrednicii. Noi suntem datori să ne pregătim după puterea noastră, iar pe cele ce nu putem a le împlini să le lăsăm pe seama milei şi îndurării lui Dumnezeu, Care n-a venit să cheme pe cei drepţi, ci pe cei păcătoşi la pocăinţă şi Care ştie totdeauna şi neştiinţa, şi neputinţa noastră.

**1250.** Preabunul, Preaînduratul, Preamilostivul şi Atotştiitorul Dumnezeu nu cere de la om cele ce sunt peste puterea lui. Aşadar, de la cel bolnav şi neputincios El nu cere post, privegheri, mătănii şi altele de acest fel pentru a se putea împărtăşi cu Sfintele Taine, nici de la cel sărac nu pretinde milostenie, ci numai trei lucruri:

1. Spovedanie curată şi împăcare cu toţi.
2. Smerenie a inimii, cu umilinţă.
3. Rugăciune de mulţumire, adică să se roage în toată vremea lui Dumnezeu şi să-I mulţumească pentru boala, suferinţa, neputinţa şi sărăcia ce i s-au dat, căci atît sărăcia, cît şi boala şi suferinţa smeresc inima omului. „Inima înfrîntă şi smerită, Dumnezeu nu o va urgisi".

**1251.** Cele mai de seamă condiţii pentru cel ce voieşte a se împărtăşi cu Sfintele şi Preacuratele Taine ale lui Iisus Hristos Domnul, acestea ar fi:

Mai întîi, fie că sunt clerici sau mireni, să fie spovediţi de toate păcatele lor la duhovnicii lor.

A doua condiţie este să fi ajunat cel puţin nouă ore înainte de a se împărtăşi cu Sfintele Taine.

A treia condiţie sau regulă este să aibă blagoslovenie de la duhovnicul său şi să-şi citească molitfele cele rînduite după Ceaslov. Iar după împărtăşire să-şi citească mulţumirile.

A patra condiţie sau regulă este să aibă blagoslovenie de la duhovnicul său de a se împărtăşi, să nu aibă nici un gînd rău sau de mînie asupra cuiva. Iar mai cuprinzător, după cum ne învaţă Sfîntul Ioan Gură de Aur, să aibă viaţă neprihănită şi ştiinţa gîndului său curată.

**1252.** Dacă cineva nu poate citi cînd are a se împărtăşi cu Sfintele şi Preacuratele Taine să roage pe cineva să-i citească rugăciunile şi moliftele de împărtăşire, iar el să le asculte cu evlavie.

**1253.** Pregătirea cu evlavie şi sîrguinţa ne este cerută şi înainte de a ne împărtăşi cu Sfintele şi Preacuratele Taine, şi după ce Le-am primit, deoarece

mai ales întru această vreme caută diavolul să ne ispitească și să ne jefuiască de bogăția cea duhovnicească pe care am primit-o prin împărtășirea cu Trupul și Sîngele Domnului.

**1254.** Femeile care se află în rînduiala lunilor nu au voie să intre în biserică timp de șapte zile și nici cu soții lor nu au voie a fi împreună, nici de a se împărtăși cu Sfintele Taine.

Unele călugărițe, care bizuindu-se pe niște vedenii de-ale lor, au îndrăznit a intra în biserică în vremea scurgerii de sînge a lor și mai ales au ajuns la atîta nebunie de s-au împărtășit cu Sfintele Taine în acea vreme, pentru această mîndrie și nebunie a lor, mare osîndă și muncă vor avea de la Dumnezeu, atît ele cît și acei preoți care au îndrăznit să le dea voie să facă acest lucru.

**1255.** Cei nevrednici de a se împărtăși cu Sfintele Taine nu numai că trebuie să fie deosebiți spre canonisire, dar nici în biserică să nu stea în timpul liturghiei celor credincioși, ci să iasă din biserică odată cu cei chemați.

**1256.** Trebuie să știm că nu numai acei creștini ce primesc Preacuratele Taine cu nevrednicie se vor munci în veci, ci mult mai mare muncă vor lua acei preoti care, știind pe cineva nevrednic, îl vor împărtăși cu Trupul și Sîngele Domnului.

**1257.** Tuturor celor ce vor să se apropie de înfricoșătoarele Taine ale lui Hristos le dăm acest sfat potrivit, care este o cale de mijloc. Așadar, ei nu trebuie nici toate a le arunca la Dumnezeu și să se lenevească, nepregătindu-se după putere; dar nici, silindu-se la nevoință după puterea lor și ostenindu-se, să li se pară că toate le-au isprăvit și să se mîndrească, părîndu-li-se că au împlinit tot și că se pot apropia cu toată vrednicia de Sfintele Taine.

**1258.** Cel ce se pregătește să se împărtășească, trebuie să se înfrîneze și de la masa de seară, iar cei căsătoriți să se înfrîneze de la soțiile lor în sfintele posturi, în sîmbete, duminici și sărbători, precum și cel puțin o săptămînă înainte de a primi Sfintele Taine și trei zile după ce s-au împărtășit. Insă această înfrînare de la împreunare, atît în posturi, cît și în zilele amintite, trebuie să se facă cu învoirea ambilor soți pentru a petrece în post și rugăciune, după cum ne învață Sfîntul Apostol Pavel (I Corinteni **7**,5; Sfîntul Timotei canonul 5, 13; Sfîntul Dionisie canonul 3; Sfîntul Simeon Tesaloniceanul, canonul 9, 16, ș.a.).

La fel și clericii sunt datori să se înfrîneze de la soțiile lor cîteva zile înainte și după săvîrșirea Sfintei Liturghii, pentru vrednicia Sfintei Împărtășanii.

**1259.** Totdeauna, înainte de a te împărtăși, după ce ți-ai făcut metaniile, după ce ai părăsit păcatul și ți-ai făcut canonul dat de preot, înainte de a te împărtăși trei zile cel puțin n-ai voie să bei vin nici să mănînci de dulce sau cu untdelemn. Iar în afara postului, fără spovedanie, fără canon și fără o săptămînă de post sau măcar trei zile nu te poți împărtăși. Cel puțin trei zile înainte de a te împărtăși să nu mănînci cu untdelemn și să nu bei vin, numai mîncare uscată. Așa este rînduiala cu Sfînta Împărtășanie, fraților.

**1260.** Mai fericiți și mai cucernici sunt cei care măcar șapte zile înainte de a se împărtăși cu Preacuratele Taine se înfrînează de la împreunarea cu

soţiile lor şi se pregătesc cu post şi cu rugăciune stăruitoare. Pentru că dacă Moise a primit poruncă de la Dumnezeu să curăţească pe poporul lui Israel cu post, cu rugăciune şi cu înfrînarea de la soţii, trei zile înainte de a se pogorî El pe muntele Sinai, spre a se face vrednici nu de a se sui pe Sinai, ci de a se apropia de poalele muntelui pe care urma să se pogoare Dumnezeu, oare cu cît mai mare pregătire ar trebui să aibă acei creştini care se apropie nu de muntele Sinai, ci de însuşi Dumnezeu? Atunci s-a zis că dacă cineva se va atinge de muntele Sinai, unde trebuia să se pogoare Dumnezeu, cu pedeapsa uciderii va sfîrşi (Ieşire 19, 12). Creştinii care nu se apropie de muntele Sinai, ci vor să se atingă şi să se împărtăşească cu Trupul şi Sîngele Fiului lui Dumnezeu, de nu se vor pregăti pe sine mai mult ca aceia, cum vor scăpa de pedeapsă pentru negrijă şi neevlavie faţă de focul dumnezeirii pe care vor să-l primească?

**1261.** Cel ce se împărtăşeşte cu Preacuratele Taine trebuie să aibă mare grijă şi de paza celor cinci simţuri: văzul, auzul, mirosul, gustul şi pipăitul. Acestea, după mărturia Sfîntului Prooroc Ieremia, sunt ferestrele prin care intră în sufletul nostru moartea păcatului (Ieremia 9, 21)

Trebuie, apoi, să ne păzim limba pentru a nu vorbi minciuni, glume şi alte cuvinte deşarte şi putrede, deoarece, zice Sfînta Scriptură: „Mulţi au căzut prin uneltirile limbii" (Isus Sirah 20, 18-19). Trebuie să postească nu numai limba de cuvinte deşarte, dar nici mîna să nu se atingă de lucru străin, să nu îndrăznească să iscălească acte nedrepte şi nici să pipăie cu ea cele ce duc la păcat. Să postească şi piciorul spre a nu se duce unde nu-i place lui Dumnezeu.

**1262.** Cel ce vrea a se împărtăşi cu Trupul şi Sîngele Domnului să se silească să-şi cîştige smereniea inimii şi să-şi păzească ştiinţa gîndului său (conştiinţa) curată şi neprihănită faţă de toţi.

**1263.** Este bine ca fiecare creştin să se mărturisească de toate păcatele la duhovnicul său şi de la el să ceară sfat dacă se poate sau nu împărtăşi cu Sfintele şi nepreţuitele Taine ale lui Hristos. Să ştie şi să aibă încredere că numai episcopilor şi preoţilor li s-a dat să fie economi ai Tainelor lui Dumnezeu, iar ei, orientîndu-se după scumpătatea şi iconomia sfintelor canoane, au puterea de a hotărî în Biserică timpul cînd cineva are voie să se împărtăşească cu Sfintele Taine ale Trupului şi Sîngelui Domnului.

**1264.** Sfînta Împărtăşanie, fiind strîns legată de Spovedanie, se poate da, cu dezlegarea duhovnicului, în cele patru posturi, sau cel mai des odată pe lună pentru cei mai evlavioşi şi cel mai rar la Sfintele Paşti. Insă numai după săvîrşirea canonului dat. Sfîntul Ioan Gură de Aur recomandă credincioşilor că se pot împărtăşi cel mai des de douăsprezece ori pe an, la cele douăsprezece praznice împărăteşti, cu dezlegarea duhovnicului lor, „însă cu frică şi cu cutremur, ca să nu luăm osîndă în loc de hrană şi moarte în loc de viaţă" **(Împărţirea de grîu,** Cuvintele 53 şi 54).

**1265.** Datoria preotului este pînă acolo ca să-şi dea silinţa să cerceteze cu toată atenţia pe cei ce vin la spovedanie, dacă nu au vreun păcat opritor de la împărtăşirea cu Sfintele Taine ale lui Hristos.

Dacă duhovnicul a cercetat cu tot dinadinsul şi nu a găsit la ei unele ca acestea, el nu are vină, ci toată greutatea pedepsei trece asupra celor care, ştiindu-se mustraţi de conştiinţa lor pentru vreun păcat, nu voiesc să-l spovedească şi îndrăznesc aşa, cu obrăznicie şi cu necurăţie de suflet, să se apropie de Sfînta şi dumnezeiasca Împărtăşanie, spre a fi socotiţi de oameni curaţi, cinstiţi, asemenea cu aceia care într-adevăr sunt vrednici şi cinstiţi. Pedeapsa unora ca aceştia mai întîi o arată Sfîntul şi dumnezeiescul Apostol Pavel, cînd zice aşa: „Să se cerceteze omul pe sine şi apoi să mănînce din Pîine şi să bea din Pahar. Că cel ce mănîncă şi bea cu nevrednicie, acela mănîncă şi bea lui osîndă, nesocotind Trupul Domnului" (I Corinteni 11, 28-29).

**1266.** Nu mică muncă zace asupra preotului şi diaconului acelora care ştiind pe cineva avînd vreun păcat opritor, vor îndrăzni să dea voie să se împărtăşească. Şi pentru ca să poţi să-ţi dai seama cît de mare este hotărîrea Sfîntului Ioan Gură de Aur de a nu se face vinovat de Trupul şi Sîngele Domnului şi de a nu da Preacuratele Taine la cei nevrednici, îţi ajunge să-ţi aduci aminte că acest Sfînt şi dumnezeiesc Părinte a zis că: de sufletul său se va despărţi mai înainte de a da Sîngele Stăpînesc celor nevrednici, şi iarăşi că-şi va vărsa tot sîngele său, decît să dea Sînge atît de înfricoşat celui ce nu se cuvine!

**1267.** Chiar dacă ar fi voievod, chiar eparh, chiar cel încununat cu coroană, dacă se apropie cu nevrednicie, opreşte-l: mai mare stăpînire ai tu decît acela... Sfîntul Ioan Gură de Aur zice: „De ţi s-ar încredinţa ţie să păzeşti curat pentru turmă vreun izvor de apă, apoi dacă ai fi văzut vreo oaie avînd la bot mult noroi, oare ai fi lăsat-o să plece jos, ca să tulbure curgerea?

Iar acum nu izvor de apă, ci de Sînge şi de Duh încredinţîndu-ţi-se ţie, şi văzînd pe cel cu păcat mai cumplit decît noroiul că se apropie, nu te scîrbeşti? Nu îl opreşti? Şi ce iertare vei lua?"

**1268.** Cei ce sunt opriţi un timp de la Sfînta Împărtăşanie se pot împărtăşi cu pogorămînt numai în caz de primejdie de moarte, adică de accidente, de operaţie, internare în spital pentru mai mult timp etc. De asemenea, femeile însărcinate se pot împărtăşi în luna a noua, orice oprire canonică ar avea, cu condiţia că după naştere să ţină în continuare canonul dat de duhovnic.

**1269.** Nu pot fi împărtăşiţi nici chiar pe patul de moarte, creştinii ortodocşi care refuză cele sfinte; cei care s-au lepădat de credinţă; cei care au părăsit Biserica şi s-au dus la secte; cei demenţi, adică cei care nu pot judeca cu mintea şi nu se pot spovedi; cei în agonie care nu au apucat să fie mai înainte spovediţi şi împărtăşiţi; cei îndrăciţi (demonizaţi); cei care hulesc pe Dumnezeu şi îl înjură, chiar şi pe patul de moarte; cei care au săvîrşit păcate împotriva

Sfîntului Duh pînă în ceasul morții și nu s-au pocăit; cei deznădăjduiți care vor să-și pună capăt zilelor; cei cu totul robiți pînă la moarte de beție, de grele păcate trupești, furii de cele sfinte și cei care nu vor să ierte nici pînă la moarte pe aproapele lor.

**1270.** Buna grijă pe care trebuie să o aibă creștinii este acea că atunci cînd vor vedea pe cineva din familie sau din rudeniile lor că s-a îmbolnăvit, să cheme repede preotul și să-l sfătuiască să-și mărturisească amănunțit toate păcatele sale pe care ține minte că le-a făcut în viață; și aceasta făcîndu-se, preotul, dacă va găsi de cuviință, să-l împărtășească; dar dacă este o situație aproape de moarte, negreșit să-l împărtășească, căci în această situație are voie și dezlegare canonică să-l împărtășească pe muribund cu Sfintele Taine, chiar de ar avea și păcate grele (în cazul acesta cel ce moare fiind primit ca tîlharul de pe cruce). Apoi, dacă, prin voia lui Dumnezeu, după primirea Sfintelor Taine se va face sănătos, atunci, de a avut vreo oprire, să rămînă întru pocăință anii prevăzuți de canoane.

**1271.** Poate veți spune: „Dar dacă s-a pus atîta strictețe pentru cel ce greșește - spre a nu se apropia de Sfintele Taine - mai bine este să nu mă împărtășesc deloc, sau numai la sfîrșitul vieții". Mare păcat veți face de veți judeca astfel. Strictețea sfintelor canoane nu s-a pus pentru ca să oprească pe cineva de la împărtășanie, ci pentru a nu se apropia cineva nepregătit de împărtășanie și pentru a face roade de pocăință. Celui ce face fapte vrednice de pocăință, duhovnicul are dreptul să-i scurteze timpul de pocăință și să-l apropie de Preacuratele Taine. Nimeni să nu aleagă ce este rău, adică să se apropie prea des de Sfintele Taine fără evlavie și pregătire, sau din lene și deznădejde să se depărteze prea mult de ele, ci, cu smerenie și cu dreaptă socoteală, să țină calea de mijloc. Și aceasta pentru că la toată fapta bună, zic Sfinții Părinți, marginile sunt ale dracilor, iar mijlocul este al lui Hristos, mijlocul fiind calea împărătească pe care au călătorit toți Sfinții spre cer.

**1272.** *Care ar fi calea de mijloc în vederea împărtășirii cu Sfintele Taine ale lui Hristos?*

Impărtășirea cu Sfintele Taine este strîns legată de spovedanie. Iar spovedania, după porunca a șaptea a Bisericii, trebuie să se facă pentru creștinii mireni măcar de patru ori pe an, în cele patru posturi. Tot astfel și la împărtășirea cu Sfintele Taine, dacă cineva dintre creștini nu este oprit de duhovnicul său, este bine să se împărtășească în toate sfintele posturi de peste an. Dacă unii duc o viață curată, cu post și rugăciune și cu milostenii la săraci, se pot împărăși și o dată pe lună, sau măcar o dată la patruzeci de zile. Insă toate, atît depărtarea, cît și apropierea de împărtășirea cu Preacuratele Taine, rămîn la aprecierea duhovnicului fiecăruia, care are puterea de a dezlega în această privință, orientîndu-se după scumpătatea și iconomia sfintelor canoane și după cît va cunoaște că a sporit cineva în îndreptarea sufletului și în lucrarea roadelor pocăinței (cf. Sfîntul Ioan Gură de Aur; Sfîntul Simeon Tesaloniceanul).

**1273.** *Ce ne puteți spune de împărtășirea copiilor pînă la vîrsta de șapte ani? Necesită spovedanie?*

Copiii cei nevinovați pînă la vîrsta de cinci ani, este bine să-i împărtășiți, dacă se poate, și în fiecare duminică. Iar copiii de 6-7 ani, mai ales acum, este bine să fie spovediți și apoi împărtășiți, că astăzi copiii văd și aud multe sminteli, în casă, la televizor și peste tot, nefiind supravegheați de părinți.

La fel și despre cei bătrîni și bolnavi zice Sfîntul Simeon al Tesalonicului: „Cei bătrîni și bolnavi, care nu au impedimente canonice, este bine să se împărtășească mai des și în sărbătorile mari".

**1274.** Pe copii, pe cei cu viață curată, pe bătrîni și pe văduve, care postesc toate posturile și duc viață curată, să-i spovedești și să-i împărtășești de două ori în posturile mari, la început și la sfîrșit, după cum se pot și ei pregăti și-și fac canonul rînduit. Iar pe cei ce nu vor să postească, care nu vin la biserică regulat, care înjură, fură, se îmbată, fumează, nu se împacă cu aproapele, care trăiesc în grele păcate trupești și sufletești, care se spovedesc foarte rar, care nu țin curățenia tot postul, care avortează și se păzesc să nu aibă copii, precum și celor ce nu ascultă de părinți și nu fac milostenie, li se dă canon după pravilă, se opresc de la Sfînta Împărtășanie și li se dă numai aghiasmă mare la sfîrșitul postului.

**1275.** *Cum credeți că ar fi mai bine să se împărtășească monahii și creștinii mireni, la cîtă vreme și în ce condiții?*

Eu cred că în vremea de acum, prin sfintele noastre mănăstiri, atît cele de monahi, cît și cele de monahii, ar fi bine ca schimonahii și schimonahiile, precum și monahii și monahiile cele bătrîne care pot lua parte la toată pravila Bisericii din fiecare zi și noapte, să se împărtășească cu Sfintele și Preacuratele Taine ale lui Hristos o dată pe săptămînă și mai ales duminica. La fel și monahii, monahiile, frații și surorile care sunt bolnavi și nu pot veni la biserică, să fie împărtășiți la chilie ca și cei de mai sus. Bineînțeles că acest lucru trebuie făcut numai cu pregătirea cuviincioasă după a lor putere față de această Sfîntă și dumnezeiască Taină, și dacă vor avea blagoslovenia și sfatul duhovnicului.

In ce privește monahii și monahiile, frații și surorile din soboarele sfintelor mănăstiri, care se ostenesc cu diverse ascultări spre folosul obștesc și spre mîntuirea sufletului lor, aceștia cred că ar fi bine măcar o dată pe lună să se mărturisească și să se împărtășească cu Sfintele și Preacuratele Taine, pregătindu-se după putere: cu post, cu înfrînare, cu rugăciune și cu spovedanie, apoi cu pacea conștiinței lor față de Dumnezeu, față de aproapele și față de lucruri, și dacă nu vor avea oprire de la Părintele duhovnic.

In ce privește creștinii mireni care se silesc după puterea lor la lucrarea tuturor faptelor bune și la viață curată, aceștia cred că ar fi bine măcar o dată la 40 de zile să se spovedească și să se împărtășească cu Sfintele și Preacuratele Taine ale lui Iisus Hristos. Iar dacă nu vor arăta deosebită rîvnă și nu se vor sili cu toată dragostea și evlavia, spre acest lucru de sfințire și de întărirea sufletelor

lor, apoi măcar în cele patru posturi de peste an, negreşit să se spovedească şi să se împărtăşească de nu vor avea oprire de la duhovnicii lor.

**1276.** *Spuneţi-ne ceva despre împărtăşania călugărilor, despre deasa împărtăşanie.*

Călugării din mănăstiri, dacă au duhovnic bun, să se spovedească cît mai des. La noi spovedania, cum vedeţi, e o dată pe săptămînă, vinerea. Da, am călugări foarte treji, care vin de două-trei ori pe săptămînă la mărturisire: „Părinte, n-am fost la Utrenie; părinte, am rămas în urmă cu canonul; părinte, am mîncat înainte de masă", sau te miri ce. Dacă îl mustră conştiinţa, el vine, îi pui mîna pe cap, îl dezlegi şi se uşurează.

Aşa că şi călugării bătrîni şi bolnavi se pot împărtăşi o dată pe săptămînă; ceilalţi, dacă le dă voie duhovnicul, se pot împărtăşi, cel mai rar, la patruzeci de zile, cel mai potrivit, o dată pe lună.

**1277.** *Avem vreun temei la Sfinţii Părinţi pentru împărtăşirea la patruzeci de zile?*

Da, avem la Sfîntul Simeon al Tesalonicului. El zice că o dată la patruzeci de zile fiecare să se pregătească şi să se împărtăşească, dacă n-are vreo oprire canonică.

In caz de moarte, dacă vezi că omul este gata, îi dai împărtăşania. Nu-l mai poţi opri în caz de moarte; iar dacă nu moare şi mai trăieşte, face în continuare canonul dat. Aşa să ştiţi.

**1278.** *Se poate împărtăşi cineva fără să se spovedească?*

Nu. Niciodată. Şi în caz de moarte şi de altceva, nu. Intîi spovedania şi apoi să se împărtăşească.

**1279.** Cei ce doresc o deasă împărtăşanie spun: noi vrem să ne împărtăşim cît mai des pentru a urma, astfel, pe primii creştini care se împărtăşeau, pe vremea Sfinţilor Apostoli, aproape în fiecare zi. Intr-adevăr, este bună rîvna şi fapta aceasta. Insă orice rîvnă sau faptă bună, dacă este lipsită de smerenie şi de dreapta socoteală, nu numai că nu foloseşte pe cel care o lucrează, dar îl duce şi la muncă. Dacă cineva doreşte să se împărtăşească mai des, asemenea primilor creştini, să ştie că nu este de ajuns dorinţa de a urma pe aceia cu faptele. Dacă atunci cînd Biserica era la începuturi, a fost puţină vreme acest obicei al desei împărtăşiri, trebuie să vedem şi în ce fel era viaţa primilor creştini. După ce vom afla aceasta, să facem o comparaţie între viaţa noastră şi cea a lor, iar de vom fi asemenea lor, să îndrăznim, ca şi dînşii, să ne apropiem de Preacuratele Taine.

**1280.** Să nu creadă cineva că fericirea lui constă în a se împărtăşi cît mai des, ci să ştie că împărtăşirea presupune o bună pregătire, după putere, cu smerenie, zdrobire de inimă şi cu evlavie nefăţarnică.

**1281.** Un lucru, însă, trebuie să reţină cei ce voiesc să se împărtăşească mai des: Acestea pe care ei le doresc sunt „Sfintele Sfinţilor" şi să audă ce zice în această privinţă Sfîntul Ioan Hrisostom: „Vezi că atunci cînd zice preotul sau

diaconul «Sfintele Sfinților», înseamnă că «dacă nu este cineva sfînt să nu se apropie». Nu numai curat de păcate, ci și sfînt! Dumnezeieștile Taine se fac pricinuitoare de mare muncă la cei care se împărtășesc cu nevrednicie" (Cuvîntul 27 la Epistola întîia către Corinteni). Și dumnezeieștile canoane același lucru hotărăsc, „Sfintele se dau celor sfinți, iar sfințenia se capătă prin post și rugăciune" (Sinodul VI Ecumenic, Canonul 29 și Cartagina, 4).

**1282.** Trupul și Sîngele Domnului se poate mînca și mai des atunci cînd ne ferim de păcate și cînd avem viață neprihănită și știința gîndului nostru curată și neosîndită. A ne împărtăși cu Trupul și Sîngele Domnului este chiar poruncă de la Dumnezeu - ca toți, de la prunci, pînă la cei mai bătrîni - să se împărtășească cel puțin o dată pe an. Acest lucru ni se arată prin închipuire cu mielul pascal din Vechiul Testament (Ieșire 12, 1-28, Numeri 9, 1-14).

**1283.** Creștinii - oricît de buni ar fi ei înaintea lui Dumnezeu și oricîte minuni ar face - nu pot săvîrși Taina frîngerii pîinii, ci numai episcopii și preoții.

Trebuie să știi, că împărtășindu-te cu Trupul și Sîngele Domnului nostru Iisus Hristos, fie că ai mînca chiar acum carne și sînge din trupul Lui de pe cruce, fie că mănînci pîinea și vinul slujit de preoți, același lucru este. Sfîntul Apostol Pavel, spune: „Paharul binecuvîntării pe care îl binecuvîntăm, nu este oare, împărtășirea cu Sîngele lui Hristos?! Pîinea pe care o frîngem, nu este oare, împărtășirea cu Trupul lui Hristos?!" (I Corinteni 10, 16). Deci, nu este o închipuire; cine nu are această credință este rătăcit și nu are mîntuire (Romani 14, 23). Despre acest Sînge Euharistic, ni se spune: „Sîngele lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, ne curățește de orice păcat" (I Ioan 1, 7).

**1284.** Acel creștin care se apropie de împărtășirea cu Trupul și Sîngele Domnului nostru Iisus Hristos cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu mare evlavie și pregătire, se învrednicește de nenumărate daruri și foloase duhovnicești cum sunt:

1. Se unește cu Hristos după har, căci cel ce mănîncă Trupul și bea Sîngele lui Hristos rămîne întru El și El întru dînsul (Ioan 6, 56);

2. Are viață veșnică întru El și va trăi veșnic (Ioan 6, 53-58);

3. Va fi înviat spre viață veșnică în ziua cea de apoi (Ioan 6, 54);

4. In cel ce se unește cu Hristos prin împărtășirea cu Trupul și Sîngele Lui, vine să locuiască Dumnezeu, făcîndu-Și în el sălaș (Efeseni 3, 17; I Ioan 3, 24; Ioan 14, 20; 15, 4);

5. Cel ce se împărtășește cu Trupul și Sîngele Domnului are pe Hristos viețuind în el (Galateni 2, 20; 4, 19);

6. Unul ca acesta sporește și crește în lucrarea celor duhovnicești (Efeseni 4, 15-16; Coloseni 1, 6-7);

7. Celui ce se împărtășește cu credință, cu evlavie și cu umilință îi aduce curățire de păcate, sfințire, luminare și viață veșnică (Sfîntul Ioan Damaschin, Rugăciunea a cincea pentru împărtășanie);

8. Aduce, de asemenea, sfinţire trupului şi sufletului, alungă nălucirile şi curăţă patimile, aduce îndrăzneală către Dumnezeu, îndreptare şi întărire a vieţii spre înmulţirea faptelor bune şi spre desăvîrşire (Sfîntul Vasile cel Mare, Rugăciunea a şasea pentru împărtăşanie);

9. Această Sfîntă Taină aduce bucurie duhovnicească şi sănătate trupului şi sufletului (Sfîntul Chirii al Alexandriei, Rugăciunea a patra de mulţumire după Sfînta Împărtăşanie).

**1285.** Două sunt împărtăşirile, fiindcă şi omul este îndoit: una este împărtăşania cea tainică a Jertfelnicului, prin care credincioşii se împărtăşesc în chip simţit cu Trupul şi Sîngele Domnului, iar a doua împărtăşanie este cea duhovnicească, prin care credincioşii se împărtăşesc în chip duhovnicesc şi gînditor din dumnezeiasca şi Sfînta Liturghie **(Războiul Nevăzut,** Cuvînt înainte).

Deci, şi participarea în duh la Sfînta Liturghie dă credincioşilor chip de împărtăşanie şi de unire a lor cu Dumnezeu.

Această unire se săvîrşeşte prin cunoaştere, înţelegere şi iubire, fiindcă prin prezenţa la Sfînta Liturghie credincioşii se găsesc sub raza duhovnicească a Cinei celei de Taină, şi au puterea de a fi părtaşi la ea cu gîndul şi cu mintea şi cu inima, numai de vor urmări cu toată atenţia slujba Sfintei Liturghii. Printr-o astfel de participare ei pot cîştiga sfinţenia în chip moral.

Această Împărtăşanie se împărtăşeşte prin miridele (părticelele) scoase pentru numele fiecăruia. Prin această părticică ei se împărtăşesc de sfinţenie, precum despre aceasta arată Sfîntul Simeon Tesaloniceanul: „Căci prin atingerea acestor părticele de Trupul Euharistic al Domnului nostru Iisus Hristos, Sfîntul Har se comunică şi sufletelor care au fost scoase de la Proscomidie. Şi dacă omul este dintre cei evlavioşi sau dintre cei ce au greşit, dar s-au pocăit, atunci, nevăzut, el se împărtăşeşte de Har, primind în multe cazuri şi folos trupesc".

**1286.** Acei care ies din biserică mai înainte de vreme şi nu voiesc a lua parte la această gînditoare şi duhovnicească împărtăşire, adică nu voiesc a asculta cu evlavie slujba Sfintei Liturghii pînă la capăt, se afurisesc ca şi acei credincioşi care se întorc de la împărtăşirea Sfintei Euharistii fără motive binecuvîntate.

**1287.** Sunt două feluri de împărtăşiri:

Împărtăşirea cea taincă a Jertfelnicului, adică împărtăşirea cea cu Trupul şi Sîngele Domnului nostru Iisus Hristos şi împărtăşirea cea duhovnicească şi gînditoare.

Dacă cineva nu poate să se împărtăşească cu cea dintîi, ori de cîte ori doreşte, apoi cu cea de-a doua se poate în orice vreme şi în orice loc, numai de va fi lucrător neobosit al poruncilor lui Iisus Hristos şi stăruitor în sfînta rugăciune.

Să mai ştii şi aceasta: Cu Sfintele şi Preacuratele Taine, oricît de sfîntă viaţă ar avea cineva, numai o singură dată pe zi se poate împărtăşi, pe cînd cu împărtăşirea cea duhovnicească şi gînditoare se poate împărtăşi de mai multe ori pe zi, numai să fie treaz cu mintea şi cu inima.

Aceasta o spune și Cuviosul Părinte Nicodim Aghioritul, care zice așa: „Măcar că tainic nu putem primi pe Domnul nostru Iisus Hristos mai mult decît o dată pe zi, însă duhovnicește și gînditor, Il putem primi în tot ceasul și în fiecare minut, prin lucrarea poruncilor Lui, iar mai ales prin rugăciunea cea duhovnicescă și gînditoare".

**1288.** *Oare trebuie să se pregătească cineva pentru această duhovnicească și gînditoare împărtășire?*

Despre aceasta tot Sfîntul Nicodim Aghioritul grăiește așa: „Iar ca să te împărtășești de această gînditoare împărtășanie, fă așa: întoarce-te cu inima la Dumnezeu și văzînd cu o scurtă vedere, de o parte păcatele tale, iar pe de alta pe Dumnezeu, mîhnește-te pentru vătămarea ce I-ai făcut Lui, și atunci cu toată smerenia și credința, roagă-L a binevoi a veni în sufletul tău cel sărac cu mare dor, ca să-l tămăduiască pe el și să-l împuternicească împotriva vrăjmașilor lui".

Iar cînd vrei să te silești și să lupți împotriva vreunei pofte ale tale sau faci vreo lucrare de faptă bună sau ca să păzești vreo poruncă, fă acestea toate cu scopul ca să fie primit de către Dumnezeu, Care totdeauna ți le cere. După aceasta, întoarce-te la Dînsul, strigă-L cu multă dorire să vie cu darul Său să te tămăduiască și să te slobozească de vrăjmași, ca numai El singur să stăpînească inima ta. Și aducîndu-ți aminte de rugăciunile cele mai înainte zise la împărtășirea cea tainică, zi cu inima aprinsă: Cînd, Doamne al meu, să Te primesc? Altădată? Cînd? Și celelalte...!

De vei voi ca să te împărtășești duhovnicește mai cu bun chip, îndreptează și pune din seara cea mai dinainte, toate asprele petreceri și lucrările faptelor bune și tot lucrul bun ce ai a-l face, în scopul acesta, adică pentru a primi duhovnicește pe Domnul tău.

Și dis-de-dimineață, cum se face ziuă, socotește ce e bine, cu bună norocire, ce fericire este întru acel suflet care cu credință se împărtășește tainic de Preasfînta Taină a Euharistiei. Fiindcă întru aceasta se cîștigă iară faptele cele bune, cele pierdute, și se întoarce sufletul iarăși la frumusețea cea mai dinainte și se face părtaș de rodurile plinătății patimii lui Dumnezeu însuși.

Și de la Taina Împărtășirii, treci la duhovniceasca împărtășire, și socotind aceste bunătăți, aprinde în inima ta o mare dorire, ca să-L primești pe El duhovnicește și gînditor și după ce te vei aprinde de dînsa, întoarce-te către Domnul și zi-i Lui: „Fiindcă, Doamne al meu, nu pot să Te primesc întru această zi tainic, prin Preasfînta Taină a Euharistiei - fiindcă întru aceasta se cîștigă iarăși faptele bune cele pierdute și se întoarce sufletul iarăși la frumusețea cea mai dinainte și se face părtaș de rodurile și de plățile Patimii Fiului lui Dumnezeu însuși - a te primi pe Tine după vrednicie acum duhovnicește și în tot ceasul și în fiecare zi, pentru a-mi da o nouă putere asupra vrăjmașului meu și mai ales asupra acelei patimi și vrăjmaș căruia ca să-i plac și să-i fac voia lui, mă împotrivesc și fac război cu Tine" (Nicodim Aghioritul, **Războiul Nevăzut)**

Deci, toţi cîţi doresc adeseori şi nu pot lua tainică împărtăşire, adică nu se pot cumineca cu Hristos însuşi, Cel ce se află în Sfintele Taine, şi jertfelnic sau biserică nu au la îndemînă, sau care se află în lume şi sunt opriţi de duhovnic nu pentru vreo greşeală a lor, ci pentru răutatea ce îi stăpîneşte şi obiceiul cel răzvrătit, aceştia zic, fiindcă au dorire şi dragoste să se împărtăşească tainic cu Domnul Iisus Hristos, pot primi pe Hristos întru sine duhovniceşte şi gînditor, precum zice şi Nicolae Cabasila în **Tîlcuirea Sfintei Liturghii:** pentru că Hristos Cel ce se află în Taine gînditor şi nearătat şi nevăzut le dă lor sfinţenia cea din Taine, după chipul care ştie El (N. Cabasila, **Despre viaţa în Hristos,** cap. 42-43 şi 45).

**1289.** Fericiţi şi de trei ori fericiţi sunt acei monahi şi acei creştini care pururea se silesc şi pururea doresc să primească pe Mirele Hristos, în cămara cea tainică a inimii lor, fie prin tainica şi Sfînta Împărtăşanie, cea cu Sfîntul Trup şi Sînge al Domnului Iisus Hristos, fie prin cea duhovnicească şi gînditoare. Căci întru amîndouă aceste împărtăşiri El a făgăduit să Se sălăşluiască şi să rămînă în noi, zicînd: „Cel ce mănîncă Trupul Meu şi bea Sîngele Meu, acela rămîne întru Mine şi Eu întru el" (Ioan 6, 56). Iar pentru duhovniceasca împărtăşire, cea prin lucrarea poruncilor, iarăşi zice: „De Mă iubeşte cineva pe Mine, acela va păzi cuvîntul Meu şi Tatăl Meu îl va iubi pe el şi vom veni şi locaş la dînsul vom face".

**1290.** Ne putem împărtăşi cu adevărat în cinci feluri, în Biserica lui Hristos.

Prima împărtăşire şi cea mai importantă este cea cu Trupul şi Sîngele Domnului.

A doua cale de împărtăşire, după Marele Vasile, este împărtăşirea duhovnicească pe calea rugăciunii celei gînditoare a inimii. Poţi să vii în biserică şi chiar dacă eşti oprit de preot să te împărtăşeşti pe cîţiva ani, te poţi împărtăşi de o mie de ori pe zi şi mai mult, pe altă cale, pe calea rugăciunii. Dacă vii în biserică şi zici rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul", cu toată inima, de cîte ori ai suspinat după numele lui Iisus, de atîtea ori te-ai împărtăşit cu Hristos.

Al treilea fel de împărtăşire este pe calea lucrării poruncilor lui Hristos. Mîntuitorul a spus să postim, ne-a arătat cum să postim; a zis să ne rugăm, ne-a arătat cum să ne rugăm; a spus să primim pe cel străin, să adăpăm pe cel însetat, să hrănim pe cel flămînd, să cercetăm pe cei închişi şi să iertăm pe cei ce ne greşesc.

A patra împărtăşire este prin auz. Cum? Eu sunt oprit de preot pe atîţia ani de la împărtăşire, fie că sunt femeie sau bărbat. Dar merg la biserică şi ascult cu evlavie Sfînta Liturghie, Apostolul, Evanghelia, Heruvicul, Axionul, şi predica preotului. Dacă ascult cu evlavie cuvîntul Domnului, de cîte ori am luat un înţeles duhovnicesc prin auz, de atîtea ori m-am împărtăşit cu Hristos.

Al cincilea fel de împărtăşire este pe calea miridelor, a părticelelor ce se scot pentru noi la Sfînta Liturghie. De aceea nu putem pune la Sfînta

Liturghie pe cei bețivi, pe cei ce înjură, pe cei ce trăiesc necununati, pe sectari, pe cei ce se sinucid. Pentru că acea părticică care se scoate, reprezintă fața acelui suflet.

Acestea patru din urmă sunt căi de împărtășire, pe calea lucrării faptelor bune, dar nu înlocuiește pe cea dintîi.

**1291.** *Dacă un neoprotestant se împărtășește pe cele patru căi, dar nu se împărtășește cu Trupul și Sîngele Mîntuitorului, poate avea nădejde de mîntuire?*

Nu! Nu are nici o valoare, pentru că este rupt de Biserica lui Hristos și nu are Darul preoției. Acela îi sectar, om rătăcit. Așa-i, măi băiete! Nu putem noi schimba ceea ce a întemeiat Hristos pentru toată lumea. El a zis: „Luați, mîncați, acesta este Trupul Meu; beți dintru acesta toți, acesta este Sîngele Meu ..." (Ioan 6, 53)

**1292.** *Ce trebuie să fac cînd slujesc Sfînta Liturghie și primesc pe Hristos?*

Cînd vrei să slujești și să te împărtășești cu Trupul și Sîngele lui Hristos, trei lucruri ești dator să faci: să fii împăcat cu toți, să te spovedești și să-ți faci canonul de rugăciune. Cu aceste trei întotdeauna apropie-te, iar fără acestea niciodată să nu îndrăznești a te apropia de cele sfinte ca să nu arzi în focul cel dumnezeiesc.

**1293.** *Dacă se întîmplă ca preotul să verse din Sfintele Daruri, ce canon primește? La o sfîntă biserică un preot bătrîn s-a împiedicat de o persoană care stătea să treacă peste ea.*

Mare păcat au persoanele care stau în calea preotului bătrîn, cînd el iese cu Sfintele Daruri, căci le poate vărsa. S-a întîmplat la mai mulți preoți bătrîni. Sfintele încă nu-s sfințite, dar preotul pentru asta este oprit un timp de la Sfînta Liturghie, iar cel care a fost piedică preotului, este oprit trei ani de la Sfînta Împărtășanie.

Dacă ar fi Sfintele sfințite și s-ar vărsa din Sfîntul Potir, atunci preotul nu mai poate sluji un timp și trebuie să-i dea arhiereul canon.

*La noi la biserică lumea se îngrămădește în față să le pună potirul pe cap, cînd iese la sfîrșit cu Sfintele Daruri.*

Ei, lumea! Cîte capete, atîtea minți. Sunt biserici în țară unde nu se pune la nimeni. Preotul, dacă poate să pună puțin Sfîntul Potir, să-l atingă de capul omului, bine, dacă nu, nu are nici o obligație. Ăsta-i un obicei local, nu este general.

**1294.** Mare osîndă va avea acel preot nebun care a făcut Sfînta Liturghie prin casele unor creștini și a îndrăznit de a da Sfintele și Preacuratele Taine pe mîna mirenilor, spre a le usca ei pe la casele lor și a se împărtăși singuri cu ele, oricînd ar voi. Deoarece această lucrare sfințită de a se usca Sfintele și Preacuratele Taine nu se poate face în alt loc, fără numai în Sfîntul Altar și numai pe Sfînta Masă și numai a preoților fiind această lucrare și nu a celor nesfințiți mireni.

## SFÎNTA LITURGHIE

**1295.** Dintre toate slujbele pe care le face Biserica noastră universală, cea mai puternică este Sfînta Liturghie, fiind coroana tuturor slujbelor.

**1296.** In Sfînta Liturghie este cuprinsă toată taina iconomiei în trup a lui Iisus Hristos, de cînd a venit pe pămînt şi pînă S-a înălţat la cer. Ea le cuprinde pe toate cele şapte laude. Hristos se aduce pe Sine jertfă, avînd o dată intrare în Sfînta Sfintelor, făcînd veşnic o răscumpărare înaintea Tatălui.

**1297.** Sfînta Liturghie este întreaga jertfă a Mîntuitorului pentru mîntuirea lumii.

**1298.** Ai văzut frăţia ta ce este Sfînta Liturghie? Este toată drama Crucii şi toată taina mîntuirii neamului omenesc!

**1299.** *Care este înţelesul tainic, mistic şi dogmatic al Sfintei Liturghii?*

Sfînta şi Dumnezeiasca Liturghie, în înţelesul ei mistic ne pune nouă înainte „întreaga comoară dogmatică şi morală a Bisericii Ortodoxe". Primul şi cel mai însemnat caracter al Sfintei Liturghii este acela că jertfa liturgică este cu totul identică cu jertfa de pe Golgota, cu singura deosebire că jertfa lui Hristos a fost sîngeroasă, iar jertfa liturgică este nesîngeroasă. Apoi, jertfa de pe Golgota s-a săvîrşit o singură dată şi a avut destulă putere să ispăşească toate păcatele lumii, în timp ce jertfa liturgică se săvîrşeşte necontenit pînă la sfîrşitul veacurilor, scopul ei principal fiind de a da fiecărui creştin în parte mîntuirea întreagă cîştigată de Domnul nostru Iisus Hristos prin jertfa Sa sîngeroasă. Sfînta Liturghie are caracter de jertfă şi de cină. In cadrul Sfintei Liturghii, pîinea şi vinul se prefac prin harul Duhului Sfînt în Trupul şi Sîngele Domnului, care apoi se împart în dar celor vrednici. De aceea Sfînta Împărtăşanie se mai numeşte Euharistie, Cina Domnului, Paharul Binecuvîntării, ospăţul Dragostei, Sfînta Cuminecătură etc. (A se vedea pe larg **Explicarea Sfintei Liturghii** de N. Cabasila; **Invăţătura de credinţa Ortodoxă,** ed. 1952; **Mărturisirea Ortodoxă** etc).

**1300.** *Sfînta Liturghie se aduce numai pentru iertarea celor pomeniţi, vii şi morţi, sau şi pentru iertarea şi mîntuirea tuturor oamenilor?*

Sfînta Liturghie se aduce ca jertfă numai pentru cei drept credincioşi. In prima parte a Sfintei Liturghii pot să stea la biserică şi cei nebotezaţi, adică catehumenii. In cadrul Sfintei Liturghii se fac rugăciuni de obşte pentru mîntuirea tuturor oamenilor, cum ne învaţă Sfîntul Apostol Pavel. Nominal însă, la Sfînta Liturghie se pomenesc numai cei drept credincioşi şi cei cărora le îngăduie sfintele canoane, care nu au oprire canonică de a li se scoate miride (**Invăţătura de credinţă Ortodoxă,** ed. 1952, cap. 278; **Pravila Bisericească** a lui Nicodim Sachelarie).

**1301.** Ce *ne învaţă Sfinţii Părinţi despre efectele şi importanţa Sfintei Liturghii?*

Nu este ceva mai de folos nouă şi mai iubit de Dumnezeu ca jertfa Sfintei Liturghii, pentru că ea este lucrarea Mîntuitorului şi învierea oamenilor şi părtăşania Lui cu noi. Sfînta Liturghie este mai presus decît toată rugăciunea

şi lauda şi se cade a ne griji de lucrarea aceasta, dumnezeiască, căci pentru ea este toată rugăciunea ce se face în Biserică şi aceasta este slujba care se face de cele mai multe ori în zilele vieţii noastre (după Sfîntul Simeon al Tesalonicului).

Sfînta Liturghie „este miezul, încoronarea şi desăvîrşirea celorlalte slujbe prin care aducem laudă şi mulţumim lui Dumnezeu. Ea este totodată şi singura slujbă creştină întemeiată şi săvîrşită de însuşi Mîntuitorul", numită şi cununa celor şapte laude ale Bisericii. In timpul Sfintei Liturghii se prefac Sfintele Daruri în Trupul şi Sîngele lui Hristos. Prin jertfa Sfintei Liturghii ne facem părtaşi de Dumnezeieştile Taine, pe care le primim ori de cîte ori suntem vrednici. De jertfa aceasta se fac părtaşi şi cei răposaţi în dreapta credinţă „care se împărtăşesc în chip nevăzut" de Hristos, prin pomenirea la Sfîntul Altar, spre iertarea păcatelor. Multe şi mari sunt foloasele Sfintei Liturghii, pentru cei care participă cu credinţă la biserică. Impreună cu noi, însuşi Hristos cu sfinţii îngeri şi toţi sfinţii sunt de faţă.

**1302.** *Cine poate fi pomenit la Sfînta Liturghie şi cine nu poate fi pomenit dintre vii şi morţi?*

La Sfînta Liturghie pot fi pomeniţi toţi binecredincioşii creştini care nu au anumite piedici canonice. Dintre cei vii nu se pot pomeni la Sfînta Liturghie păgînii, necredincioşii, apostaţii, ereticii, cei nebotezaţi, cei ce au păcate împotriva Duhului Sfînt, adică hulitorii de Dumnezeu şi cei care se împotrivesc Adevărului cu ştiinţă şi voinţă. Nu pot fi pomeniţi la Biserică cei ce au murit în necredinţă, în eres, în sectă, sinucigaşii şi copiii morţi înaintea botezului ca şi cei avortaţi (A se vedea **Pidalionul** şi **Pravila Bisericeasca** de Arhim. Nicodim Sachelarie, ed. 1940).

**1303.** Pentru a săvîrşi Sfînta Liturghie, trebuie să ai viaţă sfîntă. Astfel, nu te poţi apropia! Acolo este foc dumnezeiesc!

**1304.** Să ştii că la Sfînta Liturghie, orice mişcare, orice greşeală cît de mică, este păcat de moarte. Fii cu frică de Dumnezeu, să nu greşeşti de moarte, o, preotule!

**1305.** In timpul Sfintei Liturghii, duminica, să nu călătoreşti şi să mergi regulat la Biserică!

**1306.** *Dacă nu avem Sfînta Liturghie în fiecare zi la mănăstire, cum ne putem mîntui?*

Nu numai liturghia te mîntuieşte. Nu auzi ce spune Sfîntul Grigorie Sinaitul? „Cine are rugăciunea minţii, are şi liturghia, are şi toată pravila Bisericii tot timpul". D'apăi acei care au trăit în pustie, cum a fost Sfîntul Marcu de la peşteră, la care s-a dus Sfîntul Serapion, de 95 de ani nu văzuse om, acela stătea la slujbă? Era în timpul prigoanelor. Şi ai văzut, cînd se ruga era stîlp de foc de la pămînt pînă la cer. „Dar cei care au trăit în pustie ani de zile, cum spune Sfîntul Ioan Gură de Aur, şi se împărtăşeau la trei-patru ani, oare pentru nevrednicie se împărtăşeau aşa rar?"

Auzi ce spune Sfîntul Efrem: „Biserici aveau pe limbile lor și altare în inimile lor". Totdeauna erau în comuniune cu Dumnezeu în rugăciune. Pentru că rugăciunea care se face în biserică este rugăciune obștească. Dar nu cumva să rămînem numai la aceasta și să nu avem o rugăciune proprie, că ne înșelăm. Că spune Sfîntul Teofan Zăvorâtul: „Vai de cei ce au înghețat la rînduiala tipicului bisericesc și n-au rugăciunea lor proprie!"

**1307.** *Nu este păcat ca atunci cînd este liturghia, eu să-mi zic rugăciunea inimii sau altă rugăciune și să nu fiu atent la slujbă?*

Nu-i adevărat! Pentru că are mare legătură liturghia inimii cu cealaltă de la Sfîntul Altar. Aceasta este o rugăciune obștească și are mare putere, mai ales Sfînta Liturghie, și o ajută pe cea din inimă. Că dacă vine o prigoană și te-ai dus într-o pustie, sau într-un sat, sau într-un bordei, mai ai liturghie?

In măsura în care se roagă, auzi ce zice Sfîntul Nicodim Aghioritul, mintea este preot, inima este altar; jertfa care se aduce pe acest altar este alegerea și buna voință, că de bunăvoie aleg să mă rog lui Dumnezeu, iar mirosul de bună mireasmă, tămîia, care se ridică de pe altarul inimii este rugăciunea - să se îndrepteze rugăciunea mea ca tămîia înaintea Ta. Omul este un fel de biserică în biserică.

In zadar te duci în altarul ăsta, dacă nu ai rugăciunea cea din inimă. Puțin îți folosește. De aceea, mergerea la biserică îți ajută foarte mult ca să întărești rugăciunea din inimă, dar nu o schimbă pe aceea. Tocmai rugăciunile și momentele Sfintei Liturghii, dacă tu ai lucrare lăuntrică, îți întăresc această lucrare. Mai mult îți înväpăiază inima de dragostea lui Dumnezeu, cînd auzi momentele Sfintei Liturghii, cînd iese cu Sfintele Daruri, căci credința vine prin auz.

Ai văzut că a întrebat cineva pe Sfîntul Nichifor: „Dacă merg în biserică, să ascult strana și liturghia și celelalte, sau să zic rugăciunea inimii?". Dacă n-ai sporit în rugăciunea minții, ascultă cu mare atenție liturghia și strana, că te ajută să te concentrezi cu mintea în inimă. Foarte mult te ajută.

Iar dacă ai ajuns la rugăciunea de sine mișcătoare a minții, este ca ceasul, ai pornit inima, eu dorm și inima mea veghează. Permanent inima se roagă. Atunci și fără să vrei vei rămîne cu rugăciunea asta lăuntrică și în timpul Liturghiei și în timpul celorlalte rugăciuni, că ajungi la o rugăciune de sine mișcătoare. Permanent se roagă inima. Neîncetat, cum zice apostolul.

## SFÎNTA SCRIPTURA

**1308.** Mîntuitorul spune: Cercetați Scripturile, căci ele mărturisesc pentru Mine. Deci știm din gura lui Hristos că Sfintele Scripturi sunt mărturii ale lui Dumnezeu. Proorocul David zice: In calea mărturiilor Tale, Doamne, m-am desfătat ca de toată bogăția. Mare adevăr este în aceste cuvinte. Cine aleargă pe calea mărturiilor sau pe calea dumnezeieștilor Scripturi și pe calea înțelesurilor duhovnicești din ele, pururea se veselește de înălțimea tainelor care se află în ele.

**1309.** Duhul Sfînt însuși fericește pe omul care cearcă mărturiile Lui, adică cearcă cu de-amănuntul înțelesul duhovnicesc al Sfintelor și dumnezeieștilor Scripturi.

**1310.** Pentru care pricină caută omul cu toată inima pe Dumnezeu în calea Scripturilor? Pentru înțelegerea celor ce citește. Căci, rugîndu-se la Dumnezeu să-i deschidă ochii minții, înțelege taine mari și negrăite, atît cît este cu putință omului a înțelege, și atunci aleargă cu toată puterea pe calea poruncilor lui Dumnezeu.

**1311.** Cînd începeți a citi dumnezeiasca Scriptură, n-o citiți așa, ca pe oricare altă carte. Nu! Așa ne învață Sfinții Părinți: Iei Biblia, zici „Tatăl nostru", faci trei metanii, faci Sfînta Cruce de trei ori asupra Bibliei și pe fața ta. Săruți Biblia și zici așa: Doamne, descoperă ochii mei și voi cunoaște minunile din Legea Ta! Și iarăși: Doamne, arată-mi mie cele nearătate și cele ascunse ale înțelepciunii Tale, pentru că Biblia este plină de Duhul lui Dumnezeu și noi ne rugăm să ne deschidă Dumnezeu ochii minții, să înțelegem ceea ce citim și să mulțumim lui Dumnezeu.

**1312.** Orice creștin are voie să citească Sfînta Scriptură, dar nu oricine are dreptul de a învăța, de a tălmăci cuvîntul Scripturii. Dreptul acesta îl are numai Biserica, care este stîlp și temelie a adevărului (I Timotei 3, 15).

Deci, oricine învață în Biserică trebuie să învețe așa cum a învățat Biserica dintotdeauna. Pentru aceasta, trebuie oameni bine pregătiți, cunoscători ai dreptei credințe. De ce dreptul de a învăța îl au numai episcopii, preoții și diaconii este ușor de înțeles, cînd ne gîndim că Mîntuitorul a dat putere de-a învăța Sfinților și păstorilor (Matei 28, 20). Nu mulțimilor, ci numai apostolilor. Apostolii erau trimiși de Hristos să învețe. Iar Sfîntul Apostol spunea: „Cum vor propovădui dacă nu au trimitere?" (Romani 10, 15). Deci dreptul la propovăduire îl are numai cel trimis. Or, episcopii sunt urmașii legitimi ai apostolilor.

**1313.** Sfînta Scriptură cuprinde trei înțelesuri:

1. înțelesul după literă, obștesc, gramatical, verbal sau istoric;
2. înțelesul alegoric, metaforic, mai înalt sau sufletesc;
3. înțelesul spiritual duhovnicesc. După cum spun Sfinții Părinți cei vechi ai Bisericii, cei simpli la cunoștință să se mulțumească cu înțelesul cel obștesc și istoric (după litera Scripturii), cei mai înaintați să pătrundă cu înțelegerea și în sufletul Scripturii, iar cei desăvîrșiți cu fapta și înțelegerea, pot cuprinde înțelesurile mai adînci ale Sfintei Scripturi.

**1314.** Dar, oare frații mei, toți pot a se îndeletnici cu citirea Sfintelor Scripturi? Da, cu adevărat da. Dar oare toți pot a și înțelege Sfintele Scripturi? Nu, cu adevărat nu. Și pentru ce acest lucru? Pentru că în Sfintele Scripturi „sunt unele lucruri anevoie de înțeles, pe care cei neștiutori și neîntăriți le răstălmăcesc ca și pe celelalte scripturi, spre a lor pierzare" (II Petru 3, 16).

Deci trebuie a ști cu întemeiere că nu oricine are dreptul sau chemarea de a înțelege și a explica Sfînta Scriptură, ci numai Biserica, prin persoanele cărora

li s-a încredințat de la Dumnezeu această chemare. Căci în Biserică nu toți au aceeași chemare și același dar. Fiecare are un anumit dar și o anumită chemare, pe care alții nu o pot avea, după cuvîntul lămurit al marelui Apostol Pavel, care zice: „Pe unii i-a pus Dumnezeu în Biserică, întîi pe Apostoli, al doilea pe prooroci, al treilea pe învățători..." apoi zice: „Oare toți sunt apostoli? Oare toți sunt prooroci? Oare toți sunt învățători...? (I Corinteni 12, 28-30; Efeseni 4, 11). De aceea, fiecare este dator a-și vedea darul și chemarea sa pe care o are de la Dumnezeu și să nu voiască a-și însuși unele daruri și chemări pe care nu le are. Același mare Apostol Pavel ne arată acest adevăr zicînd: „Fiecare, fraților, întru ce a fost chemat, întru aceasta să rămînă înaintea lui Dumnezeu" (I Corinteni 7, 20-24).

Așadar, fiindcă nu toți suntem apostoli, nu toți prooroci, nu toți dascăli, nu toți avem cuvîntul înțelepciunii și al cunoștinței și al deslușirii duhurilor (I Corinteni 12, 4-6; Romani 13, 6). De aceea nu toți putem a înțelege Scripturile și iarăși: fiindcă nu tuturor ni s-a dat înțelepciunea și știința (III Regi 3, 9-12; 4, 29; Proverbe 2, 6; Eclesiast 2, 26; Daniel 2, 20; 12, 22-23; Luca 21, 15; I Corinteni 2, 12). De acea nu toți putem a înțelege și a explica Sfintele Scripturi.

**1315.** Trebuie să înțelegem că nimeni nu are voie să tălmăcească Sfintele Scripturi, așa cum i s-ar părea lui, nici nu are voie să propovăduiască cuvîntul lui Dumnezeu pînă nu va fi trimis de conducătorii Bisericii, care sunt așezați în fruntea ei de Sfinții Apostoli (Tit 1,5). Căci „cum vor propovădui, de nu vor fi trimiși?" (Romani 10, 15). Prin citirea Sfintelor Scripturi se naște în noi credința (Faptele Apostolilor 13, 48; 17, 11; Ioan 5, 39; Romani 10, 10-11; 16, 26); însă nu tot cel ce citește Sfintele Scripturi, le poate înțelege, ci are nevoie de un povățuitor care poate să-l călăuzească pe el și să-i descopere adevărul din ele (Faptele Apostolilor 8, 31-35; 13, 12; 14, 1; 16, 30-34, ș.a.). Deoarece mulți învățați au vrut a înțelege Sfintele Scripturi după capul lor, și nu s-au lăsat călăuziți de cei ce aveau de la Dumnezeu darul învățăturii și al deslușirii, s-a umplut lumea de eresuri și s-au făcut dezbinări în Biserică (I Corinteni 12, 4-6).

**1316.** Nu auziți ce spune Apostolul Pavel? „Cît ați fost prunci în Domnul nostru Iisus Hristos, v-am hrănit cu laptele cel cuvîntător al Evangheliei, că nu erați în stare să mîncați hrana vîrtoasă". Așa se întîmplă în Scriptură. Sunt cuvinte tari și hrană tare în Scriptură, pentru cei desăvîrșiți, nu pentru poporul de la țară. Dacă unui copil care suge la pieptul mamei lui, i-aș da să mănînce carne, îl hrănesc sau îl omor? Il omori. De ce? Pentru că are dinți de lapte, moi. Așa pățește cel ce se bagă în Sfînta Scriptură cu dinții înțelegerii de lapte. De aceea spune Sfîntul Grigorie de Nyssa: „Nu spargeți oasele Scripturii, avînd dinții înțelegerii voastre de lapte, ca să nu pieriți".

**1317.** Nu-i de vină Scriptura că s-au înecat atîția nebuni și atîtea secte s-au făcut! Nebuni sunt cei care iscodesc Scriptura mai presus de puterea lor. Auzi ce spune Sfîntul Grigore de Nyssa: „Nu spargeți oasele Scripturii, avînd dinții înțelegerii de lapte". Ca și cum i-ai da unui copil de clasa I lecții de universitate.

Aşa-i şi cu Sfînta Scriptură. Nu te băga! Sunt locuri foarte adînci. Şi cei mai mari din sfinţi au ocolit locurile cele grele, pentru că este înţelepciunea lui Dumnezeu.

**1318.** Dacă te-ai lua numai după litera Evangheliei, te-ai face sectar.

**1319.** Sfînta Scriptură este ca o fîntînă cu adîncime fără fund, fiindcă în ea este cuprinsă înţelepciunea lui Dumnezeu, care nu are margini. Dacă cineva însetat ar veni la o fîntînă şi ar voi să bea toată apa, s-ar îneca în ea, dar dacă va scoate din ea cu ciutura şi de acolo cu paharul, va bea, se va răcori, fără de primejdie. Cine este omul acela nebun care ar voi să se bage într-o apă adîncă fără să ştie a înota? Sfînta Scriptură are oase, după cum spun Sfinţii Părinţi ai Bisericii şi nimenea avînd dinţii înţelegerii sale de lapte, să nu îndrăznească a sparge cu ei oasele tari ale Scripturilor dumnezeieşti, căci se va vătăma pe sine şi se va pierde.

Mulţi începători de erezii din vechime au îndrăznit să se afunde în marea Scripturii cea fără fund şi s-au înecat duhovniceşte, pierzîndu-se pe sine şi pe toţi cei care i-au urmat. Nu toţi au vîrsta duhovnicească la fel şi de aceea, nu toţi pot înţelege Sfînta Scriptură la fel.

**1320.** După cum ierburile şi florile cele binemirositoare, ca busuiocul, menta şi altele, cu cît le freacă cineva mai mult în palme şi le pipăie, cu atît mai mare mireasmă aduc celor ce fac aceasta, şi precum scafandrii, care merg pe fundul mării ca să caute mărgăritare, cu atît se afundă mai mult în adîncurile cele mari ale oceanului, cu atît află mărgăritare mai de mare preţ, aşa se întîmplă şi cu cuvintele dumnezeieştii Scripturi. Dacă le citim la suprafaţă, sau le ascultăm la suprafaţă, după literă, ne folosim într-o mică măsură, dar dacă cercăm adîncul lor tot mai mult, aduc sufletelor noastre tot mai mult folos.

**1321.** Sunt unii oameni, numiţi scafandrii, care se bagă în adîncul oceanelor şi pe fundul mărilor, şi caută acolo mărgăritare care adesea se găsesc în scoicile de pe fundul mării. Dar ca să găsească un mărgăritar ca acela, cîtă osteneală trebuie să-şi ia asupră-le aceştia, primejduindu-şi uneori chiar viaţa.

Aşa ni se cade şi nouă credincioşilor, care avem credinţa dreptmăritoare şi dumnezeiescul botez, să ne afundăm pururea în dumnezeieştile Scripturi, să adîncim pururea mintea noastră în dumnezeieştile şi prea adîncile înţelesuri ale ei, căci numai aşa vom afla mărgăritarele cele preasfinte şi preafolositoare pentru mîntuirea sufletelor noastre.

**1322.** Sfînta Scriptură este foarte adîncă şi cine o citeşte fără tălmaci, fără să ştie cum o explică Sfinţii Părinţi, se prăpădeşte. Dar nu-i de vină Sfînta Scriptură, că apa-i cuvîntul lui Dumnezeu. Ii de vină omul care se bagă în Sfînta Scriptură nepregătit şi fără să înţeleagă lucrurile.

**1323.** Sfînta Scriptură este aşa cum ai merge mata pe o cîmpie şi găseşti o fîntînă cu ciutură. Şi dacă eşti însetat, doar n-o să bei toată fîntîna, cînd ţi-e sete. Dar ce faci? Din fîntînă scoţi apa cu ciutura, din ciutură pui în căldare, din căldare în cană şi din cană pui în pahar. Din pahar bei cît iţi trebuie şi fîntîna rămîne curată şi tu ţi-ai potolit setea.

**1324.** Nu înțelege oricine Sfînta Scriptură, fără numai acei care au învățat teologie și care au viața curată în Hristos, darul deslușirii duhurilor și Duhul Sfînt, în același duh în care s-a scris Scriptura.

**1325.** Cheia pentru deschiderea tainelor Sfintelor Scripturi este sfînta rugăciune curată, a inimii și a minții noastre.

**1326.** Fiecare se luminează din Scriptură, pe măsura curăției minții și a inimii lui.

**1327.** Iată, dacă am sta mîine cu toții în fața soarelui, și ar fi soarele la amiază, și unu-i cu un ochi, altu-i cu amîndoi, altul este miop, altul zărește numai oleacă cu amîndoi ochii, fiecare se împărtășește din lumina soarelui după măsura puterii lui cea văzătoare. La fel și cu mintea. După măsura în care ne-am curățit mintea și inima, putem înțelege Scriptura. Că de aici s-au făcut atîtea nenumărate secte și neghine ale satanei și strică toată înțelegerea Scripturii cu mințile lor stricate și nebune. S-au băgat în Scriptură și n-au avut povățuitor, ca să le-o tîlcuiască și să o înțeleagă.

**1328.** Cu cît pătrundem în Sfintele Scripturi mai adînc prin teologie și prin tîlcuire, cu atît ne dau și ele mai bogat mireasma Duhului Sfînt și înțelegem mai mult cuprinsul lor.

**1329.** Citirea Sfintelor Scripturi ne ajută la adunarea gîndurilor din risipire.

**1330.** Citirea Sfintelor Scripturi adună și luminează mintea.

**1331.** Prin citirea Sfintelor Scripturi mintea noastră se deșteaptă, se adună, se cucerește, se luminează și i se dă ei cunoștința de Dumnezeu.

**1332.** Una dintre cele mai mari fapte bune, dintre lucrările duhovnicești ale monahilor și ale creștinilor, în general, este citirea Sfintelor Scripturi, care este ca o trîmbiță ce deșteaptă și adună mintea în frica lui Dumnezeu.

**1333.** Precum trîmbița, răsunînd în vreme de război, deșteaptă curajul vitejilor spre luptă împotriva potrivnicilor, tot astfel și dumnezeieștile Scripturi deșteaptă rîvna luptătorilor duhovnicești pentru lupta cea bună împotriva patimilor și pentru nevoința și lucrarea faptelor bune. Pentru aceasta, ni se cade totdeauna să ne trezim cu întemeiere și cu multă sîrguință să ne lipim de citirea sfintelor și dumnezeieștilor Scripturi, care ne deșteaptă și ne învață cum să ne luptăm pentru a scăpa de patimi și de cursele vrăjmașilor celor nevăzuți. Citirea dumnezeieștilor Scripturi are darul de a ne aduna mintea care mereu se risipește și rătăcește la cele deșarte și nefolositoare.

**1334.** N-a numit Sfîntul Efrem citirea Scripturilor trîmbiță, ci trîmbițe ale Duhului Sfînt. Cum? Că în Sfînta Scriptură nu-i numai o trîmbiță. Nenumăratele învățături ale Duhului Sfînt, toate sunt trîmbițe, să ne trezească pe noi, creștinii. Și cînd citim în Sfînta Scriptură, să nu citim ca să treacă timpul, ci să luăm aminte, căci cuvîntul lui Dumnezeu nu are margini în înțelegerea lui duhovnicească.

**1335.** Dacă vor aduce diavolii îndoială asupra noastră pentru vreun stih din Sfînta Scriptură și ne-ar zice prin gînd: "vezi că nu este așa cuvîntul acesta, și

cum poate să fie așa?" și altele de acest fel, tu să zici către acel gînd de îndoială sau de hulă: „Treci înapoia mea satano! Căci «cuvintele Domnului sunt cuvinte curate, ca niște argint lămurit cu foc și curățit de șapte ori» (Psalmul 11, 6) și nimic nu este strîmb sau răzvrătitor în ele. Ci toate sunt bune înaintea celor ce înțeleg și drepte celor ce află cunoștință. Iar eu sunt nepriceput și nu le cunosc".

**1336.** Dacă citești ceva în Scriptură cu luare aminte, și dacă diavolul te duce la îndoială, și ți s-ar părea că ar fi ceva nedrept, nu căuta să iscodești mai departe, că așa s-au rătăcit sectarii. S-a umplut lumea de secte. Numai în Europa sunt cîteva sute de secte. De aceea, că au luat Biblia după capul lor. Nebuni! Dacă eu nu știu să înot, de ce să mă bag într-o apă adîncă, într-o mare? Este de vină marea sau apa adîncă? Un rîu care curge repede este de vină, dacă eu, ca un nebun, m-am aruncat într-însul fără să știu a înota? Așa pățesc toți sectarii și toți creștinii cei neiscusiți care se bagă în Sfînta Scriptură cu înțelegerea lor.

**1337.** Ni se cuvine, deci, fraților, să zăbovim mai mult în citirea dumnezeieștilor Scripturi și în rugăciuni, căci de cîte ori vom vorbi cu Dumnezeu prin ele, de atîtea ori ni se sfințește sufletul și duhul. Trebuie să luăm aminte, cînd citim, să nu ne împiedice vrăjmașul,aducînd asupra noastră trîndăvie sau ispitindu-ne și zicînd către noi: „Fă întîi cutare și cutare lucru și după aceea vei citi!". Să facem asemena cerbilor însetați care aleargă la izvoarele apelor(Psalmul 41, 1), adăpîndu-ne din izvoarele cele duhovnicești ale Sfintelor Scripturi și din ele să ne răcorim limbile, mințile, inimile și sufletele noastre cele arse de văpaia patimilor și care însetează de „Dumnezeul Cel tare și viu" (Psalmul 41, 2). Cînd citim, să nu ne mulțumim numai să trecem filele cărții, ci să cugetăm la cele citite și să ascundem în inimi cuvintele lui Dumnezeu din Scriptură, ca prin ele să ne păzim a-I greși, după mărturia ce zice: „Intru inima mea am ascuns cuvintele Tale, ca să nu greșesc Tie" (Psalmul 118, 11). De asemenea, să nu uităm că prin citirea Sfintelor Scripturi și prin împlinirea cuvintelor lui Dumnezeu putem să ne îndreptăm viața pe calea poruncilor Lui, după cum scrie în Psalmi: „Prin ce-și va îndrepta tînărul calea sa? Prin păzirea cuvintelor Tale" (Psalmul 118, 9).

**1338.** Unul dintre dumnezeieștii Părinți ne învață astfel: „Graiurile dumnezeieștilor Scripturi citește-le prin fapte și nu le întinde în multe vorbe, îngîmfîndu-te în deșert cu simpla lor înțelegere" **(Filocalia,** vol. 1, Sfîntul Marcu Ascetul). Și cu adevărat, așa au lucrat dumnezeieștii Părinți și prin fapte au cinstit Sfînta Scriptură sau, altfel zis, prin faptele lor au adeverit cele ce au citit în ele. Prin scrierea și prin lucrarea celor citite au propovăduit faptele cele bune.

## SFÎNTA TRADIȚIE

**1339.** Trebuie ținută cu mare sfințenie Sfînta Tradiție, deoarece în Sfînta Scriptură nu este cu putință a afla cele spre mîntuire. Sfinta Scriptură ne învață multe să facem, dar nu ne arată cum. De exemplu: ne cere să ne botezăm, dar nu ne arată cum; să ne mărturisim, să ne împărtășim, să ne cununăm, dar nu și modul concret de realizare; să ne rugăm, dar nu ne arată cum, unde și cînd; să

facem semnul Sfintei Cruci pe fața noastră, după cea scrisă: „însemnatu-s-a peste noi lumina feței Tale Doamne" (Psalmul 4, 6) dar nu ne arată și cum. Dar cine ne-a învățat pe noi prin scriere, ca să ne închinăm spre răsărit? Care Scriptură ne arată graiul chemării Sfîntului Duh de la sfințirea Preacuratelor Daruri sau la sfințirea pîinii și a paharului euharistic? Care învățătură din Sfînta Scriptură ne arată să facem binecuvîntarea apei botezului și sfințirea Hrismei (Sfîntul și Marele Mir)? Care Scriptură ne învață despre întreita afundare a celui ce se botează și lepădările de satana de la Botez? Rugăciunea de doxologie, către Sfînta Treime (slavă Tatălui și Fiului și Sfîntului Duh), din care Scriptură ne-a rămas?

Prin urmare, trebuie reținut că importanța și folosul Sfintei Tradiții provine din raportul strîns ce există între ea și Sfînta Scriptură, căci într-adevăr, ele stau într-un raport de unire și întregire reciprocă, bazat pe faptul că amîndouă cuprind în ele Sfînta Descoperire dumnezeiască și sunt pentru noi izvoarele acesteia. Deci, este cu neputință să se contrazică între ele sau să nu existe între ele raportul de reciprocitate.

**1340.** Unele proorocii despre Mîntuitorul le-au adus Sfinții Evangheliști din Sfînta Tradiție, care este mai veche decît Sfînta Scriptură. Așa este aceasta care zice că Mîntuitorul Se va chema „Nazarinean".

## SFÎNTUL IOAN BOTEZĂTORUL

**1341.** La Bobotează, cînd se face aghiazma, părinții de la Athos nu mai bagă Sfînta Cruce, ci iau mîna Sfîntului Ioan și o bagă în vase cu apa de izvor, zicînd: „în Iordan botezîndu-Te Tu, Doamne". Și dacă are să fie pace în Grecia și belșug, cînd o scoate din apă, mîna se deschide singură și iar se închide de trei ori, semn că Dumnezeu este cu această mînă care s-a atins de creștetul Său în Iordan.

**1342.** Să nu fie casă de creștini unde să nu fie icoana Sfîntului Ioan Botezătorul și unde să nu vă rugați acestui mare prooroc și înger în trup și înaintestătător al tuturor cetelor drepților, cum îl numește Biserica.

## SFÎRȘITUL LUMII

**1343.** Spun Sfinții Părinți că pentru patru pricini trebuie să fie sfîrșitul lumii. Ca să se arate dreptatea lui Dumnezeu în toată desăvîrșirea ei; ca să se arate nedreptatea oamenilor față de poruncile lui Dumnezeu; să se pedepsească păcatele și fărădelegile lumii de la întemeierea ei pînă la sfîrșitul veacurilor și ca să se răsplătească faptele bune ale drepților pe măsura credinței și a răbdării lor.

**1344.** *Cum trebuie să înțelegem semnul apocaliptic 666, de care se vorbește în Apocalipsă, capitolul 13, versetul 18?*

Numărul 666 este un număr alegoric, simbolic. Unele grupări sectare cred, în mod literal, că va fi o „pecete" pusă pe fruntea sau pe mîna dreaptă a anumitor creștini vrednici de pedeapsă. In Biserica Ortodoxă, cel mai bine explică sensul acestui număr Sfîntul Andrei, episcopul Cezareei. Astfel, primul 6 - spune acest

sfînt - simbolizează mînia fără judecată; al doilea 6 simbolizează mintea plină de tulburare; iar al treilea 6 simbolizează pofta fără rațiune. Toate aceste trei patimi vor stăpîni pe mulți creștini în veacul de pe urmă, adică răzbunarea, necredința și desfrînarea.

**1345.** Pînă la sfîrșitul lumii vor veni multe răni peste popoarele lumii: robie, războaie, foamete, secetă, boli, holeră, ciumă, tulburări; dar toate acestea vor veni amestecate cu mila lui Dumnezeu.

**1346.** Fericit și de trei ori fericit este creștinul acela care în fiecare ceas și în fiecare zi pune ceva în traistă pentru veacul viitor. Cele ce le pune sunt faptele lui cele bune.

**1347.** Știți dumneavoastră ce vremuri trăim? Noi suntem cei de pe urmă! Ar trebui numai să plîngem toată ziua! Dar nu simțim. Trăim în nesimțire, că așa au trăit și cei dinainte de potop. Iată, așa-i și acuma.

**1348.** Frații mei, gîndindu-ne la sfîrșitul lumii, să ne gîndim la sfîrșitul nostru. N-avem treabă cînd are să fie sfîrșitul lumii. Poate are să fie peste 100 de ani, poate peste 1000. Cînd o vrea Dumnezeu. Noi să ne gîndim la sfîrșitul nostru. Sfîrșitul meu e sfîrșitul lumii. Dacă eu mor peste un ceas, ce-mi pasă mie, sau ce mă privește că lumea va mai trăi? Dacă eu mă duc la groapă mîine, pentru mine lumea s-a terminat și eu mă duc în lumea cea veșnică. Cu ce mă duc? Cu ce am pus în traistă! Cînd pornești la drum, ți-ai pus merinde de acasă, ți-ai pus ceapă, ți-ai pus cozonac, ți-ai pus sticla cu vin, ți-ai pus încălțări, ți-ai pus brîu, ți-ai pus căciulă, ți-ai pus bundița de frig. Toate ți le-ai pus în traistă. Cînd stai la popas, ce scoți din traistă? Ce-ai pus, nu? Aceea și găsești.

Vom găsi un pahar de apă dat în numele Domnului, o vorbă bună, o milostenie făcută. Dacă am ajutat pe fratele nostru, dacă ne-am rugat pentru cei ce ne-au necăjit să le facă Dumnezeu bine, nu rău; dacă n-am pomenit numele diavolului, dacă ne-am rugat, dacă am postit, dacă am privegheat, dacă am citit dumnezeieștile Scripturi, dacă am ajutat pe cel necăjit, pe cel sărman, dacă am îmbrăcat pe cel gol, dacă am primit pe cel străin. Toate le vom găsi dacă le-am pus în traistă, pe drumul cel veșnic.

## SFATUL

**1349.** „Cei ce nu au cîrmuire, cad ca frunzele!" și „mîntuirea stă întru mult sfat", zice Sfînta Scriptură. Intotdeauna, cînd vrem să facem ceva, să întrebăm. Oare cînd mergem pe un drum pe care nu-l cunoaștem, nu întrebăm? „Măi, dacă eu o iau la stînga sau la dreapta, nu mă rătăcesc? Incotro să apuc?". Și nu greșește omul, că întreabă. Iar dacă nu întreabă, atunci mai ales se rătăcește, că nu nimerește. Cu atît mai mult la cele duhovnicești.

**1350.** La toată nedumerirea pe care o ai în viață, mai întîi aleargă la rugăciune, cu lacrimi către Preabunul Dumnezeu, iar după ce te vei lumina cu rugăciunea preacurată, du-te și cere sfatul duhovnicului frăției tale sau, în lipsa lui, al altor Părinți pe care îi ai la evlavie.

**1351.** Niciodată să nu dai sfat nimănui, pînă cînd nu l-ai trăit tu! Cel ce dă sfat, dar el nu l-a trăit, este ca izvorul de apă pictat pe perete. Iar cel care vorbește din experiența sa, seamănă cu un izvor de apă vie!

**1352.** De multe ori ne folosesc nouă și spusele elinilor.

**SFINȚII**

**1353.** Ieșiți afară cînd nu-i lună, și-i cerul înstelat frumos, și vedeți că o stea luminează mai mult, alta mai puțin. Așa stau sfinții în ceruri, diferit. Că după mărimea și bogăția slavei lui Dumnezeu, sunt străluciți după faptele lor. Preadrept și Preasfînt este Dumnezeu să răsplătească fiecăruia după faptele lui. Acolo o să vedem noi care sunt cetele Bisericii, care sunt stelele cele luminate și cele mai puțin luminate.

**1354.** Imi aduc aminte că eram copil cînd mi-am pus în gînd să merg la mănăstire. Aveam un moș în sat la mine, Neculai Sava. Un moș după tată, care nu s-a căsătorit toată viața și ducea viață sfîntă și era dascălul bisericii. Avea o barbă mare, albă. Și cînd a auzit că vreau să plec la mănăstire, mi-a dat un ceaslov mic, cu slovă veche. Și știți ce am citit eu întîi în ceaslovul acesta cu slovă veche? Condacul zilei de astăzi. Și scria acolo: „Ca o pîrgă a firii, Ție, Săditorule al făpturii, lumea îți aduce, Doamne, pe purtătorii de Dumnezeu mucenici", și altele...

Auzi ce sunt sfinții lui Dumnezeu? Sunt pîrga firii omenești. Dumnezeu are tot dreptul să ia din toate popoarele lumii pîrgă, că El a făcut toate popoarele. El le dă viață, El le dă hrană, lumină, apă, căldură și tot ce le e de trebuință, întru El și prin El ne mișcăm. Nu putem să clipim o dată din ochi fără Dumnezeu, pentru că viața din noi e de la El și întru El trăim, prin El ne mișcăm.

**SFINTELE ICOANE**

**1355.** Ce-s acestea, icoane? Căci sectanții zic că icoanele sunt idoli! Ia să-ți spun eu! Cine a făcut primele icoane?

Dumnezeu a făcut pe om după chipul și asemănarea Sa. La Sfîntul Ioan Damaschin spune că prima icoană o face Dumnezeu, adică pe om, după chipul și asemănarea Sa. El a făcut, dar ne-a poruncit nouă să nu facem.

Iată, citește la Ieșire (23-29). Vezi în Biblie că tot ce este în biserică este făcut cu porunca lui Dumnezeu. Și icoanele și catapeteasma și sicriul Legii Domnului și heruvimii slavei și veștmintele preoților și mitra arhiereilor și cădelnițele și sfeșnicul cu șapte lumini, toate.

Nu i-a zis Dumnezeu lui Moise? Moise, fă aceasta! Moise, ia și fă o ladă de salcîm și o poleiește toată cu aur! Moise, fă doi drugi de salcîm îmbrăcați cu aur, și lada să aibă verigi, ca să bați drugii și să ridici sicriul Legii. Moise, pune în lada aceea Tablele Legii, pe care ți le-am dat Eu pe Muntele Sinai. Pune șarpele de aramă, pe care l-a făcut cînd îi mîncau șerpii în pustie, pune toiagul lui Aaron, care a înfrunzit cînd a rezemat de sicriul legii cele 12 toiege, căci al

lui Aaron în noaptea aceea a înfrunzit și a făcut migdale. Și cupa cu mana, o cupă de aur. Mana era ca pîinea uscată, din care au mîncat evreii în pustie 40 de ani.

Astea nu erau lucruri de mîini omenești?

**1356.** Sfînta Scriptură oprește închinarea la chipuri cioplite și la alte asemănări văzute (Ieșire 20, 4; Levitic 24, 1; Deuteronom 5, 8). Dar prin aceasta oprește numai închinarea întemeiată pe socotința că chiar aceste chipuri trebuiesc cinstite ca dumnezei, adică oprește închinarea la idoli. Insă nu oprește cinstirea unor semne și înfățișări ale lui Dumnezeu și ale sfinților, cînd această cinstire nu rămîne la materia din care sunt făcute, ci duce gîndul nostru la Dumnezeu sau la sfîntul cel închipuit de ea. Am văzut cinstirea ce se dă unor brîie și ștergare de pe trupul Apostolului Pavel. In Vechiul Testament ni se spune despre doi Heruvimi sculptați, așezați deasupra Chivotului Legii sau în covoarele din lăcașul sfînt (Ieșire 25, 18-22; 26, 32). Inaintea lor se tămîia și se făceau închinăciuni (Iosua Navi 7, 6; Ieșire 30, 7). Precum ne ajutorăm de cuvînt, ca să ne ridicăm la cele mai presus de cuvînt, tot așa ne folosim și de icoană, ca să ne ridicăm mai presus de icoană. Și precum Dumnezeu vrea ca auzul nostru să se sfințească prin cuvinte curate, așa vrea ca și vederea noastră să se sfințească prin icoane cuvioase, ca prin amîndouă aceste simțuri superioare, să pătrundă în suflet gînduri curate.

**1357.** Dacă noi oamenii „suntem neam al lui Dumnezeu", adică avem suflet material care este chipul lui Dumnezeu în noi, de aici putem deduce că Dumnezeu este și El imaterial ca și sufletul nostru pe care îl avem de la El și după care suntem înrudiți cu El. De aceea Dumnezeu nu poate fi socotit identic sau confundat omogen cu materia statuilor de zei din templele păgîne ale Atenei. Pe baza acestei deducții a minții trebuie să spunem că Dumnezeu este eterogen față de materia statuilor și de aceea este absurd a-L confunda cu o statuie oarecare, oricît de prețios ar fi materialul din care este turnată și oricît de genială ar fi creația artistului care a executat-o. In Ortodoxie susținem tocmai acest adevăr. Avem icoane sfințite de aur și de argint etc., executate cu măiestrie și cu talent, dar nu susținem deloc că Dumnezeu este identic și omogen cu argintul icoanei care-I înfățișează chipul. Noi învățăm că există un singur Dumnezeu, iar sfintele icoane au cu totul altă semnificație decit aceea de a se confunda cu Dumnezeu sau cu sfîntul al cărui chip îl reprezintă.

Dacă cel din urmă om este mult superior și eterogen tuturor statuilor și icoanelor care-i reprezintă chipul, cu atît mai puțin Dumnezeu ar putea fi omogen cu icoanele chipului Său. Dar prin aceasta nu se știrbește cu nimic cinstirea sfintelor icoane.

### SFINTELE MOAȘTE

**1358.** Sfintele moaște nu sunt idoli, sau zei, ori asemănări ale lui Dumnezeu și nici închinarea la ele nu este idolatrie. Căci dacă însuși Dumnezeu

le proslăveşte prin puterea minunată ce le-o dă şi noi trebuie să le cinstim, deoarece prin aceasta cinstim pe Dumnezeu, Care le-a dat puterea dumnezeiască din ele, iar nu pe ele însele ca atare. Noi nu le ridicăm sfintelor moaşte biserici, cum fac păgînii zeilor şi idolilor lor, ci pe locul descoperirii lor, ridicăm biserici lui Dumnezeu şi proslăvim pe Dumnezeu prin ele. Porunca I-a şi a II-a înlătură cinstirea idolilor, iar nu şi pe a sfintelor moaşte, căci prin sfintele moaşte noi nu înlocuim pe Dumnezeu, aşa cum îl înlocuiesc păgînii idolatri prin idolii lor.

**SFINTELE SLUJBE**

**1359.** Cît priveşte slujbele, măi băieţi, să nu scurtaţi cînd veţi preoţi la biserică. Să cunoaşteţi bine tipicul, să faceţi dascăli buni, care cunosc slujbele bisericii. Este foarte bine, sîmbătă seara, totdeauna să faceţi Vecernia. La fel şi duminica seara. Inainte vreme strămoşii noştri, cînd era soarele la toacă, sîmbătă seara, fugeau cu sapa de pe ogor şi cu secera: „Gata! A tocat preotul de Vecernie!". Pînă luni la răsăritul soarelui nu mai lucrau. Preotul şi biserica erau în ochii lor şi ţineau rînduiala Bisericii. Ştiau: „De acum a intrat preotul în slujbă pentru duminică!".

**1360.** *Cum trebuie să stea credincioşii la sfintele slujbe, şi ce datorii au cei care merg la biserică?*

Creştinii trebuie să stea la sfintele slujbe ale Bisericii cu credinţă, cu frică de Dumnezeu şi cu luare aminte. Ei sunt datori, după putere, a se ruga fără răspîndirea minţii şi cu simţirea inimii. Datoriile creştinilor celor ce merg la Sfînta Biserică sunt acestea:

1. Să meargă la biserică regulat. Cine lipseşte mai mult este oprit de la Sfintele Taine, afară de cel bolnav;
2. Să fie împăcaţi cu toţi oamenii şi să ceară iertare de la toţi;
3. Să ţină curăţenie trupească cel puţin două zile mai înainte de a merge la biserică şi o zi cel puţin, după ce vin de la biserică;
4. Să meargă la slujbă mai de dimineaţă spre a avea timp să se închine în linişte şi să asculte slujba Utreniei;
5. Fiecare creştin să ducă după a sa putere un dar cît de mic Domnului, ca jertfă din osteneala mîinilor sale;
6. Să dea pomelnicul din timp şi să ceară preotului să i se scoată părticele pentru cei vii şi morţi ai familiei;
7. In biserică creştinii să stea cu bună-cuviinţă, bărbaţii în partea dreaptă, iar femeile în partea stîngă;
8. Credincioşii să fie îmbrăcaţi curat şi cît mai cuviincios, iar femeile să aibă capul acoperit şi chipul smerit;
9. în timpul slujbei este păcat a se vorbi în Sfînta Biserică, afară de mare nevoie;
10. După ce s-a dat binecuvîntare de Sfînta Liturghie credincioşii sunt datori să stea fiecare la locul său şi să nu se mai închine pe la sfintele icoane;

11. Să asculte Sfînta Liturghie cu mare evlavie, silindu-se fiecare a urmări rugăciunile și cîntările la strană;

12. Să asculte cu luare aminte citirea Apostolului, a Sfintei Evanghelii, precum și cuvîntul de învățătură (predica);

13. Să nu iasă afară din biserică mai înainte de terminarea Sfintei Liturghii, afară de mare nevoie;

14. Credincioșii spovediți și pregătiți pentru Sfînta Impărtășanie să citească din timp rugăciunile necesare și să-și ceară iertare de la toți cînd se apropie de cele sfinte;

15. După Sfînta Impărtășanie, credincioșii sunt datori să asculte cu bucurie duhovnicească rugăciunile de mulțumire, petrecînd în acea zi cu bucurie duhovnicească și păzindu-se de orice ispită;

16. Părinții sunt datori să-și ducă și copiii la biserică și să-i împărtășească cu Trupul și Sîngele lui Hristos;

17. După terminarea sfintelor slujbe, creștinii să se întoarcă cu evlavie la casele lor, petrecînd restul zilei în cugetarea și citirea celor sfinte și în cercetarea bolnavilor;

18. Credincioșii sunt datori să spună și celorlalți de acasă ce au auzit și au învățat la biserică din cîntările, din citirile și predica rostită.

Acestea sunt cele mai importante datorii ale credincinșilor care merg în duminici și sărbători la biserică.

**1361.** Trebuie să știți că din toate slujbele care se fac la biserică, cea mai folositoare și mai puternică este Sfînta Liturghie. Sfînta Liturghie este jertfa și răscumpărarea lumii întregi.

### SIMBOLURI ȘI RITURI

**1362.** Simbolul este un semn care închipuiește ceva sau un obiect care închipuie altceva decît este el de fapt. In cele ce urmează ne vom referi numai la semne simbolice și nu la obiecte simbolice.

Rit sau ritual (ceremonie) înseamnă o lucrare simbolică sfîntă sau o înșiruire treptată de semne simbolice sfinte prin care se exprimă fie un adevăr de credință, fie un sentiment religios sau o atitudine de evlavie, fie o întîmplare sfîntă, o rugăciune ș.a.

Simbolurile sfinte și riturile sunt expresii sau exteriorizări și întăriri ale cultului divin, cultul divin devenind prin ele extern. Simbolurile și riturile sunt absolut necesare, întregind modul de închinare către Dumnezeu, prin faptul că pun la contribuție nu numai sufletul, ci și trupul nostru, dîndu-i și acestuia o parte activă din cultul divin; fără ele, cultul nu este întreg. Și după cum ele singure, fără participarea activă a sufletului nu au prea mare valoare, tot așa nici cultul spiritual, dacă înlătură cu totul partea aceasta a riturilor și a simbolurilor, nu este întreg și nici nu poate fi întreg, după cum nu poate fi ființă omenească întreagă un suflet fără de trup sau trup fără de suflet.

Pentru a aprecia valoarea riturilor, trebuie să știm și să ținem seama de faptul că trupul însoțește în totul sufletul, participînd la orice stare și lucrare a acestuia. Astfel, la bucurie omul rîde, la necaz plînge; la frică tremură și se îngălbenește; după expresia feței se poate cunoaște sufletul cuiva sau diferite stări ale sale. Acest adevăr îl arătă și Sfînta Scriptură, cînd zice: „Inima veselindu-se înflorește fața, iar duhul posomorît usucă oasele" (Pilde 17, 22); și iarăși: „Înțelepciunea unui om îi luminează fața, iar cruzimea feței lui, îl face urîcios" (Ecclesiast 8, 1). Iar despre ucigașul Cain ne spune: „Și a întrebat Domnul Dumnezeu pe Cain: „De ce te-ai aprins de mînie și de ce s-a posomorît fața ta? Oare dacă ți-i bună inima nu ți-i fața în sus? Iar dacă ți-i inima haină, păcatul stă la pîndă la ușa ta... Și a pus Dumnezeu lui Cain un semn (o privire de ucigaș) ca nimenea care îl va găsi să nu-l omoare" (Facere 4, 6-7).

Așa cum la crimă a luat parte și trupul, tot așa a fost părtaș și la starea sufletului după înfăptuirea crimei. Iar semnul ce l-a pus Dumnezeu lui Cain, nu poate fi altul decît privirea ucigașă, astfel încît după expresia feței și a privirii lui să poată fi recunoscut ca ucigaș. Mîntuitorul însă a grăit: „Din prisosința inimii grăiește gura" (Matei 12, 34).

Așa fiind, atît semnul Sfintei Cruci, cît și alte semne simbolice și riturile sunt necesare, la închinarea către Dumnezeu trebuind să ia parte și trupul, ca unul ce este și el de la Dumnezeu. Cuvîntul inspirat, grăiește: „Căci cumpărați ați fost cu preț! Slăviți dar pe Dumnezeu în trupul vostru și în duhul vostru, ca unele care sunt ale lui Dumnezeu" (I Corinteni 6, 20). Și în alt loc: „Deci, îndemnu-vă pe voi, fraților, să înfățișați trupurile voastre ca pe o jertfă vie sfîntă, bine plăcută lui Dumnezeu și ca o înțeleaptă închinăciune a voastră" (Romani 12, 1). Astfel, pe Dumnezeu trebuie să-L preamărim și cu trupul, aducîndu-I o închinare din partea întregii noastre ființe.

## SINUCIDEREA

**1363.** Omul ajunge la sinucidere mai ales din cauza necredinței, a mîndriei, a deznădejdii, a fricii, a răzbunării și a lipsei unui duhovnic bun.

**1364.** N-avem voie să pomenim pe nimeni din cei ce s-au sinucis, chiar dacă ne sunt rude apropiate. Rămîne totul la mila lui Dumnezeu! Pot fi pomeniți la slujbe numai cei care au fost bolnavi psihic.

## SLAVA DEȘARTĂ

**1365.** Slava deșartă este patima care se arată cel mai de timpuriu dintre toate patimile. De pildă, la un copil mic nu vei vedea nici o patimă de voință, dar slava deșartă se află în el. Căci dacă-l cinstești pe el, se veselește, iar dacă îi vei zice ceva împotrivă, vreun cuvînt aspru, se mîhnește și începe a plînge. Astfel, patima iubirii de slavă deșartă călătorește cu noi din prima copilărie, toată viața, și se amestecă în toate faptele cele bune ale noastre, tot așa cum se amestecă neghina prin grîu. Și precum iedera și hameiul se agață de arbori și

de alte plante sau lucruri, tot așa și această patimă blestemată se împletește pe lîngă toată lucrarea faptei bune.

Dacă vom căuta, o vom găsi agățată și de post și de înfrînare, și la bucate multe și la bogăție și la sărăcie, și la hainele cele scumpe și la cele vechi și rupte, și la cel slab și la cel puternic, și la cel prost și la cel învățat, și la vorbire multă și la tăcere (**Scara** 22, 5). Căci multa vorbărie este scaun al slavei deșarte, tot așa și cel ce tace pentru slava deșartă (**Scara** 11, 2).

Astfel, slava deșartă se ascunde și la cel frumos cu chipul, și la cel urît, și la cel milostiv, și la cel aspru cu inima, și la cel povățuitor, și la cel supus, și la cel din viața de obște și la cel din pustie (**Scara** 22, 21). Și cu toate că nu lucrează în același chip la toți, pe toți îi înșeală și îi rănește. Pe unul îl sfătuiește să se roage și să postească mult, dar spre a fi văzut și lăudat de oameni; altul se silește la mari nevoințe cu scopul de a întrece pe cei mai leneși; altul se silește să învețe mult din Sfintele Scripturi și de la Sfinții Părinți spre a-și ascuți mintea și înțelegerea și ca să devină povățuitor (învățător) altora și ca să fie vestit și lăudat de ei; altul se silește să alcătuiască stihuri și poezii cu meșteșug spre a-i ieși vestea că este poet; altul se silește zeci de ani să învețe în școli înalte filosofia și alte științe cu scopul de a ajunge om mare și învățat și să fie mai înalt decît alții cu știința; iar altul se străduiește să învețe mulți ani să cerceteze și să descopere ceva din tainele și puterile fără număr pe care le-a pus Dumnezeu în zidirile Sale, și dacă află o prea mică și neînsemnată parte din ele, apoi își închipuie că a devenit mare savant și că știe totul.

Și de nu ne vom trezi noi păcătoșii, nici unul din noi nu va scăpa din mrejele ei cele cu meșteșug țesute și încîlcite. Și nu numai că vom pierde ostenelile pe care le-am făcut cu săvîrșirea faptelor bune, ci și în muncile cele veșnice vom merge.

**1366.** Noi știm că dacă s-a născut un copil, parte bărbătească, și dacă trăiește și crește, va ajunge bărbat desăvîrșit. La fel, grîul se numește pîine chiar înainte de a fi pîine, căci dacă strîngem grîul de pe cîmp, îl treierăm, îl măcinăm, facem făină din el, îl plămădim și facem aluat pe care îl coacem în cuptor, el va ajunge pîine. Tot astfel se întîmplă și cu slava deșartă. Dacă o hrănim în sufletul nostru ea ajunge mîndrie, care este cel mai greu păcat, păcat ce a dus îngerilor căderea în iad și strămoșilor noștri căderea din raiul lui Dumnezeu. Acest lucru îl adeverește și Sfîntul Ioan Scărarul care zice: „Slava deșartă este începutul, iar mîndria este sfîrșitul" (Cuvîntul 22).

**1367.** Mîntuitorul nostru Iisus Hristos ne învață adesea nu numai cu pilda vieții Sale, ci și cu cuvîntul, să fugim de lauda oamenilor și de prăpastia cea mare a slavei deșarte. Citind Sfînta Scriptură, se vede că în toată vremea El caută să ascundă minunile și facerile Sale de bine către oameni ca să ne dea pildă, pentru a nu pierde osteneala faptei bune și răsplata noastră din veacul viitor.

Frații mei, mare întemeiare a minții ne trebuie și de mare pază a inimii avem nevoie cînd vom lucra faptele bune în văzul oamenilor, deoarece vrăjmașul

nostru, diavolul, foarte ușor ne poate fura folosul faptei bune prin iubirea de arătare.

**1368.** Blestemata de iubire de slavă deșartă este mai grea chiar decît iubirea de argint.

**1369.** Slava deșartă se aseamănă cu ciulina care totdeauna stă ca un ghimpe în sus.

**1370.** Omul cel cu slavă deșartă este un închinător la idoli, chiar dacă el se socotește că este credincios și că cinstește pe Dumnezeu, însă de fapt nu este pe placul Lui.

**1371.** Slava deșartă este cea dintîi fiică a mîndriei și ea însăși are șapte odrasle:

Prima este lauda, adică lauda de sine pentru bunul neam, pentru conștiință, pentru averi și pentru altele ca acestea.

A doua odraslă este fățărnicia, adică prefăcătoria spre a se arăta omul că este mai îmbunătățit decît alții și care este vinovată chiar dacă s-ar face pentru folosul cuiva.

A treia odraslă, aflarea de lucruri noi, adică a vreunui meșteșug și a altor lucruri care fac pe oameni să se mire de iscusința ta.

A patra odraslă este pizma.

A cincea odraslă este neînvoirea.

A șasea odraslă este iubirea de pricire (ceartă).

A șaptea odraslă este neascultarea.

**1372.** *Oare e bine ca oamenii, de frica slavei deșarte, să înceteze a mai lucra fapta cea bună? Oare e bine ca oamenii,de frica acestei patimi,să nu mai învețe carte și meșteșuguri spre folosul altora?*

Ba nu, niciodată nu trebuie făcut acest lucru. Sfinții și dumnezeieștii Părinți ne-au arătat cît de răpitoare și pierzătoare este această patimă, nu ca să încetăm noi a mai lucra faptele cele bune, ci ca să știm noi a păzi cele lucrate de noi ca să nu fie răpite de această fiară cu multe capete.

Dacă ar fi după cum gîndești frăția ta, apoi ar însemna ca de frica neghinei, oamenii să nu mai semene grîu, sau de frica moliilor să nu mai facă haine, sau de frica uliului să nu mai țină găini și oi. Lucrurile nu se petrec așa, căci omul pentru neghină a aflat ciurul, pentru molii naftalina și alte prafuri, pentru uliu s-a aflat cursa, iar pentru lup, diferite mijloace de pază.

Așa să cugeti și cu privire la cele sufletești.

Preabunul Dumnezeu ne-a pus la îndemînă multe mijloace duhovnicești, prin care ne putem izbăvi de fiarele cele din gînd!

**1373.** Prima treaptă pe care pășește omul împotriva slavei deșarte, este tăcerea și dorința de a fi necinstit de alții.

**1374.** Cea dintîi armă duhovnicească cu care putem surpa slava deșartă este să urmărim ca în toate să avem un scop bun, adică să facem orice faptă bună spre slava lui Dumnezeu, precum ne învață Sfîntul Apostol Pavel: „Ori de

mîncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate să le faceți spre slava lui Dumnezeu" (I Corinteni 10, 31; Filipeni 1, 11).

**1375.** Orice gînd care va veni monahului sau fratelui să lase sfînta ascultare din mănăstire și să se ducă prin lume spre a propovădui mirenilor cuvîntul lui Dumnezeu, care să se pocăiască, apoi este de la dracul slavei celei deșarte și al iubirii de arătare.

**1376.** Atît de rău este și păcatul slavei celei deșarte, încît dacă ar încerca cineva să-l descrie cu amănuntul, ar semăna cu acela care încearcă să măsoare greutatea vîntului.

**1377.** Această blestemată răutate a slavei deșarte nu se arată la om numai cînd este el în viață, ci de multe ori și la trecerea lui de pe pămînt.

Ca să înțelegem acest lucru ascultăm mai întîi pe Sfîntul Ioan Gură de Aur care, în această privință, vorbește: „Cei cu slava deșartă și după moarte se măresc în deșert". De pildă, cutare murind, a poruncit ca să fie minunat, să se facă după dînsul cutare și cutare lucru. Și care sunt oare acestea și acestea, pe care cel cu slava deșartă lasă poruncă să se facă după moartea lui? Acestea sunt cheltuielile mari și de prisos pe care le fac urmașii lor și rubedeniile spre a-l îmbrăca pe el cu haine noi și de mult preț, spre ai pune în deget și la mîini inel și brățări de aur, încălțăminte din cele mai scumpe în picioare, spre a-l înfășură cu mătăsuri și spre ai acoperi fața cu marame din fir de aur. Apoi, să-i facă lui sicriu din lemn binemirositor și care nu putrezește curînd și să-l vopsească cu felurite culori și să-l îmbrace cu argint și cu alte metale scumpe. Apoi, să-i facă lui cavou scump, din marmură și granit, unde să-i așeze trupul cel mort; împrejurul cavoului să-i facă grilaj din fier sau de bronz, iar alături sau înlăuntrul cavoului să-i facă statuie, așa cum era el în floarea vîrstei și a fericirii aici pe pămînt. Și statuia să fie de marmură sau de bronz sau din alte materiale de pret și să fie sculptată de cei mai buni sculptori. Pe frontispiciul cavoului, la intrare, să fie scrise cu slove de aur, numele și gradul dregătoriilor pe care le-a avut el în lume, ca să vadă toți cîți vor trece pe acolo, că mare și minunat a fost acesta ce este îngropat aici.

Acestea și multe altele de acest fel sunt cele ce a rînduit să i se facă după moarte, omul iubitor de slava veacului de acum. De vrei să cunoști acest adevăr du-te la cimitirele din marile orașe și acolo vei vedea sute și mii de mărturii de acest fel, care toate arată că bietul om nici în mormînt nu poate scăpa de patima slavei deșarte și a iubirii de arătare. Cîte fapte bune nu ar fi putut face rudeniile unui asemenea om cu banii cheltuiți pentru aceste lucruri deșarte? Cîți săraci și goi n-ar fi îmbrăcat și cîți flămînzi n-ar fi ajutat? Și cît de mare folos n-ar fi adus cu această milostenie celui trecut prin această lume, la cele veșnice? Mai ales dacă acela a trăit în dreapta credință și s-a spovedit la duhovnic de toate păcatele sale.

Este adevărat că sunt unii dintre aceștia care au făcut în viață și la moartea lor multe milostenii la săraci și la sfintele lui Dumnezeu biserici, dar nici aceste lucruri deșarte nu le-a trecut cu vederea. Aceștia poate nu vor lua grea osîndă,

fiindcă ei nici de milostenie nu au uitat, dar mult mai grea le va fi osînda celor ce nici în viata aceasta nu s-au îngrijit de mîntuirea lor, iar la moarte, s-au închinat la aceste deșertăciuni și umbre.

Toate cele ce se fac de prisos la înmormîntări nu au nici o valoare, ci mai degrabă aduc pagubă sufletului.

**1378.** Să ne rugăm Preamilostivului Dumnezeu, să ne acopere și să ne izbăvească pe noi de această vicleană și mult înșelătoare patimă a slavei deșarte.

**SMERENIA**

**1379.** La Dumnezeu este mult mai bun un păcătos smerit, decît un drept mîndru.

**1380.** Dacă Stăpînul și Ziditorul nostru S-a smerit așa de mult pentru noi și pentru a noastră mîntuire, oare cîtă smerenie ne trebuie nouă păcătoșilor, care suntem praf și cenușă și care în toată vremea supărăm pe Preabunul Dumnezeu cu păcatele și răutățile noastre? Și cîtă nebunie este în mintea noastră cînd noi, viermi împuțiți, ne socotim că suntem ceva și umblăm cu capul în nori, necugetînd la nimicnicia firii noastre cea schimbăcioasă și cea stricăcioasă, care trece ca iarba și ca umbra și se risipește ca fumul!

**1381.** Smerenia are mai multe mame: unii Sfinți Părinți au înțeles că smerenia se naște din adevărata cunoștință de sine, altul a zis că smerenia se naște din cugetarea la moarte și la înfricoșata Judecată. Sfîntul Ioan Scărarul spune că drumul spre smerenie este osteneala trupească, ascultarea și dreptatea inimii, iar Sfîntul Isaac Sirul zice că smerenia se face din scîrbe și din întristare. Tot el zice că smerenia se naște din frica lui Dumnezeu sau din ispite, din părăsirea lui Dumnezeu, din războaiele cele iuți ale firii și ale dracilor și din rugăciunea cea multă.

Dacă vei întreba și despre tatăl smereniei, ea îți va răspunde că nu îl vei cunoaște, pînă ce nu vei agonisi pe Dumnezeu întru tine.

Cînd Sfinții Părinți ne-au spus că numai cel ce-L are pe Dumnzeu în sufletul său, poate cunoaște pe adevăratul născător al smereniei, au vrut să ne arate că numai cei desăvîrșiți pot ajunge la lucrul acesta de a cunoaște pe adevăratul născător al smereniei și nu noi, care avem dinți de lapte în cele duhovnicești. Nouă ne este de ajuns să ascultăm învățăturile Sfinților Părinți și să ne silim a lucra, cu multă răbdare, virtuțile care ne duc pe noi la virtutea cea înaltă a smeritei cugetări, iar pe cele mai înalte decît noi să le lăsăm celor mai înalți cu vîrsta în cele duhovnicești.

**1382.** Dacă cineva, prin darul lui Dumnezeu, a biruit toate duhurile potrivnice, făcînd toate faptele bune iar după aceasta ar simți cu duhul că a primit darul acesta - cînd Duhul Sfînt mărturisește duhului său, după cuvîntul Apostolului - unul ca acesta a ajuns la desăvîrșirea smeritei cugetări.

**1383.** Despre smerenie spun Sfinții Părinți că este haina lui Hristos, pentru că a luat trup omenesc pentru mîntuirea noastră. Hristos a primit în

trup patimile firii neprihănitoare, ca: foamea, setea, durerea, oboseala patimile firii păcătoase, adică păcatele, nu le-a primit Hristos.

**1384.** Dacă vom cerceta Sfintele Scripturi vom vedea că smerenia este și se naște din scîrbe și necazuri, căci zice Domnul Dumnezeu către poporul lui Israel: „De voi închide cerul și nu va fi ploaie și de voi porunci lăcustelor să mănînce răsadurile voastre sau voi trimite moarte în poporul Meu și se va smeri poporul Meu peste care se cheamă numele Meu asupra lor și se vor ruga și vor căuta fața Mea și se vor întoarce din căile lor cele rele atunci îi voi auzi din cer și milostiv voi fi păcatelor lor și voi vindeca pămîntul lor" (II Paralipomena 7, 13-14).

**1385.** De vom face ascultare cu supunere și cu dragoste, vom cîștiga smerenie, căci ascultarea e maica smeritei cugetări, iar de la smerenie se cîștigă dreapta judecată, care este împărăteasa faptelor bune, și nepătimirea **(Scara,** Cuvîntul 4).

**1386.** Unii oameni, din fire par a fi smeriți și blînzi, alții se smeresc cu gîndul, pomenindu-și păcatele și căderile lor. Dar nici una din acestea nu este smerenia cea adevărată.

**1387.** Sunt unii care se luptă să dobîndească smerenie prin aducerea aminte de moarte, prin cugetarea la păcatele lor, socotindu-se țărînă și că nici un bine nu au lucrat în viața lor, plîngînd pentru păcatele lor și umilindu-se cu gîndul, mîhnindu-se cu durere de inimă pentru căderile lor și defăimîndu-se în toată vremea, considerîndu-se în gîndul lor a fi nevrednici de mila lui Dumnezeu. Deși prin unele ca acestea ei fac fapte ale smereniei, care sunt vrednice de laudă, însă stau încă departe de adevărata smerenie.

**1388.** Să te socoti cel mai sărac om și cel mai nefericit om de pe fața pămîntului, aceea-i smerenia cea întru dreptate și aceasta-i adevărata smerenie (cf. Sfîntul Isaac Sirul).

**1389.** Dacă cineva ar avea darul facerii de minuni, ar muta munții cu rugăciunile sale, s-ar face văzător de Dumnezeu ca Moise, ar îmblînzi leii ca Daniel în groapă, ar stinge puterea focului ca cei trei tineri din Babilon, ar încuia și ar descuia cerul și ar pogorî foc din el ca Ilie sau s-ar asemăna în sfințenie cu Sfîntul Ioan Botezătorul, ar merge pe deasupra apei ca Sfînta Maria Egipteanca și alți sfinți, s-ar înălța ca Sfîntul Apostol Pavel pînă la al treilea cer și dacă, după toate aceste puteri și daruri, ar zice și el ca Apostolul: „Hristos Iisus a venit în lume să mîntuiască pe cei păcătoși, dintre care cel dintîi sunt eu" (I Timotei 1, 15), atunci unul ca acela a ajuns la adevărata smerenie.

**1390.** Sfîntul Apostol Pavel poruncește aleșilor lui Dumnezeu ca, pe lîngă alte fapte bune, să se îmbrace și cu duhovniceasca haină a smereniei, zicînd: „Imbrăcați-vă, dar, ca aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și prea iubiți, cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blîndețe și cu îndelungă răbdare" (Coloseni 3, 12).

Deci, fericit și de trei ori fericit este cel care ajunge să se îmbrace cu această duhovnicească haină, căci unul ca acela s-a îmbrăcat cu haina lui Hristos, după mărturia Sfîntului Efrem Sirul care zice: „Smerenia este haina lui Hristos".

**1391.** Sunt și alte pricini care nasc smerenia în sufletul omului. Sfîntul Ioan Scărarul arată că „din ascultare se naște smerenia" **(Scara,** Cuvîntul 4). Iar de la Sfîntul Maxim Mărturisitorul învățăm că aceasta se naște și din credință și frica de Dumnezeu, după cuvîntul: „Cel ce crede, se teme și cel ce se teme, se smerește" **(Filocalia,** vol. 2, cap. 16).

**1392.** Sfîntul Isaac Sirul arată că „smerenia se naște în inima omului și din mulțimea rugăciunilor, căci cine are trebuință de ajutorul lui Dumnezeu face multe rugăciuni și pe cît le înmulțește, pe atît i se smerește inima sa. Nimeni, rugîndu-se și cerînd, nu va putea să nu se smerească".

**1393.** Tu crezi că pe dracul îl întreci la fugă? El într-o clipă este la marginea pămîntului. Numai cu asta îl întreci: dacă te smerești și te socotești a fi praf și cenușă și păcătos și neputincios și nevrednic de a trăi pe pămînt. Numai de smerenie se teme diavolul! De alta nu se teme el.

**1394.** Este bine să ne mulțumim cu înțelesul pe care Bunul Dumnezeu ni l-a descoperit prin sfinții Lui, despre bunătatea cea negrăită a smereniei și să nu iscodim cele ce sunt mai presus de noi, ca să nu ne alegem cu pagubă în loc de folos, după cuvîntul dumnezeiescului Grigorie Teologul, care zice: „Privirea la cele înalte fără de frîu, poate și în prăpastie să ne arunce pe noi" **(Hexaimeron).**

**1395.** Din toate faptele mîntuitoare pe care le lucrează omul, smerenia și dragostea sunt cele mai plăcute jertfe înaintea lui Dumnezeu.

**1396.** Cînd a intrat Mîntuitorul în casa vameșului și a început a spune faptele lui, aceasta nu era smerenie la vameș, ci cunoștință de sine, care este de-abia prima treaptă a smeritei cugetări. Dar această cunoștință de sine mîntuiește pe om, fiindcă este o fiică a smereniei. Mîndria are 12 vlăstare, 12 vițe care coboară pînă la iad, și smerenia are 12 trepte care ridică pînă la cer.

**1397.** Alta este smerenia și alta cunoștința de sine. Cel ce a ajuns să-și cunoască păcatele și neputințele sale, acela se smerește întru păcatele și neputințele sale. Iar aceasta nu este smerenie, ci este cunoștința de sine. Pe cînd cel cu adevărat smerit, acela se smerește cu dreptate. Adică, avînd toată fapta bună, se socotește pe sine ca un nimic.

Iată cum se smerește cineva întru păcat: cînd omul își aduce aminte de păcatele sale cu care a supărat pe Dumnezeu, și în această aducere aminte îi vine lui căință și mare mîhnire și începe a suspina și a plînge cu durere de inimă înaintea lui Dumnezeu și din această mare căință și plîngere i se smerește mintea și inima lui. Așa s-a smerit vameșul din Evanghelie, aducîndu-și aminte de păcatele sale, zicînd: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului!" (Luca 18, 13). Așadar, nu prin smerenia cea desăvîrșită a plăcut vameșul lui Dumnezeu, ci el s-a îndreptat înaintea Lui, prin cunoștința de sine. Această cunoștință de sine nu este adevărata smerenie, ci numai una din treptele ei. Adevărata smerenie o au numai acei ce se

smeresc întru dreptate, adică numai acei care au împlinit poruncile lui Dumnezeu și toate faptele cele bune și totuși ei se socotesc pe sine a fi niște slugi netrebnice.

**1398.** Este un fariseu lăuntric în inimele noastre, care nu ne lasă să ne smerim. Pe acela de-l vom scoate afară din noi, repede ajungem la Dumnezeu.

**1399.** Smerenia a fost pricină de slavă, de cinste și de înălțare la toți sfinții lui Dumnezeu și cu atît mai mult la Preasfînta Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioara Maria. Dar să știți și să înțelegeți, că mai presus de toate a fost smerenia cea nemăsurată a Domnului Dumnezeului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, Care S-a smerit pe Sine, ascultător facîndu-Se pînă la moarte, și moarte de cruce.

Iar această nemăsurată smerenie a Domnului I-a adus Lui nemăsurată slavă și cinste și pentru aceea și Dumnezeu L-a preaînălțat și I-a dat Lui nume, care este mai presus de tot numele, ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești, al celor pamîntești și al celor de dedesubt.

**1400.** Smerenia a fost cea dintîi pricină de înălțare și slavă pentru toți sfinții lui Dumnezeu.

**1401.** Smerenia ne aduce slavă de la Dumnezeu și de la oameni, după cuvîntul Mîntuitorului nostru Iisus Hristos: „Cel ce se smerește, se va înălța" (Matei 23, 12; Iacov 4, 16).

**1402.** Toți oamenii, fiarele, tîrîtoarele și înșiși diavolii se smeresc, se biruiesc și recunosc în cel cu adevărat smerit, cu adevărat un Dumnezeu după dar, așa cum a fost strămoșul nostru Adam înainte de a cădea din ascultarea Preasfîntului și Atotputernicului nostru Dumnezeu.

**1403.** Știi cu ce-l ajungem noi pe cel drept? Cu smerenia. Așa! Uite, eu sunt bătrîn și bolnav și stau la rugăciune cu tine. Tu faci 500 de metanii și nu te mîndrești, îți faci datoria, și eu săracul de-abia fac trei. Dar îmi pare rău că nu pot face cît faci tu; și eu te-am ajuns din urmă cu smerenia. Ai înțeles?

Sfîntul Isaac Sirul zice: „întristarea minții și smerenia ridică pe cel neputincios la nivelul faptei bune". Tu faci milostenie multă. Dai, faci praznice. Eu dau doi bănișori ca văduva, dar n-am mai mult, și-mi pare rău. Eu cu părerea de rău te-am întrecut pe tine.

**1404.** Folosul cel mai mare adus de smerenie este mîntuirea sufletului nostru, după cuvîntul: Smeritu-m-am și m-am mîntuit (cf. Psalmul 114, 6). Alt folos pe care-l dobîndim prin smerenie este acela că Dumnezeu își aduce aminte de noi numai dacă o avem pe aceasta și ne izbăvește de necazuri și de vrăjmași.

**1405.** Smerenia nu este numai un mod de a cîștiga ajutorul lui Dumnezeu și de a fi auzit de El în vreme de necaz, ci ea ni se face și pricină de a ajunge moștenitori ai împărăției cerurilor, după mărturia Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, Care zice: „Deci, cine se va smeri pe sine ca pruncul acesta acela va fi mai mare în împărăția cerurilor" (Matei 18, 4).

**1406.** Smerenia face ca omul să fie cercetat și odihnit în sufletul său de către Bunul Dumnezeu, după cuvîntul Prorocului: „Spre cine voi căuta, zice

Domnul, fără numai spre cel smerit și blînd care se cutremură de cuvintele Mele" (Isaia 66, 2). Apoi, vedem că smerenia este urmată de cinste și de slavă (Proverbe 18, 22; 29-23).

**1407.** Sporirea și creșterea omului în viața duhovnicească, mai mult decît în alte fapte bune, se face prin smerenie.

**1408.** Smerenia fără fapte bune, spun Sfinții Părinți, a mîntuit pe mulți, dar faptele bune fără smerenie, pe foarte mulți i-a pierdut și i-a depărtat de la Dumnezeu.

**1409.** Smerenia este o putere tainică pe care Dumnezeu o dă omului ca o încununare a tuturor faptelor celor bune, deci numai celor desăvîrșiți!

**1410.** Alt folos pe care-l dobîndim prin smerenie este acela că Dumnezeu își aduce aminte de noi și ne izbăvește de necazuri și de vrăjmași numai dacă o avem pe aceasta.

**1411.** Smerenia și lacrimile cele multe sunt de mare trebuință celui ce se află în slujba lui Dumnezeu, precum ne învață marele Apostol Pavel, că el însuși a slujit Domnului cu toată smerenia, cu multe lacrimi și ispite care i-au venit lui din pricina uneltirilor iudeilor (Faptele Apostolilor 20, 19).

**1412.** Smerenia cea adevărată o are acel om care are întru sine lucrări mari și vrednice de laudă și el se smerește pe sine cu mintea, ca marele Apostol Pavel, care s-a răpit pînă la al treilea cer și care, socotindu-se pe sine că este cel dintîi păcătos, zice așa: „Hristos Iisus a venit în lume ca să mîntuiască pe cei păcătoși, dintre care cel dintîi sunt eu" (I Timotei 1, 15).

**1413.** Două-trei cuvinte ale vameșului au biruit toată rugăciunea fariseului. Ce zice Evanghelia? Amin, zic vouă, mai îndreptat s-a întors vameșul la casa sa și mai înainte a fost el decît fariseul. Acela a zis multe cuvinte și era fariseu și făcea fapte bune. Dar știi de ce a pierdut? A înjugat dreptatea cu mîndria, iar vameșul a înjugat păcatul cu smerenia.

**1414.** Numai calea smereniei este lină și liniștită și cu odihnă sufletească în veacul cel de acum. Acest lucru ne învață pe noi Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, cînd a zis: „Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sunt blînd și smerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor voastre" (Matei 11, 29).

**1415.** Cei smeriți cugetători, fiindcă sunt prieteni ai lui Dumnezeu, nu îngăduie Dumnezeu ca ei să fie ispitiți peste măsurile lor.

**1416.** Cei ce au smerenie sunt izbăviți de multe primejdii.

**1417.** Smerenia are putere să ducă la Dumnezeu cuvintele noastre și să pogoare de la El iertarea păcatelor noastre.

**1418.** Smerenia este scară sfîntă și dumnezeiască pe care se pogoară privirea lui Dumnezeu spre om.

**1419.** Toate darurile cele mai înalte pe cele smerite se reazemă.

**1420.** Smerenia le completează pe toate.

**1421.** Smerenia, în vremea sfîrșitului nostru, poate înlocui toată fapta bună și singură poate să mîntuiască pe om!

**1422.** In iad sunt și preoți, și călugări, și fecioare, și împărați... Numai smeriți și milostivi nu sunt în iad!

**SPIRITISMUL**

**1423.** Prin ajutorul și înșelăciunea dracilor cărora le slujesc, spiritiștii au ajuns să facă o mulțime de minuni și de năluciri satanicești, dintre care sunt și acestea:

1. Fac să se mişte corpurile grele prin contact direct, fără de nici o sforțare omenească; de exemplu: paharul, uşa se mişcă singure;

2. Fenomenele de presiune, adică producerea de lovituri sau simple atingeri de corpul nostru sau, în genere, orice fel de lovituri pe cale nevăzută, precum și produceri de sunete în aceeași măsură;

3. Alterarea greutății corpului: prin anumite procedee psihice, diferite corpuri pot deveni uşoare sau mai grele; în anumite împrejurări, greutatea lor devine atît de mare încît nu pot să fie urnite din loc. Asemenea cazuri se pot întîmpla și cu anumiți oameni cu înclinări mediumice;

4. Mişcări de obiecte grele, aşezate la o oarecare distanță de medium, şi deci, produse fără nici un fel de contact supra lor;

5. Ridicarea de obiecte grele deasupra pămîntului, prin puteri nevăzute;

6. Ridicarea de la pămînt a unor corpuri omeneşti, cu plutirea lor în văzduh. W. Crookes a menționat că a constatat personal trei asemenea cazuri de înălțare la cer;

7. Mişcări independente de mici obiecte, fără contactul nimănui. Apariții luminoase;

8. Apariții de mîini luminoase printr-o proprie luminozitate sau vizibilitate la lumina obişnuită;

9. Scrierea directă şi fără intervenția nimănui, în unele şedințe. Comunicările ce se transmit de spirite sunt scrise direct, fără ca nimeni să atingă condeiul;

10. Forme și figuri de vedenii;

11. Cazuri particulare de fenomene, din care se deduce acțiunea unei inteligențe exterioare;

12. Manifestări diferite într-un carcater mai complex de semne.

**1424.** Intrebați pe Sfîntul Grigorie de Nyssa, la cuvîntul „Pentru cei ce cheamă spiritele": „Măcar dacă îmi spui tu mie, spiritistule, că chemi duhurile morților, adică sufletele morților, dar pe mine prăpastia mă înfioară". Că duhurile răutății, dracii, vin la spiritiști și se arată în chipul neamurilor, a mamei, a tatei și zic: „Uite, l-am văzut pe tata, pe mama!". Toți aceștia sunt draci, care iau chipul rudeniilor moarte.

Zice: „Tu dacă zici că vine cutare la cheremul tău, că-l chemi la masa spiritistă, la medium, eu te întreb pe tine cum poate trece prăpastia, de care spune Evanghelia? Că între noi și voi mare prăpastie este". Dar știți voi ce-i

prăpastia aceea? Este puterea Atotţiitorului Dumnezeu, care a pus hotar sufletului. „Pînă aici să mergi, pe pămînt nu te duci". Numai cu iconomie dumnezeiască, cînd l-ar trimite pe unul să arate ceva.

Dar de ce nu dă Dumnezeu drumul acum Părintelui Caliopie, pe care l-am îngropat deunăzi sau Părintelui Nicodim sau părintelui cutare, ca să vină să ne spună? Dacă ar veni, noi nu ne-am putea mîntui. Dar de ce? N-am avea credinţă! Auzi ce spune Apostolul Pavel: „Prin credinţă umblăm, nu prin vedere". Ce este credinţa? Intreabă pe acelaşi apostol: „Este încredinţarea celor nădăjduite şi dovedirea lucrurilor nevăzute".

Eu, care am credinţă, n-am nevoie să văd, că dacă văd, nu mai am credinţă. Ai auzit ce spune Apostolul Petru? Fără credinţă nu este cu putinţă omului să placă lui Dumnezeu. Deci, de aceea nu le dă drumul, ca noi să rămînem sub credinţă şi să fim fericiţi de Duhul lui Dumnezeu şi de Hristos, Care a zis: „Fericiţi de cei ce n-au văzut şi au crezut".

**1425.** Sunt mulţi spiritişti care susţin totuşi că spiritismul reprezintă cea mai autentică doctrină a lui Hristos. In fond însă, spiritismul nu este altceva decît un amestec ciudat de budism, politeism, panteism, animism şi creştinism.

## SPOVEDANIA, DEASA SPOVEDANIE

**1426.** După învăţătura Sfîntului Nicodim Aghioritul, Taina Pocăinţei se împarte în patru părţi, şi anume:

1. Durerea inimii şi părerea de rău a celui ce a făcut păcatul.
2. Spovedania prin viu grai şi individual la duhovnic.
3. împlinirea canonului dat de duhovnic.
4. Dezlegarea, sau cheia Sfintei Spovedanii, care se face pe capul celui ce s-a spovedit prin punerea mîinilor şi semnul Sfintei Cruci. Cel mai mare efect al Spovedaniei este dezlegarea şi iertarea păcatelor celui ce s-a mărturisit, după cuvîntul Domnului, care zice: „cărora veţi ierta păcatele se vor ierta lor şi cărora le veţi ţine, ţinute vor fi" (Matei 16, 19; Ioan 20, 23).

**1427.** Dar spovedania, fiind o spălare sau un botez duhovnicesc al sufletului, după Botezul cel dintîi, este o Taină prin care se iartă păcatele omului prin dezlegare de la duhovnic şi este bine să se facă cît mai des.

**1428.** Nu este clipă şi minut cînd nu greşim lui Dumnezeu. Deci, dacă greşim în fiecare clipă lui Dumnezeu, este prea de nevoie să se facă deasa spovedanie, să spălăm sufletul prin mărturisire curată cu căinţă şi canon, pentru că se înnegreşte haina sufletului nostru, cea curăţită la Botez, prin tot felul de păcate, din ceas în ceas şi din minut în minut.

**1429.** Iată care sunt condiţiile pe care trebuie să le împlinească spovedania:

1. Spovedania trebuie să se facă înaintea duhovnicului.
2. Spovedania trebuie să fie completă şi să nu se ascundă nimic din cele făptuite.

3. Spovedania trebuie făcută de bunăvoie.
4. Spovedania trebuie să fie făcută cu umilinţă.
5. Spovedania să nu fie prihănitoare, adică să nu dăm vina pe nimeni.
6. Spovedania se cuvine să fie dreaptă.
7. Spovedania să fie hotărîtoare. Să luăm înaintea duhovnicului o mare hotărîre de a nu mai păcătui, ajutîndu-ne nouă dumnezeiescul har, şi să voim mai bine a muri de mii de ori decît a mai păcătui de acum înainte cu voinţa noastră.

**1430.** Spovedania începe de la vîrsta de 6-7 ani şi se săvîrşeşte cît mai des, după nevoile sufleteşti ale fiecăruia. Călugării din mănăstiri, după Tradiţie, se mărturisesc o dată pe săptămînă, iar mirenii, cel mai des, odată pe lună şi cel mai rar de patru ori pe an, în cele patru posturi.

**1431.** Copiii mici pînă la şase-şapte ani, dacă sunt botezaţi, se împărtăşesc fără spovedanie, la 30 sau 40 zile. Spovedania lor începe de la vîrsta de 7 ani. Cei bătrîni şi bolnavi este bine să se împărtăşească la fel, la trei-patru săptămîni, dacă nu au vreo oprire de la Sfînta Impărtăşanie. Dacă au păcate cu totul grele, de moarte, Sfinţii Părinţi rînduiesc să se împărtăşească numai pe patul de moarte sau cum va hotărî duhovnicul lor.

**1432.** Dacă rn-am mărturisit cu căinţă şi cu pregătirea cuvenită şi m-am spovedit curat, preotul, numai dacă a pus mîna pe cap şi a zis: „Dumnezeu să te ierte", păcatele mele s-au ridicat.

Iar dacă nu m-am dus cu căinţă şi cu pregătire cuvenită la cel mai iscusit duhovnic, şi n-am ştiut să mă mărturisesc curat, să descopăr toate păcatele mele, să primesc canon pentru ele şi să le părăsesc, pot să fac o mie de dezlegări, că păcatul, otrava, a rămas tot în mine, de nu m-am dus pregătit.

**1433.** Valoarea cea scumpă a Sfintei Spovedanii nu ţine de preot, ci de mine. Eu, dacă mă duc cu toată sfinţenia, cu toată convingerea în faţa lui Dumnezeu - că atunci cînd mă duc în faţa preotului, înaintea lui Dumnezeu mă duc, că preotul este numai un martor -, trebuie să-i spun toate păcatele mele.

Altfel crezi că în ziua Judecăţii preotul poate să-ţi ajute ceva, dacă n-ai spus drept? Doamne fereşte! Preotul n-a putut dezlega la spovedanie decît ce i-ai spus tu. Iar dacă tu ai avut vreo rezervă şi ai ţinut vreun păcat nespus, toate păcatele le ai îndoite. Aşa spun Sfinţii Părinţi, pentru că ai crezut că Dumnezeu nu ştie ce ai făcut tu.

**1434.** Ruşinea aceasta pe care o suferi la spovedanie te scuteşte pe tine de ruşinea aceea pe care o vom suferi cu toţii la ziua cea înfricoşată a Judecăţii lui Dumnezeu.

**1435.** Ca să ţii minte şi să faci o mărturisire întreagă, nu te duce cu ochii legaţi la preot, că diavolul îţi ia mintea şi uiţi. Cu o săptămînă sau două înainte, stai într-o cameră liniştită, ia-ţi un caiet şi scrie toate păcatele tale din copilărie pînă în ziua spovedaniei.

Ce păcate am eu pe conştiinţă, de cînd eram copil mic, cînd eram de cinci ani, cînd eram de şapte ani, cînd eram în clasa întîi la şcoală, cînd eram în

clasa a doua, cînd eram într-a noua, cînd eram fată mare, înainte de căsătorie, sau după căsătorie, cînd eram militar, cînd eram flăcău.

Scrie, că şi diavolul a scris. Avem contabil bun, îngerul rău pe umărul stîng, care scrie tot, şi îngerul cel bun pe umărul drept, care scrie şi el faptele cele bune ale omului.

**1436.** Cel ce are obicei să se mărturisească des, nu lasă rugina păcatului să se prindă de mintea şi inima lui; cine îşi pliveşte ogorul lui des, simte cînd încolţeşte păcatul şi îndată îl smulge din suflet prin spovedanie. Pe acela moartea nu-l găseşte nepregătit.

**1437.** Să nu credeţi dumneavoastră că păcatele mici nu sunt grave! Şi pe acelea trebuie să le mărturisim, că auzi ce spune Evanghelia: Nimic necurat nu va intra întru împărăţia cerurilor.

**1438.** Omul trebuie să se spovedească obligatoriu de patru ori pe an toată viaţa, în cele patru posturi, cît trăieşte el, dar mai cu seamă cînd vezi că s-a îmbolnăvit rău. Atunci cheamă preotul repede să-l spovedească. Nu cînd i s-a legat limba sau şi-a pierdut conştiinţa, ci din vreme, cînd are mintea clară şi ţine minte.

**1439.** *Cînd se face spovedania generală?*

O dată pe an tebuie să faci spovedania generală din mică copilărie. Sfîntul Nicodim Aghioritul spune: O dată pe an, în Postul Mare, este bine să faci spovedania generală. Ştii de ce? Pentru smerenie. Te ajută mult să-ţi aduci aminte păcatele. Eu mă mărturisesc, dar dracul mă face să uit păcatele mele cu care am mîniat pe Dumnezeu.

**1440.** *Avem certitudinea că ni s-au iertat toate păcatele prin spovedanie?*

Dar dumneata dacă ai spălat o rufă bine, curată, şi dacă se mai murdăreşte, nu o mai speli din nou? Nu pui sodă şi leşie şi o pui la uscat? Precum cămaşa trebuie spălată, aşa şi sufletul trebuie spălat mereu prin deasa spovedanie.

**1441.** Dumnezeu este atît de milostiv şi de bun, că nu mai ţine minte răul ce-am făcut, dacă noi ne întoarcem din toată inima şi ne mărturisim.

**1442.** Nimeni să nu umble în întunericul nespovedaniei! Vai de acela care se duce la mărturisire şi crede că nu-i Dumnezeu acolo şi spune ce vrea el, nu ce-a făcut! Altul vine şi citeşte pe-o carte, dar ce-a făcut el nu spune. Să nu crezi că-L poţi înşela pe Dumnezeu! Că cei ce n-au spovedania sinceră, se vădesc singuri, că diavolul îi ia şi-i duce după capul lor tocmai prin acea spărtură - că nu-s sinceri înaintea lui Dumnezeu - şi-i prăpădeşte!

**1443.** Cînd te spovedeşti nu cumva să-ţi pleci urechea la glasul diavolului care îţi şopteşte în minte, zicînd: „Oare ce va zice duhovnicul cînd va auzi astfel de păcate?". Uneori diavolul îi şopteşte credinciosului prin oamenii cei răi şi bîrfitori cum că duhovnicul ar spune altora păcatele de la spovedanie. La aceasta să-şi aducă aminte fiecare de bogatul ce şi-a mărturisit păcatele sale în mijlocul Bisericii cu glas tare înaintea tuturor celor de faţă şi, în timp ce şi le mărturisea,

îngerul Domnului îi ştergea păcatele lui cele mărturisite în faţa tuturor, cum spune Sfîntul Ioan Scărarul (Cuvîntul 4, din **Filocalia,** vol. IX).

**1444.** Duhovnicul nu are voie să dezlege pe cel ce nu se hotărăşte a părăsi păcatul şi a face canonul. De asemenea, nu are voie să dezlege pe acei cărora le amînă canonisirea pînă ce preotul duhovnic va cerceta canoanele şi pravilele bisericeşti, spre a se orienta asupra canonisirii lor.

**1445.** Să se ştie că „este şi o spovedanie păcătoasă sau falsă" şi anume, cînd cineva caută un duhovnic lesne iertător, care dezleagă, nu după legea lui Dumnezeu, ci după părerea sa, sau are aceleaşi păcate. Aceştia se afundă amîndoi în osîndă, mai rău decît dacă nu s-ar fi spovedit. Cînd cel ce se mărturiseşte nu spune toate păcatele sale, sau le spune pe jumătate, sau le justifică cu minciuni, ducînd în eroare pe duhovnic, cînd se vor spovedi în colectiv mai mulţi oameni la duhovnic, spunînd păcatele în gînd, fără a le auzi preotul şi a le aprecia pe toate în lumina sfintelor canoane şi a legilor morale, în toate aceste trei cazuri, Taina Spovedaniei nu este săvîrşită canonic şi păcatele rămîn nedezlegate căci spovedania se face numai individual.

**1446.** Prin această Taină, ori salvezi un suflet şi te salvezi şi pe tine, ori ucizi şi te ucizi în veci şi pe tine. Totuşi, prin nici o altă Taină sau slujbă nu poţi cîştiga mai multe suflete pentru împărăţia lui Dumnezeu, ca Taina Spovedaniei, însă atîta răspundere şi primejdie apasă asupra preotului duhovnic, încît Sfîntul Ioan Gură de Aur spune că „puţini duhovnici se mîntuiesc". Aceste cuvinte ne înfricoşează şi ne cutremură pe toţi.

**1447.** Dumnezeu osîndeşte păcatul după conştiinţa şi înţelepciunea fiecăruia, pe unii de la vîrsta de 10 ani, iar pe alţii de la o vîrsta mai mare. Dacă îşi va spovedi omul păcatele, cu tot sufletul, cu căinţă şi de bunăvoie, atunci duhovnicul poate uşura vindecarea rănilor sale sufleteşti, iar canonul cu care trebuie să-l canonisească pe credincios să-l împartă în trei. O parte să o pună pe seama milostivirii lui Dumnezeu, că nimeni nu este fără de păcat afară de Unul singur Dumnezeu, Care ne-a răscumpărat cu Sfînt Sîngele Său din mîinile diavolului. A doua parte din canon să o ia duhovnicul asupra sa, ca cel ce are putere de la arhiereu să dezlege şi să lege păcatele oamenilor, după cum spune nemincinoasa gură a Domnului nostru Iisus Hristos **(Indreptarea Legii,** 1652, cap. 322). Iar a treia parte din canon să o dea aceluia care a savîrşit păcatele.

**1448.** Preotul este dator ca pe fiecare să-l primească la spovedanie cu faţă veselă, cu blîndeţe şi evlavie, „iar nu cu mîhnire şi cu faţă posomorită". Iar de va fi vreun om bolnav de moarte, şi va chema preotul să-l spovedească, iar acesta nu va merge, măcar de nu ar fi duhovnic, atunci păcatele celui ce a murit nespovedit rămîn asupra preotului, „şi preotul trebuie să se pocăiască trei ani şi metanii 100 pe zi" **(Pravila bisericească de la Govora,** 1648).

**1449.** Sufletul nostru se aseamănă cu o coarbie care pluteşte pe valurile veacului de acum şi precum dacă într-o corabie din întîmplare ar intra apă multă şi nu s-ar grăbi cel cu corabia să o scoată la vreme, atunci corabia s-ar

afunda, tot așa și sufletul nostru, dacă se vor înmulți în el păcatele noastre și nu le vom scoate repede prin spovedanie și prin pocăință, sufletul se va îngreuia de povara păcatelor și, scufundîndu-se în adîncul răutăților sale, își va găsi veșnica pierzanie.

**1450.** Să vă mărturisiți din mica copilărie, cînd intrați la preoție. Nu, Doamne ferește, să aveți vreun păcat de moarte și să intrați cu dînsul la hirotonie! Că nu vă mai merge bine toată viața. La căsătorie, la hirotonie în diacon, la preoție și la călugărie se face spovedania generală din mică copilărie. Să ai scris tot, ca să intri curat.

**1451.** Spovedania nu este legată de termene sau soroace anumite din cursul anului. Putem alerga la duhovnic ori de cîte ori simțim nevoia să ne ușurăm sufletul de povara păcatelor și să primim mîngîierea harului și nădejdea iertării. Cu cît ne spovedim mai des, cu atîta mai bine. De obicei însă, spovedania este legată de cele patru posturi. Porunca a patra a Bisericii învață să ne mărturisim păcatele de patru ori pe an, în cele patru posturi. Cei mai sporiți în evlavie să se spovedească în fiecare lună, iar ceilalți „măcar o dată pe an" și anume în Postul Paștilor **(Mărtursirea Ortodoxă).**

**1452.** Spovedania se face în orice zi și ori de cîte ori ne mustră conștiința, indiferent de vrednicia preotului, căci harul Duhului Sfînt săvîrșește Taina. Spovedania se face la nevoie și fără post, chiar dacă nu este cineva vrednic de Sfînta Împărtășanie, căci numai prin spovedanie se spală și se dezleagă păcatele.

**1453.** Spovedania în comun este necanonică, nu are valoare de Taină, iar păcatele rămîn nedezlegate. Asemenea practici trebuie cu totul părăsite pentru a nu se desființa Taina Sfintei Spovedanii și a arunca în osîndă atît pe preot cît și pe credincios.

**1454.** Spovedania se face numai individual și niciodată în grup, în public, cum este obiceiul în unele părți. Credincioșii sunt datori să-și cerceteze conștiința din copilărie și să noteze pe hîrtie toate păcatele făcute, pentru a nu uita nici unul. Mărturisirea se face întotdeauna cu post și rugăciune, înainte de a mînca, atît preotul cît și credinciosul.

**1455.** După o spovedanie curată, trebuie să primim un canon, pe care trebuie să-l ținem. Cel ce se spovedește are mare datorie de a-și face canonul dat pentru a scăpa de chinul cel veșnic al iadului.

**1456.** *Dacă cineva rămîne în aceleași păcate după mărturisire și nu se pocăiește, este vinovat credinciosul sau duhovnicul? In acest caz, cum este mai bine să se procedeze? Să-l primescă în continuare pentru a nu se deznădăjdui sau să-l trimită la alt duhovnic?*

Dacă cineva, după mărturisire, stăruie mereu în aceleași păcate sau și în altele mai grele și dacă preotul și-a făcut datoria și l-a sfătuit îndeajuns să părăsească păcatul iar el nu a ascultat, atunci preotul nu este vinovat. Iar dacă preotul nu l-a sfătuit îndeajuns și nu l-a canonisit după legea lui Dumnezeu și din nepăsarea lui, acela cade în aceleași sau în alte păcate mai grele, atunci și

preotul are păcat şi se osîndeşte ca unul ce nu a pus doctoriile necesare pe ranele păcatelor. Iar dacă preotul şi-a dat toată silinţa să-l ajute sufleteşte pe cel ce petrece în nepăsare şi nepocăinţă, însă fără de folos, atunci este bine a-l trimite la alt doctor mai iscusit, poate prin acela îi va da Dumnezeu credinciosului îndreptare. Insă nu degrabă să-l depărteze de el, ci să procedeze cu blîndeţe şi cu îndelungă răbdare, că să nu-l arunce în deznădejde.

**1457.** Dumnezeieştii Părinţi arată că cinci sunt păzirile de păcat după mărturisire, spre a nu cădea omul în cele de mai înainte.

Intîia păzire este aducerea aminte de moarte şi a nu uita păcatele tale.

A doua păzire după spovedanie este fuga de pricinile păcatului.

A treia păzire este deasa spovedanie.

A patra păzire este cugetarea la înfricoşata Judecată de apoi şi la cuvintele ce le va spune Mîntuitorul Iisus Hristos celor păcătoşi: „Duceţi-vă de la mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic, care este gătit divolilor şi îngerilor lui" (Matei 25, 41).

A cincea păzire este aducerea aminte de chinurile iadului, aducerea aminte că răutatea păcatului ne desparte de Dumnezeu şi de fericirea drepţilor din rai, precum şi aducerea aminte de veşnicile munci ale iadului, care nu vor avea sfîrşit.

**1458.** Omul, cînd a slăbit tare, nu mai ţine minte ce păcate a făcut. El uită dacă-i chinuit de boală şi-i ameţit de cap; dar îl poţi spovedi chiar dacă nu poate vorbi, ci numai dacă aude. Şi dacă aude, preotul îl întreabă, şi el, dacă a făcut păcatul zice: ,.Da". Dacă n-a făcut, zice „Nu". Dar dacă i s-a legat limba şi i s-a pierdut cunoştiinţa, nu-l mai poţi mărturisi că el nu mai ştie nimic. De aceea nu aştepta, Doamne fereşte, să cadă omul în comă.

**1459.** Cel mai mare bine pe care poţi să-l faci unui om, este acesta. Dacă vezi că s-a îmbolnăvit în casă la tine, tata sau mama sau ginerele sau nora sau fata sau băiatul sau fratele, cine a slăbit de boală şi se apropie de moarte, nu se poate un bine mai mare decît să-i aduci preotul repede. Nu doctorul. Doctorul este un bolovan de pămînt ca şi tine! Preotul a luat dar de la Dumnezeu. Nu aţi auzit în Evanghelie? Ce veţi lega voi pe pămînt, va fi legat şi în ceruri şi ce veţi dezlega voi pe pămînt, va fi dezlegat şi în ceruri!

Dacă ai reuşit să-l spovedeşti curat înainte de moarte, i-ai salvat sufletul. Cînd se duce la vămi, sufletul care a avut păcate, dacă le-a dezlegat preotul aici, Duhul Sfînt a şters tot de pe tabelele lor. Crapă, mor de ciudă diavolii: „Ia uită-te, domnule! L-am avut în mînă!". Duhul Sfînt i-a şters păcatele. Această putere le-a dat Dumnezeu preoţilor, că dacă nu dădea Dumnezeu această putere preoţilor, nimeni din oameni nu s-ar fi mîntuit.

**1460.** Cînd vezi că eşti bolnav de moarte, nu alerga la doctor, că poate te omoară acela şi mori nemărturisit. Intîi spovedeşte-te şi apoi du-te şi la doctor, dacă este cazul, dar tu să fii mărturisit. Dacă ai murit, gata, te-ai uşurat! Că vei muri în mîinile doctorului, că vei muri acasă, tu să fii mărturisit. Insă întîi caută doctorul sufletelor, că el te va scoate din iad. Aşa. Şi nu te gîndi că n-are dar.

**1461.** Vă spun vouă creştinilor şi vouă monahilor, mare lucru este spovedania. Cînd vei vedea în familie că unul s-a îmbolnăvit, tata, mama, copilul, fratele, sora, soţul, soţia, cel mai iubit prieten, și chiar și cine ţi-a fost vrăjmaş, căci şi pe el trebuie să-l iubești, fă-i cel mai mare bine din lume, pe care poţi să-l faci. Adu repede duhovnicul să-l mărturisească. Spovedania curată este al doilea botez.

**1462.** *Am o rudă care a trăit 60 de ani și a murit așa, fără veste, fără spovedanie. Ce pot să-i fac?*

Foarte greu, dacă a fost nespovedit. Cînd moare nespovedit, ca şi cum ar muri nebotezat. Ferească Dumnezeu! Numai, Doamne fereşte, dacă moare în război, dacă moare accidentat.

*Nu era spovedit din tinerețe.*

De atîta vreme nespovedită şi cum a putut trăi atîta?

**1463.** Dacă l-a apucat pe cineva moartea nespovedit, este ca şi cum ar fi nebotezat, dacă are păcate de moarte. Nu-i foloseşte nimic. Nici nu-l poate scoate Biserica pe urmă cu rugăciunile ei. Pentru că nu s-a îngrijit din vreme să-şi cureţe sufletul său cu pocăinţa cea adevărată, cu rugăciunea sinceră şi celelalte fapte bune.

**1464.** Spovedania, Taina aceasta este aşa de mare, încît are putere să-l cureţe pe om de orice păcat, să-i dezlege toate păcatele. Numai dacă omul a fost cuminte în viaţă, dacă s-a spovedit curat, acela trece uşor înfricoșatele vămi ale văzduhului.

**1465.** Creştinul, dacă a murit mărturisit şi dacă, Doamne fereşte, are păcate grele şi nu şi-a făcut canonul, el îşi face canonul dincolo, în iad. Dar din iad îl scoate Biserica prin Sfînta Liturghie, prin dezlegări şi milostenie şi tot la rai merge.

**1466.** Eu n-am nevoie să vă spovediţi la mine! V-am spus de sute de ori că eu nu mai pot. Dar care vreţi să veniţi şi cît mai pot eu, să fiţi sinceri la spovedanie. Pentru că nu sunt eu acolo. Eu cînd mă duc la spovedanie, cît mi-ajută Dumnezeu, cît aş putea mai tare mă pîrăsc. Pentru că ştiu că mă duc în faţa lui Hristos. Şi apoi pot să-L mint pe Dumnezeu, Care citeşte în inima mea pururea?

**1467.** Cele cinci foloase ale desei spovedanii sunt:

1. Primul folos al desei spovedanii este că, precum pomii, care se smulg des şi se răsădesc, nu pot să prindă rădăcină adîncă în pămînt, aşa şi obiceiurile cele rele şi deprinderile păcătoase, prin mărturisire deasă, nu pot prinde rădăcini adînci în inima celui ce se mărturiseşte. Sau, precum un pom bătrîn şi mare nu se poate tăia numai cu o lovitură de secure, aşa şi un obicei sau deprindere veche a păcatului, numai cu o singură durere a inimii nu se poate scoate şi dezrădăcina uşor.

2. Omul ce se spovedeşte des ţine minte uşor greşelile făcute de la ultima spovedanie; pe cînd cel ce se mărturiseşte rar, cu anevoie poate să-şi aducă

aminte de toate cîte a făcut. Astfel, multe din păcate rămîn nespovedite și, prin urmare, neiertate. Pentru acea diavolul i le aduce aminte în ceasul morții, dar fără folos, căci i se leagă limba și nu le mai poate mărturisi.

3. Cel ce se mărturisește des, chiar dacă i s-ar întîmpla să cadă într-un păcat de moarte, îndată aleargă și se mărturisește și intră în harul lui Dumnezeu, căci nu suferă să aibă pe conștiință greutatea păcatului, fiind desprins a se curați des prin spovedanie.

4. Al patrulea folos este că, pe unul ca acesta, îl află moartea curățit și în harul lui Dumnezeu și avînd mare nădejde de mîntuire. După mărturia Sfîntului Vasile cel Mare, diavolul merge totdeauna la moartea drepților și a păcătoșilor, căutînd să afle pe om în păcate spre a-i lua sufletul **(Tîlcuire la Psalmul 70).** La cei ce se mărturisesc des și curat nu poate afla nimic, deoarece s-au mărturisit, luînd dezlegare pentru păcate.

5. Cel din urmă folos al mărturisirii dese este că unul ca acesta se oprește și se înfrînează de la păcate, aducîndu-și aminte că după puține zile se va mărturisi din nou și va primi canon de la duhovnic, acesta mustrîndu-l pentru cele făcute.

**STATORNICIA**

**1468.** Cu felul de a te purta tu, pe unul care-i abătut de la calea dreptății, poți să-l folosești. Iar dacă unul este obraznic, îi tînăr și nu bagă de seamă că tu vrei să-l folosești, cu felul tău de a pricepe și a te purta cu el, taie legătura. Cum s-o tai? Iată cum: Il vezi că vine în chilie la tine, și nu vine că-i place pravila sau să audă un cuvînt de folos, cînd citești tu dintr-o carte, ci vine ca să stea de vorbă, să-ți piardă ție vremea, să rîdă, să glumească, să spună ce vești noi mai sunt în ziare, în reviste, sau nu știu ce, aceluia spune-i așa: Frate, noi avem pravilă, că suntem la mănăstire! Dacă ești bun, frate, că și tu ai pravilă, săracu, poate nu ți-ai făcut-o toată, hai s-o completăm aici la mine!

Dă-i o pereche de metanii în mînă și începi Psaltirea. Uite, frate, am obicei - chiar dacă n-ai obicei - să citesc cam jumătate de Psaltire în seara asta! Frăția ta fă metanii și eu citesc. Și cînd l-ai pus la metanii, să vezi cum zice: iartă-mă, frate, că am treabă! Și îndată fuge, că el nu venise pentru pravilă. A venit să stea de vorbă, să-ți piardă ție timpul mîntuirii.

Dacă faci așa, știi cum scapi de prietenii aceștia? Nu mă duc în chilie la fratele ăla, că mă pune la rugăciune. Iată, așa ai să scapi de prieteni de ăștia. Delicat, așa! Și cînd vezi că pleacă, zi-i: Frate, te rog, mai stai, am avut dragoste să facem pravilă împreună, dar, dacă te duci, iartă-mă pe mine păcătosul. Se duce și tu cu iartă-mă ai scăpat de el. Nu-l mai vezi pe acolo.

**1469.** *Părinte, aș pleca de la mănăstirea mea și aș veni aici.*

Fă cum vrei! Eu nu te chem. Dar să știi că și la Sihăstria sunt draci. Încă mulți! Și dacă te-ai duce în Australia și-n America și-n China, tot draci și ispite sunt, dar și Dumnezeu este de față. Unde te-ai duce, trebuie să te lupți cu tine și să ai ascultare, rugăciune și răbdare. Crezi că aici, dacă ai să vii, n-ai să

găseşti sminteli? Ai să stai vreo săptămînă şi ai să spui: stareţul este aşa, iconomul este aşa, acela-i aşa! Şi în loc să te vezi pe tine, tu îi vezi şi îi judeci pe alţii.

**STATUL**

**1470.** Unii dintre neoprotestanţi, cum sunt studenţii în Biblie sau ruseliştii (următorii lui Carol Russel), apoi o grupare a lor zisă „Martorii lui Iehova", adventiştii, inochentiştii ş.a. susţin că după învăţătura biblică, statul şi autorităţile de stat nu trebuie recunoscute, deoarece ele sunt unelte ale lui Antihrist, întocmai cum sunt şi organizaţiile bisericeşti şi deci, ele trebuie să dispară, iar nu să fie respectate şi recunocute. Autorităţile de stat zic ei, procedează la fel ca şi „instrumentul clerical" în biserici: susţin deosebirile de clasă şi vrăjmăşie între oameni şi popoare, producînd războaie, armate sîngeroase, economice etc. Invăţătura aceasta ei o propagă mai mult prin grai - şoptind-o cu precauţie - fără a-i preciza în scris temeiurile biblice, fie de teama de a nu fi urmăriţi, fie în scopul de a produce ezitări în ceea ce priveşte recunoaşterea lor din partea statului ca asociaţii libere religioase.

Se supun numai de silă şi de frică, unii dintre ei, uneori, nevoind să depună jurămîntul la înrolarea în armată şi să ia arma în mînă, alţii refuzînd serviciul militar, cel puţin sîmbăta (ca şi activitatea în această zi, în instituţiile şi serviciile de stat), iar alţii neîmpotrivindu-se cu fapta la nimic, îndeplinesc totul împotriva convingerii lor, încredinţaţi fiind că nu sunt vinovaţi de faptele pe care le săvîrşesc sub presiune.

**1471.** Organizaţiile de stat şi instituţiile trebuiesc recunoscute, deoarece autorităţile garantează şi realizează ordinea care este voită de Dumnezeu. Tot ceea ce este ordine, este de la Dumnezeu, căci numai dezordinea şi anarhia sunt de la diavolul. Dacă autorităţile de stat garantează ordinea, ele nu pot fi decît de la Dumnezeu, indiferent dacă puterea acestora este deţinută de persoane nedemne.

**1472.** Autoritatea poate fi deţinută - uneori - de persoane abuzive. Dar oricine ar fi, Dumnezeu nu-i împiedică nici pe abuzivi şi nu le ridică libertatea, fiecare urmînd a răspunde direct şi personal de abuzurile sale în judecata ce-l aşteaptă. Iar dacă unii oameni pot fi răi, nu înseamnă că şi ordinea pe care ei o reprezintă prin calitatea lor, este rea.

**1473.** Recunoaşterea statelor naţionale nu este nicidecum un păcat. Impărăţia cerurilor nefiind împotriva împărăţiilor pămîntului; hotarele ei atotstăpînitoare înglobează toate celelalte împărăţii, fără să le desfiinţeze. De la amestecarea limbilor la turnul Babel, existenţa naţiunilor grupate în state naţionale, e ceva firesc. Diversitatea limbilor a creat condiţii diferite, la care s-au grupat mai ales cei de aceeaşi limbă. Insă, adesea, între diferitele popoare, păcatul a pus vrăjmăşie, ridicînd între ele ziduri de ură şi venin,de aici născîndu-se apoi şovinismul şi naţionalismul exagerat, denaturat şi abuziv, naţionalismul excesiv.

In creştinism încă, s-au auzit cuvinte ca acestea: „Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este rob, nici slobod; nu mai este parte bărbătească şi femeiască,

pentru că voi toți sunteți, una întru Hristos Iisus." (Galateni 3, 28). Aici nu mai încape elin sau iudeu, tăierea împrejur și netăiere împrejur, barbar, scit, rob, slobod, ci toate și întru toate e Hristos (cf. Galateni 3).

Dar prin aceasta nu însemnează că se desființează popoarele, ci numai că ele sunt datoare a se înfrăți și a trăi cu dragoste și colaborare frățească spre binele lor și spre slava lui Dumnezeu, Care iubește toate neamurile deopotrivă.

**1474.** Dacă statul garantează viața, libertatea și avutul cetățenilor săi, adică bunurile și drepturile lor sfinte și superioare, atunci și aceștia trebuie negreșit să aibă datorii față de stat; să-și plătească impozitele, să contribuie la apărarea lui, să facă serviciul militar, să fie supuși autorităților, să le dea cinstea cuvenită și să contribuie cu toată convingerea la ordinea impusă de cei ce au menirea de a executa legile statului.

## STILUL VECHI ȘI NOU, ÎNDREPTAREA CALENDARULUI

**1475.** *Părinte, de ce a fost nevoie să se schimbe calendarul vechi, numit și calendarul Iulian?*

Calendarul vechi nu s-a schimbat, ci s-a îndreptat, căci avea mare nevoie de îndreptare. Acest calendar a fost întocmit de filosoful păgîn Iulian Sosigene din Alexandria în anul 44, înainte de venirea Domnului, din porunca împăratului Romei, Iulius Cezar. Acest calendar a fost întocmit și așezat la acea vreme potrivit cu izomeria (echinocțiul), care era la data de 24 martie și 24 septembrie. Dar după întocmirea acestui calendar, astronomii cei vechi au observat că acest calendar rămînea în urmă, față de calendarul ceresc, la 300 de ani cu o zi și cu o noapte.

Deci se vede clar, căci creștinii, încă de pe vremea Sfinților Apostoli nu se mai țineau de echinocțiul calendarului iulian (cel vechi) care, după cum am văzut, rămînea în urmă. Așa că Sfinții Părinți de la Niceea fac prima îndreptare a calendarului iulian - după cum și Sfinții Apostoli mai înainte de ei au făcut-o - și echinocțiul cel de la 24, 23 și 22 martie, găsindu-l în urmă cu trei zile pînă la venirea lor, îl fixează la 21 martie unde era atunci.

*Dar am auzit pe cei cu stilul vechi spunînd despre calendarul nostru îndreptat că este catolic, ca cel gregorian, îndreptat de Papa Grigorie al XIII-lea la anul 1582.*

Nu este așa, iubite frate. Să știi că rămînerea în urmă a calendarului era cunoscută în Biserica noastră cu sute de ani înainte. Accest lucru se arată în mărturia Arhimandritului Nichifor, care, la sfîrșitul Ceaslovului tipărit în anul 1816, arată că din cauza greșelilor calendarului și pascaliei vechi suntem cu 13 zile în urmă.

*Părinte, dar cum a fost îndreptarea calendarului în Biserica noastră, căci stiliștii zic că patriarhul Miron Cristea a uitat de rînduiala veche și a stricat calendarul nostru cel sfînt?*

Nu patriarhul Miron Cristea a îndreptat calendarul, ci Biserica noastră dreptmăritoare de Răsărit, în frunte cu patriarhul ecumenic de la Constantinopol

şi cu toţi patriarhii Bisericilor Ortodoxe care au fost acolo de faţă, sau au trimis delegaţi şi împuterniciţi pentru a semna în locul lor.

*Dar cînd s-a făcut această îndreptare?*

In anul 1923 s-au adunat la Constantinopol într-un sinod, reprezentanţi ai tuturor Bisericilor Ortodoxe. Acolo, cercetînd cu frica lui Dumnezeu şi cu amănunţime chestiunea calendarului Iulian şi văzînd că prin îndreptarea lui nu se aduce nici o ştirbire dogmelor, canoanelor Bisericii şi rînduielilor Sfinţilor Părinţi şi că prin rămînerea în urmă a calendarului de la 21 la 8 martie, se calcă rînduiala stabilită de Sfîntul şi Marele Sinod ecumenic de la Niceea, au hotărît cu toţii să îndrepte calendarul Iulian şi să aducă echinocţiul de la 8 martie la 21 martie cum este acum.

Hotărîrea a fost primită de toate Bisericile Ortodoxe, care au luat parte la sinod, prin mitropoliţi, episcopi şi delegaţii lor, urmînd ca fiecare Biserică să facă îndreptarea calendarului cînd va găsi vremea potrivită. Astfel, în anul 1924, la 10 martie, a îndreptat calendarul Patriarhia ecumenică de Constantinopol şi Biserica Greciei. Apoi, pe rînd, Patriarhia Alexandriei, Patriarhia Antiohiei şi în anul 1924, în octombrie, a îndreptat calendarul şi Biserica noastră Ortodoxă Română, socotind ziua de 1 octombrie drept 14 octombrie, sărind peste cele 13 zile cu care rămăsese în urmă calendarul Iulian.

Iar Sfintele Paşti le serbăm odată cu creştinii care ţin stilul vechi din celelalte ţări, pentru unitatea şi pacea Bisericilor noastre surori, care încă nu au îndreptat calendarul, precum Biserica Rusă, Biserica Ierusalimului, ş.a. căci aşa s-a făcut înţelegerea la Moscova, în anul 1948, la Sinodul Panortodox, unde au fost de faţă aproape toate Bisericile Ortodoxe, prin reprezentanţii lor.

*Dar stiliştii zic că noi am desfiinţat postul Sfinţilor Apostoli.*

Postul Sfinţilor Apostoli nu este desfiinţat, ci ţinut sub iconomia Bisericii Ortodoxe.

*Dar cum se procedează atunci cînd postul Sfinţilor Apostoli lipseşte?*

Atunci rămîne la hotărârea Sfîntului Sinod şi cîte zile rînduieşte Sfîntul Sinod, atîtea zile postim.

*Bine, dar cei cu stil vechi zic că ţin cu Ierusalimul şi cu Sfîntul Munte Athos...*

Dacă ţin cu Ierusalimul şi cu Sfîntul Munte Athos, de ce Ierusalimul nu-i primeşte nici la slujbă şi nici la împărtăşire? Cînd am fost la Ierusalim şi am intrat în audienţă la Prea Fericitul Patriarh Benedict, prima întrebare pe care ne-a pus-o a fost: „Nu este vreun stilist printre voi?", căci nici în audienţă nu voia să-l primească. Apoi, dacă zic că ţin ca la Ierusalim, de ce nu fac ceea ce fac cei din Ierusalim, unde se ţine stilul vechi? Căci atît Patriarhia cît şi mitropoliţii, episcopii, preoţii şi diaconii de la Sfîntul Mormînt slujesc şi se împărtăşesc cu toţi creştinii care vin din toate ţările unde se ţine stilul nou (calendarul îndreptat). Dacă zic că ţin cu cei de la Sfîntul Munte, de ce nu fac şi ei ca cei de la Sfîntul Munte, adică să fie supuşi Bisericii şi Sfîntului Sinod şi ţării din care fac parte şi

să slujească cu preoții și episcopii ce țin stilul nou, așa cum fac stareții, preoții și monahii din Sfîntul Munte Athos?

Dacă stiliștii zic că țin cu Ierusalimul, de ce n-au venit să slujească cu Patriarhul Diodor al Ierusalimului, în anul 1982, la hramul Sfîntului Ioan cel Nou de la Suceava? De ce Biserica Ortodoxă din Ierusalim nu-i recunoaște, așa cum nu-i recunoaște nici Patriarhia Ecumenică din Constantinopol? Căci Patriarhul Diodor al Ierusalimului, a zis la hramul Sfîntului Ioan: „Noi nu recunoaștem în România altă Biserică în afară de Biserica Ortodoxă Română. Noi, la Ierusalim, ținem calendarul Iulian cel neîndreptat, dar acest lucru nu este o pricină de despărțire între noi și celelalte Biserici Ortodoxe surori și nici nu facem din calendar o dogmă de credință".

Dacă stiliștii zic că țin cu Sfîntul Munte, de ce, în anul 1993, cînd au venit părinții din Grecia cu lemnul Sfintei Cruci al Mîntuitorului prin România, n-au mers și ei la Slătioara? De ce, în anul 1995, cînd s-au întrunit toți Patriarhii la noi în România, n-au pomenit nimic de cei care țin stilul vechi?

**1476.** Stiliștii au și grave abateri canonice. Iată care sunt cele mai grave:

1. Nu ascultă de hotărîrea Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol, din anul 1923, care a hotărît îndreptarea calendarului celui vechi.

2. Nu ascultă nici de Patriarhia Ierusalimului.

3. Nu ascultă de Sinodul Bisericii Ortodoxe Române și de hotărîrea întîi-stătătorilor tuturor Bisericilor Ortodoxe, care s-au adunat la Moscova în anul 1948.

4. Episcopii și preoții lor, precum și creștinii conduși de ei, se depărtează de la slujirea și împărtășirea cu preoții și ierarhii noștri, din ură, mîndrie, răzvrătire și neascultare, căzînd prin aceasta sub osînda canoanelor 12, 13, 14 și 15 ale Sinoadelor 1 și 2 din Constantinopol; 31 al Sfinților Apostoli; 18 al Sinodului al IV-lea Ecumenic; 31 și 34 ale Sinodului al VI-lea Ecumenic; 5 al Sinoadelor din Antiohia și altele.

5. Botează și cunună a doua oară, săvîrșind o mare erezie și greșeală dogmatică.

6. Au rupt legătura duhovnicească cu ierarhia canonică a Bisericii Ortodoxe Române.

7. Hulesc și defaimă patriarhii, episcopii și preoții Bisericii care țin stilul nou, numindu-i „catolici", „lipsiți de har", „eretici" etc.

8. Au făcut mănăstiri fără aprobarea Sfîntului Sinod.

9. Preoții stiliști se duc prin sate străine și fac slujbe pe ascuns, fără să țină seama de aprobarea episcopului locului și a parohului din acele parohii.

Și acestea sunt cîteva din greșelile și abaterile canonice ale celor ce țin stilul vechi în țara noastră.

*Stiliștii sunt considerați eretici?*

Nu. Sunt schismatici, adică dezbinați de Biserica Ortodoxă, căci au călcat legile bisericești administrative, organizîndu-și mănăstiri și biserici deosebite,

fără aprobarea Sfîntului Sinod. Iar dacă îndrăznesc să boteze a doua oară, atunci se fac eretici, potrivit cu canonul 47 Apostolic și alte canoane.

Calendarul este un ceas. A fost schimbat de cinci ori pînă acum, și cînd va fi nevoie iar o să-l schimbe.

Calendarul este un ceas al vremii și tu dacă ai calendar cu un ceas în urmă sau două, de-acum al tău este bun, că a rămas în urmă? Sau pentru calendar să ne sfădim, să ne dezbinăm, să ne urîm că nu mai suntem ortodocşi? Ai auzit vreodată zicînd: „Sfinte mucenice calendare, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi?" Ai auzit nebunii de acestea? Calendarul dacă ar fi sfînt, ar trebui să ne închinăm la calendar! Ori calendarul este dogma? Toate dogmele sunt sintetizate în Crez.

Ai auzit vreodată: „Cred într-unui calendar?" Ai auzit nebunii din acestea? Calendarul, nu-i dogmă, nu-i sfînt! Este un ceas al vremii. De ce te închini la el și din cauza lui nu te supui Bisericii și te apuci să faci de capul tău hirotonii și să botezi din nou? Ţine-te de Biserică! Toate sectele care s-au rupt de Biserică, s-au rupt din neascultare și mîndrie de la trupul lui Hristos.

Vezi la Efeseni ce spune la capitolul 1, 21-22: Biserica este trupul lui Hristos. Vezi și la Efeseni 5, 23: „Cap al Bisericii este Hristos". Și la Coloseni ai văzut ce-i Biserica? Cine s-a rupt de Biserică, ori sectar, ori stilist, orice ar fi, s-a rupt de trupul lui Hristos și nu are mîntuire în veacul veacului! Așa să știți. Nu ne închinăm la calendar niciodată.

Și acești stiliști care sunt nesupuși Bisericii pînă în ziua de azi, rămîn o fracţiune eretică care nu se va îndrepta, că zice așa: de la tot păcatul se întoarce omul ușor, dar de la eres, foarte greu! Și aceasta pentru că se întunecă partea raţională a sufletului. Degeaba îi spun eu că aici este alb, că el vede negru. Și atunci foarte greu se întoarce, așa rămîne. Și așa rămîn și sectele și celelalte.

**1477.** *Părinte, ce-i cu cei de la Slătioara?Ei spun că noi ne-am vîndut credința.*

Stiliștii sunt caterisiți de Sfîntul Sinod, că țin mai mult la calendar decît la dogmele Bisericii și au căzut din ascultare.

*Stiliștii se laudă că ei au dreapta credință și nu noi.*

Ei au într-înșii mîndrie și nesupunere.

In vara anului 1992 au venit din Sfîntul Munte stareţul Mănăstirii Xiropotamu cu cîțiva călugări și au făcut un pelerinaj în țară cu Sfînta Cruce, făcută tocmai din secolul V, de împăratul Marcian și împărăteasa Pulcheria, ce păstrează o mare parte din crucea Mîntuitorului. Și am sărutat Sfînta Cruce, udată cu sîngele lui Hristos. De două ori am sărutat-o.

Cei din Muntele Athos țin pe vechi. De ce nu au mers la stiliștii din Slătioara, ci au mers numai la mănăstirile ortodoxe pe stil nou?

Au fost în multe locuri din țară și călugării în Sfîntul Munte sunt pe vechi toți; dar cînd m-am dus acolo, îi blestemau pe cei din România pe stil vechi. Că atoniţii nu s-au rupt de ascultarea Bisericii. Ei sunt pe vechi, dar ascultă de

Sfîntul Sinod din Grecia, doar grecii sunt pe nou, dati din anul 1924. Ei nu fac diaconi, preoţi, biserici, nu fac nimic fără aprobarea Sfîntului Sinod. Și mi-au zis: „Spune stiliștilor de la voi că sunt eretici. S-au apucat să facă mănăstiri și biserici fără voia Sfîntului Sinod".

**1478.** Sunt popoare care au calendarul cu doi ani, cu trei ani mai înainte, sau cu șase. Dar calendarul cel mai apropiat de calendarul luni-solar este calendarul pe care-l avem noi, ortodocșii. El este îndreptat de Conferinţa interortodoxă de la Constantinopol, din 15 noiembrie 1923, pe timpul Patriarhului Meletie al V-lea, și e cel mai aproape de cel ceresc. In 42.000 de ani, el abia rămîne cu o zi în urmă. Iar calendarul gregorian, pe care l-a îndreptat Papa Grigore al IX-lea în 1583, prin marele filosof şi astronom Lilie, rămîne la 3.600 de ani cu o zi și o noapte în urmă; deci el rămîne mai mult în urmă ca al nostru, din punct de vedere ştiinţific. Noi după calendarul acesta ne călăuzim şi el este aprobat de toată Biserica.

## STRĂVEDEREA

**1479.** Străvederea este mai mare decît vedenia, dar mult mai mică decît descoperirea și proorocia. Cel ce are darul străvederii, vede ca și cum ar fi de faţă, lucruri care se petrec departe, adică ştie ce se petrece foarte departe de el, de pildă: dacă vine cineva la dînsul sau dacă nişte răufăcători omoară pe un om undeva departe și altele asemenea. De asemenea, cel ce are darul străvederii poate cunoaște tainele ascunse în adîncul inimii altuia. Deci, mai mare dar este acesta, decît cel ce are vedenia, pe care numai o vede, dar nu o înțelege, însă este mai mic decît cel ce are darul proorociei și al descoperirii. Căci cel ce proorocește nu știe numai cele ce se fac în acest ceas undeva departe, ci vede și pe cele ce au să se întîmple în viitor, peste sute și mii de ani. Iar cel ce are descoperirea, iarăși vede și înțelege mari taine dumnezeiești.

## SUFERINŢA

**1480.** *De cîte feluri este suferinţa în lume?*

De două feluri: suferința trupească și suferința morală, adică sufletească, precum mustrarea de conştiinţă, întristarea, deznădejdea, îndoiala, mînia, ura etc. Suferințele omenești se pot împărţi încă în două părţi: unele spre îndreptarea și lămurirea celor buni și altele spre pedeapsa și arvunirea osîndei veșnice a celor răi (**Călăuza predicatorutui** de Dr. C. Chiricescu și Pr. C. Nazarie).

**1481.** *Pentru ce este atîta suferinţă pe pămînt?*

Zice dreptul Iov că omul este născut pentru suferinţă (cf. Iov 5, 7). Iar Sfîntul Pavel zice că „toate făpturile sunt în suferinţă" (Romani 8,21). Suferințele din lume sunt urmare a căderii omului din rai (Facere 3, 16). Suferințele sunt urmări ale păcatului (Iov 4, 8; Psalmul 7, 14-16; Pilde 22, 8; Ieremia 4, 18). Suferințele sunt pedepse pentru păcate (Levitic 26, 24-28; II Regi 7, 14). Dar de vom primi toate suferințele cu răbdare și mulțumire, ne vor aduce mare folos

duhovnicesc, spre mîntuirea sufletului. In general, vedem că cu cît se înmulţesc păcatele şi răutăţile în lume, cu atît se înmulţesc suferinţele, adică foametea, cutremurele, războaiele, bolile de tot felul şi moartea. Grija noastră, a creştinilor, este să părăsim păcatele, să ne împăcăm mereu cu Dumnezeu şi să avem frica de Dumnezeu, smerenie şi răbdare şi atunci toate suferinţele noastre se vor împuţina şi ne vor fi de mare folos spre mîntuire.

**1482.** Scopul suferinţei pentru creştini este unul singur: ispăşirea păcatelor pe pămînt prin tot felul de boli, necazuri şi dureri, spre curăţirea şi mîntuirea sufletului. Pentru cei răi care nu voiesc să se îndrepteze, să se pocăiască, suferinţa de pe pămînt rămîne că o arvună a suferinţelor celor veşnice. Iar pentru cei ce primesc suferinţa cu răbdare şi cu mulţumire de la Dumnezeu şi se întorc la pocăinţă, suferinţa, de orice fel ar fi, este cea mai bună cale de îndreptare şi ispăşire a păcatelor, izbăvindu-i prin aceasta de chinurile cele veşnice.

Noi vedem că cei care suferă mai mult pe pămînt, sunt mai împăcaţi cu conştiinţa, mai buni, mai tari în ispite, mai aproape de Dumnezeu şi se mîntuiesc mai uşor, precum dreptul Iov, săracul Lazar, Sfinţii Apostoli, mucenicii, cuvioşii şi atîţia alţii. Iar cei care trăiesc bine, sunt sănătoşi, au averi şi tot ce doresc pe pămînt, sunt de obicei slabi în credinţă, nemilostivi, tirani, lacomi, egoişti, se tem de moarte şi mor în păcate grele, spre osînda veşnică.

Suferinţa ne este rînduită de sus spre mîntuire, spre iertarea păcatelor şi spre creştere duhovnicească, numai dacă o primim cu mulţumire, că din mîna lui Dumnezeu, precum spune şi proorocul David: „Toiagul Tău şi varga Ta, acestea m-au mîngîiat" (Psalmul 22, 5). Deci, toiagul şi varga suferinţei, pe cei buni şi credincioşi îi mîngîie, îi sporeşte în fapte bune, îi curăţeşte de păcate şi-i învredniceşte de mai mare cunună şi răsplată în cer. Iar pentru cei răi, toiagul suferinţei este chemare de pocăinţă, este pedeapsă peste pedeapsă şi frîu în gură, pentru că nu voiesc să se apropie de Domnul (Psalmul 31, 10).

**1483.** *Cum trebuie să răbdăm boala, nedreptatea, ocara, sărăcia şi orice ţel de suferinţe pe pămînt?*

Mai întîi să avem credinţa că suferinţa, de orice fel ar fi ea, ne este rînduită de Dumnezeu, Tatăl nostru Cel ceresc, spre mîntuire, iar nu spre osînda veşnică. Apoi, s-o primim cu răbdare şi mulţumire. Iar răbdarea noastră trebuie să fie însoţită de cuvioşie şi înfrînare (II Petru 1, 6-7); să fie însoţită de bucurie (Coloseni 1, 11) şi de nădejde. Răbdarea în suferinţă sporeşte în noi prin rugăciune, prin spovedanie şi Sfînta Împărtăşanie; prin citirea cărţilor sfinte, prin cugetarea la Patimile Domnului nostru Iisus Hristos şi ale tuturor sfinţilor Lui; prin cercetarea celor ce sunt în suferinţe mai grele decît ale noastre şi prin cugetarea la fericirea veşnică în rai. Pentru că altă cale de mîntuire nu este decît numai prin cruce, prin suferinţă, prin răbdare şi jertfă, precum spune Mîntuitorul: „întru răbdarea voastră veţi dobîndi sufletele voastre" (Luca 21, 19). „Cel ce va răbda pînă în sfîrşit acela se va mîntui" (Matei 24, 13).

**1484.** *Din ce pricini suferă copiii nevinovați? Ce păcate ispășesc ei?*

Citim la Ieșire că Dumnezeu este rîvnitor. El răsplătește păcatele părinților în fiii lor pînă la al treilea și chiar al patrulea neam (cf. Ieșire 20, 5). Și iarăși: „Dumnezeu aduce fărădelegile părinților peste fii, și peste fiii fiilor, pînă la al treilea și al patrulea neam" (Ieșire 34, 7; Deuteronom 5, 9; Psalmul 36, 28; 108,13; Isaia 14, 21). Marele Prooroc Ieremia zice:„Tu arăți mila la mii și pentru fărădelegile părinților răsplătești în sînul copiilor lor după ei" (Ieremia 32, 18; Numeri 14, 18; Iov 5, 4; 21, 19; Isaia 13, 16). Proorocul Isaia zice: „Pregătiți măcelul feciorilor din pricina fărădelegilor părinților lor" (Isaia 14, 21).

Așadar, din aceste mărturii ale Sfintei Scripturi se poate înțelege destul de clar din ce pricină suferă copiii cei nevinovați și ale căror păcate le ispășesc ei.

**1485.** *Cum alină Biserica suferința omenească și ce datorie are creștinul față de cei în suferință?*

Biserica alină și vindecă suferințele oamenilor prin tot felul de rugăciuni către Preabunul Dumnezeu (Deuteronom 4, 29-31; II Paralipomena 7, 13, 16; Psalmul 33, 17; 49, 15-16; 90, 15-16; Isaia 19, 22; Iacob 5, 14). Biserica a rînduit diferite rugăciuni pentru alinarea suferinței. Cea mai importantă rugăciune pentru cei bolnavi este Taina Sfîntului Maslu, precum și diferite molifte pentru dobîndirea sănătății.

Creștinul are o mare datorie față de cei din suferință, că să-i ajute după a sa putere, atît prin mijloacele materiale, precum: îmbrăcăminte, hrană, ospătare, îngrijire, bani etc, cît și prin mijloace spirituale, precum: rugăciune pentru cei bolnavi, îmbărbătare prin cuvinte duhovnicești, compătimiri, mîngîiere etc, așa cum ne învață Sfîntul Apostol Pavel care zice: „Bucurați-vă cu cei ce se bucură și plîngeți cu cei ce plîng" (Romani 12, 15).

**1486.** *Pătimesc o grea încercare. Ce să fac în suferința aceasta?*

Rabdă, frate, pînă la capăt și mulțumește lui Dumnezeu că certarea aceasta este semn al milei lui Dumnezeu, iar nu al mîniei Lui.

## SUFLETUL

**1487.** Ați auzit în Evanghelie pe Mîntuitorul, zicînd: „Ce va da omul în schimb pentru sufletul său?" (Marcu 8, 37). Oare așa de mare valoare are sufletul nostru, încît să nu se poată răscumpăra cu toată lumea aceasta? Căci tot Mîntuitorul spune mai departe: „De ar dobîndi omul toată lumea și își va pierde sufletul său, ce va folosi?" (Marcu 8, 36). Vedeți cît de mare valoare are sufletul omenesc? Iar dacă la o atît de mare valoare și cinste îl ridică însuși Hristos, Dumnezeul nostru, cine va mai putea spune că sufletul omului nu este de mare preț, fiind mai scump decît toată lumea?

**1488.** Sfînta Treime S-a sfătuit să-l facă pe om mai presus de îngeri. Nicăieri în Sfînta Scriptură nu se găsește că îngerii sunt făcuți după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, ci numai omul. Dar cu ce este omul mai presus decît îngerii, încît se aseamănă direct cu Ziditorul său? Omul este mai presus

decît toate cetele îngerilor, iar sufletul omenesc le întrece pe acestea prin trei însuşiri, după cum Spune Sfîntul Vasile cel Mare.

După minte omul se aseamănă cu Tatăl, fiindcă Tatăl este, în Sfînta Treime, mintea Care a izvorît prin naşterea mai înainte de toţi vecii, tot astfel mintea izvorăşte cuvîntul; cuvîntul se aseamănă cu Fiul, care este izvorît din mintea omului sau „sluga minţii", cum îl mai numesc Sfinţii Părinţi.

Aşadar, mintea este după asemănarea Tatălui, iar cuvîntul este după asemănarea Fiului, care izvorăşte din minte; iar după asemănarea Duhului Sfînt este voia omului de sine stăpînitoare, care este în suflet rădăcina tuturor bunătăţilor pe care le-a pus Bunul Dumnezeu în noi.

Sufletul omului este lucrul cel mai de preţ al sfatului lui Dumnezeu şi icoana vie a Preasfintei Treimi; el este cu aceste trei însuşiri, mai presus de toate cetele îngereşti, fiind suflet raţional, cuvîntător, de sine stăpînitor, avînd chipul şi asemănarea Preasfintei Treimi.

**1489.** Oare pentru care pricină, cînd a ispitit satana pe Iov, Dumnezeu i-a dat voie să-i ia cele şapte mii de oi, şapte mii de cămile, cinci sute de perechi de asini, cinci sute de perechi de boi, zece feciori, toate moşiile şi palatele, dar nu i-a dat voie să se atingă de sufletul lui? Iar cînd a dat satana al doilea atac, cerînd îngăduinţă de la Dumnezeu să se atingă de oasele şi de carnea lui, a dobîndit-o şi pe aceasta, dar i-a spus Dumnezeu: „Iată, ţi-l dau ţie, numai de sufletul lui să nu te atingi" (Iov 2, 4-6). Şapte ani şi jumătate l-au mîncat viermii pe Iov în gunoi fiind rănit de satana cu bube şi cu răni din creştet pînă la tălpile picioarelor, după cum ne spunea Sfînta Scriptură, dar de suflet nu i s-a dat voie să se atingă. Bunul Dumnezeu ştia că cea mai mare comoară care era în Iov, era sufletul lui drept-credincios şi iubitor de Dumnezeu şi pentru aceasta nu i-a permis diavolului să se atingă de el.

**1490.** Sufletul este o comoară nepreţuită a omului pe care o purtăm cu toţii şi va fi vai de noi dacă o vom pierde. Aţi auzit ce spune Domnul nostru Iisus Hristos în Evanghelie: „Ce ar folosi omului de ar dobîndi toată lumea, dar va pierde sufletul său" (Marcu 8, 36-37). Dacă am şti cu adevărat ce comoară purtăm în noi, ce icoană vie a lui Dumnezeu ca o oglindă strălucitoare a Duhului Sfînt, ce bogăţie de daruri şi ce mărire se află în sufletul nostru, am fi întotdeauna cu frică şi cu cutremur şi ne-am plînge păcatele cu care supărăm pe Dumnezeu în orice clipă.

Noi, însă, suntem împietriţi, amorţiţi şi nu ştim de unde venim şi unde mergem, nu ştim ce purtăm în noi, adică ce comoară şi ce veselie se află în noi!

**1491.** Să ne ferească Bunul Dumnezeu ca să se lege sufletul nostru de ceva din lumea aceasta, adică aur, argint, bani, bijuterii, maşini, vile, palate, dregătorii, cinste şi orice altceva poftesc iubitorii lumii acesteia, căci toate acestea sunt praf şi cenuşă. Sufletul este nemuritor, căci este icoana vie a Bunului Dumnezeu, este comoara cea nepreţuită, mai scumpă decît toată lumea aceasta, pe care Mîntuitorul L-a răscumpărat prin Jertfa Sa de pe Cruce şi prin înviere.

**1492.** Sufletul omenesc are trei părți: cea socotitoare, cea poftitoare și cea mînioasă; și din acestea se nasc trei feluri de cugete.

1. Din partea socotitoare se nasc cugetele necredinței, ale nemulțumirii, ale cîrtirii împotriva lui Dumnezeu, ale nedeslușirii, ale necunoștinței, și în scurt, toate cugetele cele hulitoare.

2. Din partea cea poftitoare, se nasc cugetele iubirii de dulceți și iubirii de slavă, și în scurt, toate cugetele ce se cheamă urîte.

3. Iar din partea cea mînioasă, se nasc cugetele uciderii, ale izbîndirii, ale zavistiei, ale tulburărilor, și în scurt, toate cugetele ce se cheamă rele.

**1493.** Precum la casa din materie simțită, pentru a o zidi, avem nevoie de pămînt tare, de temelie, de pietre sau cărămizi, de lut sau mortar, de pereți, de acoperiș și de zidar, iar după terminare avem nevoie de praznic și de ferestre, tot astfel și casa de gînd sau casa duhovnicească a sufletului are nevoie de toate acestea.

Astfel, în loc de pămînt vîrtos trebuie să aibă cineva răbdarea desăvîrșită la orice necaz și ispită de la oameni, de la diavoli, ori de la firea stricată, cum zice Sfîntul Vasile. In loc de temelie trebuie să avem credință dreaptă și statornică. Prin credință se înțelege nu numai aceea prin care credem în Sfînta Treime și în întruparea Domnului, ci credința interioară, prin care suntem încredințați că sunt adevărate toate cîte a zis Dumnezeu, adică atît făgăduința bunătăților, cît și îngrozirea muncilor iadului, după cum zice Sfîntul Simeon Noul Cuvîntător de Dumnezeu. In loc de pietre sau cărămizi, casa aceasta are nevoie de faptele bune cele de multe feluri. In loc de lut sau mortar are nevoie de smerenie. Precum cu lut sau cu mortar se lipesc pietrele de zid, tot așa cu smerenie se lipesc și se țin toate faptele cele bune.

In loc de cei patru pereți, casa cea de gînd are nevoie de aceste patru fapte bune: pricepere, care învață ce să facă cineva și ce să nu facă; întreaga înțelepciune, care înfrînează partea poftitoare; bărbăție, care îndreaptă mînia asupra diavolului și a păcatului; dreptate, care dă fiecărei părți a sufletului ce este al său, după cum ne sfătuiește Sfîntul Maxim Mărturisitorul: „De voiești să fii drept, împărtășește fiecărei părți din tine cele de care sunt vrednice. Astfel, părții cuvîntătoare a sufletului dă-i citiri, priviri duhovnicești, rugăciune; celei mîntuitoare dă-i dragoste duhovnicească în locul urii, a zavistiei, a pizmei și a celorlalte; părții poftitoare dă-i întreaga înțelepciune și înfrînare, iar trupului dă-i hrană și îmbrăcăminte, atît cît îi sunt de trebuință" **(Filocalia,** vol. 2).

Acoperișul casei acesteia este dragostea desăvîrșită către Dumnezeu și către aproapele, care este sfîrșitul și vîrful tuturor faptelor celor bune.

Zidarul sau meșterul casei duhovnicești a sufletului este dreapta socoteală și înțelepciunea, după cum este scris: „Cu înțelepciunese zidește casa și cu pricepere se îndreaptă" (Proverbe 28, 4). Iar adevăratul meșter și zidar al casei noastre duhovnicești este însuși Domnul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, fără de Care nimic nu putem face, după cum este scris: „De nu ar zidi Domnul casa,

în deșert s-ar osteni cei ce o zidesc" (Psalmul 126, 1); „Rămîneţi întru Mine şi Eu întru voi... căci fără Mine nu puteţi face nimic" (Ioan 15, 4-5).

Portarul casei duhovnicești nu trebuie să fie simţirea slabă sau înţelegerea neputincioasă, ci să fie gîndul viteaz și veghetor, precum arată despre aceasta Sfîntul Nil Ascetul **(Filocalia,** vol. 1). Iar prin gînd viteaz să înţelegem stăpînirea minţii și a inimii cu luare aminte, la care am văzut că ne îndeamnă mulţi din dumnezeiștii Părinţi.

In sfîrșit, casa duhovnicească a sufletului nostru are nevoie de gratii la ferestre, căci ferestrele bisericii lui Solomon erau împletite cu sîrmă pentru a nu intra în ea insectele necurate (Ieșire 27, 4). Acest lucru este o taină, închipuind că acela ce voiește să nu intre în casa sufletului său gîngăniile necuratelor dulceţi, trebuie să aibă mreje împletite la ferestrele organelor celor cinci simţuri ale sale. Mrejele acestor ferestre sunt: pomenirea morţii; darea de răspuns la înfricoșata Judecată viitoare și pomenirea veșnicelor munci. Prin aceste mreje omul oprește și nu lasă să intre în casa sufletului său dezmierdările și păcatele. Acest lucru îl adeverește și Sfîntul Nil Ascetul, zicînd: „Cei ce voiesc să-și păzească cugetarea curată ca pe o biserică, trebuie să-și îngrădească înaintea simţurilor oprelişti făcute din gîndurile care se înfricoșează de Judecata viitoare. Acestea au rostul să oprească intrarea închipuirilor necurate, care vor să se strecoare înăuntru" **(Filocalia,** vol.1).

Fericit și de trei ori fericit este acel om înţelept care cu frică de Dumnezeu și cu dragoste își va zidi casa cea de gînd a sufletului său în felul arătat. Unul ca acesta va ajunge la nepătimire și la desăvîrșire, atît cît îi este cu putinţă omului în veacul de acum. Căci, dacă își va închide cu mare străjuire organele simţurilor sale, va veștejі ușor toate patimile, care îndeobște se numesc trupești și din afară. Dar nu numai pe cele trupești, ci încă și patimile dinăuntru și sufletești le va stăpîni, cînd vor înceta să intre dezmierdările organelor simţurilor. Acestea, cu încetul se veștejesc și slăbesc și, prin trecerea unui timp îndelungat, mor.

**1494.** Sufletul este vărsat de Dumnezeu în trupul nostru ca focul prin fier, în toate fibrele corpului nostru, cele mai mici. Toate vasele sangvine şi capilare conţin suflet.

**1495.** Sufletul nostru se aseamănă cu o corabie care înoată pe valurile cele tulburate ale acestui veac, iar mintea, care este ochiul sufletului, este rînduită de Dumnezeu ca să fie cîrmaciul acestei corăbii. Și să mai știi că în faţa corăbiei noastre se află multe și mari primejdii. Aceste primejdii se pornesc din marea cea tulburată a lumii, vînturi mari și foarte potrivnice, adică războaiele cele din partea trupului nostru, care vin din afară și intră prin poarta cea deschisă a celor cinci simţuri; se înalţă valuri furioase din adîncul sufletului nostru, adică gîndurile cele rele și felurite din inimă izvorînd, precum a zis Dumnezeu: „Din inimă ies gîndurile cele rele: uciderile, desfrînările, furtișagurile, mărturiile cele mincinoase, hulele" (Matei 15, 19); ne pîndesc jefuitorii cei gînditori, adică dracii cei prea vicleni; dăm peste smîrcuri și vîltori adînci, care sunt orbirea

necunoştinţei noastre, care fără de veste se ivesc în cale, primejduindu-ne cu spargerea corăbiei şi acestea sunt pregătirea cea duhovnicească a sufletelor noastre. Iar cînd cîrmaciul corăbiei, adică mintea, dormitează, se înmulţeşte apa în corabie şi o ameninţă cu scufundarea în adînc, şi aceasta este nemărturisirea păcatelor noastre.

**1496.** Două sunt aripile sufletului pentru mîntuire: frica de Dumnezeu şi frica de moarte şi Judecată.

**1497.** Sufletul nostru este mai presus chiar decît lumea gîndită a îngerilor, avînd ceva mai mult decît ei, după cum spun Sfinţii Părinţi. El nu are însuşiri din lumea simţită şi cea gîndită, ci este şi chip şi asemănare a lui Dumnezeu, după cum spune la Facere: „Să facem om după chipul şi asemănarea noastră" (Facere 1, 26).

**1498.** Facultăţile înalte ale sufletului nostru se împărtăşesc şi de însuşirile lumii gîndite. Lumea gînditoare a îngerilor se compune din nouă cete ierarhizate în trei triade. Triada întîia formată din îngeri, Arhangheli şi începătorii; triada a doua, cuprinzînd Stăpîniile, Puterile şi Domniile şi triada a treia este constituită din Fericitele Tronuri sau Scaune, Heruvimii şi Serafimii (Sfîntul Dionisie Areopagitul, **Ierarhia cerească,** cap. 3).

Să vedem acum în ce fel sunt concepute în om puteri asemenea puterilor care se găsesc în aceste nouă cete îngereşti.

Ingerii, care înseamnă slugi, după cum zice Sfînta Scriptură: „Cel ce faci pe îngerii Tăi duhuri şi pe slugile Tale pară de foc" (Psalmul 103, 5), sunt cei care ne ajută în necazuri şi în ispite, bucurîndu-se totdeauna de cei care cresc în virtute şi, de asemenea, se mîhnesc şi ajută pe cei ce cad, ca să se ridice din păcate şi greutăţi. Ingerii slujesc la mîntuirea lumii şi niciodată nu ne părăsesc pînă cînd ne dăm sufletul, în vremea sfîrşitului nostru.

Sufletul nostru are aceeaşi lucrare ca şi îngerul. Ingerul are credinţă şi dragoste de Dumnezeu şi, prin credinţă şi dragoste, slujeşte lui Dumnezeu cu frică şi cu cutremur. Sufletul are şi el putere de a ajuta pe fraţii săi, de a-i mîngîia în ispite, de a-i întări, de a le sluji şi de a alerga totdeauna în ajutorul lor, fie cu sfatul, fie cu fapta, ajutîndu-i prin diferite mijloace. Pentru aceasta, omul este deci un fel de înger amestecat închinător, cum îl numeşte Sfîntul Ioan Damaschin, adică înger în trup.

Ingerul zboară ca fulgerul, într-o clipă se coboară în iad şi într-o clipă înconjoară pămîntul, nefiind oprit nici de atmosferă şi nici de stratosfera. Nimic nu-l împiedică pe el (Sfîntul Ioan Damaschin, **Dogmatica,** Cartea a 2-a, cap. 3). Tot aşa este şi sufletul omului cu mintea. Sufletul, cu partea privitoare a lui, care este mintea, străbate cerul într-o clipeală de ochi, se pogoară în iad, înconjoară pămîntul, îşi închipuie muncile veşnice, cugetă ce vrea, aleargă unde vrea. Gîndul şi mintea noastră nu pot să fie oprite de nimeni, căci oriunde vor acolo se duc.

Iată asemănarea sufletului cu îngerul. Ceea ce are îngerul în trup, omul abia are cu mintea. De aceea spune Sfîntul Grigorie de Nyssa, marele filosof

duhovnicesc, că „omul e frate cu îngerul după partea cuvîntătoare" **(Viața lui Moise).** Ceea ce este mintea omului, aceea este și îngerul în trup, încît poate străbate prin toate cele patru elemente, prin ceruri, prin iad și oriunde. Așa străbate sufletul cu mintea, cît de repede umblă îngerul cu tot cu trup.

**1499.** Arhanghelii reprezintă a doua ceată din ierarhia cea mai de jos. Ei au misiunea, primind poruncile lui Dumnezeu, de a descoperi proorocirile lui Dumnezeu și binevestesc tainele Lui oamenilor de pe pămînt (Sfîntul Dionisie Areopagitul, op. cit., cap. 7, 9).

Astfel, Arhanghelul Gavriil și alți îngeri trimiși de Bunul Dumnezeu, au vestit nașterea Sfîntului Ioan Botezătorul, nașterea Mîntuitorului nostru la Buna-Vestire a Maicii Domnului etc. Deci, Arhanghelii primesc unele porunci de la Dumnezeu care li se descoperă prin cetele cele mai de sus și le păstrează pînă în clipa cînd primesc gînditor poruncă să le ducă pe fața pămîntului la fiecare suflet în parte.

Sufletul omului, bineînțeles, nu este străin de lucrarea arhanghelului. El are memorie, ține minte toate și are mintea curățită prin Duhul lui Dumnezeu. El împărtășește și binevestește pretutindeni Evanghelia, adică cuvîntul lui Dumnezeu și învățăturile cele bune, precum a predicat Sfîntul Apostol Petru la Ierusalim și au crezut într-o zi trei mii de suflete, iar în altă zi două mii și s-a făcut numărul de cinci mii de suflete; apoi Apostolii au propovăduit pînă la marginea lumii, încît s-a împlinit cuvîntul cel scris în Sfînta Scriptură, care zice: „în tot pămîntul a ieșit vestirea lor și la marginile lumii cuvintele lor" (Psalmul 18, 4).

Apostolii și binevestitorii Sfintei Evanghelii sunt arhangheli cu trup căci, ca și Arhanghelii, oamenii care binevestesc au darul prooroociei. Mulți dintre sfinți au avut darul de a ști dinainte ce se va întîmpla și au proorocit, așa cum au fost patriarhii, Sfinții Prooroci și mulți dintre Apostoli, Martiri și Cuvioși.

Iată, deci, cum se împărtășește sufletul nostru și de darul Arhanghelilor, prin binevestirea cuvîntului lui Dumnezeu, prin proorocii și prin înmulțirea sfintei credințe între oameni, căci spune Sfîntul Grigorie Dialogul că această misiune o au și Arhanghelii, dar și sufletul omenesc. Căci omul poate să binevestească, să predice, să învețe, să lămurească pe cei neștiutori, să înmulțească credința în tot pămîntul.

**1500.** Incepătoriile au datoria de a păzi toate hotarele împărățiilor lumii. Toate țările, ținuturile, orașele și regiunile lumii au cîte un înger care păzește, pus de Dumnezeu, ca să nu se facă războaie. Ei păzesc fiecare popor și fiecare limbă de sub cer (Sfîntul Dionisie Areopagitul, op. cit., cap. 9).

Sufletul omului, după Sfinții Părinți, are și el această însușire. Omului i-a dat Bunul Dumnezeu pricepere să facă legi prin care se conduc împărății mari și state puternice, să facă legi militare, civile, medicale și administrative. Omul are, deci, o mulțime de puteri în sine, asemănător Cetelor începătoriilor. Omul stăpînește orașe, țări, împărății și ținuturi, pentru că Dumnezeu i-a spus: „Creșteți

și vă înmulțiți și stăpîniți pămîntul, păsările cerului și peștii mărilor" (Facere 1, 28). Puterea de a stăpîni și de a o împărați o are și sufletul omului.

**1501.** Stăpîniile, fiind mai sus de triada întîi, au misiunea de a stăpîni pe diavoli. Foarte mult ar vătăma întunecații diavoli pe oameni de n-ar fi această Ceată ca să-i poată opri.

De asemenea și sufletul omului are această putere. Omul, cu darul lui Dumnezeu, stăpînește și pe diavoli și patimile sale, care sunt tot ale diavolului, căci zice Sfîntul Efrem Sirul: „Cîte patimi are un om tot atîția diavoli are într-însul".

Sufletul curat și lucrător, cu darul Bunului Dumnezeu, stăpînește pe acești diavoli și nu vrea să facă voia lor, dar mai ales nu se biruiește de patimi, pentru că are puterea să se împotrivească duhurilor rele care îl atacă (Marcu 3, 15; 5, 7; 16, 20; Luca 9, 1).

**1502.** Puterile sunt mai sus de Ceata Stăpîniilor, făcînd parte din a treia triadă. Această Ceată are putere de la Dumnezeu să facă minuni în tot pămîntul. Ceata Puterilor, de asemenea, cîrmuiește și conduce tot Universul, pămîntul, planetele și stelele cerului, mișcarea tuturor aștrilor cerești cu mare precizie și armonie. Tot Ceata Puterilor cîrmuiește văzduhul, stăpînește și schimbă suflările vînturilor, măsoară puterea acestora ca să nu vină cu prea mare urgie asupra unei țări și să o vatăme, sau, dacă îngăduie Dumnezeu, trimite cicloane, taifunuri și uragane, prin această Ceată, pedepsind Bunul Dumnezeu pe oamenii păcătoși din anumite părți ale lumii.

Omul are și darul pe care îl are această Ceată a Puterilor, căci, rugîndu-se lui Dumnezeu, primește darul de a face minuni. Toți sfinții făcători de minuni au primit acest dar prin această Ceată a Puterilor cerești. Omul, asemănător Puterilor, cîrmuiește nu planetele cerești, ci mădularele trupului său. In corp, omul are adunată toată lumea, sufletul omului avînd putere să cîrmuiască drept mădularele corpului său, după voia lui Dumnezeu: „Ochiul tău drept să vadă și urechea ta drept să audă" (Proverbe 4, 25). Buna rînduială a organelor trupului este una din puterile sufletului care se aseamănă cu Ceata Puterilor din ceruri.

**1503.** Ceata Preafericitelor Domnii se numește astfel pentru că domnește peste diavoli și, de asemenea, peste împărățiile lumii, peste toate țările încredințate lor și peste toate Cetele situate ierarhic mai jos de ele. Această Ceată slujește Domnului nu de frică, ci de bunăvoie, dar mai ales din dragoste, lepădînd cu totul frica de rob. Alte Cete slujesc și de frică, avînd frica cea curată: „Slujiți Domnului cu frică" (Psalmul 2, 11); „Frica Domnului care luminează ochii" (I Ioan 4, 18).

Domniile, la rîndul lor, au mare putere de a stăpîni peste puterile satanei, a popoarelor pămîntului, a stihiilor, ca și peste toate celelalte Puteri care sunt mai jos de ele.

Prin Ceata Domniilor, Dumnezeu pune împărații și conducătorii de popoare în tot pămîntul. „Luați în urechi cei ce stăpîniți mulți și cei ce vă trufiți

întru noroadele limbilor, că de la El, de la Domnul, s-a dat vouă stăpînirea și puterea; de la Cel Preaînalt (înțelepciunea lui Solomon 6, 1-3). Despre aceasta adeverește și Sfîntul Apostol Pavel cînd spune: „Tot sufletul trebuie să se supună stăpînirilor celor mai înalte, căci nu este stăpînire, fără numai de la Bunul Dumnezeu" (Romani 13, 1).

Sufletul se aseamănă și el cu Ceata Domniilor foarte mult, căci, prin darul lui Dumnezeu, poate să domnească peste patimi.

**1504.** Ceata Fericitelor Tronuri sau Scaune, se numește așa pentru că pe această Ceată se odihnește Bunul Dumnezeu, nu cu ființa, ci cu harul. Ființa lui Dumnezeu este neîncăpută de toate zidirile Sale, fiind nemărginită, deci Dumnezeu se odihnește cu harul îndeosebi pe Ceata Scaunelor din cer. De aceea, ele se numesc, după sfinții teologi: „Odihnirea lui Dumnezeu și primirea" (Sfîntul Dionisie Areopagitul, op. cit., Cap. 7).

Sufletul omului are și el acest dar pe care îl are Ceata Preasfintelor Tronuri din cer. El se face scaun al lui Dumnezeu și tron al Lui, putînd și el să odihnească pe Dumnezeu, căci zice Sfîntul Efrem Sirul: „Două scaune are Dumnezeu: Cerul, căci este scris: «Ce casă îmi veți zidi?» zice Domnul; «Cerul îmi este Mie scaun și pămîntul reazem picioarelor Mele» (Isaia 66, 1); iar al doilea scaun al lui Dumnezeu este inima celui smerit". Sfîntul Prooroc Isaia zice: „Spre cine voi căuta, fără numai spre cel smerit și blînd și care tremură de cuvintele Mele?" (Isaia 66, 2). Dumnezeu caută și se odihnește în om ca și pe Tronurile din cer, inima celui smerit fiind scaunul Lui. De asemenea și Apostolul Pavel spune: „Voi sunteți Biserica Celui viu și Duhul lui Dumnezeu odihnește în voi" (I Corinteni 6, 15; 12, 27; Efeseni 5, 30). Deci, dacă ne curățim sufletele de păcate, odihnim în noi pe Duhul Sfînt.

**1505.** Ceata Heruvimilor. Heruvim în limba aramaică, limba lui Adam, se tîlcuiește „multă cunoștință și revărsare de înțelepciune" (Dionisie Areopagitul, op. cit., cap. 7). Sufletul omului are în el această însușire, căci Dumnezeu i-a dat minte cu ajutorul căreia poate să adune foarte multe cunoștințe. Heruvimii au cele mai adînci contemplații duhovnicești și atîta înțelepciune este în mintea lor încît toate mințile raționale ale îngerilor care sunt mai jos de ei nu pot trece peste ei fără ca aceștia să știe. Ei au o adîncă și negrăită vedere pentru care se mai numesc și veghetori, adică cu ochi mulți, avînd mare străvedere de înțelepciune în toate direcțiile. Asemănător, omul are mintea prin care poate veghea asupra patimilor, o poate umplea de cunoștință dumnezeiască și poate și el să reverse înțelepciune. Din cele acumulate de el, cu darul lui Dumnezeu și prin osteneală, varsă înțelepciunea sa în mii de suflete prin predică, prin învățătură și prin sfătuire.

Heruvimii mai au o însușire, fiind „ca pruncii", adică nevinovați. Este Ceata cea mai neprihănită dintre toate cetele îngerești.

Nevinovăția se găsește și în sufletul omului, mai ales la copiii mici. Cine va avea, după cuvîntul Mîntuitorului, înțelepciunea șarpelui și blîndețea

porumbelului, acela se face nevinovat ca un copil. Acesta poate fi numit heruvim în trup sau heruvim pămîntesc. Astfel, omul se aseamănă și cu Heruvimii, prin acumularea de cunoștințe, prin învățarea altora și prin agoniseala nevinovăției sufletești, după cuvîntul Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, Care a zis: „Pînă nu vă veți întoarce și nu veți fi ca pruncii, nu veți moșteni împărăția cerurilor" (Matei 18, 3; Marcu 10, 11; Luca 16, 2-16).

**1506.** Ceata Serafimilor. Serafim se tîlcuiește înlimba aramaică „înfierbîntat". Altfel zis, se numește „arzător" sau „încălzitor". Motivul pentru care se numesc astfel este că aceștia, mai mult decît celelalte Cete îngerești, ard cu o văpaie îndoită de iubire pentu Dumnezeu, fiind mai aproape de Tronul Lui (Sfîntul Ioan Gură de Aur, **Puțul).** Ei nu numai că ard cu dragoste nemăsurată pentru Bunul Dumnezeu, dar au și putere de a încălzi și pe celelalte Cete cu dragostea lor, spre a sluji lui Dumnezeu cu multă iubire. Aceasta este misiunea cetei care se află mai aproape decît toate de Tronul Dumnezeirii.

De asemenea, și omul poate fi un serafim în trup, slujind lui Dumnezeu cu duhul arzînd de dragoste.In Sfînta Evanghelie găsim că, pe cînd Luca și Cleopa mergeau către Emaus și Mîntuitorul le tîlcuia Scripturile, după ce L-au cunoscut, au zis: „Oare nu erau inimile noastre arzînd întru noi cînd mergea cu noi pe cale și ne tîlcuia Scripturile?" (Luca 24, 32). Deci ardeau inimile lor, aprinse fiind de darul lui Dumnezeu, Care era lîngă ei.

La fel și Sfîntul Ignatie, purtătorul de Dumnezeu care, din dragoste pentru Dumnezeu, dorea să fie mîncat de fiare și să pătimească cele mai mari chinuri. Tot așa a fost și Sfîntul Mucenic și Arhidiacon Ștefan, căruia i-a strălucit fața ca unui înger și s-a umplut de dragoste pentru Dumnezeu, cînd a mărturisit pe Mîntuitorul. Sfîntul Apostol Pavel s-a înfierbîntat atît de mult de dragostea lui Dumnezeu, încît a strigat: „Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Hristos? Necazul sau strîmtorarea, sau prigoana, sau foamea, sau goliciunea, sau nevoia și sabia? Pentru că încredințat sunt că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici căpeteniile, nici puterile, nici cele de acum și nici cele viitoare, nici înălțimea, nici adîncul, nici altă făptură oarecare nu poate să ne despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu care este întru Hristos Iisus, Domnul nostru (Romani 8, 35-39).

Sfîntul Apostol Pavel nu bagă în seamă nici pe diavoli și nici pe îngeri, pe nimeni, căci era încredințat că nu-l mai poate despărți nimeni și nimic de iubirea lui Hristos. Deci, un suflet cînd ajunge să ardă cu așa o văpaie și cu atîta dragoste pentru Dumnezeu se poate numi, pe drept cuvînt, „un serafim cu trup" sau „serafim pămîntesc". Așa se cîntă și în canoanele Bisericii de multe ori la sfinți: „Sfinte Ierarhe ai fost un serafim cuvîntător pe pămînt..." (Canonul Sfîntului Mucenic Ignatie, la 20 decembrie). Așadar, sufletul omului are multe asemănări cu Cetele îngerești și se împărtășește și el de puterile și însușirile cetelor raționale din ceruri. Aceste puteri și însușiri le poate spori mereu, prin darul lui Dumnezeu.

Această asemănare făcută între însuşirile sufletului nostru şi ale celor nouă Cete îngereşti este parţială, căci sufletul omenesc, avînd în el toate aceste însuşiri, daruri şi puteri, este schimbător atît timp cît este îmbrăcat în neputinţa trupului. Puterile cereşti mult mai mult se împărtăşesc, de la Bunul Dumnezeu, de darurile amintite mai sus, decît sufletul nostru, deoarece ele sunt netrupeşti şi, prin Darul lui Dumnezeu, fără de păcat. Desigur, ele vor fi avînd şi alte daruri şi slujiri duhovniceşti în afară de cele înfăţişate aici, pe care numai însuşi Bunul Dumnezeu, Ziditorul lor şi al nostru le ştie.

**1507.** Dumnezeiasca Scriptură numeşte pe om „suflet", după cum scrie la Facere: „Iar sufletele care au intrat cu Iacob în Egipt şi care au ieşit din coapsele lui, au fost de toate şaizeci şi şase afară de femeile feciorilor (46, 26-27). Sfînta Scriptură nu spune că atîţia oameni au ieşit din Iacov, ci atîtea suflete. De ce îl numeşte pe om în mai multe locuri „suflet"? Pentru valoarea mai mare şi neasemuită pe care o are sufletul faţă de trup.

Oare se poate spune sufletului om? Nu! Omul se poate numi suflet, dar sufletul nu se poate numi om, pentru că sufletul are un ipostas şi trupul are ipostasul său aparte, adică faţa sa. Aceste două ipostasuri, ale sufletului şi al trupului, cînd se unesc într-unul singur, formează omul. Nici sufletul nu se poate numi om fără să aibă suflet, ci omul este un ipostas în două firi unite, una văzută şi una nevăzută. Dacă, totuşi, în cîteva locuri ale Sfintei Scripturi, omul se numeşte suflet, acesta este, după cum s-a arătat, pentru cinstea mai mare care se dă sufletului faţă de trup.

**1508.** Un corăbier, cînd merge cu corabia pe mare, prin locuri stîncoase şi periculoase, crezi că el se uită la altă corabie, pe unde o duce celălalt? El e cu ochii la cîrmă: Măi, stîncă! Stîncă, valuri, cutare... Sau cel care merge cu maşina pe drum, se uită cum conduce celălalt maşina? El e cu ochii la drumul lui: dreapta, stînga, îi pantă, îi deal! Fiecare este cu ochii la maşina lui. Aşa şi tu. Fii cu mîna pe volanul sufletului tău! Uită-te la sufletul tău, să nu-l dai în prăpastie! Treaba lui celălalt ce face.

## SUFLETUL CUVÎNTULUI

**1509.** Sufletul cuvîntului este cuvîntul cel dinăuntru, aşezat de Dumnezeu în inimă, cu care vorbim - că nu vorbim sonor. Acesta se cheamă şi „sufletul cuvîntului", cum spune Sfîntul Ioan Damaschin. Cuvîntul aşezat de Dumnezeu în inima omului de la zidirea lui, cu care vorbim tainic, nu cuvîntul sonor.

Cuvîntul sonor este îmbrăcămintea cuvîntului din inimă. Cuvîntul sonor ne face să vorbim. Dar acela este aşezat în inimă tainic. Vezi că stai şi vorbeşti ceasuri întregi singur. Citeşti o carte numai cu gîndul, fără să mişti limba. Acesta-i sufletul cuvîntului. Cuvîntul cel tainic aşezat în inimă. El este pus de Dumnezeu acolo. Prin el vorbim cu Dumnezeu tainic; şi în rugăciune şi oricînd. Punem la cale toate problemele. Acesta lucrează împreună cu conştiinţa, este glasul lui Dumnezeu din om.

Dacă am greşit, mă mustră. Dacă am făcut bine, mă bucură totdeauna. Da, este pus de Dumnezeu în om cuvîntul cel înăuntru aşezat. Acesta-i cuvîntul tainic care lucrează cu conştiinţa, fără să mă mustre nimeni. Am greşit, nimeni nu mă mustră. Acela însă, nu!

**SUFLETUL DUPĂ MOARTE**

**1510.** De cînd murim şi pînă la 40 de zile, cînd are loc Judecata particulară a sufletului şi se hotărăşte de Dumnezeu unde o să stăm, la bine sau la rău, pînă la Judecata de apoi, este un timp de tranziţie, adică un timp provizoriu, pentru drepţi şi pentru păcătoşi.

Cînd moare omul şi cînd îşi dă sufletul, în clipa aceea apar în faţa lui atîţia diavoli, cîte păcate a avut omul şi atîţia îngeri sfinţi, cîte fapte bune a avut el în viaţă. Aşa arată Sfîntul Efrem Sirul.

Şi este o mare luptă atunci. Că sfintele puteri se luptă cu diavolii cum să ia sufletul, că ei zic că este al lor, că are păcate mai multe; iar îngerii zic că are mai multe fapte bune. Şi este o mare luptă şi de aceea se teme sufletul să iasă din trup. I se leagă limba cînd vede toate astea. El vede atunci multe, dar nu poate să spună. El ar spune: „Uite, cîţi diavoli au venit!".

Atunci, în ceasul morţii, are mare îndrăzneală îngerul de la Botez. Cînd vine acesta, toţi se dau la o parte. Ingerul pe care îl avem de la Sfîntul Botez are mare putere. De aceea, cînd vă rugaţi acasă, după ce aţi terminat rugăciunile, să faceţi şi cîteva închinăciuni la îngerul pe care îl aveţi de la Botez şi să ziceţi aşa: „Sfinte îngere, păzitorul vieţii mele, roagă-te lui Hristos, Dumnezeu, pentru mine păcătosul (sau păcătoasa)!".

Pentru că acest înger, nu numai că ne păzeşte acum, dar el ne păzeşte şi în vremea morţii. El călătoreşte cu noi prin vămile văzduhului, pînă la 40 de zile şi îl avem de la dumnezeiescul Botez mare ocrotitor. Dacă nu ar fi el, diavolul ar face cu noi ce ar vrea.

**1511.** Sufletul, după ce iese din trup, foarte tare ţine minte. Este ca razele soarelui. Nu-l mai îngreunează pămîntul, nici trupul ca să uite. Toate le vede ca o oglindă.

**1512.** Sufletul este fiinţă gînditoare şi nici nu am zis cu limba un cuvînt şi cu gîndul am şi înconjurat pămîntul mai înainte de a-l pronunţa; uite cum aş spune eu acum: Pekin, New York, Moscova, Bucureşti, Sihăstria.

Aşa de repede merge sufletul, după ce ieşim din trup. Şi nu-i o greutate să se ducă el, în ziua a doua, cu îngerul pe unde a umblat toată viaţa. El numai gîndeşte şi a şi ajuns în locul acela, căci merge ca gîndul.

Şi unde-l duce în ziua a doua? Il duce pe unde a umblat omul toată viaţa, şi-i arată unde a făcut bine şi unde a făcut rău. Şi nu-i arată decît adevărul.

**1513.** In ziua a treia, lucru şi mai înfricoşat. I se mai dau îngeri însoţitori sufletului nostru şase îngeri purtători de lumină şi cu cel de la Botez, sunt şapte, ca să treacă înfricoşatele vămi ale văzduhului.

**1514.** Ați auzit de cele 24 de vămi ale văzduhului. Se fac slujbe pentru cei ce vor să aibă milă de la Dumnezeu și să-i scape de duhurile întunericului din văzduh.

Cele mai importante slujbe pentru cei care mor sunt spovedania generală și Sfînta Impărtășanie, precum și împăcarea cu toți. Iar imediat după moarte se face 40 de zile Sfînta Liturghie și parastase cu dezlegări și milostenie la cei săraci, care ajută sufletul cel mai mult cînd trece vămile. Că Biserica, fiind mama noastră spirituală, se roagă acum pentru bietul suflet care-i fiul ei după dar din Botez, să treacă ușor atunci vămile văzduhului.

Ce se întîmplă pînă ce va trece sufletul vămile văzduhului? Atunci vede omul cît de folos îi era lui să fie mărturisit curat de păcate. Dacă nu ar fi lăsat Dumnezeu între El și noi Taina Sfintei Spovedanii, nici un om nu s-ar mîntui. Că zice Apostolul Iacov că: „Toți multe greșim și nimeni nu-i fără păcat".

Dar între noi și Dumnezeu s-a lăsat Taina Spovedaniei, care-i al doilea botez, cum zice preotul; ați auzit că zice la mărturisire: „De vreme ce cu al doilea botez te-ai botezat, după rînduiala Tainelor creștinești".

Acum vede sufletul cît de folos îi era, dacă era mărturisit, cînd trece vămile.

**1515.** In ziua a treia sufletul nostru trece vămile văzduhului și exact a treia zi, cînd a ieșit din trup, în aceeași clipă ajunge prima dată la scaunul Preasfintei și de viață făcătoarei Treimi.

Deci, ce vede sufletul nostru a treia zi, cînd ajunge prima dată la tronul lui Dumnezeu? Iată ce vede, după mărturisirea Sfinților Părinți. Vede strălucind o lumină negrăită, de miliarde de ori mai tare ca soarele, și mireasma Duhului Sfînt. Aude cîntările Heruvimilor și Serafimilor și apar niște nori de aur azurii, mergînd spre răsărit și îngerii îngenunchează pe ei, împreună cu sufletul.

**1516.** A treia zi aude acest glas pe limba lui Adam: „Duceți sufletul acesta în rai șase zile". Că șase zile trece sufletul nostru prin rai, cu iuțeala gîndului. Atunci îngerii cei buni îl iau cu iuțeala fulgerului și-l duc către grădinile raiului.

Cînd ajunge sufletul acolo cu îngerii, nimeni nu poate spune ce frumusețe este. Și atunci vede acolo că o floare din rai, cum spune Sfîntul Andrei, este mai scumpă decît toate popoarele lumii, decît toate podoabele și bogățiile veacului de acum; pentru că acea floare are viață și niciodată nu se mai veștejește sau nu moare.

**1517.** Cea mai mare bucurie cînd trece sufletul prin rai este că se întîlnește cu neamurile lui.

**1518.** Așa trece sufletul șase zile prin rai și cu trei, care au fost pînă au ajuns la tronul Sfintei Treimi, se fac nouă. Iar la nouă zile vin iarăși, ca fulgerele cerului pe nori, îngerii, și-l duc înaintea Preasfintei Treimi, în lumina cea neapropiată, gînditoare. El nu vede pe Dumnezeu, că nici Heruvimii nu-L văd; numai lumină și lumină negrăită, care nu se poate spune.

Și se opresc norii aceștia și la nouă zile aude acest cuvînt, dacă sufletul este drept: „Acest suflet să aibă desfătarea și bucuria cea fără margini a celor

nouă cete îngerești!" Iar dacă-i păcătos: „Sufletul acesta să nu aibă parte de fericirea și slava celor nouă cete îngerești!" Acest cuvînt îl aude la nouă zile și apoi aude, zicînd: „Duceți sufletul acesta prin iad 30 de zile".

Acolo vede el întunericul cel mai dinafară, cel mai dinăuntru, scrîșnirea dinților și tartarul, cîte mai auziți la Sfînta Liturghie și în Scriptură.

**1519.** Și trec cele treizeci de zile cu iuțeala gîndului, ca fulgerul, și sufletul vede nenumăratele și negrăitele munci ale iadului.

Deci, treizeci de zile prin iad și cu nouă care au fost cînd s-a întors din rai sunt 39 de zile. Iar în a 40-a zi îl iau îngerii și-l duc a treia oară la scaunul Preasfintei și de viață făcătoarei Treimi, în lumina cea neapropiată, gînditoare, spre închinare.

Și atunci, la 40 de zile, aude acest glas în limba aramaică a lui Avraam, dacă sufletul este drept: „Duceți acest suflet în Gan Eden!", adică în desfătare și bucurie fără margini; iar dacă, Doamne ferește, este păcătos aude: „Duceți sufletul acesta în Șeol sau Hades", adică în iad și în muncă.

**1520.** Aceasta se întîmplă la 40 de zile după moarte. De aceea Biserica, mama noastră cea duhovnicească, are mare grijă să facă pomeniri după fiecare mort la 3 zile, la 9 zile și la 40 de zile, pentru că atunci se hotărăște unde va sta sufletul nostru, la bine sau la greu.

De la 40 de zile mai rămîne o singură portiță deschisă pentru suflet. Dacă sufletul a fost în credința ortodoxă adevărată și a fost fiu adevărat al Bisericii lui Hristos, și dacă n-a căzut în vreo sectă sau în alte rătăciri sau păcate grele și dacă a fost spovedit și împărtășit, Biserica îl poate scoate din chinurile iadului prin sfintele slujbe și prin milostenie.

## TĂCEREA

**1521.** Din învățăturile Sfinților Părinți aflăm că tăcerea este „o taină a veacului viitor" (Sfîntul Isaac Sirul). Ea este întreită, deoarece „unii din oameni tac pentru slava oamenilor, alții tac pentru fierbințeala rîvnei faptelor bune, iar alții tac pentru că au o oarecare vorbire acunsă cu Bunul Dumnezeu înăuntrul lor și mintea lor este atrasă către această tainică vorbire" (Sfîntul Isaac Sirul).

**1522.** Sfîntul Pimen cel Mare, Egipteanul, care urmînd calea împărătească a zis: „Cel ce vorbește pentru Dumnezeu, bine face; și cel ce tace pentru Dumnezeu, asemena" **(Patericul).** Din acest cuvînt se desprinde o învățătură: atît la vorbire cît și la tăcere să avem scopul cel bun, ca amîndouă să fie spre slava lui Dumnezeu.

**1523.** Din dreaptă socoteală și din tăcere cu chibzuință omul cîștigă înțelepciune.

**1524.** Frica de moarte și plînsul sufletului ajută pe om să păstreze și să cîștige tăcerea.

**1525.** Mai mare este cel ce tace pentru Dumnezeu, decît cel ce vorbește pentru El.

**1526.** Mai rodnică este tăcerea decît cuvîntul fără roade.

## TĂIEREA ÎMPREJUR

**1527.** In Scriptură se vorbeşte de o îndoită tăiere împrejur. Cînd s-a întîmplat a doua? Cînd Isus al lui Navi a intrat în pămîntul făgăduinței, i-a spus Dumnezeu să facă tăierea împrejur, căci cît au umblat evreii patruzeci şi doi de ani prin pustia Arabiei, au murit toţi cei ce au cîrtit împotriva lui Moise că i-a scos din Egipt, şi toţi cei buni de război, iar poporul născut pe cale, în pustiu, după ieşirea din Egipt, nu erau tăiaţi împrejur, că n-au mai avut ei cînd să se taie împrejur, să împlinească ale Legii. Aşa arată Sfînta Scriptură şi Sfinţii Părinţi.

Când Isus al lui Navi a primit poruncă de la Dumnezeu, după ce au trecut Iordanul, înainte de a lua şi dărâma ei Ierihonul. I-a spus Dumnezeu: „Fă cuţite tăioase de cremene şi taie împrejur pe fiii lui Israel a doua oară" (Iosua Navi 5, 2). Şi aceasta s-a chemat tăierea tăierii împrejur în pămîntul făgăduinței. Dar în Legea Darului, ştiţi care era tăierea tăierii împrejur, adică a doua tăiere împrejur, duhovnicească? Este desăvîrşirea, este cea de a doua treaptă a urcuşului duhovnicesc, este aceea care se numeşte de către dumnezeiescul Maxim „seceriş al secerişului sufletului raţional", sau „sîmbăta sîmbetelor", în teologia lui cea despre sîmbete.

**1528.** Tăierea împrejur cea duhovnicească şi adevărată este tăierea şi lepădarea simţirii pătimaşe, adică a simţirii sufletului către toate care se nasc şi pier. Care-s acelea? Mîncarea, băutura, slava deşartă, mînia, bogăţia şi cîte acestea. Toate se nasc şi pier. Sufletul trebuie să le taie de la el pe acestea. Această tăiere împrejur duhovnicească, a minţii şi a inimii omului, taie de la ele păcatele, ori de ce natură ar fi ele din partea raţională, fie din partea cea poftitoare, sau din partea mînioasă a sufletului său, pe cele dinăuntru sau din afară, sau de la zidire, sau de la trup, sau în orice fel, le taie şi n-are nici o aplecare către ele.

**1529.** Dacă tăierea împrejur este lepădarea simţirii pătimaşe a sufletului nostru către cele ce se nasc şi pier, apoi tăierea tăierii împrejur este mult mai înaltă. Auzi ce spune Sfîntul Maxim: „Este desăvîrşita lepădare şi tăiere a voilor trupului şi ale pornirilor celor sufleteşti ale sufletului, chiar a celor fireşti, către cele care se nasc şi pier". Va să zică, aici nu leapădă numai păcatul prin lucrare, ci şi prin gînd. Nici măcar să nu gîndim cele pătimaşe!

**1530.** Dacă zavistuim, hulim, urîm, dacă poftim răzbunare, argint, desfrîu, beţie, lăcomie, corupţie, nu suntem tăiaţi împrejur. In acest caz, nici noi, creştinii, nu avem tăierea împrejur cea duhovnicească. Deşi ne-am botezat şi ne-am lepădat de satana şi de toate lucrurile lui, suntem şi noi netăiaţi împrejur la inimă, la urechi şi la ochi, suntem orbiţi de satana şi de momelile lui.

Deci, să ne ajute Mîntuitorul şi să nu fim şi noi ca fariseii şi cărturarii de altădată, netăiaţi împrejur la inimă şi la urechi şi la ochi. Să deschidem ochii inimii şi urechile sufletului, să ascultăm cuvîntul lui Dumnezeu şi să deschidem ochii minţii, să veghem şi să să primim planul lui Dumnezeu de mîntuire al lumii

şi să facem poruncile Lui, să tăiem de la noi tot păcatul: şi din lucrare, şi din poftă, şi din gîndire. Numai atunci dovedim că suntem tăiaţi împrejur cu tăiere nefăcută de mînă, cu tăierea împrejur cea duhovnicească, nu a Legii Vechi, ci a Legii Darului.

**TELEVIZORUL**

**1531.** *Părinte, sunt unii care ascultă slujba la radio sau la televizor şi nu mai merg la biserică. Este bine?*

Cine te-a învăţat să stai la televizor în timpul Sfintei Liturghii? Sau să te culci pe pat şi să vezi Liturghia la televizor. Să crezi tu că aceea o ascultă Dumnezeu! La Liturghie trebuie să ai simţire, să vii în biserică, să asculţi cu urechile tale, să stai cu mare frică de Dumnezeu şi să plîngi.

Cum ai să plîngi şi ai să te rogi, dacă tu asculţi slujba la televizor tolănit pe pernă? Aceea-i ascultare de slujbă? Aceea-i batjocură de cele sfinte!

**TEOSOFISMUL**

**1532.** In toată doctrina teosofică, influenţa budismului e vizibilă şi covîrşitoare, teosofia fiind mult mai apropiată de budism decît de creştinism; cu creştinismul nu are aproape nimic comun. De aceea, ea nu este o sectă creştină, ci o sectă religioasă şi filosofică mistică ivită printre creştini, avînd la bază un amestec întunecos de idei luate din riturile popoarelor orientale şi un panteism spinozian alterat. Tendinţa este de a ajunge la adevăratul progres prin contopirea celor trei factori ai culturii - ştiinţa, filosofia şi religia - care în vechime erau contopite într-una. In acest chip, s-ar ajunge - susţin ei - la un progres adevărat al omenirii universal înfrăţite.

**TINEREŢEA**

**1533.** Tinereţea are nevoie de multă păzire.

**TREZVIA**

**1534.** De ar lucra cineva orice faptă bună trupească, ca de pildă: post, priveghere, milostenie, metanii, culcare pe jos, înfrînare, osteneală trupească multă pentru toată fapta bună, dar nu are această lucrare a trezviei, nimic nu-i va folosi.

**1535.** Trezvia este de mai multe feluri:

Primul fel de trezvie este de a ne păzi cu mare grijă imaginaţia (închipuirea);

Al doilea fel de trezvie este paza inimii şi rugăciunea cu gîndul;

Al treilea fel de trezvie este a chema cu smerenie Preasfîntul nume al Domnului nostru Iisus Hristos în ajutor;

Al patrulea fel de trezvie este a avea neîncetat în suflet pomenirea morţii, a Judecăţii de apoi şi a muncilor veşnice ale iadului. Toate aceste lucrări de trezvie împiedică gîndurile rele ca nişte portari, de a nu intra în sufletul nostru.

**1536.** Trezvia atenției noastre, oricît de ageră ar fi, dacă nu este unită cu chemarea numelui Domnului în ajutor, la nimic nu ne folosește.

**TRUPUL**

**1537.** El este cel mai bun prieten cu dracul, cel mai bun dintre toți.

**1538.** Cu cît slăbește omul nostru cel dinafară, adică trupul, cu atît se înnoiește cel dinăuntru, din zi în zi.

**1539.** Vai de noi dacă punem bază în hoitul ăsta de trup, în blestematul ăsta vrăjmaş, care se luptă cu noi pînă la moarte! N-ați auzit ce spune Apostolul Pavel? Grija trupului să nu o faceți spre pofte. Adică să-i dăm trupului mîncare cu rațiune, și băutură și odihnă, dar cu cumpătare.

**1540.** Iată ce facem noi cu trupul nostru dacă îl îngreunăm cu mîncări! Mîncărurile grase sunt toxice: ouăle, carnea, brînzeturile, grăsimea, și ele vatămă organismul nostru și ne facem vrăjmași ai vieții noastre.

**1541.** Voiți să știți și să înțelegeți care sunt lucrurile trupului și faptele lui? Intrebați pe marele Apostol Pavel și el vă va spune, zicînd: Iar faptele trupului sunt cunoscute ca unele ce sunt: preacurvie, desfrînare, necurăție, destrăbălare, închinarea la idoli, fermecătorie, vrajbe, certuri, zavistii, mînii, gîlcevi, dezbinări, eresuri, pizmuiri, ucideri, beții, chefuri și altele asemenea (Galateni 5, 19-21).

Vrei să știi și care sunt asemenea cu cele de mai sus? Ascultă dar faptele omului fără de Dumnezeu, care le face împotriva legii Atotțiitorului: dănțuirile cele nebunești, umblarea pe la ghicitori, plimbările cele nepermise, pierderea vremii în deșert prin cîrciumi și restaurante, pe la clăci, pe la nunți, ascultarea și vederea tuturor acelora care vestesc ție cele ce dărîmă morala și sfințenia vieții tale și nu folosul cel duhovnicesc pentru mîntuirea sufletului.

**1542.** Zic Sfinții Părinți că trupul este fiară. Să nu-l îngrijești mai mult decît trebuie. Trupul este vrăjmaș. Zice Sfîntul Isihie: „Pînă la moarte să nu te încrezi în trupul tău". Cel mai mare dușman al mîntuirii este trupul, că-i firea stricată din rai. Și tot timpul el trage la pămînt și la iad.

**1543.** Trupul este tovarășul nostru de viață. De aceea trebuie să-l păstrăm cît se poate cu sănătate și cu măsură. Că spune Marele Vasile: „Sufletul este călărețul și trupul este calul". Călărețul care-i om deștept îl țeasălă, îl îngrijește, dar are bici, și are și zăbală în gura calului, cînd merge cu dînsul. Și așa de frumos le stă, și călărețului și calului, cînd amîndoi sunt frumoși. Dar dacă călărețul lasă calul de capul lui, și-i dă tot mereu ovăz și mîncare, iar bici și frîu nu are, îl duce în prăpastie și îl ucide.

**TRUPURILE DREPȚILOR**

**1544.** Din învățătura Marelui Apostol Pavel aflăm că trupurile drepților după învierea cea de obște, întru împărăția cerurilor vor fi împodobite de Preabunul Dumnezeu cu patru mari daruri și anume: nestricăciune, cu slavă și putere și cu duhovnicie (I Corinteni 15, 42-44).

Despre nestricăciune dumnezeiescul Apostol Pavel zice: „Seamănă-se trup stricăcios, scula-se-va trup nestricăcios" (I Corinteni 15, 42). Prin aceasta trebuie să înțelegem că trupurile drepților cele proslăvite de Dumnezeu după învierea cea de obște, nu vor mai fi primitoare de nici o patimă, atît după lucrare, cît și după putere. După lucrare nu vor mai avea nici o stricăciune: boală, bătrînețe, neputințe sau vreo pată. Iar după putere nu vor mai primi nici un fel de patimă, care ar fi supărătoare în ele sau ar putea cîndva, măcar cît de puțin să le vateme cu vreu fel de vătămare, cum se vatămă ele în acest veac, de lovire, de rană, de slăbiciune, de foame, de sete sau de oboseală.

Al doilea dar al trupurilor celor proslăvite după înviere va fi slava, după cea scrisă: „Seamănă-se întru necinste, scula-se-va întru slavă" (I Corinteni 15, 43). Dumnezeieștii Părinți spun că trupurile drepților după înviere vor avea slavă și strălucire în două feluri: ca cele transparente, după cum este cristalul sau apa, sau ca cele ce au de la sine lumina, după cum sunt soarele și stelele.

Primul fel îl adeverește Sfîntul Grigorie Teologul care zice că: „Trupurile fericiților cetățeni vor lumina întru sine cu strălucirea și se vor lumina cu curăția atîta, încît ea va fi deschisă și cu totul văzută ochilor tuturor. Și este această alcătuire și întocmire a trupului ca să fie fiecare cu totul arătat și prevăzător (transparent) la altul; după care chip, aici pe pămînt nu poate fi arătat și prevăzător nici luiși" (**Ușa pocăinței,** cap. III). Iar al doilea, că vor fi nu numai transparente și limpezi cum am zis, ci și foarte strălucite și foarte luminate, îl înțelegem din cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos, care zice: „Atunci drepții vor străluci ca soarele întru împărăția Tatălui Meu" (Matei 8, 14). Acea strălucire va izvorî raze din frumusețea și podoaba sufletului fiecărui drept. O, cîtă veselie și bucurie va fi atunci cînd va vedea cineva atîta mulțime de sori adunați împreună într-un loc! Căci dacă numai un singur soare aduce atîta veselie ochilor omenești, ce va fi oare atunci cînd vor apărea în fața ochilor oamenilor milioane de milioane de sori ca aceștia? Unii din Sfinții Părinți au îndrăznit să zică: „Că dacă numai un singur trup al unui drept se va coborî din cele cerești pe pămînt, negreșit că cu strălucirea lui ar acoperi toate stelele și soarele" (**Ușa pocăinței,** cap. 3).

Al treilea dar al trupurilor drepților întru împărăția cerurilor va fi puterea, după mărturia care zice: „Seamănă-se întru slăbiciune, scula-se-va întru putere" (I Corinteni 15, 43). Unii din sfinții teologi arată că atît de mare va fi puterea și tăria acelor sfinți încît și cel mai mic dintre ei va putea să clatine toată lumea aceasta ca pe un glob ușor, lesne de purtat și de mișcat. Aceste trupuri ale drepților, după înviere, nici de foc nu se vor arde, nici în apă nu se vor îneca, nici de sabia unui tiran nu se vor putea tăia și nici un fel de armă nu-i vor putea vătăma. Nici foamea, setea, osteneala nu-i vor putea birui.

Iar al patrulea dar al trupurilor drepților după înviere este duhovnicia și sfințenia, după cea scrisă: „Seamănă-se trup firesc, scula-se-va trup duhovnicеasc" (I Corinteni 15, 44). Atît de ușoare, de subțiri și de lesne mișcătoare vor fi aceste trupuri duhovnicești ale drepților după înviere, încît cu

nimic nu se vor deosebi de duhuri şi îngeri. Acest dar duhovnicesc atîta stăpînire şi putere va da drepţilor încît vor putea să se mişte şi să se mute din loc în loc cu iuţeala fulgerului. Această mişcare grabnică a trupurilor duhovniceşti Solomon o aseamănă cu mişcarea scînteilor focului zicînd: „Ca scînteia de paie vor fugi" (înţelepciunea lui Solomon 3, 7). Iar Iezechil proorocul le aseamănă cu razele fulgerului zicînd: „Şi fiarele mergeau şi se învîrteau ca o vedere de fulger" (1, 4). Fericitul Augustin arată că atît de iute va fi mişcarea acelor trupuri duhovniceşti ale drepţilor, încît şi pe mişcările gîndurilor minţii le va covîrşi, zicînd: „Unde voieşte Duhul, acolo şi trupul este de faţă, căci într-o clipă de vreme vor putea drepţii cu aceste trupuri duhovniceşti şi proslăvite să se suie în cer, să se pogoare în iad sau să ajungă la marginile pămîntului **(Uşa pocăinţei,** cap. 3).

### UITAREA

**1545.** Sfîntul Grigore de Nyssa clasifică în Pidalion toate păcatele, după cele trei părţi ale sufletului şi primul păcat care vine din partea raţională, este uitarea. Şi cauza răcelii noastre în cele duhovniceşti, chiar în vremea rugăciunii, tot de la uitare porneşte.

### UNIREA BISERICILOR

**1546.** *Cum vedeţi Sfinţia voastră unirea Bisericilor?*

Fraţilor, unirea Bisericii nu este lucru omenesc, ci dumnezeiesc. Nu-i puterea noastră. Iată cum văd eu: să punem post şi rugăciune către Dumnezeu şi cînd va veni Duhul Sfînt să ne găsească ca la Sfinţii Apostoli. Ce spune la Faptele Sfinţilor Apostoli cînd a venit Duhul Sfînt? Şi era inima celor ce au crezut una şi toate erau de obşte. Nu mai ziceau că această casă este a mea, haina asta este a mea! Asta este lucrarea Duhului Sfînt.

Dacă va veni Duhul Sfînt, cînd Il cerem cu post şi cu rugăciune, cînd va veni, la minţile tuturor arhiereilor catolici şi ortodocşi va fi aceeaşi gîndire: „Hai să ne unim, că n-au fost la început două Biserici, ci una singură". Deci asta să cerem la Dumnezeu, că El poate face unitate de vederi în toate privinţele.

### URA

**1547.** Ura, ca şi celelalte patimi, se naşte din iubirea de sine, egoismul, care este maica şi rădăcina tuturor păcatelor, după Sfinţii Ioan Damaschin şi Efrem Sirul. Iar iubirea de sine este „iubirea neraţională faţă de trup" după Sfîntul Maxim Mărturisitorul **(Filocalia,** vol. II). Ura este ucidere de om (I Ioan 3, 15). Ura este permisă numai împotriva diavolului şi a păcatului (Psalmul 96, 11; Pilde 8, 13; Amos 5, 15). Ura este permisă asupra nedreptăţilor, după cuvîntul psalmistului:"nedreptate am văzut şi m-am scîrbit"(Psalmul 118, 163; Romani 12,19; Pilde 13, 5; 17, 13). Creştinii trebuie să urască minciuna (Psalmul 118, 163); trebuie să urască căile nedrepte (Psalmul 118, 104), precum şi adunarea păcătoşilor (Psalmul 25, 5).Trebuie să urască pe cei ce-L urăsc pe Dumnezeu (Psalmul 138, 21-22).

Ura se biruieşte prin dragostea de Dumnezeu şi de aproapele, iar dragostea de Dumnezeu o cîştigăm prin toate faptele bune, dar mai ales prin rugăciunea cea curată.

### URCUŞUL DUHOVNICESC

**1548.** Omul, cînd se ridică, se ridică pe trepte. Nu deodată se poate face sfînt, după cum nici deodată se poate face drac, ci se ridică pe trepte. Cei ce se străduiesc pe calea mîntuirii, merg dintr-o măsură în alta, cum a zis înainte proorocul: Merge-vor din putere în putere. Ei capătă mai întîi în inima lor o putere din darul Sfîntului Duh, o parte din tăria de a sta în poruncile lui Hristos, o măsură din virtute şi după aceea păşesc pe alte trepte.

**1549.** Cele trei trepte ale urcuşului duhovnicesc sunt :

1. Nepătimirea raţională a sufletului sau făptuirea morală;
2. Slobozenia duhovnicească a sufletului raţional care-şi retrage mintea sa din simţire şi o leagă cu Dumnezeu prin contemplaţia naturală şi duh;
3. Odihna duhovnicească a sufletului raţional, (sîmbetele sîmbetelor), care-şi retrage mintea sa chiar de la toate contemplaţiile naturale în duh, de la cugetările cele mai înalte din zidiri şi o leagă cu totul de Dumnezeu în extazul iubirii.

### VĂMILE VĂZDUHULUI

**1550.** Vămile văzduhului sau „tribunalele din văzduh", pe unde trec şi sunt cercetate sufletele oamenilor după moarte, sunt formate din cete de îngeri răi, diavoli dintre cei mai înfricoşători, care stau în calea sufletelor, le opresc, le vădesc păcatele făcute, chiar şi pe cele spovedite şi părăsite de multă vreme, pe cele săvîrşite în copilărie, în tinereţe, la bătrîneţe, pe cele gîndite şi săvîrşite cu voie sau fără voie,pînă în clipa morţii.Sfîntul Apostol Pavel zice despre aceste cete diavoleşti: „că nu ne este nouă lupta împotriva trupului şi a sîngelui, ci împotriva stăpîniilor, a începătorilor şi stăpînitorilor veacului acestuia" (Efeseni 6, 12). Aşa precum şi Sfîntul Pavel adevereşte, ca cel ce a fost răpit pînă la al treilea cer, precum şi Tradiţia Bisericii, ne învaţă că cetele diavolilor din văzduh sunt împărţite în numeroase grupuri sau polcuri (polc, polcuri - unitate militară în Ţările Române, la sfîrşitul Evului Mediu), după numărul patimilor şi ale păcatelor de moarte. Fiecare ceată de îngeri răi, una mai înfricoşătoare decît alta, are în fruntea sa un înger cumplit, avînd misiunea să cerceteze sufletul de un anumit păcat. Adică, de cînd l-a făcut, cum l-a făcut, de cîte ori, în ce împrejurare, dacă l-a mărturisit sau nu la preot, dacă a făcut sau nu canon pentru el, dacă l-a părăsit, dacă a îndemnat şi pe alţii să-l facă sau nu. Cele mai grele vămi, unde cad cei mai mulţi creştini, sunt vămile desfrînării, beţiei, uciderii de copii, mîndriei, necredinţei, osîndirii altora, lenevirii, zgîrceniei, urii, lăcomiei şi eresurilor.

**1551.** Despre numărul exact al acestor vămi, sau cum anume sunt aşezate în văzduh, rămîne o taina a lui Dumnezeu. Unii sfinţi, şi mai ales Sfîntul Vasile cel Nou numără 20 de vămi ale văzduhului, pentru principalele păcate de moarte.

Alții numără 24. Noi nu trebuie să iscodim tainele lui Dumnezeu. Numai atît trebuie să știm că „pentru tot cuvîntul deșert vom da seamă". De aceea, trebuie să părăsim tot păcatul, să ne mărturisim la duhovnici iscusiți, să facem canonul dat, să punem început bun, să ne rugăm neîncetat, să facem milostenie și să alergăm cît mai des la biserică. Prin acestea ni se iartă toate păcatele și se mîntuiesc sufletele noastre de vameșii văzduhului și de muncile iadului.

### VIAȚA

**1552.** Ați auzit ce suntem? Floare, umbră, vis, pînză de păianjen, umbra norului pe pămînt și altceva nimic. Cu cele mai neputincioase stihii este asemănată viața noastră. Nu pune bază că azi ești sănătos, că ești frumos, că ești bogat, că ești tînăr! Astea sunt umbre și vise. Cea mai mare nebunie, să nădăjduiască omul în sănătatea lui, în înțelepciunea lui, în puterea lui, în averea lui, în dregătoria lui și în cinstea lui! Cea mai mare și cea mai întunecată cursă a satanei, cînd omul se leagă de lucrurile de aici. Acestea sunt vînt, umbră, vis și floare!

**1553.** Viața noastră este scurtă. Foarte, foarte scurtă și trecătoare. Și să știți că de minutul cel mai de pe urmă al vieții noastre, este condiționată ori fericirea veșnică, ori munca veșnică. Pentru minutul cel mai de pe urmă al vieții, S-a coborît Fiul lui Dumnezeu din cer și S-a făcut om, S-a născut din Fecioară în peșteră și a fost așezat pe paie și a crescut între noi și a suferit pentru noi și S-a răstignit și a murit. Pentru că în acel minut, ori se pierde sufletul, ori se cîștigă. Ce spune? Sfîrșitul omului încununează viața lui, și: în ce te voi găsi, în aceea te voi judeca.

**1554.** Vai de noi! Tare ne înșelăm, și noi monahii și voi mirenii, dacă punem mare bază pe viața aceasta! Să trăim aici pentru viața cea veșnică. Să trăim pe pămînt pentru ceruri. Să trăim aici pentru rai, pentru bucuria cea fără de margini care ne așteaptă dincolo de mormînt.

**1555.** Patru anotimpuri are viața noastră. Primăvara este copilăria; vara este tinerețea; toamna este batrînețea. Și iarna, gata, este sfîrșitul aproape!

### VIAȚA DE OBȘTE

**1556.** Ce viață a ales Mîntuitorul cînd a binevoit să petreacă cu noi, oamenii, pe pămînt pentru mîntuirea noastră? Oare a ales el viața stîlpnicească, sau cea pustnicească și singuratică? Intr-adevăr, și pe aceasta a întemeiat-o, atunci cînd S-a dus în pustie și a postit 40 de zile și 40 de nopți și a fost ispitit de diavolul (Matei 4, 12). Dar după ce a ieșit la propovăduire și după ce a ales și a chemat pe ucenicii Săi, nu i-a trimis în pustie, ci a întemeiat cu ei viață de obște, a petrecut cu Sfinții Ucenici și Apostoli pînă la moarte, înviere și preasfînta Sa înălțare la cer, ca un Părinte Preaiubit cu fiii Săi. Iar la rîndul lor, dumnezeiștii Săi ucenici și Apostoli - după pilda dată lor de Mîntuitorul Hristos - au întemeiat viață de obște cu toți cei ce crezuseră în El, prin propovăduirea lor.

**1557.** Adevărații și primii întemeietori ai vieții de obște au fost însuși Mîntuitorul și Sfinții Săi Apostoli.

**1558.** Această rînduială a vieții de obște este cea mai bună dintre toate celelalte, fiind asemenea vieții îngerești. Fiindcă și îngerii tot așa petrec în cer, nimeni avînd voia sa, ci toți sunt supuși poruncii lui Dumnezeu și nimeni nu zice: „Eu sunt mai mare, iar tu mai mic".

**1559.** Această rînduială au avut-o și Sfinții Apostoli, cînd viețuiau cu Domnul nostru Iisus Hristos pe pămînt. Incă și după înălțarea Mîntuitorului la ceruri au ținut această rînduială primii creștini, după cum ne adeveresc Faptele Sfinților Apostoli, zicînd că inima celor ce au crezut era una, asemenea și toate averile nedespărțite.

**1560.** Pe fiecare sfătuim și îndemnăm ca să alerge la obștile cele alcătuite în frică de Dumnezeu, în care nu este neorînduială, tulburare, neascultare și nesupunere; unde nu este pungă deosebită izvodită de diavolul, în care, ori ce se pune este din furtișag, din viclenie și din înșelătorie adunată, spre pierzarea sufletească și trupească. Căci unde lucrurile cele de trebuință nu sunt de obște și nu este un cuget și o unire după voia lui Dumnezeu, „acolo nu trebuie a se numi sobor de frați, ci adunare de tîlhari". Iar unii ca aceștia nu sunt sub pronia lui Dumnezeu, ci sunt părăsiți de Cel Preaînalt. Aceștia se chivernisesc și se povățuiesc de satana, după cum zice Proorocul David: „Și i-a slobozit pe dînșii după meșteșugurile inimii lor" (Psalmul 80, 11).

**1561.** Viața de obște este calea cea mai călcată și mai bătătorită pe care foarte mulți au călătorit și cu ajutorul lui Dumnezeu s-au mîntuit.

**1562.** Viața cea mai bună și mai sigură de mîntuire pentru călugări este viața de obște.

**1563.** Viața de obște este calea cea mai lesnicioasă pentru toți, și pentru cei mai slabi, și pentru cei mai rîvnitori.

**1564.** Dacă voiți să vă mîntuiți mai sigur și mai ușor, nevoiți-vă pentru Hristos în viața cea de obște, în ascultare, în smerenie, în iubire și rugăciune și citiți mai ales aceste cărți: Vechile rînduieli ale vieții călugărești, Viețile Sfinților Pahomie cel Mare, Orsisie și Teodor cel Sfințit; Așezămintele călugărești ale Sfîntului Vasile, Sfîntul Teodor Studitul; Cartea marilor stareți Varsanufie și Ioan, Avva Dorotei; Scara Sfîntului Ioan Scărarul și alte cărți care învață cu de-amănuntul rînduială vieții de obște. Și cu darul Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, prin mijlocirea și rugăciunile Preasfintei și Preacuratei Maicii Sale și ale tuturor sfinților, vă veți mîntui.

**1565.** Imi aduc aminte și de cuvîntul Părintelui nostru Ioanichie Moroi, egumenul Sihăstriei, că adeseori ne zicea: „Părinților și fraților, cînd se va strica viața de obște în mănăstiri, atunci se pustiesc mănăstirile!". Și așa este. Acum, aproape peste tot, s-a stricat viața de obște.

## VISELE ȘI VEDENIILE

**1566.** Zice Sfîntul Ioan Scărarul să nu crezi vedeniile și visele, că toate sunt de la diavoli. Numai care îți vestesc ție moarte și judecată, acelea sunt de

la Dumnezeu. Iar dacă te duc la deznădejde, și acelea sunt de la diavoli. Să nu le crezi.

**1567.** Cel ce crede în vise este asemenea celui ce merge la vrăjitori.

**1568.** Să nu credeți în vise! Să nu credeți în vedenii! Dacă crezi în vise și ai venit la mine să te spovăduiesc, eu te opresc direct trei ani de la Sfînta Impărtășanie. Cine ți-a spus să crezi în vise? Nu auzi ce spune Sfînta Scriptură? Ia caută în Cartea înțelepciunii lui Isus fiul lui Sirah, la capitolul 34: Precum este cel ce aleargă după vînt și vrea să prindă umbra sa, așa este omul care crede în vise. Că pe mulți visele i-au înșelat și au căzut cei care au nădăjduit în vise.

**1569.** Auzi ce spune un Sfînt Părinte? Dacă vrei să ajungi la nebunie și la ieșirea din minți, primește arătările cerești în veacul de acum!

**1572.** Nu numai că nu se supără Dumnezeu, cînd nu credem noi în vise și vedenii care se arată nouă ca lumină sau foc sau stele sau îngeri sau sfinți sau prooroci sau hristoși sau în chipul Maicii Domnului, ci foarte mult ne iubește.

**1571.** Să ne vedem păcatele noastre și să le plîngem! Asta-i cea mai înaltă filosofie sub cer. Nu credeți în vise sau vedenii! Că or să iasă vedeniști de tot felul, de or să umple lumea, că toți sunt înainte-mergătorii lui Antihrist.

**1572.** Visele și vedeniile bune sunt de la Dumnezeu, prin care se descoperă voia Lui cea mare, numai la cei ce sunt cu totul desăvîrșiți și sfinți și care fac poruncile Lui, precum a fost dreptul Iosif, căruia i s-a arătat Arhanghelul Gavriil în vis, poruncindu-i să fugă cu Pruncul Iisus și cu Fecioara Măria în Egipt. Visele bune vin de la îngeri și ne amintesc de moarte și de osînda, iar după ce ne deșteptăm, ne îndeamnă la rugăciune și la pocăință. Dimpotrivă, visele și nălucirile rele sunt de la diavoli, prefăcuți în îngeri de lumină sau în sfinți, care ne amăgesc prin somn că suntem buni și vrednici de rai, iar după ce ne deșteptăm „ne scufundăm în mîndrie și bucurie" **(Filocalia,** vol. IX, Cuvîntul 3).

**1573.** Este păcat să credem în vise și vedenii, că prin acestea ne amăgesc foarte ușor diavolii și ne aruncă în păcatul cel cumplit al mîndriei și slavei deșarte, cînd omul se încrede în sine mai mult decît în cuvîntul lui Dumnezeu. Cu acest meșteşug ispititor, diavolul a amăgit pe mulți creștini și călugări, aruncîndu-i apoi în prăpastia pierzării. Iar dacă cineva are totuși îndoială de visul sau vedenia sa, să se spovedească la duhovnic și să-i ceară sfatul lui, că prin duhovnic grăiește Dumnezeu.

**1574.** Mulți dintre oamenii care au mintea slabă și neiscusită cad ușor în prăpastia părerii lor; atunci încep să le arate vedenii și vise, care par adevărate, spre a-i înșela și a-i face să se gîndească înalt despre sine, cum că s-au învrednicit de mari daruri de la Dumnezeu, deoarece ei au devenit oameni cu vedenii și vise, prin care li se descoperă cele viitoare.

Despre acestea ne învață și dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, care zice: „Dracii slavei deșarte, pe cei slabi la minte, îi fac prooroci în vedenii și vise" **(Scara).**

**1575.** Sfînta și dumnezeiasca Scriptură numește nebuni, pe cei ce se înalță cu mintea pentru visele lor: „Visele fac pe cei nebuni să zboare!".

**1576.** Visul nu este altceva decît o mişcare a minţii noastre în vremea somnului **(Scara).**

**1577.** *Poate oare omul să-şi cunoască aşezarea sufletului său din visele care se mişcă în sufletul lui în vremea somnului?*

Da, de va fi omul înţelept şi cu luare aminte, poate să-şi cunoască aşezarea sa sufletească din visele pe care le are din vremea somnului.

Lucrul acesta îl arată luminat Cuviosul Părinte Nichita Stitatul şi Studitul, care în această privinţă zice aşa: „Este cu putinţă sîrguitorului să priceapă din vise mişcările şi aşezarea sa sufletească şi să se îngrijească pentru aşezarea sa pentru că mişcările trupului şi nălucirile minţii sunt după aşezarea sa cea dinlăuntru şi după grijile lui". Deci, dacă cineva îşi are sufletul iubitor de materie şi de dulceţi, mintea lui năluceşte cîştiguri de lucruri şi împleticiri pătimaşe, din care, spurcîndu-se, vine şi pîngărirea trupului. Dacă este lacom şi iubitor de argint vede numai aur pe care îl încearcă şi îl înmulţeşte cu dobînzile şi îl pune în vistierii şi ele îl osîndesc ca pe un nemilostiv.

Dacă este întors şi pizmăreţ se vede urmărit de fiare şi de tîrîtoare veninoase şi este cuprins de frică. Dacă este îngîmfat şi cu mărire deşartă, năzuieşte bune aşezări ale norocului, scaune înalte de stăpînire şi cele ce încă nu sunt le scoate ca şi cum ar fi adevărate. De este mîndru şi plin de fudulie se vede purtat în căruţă strălucită, că are aripi şi zboruri prin văzduh şi că toţi tremură de stăpînirea lui.

Deci tot aşa şi iubitorul de Dumnezeu, fiind iubitor spre săvîrşirea faptei celei bune şi drept întru nevoinţele blagosloveniei şi curat de materie avîndu-şi sufletul, vede în somnuri împlinirea lucrurilor ce vor să fie şi descoperirea vederilor celor înfricoşate şi pururea rugîndu-se, are paşnică aşezare a sufletului şi a trupului, iar deşteptîndu-se din somn, îşi dă seama că pe faţa lui are lacrimi, iar în gură vorbirea cea către Dumnezeu.

**1578.** Dacă omul va fi cu luare aminte, poate să-şi cunoască aşezarea sufletului său din visele care se mişcă prin mintea lui în vremea somnului. Dacă creşte în om pofta, mintea lui îşi năluceşte materiile plăcerilor în vremea somnului şi-i arată lui vise pricinuitoare de dezmierdare şi curvie. Iar cînd sufletul va fi tulburat de creşterea mîniei, atunci omul vede în vremea somnului vise pricinuitoare de frică.

Dracii slavei deşarte, pe oamenii cei slabi de minte, în vedenii şi în vise îi fac prooroci şi că pe omul care a început să-şi simtă sănătatea sufletului său toate nălucirile cele din vise nu-l mai pot tulbura, deoarece unul ca acesta pe toate nălucirile cele de prin vise le priveşte ca pe nişte lucruri deşarte. Şi iarăşi omul care s-a învrednicit să cîştige cele două virtuţi - dragostea şi înfrînarea - acela a scăpat cu totul de nălucirile cele din vise.

**1579.** Ca să aibă omul mintea şi inima luminate şi neînşelate de nălucirile viselor celor înşelătoare, precum şi de toate nălucirile aduse de draci, fie în somn, fie în stare de veghe, trebuie să se silească să-şi agonisească cele două fapte mari şi cuprinzătoare: dragostea şi înfrînarea.

**1580.** Fiindcă mulți din dumnezeieștii Părinți au oprit pe creștini să creadă în vise și vedenii neverificate, Soborul Sfinților Părinți adunat la Cartagina la anul 418, au hotărît, prin Canonul 87, ca orice biserică ce s-ar ridica undeva în baza unui vis sau vedenie zadarnică, să fie distrusă!

**1581.** Credința în vise este un lucru păgînesc și cei ce cred în vise sunt ca niște închinători la idoli.

**1582.** Sunt însă și vise de la Dumnezeu. Dar după Sfîntul Grigorie de Nyssa (Cuvîntul despre facerea omului, capitolul 13), astfel de pricini se întîmplă foarte rar și numai pentru pricini însemnate, care privesc binele obștesc.

Iar atunci Dumnezeu arată cu dovezi sigure că El a trimis visul.

**1583.** Vedeniile sunt niște arătări primite aievea, dar către ochiul minții, fie în stare de funcționare normală a organismului, fie în somn deplin, sau numai pe jumătate, fie în stare de răpire sau uimire.

**1584.** *Care este deosebirea dintre descoperiri și vedenii?*

Descoperirea este ceva mai mult decît vedenia, fiindcă vedenia arată omului oarecare taină, pe cînd descoperirea arată omului lucruri mai adînci decît cele ce se văd. Astfel, vedem că Sfîntul Ioan Teologul numește minuni cele ce le vede în Apocalipsă (descoperiri) și neștiind ce sunt, i le descoperă îngerul care îi arată descoperirea: „Pentru ce te-ai mirat? Eu îți voi spune taina femeii și a fiarei care o ține pe dînsa și care are șapte capete și zece coarne" (Apocalipsă 17, 7). Iată ce zice și Sfîntul Macarie: „Alta este vedenia și alta luminarea și descoperirea și că este simțire și că este vedenie și este iluminare și cel ce are luminarea este mai mare decît cel ce are simțirea (adică decît cel ce vede ceva în chip simțit), fiindcă i s-a iluminat mintea lui și a luat ceva mai mult decît cel ce are numai simțirea, deoarece i s-a dat darul nu numai de a vedea, ci și de a înțelege cele ce a văzut.

**1585.** Toate gîndurile care-i vin omului și-l fac să dorească și să aibă vedenii cerești de la Dumnezeu, acestea sunt gînduri aduse de diavol în inima lui, spre a-l da pe el în păcatul cel mare al mîndriei, prin care diavolul a căzut din cer. Și iarăși am înțeles că de acest păcat mare al mîndriei nimeni nu poate scăpa, decît numai prin fapta cea bună și minunată a smeritei cugetări. Iar la adevărata smerenie omul poate ajunge prin cunoștința cea cu de-amănuntul a neputințelor sale, prin ascultarea de povățuitorul lui cel duhovnicesc, apoi prin frica și prin dragostea lui Dumnezeu.

**1586.** Vedeniile și descoperirile le arată Dumnezeu mai ales oamenilor sfinți și foarte sporiți în smerenie, în dreapta socoteală și în cunoștința de sine. Dar cîteodată Dumnezeu dă vedenii și oamenilor obișnuiți. Dar numai atunci învrednicește Dumnezeu pe cineva cu vedenii, cînd voiește să lucreze faptele mîntuirii, atît pentru cel ce are vedenii, cît și pentru alți oameni.

Dumnezeu descoperă tainele Sale, uneori, și celor necredincioși, dacă sunt sinceri în viețuirea lor, ca să servească pe cei credincioși, pentru că Dumnezeu Se servește nu numai de oameni, ci și de animale, de arbori și de

alte făpturi neînsuflețite în planul lui Dumnezeu, angajînd întreaga făptură ca să lucreze la mîntuirea oamenilor.

Uneori Dumnezeu arată vedenii și descoperiri celor necredincioși, dar să nu-ți închipui că face acest lucru oricînd și oricui! Pentru că acest lucru se întîmplă foarte rar şi după dumnezeiasca alegere și iconomie către unii oameni, care sunt sinceri în a lor neştiinţă și mai ales cînd prin ei găseşte ştiutorul de inimi cu care își arată voia Sa, spre mîntuirea și îndreptarea multora.

Aceasta însă nu înseamnă că noi trebuie să ținem seamă de visele și vedeniile oricui s-ar întîmplă.

**1587.** Nu trebuie să luăm aminte la visele și vedeniile tuturor, ci numai la ale acelora care au sporit în neagoniseală, în înfrînare şi în linişte și s-au lepădat cu totul de grijile veacului de acum, și care, prin înfrînare atotcuprinzătoare, s-au curăţit de patimi și s-au învrednicit să ia de la Dumnezeu darul proorociei, ca Moise și ca ceilalţi prooroci. Iar dacă am zis mai sus că, uneori, Dumnezeu arată vedenii și unor oameni obișnuiți, apoi tot acolo am arătat că lucrul acesta se întîmplă foarte rar, iar în Biserica lui Hristos nu poate avea putere de lege, după cum ne învaţă pe noi Sfinții și dumnezeieștii Părinţi.

**1588.** Cel ce are un vis sau vreo vedenie cerească sau înșelătoare, nu o poate pricepe cu ușurință, de nu va avea de la Dumnezeu darul deslușirii și al deosebirii duhurilor și mai cu seamă de nu va întreba pe cel ce are un asemenea dar de la Dumnezeu.

**1589.** Nu întotdeauna cel ce are vreo vedenie sau descoperire o poate înţelege singur. De aceea, nu trebuie s-o creadă repede, socotind că o poate înţelege singur, ci are nevoie de cineva mai iscusit decît dînsul. Căci de va avea cineva o astfel de semeţie de cuget, încrezîndu-se în socoteala și părerea sa, acela negreșit va fi batjocorit de draci, precum s-a și întîmplat cu mulți din aceştia să fie înșelați și batjocoriți de draci.

In cazuri ca acestea, avem mare nevoie de multă încercare și întrebarea celor iscusiți, ca nu cumva să înțelegem greșit și să ne primejduim.

Dumnezeiescul Apostol și Evanghelist Ioan ne sfătuiește în această privinţă, zicînd: „Iubiților, nu credeți în tot duhul, ci cercați duhurile ce sunt de la Dumnezeu" (I Ioan 4, 1).

Iar dacă cel ce a avut vedenia sau visul, nu va găsi pe nimeni în stare să-l lămurească, este mai bine și fără de primejdie pentru el, să nu le dea nici o atenţie și nici o crezare, decît să creadă prea repede, să le tălmăcească după a sa putere și să se primejduiască.

**1590.** Mulți se rătăcesc luînd visele cele simple drept vedenii și vedeniile socotindu-le descoperiri dumnezeiști.

**1591.** Vedeniile sunt acelea care se arată în vremea somnului, uneori între somn și trezie, sau în vreme de uimire. Ele nu se schimbă prea repede, ci rămîn în memorie vreme de mai mulți ani și adesea îi arată omului închipuiri ale lucrurilor viitoare, care folosesc sufletului prin arătarea lor, aducîndu-l pe el în

mare grijă pentru păcatele sale, în mare frică de Dumnezeu și umilință, în smerenie și dragoste de Dumnezeu și de aproapele.

**1592.** Au obicei viclenii draci, cînd vor să înșele pe cineva în vis sau în vedenie, în stare de somn sau veghe, să nu-l îndemne de la început să facă rele, ca să nu priceapă omul înșelăciunea lor, ci mai întîi îi arată lucruri adevărate și îl învață să facă fapte bune. Iar cînd vede că omul se încrede desăvîrșit în vise sau vedenii, atunci îl duc cu ușurință la rătăcire și la pierzare!

**1593.** Sfinții și dumnezeiștii Părinți, nu numai că nu credeau lesne în orice vis sau vedenie, pe care le socoteau de la draci, ci ei, preafericiții, chiar și vedeniile ce le socoteau bune și de la Dumnezeu, le respingeau și nu le dădeau crezare.

**1594.** Pentru mai mult folos și sporire în cele duhovnicești și pentru a fi mai fără primejdie în cele spre mîntuire, este mai bine să nu dea omul crezare nici unui vis sau vedenie.

Și dacă va face acest lucru de teama de a nu se înșela de la draci, să n-aibă nici o grijă, pentru că Dumnezeu nu Se va supăra pe el și nu-l va pedepsi din această pricină. Bunul Dumnezeu, Care cunoaște inimile tuturor oamenilor, dacă vede pe cineva că se ferește să vadă o minune îndoielnică sau vreo vedenie, de teama de a nu fi înșelat și de a nu face ceva să-l îndepărteze pe el de la dreapta credință, va ști să-l lumineze și să-i curețe înțelegerea, spre a cunoaște omul adevărul. In nici un caz nu-l va lăsa pînă la sfîrșit să se îndoiască de cele ce i-a arătat lui.

**1595.** *Oamenii cei răi pot vedea îngeri, sfinți sau pe draci, sau numai oamenii cei sfinți au un dar ca acesta?*

Una este vederea oamenilor celor răi și necurați și alta este puterea văzătoare a minții oamenilor curați, duhovnicești.

Este adevărat că și oamenii cei răi și necurați pot vedea îngeri, sfinți și draci, dar acest lucru îl pot face numai cu ochii cei trupești.

Dracii fiind întunecați și căzuți din Darul lui Dumnezeu, unii pe alții se pot vedea, dar nu pot vedea cetele cele mai presus de ei, fiindcă aceasta este vederea duhovnicească, iar dracii sunt străini de o astfel de vedere. Iar sufletele oamenilor, atîta vreme cît sunt întinate cu păcate și întunecare și nu pot vedea duhovnicește, nici pe cele mai presus de ele, nici pe cele mai prejos, nici unele pe altele, nici pe sine. Iar dacă se vor curați și se vor întoarce la starea cea de demult, atunci văd luminat chiar și în trup fiind: pe cele mai prejos, care sunt dracii, pe cele mai presus, care sunt îngerii și încă și unele pe altele se pot vedea. Nu cu nălucire, ci cu minunata vedere cea duhovnicească.

**1596.** *In cîte feluri poate vedea firea omenească firea celor fără de trupuri?*

La această întrebare îți răspund cu cuvîntul Sfîntului și dumnezeiscului Părinte Isaac Sirul, care arată că: „în trei feluri poate firea omenească privi ființele cele nematerialnice.

Intîiul fel este cel trupesc, cum a fost cazul Patriarhului Avraam, care a văzut în chip trupesc pe Cele Trei Ipostasuri la stejarul Mavri.

Al doilea fel, prin care firea omenească poate simţi pe cele nematerialnice, este prin vedera sufletului. Aşa cum a văzut Sfîntul Prooroc Isaia pe Cel ce şedea pe Scaunul cel înalt şi pe cei cu cîte şase aripi ce zburau împrejur şi pe Serafimi şi tot aşa a văzut Daniil pe Cel vechi de zile.

Iar al treilea fel este prin puterea minţii. Acest chip, după părerea unora, nu este altceva decît numai vederea cea gînditoare şi cugetătoare a minţii, prin care cel ce ajunge la măsura faptei celei bune şi care s-a obişnuit a-şi înălţa mintea de la pămînt şi de la cele pămînteşti, vede uneori duhurile drepţilor, iar alteori ierarhiile îngerilor sau pe însuşi împăratul Slavei: Fie slăvit ca Dumnezeu, fie ca pe un Proniator grijindu-Se, fie ca pe un Bun, făcînd bine, fie judecînd ca un Judecător".

Dracii numai prin chipul cel dintîi şi cel de-al doilea se pot apropia de noi spre a ne înşela şi a ne duce la pierzare, dar prin puterea cea gînditoare şi cugetătoare a minţii nu pot.

**1597.** Mai cu seamă în vremea sfîrşitului nostru, atunci obişnuiesc dracii să ne atace cu nălucirea înşelătoarelor vedenii.

**1598.** Cea dintîi armă pe care trebuie s-o avem împotriva vedeniilor pe care ni le aduc dracii, mai ales în vremea morţii, este smerenia şi cunoaşterea de sine. Căci cine îşi va avea mintea şi inima smerite, prin cunoaşterea de sine cea adevărată, acela, cugetînd pururea la neputinţele şi la păcatele sale, precum şi la adîncul cel fără fund al nimicniciei sale, niciodată nu se va socoti vrednic să vadă îngeri, sfinţi sau alte vedenii. Şi chiar de va vedea unele ca acestea, le respinge cu toată puterea şi împotrivirea, socotindu-se cu totul nevrednic de ele, nedorind altceva decît să-şi cîştige ceasul cel din urmă al vieţii, mila şi îndurarea Preamilostivului Dumnezeu, precum şi ajutorul cel grabnic al rugăciunilor Preasfintei Născătoare de Dumnezeu.

**1599.** Mintea omului în vremea vedeniilor celor adevărate care sunt de la Dumnezeu este răpită de Duhul Sfînt şi nu mai poate lucra nimic din cele ale firii sale. Ci ea se supune în aceeaşi vreme numai Duhului Sfînt. Şi unde voieşte Duhul Sfînt, acolo o conduce pe ea.

**1600.**Vedeniile care lasă în suflet pace,linişte,umilinţă şi dragoste desăvîrşită, pot fi considerate ca bune, după ce s-au verificat ca aceea a Ucenicilor de pe drumul Emausului: „Oare nu era inima noastră arzînd întru noi?" (Luca 24, 32).

**1601.** Şapte sunt căile cele mai însemnate prin care intră în mintea şi inima omului înşelăciunea cea pierzătoare de suflete a vedeniilor şi a nălucirilor drăceşti.

Primul şi cel mai vestit meşteşug prin care diavolul lucrează în mintea şi inima omului înşelăciunea vedeniilor şi a nălucirilor drăceşti este păcatul cel mare şi pierzător al mîndriei, după mărtuira cea vrednică de toată crezarea a Sfîntului şi dumnezeiescului Părinte Ioan Scărarul, care zice: „Cînd dracul trufiei

s-a întărit în slujitorii săi, atunci se arată în vis sau în vedenii în chip de înger luminat sau de mucenici şi le dă lor descoperirea tainelor pentru ca aceştia, ticăloşindu-se, să ne lipsească cu desăvîrşire de minte" **(Scara).**

Al doilea meşteşug prin care diavolul lucrează înşelăciunea vedeniilor şi a nălucirilor sale, este slava deşartă, care este prima fiică şi ramură din trunchiul cel blestemat al mîndriei **(Mîntuirea Păcătoşilor,** cap. 7). Acest lucru îl adevereşte şi dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul, în sfătuirea ce o face către Sfîntul Simion de la Muntele Minunat, zicînd: „Cuvioşia ta, ca cel ce îţi aduci aminte de aceste slăbiciuni ale vedeniilor, pîndeşte-ţi nălucirile gîndurilor celor drăceşti. Căci acest obicei se face mai ales monahilor ce au isteţime şi sunt iubitori de slavă deşartă".

A treia cale prin care intră în sufletul omului înşelăciunea vedeniilor şi a viselor cele înşelătoare este mintea cea slabă şi neiscusită. Acest adevăr îl arată tot Sfîntul şi dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, zicînd aşa: „Dracii slavei deşarte, pe cei slabi la minte (neiscusiti) îi ispiteşte" **(Scara).**

A patra pricină este rîvna cea nebună şi nechibzuită, prin care unii din cei slabi la minte se dau pe sine la post aspru şi îndelungat şi alte grele nevoinţe, cu scopul de a lua de la Dumnezeu darul facerii de minuni sau de a li se arăta îngeri sau vedenii şi descoperiri cereşti, sau să li se dea darul să fie asemenea cu vreunul dintre sfinţi. Despre o rîvnă nebună ca aceasta a scris dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul zicînd aşa: „Cu mare boală boleşte cel ce are rîvna cea rea". Şi în alt loc acelaşi Sfînt Isaac Sirul, arătînd despre cel se nevoieşte cu rîvnă şi cu scop rău, zice aşa: „Cel ce îndrăzneşte să roage pe Dumnezeu şi pofteşte să facă minuni şi puteri prin mîinile lui, unul ca acela se află ispitindu-se în mintea lui de dracul cel batjocoritor". O rîvnă nebună ca aceasta a avut acel călugăr despre care se spune în **Pateric** că se ruga lui Dumnezeu ca să-l învredniceacă să fie asemenea cu Patriarhul Isaac şi care, pentru această nechibzuită cerere, a fost batjocorit de diavolul în chip jalnic.

A cincea pricină de cădere în cursa vedeniilor şi a nălucirilor drăceşti este neascultarea şi îndărătnicia, după cum despre aceasta se arată la **Pateric,** despre acel frate Avramie şi despre ucenicul lui Avva Iraclit.

A şasea pricină care duce pe om să cadă în prăpastia nălucirilor şi a vedeniilor drăceşti şi în alte înşelăciuni pierzătoare de suflet, este blestemata rînduială de sine şi nemărturisirea gîndurilor la Părinţii cei duhovniceşti **(Scara).**

A şaptea şi cea mai de pe urmă din pricinile care fac pe om să alunece în primejdia cea pierzătoare de suflet a vedeniilor diavoleşti, este necunoştinţa de sine şi necunoştinţa dumnezeieştilor Scripturi. Deoarece omul care nu se cunoaşte pe sine şi nici dumnezeieştile Scripturi îndată alunecă spre părerea de sine şi din aceasta uşor cade în înşelare. Iar cel ce cu întemeiere a ajuns la cunoaşterea de sine şi la adîncul nimicniciei sale, acela cu anevoie se va mai socoti vrednic de a avea vedenii cereşti. De aceea şi Sfîntul Isaac Sirul zice despre cel ce se cunoaşte pe sine: „Cel ce s-a învrednicit a se vedea pe sine,

acela este mai bun decît cel ce s-a învrednicit a vedea pe îngeri". în adevăr, mare și puternic este ajutorul pentru om cunoașterea neputinței sale, că nu-l lasă pe el să cadă în cursa nălucirilor drăcești și în alte mari păcate.

## VORBIREA ÎN LIMBI

**1602.** Vorbirea în limbi din duminica Pogorîrii Duhului Sfînt este o descoperire predicată cu însuflețire, adică o proorocie. Ea este o vorbire cu înțeles, deoarece străinii prezenți erau „uimiți" și știau că li se vorbește despre faptele minunate ale lui Dumnezeu (Faptele Apostolilor 2, 11). Așadar, după lămuririle date de Sfîntul Apostol Petru, vorbirea în limbi de la Cincizecimea Pogorîrii Sfîntului Duh era o proorocie, adică o predicare în grai și cu înțeles, prin insuflarea îmbelșugată (turnare) de la Sfîntul Duh, era o predică lămuritoare.

Proorocul a mai prezis alte semne,dar unele din ele se vor împlini în apropiere de sfirșitul lumii, după cum ne-a învățat însuși Mîntuitorul (Matei 24, 6-7, 29).

Este o mare greșeală a zice că vorbirea în limbi prin Darul Sfîntului Duh, constă într-o bolboroseală de sunete nearticulate, nu numai neînțeleasă, dar și fără de înțeles. Glosolalia însă a fost o vorbire cu înțeles și cu rost. Este cu totul exclus ca vorbirea în limbi prin darul Sfîntului Duh să însemneze bolborosire de vorbe într-o limbă inexistentă și de nimeni pricepută - cum susțin sectarii penticostali - căci atunci nu s-ar mai vorbi de limbi și nici de limbi noi; iar mai presus de toate, ar fi de neînlăturat contrazicerea cu textul atît de limpede din Faptele Apostolilor, capitolul al doilea.

Să se știe că glosolalia (vorbirea în limbi) numai atunci este proorocie, cînd ascultătorii sunt străini și înțeleg ceea ce le vorbești. Cînd însă ei sunt localnici, necunoscători de limbi străine, e ceva de neînțeles. In adunarea unde se găsesc numai localnici, fie ea la Corint, fie la Ierusalim, sau oriunde, vorbirea în limbi nu are nici un rost. Cînd de față sunt și străini, cum era de pildă la Ierusalim, la cele trei sărbători mari din fiecare an și cum a fost cazul atunci la Cincizecimea Pogorîrii Sfintului Duh glosolalia are rost.

**1603.** Acest dar al vorbirilor în limbi nu s-a dat de Dumnezeu pentru toate veacurile, pînă la sfirșitul lumii. El a fost un semn și o lucrare văzută a Sfîntului Duh, dat Bisericii numai pentru o vreme, cu scopul de a se converti mai ușor neamurile păgîne la creștinism. Desigur, și el a fost un mare dar al lui Dumnezeu și un semn văzut al Duhului Sfînt, însă numai pentru vremea de la începutul Bisericii și numai pentru cei necredincioși (I Corinteni 14, 22-28), pentru convertirea popoarelor păgîne și pentru cei străini.

## VOTURILE CĂLUGĂRIEI

**1604.** Ascultarea

Ce este ascultarea? Mai întîi Hristos a fost prototipul și icoana cea mai desăvîrșită a ascultării, după cum am auzit în Evanghelie: N-am venit să fac voia

Mea, ci voia Tatălui Celui ce M-a trimis pe Mine. Iar la Corinteni spune că: S-a făcut ascultător pînă la moarte şi moarte pe cruce.

Dar oare noi, care am făgăduit ascultarea de atîţia ani şi auzim mereu zicîndu-se de ascultare la masă şi în Biserică şi oriunde la chilii citim, ne întrebăm vreodată serios şi concret în faţa lui Dumnezeu ce este ascultarea?

Vreţi să ştiţi ce este ascultarea? Ascultaţi pe dumnezeiescul Părinte Ioan Scărarul, care ne spune foarte, foarte filosofic. Auzi ce este ascultarea: „Ascultarea este mormînt al voii". Fiecare să-şi îngroape voia sa. Niciodată să nu uitaţi. Şi iarăşi: „Ascultarea este părăsirea socotelii tale întru toate".

Celui care i se pare că face ascultare şi mai face de capul lui, este batjocorit de diavoli. Acela care are rînduială de sine şi i se pare lui că este mai bine aşa cum face el, că trebuie să facă cum crede el, niciodată nu se mîntuieşte. Merge pe alături cu crucea, nu pe calea mîntuirii. Că Hristos n-a venit pe alături, ci Şi-a dus crucea pînă la moarte.

Cine are părerea aceasta şi nu-şi omoară voia şi nu părăseşte socoteala sa întru toate, n-are ascultare, este batjocorit de diavoli. Merge după mintea lui şi la urmă ajunge la îndoială. Deci acela e ascultător care, cum spune Sfîntul Teodor Studitul, este ca fierul în mîna fierarului şi ca lutul în mîna olarului, adică în mîna celui ce-l conduce pe calea mîntuirii. Este acela care şi-a omorît voia sa, care şi-a omorît părerea sa. Iar dacă va merge după voia sa, după părerea sa, este batjocorit în tot ce face.

Sărăcia

Despre sărăcie adeseori auzim pe Hristos, Care zice: Vulpile au vizuini şi păsările cerului cuiburi, iar Fiul Omului n-are unde să-şi plece capul. Cel ce a făcut cerul şi pămîntul şi-l îmbracă cu podoabă şi ţine şi hrăneşte toate popoarele lumii, umbla desculţ cu capul gol, n-avea casa Sa, n-avea unde-Şi pleca capul Său. El ne-a arătat calea desăvîrşită prin sărăcie, că n-a avut nimic. Dumnezeirea şi omenirea care o purta întru El era mai presus decît toate bogăţiile.

Fecioria

Două feciorii sunt: una din fire şi una din călugărie. Unii sunt feciorelnici, căci n-au cunoscut femei pînă la călugărie şi pînă la moarte. Alţii au fost căsătoriţi şi de la călugărie iau votul fecioriei şi sunt la fel cu ceilalţi, dacă duc viaţă curată pînă la moarte. Sfîntul Ioan Scărarul arată că fecioria cea după făgăduinţă are aceeaşi valoare cu cea din fire.

Să nu credeţi că sunt feciorelnici numai aceia care şi-au păzit viaţa sfîntă şi nu s-au culcat cu femei în veac. Nu! Este mare lucru şi acesta. Dar fecioria este de trei feluri: fecioria trupului, adică a nu cădea cu femei sau în alte păcate spurcate; fecioria minţii, adică a nu primi nici un gînd păcătos şi spurcat în minte; şi fecioria inimii sau a sufletului, care este desăvîrşita despătimire de gîndurile răutăţii şi ale stricăciunii omeneşti.

Aşa o tîlcuieşte dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul. Nu-i de ajuns să te păzeşti cu trupul de păcat. Trebuie să nu primeşti păcatul nici cu mintea.

## VREMURILE GRELE

**1605.** *Părinte, se spune că vin vremuri grele. Ce putem face?*

Tata-i la cîrmă! Voi nu auziţi ce spune Proorocul David în Psalmul 32? Domnul risipeşte sfaturile neamurilor, leapădă gîndurile popoarelor şi defaimă sfatul boierilor. Iar sfatul Domnului rămîne în veac şi gîndurile inimii Lui, din neam în neam.

Nu vă tulburaţi şi nu vă temeţi,că nu va fi cum vor ei. Ehei, cîte vor ei să facă! Voi nu vă temeţi! Rugaţi-vă şi faceţi Sfînta Cruce cu credinţă şi fug toti dracii!

## ZODIILE

**1606.** Mai sunt şi azi oameni care dau vina pe lună şi pe zodii. Ei zic: eu n-aş fi aşa de rău, dacă aş fi fost născut într-o zodie bună. Sau: e zodia mea, m-am născut în zodia Racului, trebuie să merg deci înapoi ca racul. Iar altul: m-am născut în zodia Taurului şi trebuie să fiu bătăuş. Sau altul: eu m-am născut în zodia Scorpiei şi trebuie să fiu viclean ca ea, şi să înţep pe alţii cu cuvîntul. în sfîrşit alţii: eu m-am născut în martie, sau zodia Peştelui, sau a Vărsătorului, sau a Cumpenei; de aceea sunt eu nehotărît. Ce nebunie!

Dumnezeiescul şi marele Vasile zice în cuvîntul din Hexaimeron de la facerea lumii, cînd vorbeşte despre facerea lumii în ziua a patra: „Omule nebun, ce legătură poate să aibă zodia de pe cer, cu naşterea ta pe pămînt?". Niciodată nu are legătură steaua ta de pe cer cu naşterea ta. Ne-am făcut răi din cauza răutăţii noastre. Am dat voinţa noastră în mîna satanei, ne-a făcut răi de bunăvoie, nu de silă. Nu ne-a silit nici luna la rău, nici zodiile, nici constelaţiile cerului, ci răutatea noastră şi voia noastră proprie, iar aceasta aduce munca veşnică.

# MĂRTURISIRI

**1607.** Eu sunt din Ardeal. Răsstrăbunicii mei au fost din Săliștea Sibiului. Eu am un văr, preofesor mare la Iaşi, care-i cu arhivele statului, la Golia, Vasile Ionescu. Şi el are toate registrele cu ardelenii care au trecut munţii. Din Piatra Neamţ pînă în Vatra Dornei, în toate comunele, sunt ardeleni izgoniţi de unguri. Toate comunele. Şi Pipirigul, şi Poiana Teiului, şi Borca, şi Sabasa, toţi sunt ardeleni fugăriţi din Ardeal, care au ocupat Valea Bistriței. Cum au trecut munţii, le-au dat munți, poieni și aici s-au instalat. Care au trecut din Ardeal le-au dat acolo.

Tot atunci au trecut și moşii mei, în Vinerea Paştilor. Am găsit scris: Simion Ungureanu, Vasile Ungureanu și Ilie Ungureanu (Ungureni erau numiţi toţi care veneau din Ardeal).

Ei au venit cu 3000 de oi. Si au spus acolo în Ardeal la autorități că n-au cu ce ierna oile la Sibiu, și au venit că au auzit că este fîn mult la Beclean, aici la Dorna, pe la Ilva, și așa au venit să fie cît mai aproape de graniță. Și în Vinerea Paştilor au astupat tălăngile la oi, că santinele ungureşti erau departe, la 10 km unul de altul prin pădure, și era un viscol mare, o furtună. Aşa au trecut, și cînd s-au văzut dincoace, santinelele noastre i-au și primit și apoi au coborît la Vatra Dornei. Unul a rămas aici la Pipirig, este un sat de Ilie; unul la Tătăruși, comună mare, și unul la Botoșani.

Așa au trecut moşii mei, răsstrăbunicii noştri. Tata știa de aceştia toţi. Ei săracii, moldovenii, au adăpostit pe ardeleni cînd a fost că au venit catolicii şi au luat toate cărţile ortodoxe de la bisericile ortodoxe din Ardeal şi le-au dat foc și au pus cărți de-ale lor, care aveau Crezul cu Filioque.

**1608.** Cînd eram mic și veneam de la şcoală, treceam printr-un sat și, văzînd că băieții dau cu pietre pe o casă cu tablă roşie, am început să arunc și eu. Profesorul a auzit, ne-a luat pe toţi și ne-a tras cîte o palmă. Acum îi mulțumesc că mi-a făcut un bine și îl pomenesc la rugăciune!

**1609.** Eram la deşfăcat păpuşoi în ţarină şi aveam cartea de rugăciuni ascunsă sub pănuși. Pînă cînd venea tata cu căruța cu păpuşoi, mai învăţam un icos, mai învățam un condac. Și uite aşa am învăţat Acatistul Maicii Domnului.

**1610.** Dacă citesc o carte de două sau trei ori, o ştiu aproape pe de rost.

**1611.** Am venit la 14 ani la mănăstire. Fac 61 de ani de cînd am venit, pe 62 acuși. Am șaptezeci și ceva de ani, dar n-am văzut rușine de femeie în viața asta. A trebuit să păzesc înfrînarea, ca nu cumva mai tîrziu să-mi vie a zburda. Dacă mănînci gras şi bei, gata pofta.

**1612.** Cînd am plecat eu la mănăstire, mama plîngea ca după mort. Noi am fost la mănăstire dintr-o casă cinci frați și mama. Că spunea Ghrasim ,fratele

meu: „Mamă, dumneata mori călugăriță!". „Eu, călugăriță? Niciodată". Dar n-a venit? N-a stat 26 de ani în mănăstire? N-a murit monahia Agafia de 92 de ani?

Dacă am plecat noi toți, a murit tata, ei i-a fost urît singură acasă. Nea urmat. A venit și ea la mănăstire și s-a făcut maică. La Agapia Veche a murit. Dacă mă potriveam ei! Cînd vedea că ne rugăm și nu mîncăm pînă seara, venea și plîngea pe la geamuri, noi ne făceam pravila, ne bocea de se auzea în tot satul. Dar vreau să vă spun, dacă mă uitam la lacrimile ei sau la vorbele ei, eram în lume încîlcit. Cine știe unde mă găseam? Dacă iubești pe Dumnezeu, nu mai ai tată și mamă, pentru că pe tatăl tău și mama ta l-a făcut Dumnezeu ca și pe tine.

**1613.** Noi am fost zece frați la părinți, din care cinci - patru frați și o soră am venit la mănăstire. Fratele cel mai mare, Mihai, a fost pustnic pe muntele Ceahlău. Sora mea, Ecaterina, a fost rasoforă la Agapia Veche, iar eu și cu încă doi frați mai mari, Vasile și Gheorghe, am venit la Sihăstria. Pînă în anul 1935 mi-au murit de tineri toți cei nouă frați. Apoi a murit și tata, Alexandru Ilie, zis Țîrlea. Mai trăiam eu, ca stareț la Mănăstirea Sihăstria și mama acasă în comuna natală, Sulița Botoșani. In anul 1946 am adus-o pe mama la Sihăstria, am călugărit-o și am dus-o la Agapia Veche, unde a trăit pînă în anul 1968, cînd s-a dus la Domnul, în vîrstă de 92 de ani.

Iar venirea mea la mănăstire a fost așa: In ziua de 12 decembrie 1929, de Sfîntul Ierarh Spiridon, cînd aveam 17 ani, am plecat din casa părintească cu fratele meu mai mare Vasile, cu două traiste în spate. In una aveam Viețile Sinților, Psaltirea, Ceaslovul și Sfînta Scriptură; iar în cealaltă aveam două icoane mari, pictate - una cu Maica Domnului și alta cu Sfîntul Gheorghe. Nimic altceva nu ne-am luat de acasă. Părinții noștrii, Alexandru și Ana, ne-au petrecut plîngînd pînă pe cîmp, pe platoul tîrgului Sulița, la locul numit „Rîpa lui Budăi". Aici, fratele meu Vasile a început a cînta condacul Acatistului Mîntuitorului, „Apărătorul Cel mai mare și Doamne, biruitorul iadului. Apoi ne-am închinat, am sărutat mîinile părinților și am plecat la Schitul Cozancea. In clipa aceea părinții au căzut jos și plîngeau în hohote!

La Cozancea am stat o noapte la Părintele Paisie. Apoi am luat și pe fratele nostru Gheorghe, am venit toți trei la Suceava, ne-am închinat la moaștele Sfîntului Ioan cel Nou și de aici am venit pe jos la Mănăstirea Sihăstria.

Aici era egumen protosinghelul Ioanichie Moroi. Cum ne-a văzut ne-a ținut trei zile și trei nopți la poarta mănăstirii să ne rugăm și să batem cu bățul într-un butuc de brad, să ne ispitească dacă avem răbdare pentru viața călugărească. Numai seara ne lăsa să dormim într-o chilie. După trei zile de post, de rugăciune și ispitire, ne-a chemat în biserică, ne-a spovedit, ne-a împărtășit cu Preacuratele Taine, ne-a dus la trapeză să mîncăm și ne-a rînduit chilii și ascultare în mănăstire. Pe mine și fratele meu Vasile ne-a trimis la oi, că știam bine de acasă, iar pe fratele Gheorghe la vite. Nu ne vedeam unii cu alții cîte o săptămînă și chiar cîte o lună. Așa am intrat în nevoința călugărească. In anii 1931 și 1933 au murit frații mei și am rămas singur. In anul 1937, am fost

tuns în călugărie și am păscut zece ani oile mănăstirii. In anul 1942 am fost luat de la oi și am fost numit în fruntea unei comisii de conducere a mănăstirii, că părintele egumen era bolnav. Iar în ianuarie 1945 am fost hirotonit preot și numit stareț al mănăstirii în locul bătrînului egumen, decedat.

**1614.** Il cunosc pe Părintele Paisie Olaru din anul 1924, cînd pășteam oile cu frații aproape de Schitul Cozancea, Botoșani. Dumnezeu să-l odihnească în rai. El ne-a fost povățuitor duhovnicesc la toată familia noastră. (...)

La început a avut ucenic de chilie pe fratele meu Gheorghe. Era foarte nevoitor. Dar într-o seară a lăsat un bilet pe masă, pe care scria: „Părinte Paisie, iartă-mă că mă duc pentru cinci zile să mă pocăiesc în pădure!". Și-a luat ceaslovul și cîteva lumînări, și s-a așezat la rugăciune într-o groapă din pădure. Pe la miezul nopții, cînd se ruga și citea la psaltire cu lumînarea aprinsă, a venit vrăjmașul la el în chip de arap negru uriaș și i-a zis cu glas infricoșător: „Ce faci aici? Nu știi că ai venit fără blagoslovenie?". Cuprins de mare frică, fratele Gheorghe a luat Ceaslovul și a fugit la chilie.

Apoi bătînd în geam a zis:

- Binecuvintează, Părinte Paisie, și mă iartă pe mine păcătosul!
- Dar cine ești, frate?
- Sunt fratele Gheorghe păcătosul!
- Fratele Gheorghe este plecat în pădure să se pocăiască ...
- Iartă-mă, Părinte Paisie că am plecat fără blagoslovenie! ...

**1615.** Imi aduc aminte că împreună cu Părintele Paisie am făcut un legămînt amîndoi. Era în primăvara anului 1935. Eu venisem din armată într-o permisie pe acasă. Apoi am trecut și pe la Părintele Paisie la Schitul Cozancea. La întoarcere m-a petrecut Părintele pînă într-o poiană din marginea pădurii. Era o zi de primăvară cu soare, cîntau cucii și cîmpul era înflorit.

- Frate Costică, m-a întrebat Părintele Paisie, nu ai vrea să vii la Cozancea, după ce te liberezi de armată?

- Nu, Preacuvioase Părinte, i-am răspuns. Eu aș vrea să rămîn la Sihăstria. Acolo m-am dus de la început, acolo au murit frații mei Vasile și Gherasim, acolo este munte și-i mai multă liniște...

- Atunci, hai să facem un legămînt, a spus Părintele. Și după ce am făcut amîndoi trei închinăciuni, am stat în genunchi, iar Părintele Paisie a spus această rugăciune: „Doamne, dacă este voia Ta, vreau, dacă moare fratele acesta înaintea mea, să fiu eu la capul lui; iar dacă mor eu, să fie el la capul meu! Amin!". Apoi sărutîndu-i mîna, am luat blagoslovenie și așa ne-am despărțit. Părintele s-a întors înapoi, iar eu m-am dus la Sihăstria și apoi la regiment.

**1616.** Citind eu prin cărți și auzind că Sfîntul Grigorie Teologul și Sfîntul Ioan Gură de Aur au fugit multă vreme de preoție, mă temeam să primesc o așa de mare treaptă, prin care mulți nevrednici s-au osîndit. De aceea nu voiam să primesc preoția. Dar în toamna anului 1944, mergînd cu carul cu boi la via mănăstirii de la Racova-Buhuși, ne-a ieșit înainte plîngînd o bătrînă dintr-un

sat, cu un Liturghier, un epitrahil, o cruce de mînă și un baston preoțesc și mi l-a dat mie, zicînd: „Părinte, aceste lucruri au rămas la mine de la un bătrîn preot care a murit. Vi le dau sfinției voastre, poate vă trebuie!". Le-am dus la mănăstire. Acest lucru m-a mișcat atît de mult, încît l-am socotit un semn dumnezeiesc ca să primesc Taina Preoției și ascultarea de stareț.

**1617.** Imi aduc aminte, cînd a murit tata, Dumnezeu să-l odihnească, poate sunt 40 de ani, mama a trimis trei telegrame să mă duc. Eram cu grija mănăstirii atunci și nu m-am dus la înmormîntarea lui. „Il va îngropa primăria, dacă nu va avea cine", am zis; că mama era singură. Vine biata mamă plîngînd, după vreo lună de zile:

- Dragul mamei, n-ai venit nici la înmormîntarea tatălui tău!

- Da? Dar eu n-am tată!

- Cum așa?

-Nu!...

- Dar mamă?

- Nici mamă! De cînd am ieșit pe poarta voastră și am plecat la mănăstire nu mai am tată și mamă, nu mai am soră, nu mai am frate, nu mai am prieteni, nu mai am nimic. De ce? așa spune Hristos: Că dacă iubiți pe aceștia mai mult, nu sunteți vrednici de Impărăția Cerurilor, că tot cel ce va lăsa pentru Mine tată și mamă și casă și holde și moșii și prieteni, însutit va lua și viață veșnică va moșteni.

**1618.** Mai întîi, sunt fiu al neamului și al Bisericii Ortodoxe Române strămoșești și cugetul îmi spune să am partea mea de osteneală la păstrarea sănătății și unității noastre sufletești, prin păstrarea dreptei credințe a bunilor creștini ortodocși ai acestui neam.

Am avut unele întîlniri și convorbiri cu membri ai multor culte neortodoxe, numite neoprotestante. Aceste întîlniri se dovedesc adesea rodnice, așa precum s-a spus și de către Domnul: „Din gura a doi sau trei martori să se statornicească tot cuvîntul" (Matei 18, 16). Pot spune cu un cuget curat că din discuțiile purtate a ieșit tot mai luminos adevărul învățăturii noastre Ortodoxe.

Toată viața mea am fost în ascultare și sfat după cuvîntul înțeleptului care zice: „Sfatul este sfetnic bun și legea lumină, iar îndemnurile care dau învățătură, calea vieții sunt" (Pilde 6, 23). Pînă la 17 ani am stat sub ascultarea părinților mei după trup; de la această vîrstă pînă în ceasul de acum, dau ascultare Părinților mei duhovnicești.

**1619.** Iubitul meu frate, Gherasim, știa Psaltirea cu tot cu Cîntările lui Moise și cu Pomelnicul și cu Paraclisul Maicii Domnului, din scoarță în scoarță. El a umblat trei ani cu vacile. Știa Psaltirea toată, toată, de la „Fericit bărbatul"..., pînă la terminare. Săracul, mare luptă a avut. Il auzeam cum se certa cu diavolii. Ei îi luau metaniile, îl trăgeau de păr și îi ziceau: „Ce ai cu noi? Ne arzi cu psalmii!". Iar el plîngea. Noaptea cînd îi era somn își dădea niște palme, zicînd: „Nu dormi, calule! Uite sicriul!" Sicriul era rezemat de sobă. Nu dormea. Pînă la Utrenie făcea 500 de metanii și zicea pînă la zece catisme.

Eu dormeam. Nu-mi plăcea mie să fac atîta rugăciune. Numai ce zicea: „Scoală! Hai la Utrenie!". El nu dormea pînă la Utrenie. După Utrenie se culca în sicriul din chilie pe niște paie, punîndu-și o cioată sub cap. Intr-o zi i-a zis un părinte: „Cîte sicrie de acestea o să putrezească pînă vei muri sfinția ta?". El a răspuns: „Eu cred în Bunul Dumnezeu - a răspuns el - că acesta îmi va fi mie casa de veci!".

Dormea trei ore, cel mult patru, după Utrenie. Eu m-am dus la stareț, spunîndu-i: „Părinte stareț, eu nu mai pot sta cu Gherasim! Toată noaptea se bate cu palmele, plînge!". Uneori începea să plîngă și plîngea cîte două ceasuri, de credeai că sare cămașa de pe el, dar după ce se nevoia tare. „Mă, băiete - a zis bătrînul - lasă-l, măi! Ăla are lucrarea lui. Tu nu știi ce-i cu el. El are mare lucrare cu Psaltirea. Are lupte".

De aceea n-a trăit mult nici el, nici fratele Vasile, nici Costandie Uricaru. Și acela știa Psaltirea pe de rost. Știi de ce? Auzi ce zice paremia: „Răpitu-s-au, ca să nu schimbe răutatea mintea lor...!".

**1620. I**n anii în care am fost cioban la oile schitului împreună cu frații mei, am avut mari bucurii duhovnicești. Stîna, oile, trăirea în liniște și singurătate pe munte, în mijlocul naturii, mi-au fost școală de călugărie și teologie.

Atunci am citit eu **Dogmatica** Sfîntului Ioan Damaschin, **Teologhicon** sau **Descoperirea adevăratei credințe ortodoxe.** Măi băiete, atît de drag mi-era. Cînd se încălzea vremea, cîrlanii, berbecii, se băgau în tufe. Era otavă în Poiana Cireșului și stăteau acolo. „Stați acolo!" le ziceam eu și citeam **Dogmatica.**

Cînd vedeam cele scrise despre Sfînta Treime, deosebirea între înger, om și Dumnezeu, despre însușirile Preasfintei Treimi, cînd citeam despre rai, despre iad - dogmele Sfîntului Ioan Damaschin - uitam ziua să mănînc.

Era un bordei vechi în care mă adăposteam și unde îmi aducea cineva din mănăstire mîncare. Și seara cînd venea, mă întrebam: „Eu oare am mîncat azi?" Vedeam mîncarea acolo și ziceam: „N-am mîncat!". Toată ziua mă ocupam cu **Dogmatica** Sfîntului Ioan Damaschin. Erau brîndușe pe acolo, că era toamnă, și puneam cîte o brîndușă zăloagă la carte. Cît am fost la oi și la vaci, am citit: **Sfîntul Macarie Egipteanul, Sfîntul Macarie Alexandrinul, Viețile Sfinților** - care le aveam toate 12 volumele cumpărate de acasă, de la Mănăstirea Cozancea. Le-am avut în traistă cînd am venit la mănăstire. Citeam și mi se părea că trece ziua ca un ceas. Și **Viețile Sfinților,** foarte te întăresc. Foarte.

Așa, măi copii, totdeauna să ai o carte cu tine. Citește Acatistul Mîntuitorului, al Maicii Domnului, zi rugăciunea „Doamne Iisuse". Și să ai și ceva de ploaie.

In acești ani m-am rugat mult și am citit Sfînta Scriptură și alte numeroase scrieri ale Sfinților Părinți, precum: **Patericul, Scara** Sfîntului Ioan Scărarul, cărțile Sfîntului Teodor Studitul, Sfîntului Isaac Sirul, Sfîntului Efrem Sirul, **Puțul** Sfîntului Ioan Gură de Aur, **Hexaimeronul** Sfîntului Vasile cel Mare și altele. Cărțile acestea le împrumutam din bibliotecile Mănăstirilor Neamț și Secu și le purtam cu mine în desagă, cu oile pe munte.

După ce terminam pravila, scoteam cărțile Sfinților Părinți și citeam lîngă oi pînă seara. Și parcă-i vedeam pe Sfinții Antonie, Macarie cel Mare, Ioan Gură de Aur și ceilalți cum îmi vorbeau. Pe Sfîntul Antonie cel Mare îl vedeam cu barbă albă, mare, cu un chip luminat și îmi povestea, încît tot ce-mi spunea se întipărea în mintea mea, precum ai scrie cu degetul pe ceară. Tot ce am citit atunci nu mai pot uita.

Mai tîrziu, am început și eu să scriu cărți, dar, fiindcă le-am scris fără binecuvîntare, le-am dat foc. Mergînd la părintele stareț Ioanichie și spunînd ce-am făcut, el mi-a dat binecuvîntare, zicînd: „Să scrii tot!".

**1621.** Vezi acolo după ușă un băț? Cu acesta am umblat eu cu oile. Vezi traista aceea din cui? In ea purtam cărțile luate de la Mănăstirea Neamț și le citeam la oi. Uite și opincile. Le vezi? Asta este știința mea! Și școlile mele sunt la Tăciunele, la Piciorul Crucii, la Răscoale, la Chita Mică, la Chita Mare, la Movila lui Dubău, la Fagii Rari, la Pîrîul Solomîzdrelor, la Piciorul Cucului, la Piciorul Rotunzii, la Pîrăul Ruginii, la Rîpa lui Coroi, la Piatra Dediului, la Poiana lui Iosif, la Poiana lui Serghie, la Poiana Arșiței și peste tot pe unde am umblat cu oile mănăstirii mai mult de zece ani.

**1622.** Cînd am venit eu la mănăstire, în Sihăstria n-am găsit la nimeni pat. Toți părinții bătrîni dormeau pe scaune, alții aveau rogojini jos, alții aveau cîte o piele de oaie așternută jos, alții pe podeaua goală. Alții dormeau în genunchi pe scaun. Dar cît poți să stai? Imi aduc aminte de Părintele Constandie Șerban că avea un scăunel și cînd adormea, cădea cu tot cu scaun. „Lasă așa, să mă trezesc!" Atît era somnul lui.

**1623.** Cînd am venit eu aici am găsit 14 bătrîni și cu noi doi frați s-au făcut 16. Iar acum, văd atîția părinți și frați în trapeza aceasta atît de frumoasă, care nu are pereche în țară.

Frații mei și părinți, cînd vă văd cu toții la ascultare și la biserică, mă simt ca în rai, mamă!

**1624.** Cînd eram eu frate în Sihăstria, nimeni nu-și încuia chilia, căci nici nu avea cine ce fura. Tot ce aveam nevoie ni se dădea de la obște. Dar să vezi, cum a vrut vrăjmașul să mă prindă în patima iubirii de argint. Prin anul 1937, pe cînd eram bucătar la mănăstire, a venit un credincios la noi și mi-a zis: „Părinte Cleopa, iată ce monede noi și frumoase au ieșit!". Și mi-a dat una și mie. Eu am dus banul la chilie, l-am pus pe fereastră sub o hîrtie, ca să nu-l vadă nimeni, și am încuiat ușa. De la bucătărie mă duceam mereu la chilie și săltăm hîrtia de pe geam, să văd dacă nu a dispărut banul. Nu trecea mult și iar mă duceam la chilie.

Intr-o zi, văzînd eu că mi-a lipit vrăjmașul inima de ban, încît țineam ușa încuiată și mă gîndeam numai la el, am făcut semnul Sfintei Cruci, am descuiat din nou ușa chiliei și am dat banul la un sărac. Așa am scăpat atunci de iubirea de argint.

**1625.** Pe cînd eram frate, aveam talent la pictură. Mă învățase pictura icoanelor un călugăr, Nil, de la Mănăstirea Secu. După ce am deprins desenul și

pictura cu acuarele, am început cu vopsele. Uneori venea egumenul la chilia mea, se uita cum pictez și îi plăcea. Dar eu începusem să mă ispitesc de bani, că singur îmi cumpăram vopsele și cele de nevoie pentru icoane.

Odată a venit părintele stareț la mine și mi-a zis: „Ce preț are icoana aceea?". „Nu are preț, preacuvioase!" i-am răspuns. „Pe aceea, frate Costică, s-o ții la preț că este frumoasă!" - mă ispitea bătrînul. Cînd am văzut eu că trebuie să mă tocmesc cu oamenii și să am bani, m-am temut să nu mă biruiesc de iubirea de argint. Intr-o zi vine iconomul la chilia mea și-mi zice: „Frate Costică, lasă pictura și hai la ascultare!". Atunci, am lăsat toate și am fost trimis să pasc oile. Așa m-am izbăvit de două păcate, de mîndrie și de iubirea de argint!

**1626.** Era un părinte, Nicolae Grădinaru, cu barba mare, poate l-ați apucat unii. El a zis, cînd m-a dus în fața Sfîntului Altar: Preacuvioase Părinte, să-i punem numele Cleopa, că nu avem nici un Cleopa aici. Și bătrînul a pus mîna pe foarfece și Cleopa mi-a zis. Așa a fost scris.

**1627.** De toți părinții care au trăit în Sihăstria m-am folosit și pe toți îi pomenesc cu nevrednicie în rugăciunile mele. De aceea vin mereu aici în cimitir și-mi aduc aminte de dragostea și de sfaturile lor. Ei s-au dus cu toții la Hristos și în curînd vom pleca și noi să dăm socoteală de faptele noastre!

**1628.** Am acasă pomelnicul tuturor celor ce au murit aici. Am și episcopi, și patriarhi, cîți sunt. Cît mai am o scînteie de viață îi pomenesc în fiecare zi.

**1629.** Tundeam oile aici pe vale. Era o oaie tunsă pe jumătate. Eu eram cu opincile la un fag, cu mîna pe foarfece și cu piciorul pe gîtul oii. Văd că vin din mănăstire mulți călugări. Părintele Casian Cojoc, marele duhovnic, Calistrat Bobu, Nectarie Pintilie, Părintele Ioan, șeful cancelariei, cu ștampile, cu toate. Și se oprește la mine un diacon tînăr: „Părinte Cleopa, a venit vremea, ca pe timpul lui David, să te luăm de la cele fătătoare la cele cuvîntătoare!". Eu mă uitai la ei: Ce-i asta?

Numai ce văd că vine Părintele Casian Cojoc, care a stat vreo 30 de ani în Iași și a fost duhovnicul lui Visarion Puiu. El era mai bătrîn: „Părinte Cleopa, mănăstirea a ars, Starețul îi cu ochiul scos, este război - că începuse războiul, greutăți. Părintele stareț a zis, și uite și iscălitura Patriarhului Nicodim - ei fuseseră la Neamț , a iscălit tot soborul să te pună stareț".

Dar eu m-am gîndit: Ia uite, măi! Zic: Părinților, dacă nu mă lăsați să mă gîndesc, plec la Secu. Economul Secului, Alexie, îmi spunea: Hai la Secu - Secu avea aproape 900 de oi -, nu să mulgi oile, ci să supraveghezi stîna, căci avea ciobani civili. Atunci Piciorul Crucii era al Secului. Eu l-am scos, cînd am intrat stareț, cu moșiile noastre.

Și zic: Părinților, m-au mîncat păduchii aici aproape 11 ani; mi-au putrezit picioarele în opinci. Nu mă duc să mai iau grija mănăstirii, tocmai acum cînd este atîta de greu! Lăsați-mă să mă gîndesc!

Și a zis Casian: L-am luat prea repede. Lasă-l să se gîndească! Și cît să te gîndești? Lăsați-mă o lună. Dar n-au avut răbdare o lună. Eu i-am scris Părintelui

Paisie la Cozancea. Părintele Paisie era atunci acolo. Nu era venit încoace. El a venit aici în '48 cu Chirii Şaramet. Şi bătrînul atîta mi-a scris, două trei rînduri: Dragul tatei, să fii ca şi cum n-ai da şi ca şi cum n-ai lua! Nu te bucura cînd te-or pune, nu te supăra cînd te-or scoate!

Cînd a venit cartea poştală, au venit de la cancelarie: Ei, te-ai gîndit? Da. Mi-am luat cojocul, aveam un cojoc din 7 piei. Cu acela am stat şi prin pădure, pe unde am mai mers. Şi aveam un bordei mai sus de bucătăria de vară. Era o căsuţă de plop făcută de mine şi de Visarion Prepeliţă, cu două chiliuţe. Am făcut-o noi cînd a ars mănăstirea. Acolo ne-a bătut Baltă pe amîndoi. Vai, cîte am păţit!

Cînd m-am dus acolo, mă trezesc cu birou, călimări, ştampile; le-au adus pe capul meu acolo, că n-aveau unde, că mănăstirea era arsă.

Şi au venit de la Neamţ acei mari cu aceia de aicea şi mie mi-au dat ajutor pe Părintele Casian (Onufrie) paraclisier, care-i la Piciorul Crucii, pe Părintele Calinic Lupu econom şi alţii.

**1630.** Intr-o seară, pe cînd eram stareţ şi stăteam la slujba privegherii în biserică, a venit Baltă cu ai lui, m-au scos de la slujbă şi mi-au cerut vin, mîncare şi bani. Şi fiindcă nu aveam nimic, m-au luat, m-au dus în pădure şi m-au legat de un copac ca să mă împuşte. Atunci unul dintre ei i-a spus celui mai mare: „Nu îţi aduci aminte cum ne dădea să mîncăm cînd era la stînă? Şi acum vrei să-l împuşti?". Şi s-au luat la ceartă între ei şi au plecat în pădure, iar pe mine m-au dezlegat şi am venit la mănăstire.

**1631.** In ziua Sfinţilor Impăraţi Constantin şi Elena ţineam predică şi am zis: „Să dea Dumnezeu ca şi conducătorii noştri de acum să fie ca Sfinţii Impăraţi, ca să-i pomenească Biserica în veac". Atunci unul din popor m-a şi înregistrat şi nici n-am apucat să-mi scot veşmintele, că a venit o maşină şi mi-a zis să merg cu ei. M-au dus la Tîrgu Neamţ şi acolo m-au pus într-un beci care nu avea decît un pat de ciment. Apoi m-au anchetat timp de cinci zile ţinîndu-mă fără apă şi mîncare. Pe urmă mi-au dat drumul.

**1632.** Odată am fost arestat de Securitate la Mănăstirea Slatina şi apoi dus la Fălticeni. Aici am fost bătut şi băgat într-un beci în care ardeau cîteva sute de becuri. Toţi care intrau acolo, ieşeau aproape nebuni. M-au băgat şi pe mine, ca să-mi pierd minţile. Nu mai vedeam cu ochii şi nu mai puteam de căldură. Atunci mi-am coborît mintea în inimă cu rugăciunea lui Iisus.

După o oră m-au scos şi s-au mirat toţi că încă mai vorbeam şi mergeam fără să mă ţină nimeni.

**1633.** Odată, pe la miezul nopţii, citeam pravila, fiind la Acatistul Acoperămîntului Maicii Domnului. Deodată a început un duruit puternic. Măi, zic eu, este cutremur mare! Cînd am deschis oleacă uşa, am văzut o roată cît brazii de mare şi nişte arapi împrejurul ei, cu furci de foc. Şi a zis unul: „Acesta-i stareţul Sihăstriei! Băgaţi-l în roată!". Şi imediat m-am trezit pe roată deasupra. Toată se învîrtea şi ei stăteau gata cu furcile, ca să cad de pe roată în furcile lor.

Dar eu aveam la mine Acatistierul și am zis: „Dați-vă la o parte, că am acte de la Maica Domnului!". Atunci n-am mai văzut nici roată, nici nimic... Și m-am trezit în bordei.

**1634.** Vlădica Valerie (era plină biserica de lume cînd m-a făcut arhimandrit) mi-a dat bățul lui de episcop în mînă, m-a pus în strana lui și a spus la popor: „Na acest toiag. Cine va asculta de sfinția ta, de Dumnezeu ascultă. Cine nu, poți să-l bați cu toată pădurea, că om nu-l mai faci".

**1635.** In toamna anului 1977, cînd am fost la Sfîntul Munte, înclinam cu gîndul să cer binecuvîntarea Inalt Prea Sfințitului nostru Mitropolit pentru a mă retrage la Athos. Cînd am întrebat pe Arhimandritul Iustin Popovici din Serbia, dacă ar fi bine să mă duc la Athos, sau să rămîn în țară, el mi-a răspuns: „Dacă te duci la Sfîntul Munte, mai adaugi o floare la buchetul de flori din Muntele Athos și te rogi numai pentru sfinția ta. Iar dacă rămîi în țară, stai înaintea credincioșilor, înveți pe mulți calea mîntuirii, propovăduiești pe Hristos, crești ucenici și te mîntuiești și pe sfinția ta și pe alții. Că dacă îi părăsim și plecăm toți la liniște, cine să-i mîngîie, cine să-i învețe voia lui Hristos și să-i călăuzească în dreapta credință ortodoxă, mai ales acum cînd s-au înmulțit peste tot necredința și sectele?".

Aceste cuvinte ale Părintelui Iustin Popovici m-au liniștit, renunțînd pentru totdeauna să mă retrag la Athos. Am socotit că prin gura lui a vorbit însuși Duhul Sfînt.

**1636.** Eu am trăit și în munți nouă ani și șapte luni, că am fost arestat de comuniști de atîtea ori. Numai un biet pădurar a știut de mine, Maxim Dumbravă, Dumnezeu să-l odihnească! M-a dus în munții Domeniului Coroanei, care a fost al Curții Regale, unde era protecție de vînătoare. Atîta ursărie era acolo, și cerbărie, și mistreți, și lupi, și vulpi... Dar am avut mare liniște! El mi-a ajutat la făcut bordeiul, cu feciorul lui, Ilarion. Ilarion trăiește. A fost pe aici în vara asta. Tatăl său, Dumnezeu să-l odihnească, venea cam o dată la o lună și-mi aducea un rucsac cu cartoafe. Dar cu frică mare venea, că fotografia mea era dată la toate posturile de miliție din Bucovina, ca să mă prindă. Eu dispărusem din fața la opt mănăstiri pe care le aveam pe capul meu; că aveam și Sihăstria, și Sihla, și Rarăul, și Cămîrzani, și Orata, și două mănăstiri de maici: Vatra Moldoviței și Rișca. Aproape 11 ani am fost cu aceste mănăstiri, și am plecat în creierul munților.

Și acolo, cu mila Preasfintei Treimi am dus lipsă, dar am avut timp de rugăciune. Eram slăbit. Dacă-mi aducea cartoafe, mîncam numai una pe zi, mai găseam un burete, o urzică, nu știu ce... Mai aducea săracul cîte un săculeț cu pîine uscată. O muiam cu apă rece. Știe mila Domnului pe unde am trăit. Dar am avut liniște și timp de rugăciune! Am mai scris niște cărți care, uite, acum s-au și tipărit.

**1637.** Fiarele au fost cele mai bune tovarășe ale mele. Moș Martin venea. Dacă aveam o cartoafă uscată, care se arsese, i-o dam, o mînca, se lingea la bot: „Mor, mor". Mai voia! îi spuneam: „N-am, mă, nu mai am! Atîta am avut...".

**1638.** Cînd eram prin pădure, pribeag, mă mai cercetau „prietenii" mei, care erau aceştia: Moş Martin şi vicleana vulpe. Cu „moşul" scăpăm mai ieftin. Cînd îl auzeam mormăind, îi aruncam cîte un cartof şi pleca; dar cu vulpea nu era tot aşa. Ea venea noaptea pînă la uşa bordeiului şi dacă, din întîmplare, uitam ceva de mîncare afară, bucuria ei. Avea ea grijă!

Odată am uitat ceaunul în care făceam mîncare. Mai avea ceva în el. A venit vulpea fără nici o ruşine şi a început să mănînce. Eu am văzut-o pe ferestruică şi am ieşit afară. Ea, cînd m-a văzut, a dat să fugă, dar toarta ceaunului i-a căzut după cap. Acum nu-mi era de mîncare, îmi părea rău de ceaun, că nu mai aveam în ce să fac mîncare. Fugeam după ea şi strigam: „Lasă ceaunul!"... Dar ea, tot vicleană. S-a apropiat de o creangă, a agăţat ceaunul, a scos capul şi a fugit. Eu am fost bucuros că mi-a rămas ceaunul!

Am avut şi alţi prieteni mai grozavi. Aceştia erau pîrşii sau şobolanii de pădure. Dacă nu ştii să te organizezi, aceştia te lasă fără mîncare în toiul iernii. Aveam în chilie un sac cu posmag legat la grindă. Cum se lăsa seara, veneau şi „enoriaşii". Au găurit bordeiul şi veneau la posmag. Mie nu-mi era de posmag, pe cît mă supăram că nu pot să-mi fac pravila.

Cum începeam să citesc, ei începeau să ronţăie la posmag. Ce să fac? Am luat un băţ în mîna dreaptă şi Psaltirea în mîna stîngă. Aşa îmi făceam eu pravila: Doamne, auzi rugăciunea mea, iar cu băţul, „poc" după pîrşi! După ce loveam, se făceau că-s morţi. Apoi continuam: ascultă cererea mea şi alte cîteva stihuri, şi iar începeau să ronţăie şi eu cu bîta iar îi loveam. Şi iaca aşa îmi făceam eu pravila pînă am astupat toate găurile.

**1639.** Eram într-o noapte la ora unu în bordei. Făcusem Miezonoptica şi eram pe la sfîrşitul Utreniei, cînd deodată aud: buf, buf, buf...! Se cutremura pămîntul. Eu am ieşit să văd ce se aude, dar cînd am deschis uşa la bordei am văzut afară o lumină mare şi în lumină, o maşină de alamă cu multe roţi.

Din ea a coborît un om înalt, cu ochii mari, pe jumătate albi şi pe jumătate negri, care numai atît a zis apăsat: „Ce cauţi aici?". Atunci mi-am adus aminte ce zic Sfinţii Părinţi. Că dacă ai Sfintele Taine, îl ai pe Hristos viu! Eu aveam Sfintele Taine într-o scorbură de brad în bordei. Şi cînd am văzut aşa, am intrat repede înăuntru, am cuprins bradul cu Sfintele Taine în braţe şi numai atît am zis: „Doamne Iisuse, nu mă lăsa!".

Să vezi tu atunci rugăciune cînd este dracul la uşă! Şi cînd m-am uitat din nou afară, l-am văzut cum se dădea înapoi alungat de puterea lui Hristos. Lîngă bordei era o rîpă mare unde a căzut acel duh necurat. Dar cum a căzut? Cînd a ajuns la rîpă, s-a dat de trei ori peste cap cu tot cu maşină şi pe urmă a căzut şi s-a făcut un zgomot mare de mi-au ţiuit urechile pînă a doua zi la ora unu.

**1640.** Mă aflam într-un bordei, cînd mi-a venit gîndul să scriu un îndreptar de spovedanie pentru arhierei, dar eram în îndoială dacă este bine sau nu să-l scriu. Soarele de după amiază îmi bătea în faţă. Am făcut trei metanii şi m-am rugat să-mi dea Dumnezeu pricepere să termin cu bine această lucrare.

Pe cînd mă închinam și mă pregăteam să încep, am văzut în razele soarelui un arhiereu îmbrăcat în veșminte care strălucea de lumină și m-a binecuvîntat cu mîinile amîndouă. Atunci am înțeles că Dumnezeu mă binecuvintează să fac această lucrare și, însemnîndu-mă cu Sfînta Cruce, am început să scriu.

**1641.** Au venit doi pădurari aici, unul Crăciun și unul Popa, tocmai de unde am stat eu, de la vadul Negrilesei. Au găsit bordeiul meu, unde am stat în pustie, dar risipit. Și unul, chiar în postul lui, mi-a zis: „Părinte, îl facem nou,il facem tot, vii să-l vezi?". „Măi băieți, nu mai pot!". „Nu! Te ducem cu mașina, că mașina merge pînă la Muntele Vărăria". Dar de la Vărăria mai merg: 5 km așa și vreo 3 km în stîncă.

„Părinte, zice, un brad în fundul bordeiului cu o cruce pe el". Acolo stătea cutia cu Preacuratele Taine. E o tașcă și o cruce de chiparos sculptată frumos... Aceea a fost cu mine nouă ani, am purtat-o pe unde mă duceam, că nu știam undea am să mor. Mi-aduc aminte. A venit Crăciun acela și a spus: ..Părinte, tare am dori să vii numai să-l sfințești". Și le-am spus: „Măi, băieți, nu mai pot!". „Noi vă ducem cu mașina pînă la Vărărie și de acolo înainte vă ducem cu o căruță cu două roate pînă la bordei".

Acolo mi-a făcut bordeiul pădurarul Maxim Dumbravă cu feciorul lui, Ilarion. A săpat în pămînt o gaură mare și apoi a pus bîrne de fag deasupra. Și pe bîrnele de fag a pus foltăi de brad, ca și cum ar fi carton gudronat, și apoi a pus pămînt deasupra și apoi a semănat brad mărunt și a pus frunze de brad, puzderie. Puteai să treci de o mie de ori peste mine și nu știai că acolo este jivină în pămînt. Eu aveam ușița numai atîta de mică (50/50 cm), îmbrăcată cu mușchi verde, că acolo erau multe pietre cu mușchi, și nu-ți dădeai seama. In fundul bordeiului ardea candela la Preacuratele Taine. Era un brad și o cruce făcută pe el, unde am pus cutia cu Sfintele Taine. Și au spus: „Bradul cu crucea este și acuma. Dar bradu-i mare, voinic, și tare am vrea să facem acolo un schit!".

Mă întîlneam cam la 2-3 luni la muntele Scrînciobul cu bietul Arsenie Papacioc, cel cu barbă mare. El s-a îmbolnăvit cu mine în pustie și l-am dus la o bătrînă, Victoria Bălan. Și cînd veneam, ne întîlneam la Muntele Scrînciobul, ne mărturiseam amîndoi. El se împărtășea, avea și el Sfintele și eu, ne iertam și eu plecam la bordeiul meu, el pleca la muntele lui. Mi-aduc aminte prin cîte ne-a trecut mila Domnului! Dar cînd ne-am despărțit, am jurat pe Evanghelie, aveam un Noul Testament: „Dacă te prind pe sfinția ta, să nu spui de mine, și dacă mă prinde pe mine, să nu spun nimic, ca să nu zică că suntem «organizație»".

**1642.** Părintele Cleopa: Tare mi-a fost milă de mata și dragoste cînd bietul Patriarh era bolnav și l-au părăsit toți. Cine era pe acolo? Numai Părintele Galeriu în junii lui. El alerga în toate părțile...

Părintele Galeriu: M-am dus la spital și la Sinaia, și am zis: Stați liniștit, că vă întoarceți înapoi! Noi ne ostenim să vă întoarceți înapoi.

P.C.: Da, da, săracul...

P.G.: Pentru că n-ați vrut să veniți sfinția voastră Patriarh. Noi am apelat

și ne-am rugat. Nu era altă soluție. Ori Patriarhul Teoctist, ori Cleopa Patriarh.

PC.: Oare cîtă rușine și păcat era să vezi un putregai în fruntea Bisericii!?

P.G.: Ei!

P.C.: Un putregai, un hîrb legat cu sîrmă...

P.G.: Dar știți că am venit cu Părintele Anania, și cu ăștia doi, care-s oameni mari acum...

P.C.: Ați venit și v-ați spovedit și n-am știut de ce ați venit. Ați venit cu scop. Uite, trebuie să mergi la București să te facă Episcop! Ei, închipuiește-ți!

P.G.: Noi trei am venit atunci, precum știți.

P C: Dar mi-a plăcut de Părintele Paisie, cînd m-am dus la el mi-a zis: nu cumva să aprobi! Că el era duhovnicul meu. Și cînd ne-am dus acolo, în chilia lui, am căzut în genunchi dar bătrînul zice: Domnul să vă miluiască, Domnul să vă păzească, Domnul să vă dea un colțișor de rai, mulțumim lui Dumnezeu că ați venit sănătoși, să mergeți sănătoși, dar Cleopa nu pleacă de aici! I-au bufnit rîsul.

Apoi a venit altă delegație: Gherasim Cucoșel de la Buzău, și apoi a venit Stareța din Agapia cu vreo 20 de maici.

P.G.: Eustochia.

P C: Eustochia, săraca, cu aprobare de pe la Iași: să vă duceți la panahida eroilor și să rămîneți la București!

Măi, cîți au venit! Eu, Preacucernice Părinte, vă spun de la inimă. Eu am trăit în munți. Eu am fost la oile mănăstirii 11 ani. Eu îs om sălbatic, trăit în păduri. Toți munții ăștia îi cunosc, și apoi eu să mă duc la București? Nici nu știu limbi străine. Dar Anania a zis: Nu, că noi îți aducem translatori... cum se cheamă?

P.G.: Da, da. Traducători, tălmaci.

P C: Au spus că îmi pun ușieri, îmi pune...

PG.: Păi așa ne hotărîsem cu Anania, cu Daniel, noi să ținem administrația. Noi trei să ne ocupăm de ea, iar Cuvioșia Voastră: cuvînt, slujbă și reprezentare.

P C: Mînca-v-ar raiul!

P.G.: Reprezentare. Acesta era planul.

P C: Mînca-v-ar raiul!

P.G.: Ei, așa a fost, dar Dumnezeu a rînduit altceva.

P C: Mila Domnului a rînduit, eu nici nu visam una ca asta. Ia uite, măi ce-a căzut pe capul meu! Apoi au zis: lasă, că ne ducem noi la Părintele Paisie și faci ascultare de el! Ei au crezut că Părintele Paisie este de partea lor.

P.G.: Da, da, da. Păi tot pe Părintele Paisie l-ați întrebat și de stăreție, în 1942-1943. Tot pe dînsul l-ați întrebat.

P C: Cînd au vrut să mă ia, cînd tundeam oile. Mi-a scris bătrînul o carte poștală de la Cozancea, că abia în 1948 a venit el aici: Dragul tatei! îmi spui că au venit să te ia la stăreție după atîția ani stînd la oi. Să fi ca și cum n-ai lua, ca și cum n-ai da. Nu te bucura cînd te-or pune, nu te scîrbi cînd te-or scoate!

P.G.: Foarte important. Adîncă vorbă, înțeleaptă, cu dreaptă socoteală.

**1643.** Aceasta este slujirea mea, ca să stau la îndemâna fiecăruia în toată vremea, cu timp și fără timp, și să mă grijesc, cu ajutorul lui Dumnezeu, de cele trupești și de cele duhovnicești ale tuturor celor ce s-auadunat aici în numele Domnului.

**1644.** Aici la Sihăstria este o pepinieră monahală, de aici am trimis roiuri întregi de călugări cu care am umplut mănăstirile și schiturile din țară, pustiite de comuniștii care au scos din mănăstire, prin 1952, zece mii de călugări tineri. Acum suntem în mare criză de duhovnici, mai suntem vreo patru-cinci mai bătrîni dar vom muri curînd și noi.

Mi-a cerut Patriarhul să-i dau călugări fiindcă vrea să refacă toate mănăstirile și schiturile pustiite. Eu i-am spus cu curaj (îl cunosc de mult, a venit în mănăstire la treisprezece ani, îi spuneam fratele Tudorel; e numai cu patru ani mai mic ca mine): Prea Fericite, bun gînd aveți să refaceți toate mănăstirile; eu, precum bine știți, am fost cioban zece ani și șapte luni dar stînă cu trei oi nu se poate face. Vin maici și călugări din toate părțile și-mi cer duhovnici dar nu mai am nici eu căci am trimis zece la schitul cutare, patruzeci și doi în Sfîntul Munte...

Acum mă caută Mitropolitul Daniel să mă ia cu elicopterul la sfințirea schitului de pe Ceahlău dar eu am pus oameni de pază să mă anunțe și să fug în pădure.

**1645.** Copiii mamei, care sunteți călugări și frații cei mai mici, uitați ce se spune la dreptul Iov, capitolul 7: „O luptă și o ispită este viața omului pe pămînt". Fiți atenți, mamă, crescînd cu anii să creștem și cu vîrsta duhovnicească. Să vă ajute mila Domnului! Eu așa mă rog cu lacrimi la Mîntuitorul: să vă păzească Dumnezeu de ispite și de primejdii pe toți. Să fiți călugări buni, mamă! Cum ne-am bucurat aici și ne-am cunoscut, așa să ne vedem și acolo în bucuria cea veșnică.

**1646.** Eu cînd vă văd, v-aș lua într-o traistă pe toți și v-aș duce pe toți la rai. De toți mi-i drag.

**1647.** Să vă văd în rai pe toți! Doamne ferește, unul să nu rămînă la munci, toți să vă bucurați în grădinile raiului! Toți! Dacă aș avea un sac mare, să vă pun într-un sac și să vă pot da drumul în grădinile raiului! Știți voi cît este de frumos acolo? Auzi ce zice Sfîntul Apostol Pavel: „Ceea ce ochiul nu a văzut și urechea n-a auzit și la inima omului nu s-a suit!". Aceasta a pregătit Dumnezeu celor ce se tem de El și-L iubesc pe El.

**1648.** Eu păcătosul, cînd încep să vorbesc de rugăciunea minții sau de paza minții, mi-i rușine și mi-i greu să vorbesc; că vorbesc despre ceea ce nu am. Că zic Sfinții Părinți că nimic nu-i mai sărac decît mintea aceea care filosofează pentru fapta bună, neavînd lucrare. Eu sunt acela cu musca pe căciulă, că vreau să vorbesc cele ce nu fac și niciodată nu am făcut.

**1649.** Eu sunt poreclit călugăr. Pentru că s-a întîmplat să mă numesc călugăr, dar călugăr nu m-am făcut niciodată în viață, că a te face călugăr este mare lucru. Cum să spun eu că sunt monah înaintea oamenilor, cînd înaintea

lui Dumnezeu nu sunt? Călugărul trebuie să fie înger în trup, nu așa cu viața grosolană cum o duc eu, în păcate și neputință! Eu sunt poreclit călugăr și am și acest vot, pe lîngă celelalte, și fac ascultare.

**1650.** Mă întreb, dacă nu mai avem răbdare să zăbovim un ceas-două la rugăciunea în biserică, să ne rugăm pentru păcatele noastre și să slăvim pe Dumnezeu după putere, cum vom avea răbdare să stăm o veșnicie în ceruri?

**1651.** Eu sunt un om sec. Un pom numai cu frunze. Mori de foame lîngă el. Sfîntul Isaac Sirul zice: „Cuvântul fără lucrare se aseamănă cu cel ce zugrăvește apă pe pereți și poate să moară de sete lîngă ea". Așa este la mine. Cu mine mori de foame. Iți spun ție și eu nu fac nimic. Ce vii la o vacă stearpă? Tu vii să-ți vorbesc aici degeaba? Dar nu-mi spui: Părinte, dar dormi toată noaptea, mănînci totdeauna, n-ai paza minții, n-ai rugăciune, n-ai lacrimi, n-ai zdrobirea inimii. Nu mă întrebi de trezvia atenției, nu mă întrebi de lucrarea cea dinăuntru...

**1652.** Să nu uite ucenicii mei că oricîtă știință, avere și cinste am avea, oricîtă rugăciune și nevoință am face, nu ne putem mîntui dacă nu ne iubim, dacă nu ne iertăm și dacă nu ne ajutăm unii pe alții, că „Dumnezeu este dragoste". Altfel, este în zadar toată osteneala și nădejdea noastră.

**1653.** Cît am putut, m-am silit după a mea slabă putere, cu darul lui Dumnezeu, să folosesc și să învăț pe fiecare, călugăr și credincios, calea mîntuirii. Pe nimeni n-am întors în deșert de la ușa chiliei mele, ci am deschis ușa chiliei și a cuvîntului tuturor care au venit la mine, știind că odată cu fiecare om, intră și Hristos în chilia mea. Nu pot spune că am făcut tot ce aș fi putut face, nici n-am împlinit cu fapta ce-am învățat pe alții. Insă am cugetul împăcat că ce mi-a dat Dumnezeu în dar, am împărțit și eu altora în dar și nădăjduiesc că mă voi mîntui prin mila lui Dumnezeu și prin rugăciunile Bisericii și ale fiilor mei duhovnicești.

**1654.** Vă rog să vă rugați pentru mine, păcătosul, ca să-mi aduc aminte de cuvintele Sfîntului Ioan Scărarul: „Cade-se celui ce învață și nu face ca, rușinîndu-se de cuvintele sale, să înceapă și el a lucra într-o bună zi".

Așa și eu, poate vorbind la altul, mă gîndesc și eu vreodată să fac. Pentru că de vorbit este ușor. Nimic nu-i mai ușor ca vorba.

**1655.** Eu sunt păcătos și neverdnic de mila și acoperămîntul lui Dumnezeu. Dar nădăjduiesc la mila Lui, că Hristos pentru cei păcătoși a murit.

Spune-i Preacuviosului Părinte duhovnic Arsenie, marele stareț de la Techirghiol, să se roage pentru mine păcătosul că știu că este un suflet activ, credincios, sfătuitor, răbdător, iscusit și-i împodobit cu toate bunătățile. Iar eu nici una nu am. Eu sunt leneș, nerăbdător, neiscusit, somnoros, împrăștiat cu mintea, fără evlavie, fără vegherea minții, și n-am nimic bun. Să se roage pentru mine păcătosul să pun și eu început bun.

**1656.** Spune-i Părintelui Arhimandrit Ilarion Argatu smerite închinăciuni, cu toată dragostea în Iisus Hristos. Să se roage pentru mine, păcătosul, ca să-mi ajute Preasfîntul Dumnezeu să pun început bun la fapta bună și să am

răbdare, că n-am nici răbdare, n-am nici smerenie, n-am nici înfrînare, n-am nici priveghere, n-am nici rugăciune, sunt sărac de toate. Si poate cu rugaciunile Inalt Preacuvioșiei sale, să pun și eu, păcătosul, început bun.

1657. Eu am stat la spital și mă întrebau doctorii :" Parinte crezi ca putem să te facem sănătos sau nu? Ce credință ai mata?". Eu am venit cu credinta in Dumnezeu. „Dar noi ce suntem?". Voi sunteți fierăstraie, topoare și clești în mina lui Dumnezeu. Dar poate ceva toporul, și fierăstrăul sau foarfecul fără cel ce-l poartă? Nu! Așa nici voi, nu puteți face nimic fără Dumnezeu. Dumnezeu dacă vrea să vindece pe cineva prin tine, îl vindecă, dar Dumnezeu lucrează.

**1658.** Uneori eu stau uimit așa, cîte zile mai am, că și eu sunt bolnav și bătrîn și putred de viu, și cu inima, și cu dantura, și cu altele.

**1659.** Vă rog din toată inima, că-s bătrîn și slab, de abia mă țin pe picioare, să mă pomeniți la rugăciunile voastre și-n chiliuță, și la biserică, căci cît va fi scris nu știu. Mîntuitorul a spus în Evanghelie așa: „Privegheați și vă rugați, că nu știți ziua, nici ceasul! Ştim că plecăm, dar nu știm cînd. De aceea, vă rog, pomeniți-mă la sfintele voastre rugăciuni! Pe toți vă rog! Și pe călugări, și pe părinți, și pe preoți, și pe frați, și pe toți, toți. Că mă văd slăbit tare.

De abia mă mai țin pe picioare, după cum vedeți. Am trecut de 80 de ani. Ați văzut că venise la aniversarea mea Mitropolitul, niște episcopi, cînd am împlinit 82 de ani, la 10 aprilie. Și au adus daruri. (...) Dar ei au vrut să cînte la masă ceva:

- Dă-ne voie să cîntăm o cîntare!
- Care?
- Mulți ani trăiască!
- N-aveți voie. Dacă nu m-ați fi întrebat, gata era cîntarea, dar așa, nu. Ce spune Scriptura? Anii lor, 70 și dacă vor fi în putere 80... Și după 80, ce zice? Osteneală și durere.
- Dar ce să cîntăm?
- Să vă învăț eu ce să cîntați. Așa să cîntați: Veșnica pomenire! Veșnica pomenire! Veșnica pomenire!

I-a prins rîsul pe toţi. Da! Eu asta aştept: sicriul și veşnica pomenire, mamă. Nu știu! Mîine, poimîine, cînd o voi Domnul. Așa vă rog pe toţi, mamă: cît oi trăi să mă pomeniți la rugăciune și dacă oi muri, iar să mă pomeniți. Pentru că eu vă doresc la toți raiul și bucuria cea veșnică și cea vremelnică. Să vă rugați pentru mine păcătosul.

**1660.** Mă simt slăbit, foarte obosit cu atîta lume, săraca, care vine din toate părțile. Mi-e drag de credința lor, mi-e milă de ei, dar nu mai pot, mamă. Nu mai pot! Doctorul mi-a zis să vorbesc jumătate de ceas, că sufăr cu inima, am patru operații, mîna asta mi-i ruptă; eu mai am de vorbit zeci de ore, că vin săracii și spun toate necazurile, toate scîrbele.

**1661.** Eu n-am alt concediu mai scump pentru mine, decît copacii și pădurea și poienile și pîrîul, că așa am crescut, la oile mănăstirii.

**1662.** Eu vă mulțumesc din toată inima că ați venit la mine. Dacă întreabă cineva de mine cum mă cheamă să-i spuneți: moșu putregai! Moșu putregai. Să nu mai ziceți Cleopa. Eu sunt putred!

**1663.** Mînca-var raiul! Dar dacă oi muri eu, o să mă pomeniți la rugăciuni?

**1664.** Un frate l-a rugat pe Părintele Cleopa să-l pomenească la rugăciune. Iar bătrînul i-a spus, arătînd cu degetul o dîră imaginară, șerpuind pe pămînt: „Rugăciunea mea este ca fumul lui Cain! Așa se tîrăște pe pămînt...".

**1665.** Aici lumea nu mă mai lasă zi și noapte. E ca în Gara de Nord! îmi pare rău că n-am plecat la Sfîntul Munte de tot, cum aranjasem acuma. Ca acolo să scap de oameni, că aicea nu mai scap (...). Suntem ocupați pînă în gît. Și obosiți și bolnavi. Și nu mai pot!

**1666.** Rar cînd se întîmplă să am liber pe zi un ceas sau două. Poate în zilele de lucru, dar în sărbători suntem peste măsură.

**1667.** In ultimii ani ai vieții, Părintele Cleopa avea momente de mare oboseală, încît nu mai putea primi pe nimeni. De aceea zicea către ucenic: „Inchide ușa de două ori și nici dacă vine împăratul Japoniei să nu mă mai deranjezi!". Dar dacă părintele nu s-ar fi sculat pentru împăratul Japoniei, pentru dragostea Impăratului Hristos și a credincioșilor, el se scula întotdeauna cînd era chemat și îi mîngîia, învățîndu-i și binecuvîntîndu-i pe toți.

**1668.** Vă rog, dragul mamei, pe toți, să nu mă uitați în sfintele voastre rugăciuni! Și așa cum vă văd aici să vă văd în rai, bucuria cea veșnică, fără margini.

**1669.** Vine groapa, vine mor mîntui, nu m-am pregătit cu nimic și mă duc sărac din lumea aceasta. N-am făcut nimic bun. Vă rog să vă rugați pentru mine păcătosul.

**1670.** *Ce dorință mai aveți acum în suflet?*

Să las toate și să mă rog pentru păcatele mele! Aceasta este ultima mea dorință. Că nimic nu este mai ușor, decît a învăța pe alții și nimic nu este mai greu decît a face ce înveți pe alții. De aceea, acum și eu aș vrea să las toate și să împlinesc cu fapta ce am învățat pe alții toată viața.

**CUPRINS**